M

Ex lib. Jo. Allemand 1825

[illegible]

V

VIII

9

CLAUDII SALMASII

DE

HELLENISTICA COMMENTARIUS,

CONTROVERSIAM

De Lingua Hellenistica decidens, & plenissimè pertractans Originem & Dialectos Græcæ Linguæ.

LUGD. BATAVOR.

Ex Officinâ Elsevirorum.

cIↄ Iↄ c XLIII.

EXIMIO VIRO,

IOHANNI DE LAET,

S. P.

TE ut arbitrum ejus litis caperem, quæ mihi eſt cum eruditis aliquot hujus ætatis, Præſtantiſſime Lati, eamque tuo unius judicio decidendam permitterem, non paucis neque parvis impulſus ſum cauſis. Ut non omnes recenſeam, in his eſt, ac primo quidem loco, eruditio tua ſingularis, judicium limatum, morum ſinceritas præcipua, æquitas ſumma in dijudicando. His accedit amicitia quæ inter nos intercedit non nupera, ſed ab eo tempore nata & inita ex quo Bataviam veſtram felici auſpicio attigi. Nec hæc obſtabit quo minus rectum à falſo juſta lance diſcernas, cum nihil ſoleas tri-

buere ſtudio partium, & illorum quoque amicus ſis, qui funem hunc contentionis mecum ducunt. Et quæſtio eſt, ut ſcis, non tam parvi facienda, ut quidam ſibi perſuadent, quia eam periclitari vident, in extrema utpote jam ſtantem tegula & præcipitio proximam. Nam ab ea pendere non minima ex parte exercitationum ſacrarum fatum ; caſuræ ſint an ſtaturæ, etiam illi fateri non dubitant, qui litis hujus eventum verentur. Certum eſt igitur ex his quæ dixi, non potuiſſe me alteri hunc libellum offerre & inſcribere, qui melius ac doctius poſſet, perpenſis omnibus quas attuli, & pro virili expoſui rationibus, quid tandem pro Helleniſtica aut contra concludendum ſit, cognoſcere. Non id ſanè peto, quod neque tu dares, & non pudenter à me peti conſcius eſſem, ut in ſententiam quam propugno concedas, niſi prorſum perſuaſus, immo niſi plurimis iiſque invictiſsimis argumentis, qualia vel adverſarios revincere idonea ſint, adductus.

Nec

Nec enim is ſum, quamvis æmuli vulgo id jactitent, qui conjecturas meas pro demonſtrationibus accipi velim. Sed nec eo ingenio natus, nec ita etiam tibi notus, ut nunquam ne in minimis quidem cedere paratus ſim, quamvis & hoc quoque nomine, qui mihi malè volunt, me traducere geſtiant. Et maximè eorum hominum iniquitas, ea in re cernitur, dum me ſomniis meis, dum Helleniſticam, pro qua pugnant ipſi, impugno, nimium indulgere objectant, eaque ſomnia probationum inſtar obtinere poſtulem. Egone an illi huic culpæ & vitio ſimus affines, bonis & doctis qui nec gratia, nec odio moventur, tibique in primis, quia talis es, eruditiſsimus ſimul idemque optimus, dijudicandum relinquo, amiciſsime Lati. Dicerent aliquid quod contra me faceret, nec in vanum jactare viderentur, ſi paradoxon aliquod defenderem, & à communi omnium ſæculorum opinione recederem, quæ Helleniſticam tam re quam nomine noviſſet, eam-

que dialectis Græciæ adnumeratam. Sed cum ipsi sint, quibus vetustas hac in re displicuit, novitate recepta: qui commentum hoc primi procuderunt: qui à via communi & trita abstiterunt, ut semitam sibi ex animi libidine facerent: qui denique nulla ratione adducti, nulla auctoritate subnixi, in numerum censumque dialectorum Græciæ per vim intruserunt nescio quam, cujus & nomen priscis incognitum, & contra notionem ac proprietatem vocabuli Græci formatum confinxerunt, nonne ipsos esse verissimè potest objici, qui conjecturas suas pro demonstrationibus obtrudunt? Qui primi hujus linguæ, nominisque, quo vocatur, inventores extiterunt, possent adhuc vivere, si de macrobiorum genere fuissent. Et illis quidem commentum suum defendentibus, cujus & auctores fuere, utcunque ignosci debere existimarem. Qui vero eos sequuti sunt, citra veniæ spem peccare mihi videntur, dum alienis placitis adhærentes, solo novi-

novitatis ambitu, nullo rationis subsidio, de dilatandis etiam hujus dialecti finibus laborarunt, quos admodum angustos primi ejus fundatores reliquerant. Cum viderent se gratia inventionis vigere non posse, quod primum erat, secundum ab hoc locum occupare contenderunt, ut reperta ampliarent. Tam id quod ab illis principibus repertoribus proditum, quam quod ab istis, qui vestigia eorum sublegerunt, adinventum, solo nititur genere conjectaneo. Vt autem non somniant illi qui somnia sua recitantibus, vana illa esse pronuntiant, & hoc ipso ea refutant quod somnia sint: ita conjecturas suas adstruentibus, qui negant esse verum quod eo modo asseritur, non ipsi pro conjectoribus sunt habendi, sed illi quos ut tales retundunt. Sint ergo conjectores, hariolatores, somniatores, quos esse tales res ipsa arguit, cum nihil minus quam hoc videri debere res eadẽ probet eos à quibus redarguuntur. Quis prodidit Hellenisticam, diale-

ćton fuiſſe peculiarem, præter quinque Græcis cognitas, in Aſia & Oriente toto uſitatiſſimam? Certe non ego. Atqui ex mera conjectura, quæ nulla fulcitur probatione, id ab iſtis prodiit qui primi hujuſmodi figmentum excogitarunt. Quis porro eam Helleniſticam Iudæis omnibus, per totum terrarum orbem diſperſis, ſub quocunque aëre, vel in quocunque loco conſiſterent, exceptis Iudæa & Heroſolymis, communem eſſe linguam cum Græce loqui vellent, hariolatus eſt? Nec ego profecto hujus auctor conjecturę fui, ſed illi qui nullo argumento, nulla ratione hoc ſuum commentum probarunt, ſed conjectando tantum adfirmarunt. Quis ſcripſit Iudæos originarios Scriptura Græcè verſa uſos eſſe in Synagoga? Nec mihi hoc adfingi queat, qui ſciam falſum id eſſe, quod tamen pro vero ponitur ab iis qui quod volunt conjiciunt, non demonſtrant. Quis denique opinatus eſt, eam eloquutionem quæ animi ſenſa verbis

Græcis & compositionibus Hebraicis eloquitur, Hellenisticam esse appellandam? Non me esse dicent qui hoc autumem, cum rei qua de agitur id nominis cõgruere semper negaverim. Vtpote alienum à notione quæ hic requiritur, cui contrariam habet significationem. Qualis ultimo, aut quorum fuit ea assertio quæ *Hellenistarum* nomine donandos affirmat, omnes Iudæos in omnibus orbis terrarum partibus constitutos, præter solos Iudææ incolas quos *Hebraistas* censent nuncupandos? Nonne ὀνδροπωλοῦντας auctores habuit, & intra nudam conjecturam stetit, nulla ratione firmatam, & omni genere probationis destitutam? Quid ipse ago in hac quæstione tractanda? Quæ meæ partes sunt? Enimvero solum id mei muneris esse credidi, ut non conjecturis pugnarem, sed conjecturas oppugnarem: ut solida argumenta, veras demonstrationes, & veteres auctoritates iis refellendis opponerem. Non meum itaque fuit negotium, in hac

controverſia explicanda, conjecturis, hariolationibus & ſomniis indulgere, ſed eos potius qui talibus præſtigiis, fibulam laxarent, valide conſtringere. Negavi verum eſſe, quod adſtruxerunt, de Helleniſtica dialecto, in Aſia & Oriente celebri: quæque à Græca eo modo differret, quo Italica hodierna diſtat à Latina antiqua: De Iudæis exulibus, quaſcunque terrarum oras incolerent, hac dialecto quaſi propriè utentibus: De nomine Helleniſticæ ei dialecto impoſito, quæ Hebraica Græcis admiſcet: De Helleniſtis denique Iudæis qui Græcè loquerentur, & Græca Bibliorum tralatione in Synagogis ſuis per totum terrarum orbem uterentur, exceptis Heroſolymitanis & Iudæam incolentibus. Sufficiebat ſimpliciter negare quod illi ſimpliciſſimè adfirmabant. Omnia quippe eorum argumenta & probationes in ſolis conjecturis ſitas eſſe nemo non videt. Nullos auctores promunt, nullas rationes afferunt quibus dictata ſua confirment. Si ſatis ſibi eſſe

eſſe crediderunt, id aſſerere quod ſentiunt, & nobis ſatis ſit, qui in contraria ſententia ſumus, ſimili modo eam adſtruere. Ajunt, nego. Probatio adfirmanti incumbit. Cum ſola negatione totum negotium conficere poſſem, rationibus, auctoritatibus ac demonſtrationibus agere volui, quo ſic ſe magis convictos & confutatos faterentur. Helleniſticam primum oſtendi veteribus tam re quam nomine fuiſſe incognitam. Præterea quod magis ad rem pertinet, id nomen non convenire demonſtravi ei eloquutionis generi, quod Hebraica Græcis habet immixta. Et rationem hanc adjeci, quia Græci ἀνελλήνιστον appellant quidquid merè Græcum non eſt, ſed alias voces aut phraſes ex peregrino mutuatas, & inſertas naturali ſuo corpori præfert. Iudæos omnes in diaſpora habitantes, ubicunque locorum in orbe univerſo degerent, ea lingua Helleniſtica quæ pro dimidiata parte Græca eſt, adfirmant. Ego vero eam opinionem conſiſtere non poſſe, certa

ac

ac ſtabili ratione comprobavi. Non enim veriſimile eſſe, nec videri verum poſſe, Iudæos in Perſide, & in India natos, in Italia & aliis Occidentis partibus genitos & educatos, in quibus nullus eſſet apud plebem Græcæ linguæ uſus, Græcam loquelam uſurpaſſe. Quod idem eſt ac ſi quis dicat, Iudæos hodie Germanos, Luſitanos & Italos, linguæ Gallicæ uſum habere promiſcuum, quia frequentatur hæc lingua in aulis Principum Germaniæ, Italiæ & Hiſpaniæ, & à peritis linguarum qui in illis locis verſantur, etiam ſolet uſurpari. Idem argumentum valet ad eos repercutiendos qui volunt Helleniſtas proprie appellatos Iudæos qui ſola excepta Iudæa reliquas omnes orbis regiones incolerent, eoſque Græcā linguam in Synagogis ſuis celebraſſe cum Scripturas legerent. Contra hæc diſſeruimus, ac demonſtravimus quos Ἑλληνιστὰς Græci appellant, eos eſſe qui linguæ Græcæ ex æmulatione ac ſtudio adeo gnari ſunt, ut cum germanis Græcis poſ-

ſint,

ſint de linguæ puritate contendere. Ita dictos Ἀττικιςὰς qui in lingua Attica idem præſtarent. De his Helleniſtis intelligendum eſſe Græcum Scriptorem qui ſcripſit, τοὺς Ἑλληνιςὰς de Philone dictitare ſolitos, aut Φίλωνα πλατωνίζειν, aut Πλάτωνα φιλωνίζειν. Illos autem Ἑλληνιςὰς quorum in Actis Apoſtolorum fit mentio de proſelytis Græci generis accipi oportere ſic appellatis, quod ſimpliciter ἑλληνισμῷ, hoc eſt Græco ſermone uterentur. Duplici quippe modo verbum Ἑλληνίζειν apud Græcos ſumi, generali primum notione de quocunque Græcum ſermonem uſurpante, cum opponitur omni alii peregrinæ & externæ loquelæ. Inde & in Actis illi ἑλληνιςαὶ opponuntur Hebræis, id eſt Iudæis Hebraico ſermone ſive Syriaco utentibus. Nam illo tempore Syriaca lingua, quæ vulgo tunc in Iudæa ac Hieroſolymis increbuit, ἑβραϊς vocabatur, & ἑβραϊκὴ διάλεκτος, ut ex multis Novi Teſtamenti locis conſtat. Vt hoc ſenſu porro ἑλληνισμὸς qui abſo-

abſolutè Græcus eſt ſermo, βαρβαρισμῷ opponi ſolet, ita ἕλλην & βάρβαρος inter ſe loquendi ratione diſcernuntur. Et quemadmodum Græco homini, & Græcè loquenti omnis qui peregrina lingua utitur, ſive illa pura ſit, ſive ex duabus peregrinis mixta, ſive etiam partim ex peregrina, partim ex Græca concreta, ut Carica fuit dialectus, barbarus eſt, non dubium eſt quin Helleniſtica lingua quæ Hebraiſmis tota referta eſt, ad Græcam comparata puram, barbara etiam cenſenda ac vocanda ſit. Strictiore ſignificatu ut docui, τὸ ἑλληνίζειν de his qui nitidius & ornatius loqui Græcè ſtudent: Vnde ἑλληνιστῶν, de quibus dixi, appellatio nata, ut & Ἀττικιστῶν. Quod autem ἑλληνιστὰς illos Iudæos Græcæ linguæ uſum in Synagoga adhibuiſſe aſſeverant, & Græcam Bibliorum tranſlationem prælegiſſe, non vident id à ſe adferri non poſſe, quin ſibi miſerrime contradicant. Ajunt quippe Septuaginta interpretes ἑλληνιστὰς fuiſſe, atque ita eos paſſim indigetant. Atqui

qui cum illi primæ auctores fuerint translationis Bibliorum quæ Græcis innotuit, ante illam versionem nemo Iudæus, ubicunque terrarum degeret, potuit Scripturam Græce in sua Synagoga legere, cum ad id temporis nulla esset quæ legi posset. Cæterum ut definiant suos Hellenistas Iudæos, hoc etiam quasi alterum definitionis membrum proponunt, quod in Synagoga Græcam translationem Bibliorum usurparint. Præterea Iudæos ἑλληνιστὰς eos appellatos perhibent solos, qui extra Iudæam in varia orbis loca dispersi ac dissipati degerent. Cur ergo Hellenistas appellandos censent Septuaginta interpretes, quos Hierosolymitanos fuisse inter omnes fere convenit? Alterum autem hoc fuit eorum in definiendis Hellenistis Iudæis effatum, quod omnes Iudæi exules ita vocarentur. Omnes autem exules existimandi præter illos qui Iudæam inhabitabant. At in his Iudææ incolis Septuaginta interpretes qui Hierosolymitani fuere. Non ergo

ἑλληνιστί. Aut si Hellenistæ, ea quæ ab ipsis allata est, Hellenistarum definitio, duabus partibus constans, utraque parte falsa deprehenditur. Nam & nullas Græcas Scripturas in suis Synagogis concelebrabant tales Hellenistæ, & in Iudæa ipsisque adeo Hierosolymis habitabant. Quid ergo inde colligimus? Non fuisse Hellenistas Septuaginta interpretes, & hoc nomen Iudæis ex eorum definitione competere, qui extra Iudæam degerent relegati, & qui Septuaginta Interpretum translatione Græca in Synagogis uterentur. Hoc ergo videndum, an Iudæi aliqui post editionem Septuaginta interpretum extiterint, qui eam in legenda publicè Scriptura adhiberent, & an in diaspora tantum extra Iudæam vixerint. Quod ad ultimum hoc attinet, cum & ipsi velint Scriptores omnes Novarum Tabularum Hellenistas quoque extitisse, certum est ex hac assertione aliquos exituros Hellenistas qui exules non erant, & in media Iudæa

dæa consistebant. Plerosque certe Apostolorum Iudæos origine constat fuisse, & in Iudæa vixisse, post mortem autem Christi diutinum Herosolymorum incolatum tenuisse. Ita secundum alteram definitionis de Hellenistis partem non fuerunt Novi Testamenti auctores, Hellenistæ, aut si fuerunt, claudicat illa parte definitio. An porro Iudæi aliqui originarii Biblia Græcè ex Septuaginta interpretum editione legere soliti sint in Synagogis, quærendum esset, nisi jam deprehendissemus & invenissemus, hoc nusquã ab ullis Iudæis ullo in tempore factitatum. Præter rationes quas suo loco attulimus, testimoniis etiam veterum id confirmare possumus. Nazaræi ex Iudæis Christiani fuere, qui & legem observarunt. Cum ad legis cærimonias adjunxissent doctrinam ac fidem Christi, hoc etiam ex Iudaismo retinuerunt, ut Græca lingua in sacris suis non uterentur, quantumvis ea lingua conscriptum esset Novum Christi, cujus fidem amplexi fuerant, fœdus.

** Pro-

Propterea ſolo κατὰ Matthæum Euangelio apud illos locus fuit; quia Hebraicè ab ipſo Matthæo primitus conſcriptum erat. More itaque Iudæorum non ſolum Vetus Teſtamentum Hebraicè tantum legebant, ſed etiam eam novi partem, quæ illo idiomate concepta eſt, reliquis refutatis quæ Græco ſermone ſcriptæ fuerant. De his Nazaræis ita Epiphanius ſcribit: Ἑβραϊκὴν δὲ διάλεκτον ἀκριβῶς εἰσὶν ἠσκημένοι. Παρ' αὐτοῖς γὰρ πᾶς ὁ νόμος, καὶ οἱ προφῆται, καὶ τὰ γραφεῖα λεγόμενα, φημὶ δὲ τὰ στιχήρη, καὶ αἱ βασιλεῖαι, καὶ παραλειπόμενα, καὶ Αἰθὴρ, καὶ τἆλλα πάντα ἑβραϊκῶς ἀναγιγνώσκονται), ὥσπερ ἀμέλει καὶ παρὰ Ἰουδαίοις. Dicit eos univerſam Scripturā ſacram Hebraicè legiſſe, quomodo omnino & Iudæi ſolerent, ὥσπερ ἀμέλει καὶ παρὰ Ἰουδαίοις. Ergo Iudæi tempore Epiphanii Scripturam Hebraicè tantum legere ſoliti erant, non alia lingua. Differentia illa Iudæorum Exulum quibus ἑλληνιστῶν nomen proprium aſſignant, & non exulum qui Iudæam habitarent, nulla Epiphanii ſæculo fuit.

Nam

Nam poſt excidium templi, omnes Iudæi exules, ut qui amiſſo templo, & urbe, eadem conditione omnes attinerentur. Nulli ergo tunc Hebraiſtæ Iudæi, & tamen omnes, ut teſtatur Epiphanius, Scripturam Hebraicè legebant, ut & ipſi Nazaræi Chriſtiani, qui ab origine Iudæi. Quo loco eos Iudæos Nazaræos conſtituent Helleniſticarii doctores, aut quo nomine ſtatuent appellandos? An Hebraiſtarum? Ita apparet. Nam ſolam linguam Hebraicam excolebant, cum Græca nihil commercii habebant. Nec ergo quicquam illis commune cum nomine Helleniſtarum, quantum ad linguam attinet Helleniſticam. At in urbe Berœa iidem habitabant extra Palæſtinam. Sic fuerint hac parte Helleniſtæ, ſiquidem hoc nomine nuncupati qui in exilio extra Iudæam incolerent. Quinimo idem Epiphanius Nazaræos iſtos ex illis oriundos teſtatur, qui obſidionis tempore, divino monitu Hieroſolymis Pellam conceſſerant. Iudæos Epi-

 pha-

phanius in universum negat alia lingua Scripturas in Synagogis legisse, quam Hebraica. Nec alium fuisse morem testaturNazaræorum quamvis Christianorum,quia etiam illi ab origine Iudæi, qui Christo nomen dederant, & hac in re morem Iudæorum servabant, ut nullas scripturas Novi Testamenti haberent, & legerent, præter illas quæ Hebraicè scriptæ erant. Nec potest Epiphanii locus accipi de solis Iudæis, Iudæam incolentibus, cum dicit, Iudæos Hebraice tantum Scripturas legere solitos.Nam de omnibus intelligit, quia tunc temporis omnes erant exules, sine urbe, sine templo, & extra Iudæam ipsam omnes extorres. Si quisquam Iudæorum Græcas Scripturas frequentavit, de illis id maxime verum qui in Græcia nati, Græcæ linguæ usum cum lacte imbiberant. Nec tamen magis verisimile Græcos Iudæos usurpasse in Synagogis Septuaginta interpretum Græcam Editionem, quam nunc id verum est de Iudæis Germanis, Italis,

Italis, & Lusitanis. Vt enim isti, quamvis eorum locorum in quibus nati & instituti sunt, loquela imbuti habeantur, non ideo Germanicè aut Italicè aut Lusitanicè versa Biblia in Synagogis legunt, sed pura puta Hebraïca, quæ & pueris suis discentibus insinuant. Si qui Iudæi usi sunt versione Bibliorum Græcanica à Septuaginta senioribus prodita, docuimus non origine illos fuisse Iudæos, sed propaginem Græcorum proselytorum, qui non minus Iudæi vocabantur ob religionem. Tantus eorum numerus Romæ fuit, ut ad quatuor millia generis libertini sub Tiberio Iudaica superstitione imbuta tradat Tacitus Annali secundo, ubi actum ait tam de Ægyptiacis quam de Iudaicis sacris pellendis. Et quod adjicit quatuor millia libertini generis ea superstitione infecta, quamvis ad Ægyptiacam etiam referri possit, de Iudaica tamen præcipuè intelligendum est, quæ maxime tum Romæ viguit, ut ex Horatio liquet; quo teste scimus maximam tur-

bam Iudææ religioni Romæ operatam. Quod dictum ſit iis refellendis, qui non putant tantum fuiſſe proſelytorum Græcorum multitudinem, ut Helleniſtæ nomen in Actis inde habere potuerint, & Hebræis opponi debuerint. Sciendum autem eſt, longe majorem libertorum & libertinorum partem Romæ ex Græcia veniſſe. Quod paſſim teſtantur in ſcriptis Romanorum auctorum libertorum nomina Græcanica. Ex eo genere Proſelytorum Græco quidam Hæretici, ut Hebionæi, Paulum eſſe memorabant, non alia ratione quam quia Tarſenſem oriundo ſe fuiſſe ipſe prædicat. De his Epiphanius ita narrat, de Paulo loquens: Πρῶτον μὲν λέγουσιν αὐτὸν Ἕλληνα τε καὶ ἐξ ἐθνῶν ὑπάρχειν, προσήλυτον δὲ γεγονέναι ὕστερον. Nihili eſſe hoc argumentum ibidem oſtendit Epiphanius. Nam & Barnabam, qui Ioſephus ante dictus, poſtea Barnabæ nomen adoptavit, Levitam fuiſſe Lucas in Actis tradit, genere Cyprium. καὶ οὐ πάντως, inquit auctor ille, ἐπειδὴ Κύπριος

ἦν ἀπὸ τοῦ Λευΐ. Καὶ ὁ ἅγιος Παῦλος, εἰ καὶ ἀπὸ Ταρσοῦ ὡρμᾶτο, οὐκ ἦν ἀλλότριος τοῦ Ἰσραήλ. Nos in hoc opere docemus Iudæos à locis in quibus naſcebantur denominatos, & eam patriam habuiſſe exiſtimatos. Hinc Cyprii, Cyrenenſes, Alexandrini, & Romani dicebantur, quorum natale ſolum in illis civitatibus. Nec idcirco tamen non cenſebantur nec appellabantur Iudæi vel Hebræi, quod aliam patriam habere viderentur quam Iudæam, eam nempe in qua exilii tempore vitalem auram primùm hauſerant. Et rationem eam ſubjicit Epiphanius: διασπαρέντων γὰρ πολλῶν ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ Ἀντιόχου τοῦ Ἐπιφανοῦς, καὶ ἐν χρόνοις ἄλλοις εἴποτε συνέβαινε πόλεμος, αἰχμαλωτισθέντων, καὶ δοθέντων εἰς πολιορκίαν, οἱ μὲν αἰχμάλωτοι ἀρθέντες ἐπέμειναν ἐν τοῖς τόποις, οἱ δὲ ἀπὸ τοιαύτης αἰτίας ἀναχωρήσαντες κατῴκησαν ἕκαστος ἔνθα κατείληφεν. *Cum enim diſperſi eſſent plurimi temporibus Antiochi Illuſtris, aliiſque tempeſtatibus quibus bellum ingruerat, & in captivitatem ex obſidione dediti, qui ex his captivi abducti ſunt, in*

iis locis permanserunt. Qui vero propter obsidiones discesserunt, quo quemque casus tulit, ibi constitere. Sed & ipse Paulus, quamvis domo Tarsensis, & oriundo Cilix, haud minus se Hebræum ex Hebræis esse clamat, & Israelitam & Abrahami progeniem. Certe & Iudęus revera fuit. Quis enim id negaret? Et falsa est distinctio quæ Hebræos à Iudæis separat, atque Hellenistas in Actis pro Iudæis accipit quia discernuntur ab Hebræis. Discrimen illud plane refellitur ipsius Scripturæ testimoniis, aliisque quæ in opere retulimus. Vnum omisimus quod extat in Epistola ad Corinthios prima, cap. I. Qui Ἰουδαῖοι ibi vocantur in vulgatis atque editis exemplaribus, ea quibus usus est Clemens Alexandrinus, Ἑβραίους illos vocitant. Is locum illum ita citat in Stromateo primo: Ἑβραῖοι μὲν γὰρ σημεῖα αἰτοῦσιν, ὡς φησὶν Ἀπόστολος, ἕλληνες δὲ σοφίαν ζητοῦσιν. Vt hodie legimus, sic habetur apud Apostolum, Ἰουδαῖοι μὲν γὰρ σημεῖα αἰτοῦσιν. Nunc pressius cum his congre-

diamur

diamur, qui Helleniſtarum & Hebraiſtarum Iudæorum diſcrimen induxere. Aut lingua aut locus Helleniſtam facit, aut utrumque. Vtroque Helleniſta fuerit Paulus juxta eorum determinationem. Nam & in diaſpora natus fuit, quales omnes Helleniſtas volunt fuiſſe, & præterea linguam Græcam calluit. Sit ergo bona fide Paulus Helleniſta. Nam in hujus nominis poſſeſſionem duplici ratione vindicatur. An negabunt fuiſſe Hebraiſtam? Certe etiam plus quam Hebraiſta fuit, qui αὐτόχρημα Hebræus, & ex Hebræis extiterit, ſi de ſe credimus ipſi. Ita & plus vice ſimplici etiam Hebraiſta extitit haud minus quam Helleniſta. Ex quo concludimus, Helleniſtam ſimul & Hebraiſtam eundem fuiſſe Paulum Apoſtolum, ac proinde vanam illam nominum differentiam, cum utrumque in eandem perſonam cadat. Quod locum concurrere volunt ad Helleniſtam conſtituendum, id etiam vanum falſumque ut cum in loco diaſporæ degentes Iu-

dæos ſolos Helleniſtas dicendos autumant, ab hac appellatione excluſis Iudææ & Hieroſolymæ incolis. Contrarium ex Scriptura firmatur, quia Actorum Helleniſtæ Hieroſolymitani fuere vel incolatu, vel origine. Satis eſt incolatu fuiſſe tales. Cum enim eos origine velint eſſe Iudæos, ſi ad originem accedat incolatus, nihil illis deeſſe poteſt quominus puri puti & germani habeantur Iudæi, ac proinde etiam Hebraiſtæ, ſi Hebraiſtæ dicebantur proprie qui in patria ſua habitabant. Ergo & hac etiam parte Helleniſtarum & Hebraiſtarum appellatio in eandem perſonam cadit. Nugatoria igitur differentia qua diſtinguuntur. Reſtat igitur ut ſola lingua Helleniſtam faciat. Sed generali notione ſumendo omnis qui Græcè novit Helleniſta erit, cujuſcunque nationis fuerit. Sic Iudæus omnis ἑλληνίζων, id eſt Græcè ſciens & loquens, ἑλληνιστὴς dici poterit, hoc eſt, ut loquitur Joſephus, ἑλληνικὸς τὴν γλῶτταν. Ita nulla loci diſcretione quicunque Hieroſo-

roſolymitanus Iudæus, vel Cilix, vel Romanus, ſi Græcam linguam callebit, Helleniſta ſuo jure nuncupabitur, & Atticiſta qui linguæ Atticæ ſtudium affectabat. Inde exiſtet illa inter ipſos Iudæos differentia, ut Græcè gnari omnes, ex his ἑλληνισταὶ dicantur, Græcæ linguæ imperiti hoc nomine careant. Non ita tamen poſſe ſumi in Actis nomen Ἑλληνιστῶν certum eſt. Eccleſia Chriſti tum primum numero diſcipulorum incrementum capiens, conſtabat, ut teſtatur Lucas, ex Hebræis & Helleniſtis. Helleniſtæ illi qui opponuntur Hebræis, ut diverſi, non poſſunt eſſe Iudæi origine. Vt tales, non diſtinguerentur ab Hebræis. Nam Hebræi omnino iidem cum Iudæis, ut demonſtravimus. Si Helleniſtæ acciperentur de eorum Iudæorum genere, qui Græcè callerent, & linguæ Græcæ doctrinam vernaculæ Iudææ adjunxiſſent, nec ſic quidem diſcernendi eſſent ab Hebræis. Nec enim Gallus qui Italicè ſcit, ab altero Gallo ejus linguæ imperito rectè diſcernatur,

tur, ut ille quidem Gallus nominetur, qui Italicè novit, iste eo nomine indignus videatur, quia nesciat. Non verisimile autem est ullos Hierosolymis tum vixisse Iudæos qui Græcam tantum linguam scirent, Hebraicam ignorarent. Cum Hebraicam dico, eam ipsam intelligo quæ tum sic vocabatur, quamvis Syriacum potius esset idioma ab antiqua Hebraica multum diversum. Ratione ergo caret, ut Hebræus sive Iudæus Græcè sciens, appelletur Hellenista, & eo nomine separetur ab Hebræo sive Iudæo, & Græcè ignaro: Vox illa Ἑλληνιστὴς in Actis de gentili non potest exponi, quia nondum patebat eo tempore gentibus Eccesia Christi. Superest, ut de proselytis Græcis omnimodo intelligenda sit. Hæc validis rationibus à nobis firmata, frivolis aliorum conjecturis opposuimus. Concedimus ergo Hellenistas fuisse Iudæos, sed religione ad quam accesserant per proselytismum. At Iudæos & Hebræos cum legimus, propriè de Iudæis ori-

ginariis

ginariis intelligimus. Sic Ἰȣδαίȣς & Ἰδȣμαίȣς discernit Ammonius, qui Ἰȣδαίȣς dici vult, quos origo tales dabat, cum Ἰδȣμαῖοι proselyti essent Iudæi ex Phœnicibus Syris. His Syris proselytis Græci proselyti ita opponuntur, ut ἑλληνισταὶ nominentur, id est, ἑλληνίζοντες προσήλυτοι, Græci generis & Græcæ loquelæ proselyti. Iudæi cum peregrina aliqua lingua uterentur, id vocabant לועז. Ita vocabant peregrino vel exotico sermone utentem, sive barbarum, quacunque lingua is eloqueretur, dummodo Hebraica non esset. Si credimus Hellenisticariis, ἑλληνισταὶ iidem fuerint qui לועזים Hebræis. Itali Iudæi sic appellantur, & aliarum provinciarum Hebræi. Sed & quoties Gallus, Hispanus, vel Germanus Iudæus vocem aliquam Hebræam vernacula lingua interpretari volunt, id est ejus provinciæ vel civitatis, in qua sunt nati, idiomate, præmittere solent, בלעז, id est in lingua vernacula, ejus loci quem natalem habent. Iudæi fere omnes ut nunc sunt, ita olim erant bilin-

bilingues. Præter originariam quæ ab antiquo Hebræa erat, & qua ſacra ſua celebrabant, vernaculam locorum in quibus naſcebantur, ediſcebant. In Græcia natus Iudæus Græcè ſciebat, in Italia Romanè, in Perſide Perſicè: in India Indice. Nunc ſimiliter Luſitani Iudæi Luſitanicam linguam tenent, Itali Italicam, Germani Germanicam. Vt ridiculum eſſet ſi quis hoc tempore diceret, aliquam linguam præter Hebræam totius orbis Iudæis eſſe communem; nec minus ſtultum eſt, ſi quis hoc idem de antiquis per terrarum orbem diſperſis aſſereret, nempe aliqua eos lingua imbutos fuiſſe, quæ promiſcua apud omnes eſſet, eaque Helleniſtica vocaretur. Quod ad eam Helleniſticam attinet per ſe ſumptam, quam volunt adeo nobilem, frequentem ac celebrem in toto Oriente fuiſſe, ut omnibus Iudæis cujuſcunque nationis forent, promiſcuè familiaris eſſet, ſola conjectura id adſtruunt, quam non alia conjectura deſtruo, ſed valida ſolidaque ratione. Sic enim

enim contra infero, non esse probabile linguam sive dialectum adeo florentem, & tanti usus per totum Orientem, & apud omnes quicunque in diaspora degerent, Iudæos, omni antiquitati fuisse incognitam, inauditam & indictam. Vbi auctoritas ei stabiliendæ nulla adfertur, ratio quæ ad auctoritatem provocat, solidè valet. Aliam etiam haud minus idoneam de nomine improprio & alieno, immo & contrario, prompsimus. Sed convicti eò refugiunt, ut dicant sibi satis esse, si detur non Demosthenicè scriptam esse versionem Bibliorum. Quocunque nomine vocari placeat eam eloquutionem qua concepta est Septuaginta interpretum editio, certum esse eam plures Hebraismos & Syriasmos intertextos Græcæ orationis corpori, quasi notas ac nævos peculiares, ostentare. De nomine itaque tantum controversiam agitari, quæ de re nulla sit, quandoquidem de ea inter partes conveniat. Cæteris omnibus deficientibus subsidiis hanc unicam sibi ad elabendum

bendum rimam patere crediderunt. Demosthenico sane stilo fatemur non esse conscriptam illam τ̃ Septuaginta tralationem. Quid tum? an sequitur Hellenistico fuisse elucubratam? Certe nec Ciceroniano loquendi genere contexta est versio Latina quam dedit Hieronymus. Quis ex eo concluderet nomen aliquod esse fingendum quod tali versioni adaptaretur? Hebraismos & illa plures habet non minus quam Græca, quia eosdem multis locis retinuit. Hellenismos præterea etiam Latina plures expressit. Vnde miror nondum aliquos extitisse qui Hellenisticam vocandam contenderint. Quod meliori jure poterant quam de Græca septuaginta interpretum pertendere. Nam illa ob Hebraismos, Hebraistica potius videretur nuncupanda, cum hæc Latina Hellenismorum plena mereatur nomen Hellenisticæ. Idem ille Hieronymus qui eam versionem Scripturæ sacræ Latinam curavit, Hebraismis, Hellenismis atque etiam idiotismis scaten-

tem,

tem, alio ſtilo, & longè puriore atque elegantiore Epiſtolas exaravit, diſſertationes compoſuit, & commentarios elucubravit. Vnde hæc diverſitas, ut tam eleganter Latinas Epiſtolas condiderit, & tam incondito & pænè barbaro loquendi modo verſionem illam elaboraverit? Inde profectò eſt quod verbum verbo reddere, non ſenſus ſenſibus, in ea tralatione procudenda ſtuduerit. Quid ſi ſenſum de ſenſu tantum exprimere conatus eſſet? An quiſquam dubitat quin luculentam & concinnam, & Tullianos calamiſtros redolentem, quæ ipſius in eloquendo Latinè quod vellet, peritia fuit, nobis dare potuerit? Idem dicendum de Septuaginta interpretibus. Græce illos peritiſſimos fuiſſe non poteſt negari. Niſi verbum verbo in pluribus reddere curaſſent, longe, ut ita dicam, Græcatiorem, & omnibus Hebraiſmis totidemque barbariſmis repurgatam potuiſſent edere tranſlationem. Hebraiſmi non aliunde exorti ſunt quam ex vertendi modo, qui ſe

verbis alligat: qui ſenſa non exprimere contentus, etiam vim ipſam vocularum repræſentare ſatagit. Si aliud quid ex ingenio Græcè ſcribere paraviſſent, dubitandum non eſt, quin Græca omnia ſine ulla Hebraiſmi tinctura poſuiſſent. Potuiſſe ſane ita ſcribere, copia Græci ſermonis qua præpollebant, oſtendit. Cum Hebraicos loquendi modos inſeruêre, non ex Græca copia quâ abundabant, eos hauſerunt, ſed ex textu Hebraico cui nimis ſe in vertendo adſtringebant, ſumpſerunt. Hebraicos ſenſus verbis Græcis exprimere tentarunt. Longe etiam ſcrupuloſius id accuravit in ea quam ſtruxit Editione Græca Bibliorum, Ponticus Aquila. Si eo modo, quo legem & cærimonias, explicat ac tradit in antiquitatibus ſuis Ioſephus, Scripturam in Græcam voluiſſet convertere, eam eodem ſtilo quo antiquitates Iudaicas ſcripſit, conditam nunc legeremus. Demoſthenicè non ſcripſerunt Septuaginta editores. Nec ſane debuerunt, imo nec fortaſſe potuerunt.

tuerunt. Ne tempore quidem Demosthenis, omnes auctores Attici & Oratores scripserunt Demosthenicè, quia nec Demosthenicum genium habuerunt. Lysias & ipse Atticus, Attice quidem peroravit, sed non Demosthenicè. Alia Platonis est eloquutio, alia Aristotelis. Si Philo versionem illam suscepisset, nec verbum verbo reddere sollicite laborasset, Mosen πλατωνίζοντα nobis exhibuisset. Hieronymus qui Latinam Ciceroniano stilo potuit condere, si quærat quis cur non fecerit, idem sibi putet inquirendum & de Septuaginta Editoribus Græcorum Bibliorum, cur ad Demosthenis exemplar, in Bibliis vertendis non properaverint. Quærunt insuper, ut curiosi sunt Hellenisticarii, si Homerus, Pindarus & Demosthenes reviviscerent, an Novum Testamentum Græcum possent intelligere? Quæro etiam ego, si Ennius, Virgilius & Cicero ab inferis excitarentur, an intellecturi essent Novum Testamentum quod ex versione Latina habemus?

mus? Frivolas & ſtultas has eſſe quæſtiones prorſum exiſtimo. Ne eo quidem tempore quo vixit & ſcripſit Demoſthenes, ab omnibus Atticis ſuis, & multo minus à cæteris Græcis intelligebatur. Attici à communibus Græcis vix poterant intelligi. Multas iſti voces & peculiares loquendi modos habebant, quibus illi carebant, & contra. Vnius dialecti idioma non percipiebatur ab altera. De Græciæ dialectis loquor. Ætas Demoſthenis aliter Attice loquuta eſt, quam Herodis Attici. Ipſe Demoſthenes plura loquendi genera ſibi ſoli familiaria uſurpavit, cæteris ſui ævi rhetoribus parum uſitata. Idem de Thucydide, & aliis dici debet. Hinc non ſolum extitère qui libros componerent ad exponenda ſingularum Dialectorum idiomata, ſed etiam lexica condiderunt, quibus ſingulorum auctorum peculiares voces phraſeſque & *μονήρεις λέξεις* interpretarentur. Quo tot ſcholia Veterum Grammaticorum non ſolum ad ſcripta Poëtarum, ſed etiam Orato-

Oratorum & Hiſtoricorum, ſi ſine his auctores quos ejuſmodi notis elucidarunt, intelligi poterant? Auſim etiam dicere, cuilibet ultra principia Græcæ litteraturæ paululum progreſſo, & prima ejus cortina tincto faciliores ad intelligendum fore libros Veteris Novique Teſtamenti, quam Demoſthenis aut Thucydidis opera. Etiam qui nant ſine cortice in Græcis legendis, quamlibet porro ſubſidio ſint adjuti Græcorum ſcholiorum, plurima tamen non aſſequuntur in eorum duorum ſcriptis, ut de obſcurioribus nihil dicam, & præcipue Poëtis, Tragicis atque Comicis veteribus. Quis Æſchylum poſſit adfirmare Græcè nunc ſcienti magis patere explicabilem, quam Euangelia aut Epiſtolas Apoſtolicas? Vnus ejus Agamemnon obſcuritate ſuperat quantum eſt librorum ſacrorum cum ſuis Hebraiſmis & Syriaſmis, & tota Helleniſticæ ſupellectile, vel farragine. Ipſi illi Hebraiſmi in Græca oratione intermicantes, non admodum ſunt tenebri-

cosi iis qui verborum singulorum luce aliqua perfunduntur. *θανάτῳ θανατοῦσθαι, morte mori; φεύγειν ἀπὸ προσώπου τινὸς, fugere à facie alicujus; κτείνειν ἐν ξίφει, occidere in gladio; ἰδόντα ἰδεῖν, videndo videre; ἀκούοντα ἀκούειν, audiendo audire;* & alia hujusmodi, loquutiones sunt Hebraicæ verbis Græcis conceptæ, multum à forma loquendi Græcanica diversæ, quæ tamen verborum ipsorum gnaro molestiam non magnam creant. Sic idiotas & rusticos quamvis alia loquela utentes, vocibus, sono & phrasi, urbani tamen & docti non difficulter assequuntur. Rustici difficilius Aulicorum & disertorum sermonem percipiunt; nec ipsi satis urbanis intelligibiles, si vocabula usurpent in urbe parum usitata. Nam præcipua difficultas & obscuritas orationis in singulis verbis consistit, non in conjunctis. Quamdiu notas quis mihi voces in loquendo congerit, quamvis alio situ atque ordine eas conjungat quam mos est elegantioribus, non laboro tamen in eo quod sic eloquitur

perci-

percipiendo. Quis compoſitione magis eſt inconditus, & lutulentus quam Ammianus Marcellinus? Quis phraſes unquam uſurpavit duriores, inconcinniores ac ruſticiores? Vt homo Græcus & militaris, qui voces tantum latinas teneret, quomodo collocandæ eſſent neſciret, prorſus loquitur. Is tamen Tacito, quo nihil eſt concinnius nec compoſitum magis, longe lucidior. Salluſtius etiam eo obſcurior. Nunc quærendum, ac videndum, quid captarint Viri eruditi cum linguam Helleniſticam commenti ſunt: aut quid ſequuti ſint potiſſimum in novo hoc nomine fabricando, quod phraſiologiæ Græcæ Bibliorum utriuſque ſacræ paginæ imponerent. Si repertum hoc in vetuſtis auctoribus aut Patribus proferrent, nihil ſane mutiremus. Quem uſum, quam utilitatem, quod commodum ſperarunt ſacrarum litterarum illuſtrationi venturum ex illo commento, plane neſcio. *Niſi utile eſt, quod feceris*, inquit ille, *ſtulta eſt gloria*. Si nihil in hac inven-

tione nisi vanitatem quæsierunt, an mirari debent, si plausum non habent? Enimvero ambitiosius quam verius id nomen Hellenisticæ à se proditum fateantur oportet. Quod magis perspicuum evadet si ostendamus, infinitas malas interpretationes in Novo Veterique Testamento ex hac Hellenistica processisse. Et sane cum fundamentum ipsum instabile ac fluidum est, quidquid superstruitur, ruit pænè prius quam erectum aut ædificatū est. Operæ pretium est ex paucis exemplis planum facere quam non modo nulla utilitas ex ea dialecto sacrorum auctorum expositioni obveniat, sed quam certa pernicies ac pestis inde oboriatur, dum falsa pro veris interpretamenta existunt, incerta & ambigua pro certis & indubitatis statuuntur. Nec mirum. Nam cum regula mendosa est, nihil recte fieri, nec ad amussim potest dirigi. Dubitatur inter doctos quo sensu apud Matthæum sumi debeat verbum παραδειγματίζειν, in istis ex cap. 1. vers. 19. καὶ μὴ θέλων αὐτὴν

αὐτὴν παραδειγματίσαι. Quidam Patrum interpretati ſunt Latine *punire*, & ex Græcis nonnulli, κολάζειν. Interpres vetus Latinus vertit, *traducere*. Vtra verior ſit interpretatio ut ſciatur, ad Helleniſticam linguam quaſi ad obruſſam recurrendum eſſe Viri linguæ, quæ nulla fuit, ſcientiſſimi, contendunt. Vnus illorum non probat eorum ſententiam qui de ſummo ſupplicio id accipiunt, ac de lapidationis pœna, quamvis apud Græcos idoneos auctores verbum παραδειγματίζειν ita ſæpe ſumi ſoleat. Quod locum hic apud Matthæum haberi negat, pronuntiatque in Helleniſtarum conſuetudine manendum, qui παραδειγματίζειν, & παράδειγμα θεῖναι de infamia ludibrioque uſurpant. Iam hinc apparet quæ utilitas capi queat ex lingua Helleniſtarum. Ejus ope ſtabilitur recta interpretatio loci Euangelici, quæ fluctuabat. Sed ecce alter æque magnus Helleniſticæ patronus, qui per eoſdem Helleniſtas eam expoſitionem ſubvertit. *Apud Helleniſtas autem de mortis*

pœna usurpatum τὸ παραδειγματίζειν *apparet ex* LXX. *interpretatione Num.*XXV. IV. *tum ex additamentis ad Estherem* XIV. IX. Quod verum est. Hinc videant qualis hæc Hellenistica dialectus sit, quæ eidem voci diversas attribuit significationes. Hoc in alia dialecto non occurrit. Nam eadem dictio sæpe in una dialecto aliud, in altera aliud significat, ut παρεμβολὴ aliter ponitur apud Atticos, aliter apud Grȩcos communes & Macedones. Alia exempla alibi produximus. Cæterùm nulla dialectus hoc habet, ut unum aliquod vocabulum in diversis ac differentibus usurpet notionibus. Nulla ergo Hellenistica. Deinde quinam illi Hellenistæ quos citant, quibus istud verbum παραδειγματίζειν tam diverse acceptum est? Septuaginta sunt interpretes. Atqui constat inter omnes ferè nihil ab illis translatum fuisse in Græcum sermonem, præter Pentateuchum. Non reperitur autem in lege hoc verbum. Præterea illi ipsi septuaginta quam rectè *Hellenistæ* appellentur,

tur, ipſi viderint. Non certe hoc nomen ſibi vindicare poſſint, ſi vera eſt Helleniſtarum definitio quam poſuerunt. Eos nempe ſic dictos ex Iudæis qui extra Iudæam habitarent in exilio ſive diaſpora, & qui in Synagogis uterentur Bibliis Græcè verſis. Neutrum Septuaginta illis Senioribus convenire certum eſt. Loci illius Matthæi rectam interpretationem nos ex Helleniſtica quæ nulla unquam extitit, non ſumemus. Antiqui Græci & Attici ſcriptores, maximeque idonei auctores, παραδειγματίζειν pro ſupplicio afficere poſuerunt. Comicis etiam ſic uſurpatum. Vnde & Latinis cum eorum fabulas verterent, *exempla in aliquem edere* punire eſt, ut apud Terentium. Quod apud Demoſthenem παράδειγμα ποιῆσαι, hoc eſt facere ut homo exemplum ſit. Sanè qui punitur exemplum eſt, & pœna ipſa qua quis plectitur in exemplum. Vnde & *exempla* pro pœnis. Hinc apud Tacitum Annali XV. *Sontes & noviſſima exempla meriti.* Apud Græcos autem recentio-

centiores παραδειγματίζειν, id magis ſignificat quod Latinis eſt *traducere*, ac ludibrio habere, ut pluribus exemplis alibi ſuo loco firmabimus. Et ſic capiendus eſt locus Matthæi non de capitis pœna, ut ibidem docebimus, iis rationibus quæ nihil ex Helleniſtica mutuantur. Præterea ſi de mortis pœna intellexiſſet Euangeliſta, dicturus potius fuit, μὴ θέλων αὐτὴν παραδειγματισθῆναι. *Cum nollet eam puniri.* Quod igitur toties ad Helleniſticam nos remittant, ut verus eruatur Scripturæ in Novo Teſtamento ſacræ ſenſus, quam temere id ab illis inſtituatur, illuſtri allato exemplo demonſtrabimus. Abeundum ad Helleniſtas ajunt, ut doceamur qui ſint ἐγκάθετοι apud Lucam cap. xx. verſ. xx. In his verbis: καὶ παρατηρήσαντες ἀπέστειλαν ἐγκαθέτους, ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι, ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου. Prior interpres teſtimonium ex Hyperida à Phrynicho citatum produxerat, ubi ἐγκαθέτους poſuit pro ſpuriis & ſuppoſititiis liberis. Quo nomine carpitur à Phrynicho,

tan-

tanquam usus voce sordida, & è trivio sumpta cum posset Attico, & honestiore vocabulo, θετὸς dicere, aut εἰσποιητὸν, aut ὑπόβλητον. Sic igitur Phrynichus. Ἐγκάθετος, inquit, οὕτως Ὑπερίδης ἀπερριμμένως δέον δοκιμώτερον χρήσασθαι τῷ θετὸς, ἢ εἰσποίητος ἢ ὑπόβλητος. Istos Hyperidis ἐγκαθέτους nihil facere ad ἐγκαθέτους Lucæ expiscandos asserunt, sed ab Hellenistis genuinam eorum significationem peti debere. Illi Hellenistæ sunt Septuaginta interpretes, & eorum lingua Hellenistica, quæ vocem ἐγκάθετος longe aliter usurpat, quam illi idiotæ quos est sequutus Hyperides, filium subditicium appellando ἐγκάθετον. Locus est apud Iobum cap. xix. vers. xii. in quo ita scribitur: Ὁμοθυμαδὸν δὲ αὐτοῦ ἦλθον τὰ πειρατήρια ἐπ' ἐμοί. ταῖς ὁδοῖς μου ἐκύκλωσαν με ἐγκάθετοι. Item cap. xxxi. vers. ix. Εἰ δὲ ἐξηκολούθησεν ἡ καρδία μου γυναικὶ ἀνδρὸς ἑτέρου, καὶ ἐγκάθετος ἐγενόμην ἐπὶ θύραις αὐτῆς. Certum est duobus illis locis ἐγκάθετον significare subdolos, & insidiatores qui clam subrepunt ad explorandum, auscultandum,

& tentandum aliquid quo noceant iis quos eo modo captant. Sed quid causæ est, ut credamus eam vocem illa notione Hellenisticam potius esse quam Græcam communem vel idioticam? Demus Hellenistas eos fuisse quos dicunt. Vocem Hebraicam quæ notat dolosum insidiatorem, ea dictione Græca reddiderunt quæ eandem cum Hebræa significationem haberet. Numquid Hellenistæ illi id verbi commenti sunt, cui talem darent significatum? Quæ ratio illis fingendi novi vocabuli, cum jam facta & usitata ad manus essent? Præterea cum Græcis vocabulis uterentur, phrasibus Hebraicis, cui non verisimile sit ἐγκάθετον quo sensu ibi usurparunt, Græcis tritum fuisse, sed vulgaribus, ut Hyperidem reprehendens notavit Phrynichus? Non ad Hellenistas igitur abeundum, ut vim illius verbi ἐγκάθετος habeamus, quam Græci suppeditant, & ille ipse Hyperides, ex quo proprietatem illius vocis discere est. τὸ ἐγκάθετον Græcis id omne quod clan-

clandeſtino fit, ſignificat, quod tectum eſt, latens & obſcurum. Vt qui ſubſidunt in loco aliquo operto in quem ſe demiſerunt ad inſidias alicui faciendas, ἐγκάθετοι propriè dicuntur. Hinc liberi ἐγκάθετοι, ſuppoſititii & ſpurii, quos & σκολιοὺς Græci vocant. Nam ἐγκάθετον idem quod ἀπόκρυφον. Inde ἐγκάθετοι Scripturæ quæ etiam ἀπόκρυφοι, quæ pro ſpuriis habentur, tegique & abſcondi debent, non pro Germanis divulgari, & in publicum prodire. Hinc pro ſubdolo & doloſo, & homine clam ad nocendum ſubrepente accipitur. Gloſſæ: ἐγκάθετος ςρατιώτης, *ſubdolus*. Ita legendum, non *ſedulus*. De milite intelligendum qui in inſidiis poſitus eſt. Ad Lucam ipſum hæc pluribus comprobabimus, apud quem ἐγκάθετοι ſunt homines doloſi & fraudulenti, ἀπέςειλαν ἐγκαθέτους, ὑποκρινομένους ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι. Alibi iidem Helleniſticarii obſervant verbum, ἀναθάλλειν apud Helleniſtas duplici modo accipi, abſolutè atque ut loquuntur Arabes, ſignificatione intranſi-

tranſitura, pro *revireſcere*. Et cum effectu ſive tranſitione, quod eſt facere ut aliquid iterum floreat & vireſcat. Nec ad Helleniſtas aut Hebræorum conjugationes refugiendum, ut talis attribuatur verbo ἀναθάλλειν notio. Paſſim Græcis id ſollemne ut unum verbum duas habeat ſignificationes, agentis in ſe abſolutè, & actionem in alterum tranſmoventis. Hinc καθίζειν ſedere eſt, & aliquem in ſede conſtituere. Sic βασιλεύειν pro regnare, & facere ut aliquis regnet, vel regem conſtituere. Sexcentis exemplis ac teſtimoniis id alibi confirmamus. Vt rem compendii faciamus quam alibi latius expoſuimus, omnia vocabula ſingularia, quæ in Editione Septuaginta interpretum, aut in Novo Teſtamento videntur alia ſignificatione poſita quam apud Græcos meliores, & Atticos auctores vulgo uſurpata reperiuntur, non ex ullo aliquo idiomate linguæ Helleniſticæ ea diverſitas ſignificationis venire cenſenda eſt, ſed partim ex idiotiſmo linguæ Græcæ communis, partim ex

Mace-

Macedonica dialecto : ut alio loco fusius demonstratum est. Si quis autem voces Doricas Atticis vindicaret, Atticas pro Æolicis obtruderet, & Æolicas Ionicæ esse dialecti affirmaret, nonne insanum in modum erraret? At quanto magis peccare existimandus is est, qui dictiones alicujus ac certæ dialecti proprias, utpote Alexandrinæ vel Macedonicæ, ei dialecto transcribit quæ in rerum natura non fuit? Primum id peccat quod illud fingit, quod nunquam extitit. Deinde cum alteri eripit quod suum est, ut in alteram transferat cujus non est. In Matthæo scriptum est cap. VII. vers. XIV. ὅ,τι στενὴ πύλη, pro ὡς στενὴ πύλη. *Quam angusta porta.* Quod Hellenisticum esse contendunt, nos Alexandrinum alibi probamus. Tale est & διαθήκη pro fœdere quæ aliis Græcis συνθήκη dicitur, ut διαβούλιον iisdem Alexandrinis pro συμβουλίῳ. Nam διαβούλιον ποιῆσαι & συμβούλιον idem est. De quibus alibi. Sed quæ dicunt esse Hellenistica, non alia ratione inducti id faciunt quam quod

arbitrantur interpretes Veteris Teſtamenti Helleniſtas fuiſſe. Et propterea Græcas omnes voces quibus in ea tranſlatione utuntur, pro Helleniſticis habent, & ex eo linguam illam Helleniſticam confinxerunt, quã quidam ex illis pari modo à Gręca differre communi opinati ſunt, ut Italica diſcrepat à Romana antiqua. Ex his etiam quæ diximus liquet, nimium ſibi blandiri eos, aut cauſæ deploratæ præter æquum ſuffragari, qui omnia quæ contra eam diſputantur, hac ratione elevant, & eludunt, ut dicant quæſtionem eſſe tantum de nomine. Enimverò ſi id tantum in hac quæſtione ageretur, quo nomine vocanda ſit phraſis, qua uſi ſunt Bibliorum Græci interpretes, pugna tantum eſſet de nomine. Nam de re ſemper inter omnes conſtitit, verba eſſe Græca, phraſim Hebraícam. Sed quo nomine nuncupanda ſit talis phraſis, in controverſiam vocari debere nunquam exiſtimavi. Alioquin de omnibus in quamcunque linguam de qualibet tranſla-

translationibus atque interpretationibus quærendum semper esset, quo nomine appellandæ forent, quamvis cæteroquin non ignoraretur ad quam dialectum præcipuè ac propriè pertinerent. Latina versio Scripturæ sanctæ non esset dicenda Latina quia Hebraismos habet, & Græcismos, quos sermo Latinus purior non patitur. Idem de cæteris dici oporteret, Gallica, Hispanica, Belgica, Germanica, & aliis quarumcunque linguarum versionibus. Quæstio ergo non est in hac lite de nudo nomine, quia non id quęritur quod nomen esse debeat versioni Græcæ Septuaginta interpretum, cum omnes eam antiqui auctores Græci ἑλληνίδα ac ἑλληνικὴν appellent, Latini etiam Græcam licet Hebraismis intertextam. Ita neutrum in dubium vocari potest, quia inter omnes convenit eam translationem Hebraismos plures habere, & quia etiam constat, Græcis ἑλληνικὴν, Latinis Græcam nominari, nunquam ἑλληνιστικήν. De re tota disputatur & quæritur an

omnino fuerit. Hoc eſt an Helleniſtica aliqua dialectus extiterit. Vbi rei ipſi controverſia de ſtatu movetur, non poteſt objici litem tantum eſſe de nomine. Deinde etiam in quæſtione eſt an Helleniſtica dialecto ſcriptum fuerit Novum ac Vetus Teſtamentum. Sed cum hæc ab illa pendeat, priore expedita, hæc poſterior ſolvitur. Nam ſi conſtet nullam extitiſſe Helleniſticam dialectum, conſtabit etiam ea lingua quæ nulla unquam fuit, non fuiſſe conſcripta Biblia ſacra. Hoc utique ad rem quoque pertinet, non ad meram appellationem. Et plurimum præterea refert eam de medio tolli dialectum ex qua tot falſarum &c. infrunitarum expoſitionum in Novo Teſtamento ſeges enata ſit. Præterea quærendum etiam occurrit, ſi Helleniſtica, à quibus Helleniſtis denominata ſit. Cum autem ab iis Helleniſtis eam derivent qui Iudæi origine fuerint, & Græce Hebraiceque ſciverint, cum demonſtrabitur, nullos unquam tales Iudæos hoc nomine vocatos

tos fuisse, ex eo etiam consequitur, nullam hujusmodi dialectum extitisse quæ ab his Iudæis Hellenistis nomen invenerit. Non illi fuerunt, nec ergo hæc fuit. Et hæc cum re conjuncta & solidæ frugis plena agitatur quæstio, non dare pondus idonea fumo, nec ad inanem nominis umbram eventilanda. Et non possum satis eos mirari qui nullius aut exigui momenti putant, ac tanti non esse ut tot verba altercantia funditentur ad eam disceptandam examinandamque. Quod ut aliter esse manifestum fieret, hæc in limine præstruere libuit, simul etiam ut constaret nos in toto hoc tractatu, non conjecturas conjecturis refutasse, ut ἧλος τῷ ἥλῳ, πάσσαλος τῷ πασσάλῳ, repercutitur, sed hariolationes demonstrationibus ita dissipavisse, ut nocturnæ imagines somniantium, sopore abacto, & sole exorto dispelluntur. Tu judicabis an ita sit, Eruditissime Lati, nec dubitabis contra me sententiam ferre, si pro me non stare veritatem animadverteris. Sed quod-

cunque fuerit, ex hac opella tuo nomini inſcripta ſatis conſequar, ſi amicitiæ noſtræ quale quale extet apud poſteros monumentum. Vale. Ex Caſtello Taliacenſi prope Belnam, Idibus Aprilis, Ann. cIↄ Iↄ CXLIII.

CLAVDII

Claudii Salmasii

De

HELLENISTICA, AN SIT, AN FUERIT.

Pars Prima.

Quaestio quam hic tractandam sumimus, tota hujus temporis est. Ævo enim priori quid esset Hellenistica, ne nomine quidem tenus inter eruditos notum erat. Adeo recens res est ut dimidiato sæculo superior non habeatur ejus ætas. Ante quinquaginta annos si quis de ea quæsisset, jocari & ludere creditus esset, aut certe animi gratia in ficta controversia declamanda desudare. Hoc igitur debemus criticis nostris, ut calamum nunc exercere libeat in explodenda hujus phasmatis Comœdia, quam in Theatrum sacrum induxerunt celebres in litteris viri. Actores hujus fabulæ & auctores non aliud præmium manet quam fistula pastoria. Cadere eam nolumus: Cadunt enim quæ aliquando steterunt,

 sed

ſed prorſus nullam fuiſſe volumus. Simpliciter negantes quod ejus inventores & fautores adfirmant, rem conficere poteramus. Adeo enim probationibus deficiuntur, ei figmento adſtruendo idoneis, ut ipſi fateantur ultro indictam & inauditam omni antiquitati fuiſſe Helleniſticam. Verum hoc illis dabimus, ut etiam rationes addamus, cur conſiſtere non poſſit, quod pertendunt extitiſſe. Falſitas hujus commentitiæ dialecti vel ex eo maxime apparet, quod non ſibi conſtant qui eam ſtatuunt. Alii latiores illi limites aſſignant, alii brevioribus gyris circumſcribunt. Quidam omnes voces ac phraſes tam Veteris quam Novi Teſtamenti pro Helleniſticis obtrudunt. Nonnulli modum adhibendum cenſent, & de quibuſdam id ita eſſe concedunt, ut de aliis dubitent, de pluribus omnino negent. Sunt qui contendant eam dialectum debere vocari *Helleniſticam*. Reperias qui ambigant, ac ſe minime curare dicant quo nomine tandem vocetur, modo concedatur, peculiarem hanc fuiſſe dialecton Græcanicam, qua uſi ſunt Septuaginta Bibliorum interpretes. Quidam non ſolos Septuaginta Helleniſtica ſcripſiſſe, ſed etiam reliquos omnes editores, qui Biblia aliquando tranſtulerunt in Græcum ſermonem. Inter iſta diſſidentes eruditorum animos ut fundare tandem poſſimus, docebimus numquam id fuiſſe de quo contenditur.

De

De somnio, de fabula; de re quæ non est nec fuit unquam, disputari. Vt autem sciant nominis controversiam à nobis non moveri quasi parum proprie vocetur, illa *Hellenistica*, quę aliter nuncupanda sit, de re ipsa quęremus an fuerit. Hoc est, an dialectus Græca hujusmodi veteribus nota olim fuerit, quæ verbis Græcis contexuerit Orationem Hebraicam. Et quoniam E'ρισικὰ scripta hoc habent, ut animosius utrinque studio certandi & cupiditate vincendi stilo incitato statum quæstionis involvant & obscuriorem efficiant, extra omnem contentionem sepositam eam tractare hic & explanare decrevimus. Videndum igitur primo quid illud sit de quo agitur, tum explicandum quale sit. His expositis non difficile erit, ut opinor, colligere an aliqua fuerit dialectus Hellenistica. Agitur de stilo Veteris ac Novi Testamenti. Quæritur utrum aliqua peculiari Græcanica dialecto conscriptum sit utrumque illud opus, ut Herodoti Historiam Jonica, Thucydidis Attica, Polybii communi Græca, Pythagoricorum plerasque Epistolas Dorica scriptas esse constat. Æolica composuerant cantilenas suas Sappho & Corinna. Laconica Alcman, quæ & ipsa, à Dorica diversa est, non genere sed specie ab ea differens. Eorum nihil hodie extat præter fragmenta quædam. Primum itaque est ut sciamus an eloquutio Veteris ac Novi Te-

ſtamenti de peculiari aliqua Græciæ dialecto veniat, poſtea erit diſquirendum an ei dialecto, ubi eſſe dialecton conſtiterit, nomen *Helleniſticæ* adaptari poſſit. Mihi de verbo pugna non eſt; Sed tamen eruditis ſemper proſpiciendum quomodo loquantur. Si verba fingant, cauto opus eſt, ut apta rebus ea fabricent. Si jam factis utantur, non debent aliena aſſumere ubi propria ad manum ſunt. Multo magis impropria decet & contraria ipſis rebus de quibus uſurpantur, eligi. De re ergo primo loco, deinde de nomine congrediemur. Alia etiam ad rem eandem pertinentia erunt diſcutienda: ut de origine linguæ Græcæ, de ejus dialectis tam γενικαῖς, quam τοπικαῖς. De Helleniſtis à quibus Helleniſticam dictam eſſe volunt, quinam illi fuerint, quo genere ſermonis uſi fuerint, quot genera eorum fuerint. Nonnulla alia quæ ad quæſtionem principalem faciunt, adjicientur examinanda. Vt ordine procedamus, quæſtiones aliquot proponemus, in quas totam controverſiam partiri placuit, ut dilucidius explicetur. I. *An dialectus peculiaris conſtituenda ſit, ea eloquutio qua Septuaginta interpretes in Bibliis transferendis uſi ſunt.* II. *An plures quam quinque dialectos Græci noverint, & an Helleniſtica inter eas dialectos meminerint.* III. *An Helleniſticæ nomen conveniat ei phraſi quæ verbis Græcis Hebræos concipit intellectus, & à quibus Helleniſtis denominata ſit.* IV. *De Helleniſtis*

lenistis Actorum an Iudæi origine fuerint, & an eorum dialectus proprie dicta sit Hellenistica. V. *An Iudæorum gens divisa sit olim in duo genera, in Iudæos Hellenistas & Hebraistas.* VI. *An Hellenistica lingua conscriptum sit utrumque Testamentum, Vetus ac Novum.* VII. *Quo nomine nuncupandus sit stilus Veteris & Novi Testamenti, & an eodem stilo utrumque conceptum sit.* Hoc septenario quæstionum numero omnem explicabimus de Hellenistica controversiam; ut nihil in posterum reliqui sit futurum de quo ambigi queat aut disputari.

AD I. QVÆSTIONEM.

SVMMARIVM.

Duo requiruntur ut aliqua dialectus sit ab alia differens. Primum ut populus aliquis sit qui ea utatur, finibus divisus ab alio populo qui diversa utitur. Ionum XII. *Vrbes. Æolum* XI. *Doridis in Asia* V. *in Europa* III. *aut* IV. *Hellenista quis à Græcis dicatur. Nulla gens Hellenistica exstitit. Doris dialectus quæ fuerit. Satyrus & Satyrica saltatio.* Κοινὴν *Grammatici indigitant, quæ nullius gentis Græciæ propria erat: Sed eadem est ratio* ἑλληνικῆς διαλέκτου *&* ἑλληνιστικῆς. Ἑλληνισταὶ *non dicuntur ob aliam causam, quam quia* ἑλληνίζουσι. *Multi ex antiquis grammaticis* τὴν ἑλληνικὴν *inter dialectos non receperunt. Eorum ratio examinatur. Falsum est communem constare ex reliquis quatuor dialectis. Definitio dialecti. Philoponus reprehensus. Dialectus duo significat. Dialectus multas mutationes solet pati. Quæ*

quum multa sunt sermo mutatur : dialecti tamen eandem appellationem servant. Quatuor ætates & discrimina latinæ linguæ. Mixta quando viguerit. Ea scripta Marculphi formulæ. Mutationes unde accidant. Linguæ quomodo serventur post interitum. Philoponi & Corinthi loca reconciliata, quum contraria dicere videantur. Ἕλληνες & ἀρχαῖοι *iidem grammaticis.* Ἑλλήνων ἄγουσι. *Idiotæ qui.* Σύμφανες; Ἀδόκιμον, πόλλοι, οὐχ ἑλληνικόν. *Photii locus emendatus. Linguarum eadem est condicio quæ corporum. Eruditorum eloquutio non est dialectus. Recens Hellenismus multum distat ab antiquo.* Ἀττικισμὸν & ἑλληνισμὸν *sæpe jungunt authores, sed & distinguunt : atque tum per* ἑλληνικὴν *communem intelligunt. Exempla Atticorum vocabulorum & communium. Hellenes cum ab Atticis separantur sunt reliqui græci trium aliarum dialectorum. Ipsius communis distinctio.*

AD primam quod attinet propositionem, an dialectis accensenda sit Græciæ, ea scribendi forma qua usi sunt Septuaginta Bibliorum interpretes, dum Græcis vocibus sensa Hebraica exprimunt, sic facile animadverti ac sciri poterit. Vt aliqua dialectus sit quæ ab alia dialecto differat, duo præcipuè requiruntur. Primum populum esse oportet vel nationem quæ hac dialecto utitur, certis finibus circumscriptum ac divisum ab alio populo vel natione, cui alia dialectus familiaris sit. Nam ut natio à natione differt, moribus, institutis, vestitu, regione, nomine, ita & lingua quam διάλεκτον Græci vocitant. Est enim sermo quo quæque

que natio aut gens διαλέγεται. Vt ergo unaquęque natio ſuam & peculiarem habet linguam ſive dialecton, qua ab alia natione aut vicina aut longius remota diſtinguitur, ita unaquæq; dialectus ſuam ac propriam habere debet nationem quæ tali dialecto utatur. Hoc primum eſt quod neceſſario ac omnino exigitur, ut ſit & dicatur dialectus, ſine quo nec eſſe nec dici poteſt. Secundum non minus neceſſarium. Nam ut dialectus à dialecto differat, hoc debet efficere ſingulorum verborum diverſitas, ſive ex diverſa terminatione deſcendat, ſive ex aliqua vocis ejuſdem immutatione; ſive etiam ex alia in totum voce qua res eadem ſignificetur. Si utrumque horum vel utrumvis in linguam Helleniſticam cadit, non refragabor quin in cenſum numerumque aliarum Græciæ dialectorum referenda ſit. De primo primum videamus. Dores fuere quorum propria dialectus erat, *Dorica* vel *Doris* appellata. Populus ille fuit ſuis finibus ac limitibus in Græcia determinatus, cum certo urbium numero, quæ ea dialecto utebantur. Idem de Ionibus. Nec ſecus de Æolibus. An aliud de Atticis? Non certe. Attica regio fuit, & Atticus in ea populus, & hujus populi lingua ſive Dialectus Attica. Vt populus Atticus non eſt ſine regione Attica, ita nec lingua Attica, ſine populo Atticæ. Herodotus duodecim civitates Ionum recenſet quæ in Panionium conve-

 nieban

niebant. Vndecim Æolum, Dorida vero, quæ in Asia, πεντάπολιν facit. Et quæ circa Parnassum in Europa τρίπολις erat, vel etiam olim τετράπολις. Hæc antiquitus. Coloniæ inde multæ in varia loca deductæ, uti ab Attica in Ioniam, cum regio non sufficeret incolis tenendis. Et sic de aliis. Illud certe constat nullam dialectum posse dari, nisi detur & regionis vel urbis populus cui dialectus illa attribuatur. Si regio aliqua vel civitas fuit olim, aut nominata est Hellenistarum, quin eorum quoque dialectus Hellenistica censeatur ac vocetur haud repugno. Nemo Græce gnarus nescit Ἑλληνιστὴν eum apud Græcos dici qui licet Græci generis non sit, Græcè tamen loquitur. At Ἕλλην nomen est gentis. Qui ἑλλήνων linguam æmulatur, ἑλληνιστὴς est. Nihil ergo prohibet eundem esse genere Romanum vel Italum, & ἑλληνιστήν: Persam & ἑλληνιστήν: Hebræum & ἑλληνιστήν. Nulla itaque gens Hellenistica extitit. Nulla ergo dialectus hoc nomine, quia nec gens fuit quæ sic loqueretur. Cum quatuor illæ præcipuæ fuerint Græciæ dialecti, Attica, Ionica, Dorica, & Æolica; si quis Dorici generis Ionice loquatur, aut scribat, quantum ad linguam erit Ἰωνιστὴς, quantum ad patriam Dorus vel Doriensis. Ita Herodotus qui Halicarnassensis fuit, quæ civitas Dorici generis erat, quamvis exclusa fuerit communione Pentapolis Doricæ, Ionice scripsit.

scripsit, Hippocrates similiter cum Cous esset, ex una quinque urbium quæ Doricam Pentapolim constituebant, Ionicam tamen in scribendo affectavit loquelam. Ambo itaque si originem spectes Dori fuere, Hippocrates & Herodotus, si linguam qua scribere maluerunt, Ionistæ. Tunc erat in honore sermo Ionicus, quem plures idcirco eo tempore adamarunt & excoluerunt. Vbi sermo Atticus inter Græcas dialectos prævalere gratia cœpit, plurimi Græciæ scriptores & præcipue Rhetores quamvis Attici genere non essent, ei linguæ operam dederunt, & eloquentiam Atticorum æmulati sunt. Nemo propterea Ionisticam dialectum aut Atticisticam somniavit unquam. Pindarus, Bacchylides, Simonides natura & origine Dores non fuere, Dorica tamen scripsere. Doristæ igitur dicendi à dialecto qua usi sunt, quæ *Doristica* non est appellata, quamvis ea Dorica quã usurparunt prorsus eo ævo quo scripsere, ignoraretur, quia non mera nec pura loquuti sunt Doride, qualis apud ipsos Dores erat tunc temporis usitata, sed mixta & temperata. Grammatici qui de Dialectis commentati sunt, de Doride ita scribunt dialecto: *ἡ μέντοι Πινδάρου καὶ Βακχυλίδου καὶ Σιμωνίδου, Δωρικὴ, παντελῶς ἀγνοεῖται, διὰ τὸ μὴ Δωριεῖς εἶναι τῇ φύσει τοὺς ποιητὰς, κεχρῆσθαι δὲ μόνον τῇ αὐτῶν διαλέξει. Pindari & Bacchylidis & Simonidis Dialectus pe-*

 nitus

nitus ignoratur, quia Dores origine non fuerunt hi poetæ, sed eorum tantum loquelam affectarunt. Quod tamen an verum sit, infra videbimus. Σατυρικὴ Græcis genus est saltationis à Satyris appellata, propter σχήματα ac gestus pantomimicos quibus Satyri in saltando utebantur. Vnde Satyrus Bathyllus Persio ὁ παντόμιμος. Et *Satyros gestus Manilius vocavit* τὰ Σατυρικὰ, καὶ παντομιμικὰ ἢ ὀρχηστικὰ σχήματα. Inde & verbum Σατυρίζειν, & nomen Σατυριστὴς qui ita saltat ut solent Satyri. *Ludios* ita reddidit Græce Dionysius Halicarnasseus. Virgilius:

Saltantes Satyros imitabitur Alphesibœus.

Id est Σατυρίσει, Σατυριστὴς erit. Eadem porro Satyrica est saltatio quam saltat auctor Satyrus, & imitatur Satyristes. Iste hanc ab illo habet, non à se. Ideo nec Σατυριστικὴ dicta est ab imitatore, sed Σατυρικὴ ab inventore. Sic eadem omnino dialectus est quo utitur ὁ Ἰωνικὸς τῇ φύσει, & ὁ Ἰωνιστὴς τῇ διαλέξει. Ionica igitur illa dicenda non *Ionistica*, Attica non *Atticistica*. Fons & origo respici debet. Ionistes & Atticistes imitatores sunt, & studiosi linguæ non suæ, sed alienæ & extraneæ. Eam ergo communem habent cum his quibus illa vernacula est, ac nativa. Vt qui adoptione filius est non alium habet patrem adoptivum quam is qui natura filius est illi patri. Ambo eundem parentem agnoscunt, qui communis

est

eſt pater tam adoptivi nati, quam naturalis. Nec ergo lingua quam ſibi adoptavit Ἑλληνιστὴς, alia eſt ab ea qua utitur naturalis Ἕλλην. Nulla itaque Helleniſtica dialectus, ſed una Ἑλληνικὴ, tam Ἕλλην quam Ἑλληνιστοῦ communis. Ille eam ex natura & origine propriam habet, iſte doctrina & uſu ſuam fecit, non tamen aliam, quæ erat aliena. Eadem quippe, in utroque lingua tam in alienigena quam indigena. Vt nulla gens fuit, nullus populus Ioniſtarum nec Atticiſtarum, ſed Ionum & Atticorum, ita nec Helleniſtarum ullam extitiſſe unquam gentem tenendum eſt, ſed Ἑλλήνων, ideſt Græcorum. Nulla proinde dialectus Helleniſtica in rerum natura fuit, haud ſane magis quam Ioniſtica vel Atticiſtica. Sed objicient ad quatuor Græciæ dialectos quintam addi Ἑλληνικὴν quæ communis etiam appelletur, ideſt κοινὴ διάλεκτος. Vbi, inquam, ille populus Ἑλλήνων quibus fuerit ea dialectus peculiaris? Nonne Κοινὴν eam videntur ideo Grammatici indigetare quia nullius gentis Græcæ propria erat, ſed omnium communis? Quidni ergo eodem modo liceat Ἑλληνιστικὴν nominare dialectum quæ nullius certe gentis aut populi propria fuerit, ſed plurium communis? Huic objectioni multa reponi poſſunt. Primum non eadem eſt ratio Ἑλληνικῆς διαλέκτου & Ἑλληνιστικῆς. Illa ex veteribus nobis nota eſt, hæc nulli veterum cognita nec nominata

nominata fuit. Deinde isti ipsi Ἑλληνισταὶ à quibus deductam Ἑλληνιστικὴν fabricarunt, non aliunde hoc nomen habent, nisi à dialecto Ἑλληνικῇ. Nec enim ob aliam causam dicuntur Ἑλληνισταί, quam quia Ἑλληνίζουσι, hoc est linguam Græcam in loquendo vel scribendo imitantes proferunt. Non ergo alia est lingua quæ ab iis dicitur Hellenistica, quam illa à qua ipsi Hellenistæ denominati sunt. Postremo hoc ipso argumento, quo Hellenisticam negamus esse dialecton, multi ex antiquis Grammaticis τὴν Ἑλληνικὴν, idest κοινὴν inter dialectos minime esse recipiendam censuerunt. Cujus rei hanc rationem reddunt quod propriam non haberet notam, sed promiscue uteretur cæterarum omnium notis. Iohannes Grammaticus de Dialectis : Διάλεκτοι δὲ εἰσὶν εἰ καὶ τὴν κοινήν τις καταριθμοίη πέντε. Ἰάς, Ἀτθίς, Δωρὶς, Αἰολὶς, κοινή. Ἡ γὰρ πέμπτη ἴδιον οὐκ ἔχουσα χαρακτῆρα, κοινὴ ὠνομάσθη, ἤτοι ὅτι κοινῇ τῶν πασῶν χαρακτῆρσι χρῆται, καὶ ἐκ τῶν τεσσάρων συνέστηκεν. *Dialecti vero, si quis in his & communem numerat, quinque sunt, Ionica, Attica, Dorica, Æolica, Communis. Nam quinta quæ proprium non habet characterem, communis nuncupata est, vel quod communiter omnium utatur characteribus, & ex quatuor componatur.* Non video quomodo hæc constare possint aut vera videri. Non enim composita videtur communis dialectus ex dialectis quattuor reliquis. Comparant eam medicæ

medicæ compositioni, quæ Τετραφάρμακος dicitur. Tetrapharmacum illud ita constat ex quattuor simplicibus speciebus, ut quamvis illæ quatuor species commixtæ in unum sint confusæ, omnes tamen in eodem tetrapharmaco reperiantur. Nam vim eorum exhibet quamlibet mixtam, & omnium pariter gustum & saporem quadamtenus refert. At communis dialectus nullam habet earum proprietatum, quibus reliquæ dialecti censentur. Non mutat σ in τ, ut Attica, nec dicit γλῶττα pro γλῶσσα. Non dividit Diphthongos ut Æolica, nec pronuntiat πάϊς pro παῖς. Non ut Dorica scribit, τῆνος pro κεῖνος, πόκα pro τότε. Non ut Iones solent, μοῦνος dicit pro μόνος, Ἀρχέης pro Ἀρχίας. Vnaquaque suprascriptarum dialectorum plurimas habet proprietates, ab illis ipsis Grammaticis notatas, quarum nullam agnoscit communis dialectus. Et profecto nulla esset dialecti cujusque propria, si ea communia forent ejus quæ communis vocatur. Non est proprietas quod in communitatem cadit. Singula φάρμακα simplicia ex quibus compositum est tetrapharmacum, propriam habent facultatem, quæ omnia in compositionem transeunt, sed confusa. Non ita est de proprietatibus singularum quattuor dialectorum, ex quibus componi communē volunt Grammatici. Non enim proprietates singulæ suam transfundunt in eam quæ communis

dicta

dicta est, sed sibi servant, nec eas cuiquam aliarum communicant. Falsa igitur illa comparatio Tetrapharmaci cum communi dialecto. Falsum etiam quod tradunt ex quattuor reliquis constare dialectis communem. Habet multa quidem cum singulis reliquarum διαλέκτων communia. Sed hoc etiam commune cum ipsa cæteris est dialectis. Sic enim unaquæque multas habet proprietates, ut tamen non paucas dictiones habeat communes cum reliquis. Ipsa quoque communis quæ dicitur, hoc videtur habere proprium, ut quod aliæ proprium habent, ei tale non sit, sed cum aliqua ex reliquis commune, aut cum pluribus. Non scribit, βρόδον & βράκος cum Æolica, sed ῥόδον & ῥάκος, ut reliquæ. Non dicit Ἑωυτὸς ut Ionica, sed ἑαυτὸς sicut quatuor aliæ. Non τόκα usurpat more Dorico, sed τότε cum aliis. Et sic de aliis infinitis vocibus quas communiter usitatas habet, ut aliæ iis utuntur, repudiata proprietate enuntiationis, quæ in una reperitur. Et hoc ipsius ἰδίωμα. Hac ratione ducti receperunt eam in numerum ac censum dialectorum nonnulli. Iohannes Philoponus: Τῶν δὲ τὴν Κοινὴν διάλεκτον ἡγησαμένων οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι πάσαις συμβέβληται ταῖς διαλέκτοις ταῖς ὁμοφώνοις, οἷον φίλος, νὺξ, καὶ τὰ τοιαῦτα. οἱ δὲ ὅτι οὐκ ἔστιν ἴδιον ἔχουσα τύπον, ἀλλ' ἐκ διαφόρων λέξεων συναθροισμένη, μεταπλώσεις δὲ αὐτῆς οὐχ εὑρίσκονται.

Quas

Quas rationes isti attulerunt ut videretur ἡ Κοινὴ, in dialectis numeranda, eæ maxime faciunt ac pertinent ad eam inde excludendam: In multis vocibus convenit cum omnibus dialectis. Nam & φίλος dicit, ut reliquæ & νὺξ, & infinita alia similia. Quid tum? Hoc non facit ut videri possit esse peculiaris dialectus: Immo contra. Nulla est dialectus quin communia habeat non pauca cum reliquis. Sed hac parte non efficitur dialectus, hoc est lingua differens ab aliis linguis. Oportet enim ut aliqua habeat propria quibus differat ab aliis. Hæ sunt ἰδιότητες, quibus discrepat dialectus à dialecto, quæque efficiunt, ut definitio dialecti vera sit quam Grammatici proponunt, διάλεκτος, λέξις ἴδιον χαρακτῆρα τόπου ἐμφαίνουσα. Philoponus addit, ἴδιον ἢ κοινὸν. Quod est ineptum. Hoc videtur adjecisse, ut communem inter dialectos admitteret. Habent, ut dixi, omnes dialecti aliquid commune cum aliis dialectis, sed non ea parte censentur dialecti, sed ἰδιότης vel ἴδιος χαρακτὴρ hoc facit. Si omnia omnes haberent inter se communia, non essent διάλεκτοι invicem differentes. Quod aliquid habent ἴδιον singulę quod in reliquis non sit, hoc διάλεκτον facit, idest differentem ac diversam eloquendi formam. Hoc enim proprie significat διάλεκτος, nempe linguam differentem. Duo enim hæc vox significat, omnem eloquutionem ἀπὸ τοῦ

διαλέγεσθαι. Sic Aristoteles διάλεκτον definit: τὴν τῆς φωνῆς τῇ γλώττῃ διάρθρωσιν vocis explanationem quæ lingua fit. Sic hominis propria est διάλεκτος qua carent bestiæ. Omnis vocis enunciatio vel eloquutio, διάλεκτος est. Ita sæpe usurpavit hanc vocem Aristoteles in libro de Poëtica pro communi sermone privatorum vel colloquio, quæ διάλεξις est eloquutio proprie, non idioma linguæ qua natio à natione, populus à populo dividitur, & lingua dissonat. Πλεῖστα γὰρ, inquit, ἰαμβεῖα λέγομεν ἐν τῇ διαλέκτῳ τῇ πρὸς ἀλλήλους. In cõmuni & familiari colloquio. Item alio loco: ὥστε οὐκ ὀρθῶς ψέγουσιν οἱ ἐπιτιμῶντες τῷ τοιούτῳ τρόπῳ τῆς διαλέκτου. Non est dialectus una de quinque notis, sed sermonis genus & eloquutionis. Et paulo post: Ἔτι δὲ Ἀριφράδης τοὺς τραγῳδοὺς ἐκωμῴδει, ὅτι ἃ οὐδεὶς ἂν εἴποι ἐν τῇ διαλέκτῳ, τούτοις χρῶνται, οἷον τὸ, δωμάτων ἄπο. Quod ea usurpent in scriptis suis quibus nemo uteretur in communi sermone, ut δωμάτων ἄπο, pro ἀπὸ δωμάτων. Nihil hæc dialectus pertinet ad dialectos gentium, sed est διάλεξις, Glossarum auctor, *eloquutionem* interpretatur. Sed hoc sensu non dicuntur διάλεκτοι linguæ differentes singularum nationum, hoc est loquendi modi quibus natio à natione dissonat ac differt. Non ἀπὸ τοῦ διαλέγεσθαι hæc διάλεκτος deducitur, sed ἀπὸ τοῦ διαλέγειν quod est discernere & segregare. Sic

accipitur apud Platonem. Inde διάλεκτος differens ac diſpar, vel diſcretus. Ita γλῶσσα διάλεκτος, & abſolute, ut fieri in talibus amat, διάλεκτος differens elocutio, vel diſcreta loquendi ratio, qua natio à natione ſeparatur ac diſtinguitur. Sic δανειστὴς cum à verbo δανείζω formatur creditorem ſignificat & eum qui dat mutuo: cum à δανείζομαι deducitur, debitorem notat, & illum qui mutuatur. Χρήστης quoque eodem modo & pari ratione, tam qui dat utendum quid, quam qui accipit, ſignificat, prout ab activo vel paſſivo verbo derivatur. Ita διάλεκτος, aliud eſt cum ἀπὸ τοῦ διαλέγειν venit, & cum ἀπὸ τοῦ διαλέγεσθαι. Vt ergo διάλεκτος nomine ſuo digna ſit, & differat ab alia dialecto, debet habere ἴδιον τύπον. Si non habet, non eſt διάλεκτος, hoc eſt, differens vnius nationis, vel populi lingua, ab alterius populi, vel nationis ſermone. Quæ igitur ab illis Grammaticis ratio allegabatur, ut communem reponerent in numero dialectorum, ea maxime in contrarium valet, ut non ſit inter eas recenſenda. Vel nomen Κοινὴ quo nuncupatur, oſtendit nihil habere eam proprium. Ὅτι οὐκ ἐστὶν ἴδιον ἔχουσα τύπον, ἀλλ' ἐκ διαφόρων λέξεων συνηθροισμένη. *Quod propriam formam non habet, ſed ex differentibus ac diverſis vocibus coalita eſt.* Hoc maxime argumento ſtatui debet non eſſe dialectum, quæ *communis* vocatur. Si quis

orationem texeret ex variis γλώσσαις, quæ peregrina sunt vocabula, vel ab usu remota & jam exoleta, nullam peculiarem conderet dialecton. Poëmatia Αἰνιγματώδη Dosiadæ, Theocriti, Simmiæ, sed & Lycophronis talia fere sunt, ex glossis variarum dialectorum composita; Hujusmodi orationis contextus ad nullam peculiarem gentis dialecton referri potest, sed totus est proprius poëtæ, qui sic scribere voluit. Si talis est communis διάλεκτος ἐκ διαφόρων λέξεων συναθροισμένη, non potest videri dialectus. Præterea quod adjicitur, μεταπτώσεις δ' αὐτῆς οὐχ εὑρίσκονται. *Mutationes autem ejus non inveniuntur*; non convenit dialecto, quæ solet mutationes multas pati. Μετάπτωσις est mutatio in pejus, vel in aliud genus. In pejus mutationem sæpius significat. Barbaro sed apto vocabulo ex Latinitate sequiore, & in pejus sublapsa *decadentiam*, vulgo vocamus. Hæ μεταπτώσεις accidere non consuerunt nisi dialectis genti alicui peculiaribus. Hoc est iis linguis, quæ populum aliquem quasi fundum habent in quo velut positæ fixæque hæreant. Hujusmodi linguarum sive διαλέκτων ea natura est, ut more corporum viventium sua incrementa habeant, ac decrementa, ac proinde demutationes varias patiantur. Vetera vocabula exolescunt & intereunt. Inolescunt nova, quibus subinde in locum desitorum ac desueto-

rum

rum renascentibus, tota lingua mutatur. Quandiu eadem forma manet, idem nomen retinet. Vbi autem penitus antiqua facies intercidit, & in aliam quasi figuram transiit, prioris formæ lineamentis deletis, tum alia lingua fit, & aliud nomen accipit. Scribit Quintilianus suo tempore *totum mutatum esse Romanum sermonem.* Alius igitur fuit Ennii ætate & Pacuvii. Antiquiores etiam alium habuerunt. Alio etiam usa Roma est, quo tempore fuit condita, quo Romulus nimirum & Remus loquebantur. Post Quintiliani ævum alias atque alias μεταπτώσεις pertulit, servato tamen semper eodem nomine Latini, vel Romani sermonis, quandiu servavit pristinæ linguæ lineamenta & colorem. Vbi vero per Barbarorum incursiones & inundationes dissipatum est Romanum Imperium, lingua quoque Romana eundem passa est exitum, & cum dissolutione Imperii, in varias & ipsa degeneravit loquelas, quæ nec filum Romani sermonis retinuerunt, nec nomen. Sic factæ tres linguæ ex una, Italica, Gallica & Hispanica. Origo earum apparet in ipsis: Facies indicat cujus matris sint filiæ. Ita tamen hæ linguæ à Romana differunt, ut filiæ solent à matre discrepare. Quantumlibet similis sit matri filia, alia est. At illa mater quamvis primo infans fuerit, mox juvencula, deinde floris vegeti mulier, postremo anus decrepita,
 per

per tot illas mutationes eadem persona mansit, idem corpus circumtulit, idem nomen obtinuit. Infans ab alio infante corporis filo & specie non tantum distat, quantum à seipso cum in virum evasit. Nec senis retorridi vultus tam dissimilis est senis alterius æquævi vultui, quam sibi ipsi, si pictus ostenderetur, qualis in infantia fuit. Major tamen differentia est infantis & infantis, senis & senis quam ejusdem infantis & senis. In illis duobus infantibus & senibus duo sunt corpora diversa, duæ substantiæ, duæ ὑποστάσεις separatæ. Infans autem ille qui per tot gradus ætatum & numeros in senem abiit, idem constituit cum illo sene corpus, eandem οὐσίαν, eandem ὑπόστασιν, & eandem personam. Idem est de dialectis. Dialectus ab alia dialecto ita discrepat forma & facie, ut infans ab infante, vir à viro, senex à sene. Multi inter se infantes facie similes reperiuntur, & viri, & senes, ità & dialecti. Eadem matre nati, vt similes sint, alii tamen sunt. Sic ex eadem matrice dialecti variæ propagatæ, cum similitudinem inter se ostentent aliæ majorem, aliæ minorem, differunt tamen. Et quamvis discrimen inter illas minus sit, quam quanta est differentia unius alicujus dialecti à semetipsa, propter varias, quibus subinde obnoxia facta est, μεταπτώσεις, eadem tamen manet hujus dialecti appellatio, cum aliæ nomine inter se quoque diffe-

differant, haud minus quam corporis lineamentis. Exempli gratia. Attica dialectus ſimilior eſt Hellenicæ communi, quam Attica vetus Atticæ novæ. Eadem tamen dialectus cenſetur illa Attica vetus & nova, eodemque nomine nuncupatur, cum Attica ab Ἑλληνικῇ communi diſtinguatur appellatione & re. Quamdiu Romana lingua *Deus* pronuntiavit, eadem lingua fuit, idem nomen habuit, quamvis pro ratione ætatum & multum ſibi diſpar, & plus etiam diſſimilis in fine & initio, quam dialectus à dialecto diſſidet. Vbi autem nominis *Deus* flexio in toto Romano imperio intercidit, & pro ea ſucceſſit, in aliis locis, *Dieu*, in aliis, *Iddio*, in aliis *Dios*, tum matre extincta, filiæ plures facie inter ſe differentes, & totidem diverſas dialectos conſtituentes in locum demortuæ ſubrogatæ ſunt. Hæ ſunt lingua Italica, Gallica & Hiſpanica. Hæc ultima multas μεταπτώσεις incurrit, per Mauros tertia ſui parte facta Saracenica. Jam vero Gallica, quæ nunc eſt, non erat eadem ante trecentos, aut quadringentos annos cum ſcriberet & pronuntiaret *Diex* aut *Dieux*. Quæ & in plures hoc tempore diviſa eſt ἰδικὰς διαλέκτους, quatum quædam ſunt quibus *Dey* dicitur pro Deo: aliis *Dè*, aliis *Di*, nonnullis etiam *Doeus*. Et Italica quoque non tantum alia nunc eſt atque olim fuit, ſed etiam in varias deducta dialectos ſpeciales ſpargitur.

Nec minus Hiſpanica. Romana autem quæ has filias genuit, & ipſa à Græca Æolica generata eſt, à qua haud minus deflexit, quam ab ipſa illæ quas peperit. Nam *Deus* pro Θεὸς dixit, cum & Æolica quædam dialectus diceret Σιός. Nam & hæc in varios χαρακτῆρας diſceſſit, pro locorum ratione in quibus inſtituta eſt. Præterea & ab ætate μεταπτωσιν ſuſtinuit. Nam ἀρχαίαν Αἰολίδα diverſam à Nova fuiſſe notant Grammatici, qui hoc idem obſervarunt de Iade & Doride. Paſſim ἀρχαίας & νεωτέρας Ἰάδος mentionem faciunt antiqui Critici & ſcholiaſtæ poëtarum, ut ἀρχαίας, & νέας δωρίδος, ἀρχαίας, & νέας Ἀτθίδος. Similiter & Αἰολίδος. Scholiaſtes Apollonii aliquot locis notavit ὦλλοι apud illum poëtam pro ἄλλοι eſſe Idioma νεωτέρας Ἰάδος. Idem omnino fuit & de Romana lingua. Namque alia fuit vetus & nova. Quidam etiam quattuor ejus ætates fecerunt, & totidem diſcriminibus ejus ſua nomina impoſuerunt. Iſidorus lib. IX. Originum cap. I. *Latinas autem linguas quattuor eſſe quidam dixerunt, id eſt Priſcam, Latinam, Romanam, Mixtam. Priſca eſt qua vetuſtiſſimi Italiæ ſub Iano & Saturno Rege ſunt uſi incondita, ut ſe habent carmina Saliorum: Latina, quam ſub Latino, & Regibus Tuſciæ cæteri in Latio ſunt loquuti, & qua fuerunt duodecim Tabulæ ſcriptæ. Romana quæ poſt Reges exactos à populo Romano accepta eſt. Quam Nævius,*

Plautus,

Plautus, Ennius, Virgilius, Poëtæ: ex Oratoribus Gracchus, vel Cicero & cæteri effuderunt. Mixta quæ post imperium latius promotum, simul cum moribus & hominibus in Romanam civitatem irrupit, integra verba per solœcismos & barbarismos corrumpens. Non esse vetusti auctoris nec idonei hanc quadripartitam linguæ Latinæ distinctionem, satis apparet. Aliquid tamen habet quod tollere possis, ut postremum de mixta. Hæc mixtura semper omnes corrupit linguas & corrumpet. Ex hac mixta lingua Latina enatæ sunt illæ linguæ quæ nunc in Europa celebriores sunt, Italica, Gallica & Hispanica. Hominum illa discretio, qua auctor ille usus est, nulla unquam fuit. Summa quippe divisio fuerit in Priscam & Novam, cujus distinctionis multi tamen gradus possint dari. Et mixta eadem cum nova, imo novissima. Latina & Romana sic differunt proprie, ut Divionensis & Burgundica. Et sic de aliis. Mixta porro illa quam solœcismis & Barbarismis scatere dicit, præcipue locum habuit ac viguit Justiniano imperante, ut constat ex multis monumentis & maxime ex illo instrumento plenariæ securitatis, quod scriptum est anno Justinianei Imperii XXXVIII. & nuper editum ex Bibliotheca Regia, ex qua olim illud depromseramus, & ex involuta & inextricabili pæne charactere, qualis illo tempore Tabellionum fuit, evolveramus. Eadem mixta

ſcriptæ fuere Marculphi formulæ,ſicut in codicibus antiquis reperiuntur. Omnibus ſane linguis ſic ſua fuere initia, auctus, deceſſus poſtremo & interitus. Et quod in omnibus rebus humanis, hoc etiam linguis accidit, ut unius φθορὰ, alterius γένεσις ſit, imo & plurium. Hoc enim lege naturæ ſancitum eſt, & ſic propagatio procedit, ut ex uno per corruptionem decedente plura gigni ſoleant. Ita in uno animali ſemen eſt multorum animalium. Vna arbor infinitarum arborum traduces habet, & ſeminia. Sed aliud eſt cum viventia corpora ſimile ſibi gignunt, aliud cum mors unius, alterius aut plurium natales dat. Duobus his modis linguæ propagantur, & de una plures diverſæ exeunt. Per colonias & μετοικεσίας ex una plures diſſeminantur, ut in Hellenica uſu venit, & aliis. Sic Hellenibus natæ ſunt quattuor dialecti, totidem quot Helleni fuere nati, qui in varias regiones cum migraſſent ex natura ſoli quod inſederunt, idioma linguæ peculiare in eo prodiderunt, nationum mutantes linguam cum mutatione loci. Interdum victor populus victo ſuam linguam inſinuat, interdum qui leges dat, accipit linguam. Sæpe fit ut miſceantur victoris & victi idiomata, & ex duobus ſinceris unum corruptum producatur. Non raro autem contingit, ut per varias μεταπτώσεις lingua aliqua mutata tandem intereat tota, & ex

ejus

ejus interitu altera nascatur, quæ differentem in tantum induit formam, ut originem dissimulet. Ita, ut dicebamus, ex Æolica nata est Romana sive Latina, ex hac Italica. Latina hodie non magis in rerum natura censeri debet quam Æolica. Vtraque lingua æque deperdita & abolita dici potest. Sic enim cui pater ac avus mortui sunt, etsi prior avus decesserit, haud minus tamen patrem pro mortuo potest numerare, qui posterior mortem obiit. Ita ergo & Latina lingua pari modo periisse putanda est, ut Æolica. Illa quidem quam hæc magis in usu, sed non magis inter linguas numeranda, quæ vivunt & vigent. Mortuis omnino linguis accensenda est. Quare? Quia nullus hoc tempore extat populus qui ea utatur, haud magis quam qui Æolica. In variis Europæis gentibus multi sunt qui eam addiscunt. Etiam sic posset Æolica doceri scirique si libri extarent ea dialecto conscripti, ut multi reperiuntur Latini. Hujus linguæ quamvis abolitæ plurimus hodie usus est, haud aliter quam medicatorum corporum. *Mummias* Persico vocabulo vocant. Eæ requiruntur ad medicinam. Sic propter utilitatem scientiarum expetuntur illæ linguę, quia disciplinas varias litteris consignatas docent. Quod ταριχεία præstat corporibus defunctorum, hoc litteratura confert linguis. Quæ aloe, myrrha, bitumine,

cera, ſale & aliis aromatis non fuere condita cadavera, ea haud diu poſt mortem diſſoluta contabuere. Hanc rationem invenit Ægyptus conſervandorum à tabe corporum & æternitati conſecrandorum. Qualia multa etiam nunc viſuntur adæque integra & incorrupta, quam cum primum fuere aromatis farta, & ταριχευθέντα. Abſque his medicaminibus foret, hodie pulvis eſſent, ac nulla eorum compages integra jam cerneretur. Ita omnino hoc tempore niſi fuiſſent litterarum monumenta quibus conſignatæ ſunt linguæ iſtæ, ne de aliis dicam, Græca & Romana, haud magis ſciremus, quales aut quæ fuerint, quam id ſcimus de lingua Oſcorum & Tuſcorum veterum Sabinorumque, aut de Phrygum & Lydorum antiqua dialecto. Perierunt omnes funditus, & noſtræ cognitioni ſubductæ ſunt, quæcunque librorum ope non ſervatæ, ad nos uſque tranſmitti nequiverunt. Vivunt hodie vigentque adhuc quo poſſunt modo, quæ libris commiſſæ, tota ſui compage ad nos integræ fere pervenerunt, & ultra nos etiam in æternitatem durabunt quamdiu honos litteris erit, aut erunt qui eas colent. Vita tamen hæc earum non diſtat ab ea conditione durandi, quam cadaveribus tribuebat ars qua curata ſervabantur. Vt enim iſta in eodem ſtatu perpetim manent, nullis amplius ſubjecta mutationibus, quod proprium

eſt

est vere viventium corporum, dum crescunt & decrescunt. Idem fert natura linguarum, quæ non vivunt, nisi librorum ac litterarum munere, cætera mortuæ. Omnia quæ apud auctores verba reperiuntur, ea sola custodiunt. Nulla nova producunt, nihil innovant, in eodem statu semper hærent, nulli mutationi, aut μεταπτώσει obnoxiæ. Vt enim omnis crescendi decrescendique actus, ἀλλοίωσις est, non magis hæc in linguis mortuis, quam in corporibus locum habet. Recte itaque Philoponus de Communi dialecto scripsit μεταπτώσεις αὐτῆς οὐχ εὑρίσκεσθαι. Quo argumento plane constare illi poterat, & aliis Grammaticis liquere, τὴν κοινὴν non esse dialectum. Nam dialectus est quæ vivit ac durat, non in monumentis tantum litterarum, sed in ore ac lingua populi, vel nationis, quæ ea utitur, certam incolentis regionem. At nusquam erat tunc temporis usitata in ulla gente, aut populo lingua talis Græca, qualis in scriptis auctorum inveniebatur. Ideo dixit idem de Bacchylidis & Simonidis eloquutione, qui communi lingua in operibus suis usi fuerant, eam παντελῶς ἀγνοεῖσθαι, *prorsus ignorari*, quia nullus tum extabat populus, qui sic loqueretur. De Pindari eloquutione idem narrat, quem & communi scripsisse ibidem tradidit. Ἰάδι ἔγραφεν Ὅμηρος, Ἀττίδι Ἀριστοφάνης, Δωρίδι Θεόκριτος, Αἰολίδι Ἀλκαῖος, κοινῇ Πίν-

Πίνδαρος. Idem tamen in eodem tractatu de Dialectis ubi ſpeciatim de Dorica agit, Dorice agnoſcit ſcripſiſſe Pindarum, & alios poëtas ſupra nominatos, quorum dialecton Doricam penitus ignorari dicit, quia non naturâ Dores fuerint, ſed ea tantum ſcribendo idea uſi ſint. Dixerat Cretenſium dialecton Doricam, qua uſus eſt Cypſelas & Laconum, quam uſurpavit Alcman inter ſe differre. Tum ſubjicit, ἡ μὲν τοι Πινδάρου, καὶ Ἰβύκου, καὶ Σιμωνίδου, καὶ Βακχυλίδου παντελῶς ἀγνοεῖται, διὰ τὸ μὴ φύσει Δωριεῖς εἶναι τοὺς ποιητάς, χρῆσθαι δὲ μόνον τῇ διαλέξει. Vim rationis non video. Doricus genere & origine non fuit Pindarus, ergo Dorica qua uſus eſt neſcitur. An ignorabatur apud Dores ipſos? Si in uſu apud eos erat qui veri Dores erant, quomodo potuit dicere eam linguam qua uſus eſt Pindarus incognitam fuiſſe, cum Dorica fuerit? Præterea ſibi ipſi contradicit. Nam ſupra dixerat uſum eſſe communi Pindarum. Quod & ex eodem Philopono repetit Corynthus in libro de Dialectis, κοινὴ δὲ, inquit, ᾗ πάντες χρώμεθα. Ταύτῃ καὶ ὁ Πίνδαρος ἐχρήσατο. Quomodo hæc conciliabimus? Facillime, ſi dicamus Dorica uſum eum eſſe non pura, ſed ex communi mixta. Talis Dialectus nuſquam habebatur in uſu vel notitia, niſi apud eos auctores quibus talem uſurpare placuit. Eam ipſi fecerunt linguam, non repererunt. Vt qui ex duobus nativis

tivis coloribus, auripigmento & Indico facticium unum luteum concinnant. Aut qui ex duobus medicamentis ſimplicibus unum compoſitum faciunt, quale in rerum natura non extat. Ita interpretandi auctores qui Simonidem, Bacchylidem & Ibycum haud minus quam Pindarum Δωρίδα ἁρμόσασθαι notarunt. Non de mera δωρίδι intelligendi ſunt, ſed diluta per mixturam communis. Sic Cteſias Ionica vſus eſt non meraca, vt Herodotus, ſed temperata. Photius de ejus Perſicis: κέχρηται δὲ τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ εἰ καὶ μὴ δι' ὅλου. In Indicis magis Ἰωνιστὶ ſcripſerat, Ionica nimirum non ita ad communem declinante: ἀνεγνώσθη δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ Ἰνδικά, ἐν οἷς μᾶλλον Ἰωνίζει. Hujuſmodi Ionicam παντελῶς ἀγνοεῖσθαι poterat dici. Nullibi quippe niſi in Cteſiæ libris erat. Κοινὴ quæ dicitur διάλεκτος, tempore illorum Grammaticorum non magis erat cognita aut uſitata, quippe quæ non aliunde niſi ex ſcriptis auctorum eſſet haurienda. Κοινὴ δὲ inquit Corynthus, ᾗ πάντες χρώμεθα. *Communis dialectus ea eſt qua omnes utimur*, nempe ſcribentes. Qua omnes in ſcribendo uterentur, non poteſt pro dialecto cenſeri, cum nulla gens eſſet tunc in orbe terrarum, nullus populus, nulla urbs quæ eam λαλιὰν uſurparet. Lingua erat doctorum, quam qui Græcè erudiebantur magiſtrorum opera vel librorum addiſcebant. Ideo dixit Philoponus ταύτης μετὰ πλώσεις οὐχ διείσκεσθαι.

εὑρίσκεται. Hæc Ἑλληνικὴ etiam dicebatur. Nulli tunc Græciæ nationi hoc nomen peculiariter debetur, ſed omnes qui quocunque modo aut dialectoGræcè loquebantur, ſic vocari moserat. Ἑλληνικὴ tamen dialectus à quibuſdam appellabatur, peculiaris Græci ſermonis forma quæ communiter in uſu erat apud omnes qui Græcè componere vellent. Vſitatus hic ſermo nulla in gente Græciæ tum fuit, niſi apud auctores. Hinc ἕλληνες & ἀρχαῖοι iidem ſunt Grammaticis. Thomas Magiſter: εὐθὲς τὸ ἀληθὲς παρὰ μόνῃ τῇ θείᾳ γραφῇ εὕρηται, παρ' οὐδενὶ δὲ τῶν ἑλλήνων εὕροις ἄν. *Apud nullum Græcorum id nomen reperias.* Quinam illi Ἕλληνες? aut quam regionem habitabant? Omnino auctores intelligit antiquos qui Græcè ſcripſerant, non ullius gentis Græcos qui tunc viverent. Qui eam loquendi Græcè vetuſtam formam ignorarent, Ἑλλήνων ἀγνώστους eos dicebant. Idem Magiſter in voce ἀτάρ. οἱ δὲ ἀντὶ, οὐ διὰ τούτῳ χρώμενοι τῷ ἀτὰρ, πάνυ εἰσὶν ἀμαθεῖς καὶ Ἑλλήνων ἄγνωστοι. Inde ἀρχαία γλῶττα, Photio dicitur Helleniſmus antiquus, cui opponitur ἡ ἰδιῶτις, idioticus ſermo, & Communis illorum temporum. Σεμνὸς ὢν ἅμα καὶ εὐόμιλος ὁ Ἀγάπιος τήν τε ἀρχαίαν γλῶτταν ὑπὲρ τὴν ἰδιῶτιν μελετήσας, ἐπέστρεψεν εἰς ἑαυτὸν τοὺς ἐν Βυζαντίῳ ἀνθρώπους. Paulo poſt ait ζητητικὸν eum & κριτικὸν fuiſſe τῶν γραμματικῶν τε καὶ ῥητορικῶν. Vt antiquus ſermo opponitur

nitur idiotico, ita Græci id eſt, ἕλλωες, ſæpe apud auctores opponi ſolent idiotis, & τὸ ἑλλωικὸν τῷ ἰδιωτικῷ, ut & Α᾽τ̓ικόν. Plerumq; vocantur hujuſmodi idiotæ, qui linguam tantum ſui temporis noverant, σύρφακες, & χυδαῖοι, & οἱ πολλοὶ. qui τοῖς ἕλλησιν & τοῖς Α᾽τ̓ικοῖς apud auctores opponi ſolent. Thomas Magiſter, ἐπιςολὴ ἢ καὶ ἐπιςολαὶ πληθυντικῶς, ῥητορικὸν, ἐπιςόλιον ἢ μόνοι οἱ σύρφακες. Hoc nomine utuntur ſæpe ſcriptores Eccleſiaſtici ubi ἐπιςολίων κανονικῶν meminere. Idem hanc loquutionem ἐχάτως ἔχει, τῶν συρφάκων eſſe notat, Πολλοὺς alibi vocat, id eſt homines de plebe qui ſolam tenebant linguam ſuæ ætatis, non antiquam Græcam. Hinc τὸ ἀρχαῖον τῷ ἀδοκίμῳ opponitur apud eundem. Βελόνη καὶ βελοπώλης ἀρχαῖα, ἡ δὲ ῥαφὶς ἀδόκιμον. Cur ἀδόκιμον? Quia recentis ævi hoc vocabulum & in uſu apud vulgum, non apud eruditos. Aliquando pro eodem dicunt, οὐχ᾽ ἑλλωικόν. ut εὐλογίαν & κακολογίαν, idem οὐχ᾽ ἑλλωικὰ eſſe dicit. Sic θεήλατον negat eſſe ἑλλωικὸν, de eo quem Deus exagitat & vexat, εἰ δὲ εὕρηται πρὸς αὐτὸ τὸ ἀπὸ Θεοῦ ἐλαθεῖς, ἢ ἀποδιωχθεὶς, οὐκ ἐςὶν ἑλλωικόν. Interdum ſui temporis ſermonem cum antiquo comparans, τοὺς παλαιοὺς nominat, & τοὺς νῦν, & τοὺς ὕςερον. Vt in voce ἀγωγὸς ita ſcribit: ἀγωγὸς οἱ ὕςερον ἐπὶ τῶν ὀχετῶν: Οἱ δὲ παλαιοὶ ἐπὶ τοῦ ἡγουμένου ὁδὸν ἵνα ἐκλαμβάνουσι. Phrynichus longe antiquior Thoma Magi-

Magistro τὴν ἀρχαίαν διάλεξιν & ἀρχαίαν φωνὴν, τῇ ἐπιπολαζούσῃ opponit, & τὸ ἀρχαίως καὶ ἀκριβῶς scribere, antiquè & accuratè, τῷ νεοχμῶς καὶ ἀμελῶς, nove & negligenter. Excusat se in præfatione Atticistæ quod non potuerit omnes peccantes voces colligere, sed ex iis quæ parum probatæ viderentur, eas maximè studuisse notare quæ usitatiores essent, & antiquam dicendi formam corrumperent, & conturbarent. πάσας μὲν οὐχ' οἷός τε ἐγενόμην πανυῦ περιλαβεῖν, τὰς δ' ἐπιπολαζούσας μάλιστα καὶ τὴν ἀρχαίαν διάλεξιν ταραττούσας. Hæc ἀρχαία διάλεξις Græca longè alia fuit ab eo Græco sermone qui tunc in urbibus Græciæ frequentabatur. Si quis enim putat tunc temporis vulgo loquutos esse homines Græcos, ut scripsere antiqui auctores, toto cœlo errat. Exemplo id ostendere facile est. Hodie vulgaris Græca ex omni parte ita barbarie deformata est, ut vix agnoscatur; Nihil enim fermè Græci habet, ut pote quæ non minus longe ab antiqua Græca abstiterit, quam Italica hodierna à Romana & Latina vetere. Qui ex Græcis hodie studiis operam dant, antiquam linguam addiscunt Græcam, quæ ex libris docetur. Ante quadringentos annos minus corrupta fuit quam nunc est, non tamen eadem cum antiqua. Perge adhuc ultra quadringẽtos annos & fac octingentos, imo additis insuper ducentis ad sæculum Iustiniani progrediamur,

linguam

linguam habebimus puriorem Græcam barbara vulgari,non tamen usquequaque puram. Iam tum magna sui parte in barbariem degeneraverat, admixtis plurimis vocibus Latinis. Qui eo tempore Græce scripserunt, ut Agathias & Procopius,non usi sunt sermone qualis apud vulgum illius ævi usitatus ferebatur; sed antiquo & Ἑλληνικῷ, & ex libris auctorum veterum desumpto. In Schola per magistros ille sermo docebatur, & legendo ex libris depromebatur. Sub anterioribus Iustiniano Imperatoribus Romanis Græciam non tam barbaram fuisse liquet, quam fuit post Iustiniano imperante. Sumamus Trajanum, Antoninos,& Hadrianum. Istorum Cæsarum ævo floruit studium linguæ Græcæ in toto ferme Imperio Romano. Sophistæ & Rhetores Athenis tum maxime dicendi & rhetoricandi studium summo cum honore & fama,imo & emolumento profitebantur.Certum tamen est, tunc temporis homines Athenienses non eodem modo loquutos fuisse,quo Demosthenes & Æschines aliique oratores Attici loquebantur. Tunc Atticæ mulierculæ de puritate sermonis Attici poterant contendere cum Theophrastis & Aristophanibus. Erat illa lingua illius ævi, & Atticorum illius temporis familiaris,quæ communis Aristophani,& Socrati, Platoni ac Demostheni fuit cum omni Atheniensium plebe. Sophistæ ἀττικίζοντες

ſub Antoninis & Athenis ipſis Atticos declamando ſuggeſtum Rhetoricum calfacientes eodem prorſus ἀττικισμῷ uſi ſunt, quo antiqui illi & verè Attici Oratores Philoſophi ac Comici, alius tamen erat per ea tempora ſermo vulgaris Atticus, in totum mutatus ab illo quem plebs Athenienſium uſurpabat ætate Demoſthenis & Ariſtophanis. Syri ipſi Sophiſtæ qui vixêre temporibus Iuliani Apoſtatæ, certabant Atticos æmulari Rhetores, & ad eam ideam conſequendam omni ope & niſu properabant. Quis autem credat in Syria illo ſæculo eundem Atticiſmi genium vulgo viguiſſe, qui Athenis in plebe ipſa Attica vigebat, cum Demoſthenes ad bellum Philippo inferendum eos incitabat? Tam Antoninorum ævo, quàm Iuliani Sophiſtas Ἀττικιστὰς fuiſſe certū eſt, quos nemo Ἀττικοὺς dixerit aut crediderit. Ἀττικίζοντες etiam dicuntur apud Phrynichū & alios criticos. Phrynich. γυναῖκα παρ' Ἐπιχάρμῳ ἐστὶ Δωριέων. Ἀλλ' ὁ Ἀττικίζων γυναῖκα λεγέτω. Helladius Beſantin. Ἀττικιστὴν appellat, apud Photium: Ὅτι Διονύσιος φησὶ μὴ λέγειν τοῦ Ἀττικιστὰς ὠνησάμην, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ τὸ ἐπριάμην. Aliis in locis idem, ut & Phrynichus ſępè Ἀττικοὺς citat, hoc modo vel illo hanc vocem, vel illam uſurpantes. Quod de antiquis & veris Atticis intelligendum. Ὅτι τὰς νῦν λεγομένας Κλεῖδας οἱ Ἀττικοὶ κομμωτρίας ἐκάλουν. Quæ nunc vocantur Κλεῖδες, Attici appellabant

bant κωμῳδίας. Id est, antiqui Attici. Hinc Phrynichus ad antiquos passim provocat, cum de Atticorum vocabulorum norma & canone disputat, & ἀρχαίαν χρῆσιν ubique commendat. Laudat hoc nomine Rhetorem illum, cui Ἀττικιστὴν suum dedicavit, id est, librum de Atticis vocabulis, quod purus & antiquarius Rhetor post illos veteres Atticos, Demosthenem & cæteros, dicendi facultatem ad priscum statum ac formam revocare studeat, correcto vel abolito, in quantum poterat, novo loquendi errore. Τὰ πρόσωπα παρῆν ἀμφότεροι οἱ ἀμφὶ τὰς δίκας ῥήτορες οὕτω λέγουσι παραπαίοντες. ἀλλὰ σὺ καθαρὸς καὶ ἀρχαῖος ὢν ῥήτωρ, καὶ μόνος μετά γε ἐκείνους, τοὺς ἀμφὶ τὸν Δημοσθένην λέγω, ἐπανάγων εἰς τὸ ἀρχαῖον σχῆμα τὴν ῥητορικὴν καὶ δόκιμον οὐ μόνον αὐτὸς δυσχεραίνων οὐδέποτε ἐχρήσω τῷ ὀνόματι, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἐκωλύσας χρήσασθαι, ἑλληνίζων καὶ Ἀττικίζων τὸ βασιλικὸν δικαστήριον. Inde est quod sermonem Græcum qualem suo tempore videbant in usu esse Critici illi, συνήθη vocant & κοινὸν, vocantque ἀνάττικον, & opponunt Attico. Photius de Theognoste Alexandrino: Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττος, καὶ βαθὺς, καλλιλεξίαις ὡς ἀναττίκῳ καὶ συνήθει χρώμενος λόγῳ, καὶ τοῦ συνήθους οὐδ' ἐν ταῖς συντάξεσιν ἀνακεχωρηκώς. Sic enim ibi legendum, non ut vulgo est, ἐν Ἀττικῷ. Helladius apud eundem Photium: Ὅτι τῆς θύκας τριβεὺς δοίδυξ μὲν παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ὀνο-

μάζεται, ἀλείβανος ἢ παρὰ τῇ συνηθείᾳ. Idem: Τὸ δὲ ὠνήμην οἱ Ἀττικοὶ προφέρουσιν, ἡ δὲ συνήθεια διὰ τοῦ α. Nempe ὠνάμην. Inde Phrynichus: ὠνάμην & ὤνασο & ὤνατο πάντως esse ἀδόκιμα pronuntiat, cum veteres dixerint ὠνήμην, ὤνησο, ὤνητο. Idem Helladius καρβωνάριον in usu vulgari fuisse notat, pro eo, qui veteribus ἀνθρακεὺς, voce nimirum barbara Græcis, & Latina. Ὅτι ἀνθρακεὺς ὁ ἐν τῇ συνηθείᾳ καρβωνάριος. Sic τῷ Ἀττικισμῷ τὸ καθωμιλημένον Photius opponit, id est usu tritum & in consuetudine positum loquendi genus. De Heracliano. Sic & ἡ κοινότης λέξεων apud eundem Photium opponitur τῷ Ἀττικισμῷ, De Marco Monacho: Σαφὴς μὲν ἐστι, ὅσον ἐπὶ τῇ κοινότητι τῶν λέξεων, εἰ καὶ μὴ πρὸς τὴν Ἀττικὴν ἀπηκρίβωται τὰ ὅλα γλῶτταν. Nam τὸ κοινὸν idem quod τὸ ἰδιωτικὸν, & ἀδόκιμον. Aliquando tamen accipitur pro ἑλληνικῷ quod est proprium κοινῆς διαλέκτου cum Ἕλληνες & Ἀττικοὶ distinguuntur, ut infra docebimus. Qui eo tempore scribebant Græcè, & periti hujus linguæ videri volebant, à vulgari & trita dicendi consuetudine abhorrebant, & antiquam affectabant. Idiotæ censebantur & vocari solebant qui linguam tantum sui sæculi norant. Propterea τὸ ἰδιωτικόν quod idem est ac σύνηθες vel κοινὸν vel καθωμιλημένον, vel χυδαῖον, vel ἀγροικῖον, quod & Ἀνάττικον appellant, ab Attico separant. Helladius: ὅτι τὸ μάκτραν κα-

λεῖν,

λεῖν, ἐν αἷς τὰς μάζας μάττουσιν, Α'ττικὸν ἢ οὐχ' ὡς ἔνιοι δοκοῦσιν ἰδιωτικόν. Sed cur vetus lingua Atticorum vel Græcorum melior videbatur illius temporis Scriptoribus & Oratoribus, quam quæ tunc in uſu erat? Qui antiquam magis probabant quam ſuam, cur antiquiſſimam iidem repudiabant? Vetuſtiſſimi Græci πόρκον dicebant pro ſue, inde Latinis *porcus.* At nemo Sophiſtarum illorum fuit & ἀττικιςῶν, quales ſub Antoninis aut ſub Iuliano vixêre, qui cum Atticiſmum Demoſthenicæ ætatis affectaret, antiquius ſed jam antiquatum dicendi genus quod Cecropis tempore vel etiam Solonis invaluerat, æmulari vellet. Idem fatum & Latinitatis fuit. Antoninorum ævo Agellius politiſſime & elegantiſſimè ſcripſit, & prorſus ἀρχαϊκὸν dicendi modum imitatus eſt, non tamen antiquiſſimum, qualis extabat in duodecim Tabularum legibus, aut in libris fœderum, aut Annalibus Pontificum aut in columna Duillii, aut in inſcriptione Scipionis Aſiatici. Si quis autem putat Agellium ſcripſiſſe ut ætas qua vixit latine loquuta eſt, prorſus fallitur. Omnium linguarum conditio eſt, ut corporum & aliarum rerum quæ creſcunt ac decreſcunt, ubi ad ſummum adoleſcendi cacumen venerunt, poſtea retro ferri ac ſublabi ſolent, donec plane decidant atque intereant. Infantia eſt dialectorum, & ſenium. Inter utrumque tempus, quaſi virilis

earum ætas, ſtatui debet, qua velut in flore ſunt & ἀκμῇ. Nemo ſenex ubi decrepitus factus eſt, infantiam ſuam deſiderat, aut revocari ad illud tempus vellet quo balbutiebat, aut pedibus inſiſtere non poterat. In virum redire optaret, & illius ætatis robur reddi ſibi. Idem eſt de linguis & dialectis. Cum ſenium attigerunt, qui eis utuntur ſentiunt quantopere vis & forma talis linguæ in barbariem præcipitatæ diſcrepet à flore & vigore quo olim pollebat. Præſertim ſi monumenta extent quibus conſignatur quali facie ac nitore fuerit, & habitudine corporis, cum floreret. Si enim nulla extet memoria ex qua deprehendi poſſit differentia veteris & novæ linguæ, ἀκμαζούσης & παρηκμακυίας, illa ſemper optima videbitur, & præſtantiſſima quam uſus præſens commendabit. Reſpublica quæ Tyrannide opprimitur, ſi non meminerit ſe ſub melioribus olim dominis fuiſſe, nec eos requirit, ſed putat ſtatum præſentem præſtare præterito. Juſtiniano regnante, ſi veteris Latinitatis & Græciſmi nuſquam veſtigium ullum conſervatum in libris fuiſſet, tunc temporis homines ita Latine ſcripſiſſent, ut eſt inſtrumentum ſecuritatis nuper editum; atq; ita Græcè μιξοβαρβάρως, ut eſt Conſtantini Porphyrogenetæ liber de Imperio. Quem tamen multo politiorem & Græciorem eſſe conſtat quam fuit illius temporis loquela.

Iuſtiniani ævum haud melius loquutum eſſe nec purius plane liquet. Fateor tamen non multum variare dialectos quantum ad pulchritudinem attinet & excellentiam in ea republica, vel natione quæ nullas ipſa mutationes recipit. Alia dicendi forma fuit ac facultas cum plures rexêre Rempublicam Romanam, quam ubi cecidit in poteſtatem unius. Alia fuit Romæ Latinitas cum nec Grammaticæ, nec Rhetoricæ operam darent Romani, & cum artes optimæ & litteratura in ea urbe locum repererunt. Is fuit flos, ea ἀκμὴ linguæ Latinæ cum Roma habuit præſtantiſſimos Oratores, Philoſophos, Grammaticos, & bonarum artium ſtudioſos. Ab his lingua Latina exculta eſt & ad ſummum decus provecta. Vbi artes & ſcientiæ in contemptum venerunt, ſtudium etiam illius linguæ, qua illæ inſtruebantur & ornabantur, retro labi cœpit & cadere. Quin ipſa etiam lingua tandem deperiit & in aliam formam mutata priori prorſus diſſimilem degeneravit. Barbarorum incurſiones hanc ultimam linguæ ἔκπλωσιν poſt varias ejus μεταπλώσεις maximè effecerunt. In temporibus Demoſthenis ἀκμὴν & florem Atticæ linguæ conſtituere licet, ut latinę Ciceronis ætate. Tum duas illas reſpublicas litteris, armis, omnibus artibus, maximè floruiſſe certum eſt. Quo minus mirum eſt, ſi & lingua illius ætatis quaſi κανὼν & ςάθμη poſteritati

utriusque Reipublicæ, Græcæ ac Romanæ habita est. Ab illa enim ἀκμὴ sequuta est παρακμὴ in utraque Republica, ut artium scientiarumque, ita & linguæ. Vt formam dicendi quæ ἀκμὴν præcessit minus probam duxerunt, usu melioris utpote prodito, ita quæ post ἀκμὴν successit, etiam deterior reputata est. Usus tamen ejus semper plebi relictus est, cum veteris & melioris quamvis desitæ ac exoletæ φράσιν doctiorem retinerent, & libros ea componerent. Hæc lingua ut dixi eruditorum semper habita est. Πεπαιδευμένους vocat Phrynichus qui antiquum Atticismum & Hellenismum affectabant & ἀμαθεῖς atque ἰδιώτας vel ἀγοραίους, qui vulgarem & usu tritum frequentarent. Ὀπωροπώλης, inquit, τοῦτο οἱ ἀγοραῖοι λέγουσι, οἱ δὲ πεπαιδευμένοι Ὀπωρώνης ὡς καὶ Δημοσθένης. Dialectus non est ista eruditorum ac πεπαιδευμένων eloquutio. Vt dicatur propriè dialectus, totam gentem idiotarum & ἀμαθῶν esse oportet quæ eo loquendi modo utatur. Docti ejusdem gentis eandem linguam cum plebe ipsa imperitorum usurpant. Nam & ipsa doctorum turba, quæ ex libris & magistris veterem linguam addiscit, cum vulgo sui temporis loquitur. Si enim loquerentur, ut scribunt atque ut edocti sunt, à nemine intelligerentur. Dialectus igitur non docetur, sed imbibitur, & una cum lacte per nutrices infantibus insinuatur, ejusdem gen-

tis indigenis. Alienigenæ certe eam edifcere coguntur, fi modo uti volunt. Et hic locum plane habet quod fcribit Ifidorus IX. Originum ex aliquo antiquo auctore: *Omnem linguam unufquifque hominum five Græcam five Latinam, five cæterarum gentium, aut audiendo poteft tenere, aut legendo, aut ex præceptore accipere. Cum autem omnium linguarum fcientia difficilis cuiquam fit, nemo tamen tam defidiofus eft, ut in fua gente pofitus fuæ gentis linguam nefciat.* Cæteræ linguæ externæ cum labore difcuntur, aut legendo aut audiendo, aut per præceptorem, fola vernacula cum lacte fub nutrice imbibitur. Hecatæus qui Milefius fuit, & proinde Ionicæ originis & linguæ, fuam à nutrice Ionicam haufit, qua & Hiftoriam confcripfit: Herodotus qui Dorus erat, Ionicæ dialecti facultatem à magiftro vel alio modo accepit. Ideo non pura nec meraca, ut Hecatæus, fed mixta & temperata ufus eft in Hiftoria fcribenda. An alios Magiftros habuerit Ionicæ linguæ, nefcio. Certe Hecatæum imitatus eft. Hermogenes: Ἑκαταῖος μὲν ὁ Μιλήσιος παρ' οὗ δὴ μάλιστα ὠφέληται Ἡρόδοτος. Et paulo poft: τῇ διαλέκτῳ μὲν ἀκεράτῳ Ἰάδι καὶ οὐ μεμιγμένῃ χρώμενος, οὐ μὴν κατὰ τὸν Ἡρόδοτον ποικίλῃ. Ctefias etiam Doricus, id eft Cnidius, magis mixta ufus eft lade quam Herodotus. Democritus proinde Ionici generis, quia Abdera reftituta funt, vetuftate jam collapfa, à Clazomeniis qui Iones

erant, colonia in eam urbem deducta, puriori usus est Ionica quam Hippocrates qui Cous fuit, ex Dorica urbe. Tunc vigebat linguæ Ionicæ honos, quia Ionum gens tum extabat, cui ea dialectus peculiaris. Viva igitur voce per magistrum percipi poterat. At cum Arrianus Indica sua Ionice composuit, nullus erat qui dialectum Ionicam nosset. Ex libris igitur ac ab auctoribus qui eodem sermone scripserant, haurire eam debuit. Multo minus vestigium ullum Ionicæ dialecti supererat cum Praxagoras Atheniensis vitam Constantini Magni ea dialecto exaravit. Sed nec Attica lingna prisca Demosthenica vel Aristophanea, eo tempore magis in rerum natura comparebat, quam Ionica. Ideo æque proclive fuit illi Praxagoræ linguam Ionicam addiscere eaque libros conficere, quam Atticam. Photius: τὸ δὲ μαργαρίδες παρά τε Πραξαγόρᾳ ἰωνίζοντι ἐν τῇ περὶ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον δευτέρᾳ ἱστορίᾳ. Notabis ἰωνίζοντα dici hunc Praxagoram Photio, quod idem est atque ἰωνιστήν. Fuisse domo Atheniensem istum scriptorem, paulo post dicit idem Photius: Ἀνεγνώσθη Πραξαγόρου τοῦ Ἀθηναίου τῶν κατὰ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον ἱστορίας βιβλία δύο. κέχρηται δὲ καὶ ἰωνικῇ διαλέκτῳ. Scripsit ille Ionicè post linguam Ionicam jam mortuam, ut & Arrianus. At Hippocrates, Herodotus ac Ctesias ea adhuc vigente ac florente in gente Ionum, Ionicè scripserunt,

runt, & eum ſermonem patrio prætulerunt. Eadem certe ratio eſt linguæ mortuæ, & è rerum natura ſublatæ, cum nulla gens amplius exiſtit quæ eá utatur, & deſitæ vel exoletæ & in aliam formam mutatæ. Cum nulla jam ſit Latina lingua nec Græca, qui tamen Græce vel Latine diſcunt aut ſcribunt, melioris tantum ſæculi latinitatem & Helleniſmum eligunt quo imbuantur. Idem fecerunt qui viventibus ac ſtantibus adhuc illis linguis, ſed jam deflexis à nativo & priſco nitore res geſtas litteris mandare ſtuduerunt. Spreta ſæculi ſui eloquutione, velut impuriore, eam quæ meliori ætate puritatis florem adepta videbatur, expetierunt atque edidicerunt. Ita Agellius, Solinus, Pacatus, Hiſtoriæ Auguſtæ ſcriptores, Symmachus Latinitatem longe elegantiorem ſectati ſunt, quam quæ ſuo ſæculo obtinuit. Idem etiam factitatum eſt à Græcis ſequioris ævi, qui libros compoſuerunt in quocunque argumento. Sumatur in manus Bibliotheca Photii, & judicium ejus de ſingulis ſcriptoribus quos evolvit, perlegatur, tum intelligere facile fuerit, quali quiſq; idea aut charactere in ſcribendo uſus fuerit. Alii enim ultra χυδαιολογίαν & temporis ſui ἰδιωτισμόν non aſſurrexerunt, plures Ἀττικισμὸν affectarunt, & quidam etiam ὑπεραττικιζούσῃ λέξει uſi reperiuntur. Nonnulli etiam ἰωνιζούσῃ, cum tamen nec Ionicæ nec Atticæ dialecti veteris

teris ulla amplius extaret memoria, præterquã in libris, ac litterarum monumentis. Quod de Atticiſmo diximus, idem de Helleniſmo planè dicendum conſtat. Vetus Helleniſmus nullus erat tunc, nec in ulla gente cuſtodiebatur. Soli libri eum continebant. Recens autem Helleniſmus multum diſtabat ab antiquo. ἑλληνικὴ dialectus non magis tunc ἐν τοῖς οὖσι fuit quam Ἀττικὴ vel Ἰωνικὴ vel Δωρικὴ atque etiam Αἰολική. Hæc eſt quã κοινὴν διάλεκτον Grammatici illius temporis appellarunt, quæ nec dialectis accenſenda viſa eſt pleriſq; illorum. Et merito ſani. Sed non viderunt aliam cauſam eſſe, quæ vetaret eam adſcribi numero dialectorũ quam quæ ab ipſis adfertur. Quia nullus erat tunc populus qui ea eloquutione uteretur, hęc ratio eſt cur non cenſeri poſſit dialectus. Ἀττικισμὸν & Ἑλληνισμὸν ſępe jungunt auctores. Sed & diſjungunt, quia diſcernunt. Pollux in laudibus Rhetoris ἕλληνα & Ἀττικὸν inter probi oratoris ac δημαγωγοῦ recenſet. ἐπιμελὴς, ἀκριβὴς, ἐσκεμμένος, πάνσοφος, ἕλλην, Ἀττικὸς, & in adverbiis de eodem perito oratore, ἀκριβῶς, ἐσκεμμένως, ἑλληνικῶς, Ἀττικῶς. Inde & ad verba tranſiit, ἐπιμεληθῆναι, ἀκριβῶσαι, ἐσκέψαι, ἑλληνίσαι, Ἀττικίσαι. Ergo ille Rhetor ἕλλην & Ἀττικὸς pro ἑλληνίζοντι & ἀττικίζοντι ab eo ponitur, vel quod idem eſt, pro ἑλληνιστῇ & Ἀττικιστῇ. Sic ἕλλην & ἑλληνιστὴς idem de eo qui religiones ἑλλήνων ſive gentilium ſequitur. Re-

ſidebat

ſidebat tum quidem Atticus aliquis populus, quia ipſæ Athenæ reſtabant. Sed cum mutatus eſſet Athenienſium ſermo qui Demoſthenis ætate vigebat, de alio ἀττικισμῷ intelligebat Pollux quam qui illo in tempore uſurpabatur. Helleniſmi alia ratio fuit ac conditio. Nulli quippe tunc proprie ἕλληνες extabant aut dicebantur quibus adſcribi poſſet ille Helleniſmus. Hac tamen in parte pares Atticiſmus, de quo intellexit Pollux, & Helleniſmus, quod uterque in libris tantum, & penes ſcriptores reperiretur. Phrynichus Cornelianum Rhetorem, cui ſuam collectionem Ἀττικιστὴν inſcripſit, eo nomine laudat & commendat, quod Tribunalia judicum illis temporibus ad priſtinam ἑλληνισμοῦ & Ἀττικισμοῦ formam reducere conaretur. Quod non ſolum ipſe puritatem antiquam Græci & Attici ſermonis affectaret, ſed etiam alios ſui temporis Rhetores ad eandem affectationem & ſtudium compelleret; ἑλληνίζων καὶ ἀττικίζων τὸ βασιλικὸν δικαστήριον. Id eſt, *Hellenica & Attica dicendi conſuetudine & forma imbuens Cæſareum Tribunal.* Ipſe Phrynichus, ut & Thomas magiſter, aliique ejuſmodi Ἀττικισταὶ cum de voce aliqua diſputant quæ extranea videtur & peregrina, ἀνάττικον eam interdum appellant, interdum οὐχ ἑλληνικὴν, & ἀνελλήνιστον. Quaſi ἑλληνισμὸς idem foret & Ἀττικισμὸς. Vtrumque tamen alibi diſtinguere ſolent, notantes

voca-

vocabula in eadem significatione alia esse Atticorum, alia ἑλλήνων. Interdum & eandem vocem in alia notione aliter ἕλληνας usurpare, aliter Ἀττικούς. Phrynichus : Τάχιον οἱ ἕλληνες οὐ λέγουσι· θᾶττον δέ. Μᾶλλον μὲν ἂν ἕλληνες τὸ τάχιον, θᾶττον δὲ Ἀττικοί. Ab eo sumpsit Thomas Magister: θᾶττον Ἀττικοί, τάχιον ἕλληνες. Idem paulo post: Θᾶκος Ἀττικόν. θρόνος ἑλληνικόν. Idem Thomas: ἐνέχυρα, Ἀττικοί. ἐνέχυρον ἕλληνες. Mœris Atticista quem se legisse in Bibliotheca sua testatur Photius, & qui hodie extat in multis Bibliothecis Gallicis & Anglicanis, in tota illa συλλογῇ, nihil frequentius notavit quam differentiam nominum Atticorum & ἑλληνικῶν. Qui sunt illi ἕλληνες qui ab Atticis separantur, & quæ illa ἑλληνική, quæ tanquam diversa dialectus ab Attica statuitur? Certe vix potest esse alia quam cui Κοινῆς nomen indiderunt Grammatici. Quidquid igitur non est Atticum nec proprium Atticæ dialecti, hoc ad communem pertinet, quæ & ἑλληνική dicitur. Exempli gratia, aliter ὀργὰς appellatur Atticis, aliter cæteris Græcis. Attici hoc nomine vocarunt partem soli quod inter Atticam regionem & Megaricam deabus erat consecratum, Cereri & Liberæ. Communiter vero, hoc & in cætera Græcia ὀργὰς dicebatur omnis terra quæ fructibus gignendis foret apta. Helladius : Ὅτι ὀργὰς μὲν κοινῶς πᾶσα γῆ, ὅση ἐπιτηδεία πρὸς καρπῶν γονάς.

ὀργάδα

ὀργάδα ἰδίως ἐκάλουν οἱ Ἀθηναῖοι τὴν τοῖν θεαῖν ἀνειμένην τῆς Ἀττικῆς μεταξὺ καὶ Μεγαρίδος. Hinc multi ὀργάδα posuerunt pro qualibet terra diis consecrata. Τὸ ἴδιον proprie pertinet ad dialectum. Nam διάλεκτος est ἰδίωμα, vel ἴδιος χαρακτὴρ cujuslibet nationis. Quæ vero vox vel dictio communis est plurium dialectorum, ea nulli peculiariter tribuitur, & specialem dialectum non facit. Ergo ἡ κοινὴ non est dialectus, nec ἑλληνική, cum idem sit ἡ κοινὴ cum ἑλληνικῇ. Hinc τὸ κοινὸν & τὸ ἑλληνικὸν idem apud Grammaticos, & κοινοὶ vocantur qui sunt ἕλληνες. Mœris Atticista: Βελβίδες αἱ ἐπὶ τῆς ἀφέσεων βάσεις ἐγκεχαραγμέναι, αἷς ἐπέβαινον οἱ δρομεῖς ἵνα ἐξ ἴσου ἵσταιντο, ἀττικὸν, ὕσπληγξ τὸ κοινόν. Idest ἑλληνικόν. Sic κοινοὶ opponuntur Ἀττικοῖς apud Thomam magistrum. ἦλθε κοινὸν. ἐλήλυθε Ἀττικόν. Sine dubio illud ἦλθε vocatur κοινὸν, quia commune sit omnium Græcorum: cum ἐλήλυθε proprium habeatur solorum Atticorum. Exemplo sit & Λίτρον. Ita vocant Attici quod aliis Νίτρον. Nam mutant illi τὸ N in Λ, non in hac tantum voce, sed in aliis. Ἀνδράχλη quippe dicunt, quæ aliis ἀνδράχνη. Quod peccatum nec est παρὰ γράμμα, ut vult Helladius, qui putat melius esse, ut Attici scribebant, Ἀνδράχλη quam ἀνδράχνη. Nam idioma est Atticæ dialecti mutantis Lambda in Nun. καὶ ἀντὶ τοῦ ἀνδράχλη διὰ τοῦ λ, οὕτω γὰρ φασὶν οἱ Ἀττικοὶ, λέγουσιν ἀνδράχνη.

Quod περὶ γράμμα ἡμαρτημένον illi esse videtur perperam. Ἀλάβαςρον pro ἀνάβαςρον ab eadem descendit dialecto, cum tamen ratio postulet magis ἀνάβαςρον. Sic origo vocis νίτρον quæ Hebræa est, exigit plane ut dicatur νίτρον. Attici vero pro eo pronuntiabant λίτρον. Cæteri Græci νίτρον. Quod erat melius utpote ad originem magis accedens. Mœris Atticista: λίτρον ἀττικῶς. νίτρον ἑλληνικῶς. Quomodo ἑλληνικῶς. Quinam illi ἕλληνες, qui sic vocabant, præter solos Atticos? Certe omnes. Nempè Iones, Dores & Æoles. Sed & Sappho quæ Æolice cantillavit, νίτρον dixisse observat Phrynichus. Νίτρον, τοῦτο Αἰολεὺς μὲν ἂν εἴποι, ὥσπερ οὖν καὶ Σαπφὼ διὰ τοῦ ν. Ἀθηναῖος δὲ διὰ τοῦ λ. λίτρον. Non tantum Æolicus ita dixerit, sed etiam Ionicus ac Doricus. Quippe exceptis Atticis qui dicebant λίτρον, cæteri omnes ἕλληνες scribebant Νίτρον. Vnde & ἀφρόνιτρον vocabatur non ἀφρόλιτρον. Quod etiam Latini pro suo usurparunt. Martialis: *Græcus es? Aphronitrum.* Hanc etiam vocem quia non sit Attica damnat idem Phrynichus, & dici vult λίτρου ἀφρὸν, vel simpliciter λίτρον. Ἀφρόνιτρον, inquit, τελέως ἐξίτηλον καὶ ἀδόκιμον. χρὴ οὖν λίτρον λέγειν, ἢ λίτρου ἀφρὸν. Νίτρου itaque cum N littera scriptum, quod erat omnium ἑλλήνων commune, exceptis Atticis, ἑλληνικὸν & κοινὸν dici potest, utpote ex ἑλληνικῇ sive κοινῇ dialecto descendens. Inde & κοινοὶ pro

pro ἕλληνες illis Magiſtris. Διφρεία, Ἀττικοί, δίφρενσις κοινοί. Item; τὰ δὲ παρὰ τὸ κέρας οἱ μὲν κοινοὶ διὰ τοῦ τος κλίνουσι, μονοκέρως μονοκέρωτος. οἱ δὲ Ἀττικοὶ κατ' ἀποβολὴν τοῦ σ. Illi κοινοὶ omnino ſunt ἕλληνες. Nam ſi ſolos Atticos excipias, cæteri Græci, & aliæ Græcorum dialecti ita eas voces à κέρας compoſitas declinabant. Omnes dialecti Græciæ, ἑλληνικαὶ vocantur. Cum ergo aliquod vocabulum proprium erat unius dialecti, ſi aliud haberent cæteræ ad eandem rem ſignificandam, aut eodem ſed aliter flexo uterentur, vel cum diverſo accentu, tum ἑλληνικὸν illud dici ſolebat & κοινὸν, ſi omnium aliorum Græcorum eſſet commune. Sic αὔθη Attice dicebatur quæ αὔθεσις communiter apud alios Græcos. Mœris: Ἄνθη, Ἀττικῶς, ἄνθησις ἑλληνικῶς. Ita in aliis ſexcentis. Illud autem ἑλληνικὸν vel κοινὸν cum nullius ſit dialecti proprium, ſed multarum commune, non poteſt ἑλληνικὴ vel κοινὴ διάλεκτος dari cui nomen hoc dialecti proprie conveniat. Non enim ulla gens, nulla natio, ullus populus fuit, qui hoc idiomate uteretur. Hinc Phrynichus qui Atticiſmum ſolum purum probat, & ab omnibus aliarum dialectorum vocibus repurgatum, ſolas, præter Atticam tres dialectos nominat, Æolenſium, Dorenſium & Ionum. Ἀλλ' οὐ πρόσιεται, inquit, ὁ Ἀθηναῖος ἀλλοδαπὴν διάλεξιν. ὅπου γὰρ ἀνεπίμικτος καὶ ἀκέραιος βούλεται μὲν εἶναι τῆς ἄλλης ἑλλάδος,

λάδος, Αἰολέων λέγω, καὶ Δωριέων καὶ Ἰώνων, τούτων μὲν ὡς συγγενῶν ὄντων, σχολῇ γε ἂν ἀδόκιμον μιξοβάρβαρον προσοῖτο φωνήν. *Verum Atheniensis non admittit peregrinam dictionem. Si enim purus & incontaminatus ab alia omni Græcia manere vult, nihilque habere commune cum Æolibus, Ionibus & Doribus, quamvis sibi cognatis, multo minus reciperet verbum improbum, & semibarbarum.* Qui Dores, Æoles & Iones nominavit, à quorum dialecto Atticos qui puri putique haberi cuperent, intemeratos manere voluit, cur ἕλληνας tacuit? Nam & alibi ἕλληνας ab Atticis separat, & voces Atticas præfert ἑλληνικαῖς, ut θᾶττον quod erat Atticorum, melius censet quam quomodo ἕλληνες dicebant, τάχιον. Alibi pure & eleganter loquendi facultatem ad obrussam sermonis Attici exigit, nullas alias voces probans nisi quæ essent Atticis & quidem antiquis Atticis usitatæ. Vt aliquod verbum sit δόκιμον, Atticum esse flagitat, ac Atticis in usu. οὐ γὰρ, inquit, Ἰωνικῶν καὶ Δωρικῶν καὶ Αἰολικῶν ἐξέτασίς ἐστιν ὀνομάτων, ἀλλ' Ἀττικῶν, ὥσπερ καὶ τὸ δόκιμον τῆς χρήσεως κρίνει. *Non enim spectantur Ionica, nec Dorica, nec Æolica vocabula, sed Attica, quemadmodum ex usu recepto judicantur.* Nec meminit hîc τῶν ἑλλήνων. An ἕλληνες illi idem sunt cum Atticis? Alio loco clare eos distinguit. Ἀνελλήνιστον tamen est ubi pro imputo, & minime probo vocabulo usurpavit, eodem sensu quo ἀνάττικον. Sed & ἑλληνίζειν ut ἀττικίζειν in eodē signi-

ſignificatu ex æquo conjunxit, ἑλληνίζων ἢ ἀττικίζων τὸ βασιλικὸν δικαστήριον. Ergo ὄνομα ἑλληνικὸν ejuſdem pretii & exiſtimationis, cujus Ἀττικὸν, ad Græcæ & probæ eloquutionis normam ſanciendam. Inde ἑλληνισμὸς à Rhetoribus Græcis inter partes oratoriæ facultatis prima ponitur, qua exigitur, ut pura Græcaque ſit oratio. Idem Phrynichus ἑλλήνων φωνὴν aliquot locis nominat, pro lingua puriſſima quæ reſpuit omnes voces extraneas, ac peregrinas, aut è trivio petitas. In voce στηθύνιον, πόθεν, inquit, εἰσεκώμασε καὶ τοῦτο τὸ κακὸν τῇ ἑλλήνων φωνῇ; *Vnde irrupit hoc malum vocis in ſermonem Græcorum?* Ergo ἕλληνες ſunt qui lingua utuntur maxime ſincera, à qua ſegregandum ſit quidquid eſt impurum & exoticum. Et paulo poſt: χήμη, πόθεν ἀνεμίχθη τῇ τῶν ἑλλήνων φωνῇ, ἄδηλον. οἱ γὰρ ἀρχαῖοι κογχύλην λέγουσι τοῦτο. Ad iſtos ἀρχαίους ſemper nos revocat, quoties uſum probæ dictionis commendare vult aut explorare an græca ſit & recta. Nam in prima libri ſui fronte hęc verba propoſuit: ὅστις ἀρχαίως ἢ δοκίμως ἐθέλει διαλέγεσθαι, τάδε αὐτῷ φυλακτέα. Hi ἀρχαῖοι interdum ab eo ἕλληνες vocantur, interdum Ἀττικοί. Hinc idem, cum dialectos enumerat Græciæ, ex quibus ſumptæ voces admiſcendæ non ſint Græcæ orationi quia puritatem ejus inquinant, ἕλληνας inter eos non recenſet, ſed ſolos Æoles, Iones & Dores. Ex quo colligitur ἕλληνας illi eoſ-

dem esse cum Atticis. Atqui alibi clare eos separat, cum τάχιον ex loquela ἑλλήνων venire dicit, θᾶττον Atticorum facit proprium. Quomodo igitur hæc conciliabuntur? Ea via quam jam inibimus, aut nulla. Cum ἕλληνας isti auctores Atticis opponunt, & hos ab illis distinguunt, ἑλλήνων nomine certum est ab his intelligi reliquarum dialectorum Græcos, excepta Attica. Sic ἄλλην ἑλλάδα ἀπὸ τῆς Α'ττικῆς quæ etiam ἑλλὰς est, discernit Phrynichus. ὅπως ἀνεπίμικτος καὶ ἄχραντος βούλεται εἶναι τῆς ἄλλης ἑλλάδος. De Atheniensi & Attico loquitur. Ergo ἕλληνες qui ab Atticis separantur, sunt οἱ ἄλλοι ἕλληνες. Quos interdum ἄλλους simpliciter vocant. Vt Thomas Magister: ἀπαίρω, Α'ττικοὶ, οἱ δὲ ἄλλοι, ἀπαίρω. Et manifestum omnino est, ἕλληνας dialectum propriam & singularem ibi non facere, ut Attici faciunt. Ergo aliarum dialectorum ἕλληνες intelligi par est. Sic etiam ἑλληνικὰ accipienda cum ab Atticis vocabulis discriminantur penes hos Grammaticos. Exempli gratia apud Mœridem in Atticista. Λητουργεῖν διὰ τοῦ η, Α'ττικὸν, διὰ δὲ τῆς ει διφθόγγου ἑλληνικόν. Nulla est certa aut specialis dialectus quæ λειτουργεῖν scribat per diphthongum, cum Attici per η enuncient. Ergo ἑλληνικὸν illud trium aliarum dialectorum commune est, Ionicæ, Doricæ & Æolicæ. Sic apud eundem; Μῶν Α'ττικόν. μὴ ἄρα ἑλληνικόν. Illud μῶν solorum est Atticorum

rum proprium, μὴ ἀλλὰ reliquorum Græcorum commune. Item: Οἶς μονοσύλλαβον Ἀττικόν. Πρόβατον ἑλληνικόν. Hoc verbi πρόβατον de ove Græci omnes uſurpant. Παροψὶς Atticis genus eſt μάζας. Reliqui Græci vas hoc nomine appellant, ut & Latini qui à Græcis acceperunt. Juvenalis: *Magnaque paropſide cœnat.* Mœris: Παροψίδα τὴν ποίαν μάζαν Ἀττικῶς Παροψίδα τὸ σκεῦος ἑλληνικῶς. Hinc & κοινὸν ſæpe appellant pro ἑλληνικῷ, quod nimirum commune eſt aliarum διαλέκτων, ut jam ante docuimus. Ita accipi debere hos ἕλληνας cum ab Atticis diſcernuntur, vel illud indicio eſt, quod ſæpe vocabula quædam ἁπλῶς à Græcis in aliquo ſignificatu poni notant, quæ ἰδίως aliam apud Atticos habent ſignificationem. Sic Thomas magiſter pluribus locis loquutus eſt, ut in hoc: Ἀλάβαστον δίχα τοῦ ρ Ἀττικόν. μετὰ δὲ τοῦ ρ ἁπλῶς ἕλληνες. Illud ἁπλῶς ſemper opponi ſolet τῷ ἰδίως. Proprium eſt atq; ἴδιον Atticorum dicere ἀλάβαστον, quod ἁπλῶς Græcis, id eſt communiter & abſolute, à cęteris nempe Hellenibus dicitur ἀλάβαστρον. Inde & Latinorum *Alabaſter* vel *Alabaſtrum*. Ita ἁπλῶς accepit Helladius: ὁ αἰγίαλον μὲν καὶ ἀκτὴν ἁπλῶς τὰ παρὰ θαλάττῃ πάντα λέγομεν, ἰδιωκότερον τὴν Ἀττικὴν Ἀκτὴν λέγουσιν. Cum vero ſimpliciter ἕλληνες nominantur, non comparatione facta cum Atticis, tum κατ' ἐξοχὴν intelligendi Attici. Nam cum & ipſi ſint ex ἑλλήνων

 genere,

genere, per antonomasiam ubi soli memorantur ἕλλlωες, Attici accipiuntur vel ut præcipui, & eximii inter Græcos, & lingua maxime pura & accurata eruditaque utentes. Inde ille ἑλλlωισμὸς Rhetorum qui ante omnia in perfecto oratore exigitur. Inde ἑλλlώων γλῶττα Phrynicho, quæ ab omni labe & colluvie cæterarum linguarum non solum barbararum sed etiam Græcarum aliarum impolluta debet custodiri. Inde ἀμαθεῖς & ἑλλlώων ἄγδυςοι magistris Græcis dicuntur, qui litteras Græcas & Atticas non attigerunt, politi nitidique sermonis expertes & idiotæ. In genere quidem omnes illę dialecti vocantur ἑλλlωικαί. Et ἕλληνες omnes qui iis utuntur, sive Iones sint, sive Dores, sive Æoles, sive etiam Attici. Sed κατ' ἐξοχlὼ Attici dicuntur ἕλλlωες, ut hodie apud nos cũ plures sint Gallicæ dialecti quæ & *Francicæ* vocantur, una per Excellentiam appellatur Francica, quæ censetur omnium politissima, & optima, qua Aulici & eruditi utuntur. Sed de his adhuc infra dicendum erit. Horum ἑλλlώων qui & Attici, non protritus & in vulgi ore volitans à dicendi peritis exigebatur, sed antiquus, & apud probos & receptæ auctoritatis scriptores usitatus. Ex eo alia emergit differentia τ̃ κοινȣ̃. Vt enim idioticum dicendi genus ab eruditorum, qui antiquos legebant ac sectabantur auctores, eloquutione distingueretur, κοινὸν illud vocabant, & ἰδιωτικὸν

κὸν intelligebant, communi consuetudine & usu vulgari tritum. ἀρχαῖον illud, & Ἀττικὸν, & κατ' ἐξοχὴν ἑλληνικὸν eloquendi genus etiam λογογραφικὸν appellabant, cui opponebatur non solum ποιητικὸν, sed etiam κοινόν. Ut in eadem significatione de eo qui vestes sarcit ac reficit, ἀκεστὴς ἱματίων dicitur λογογραφικῶς, ἠπήτης vero ποιητικῶς, & ῥάπτης κοινῶς. Hinc & κοινοὶ passim apud vocabulorum Atticorum & ἑλληνικῶν collectores, iidem qui & πολλοί, & ἀγοραῖοι, & σύρφακες, & ἰδιῶται, & χυδαῖοι. Inde trina illa distinctio apud illos Grammaticos, τῶν Ἀττικῶν, τῶν ἑλλήνων, & τῶν κοινῶν. Diximus enim cum ἕλληνες distinguuntur ab Atticis, tum accipiendos esse cæterarum dialectorum Græcos, sed veteres, & in libris auctorum consistentes tantum, non in vulgi usu, & loquela triviali. Quod dicendi genus, κοινὸν ab aliis appellabatur, id est ἰδιωτικόν. Mœris aliquot harum distinctionum exempla nobis suppeditabit. Ἐξίλλειν, inquit, Ἀττικῶς. Ἐξείργειν, ἑλληνικῶς, ἐκβάλλειν κοινῶς. Solis Atticis usitatum illud ἐξίλλειν. Cæteri Græci pro eodem dicebant ἐξείργειν, id est Æoles, Iones & Dores. Communis idiotarum Græciæ quæ tunc temporis obtinebat, loquelæ id erat ἐκβάλλειν. Idem: διφήμει, Ἀττικῶς· σίγα ἑλληνικῶς καὶ κοινῶς. Hoc in vocabulo conconspirabat antiqua Græca loquutio cum nova; erudita cum idiotica. Quod in aliis

etiam vocabulis quam pluribus non mirum erat contingere. χέατον, inquit, Ἀττικῶς. ἔσχατον ἑλληνικῶς καὶ κοινῶς. εἰ γὰρ Ἀττικῶς, εἴθε γοῦν ἑλληνικῶς καὶ κοινῶς. Plura talia ibidem occurrunt. Nec ex istis colligendum, dialectum quæ κοινὴ Grammaticis dicitur, diversam esse ab ἑλληνικῇ. Alio significatu dicitur κοινὴ διάλεκτος cum de Hellenica sumitur. Κοινὴ φράσις vel λαλιὰ ea vocatur quæ hominum est communium & plebejorum sive idiotarum, quæ & φράσις ἐκ τριόδου appellatur, & πεπατημένη, & καθωμιλημένη, & ἐν συνηθείᾳ. Inde κοινὸν & συνηθὲς sæpe junguntur ad exprimendam hanc vulgarium hominum eloquutionem. Et opponitur λογάδι, καὶ ἀττικιζούσῃ vel etiam ἑλληνιζούσῃ φράσει. Sic enim eximiam & selectam, accuratamque & exactam dicendi formam vocat Photius, quæ ex verbis electis, & compositione concinna constat. De Philopono: τοῦ μὲν καθαροῦ καὶ εὐκρινοῦς οὐκ ἀποκλίνει, οὐ μέντοι λογάδι καὶ ἀττικιζούσῃ φράσει καλλωπίζεται. Alio loco, idem de Marco Monacho loquens, κοινότητος λόγων opponit τῇ Ἀττικῇ γλώττῃ, hoc est veterum & Atticorum dicendi formam, communi & plebeiæ & in consuetudine vulgi positæ. Λέξεις ἐκ τριόδου multis aliis locis nominat, quæ eædem sunt ac κοιναὶ & συνήθεις. At dialectus illa quæ κοινὴ indigetatur à Grammaticis, non communium tantum est, & vulgarium, sed etiam erudito-

rum & rectè loquentium. Imo etiam eloquentium. Quam & sic dictam volunt quidam, quod communiter omnes ea utantur. Philoponus: ὅτι πάντες αὐτῇ χρῶνται. Corythus κοινὴν definit, ᾗ πάντες χρώμεθα. Ergo communis erat non solum loquentium Græcè, sed etiam scribentium. Sed & horum magis propria, quia ex libris hauriebatur, non usu frequentabatur in sermone communi. Alia igitur κοινὴ vel κοινῶν λαλιά, id est plebeiorum & idiotarum sermocinatio, quæ in singulis dialectis ab opificum & rusticorum fæce celebratur, alia κοινὴ quæ dicitur dialectus, & quinta numeratur, qua communiter omnes Græci illo ævo loquebantur & scribebant. In omni dialecto οἱ κοινοὶ, id est plebeii & vulgares peculiarem habent loquelam impuriorem & rudiorem, sordidis constantem vocabulis, & ab inscita & inconcinna compositione inconditam & asperam. Hæc proprias ac suas habet voces ac dictiones, à quibus deditâ operâ abstinent qui recte ac pure loqui studënt. Κοινὴν vero διάλεκτον quidam ideo appellatam censent communem, quod nihil ferme habeat proprium, sed omnia pæne communia cum cæteris dialectis quatuor, aut cum pluribus earum. Ea gratia, quod sit veluti cinnus quattuor dialectorum, comparant eam Tetrapharmaco, quæ compositio est & commixtio quattuor simplicium medica-

mentorum. Quam tamen ſimilitudinem jam ſupra refutavimus & abſurdam falſamque docuimus. Nam ſi quædam habet vocabula communia cum reliquis dialectis, illæ pariter eaſdem voces habent cum iſta communes. Exempli gratia, πρόβατον tres dialecti, nempe Iones, Æoles & Dores dicunt de ove quæ unica ſyllaba Atticis dicitur οἶς. Communis dialectus eam vocem πρόβατον quoque agnoſcit in eadem notione, haud minus quam Æolica, Dorica & Ionica. Hæc vox pariter Ionicæ communis eſt cum reliquis tribus, nempe Dorica, Æolica & Κοινῇ. Sed nec Æolicæ vel Doricæ propria eſt, ſed communis cum reliquis tribus. Ergo propter uſum communem iſtarum dictionum reliquæ dialecti non minus nomen τῆς κοινῆς merentur, quam quæ ſic proprie ab illis Grammaticis nuncupatur. Melius eſt igitur ac veriſimilius dici communem, quia πάντες αὐτῇ ἐχρῶντο. Quod quid ſit, infra explicabimus. Nunc ad alteram rationem accedamus, quæ vel unica poſſit evincere ne Helleniſtica inter dialectos computetur Græcanicas.

AL-

ALTERA I. QVÆSTIONIS ratio, cur Hellenistica, si ulla fuit, non possit videri Dialectus.

SVMMARIVM.

Requiri in dialectis ut invicem differant, in verbis singulis, non conjunctis. Λέξις *quid significet.* Χαρακτὴρ *quid. Trifariam intelligitur dialectus, secundum totius nominis permutationem, secundum partem quandam, secundum accidens. Enallage duobus modis fit, aut per litteras, aut per syllabas. Additio litteræ, in initio, medio, aut fine. Exempla singularum additionum. Demtio literæ totidem modis fit. Trajectio litterarum. Commutatio litterarum. Syllabarum eadem est ratio. Philoponi locus emendatus. Mutatio per accidens. Accentus mutat significationem: etiam spiritus.* Παραγωγὴ *quid sit. Ejus exempla per diversos casus. Omnis differentia dialectorum pendet à vocibus singulis aliter atque aliter inflexis & diversimode factis ac finitis, non ex constructione ac phrasi. Ejus probatio. Ionica in Herodoto. Æolica in Corinna, Alcæo. Dorica in Megarensibus ex Aristophane: & Laconibus ex eodem. Arrianus expeditionem Alexandri Attico stylo condidit. Respondetur objectioni in N.T. multa reperiri vocabula nusquam alibi apud auctores Græcos lecta. Antiquatas voces à multis resuscitatas nec propterea aliam Dialecton factam. Exempla veteris linguæ latinæ. Nova vocabula ab idoneis auctoribus reperta. Poëtis præcipue semper concessum* ὀνοματοποιεῖν. *Plurima linguæ etiam de alienis mutuantur. Cur aliquot voces latinæ origine in N.T. & unde. Romæ aliter vulgus locutum, aliter diserti.* Χυδαιολογία. *Scriptores N.T. Idiotæ omnes. Vocum idioticarum exempla. Nullum ferme est eorum nominum quæ tanquam*

quam nimis protrita & abjecta loquela improbant Critici, quorum pleraque in V. & N. T. extant, quin apud aliquem etiam veterum auctorum reperiantur. Laertius refertus idiotismis. Verbis quoque nova accommodatur significatio. Duplex interpretandi vel vertendi ratio. Vtriusque ratio explicata; & qua ex eis vitia existant. Graca lingua copia. Versio verbum verbo reddens. Qui Biblia ex Hebraico in Gracum verterunt, multa finxere vocabula ad formam Hebraicorum. Hebraica lingua inopia verborum laborat; multaque habet πολύσημα. Post Macedonum tempora δίγλωττοι fuere Iudai: sub Romanis cœperunt esse τρίγλωττοι. Syriaca multa vocabula habuit & phrases ex Graco mutuatas. Sylloge earum vocum qua negantur apud alios auctores Gracos reperiri. Plures Latinas voces in N. T. reperiri. Secunda ratio est, ne quidem diversam phrasim, diversitatem condere dialecti. Συνθήκη vel Σύνθεσις & Σύνταξις. Χαρακτῆρες & loquendi sive scribendi indoles varia. Ἐθνικὸς χαρακτὴρ ita peculiaris est cujusque nationis ut toti communis sit. Stili diversitas. Poëticus stilus & character. Multa sunt apud Gracos auctores difficiliora intellectu, quam versio LXX. Hebraisans. Iudai qui per totum orbem dispersi Grace loquebantur, non fecerunt ἴδιον separatum. Voces quas homines in eloquendo profundunt, naturales non sunt, sed διδακταί: Phrasis naturalis est: qua in omnibus gentibus & linguis multa communia habet. Exempla varia. N. T. Phrasis, ut multos Hebraismos habet, ita etiam non pauca loquendi genera mere Romana. Exempla quadam. In Latino sermone multa Gracanica reperiri, nec propterea novam dialecton cudi. Ovidii locus correctus. Interpretum mos qui pressius vertunt. Euangelium Matthai ex Hebr. versum. Σχῆμα λόγου quid sit. Ejus exempla in aliquot idiotismis. Schemata à Lesbonacte recensita.

PRI-

Prima ratio fuit quam jam explicavimus. Nimirum quod nationem vel populum non habuerit intra cujus fines consisteret, neque locum certum in quo usitata frequentaretur. Sic non habuit secundum definitionem dialecti, χαρακτῆρα ἐθνικὸν neque τοπικόν. Altera est quam mox explanabimus. Hæc vetat Hellenisticam, si ulla fuit, accenseri Dialectis. Quippe requiri hoc alterum diximus in dialectis, ut invicem differrent. Quod ea differentia in verbis singulis, non in conjunctis, nec in phrasi consisteret. Atque hoc adeo verum est, ut nullæ hodie sint dialecti ab una matrice lingua inter se differentes quæ aliter distinguantur, quàm hujusmodi discrimine quod in singulis cernitur vocibus. Id enim omnino naturale est, ut alio sono verba pronuncient rustici, alio urbani, ut alia sit pronuntiatio ejusdem dictionis, & in eadem lingua, huic populo quam alteri familiaris. Alii easdem dictiones latius & vastius efferunt, alii pressius & lenius. Quidam eas adspirant asperius, nonnulli sine aspiratione proferunt. Ecce de Græcis qui dicat μῦσα. Habebis qui μύσαι. Non deerit, qui μῶσα. Aderit & qui μῶα dicat. Hæ differentiæ, quæ dialectum à dialecto in quacunque gente discernunt, in singulis verbis positæ sunt. Definitio dialecti, qualis

lis à veteribus Grammaticis prodita est, hoc etiam testatur. Definiunt, ut ante vidimus, Διάλεκτον esse λέξιν ἴδιον τόπου χαρακτῆρα, vel ἴδιον ἔθνους χαρακτῆρα ἐμφαίνουσαν. Illa λέξις est vox singularis, vel dictio, quamvis interdum pro eloquutione vel phrasi accipi sciam. Sed hîc aliter sumitur. Inde λεξικὸν vocabularium, quod hujusmodi λέξεις, id est singulas dictiones exponit. Inde & λεξικόγραφοι, qui hæc vocabularia componunt. Hinc λεξιθηρεῖν, voces aucupari, & λεξιθήρης vel λεξιθὴρ, vocum venator, qui in singulis vocibus conquirendis ac deligendis nimis anxie occupatur. Χαρακτὴρ autem ille ἐθνικὸς, quo variæ gentes dignoscuntur inter se, & idioma earum quale sit dijudicatur, in vocibus singulis exprimitur, non in conjunctis. Vasconica dialectus hac hodie nota discernitur à Gallica, præter multas alias, quod B pro V usurpat, & contra. Suspicor eos itaque tum quoque, cum linguam Romanam puriorem usurparent, *Bitulum* pro *Vitulo* dixisse, & *Vellum* pro *Bello*, cujus hodieque pronuntiationis vestigia expressa remansêre in Glossariis Latino-Græcis ante mille annos scriptis. Vnde colligo, Vascones illo etiam tempore, quo lingua Romana apud eos minus corrupta quam nunc est, in usu erat, Latinas voces sic enuntiare solitos. Hic est eorum ἐθνικὸς χαρακτὴρ, qui non in connexione plurium verborum, sed in singulis

gulis consistit. Non in hoc discrimine solùm ἐθνικὸς eorum χαρακτὴρ, quo à Gallis vel Francis distinguuntur, positus, sed in aliis multis, quæ tantummodo considerantur in separatis vocibus. Διάλεκτος itaque quæ per λέξιν definitur, non est idem quod διάλεξις, ne erres, sed denotat differentem dictionem, τὴν διάλεκτον φωνήν. Nam διάλεκτος non potest idem esse quod διάλεξις. Adjectivum est absolutè ἐν ἐλλείψει positum pro substantivo, sicut in aliis plerisque mos est tam Græcorum quàm Latinorum. Integrum est διάλεκτος φωνή vel διάλεκτος λέξις, discreta & differens dictio. Abusivè deinde, quia singulæ λέξεις solent χαρακτηρίζειν totam orationem, pro oratione vel eloquutione διάλεκτον multi posuerunt. Certe in illis definitionibus antiquis dialecti, ἡ λέξις non potest aliter accipi quam pro simplice dictione, quæ characterem proprium gentis aut loci præ se fert, & quæ facit ut eloquutio gentis illius ab alterius gentis eloquutione diversa videatur. Quod & in hac definitione apparet: Διάλεκτος ἐστὶ λέξις ἐθνικῷ χαρακτῆρι συμπεπλεγμένη. Impressus singulis vocibus ἐθνικὸς ille χαρακτὴρ, quasi quadam peculiari nota insignitas, gentis ejus proprias eas efficit, cui adscribuntur. Atticæ gentis χαρακτὴρ quibus in rebus cernitur? An aliis quam in verbis singulis? Certè non. Præcipuus est in eo situs, ut duplex ττ pro duplici σσ

in

in ſingulis vocibus ponat, dum θάλατταν dicit, quæ aliis eſt θάλασσα, & γλῶτταν pro γλῶσσα. Alios habet χαρακτῆρας & notas peculiares, quæ omnes non minus in ſingulis verbis verſari reperientur. Idem eſt de Æolicæ gentis charactere, de Ionicæ ac de Doricæ, ut patebit legenti quæ de earũ gentium dialectis obſervavêre antiqui Grammatici. Omnes eorum obſervationes circa nominum ſolorum differentias notandas occupantur. ἡ Ἀτθὶς τὰ εἰς δος ὀνόματα διὰ τοῦ ω ἀπὸ γενικῆς ἐκφέρει. Item, ἡ Ἰὰς τὰ εἰς ας λέγοντα ὀνόματα εἰς η τρέπει. Ita in cæteris, paſſim ὀνόματα ῥήματα ac λέξεις nominat, circa quas illa συμπτώματα accidunt, quæ varietates dialectorum conſtituunt. Nolo omnes percurrere. Quot modis intelligatur dialectus, dum iidem explicant, ſatis oſtendunt, differentiam ejus in verbis tantùm ſejunctis verſari totam. Νοεῖται δὲ, inquiunt, διάλεκτος τριχῶς, κατὰ ὅλου ὀνόματος ἀλλαγὴν, κατὰ μέρος ἢ, κατὰ συμβεβηκός. *Trifariam intelligitur dialectus, ſecundum totius nominis permutationem; ſecundum partem quandam; ſecundum accidens.* Illa nominis ἀλλαγὴ nihil mutat in nomine, ſed nomen aliud habet ad aliquam rem ſignificandam, quam altera dialectus à qua differt. Ut ἀλλαγὴ νομίσματος dicitur, cum numus alius pro alio datur, quæ *permutatio* vocatur. Ita dialectus dum verſatur circa ὅλου ὀνόματος ἀλλαγὴν, aliud nomen

ſub-

ſubſtituit ad aliquam rem deſignandã, pro eo
quo dialectus, à qua diſcrepat, utitur. Exem-
pli gratia, quod reliquæ dialecti Græciæ, &
communis κράμβην vocant, hoc Attici ῥά-
φανον vocabant, Italiotici Dores βράσκην.
Vnde Latinum *Braßica*. Quod βαλβὶς Atti-
cis, hoc reliquis Græcis, ὕσπληγξ. Attici σκίμ-
ποδα lectulum appellabant, Macedones
κράββατον. Mœris Atticiſta: Οἶς μονοσυλλά-
βως ἀττικόν, πρόβατον ἑλληνικόν. Monaſylla-
bum illud οἶς de ove Atticum eſt, per diph-
thongum enunciatum. At Æoles qui diph-
thongos non habebant, ſed eas dividebant,
ὄϊς pro eo dicebant, & inſerta digamma ὄϐις.
Vnde Latinum *Ovis*. Iidem Attici δήμους voca-
bant, quæ κῶμαι aliis Græcis. Quo argumen-
to uſus eſt Ariſtoteles, inventionem Comœ-
diæ non eſſe Atticis adſcribendam, ſed Me-
garenſibus, & Siculis Dorici generis qui κώ-
μας appellabant τὰς περιοικίδας, hoc eſt vicos
urbi circumjacentes, à quibus Κωμῳδία no-
men erat nacta. Οὗτοι γὰρ, inquit, Dorienſes
nempe, κώμας τὰς περιοικίδας καλεῖν φασιν,
Ἀθηναῖοι δὲ δήμους, ὡς κωμῳδοὺς οὐκ ἀπὸ κωμά-
ζειν λεχθέντας, ἀλλὰ τῇ κατὰ κώμας πλάνῃ ἀτιμαζο-
μένους ἐκ τοῦ ἄστεος. Ita ποιεῖν iiſdem Doribus
τὸ δρᾶν, quod Attici dicebant τὸ πράττειν. Hac
ratione τὴν ποίησιν & τὰ δράματα ab illis pro-
fecta evincit, non ab Athenienſibus. Infini-
ta talia exempla promi poſſunt. Alia profert

Philoponus, quæ apud eum legere in promptu est. Omisit quod non prætereundum fuit, ut diversa vocabula in duabus dialectis eandem rem significant, quod vocant ἀλλαγὴν τοῦ ὅλου ὀνόματος, ita in diversis dialectis idem vocabulum res diversas notare. Quæ potest vocari ἀλλαγὴ τῶν σημαινομένων. Vt ecce παροψὶς genus panis vel μάζης apud Atticos, reliqui Græci eodem nomine vas appellant quæ *paropsis* Latinis dicitur. Multa alia possem adferre, sed hoc exemplum sufficit. Addit Philoponos κατὰ μέρος ἡ ἀλλαγὴν, quæ dialectum diversam statuit. Hæc est non permutatio nominis, ut ea quæ præcessit vocata ὅλου ὀνόματος ἀλλαγὴ, sed mutatio in nomine, & ἐναλλαγὴ potius est quam ἀλλαγή. Duobus modis fit hæc enallage, aut per litteras, aut per syllabas. Quæ litteris fit, quattuor habet caussas, litteræ additionem, demptionem, trajectionem, & commutationem. Per πρόσθεσιν quam vocant, littera additur aut initio nominis, aut in medio, aut in fine. Initio ut βρόδον pro ῥόδον apud Æolios. Sed illud β videtur esse loco digammæ, quia ῥῶ adspiratur. Hoc igitur scriptum, pro Fρόδον. Quomodo Æoles τὸ ῥόδον pronunciabant. Sed Æoles nihil adspirabant. Loco enim adspirationis digamma ponebant. Quod Digamma littera erat, & in numero litterarum ponebatur. Ἐωνησάμην Atticum pro ὠνησάμην. Ἐὼν pro ὢν Ioni-

Ionicum. Alio modo fit additio in prima syllaba, cum postponitur primæ litteræ, non præponitur, ut οὖρος pro ὅρος, & εἵνεκα pro ἕνεκα, νοῦσος pro νόσος: μοῦνος pro μόνος Ionica. Non est additio quod Æoles Bœotii οὔμες dicunt pro ὕμες. Æolica quippe est pronuntiatio qui υ per ου proferebant, ut θουγατὴρ pro θυγατὴρ, πουκνὸς pro πυκνὸς, & similia. Fit in medio, ut θεμείλιος pro θεμέλιος. Hæc παρένθεσις dicitur cum in medio dictionis accidit, ut Ionica ὑμείων & ἡμείων pro ἡμέων & ὑμέων. Ἄεθλον pro Ἆθλον, Ἰάων pro Ἴων. In fine fit, ut οὔτοσι pro οὗτος, Atticum. Νυνὶ pro νῦν. Λόγοισι pro λόγοις, tam Atticum quam Ionicum. Nam Attici etiam eo utuntur, vt Aristophanes. Et Attica Dialectus olim, ut supra notavimus, eadem cum Ionica. Demptio litteræ, quæ ἀφαίρεσις Græce est, similiter ut πρόσθεσις, totidem locis accidit, initio, medio & fini. Initio duobus modis, cum prima littera syllabæ subtrahitur, aut secunda. Prima ut Ionicum, ὀρτὴ pro ἑορτή. Secunda ut ἱρὸν pro ἱερὸν, ἴρηξ pro ἱέραξ, similiter Ionica. ἀνιγμὰ pro αἴνιγμα Tarentinum. Demptio quæ de medio tollit, συγκοπὴ appellatur, ut ἀρχάος Bœoticum pro ἀρχαῖος, Ἀλκμάων pro Ἀλκμαίων, ὄπιθεν pro ὄπισθεν, & alia. Demptio quæ tollit ultimam litteram è fine, proprie dicitur ἀποκοπὴ, ut & quæ syllabam demit. Æolicum est Σωκράτου pro Σωκράτους. Διομήδου pro Διο-

μύδους, & similia. Eorundem est Æolum, Σώκρατε pro Σώκρατες. Πάλι pro Πάλιν, ἄχρι pro ἄχρις Atticum, & μέχρι pro μέχρις. Huic addi potest & οὕτω pro οὕτως. Item σφώ pro σφῶε apud Antimachum citante Apollonio Discolo Alexandrino, καὶ σφώ γείνατο μήτηρ. Item, Ἀσπασίως ἂν σφώ ἄγεν οἴκαδε. Nam plenum est σφῶε, ut apud Homerum sæpe occurrit. τίς δ' ἄρ σφῶε θεῶν. ἄρ pro ἄρα, & alia infinita. Ea solemnis Æolibus. Demptio quæ eximit litteram è syllaba ultima non ultimam, ἐξαίρεσις vocatur, vel ὑπεξαίρεσις. Vt sollemne in Doribus πάριος pro πάριδος dicere, & κέραος pro κέρατος. Item λέγεν, φέρεν, γράφεν; pro λέγειν, φέρειν, γράφειν. Quæ verborum terminatio vereor ne primigenia sit ac antiquior illa quæ φέρειν & γράφειν pronuntiat. Hæc enim flexio propius accedit ad eam, qua verba Scythica tam in Persica quam in Teutisca dialecto finiuntur. Inde enim originem Græca quoque traxerunt. Tertius modus quo variantur nomina in dialectis, trajectione litterarum peragitur. Hæc familiaris Æolibus, δρίφον pro δίφρον scribere solitis. Et ὄλχον pro ὄχλον. Inde βολχὸς cum digamma, à quo Latinum *volgus*. Sic pro ἀριθμὸς ἀμιθρὸς dicebant, & ἀμιθρεῖν numerare, pro quo alius Æolismus dicebat, ὀμιρρεῖν. Nam cum duæ consonantes concurrebant, priorem

mu-

mutabant in sequentem etiam in disjunctis vocibus, ut ἐττὰν pro ἐς τὰν, sic ἐττίαν pro ἑστία dicebant, ἀκκὸς pro ἀσκός. Eadem trajectione utebantur & Iones, κραδίη dicentes pro καρδία, τέτρατον pro τέταρτον, κρατερὸν pro καρτερὸν, & θράσος pro θάρσος. Quartus modus est commutatio litterarum, ἐναλλαγὴ τῶν στοιχείων vel μεταβολὴ vel ἀλλοίωσις. Hanc prætermisit Philoponus in enunciandis generibus, quibus dialectus variare intelligitur. Hæc præcipua tamen ratio, qua verba in Dialectis mutantur, & aliam formam induunt, dum littera alia pro alia ponitur, in principio, medio ac fine. Vt Ἔδοντες pro ὄδοντες Æolibus. Μέγαθος pro μέγεθος Ionibus. Ὄρνιξ pro ὄρνις Doribus, & Αἴαξ pro Αἴας. Atque inde Latina *Ajax*, *Tigrix*, *Pristix*; pro *Pristis*, & trajectione *pistrix*. Infinita sunt quæ mutantur hoc modo in omnibus dialectis Græcis, quorum exempla suppeditabunt Grammatici qui de his scripserunt. Quæ per syllabas fit, per totidem currit fere genera, atque illa, quam litteris fieri diximus. Adjectione, detractione, trajectione & commutatione in omnibus nominis locis. Adjiciunt fini syllabam Æoles qui dicunt, ἔφηθα pro ἔφης, βίηφι pro βίη. Detrahunt Attici qui Ἀπόλλω pronunciant pro, Ἀπόλλωνα, ἀμείνω pro ἀμείνονα, & κρείττω pro κρείττονα. Huc referendæ & Doriensium apocopæ, δῶ pro δῶμα,

ἵερ pro ἵερον: ὄψ pro ὄψις & similia, quæ per ἀποκοπὴν fieri Grammaticis placet. Inseritur in medio syllaba per Epenthesin, ut apud Iones quibus πυκτάλης dicitur pro πύκτης, unde πυπταλίζω verbum apud Anacreontem, & κλεπτάλης pro κλέπτης. Sic enim legendum apud Philoponum, non κυπτάλης. Ejusdem generis est βήμεναι pro βῆναι Doricum. Item φαγέδαινα pro φάγαινα, & ἐλκεσίπεπλος pro ἑλκέπεπλος ad eandem parenthesin referri debent. At tollitur è medio syllaba per syncopen apud Æoles, & Dores, qui dicebant, ὑββάλλειν pro ὑποβάλλειν, καββάλλειν pro καταβάλλειν. Vnde καββολικώτερος in Apophthegmate Laconis, qui in palæstra melius adversarium supplantat, & terræ allidit. Vtuntur & hac Syncope Iones, ut apud Homerum, κάππεσε pro κατέπεσε, nisi potius ex Æolide sit quam ex Iade. Sic μώνυχες ἵπποι apud eundem pro μονώνυχες. Ad initium dictionis additur syllaba, ut in πεποίθησις, quod tamen à Phrynicho carpitur. Πεποίθησις, inquit, οὐκ εἴρηται, ἀλλὰ πιστεύειν καὶ πεποιθέναι. Nulla analogia factum videtur hoc nomen nescientibus ab Æolico verbo πεποίθω, vel πεποιθῶ formatum: Ita enim solent plurima verba deducere à præteritis mediorum verborum. Τετύπω pro verbero à τέτυπα, πεπλήγω à πέπληγα, ita πεποίθω vel πεποιθῶ à πέποιθα. Inde πεποίθησις. Verbum γιγνώσκω factum est etiam per πρόσθεσιν.

θεσιν syllabæ, cum antiquum & primigenium fuerit νώσκω & γνώσκω. Sic πεπτώσομαι Atticum est pro πτώσομαι, per additionem syllabæ. Prænestini detrahentes è principio dictionis syllabam, *Coniam* dicebant pro *Ciconiam*. Non succurrit nunc de Græcis dialectis quæ primam syllabam nomini adimat, nisi in eo genere poni placet νώνυμον pro ἀνώνυμον, νήλιπον pro ἀνήλιπον. Nam in his pro tetrasyllabo, trisyllabum nomen exit, per ἀφαίρεσιν primæ syllabæ. Per syllabæ trajectionem immutari ἄμιθρος pro ἀριθμὸς potius videtur, quam per litteram, ut supra posuimus. Nam ειθ pro μιθ ponitur. Commutatione syllabæ etiam multa variant ut κόψιχος Atticum pro κόσσυφος, merula. Α'λκηδὼν pro Α'λκυὼν, Æolicum, unde Latinis *Alcedonia*, quæ Α'λκυώνια Græcis. Ποτὶ αὐτὶ & προς, Æolicum & Doricum, sed ex una syllaba duæ fiunt. Præter has variationes dialectorum quas diximus, aliæ etiam per διαιρέσεις, διπλασιασμοὺς & συναλοιφάς, πλεονασμοὺς, item per enallagas numerorum, casuum, generum, modorum, temporum, de quibus cum tractaret Philoponus quot modis dialectorum varietas intelligitur, nihil dixit. Nec enim accurate ista disputavit. Tres enim tantum modos recensuit. primum qui fit commutatione totius nominis, secundum mutatione in parte nominis, de quibus jam satis diximus. Tertium addit, κατὰ

συμβεβηκός. Hæc mutatio quæ fit per accidens, κτ̀ προσωδίαν καὶ κτ̀ πνεῦμα fieri explicat. Accidunt quidem nominibus accentus & spiritus, sed nihilo secius ita de essentia sunt vocabulorum, ut non minus eorum substantiam constituant, notionemque diversam inducant, quàm litteræ aut syllabæ. Totidem & iisdem litteris constans λέξις, si diversum accipiat accentum aut spiritum, aliam etiam significationem habet. Ω͂μος cum circumflexo in prima significat humerum, ὠμὸς cum acuto in ultima, crudus est. Μῖμος est μίμησις, imitatio, μίμος est imitator, mimus. Ὀλὸς cum in ultima acuitur est atramentum, ὅλος cum in prima, totus est. ἴον est viola, ἰὸν est vadens. Βίος cum prima acuta, vita est, cum ultima similiter acuta arcus est. Edita est collectio quæ Cyrillo tribuitur, de dictionibus, in quibus accentus variat significatum. Nec tantum accentus mutat significationem, sed etiam spiritus, ut ὄρος montem, sine aspiratione, cum aspiratione ὅρος terminum significat. Spiritus autem nota in antiquo Alphabeto Attico & Æolico inter litteras locum habebat. Vnde & Latinum Alphabetum utramque habet adspirationis notam tam Æolicam F. quam Atticam H. Apud eosdem Atticos per se posita sola significabat centum, quia prima erat littera nominis ἑκατὸν, cum scriberetur HEKATON, *Hecaton*. Hæ duæ res igitur

igitur quæ non ſolum accidentia nominum ſunt, ſed partes eorum ſubſtantiæ, dialecti haud minus differentiam inducunt per voces quibus aliter atque aliter apponuntur, quam litteræ aut ſyllabæ. Et hac differentia cognoſcitur, ex qua dialecto verbum ſit, ratione accentus & ſpiritus aliter poſiti. Αἶπαι, inquit Mœris Atticiſta, ὡς ὅσιαι Ἀττικῶς βαρυτόνως, αἰπίαι ὡς ἐνδίαι ἑλληνικῶς παροξυτόνως. Aliquot exempla produxit Philoponus. Δωριέως ἐστὶ, inquit, τὸ πάντως παντῶς λέγουσι καὶ οὕτως οὑτῶς, ἅτινα διαιρούμενα τοῖς ἰδιώμασι τῶν κατὰ μέρος διαλέκτων. Ita Iones pro φῖ quod eſt πῖ adſpiratum, ipſum π, ſæpius uſurpant, ἀπίκεσθαι dicendo, pro ἀφίκεσθαι, & ſimilia. Attici adſpirant quæ communis Græca ſine adſpiratione profert. Quidam dicebant ἐφίορκος pro ἐπίορκος. Sic ἐφιάλτης & ἐπιάλτης diverſæ dialecti pronuntiant. Æoles ſine aſpiratione multa efferunt, quæ alii cum ſpiritu ſolent enuntiare. Immo nullam hi vocem adſpirabant. Ex his omnibus liquet, per ea quæ ſolis verbis ſingulis accidunt varietates, ex mutatione litterarum, ſyllabarum, accentuum & ſpirituum, dialectorum conſtare differentias, non per orationem ex pluribus vinctam & conſtructam vocabulis. Idque etiam diſertiſſime teſtatur vetuſtiſſimus auctor Herodotus, dum dialectorum diverſitatem ex formis παραγωγῶν oriri innuit. Sic enim ſcribit

lib. I. de Ionibus ac diversis ejus linguæ characteribus : γλῶσσαν ἢ ἐ τὴν αὐτὴν ἐτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τρόπους τέσσαρας παραγωγέων. *Hi linguam non eamdem eloqui didicerunt, sed quattuor diversas flexionum in verbis formas habent.* Quos hic τρόπους παραγωγέων vocavit, paulo post, χαρακτῆρας γλώσσης appellavit, ut superius docuimus : ἐτοι χαρακτῆρες γλώσσης τέσσαρες γίνονται. Proprie παραγωγὴ flexio ac terminatio dictionis, cujus in singulis dialectis variæ sunt formæ, quæ totidem dialectos constituit. Ergo in unaquaque παραγωγῇ impressus est veluti character ac nota, qua dialectus à dialecto discernitur. Alia est παραγωγὴ in voce μῦσα, alia in μῦση. Alia est accusativi pluralis νύμφας, alia νύμφαις. Non est eadem παραγωγὴ genitivi casus pluralis νυμφῶν, & νυμφάων. Nec dativus similem habet παραγωγὴν, qui desinit in αις, ut μῦσαις, & in αισι, ut μῦσαισι. Ἡμεῖς, ἡμέες, ἄμες, ἄμμες, non eodem finiuntur modo, nec eundem τρόπον παραγωγῆς præferunt. Vltima, Æoliorum est, penultima Doriensium, antepenultima Ionum, prima Atticorum & communium Græcorum. Sic ὑμεῖς ὕμες, ὕμμες & ὔμες diverse efferuntur. In accusandi casu eadem παραγωγῆς diversitas secundum dialectos, ἡμᾶς, ἡμέας, ἀμὲ, ἄμμε. Hoc ultimum Æolicum, ut apud Sappho in primo: Ὀπλᾶς ἄμμε. Ac Doricum ἀμὲ, ut apud Sophronem, ἅδ' ἄρ

ἀμὲ

ὑμὲ λώβητο. Sic ὔμε Dorum, ὔμμε Æolum pro ὑμᾶς. Sophron in Ἀνδρείοις, apud Apollonium. Ἐμὲ δ' Ἀρχωνίδας ἴαλλε παρ' ὔμε. At ὔμμε Æolicum, ut apud Alcæum in primo: Τὸ γὰρ θεῶν ἰότητι ὔμμε λαχόντων ἄφατον θήσει γέρας. Ita pro σφὲ communi, Syracusii Dores dicebant ψὲ, ut Sophron, πῶς ψὲ καὶ γιγνώσκομεν. Æolicum ἄσφε, ut apud Alcæum, ὅτ' ἄσφ' ἀπολυμένους σάως. Nisi mendum sit pro ὅπων σφ' ἀπολυμένους σάως. Disertè tamen Apollonius, ἄσφε notat Æolenses dicere pro σφέ. Eadem diversitas in ἐγὼ ἐγὼν, ἐγώνγα, ἐγώνη, ἰὼν ἰώνγα, pro ego. Hæc duo ultima Bœotica, reliqua Dorica varii generis, ἐγὼ Atticum, Ionicum & commune. Sic diversi τρόποι παραγωγῶν diversos faciunt linguæ χαρακτῆρας, ac totidem differentes dialectos. Qui cum ἅμες dicunt, οὐχ ὁμολογέουσι κατὰ γλῶσσαν, non in sermone conveniunt, οὐ κατὰ τωὐτὸ διαλέγονται, non eodem modo sermocinantur, οὐχ ὁμόγλωσσοι εἰσὶ, non linguam habent eandem. Tot enim loquutionibus expressit ibidem Herodotus τὸ ἑτερότροπον τῶν παραγωγῶν, quo diversi χαρακτῆρες linguæ efficiuntur. Omnis igitur differentia dialectorum pendet à vocibus singulis aliter atque aliter inflexis, & diversimodè factis ac finitis, non ex constructione ac phrasi. Quod ut melius certiusque comprobari queat, sumantur ex auctoribus aliquot ῥήσεις. diversis dialectis concepta,

ptæ, easque studeamus exprimere ac reddere communi Græca, tum videbimus clarius, quid sit illud quod differentiam dialectorum constituit, utrum simplex ac singularis dictio, an complexus plurium, & oratio constructa. Herodotus, qui Ionice scripsit, ita historiam suam exorsus est: Ἡροδότου Ἁλικαρνασσῆος ἱστορίης ἀπόδεξις ἥδε. Ionica hæc esse nemo negat. Utrum Ionismus in singulis verbis jacet, an in toto complexu? Id apparebit, si tollamus ex singulis dictionibus characterem & παραγωγὴν Ionicam quam præferunt, nulla in re mutata constructione. Sic igitur scribamus: Ἡροδότου Ἁλικαρνάσσεως ἱστορίας ἀπόδειξις ἥδε. Nihil jam restat in his quod Ionicum dicas, etiam si eadem verba remanserint, & similiter composita. Sola forma iis adempta est ac παραγωγῆς τρόπος, qui Ionibus peculiaris est. Sumamus periodum adhuc magis Ἰάζουσαν. non minus & eam licebit detracta forma Ionica è singulis vocibus totam reddere ἑλληνικὴν communem: Τούτους ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χῶρον τὸν καὶ νῦν οἰκέουσι, αὐτίκα ναυτιλίῃσι μακρῇσιν ἐπιθέσθαι, ἀπαγινέοντας δὲ φορτία, Αἰγύπτιά τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρῃ ἐσαπικνέεσθαι, καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. Nihil mutandum in Phrasi ut hæc pro Ionicis Ἑλληνικὰ fiant, sed sola verborum παραγωγή. charactere signanda communi,
dempto

dempto ἰωνίζοντι ad hunc modum : Τούτους γὰρ ἀπὸ τῆς Ἐρυθρῆς καλεομένης θαλάσσης ἀπικομένους ἐπὶ τήνδε τὴν θάλασσαν, καὶ οἰκήσαντας τοῦτον τὸν χῶρον, ὃν καὶ νῦν οἰκοῦσιν, αὐτίκα ναυτιλίαις μακρῇσι ἐπιθέσθαι, ἀπάγοντας δὲ φορτία Αἰγύπτια τε καὶ Ἀσσύρια, τῇ τε ἄλλῃ χώρᾳ εἰσαφικνέεσθαι καὶ δὴ καὶ ἐς Ἄργος. Fateor quidem in eloquutione tota genium & ἰδέαν conſpici Ionicæ dialecti, languidum, fluxum, molliter & tractius euntem. Sed ex verbis tamen,ex quibus compoſitus eſt, talis exiſtit, ad lentitudinem,mollitiem, & ſuavitatem comparatis. Ναυτιλίῃσι, μακρῇσι, ἀπαγινέοντας, ἐσαπικνέεσθαι, οἰκέουσι, ἀλλήλοισι, βαρβάροισι, βασιλῆες, & alia hujuſmodi. Vt mores eorum, ita & lingua, ita etiam veſtis, longa & redundans, ac fluida. Ἴαονας ἑλκεχίτωνας vocat Homerus. Aſia in quam tranſierunt, eos effœminavit. Vnde & *molles Iones* Martiali, & *motus Ionici* Horatio, cinædici. Et Ἰωνικοὶ κίναιδοι noti. Lingua, ut plurimum ſequitur mores, & verba formam eloquutionis præcipue faciunt. Plures ſunt ἰδέαι ſermonis, ac formæ, de quibus Rhetores multa præcipiunt, & de partibus quæ eas conſtituunt. Quidquid illi doceant; Etſi fatear, argumentum, ſententiam vel ἔννοιαν, tractandi rationem, & compoſitionem cum figuris multum conferre ad conſtituendam orationis formam & λόγου ἰδέαν, certum tamen eſt verba ac dictiones utramque paginam in his facere.

cere. Hæc fundamenta ſunt eloquutionis. Verba itaque σεμνὰ, concinnant atq; efficiunt τὴν ἰδέαν quæ σεμνὴ vocatur. Grandiloquum & ſublime eloquendi genus maxime tale redditur per verba quæ Ariſtophanes vocat ὑπέρκομπα καὶ ἱπποβάμονα, qui etiam ſub perſona Æſchyli dicit, neceſſe eſſe, μεγάλων γνωμῶν καὶ διανοιῶν ἴσα καὶ τάγε ῥήματα τίκτειν. Vbi & veſtes fuſiores & ampliores Heroibus convenire ait, quibus & ſermo grandior & elatior tribuebatur.

> Κἄλλως εἰκὸς τοὺς ἡμιθέους τοῖς ῥήμασι μείζοσι
> Χρῆσθαι,
> Καὶ γὰρ τοῖς ἱματίοις ἡμῶν χρῶνται πολὺ σεμνο-
> τέροισι.

Deductum & tenue dicendi genus, quale Atticum proprie eſſe quidam videri volebant, verba quoque huic ἰδέᾳ convenientia efficere certum eſt, ut ſunt propria & de medio ſumpta. Hoſpes viſus eſt Theophraſtus aniculæ Atticæ, quod verbum in loquendo minus uſitatum uſurpaſſet. Sordidum & humile ac plebeium dicendi genus, ſordentia ac de trivio petita vocabula, qualia ſunt idiotarum, efficiunt. Et omnino verum eſt τὴν ἰδέαν λόγου χαρακτηρίζεσθαι τῇ λέξει. Verba ſunt quæ characterem dicendi generibus imprimunt, & talia efficiunt, qualia ſunt ac dicuntur. Photius de Damaſcio Damaſceno: τὴν μέντοι φράσιν ὁ ἀνὴρ, κατάγε τὸ πλεῖστον αὐτοῦ τῶν λέξεων, οὐ πόῤῥω

ὁ πόῤῥω τείνει τοῦ σαφοῦς. ἔχει δέ τι καὶ τῶν ἄλλων ἰδεῶν, ἔστι χαρακτηρίζονται ταῖς λέξεσιν, τὴν τε τραχεῖαν φημὶ, δι' ἧς τραχύνεται ἡ ἠχὼ, καὶ δὴ καὶ ὅση πλατύνει τὴν φωνήν. Hæc est quæ σεμνὴ vocatur, quam & σεμναὶ λέξεις conficiunt. Ea autem sunt quæ dilatant os in pronuntiando, & implent, ut omnia in alpha terminantia, & Omega, quales sunt Doricæ voces in α ut plurimum desinentes, quas & πλατύνειν τὴν φωνὴν dicunt Rhetores. Sed de his non hoc loco tractamus. Hoc volumus, ex λέξεων qualitate ut plurimum dicendi varia genera, quæ in unaquaque dialecto ab unoquoque dicentium formantur, characterismum maxime accipere. Dialectorum autem varietatem omnimodò constare in differentia singulorum verborum, non in eloquutione. De Ionica jam id probavimus, cum eadem Phrasis aliter formata vocabula recipiens, aliam dialectum reddit. Exemplo sit & Æolica. Corinnæ hæc verba sunt Αἰολίζοντα apud Apollonium Dyscolum: Μέμφομαι ἰώνγα τὰν λιγουρὰν Μυρτίδα, ὅτι βάνα φοῦσα ἔβα Πινδάροιο ποτ' ἔριν. *Succenseo ego suaviloquæ Myrtidi, quod mulier nata cum sit, ausa est descendere in certamen cum Pindaro.* Servatis iisdem verbis, & eodem modo constructis, ἑλληνικὰ pro Æolicis reddi possunt, hoc modo: Μέμφομαι ἔγωγε τὴν λιγυρὰν Μυρτίδα, ὅτι γυνὴ φῦσα ἔβη Πινδάρου πρὸς ἔριν. Hæc Alcæi similiter Æolica citat idem Apollonius, ubi tra-

Cætera quæ ſequuntur & plura ſunt pariter, eâ refingere eſt ex Megarica dialecto in Græcam & Atticam. Apud eundem Ariſtophanem in Lyſiſtrata aliquot ῥήσεις ex Laconica dialecto proferuntur, quæ Dorica quidem & ipſa, ſed haud parum à Megarica diverſa. Ἀγροτέρα ἄρτεμι σηροκτόνε, μόλε δεῦρο παρσένε σιά, ποτὰς σπυδάς, ὡς συνέχης πολὺν ἀμὲ χρόνον. Id eſt ſi ἑλληνικῶς transferas, ἀγροτέρα ἄρτεμι θηροκτόνε μόλε δεῦρο παρθένε θεά, πρὸς τὰς σπυδάς, ὡς συνέχης πολὺν ἡμᾶς χρόνον. Item: Ταΰγετον αὖτ' ἐραννὸν ἐκλιπῶα μῶα μόλε λάκαινα, πρᾶτον ἀμῖν Κλεῶα τὸν ἀμύκλαις Ἀπόλλω σιὸν, καὶ χαλκίοικον ἀσάναν Τυνδαρίδης τ' ἀγασὼς τοὶ δὴ παρ' Εὐρώταν ψιάδδοντι. Id eſt totidem verbis & iiſdem Hellenicis, ſola forma characteris Laconici exuta. Ταΰγετον αὖτ' ἐραννὸν ἐκλιποῦσα μοῦσα μόλε λάκαινα, πρῶτον ἡμῖν κλείουσα τὸν ἀμύκλαις Ἀπόλλωνα θεὸν, καὶ χαλκίοικον Ἀθήναν, Τυνδαρίδας τ' ἀγαθοὺς οἳ δὴ παρ' Εὐρώταν, ἐψιῶντο. Hic Laconiſmus in uſu erat ætate Ariſtophanis, multum mutatus ab antiquo qui obtinuit temporibus Timothei, contra quem extat apud Boëthium Ephororum decretum, quo juſſus eſt quatuor nervias de cithara exſcindere, quas de ſuo addiderat, & ſic veterem muſicam immutarat, Chromatico genere utens pro Harmonico. Sic concipi debet priſco Laconiſmo vetus illud decretum. Ἐπειδὴ Τιμόσεορ ὁ Μιλήσιορ παραγινόμενορ ἐτὰν ἀ-

με-

μετέραν πόλιν, τὰν παλαιὰν μῶαν ἀτιμάσδη, καὶ τὰν διὰ τᾶν ἑπτὰ χορδᾶν κισάριξιν ἀποστρεφόμενορ πολυφωνίαν εἰσάγων λυμαίνεται τὰρ ἀκοὰρ τῶν νέων, διά τε τᾶρ πολυχορδίαρ, καὶ τᾶρ καινότατορ τῶ μέλιορ ἀγέννεα καὶ ποικίλαν ἀντὶ ἁπλᾶρ καὶ τεταγμέναρ ἀμφιέννυται, τὰν μῶαν ἐπὶ χρώματορ συνιστάμενορ τὰν τῶ μέλιορ δίεσιν ἀντὶ τᾶρ ἐναρμονίω ποτὶ τὰν ἀντίστροφον ἀμοιβὰν, παρακληθεὶς δὲ καὶ ἐπὶ τὸν ἀγῶνα τᾶρ Ἐλευσινίαρ Δάματρος ἀπρεπέα διαείσατο τὰν τῶ μυσῶ διασκευάν. Τὰρ τᾶρ Σεμέλαρ ὠδῖναρ οὐκ ἔνδικα τὼρ νέωρ διδάκκη, δεδόχθαι φὰν περὶ τούτων τὼρ βασιλέαρ, τὼρ Ἐφόρωρ μεμψάσαι Τιμόσεον, ἐπαναγκάσαι δὲ καὶ τᾶν ἕνδεκα χορδᾶν ἐκταμόντα τὰρ περιττὰρ ὑπολίπην μόνον τὰρ ἑπτὰ, ὅπωρ ἕκαστορ τὸ τᾶρ πόλιορ βάρορ ὁρῶν εὐλάβηται ἐπὶ τὰν Σπάρταν ἐπιφέρην τι τῶν ἤθων μὴ ποτὶ τᾶρ ἀρετᾶρ κλέαρ ἀγόντων. Tolle è verbis ſingulis ἰδέαν λακωνίζουσαν, ſic totam reddideris orationem ad Helleniſmum communem reformatam: Ἐπειδὴ Τιμόθεος ὁ Μιλήσιος παραγινόμενος εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν, τὴν παλαιὰν μοῦσαν ἀτιμάζει, καὶ τὴν διὰ τῶν ἑπτὰ χορδῶν κιθάρισιν ἀποστρεφόμενος πολυφωνίαν εἰσάγων λυμαίνεται τὰς ἀκοὰς τῶν νέων, διά τε τῆς πολυχορδίας, καὶ τῆς καινότητος τοῦ μέλους ἀγεννῆ καὶ ποικίλην, ἀντὶ ἁπλῆς καὶ τεταγμένης ἀμφιέννυται τὴν μοῦσαν, ἐπὶ χρώματος συνιστάμενος τὴν τοῦ μέλους δίεσιν ἀντὶ τῆς ἐναρμονίου πρὸς τὴν ἀντίστροφον ἀμοιβήν. Παρακληθεὶς δὲ καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐλευσινίας Δήμητρος ἀπρεπῆ διαείσατο τὸν τοῦ

μυθοῦ διασκευὴν, τὰς τῆς Σεμέλης ὠδῖνας οὐκ ἔνδικα τοὺς νέους διδάσκει, δεδόχθαι ἔφασαν περὶ τούτων τοὺς βασιλέας, τοὺς Ἐφόρους μέμψασθαι Τιμόθεον, ἐπαναγκάσαι δὲ καὶ τῶν ἕνδεκα χορδῶν ἐκταμόντα τὰς περιττὰς ἀπολιπεῖν μόνον τὰς ἑπτὰ ὅπως ἕκαστος τὸ τῆς πόλεως βάρος ὁρῶν εὐλάβηται εἰς τὴν Σπάρτην ἐπιφέρειν τι τῶν ἠθῶν μὴ πρὸς τῆς ἀρετῆς κλέος ἀγόντων. Non tam emendatum apud viros doctos, qui certatim corrigere ſtuduerunt, quam hîc à nobis poſitum eſt, invenies iſtud decretum. Atqui certarunt illud emendare ex ſcriptis codicibus tres viri præſtantiſſimi, Leopardus, Scaliger, & Caſaubonus. Reddam alibi rationem noſtrarum correctionum. Ita & Cretica, Dorica, & alia quæcumque variis dialectis conſcripta licebit in communem transformare. Nec Ionica porrò tantum & Æolica, Doricave Hellenicis licet hoc, quo dixi, modo mutare, ſed etiam Hellenica in faciem Ionicorum & Æolicorum Doricorumque transformare. Vnus Arrianus Expeditionem Alexandri Attico ſtilo condidit, unde & junior Xenophon cognominatus eſt, & Indica Ionice compoſuit, cum tamen ejus ætate nec Atticiſmus nec Ioniſmus, qualem affectabant ſcriptores, in uſu foret. Idem ille diſſertationes Epicteti communi ſermone Græco compoſuit, qualis tunc in orbe Romano uſurpabatur, multis vocibus & phraſibus Latinis temperatus. Quod genus

loquendi Græcum, quamvis & verbis & eloquutione ῥωμαΐζοντα, nemo tamen aliter appellavit quàm Græcum. Pudet tam clara tamque aperta & certa pluribus proſequi. Sed nobis cum ejuſmodi ingeniis rem eſſe meminimus, quibus in medio meridie non lucet. Ex his quæ propoſuimus ſole manifeſtius liquet, ejuſmodi eloquutionem Græcam, quæ nec ullius certæ gentis unquam propria fuit, nec certas habuit notas verbis inhęrentes quibus diſcerneretur ab aliis dialectis, non poſſe videri dialectum, nec teneri definitione dialecti. Nam dialectus idioma eſt linguæ certo in loco uſitatæ, & apud certam gentem uſurpatę, cujus omnis proprietas, qua à cæteris dialectis diſtinguitur, in verbis ſingulis poſita eſt, non in conjunctis. Atqui quam vocant Helleniſticam, ex eorum definitione lingua eſt, quæ verbis Græcis utitur, phraſibus Hebraicis. Ea nulli genti certæ peculiaris fuit, ut iidem aſſerunt, ſed omnes Iudæi exules, qui in Iudæa non habitabant, ea communiter uti conſueverant. Sic per illos duos canones, quos in dialectis diſcernendis adhiberi docuimus debere, Helleniſtica non poteſt eſſe dialectus. Voces, quibus utitur, omnes Græcæ ſunt, & Græcanica forma percuſſæ, nulla quæ diſcrepantem præferat παραγωγῆς τρόπον aut χαρακτῆρα à communi Hellenica. Sed repeririuntur, inquiunt, in N. T. multa vocabula nuſ-

nuſquam alibi apud auctores Græcos lecta. Ajunt & phraſes ſimiliter in eo inveniri, apud alios Græcos ſcriptores non reperiundas. Sed de vocabulis primùm videamus, mox & de phraſibus viderimus. Diſpiciendum ergo, an vocabula aliena ab aliquo auctore, linguæ vel dialecto qua utitur admixta, eam linguam ita immutent, ut in aliud nomen tranſeat, & nova inde dialectus exiſtat. Ea vocabula aut antiqua ſunt aut nova, aut peregrina & barbara, aut idiotica, aut ex alia lingua de verbo ad verbum expreſſa per tranſlationem, formam tamen ejus linguæ in qua procuſa ſunt, ſervantia. Antiqua ſunt exoleta verba, quæ, cum antea uſitata eſſent, mox mutato ſermone, ut fit, ab uſu receſſerunt. Si quis ea in uſum revocare ſtudeat ſcriptor, non aliam linguam vel dialectum alio nomine vocandam facere intelligitur, ſed reducere antiquam. Ita Virgilius multa ex Ennio & Pacuvio, Lucretio, aliiſque antiquioribus Poëtis uſurpavit, & poëſi ſuæ immiſcuit. Nemo tamen dixit, Virgilium aliter loqui quam Latine, quamvis *Olli* pro illi poſuerit. *Aquaï* pro aquæ. *Cujum pecus*, & alia. Salluſtius antiqui Catonis verba antiquata furatus dicitur, nec ei propterea objectum fuit, quod minus Latinè loquutus eſſet, aut quod diverſam à Latina eloquutionem ſibique ſoli propriam uſurpaſſet. Agellius infinitis vocibus locum de-

dit in Atticis noctibus, quæ noctem potius quàm diem ea in ætate saperent, ita obscura erant ac tenebrosa, & vix illius temporis hominibus intellecta. Apud omnes tamen hodie litteratos pro elegantissimo Latinæ linguæ auctore habetur, & olim habitus est, passimque à Grammaticis tanquam scriptor idoneus citatus, à quibusdam etiam multis in locis ad verbum pæne transcriptus. Vt majore & antiquiore teste nitamur, Homerus quam multas voces vetustas ex Græcismo intermortuo resuscitavit, quas & poëtæ posteriores, ejus auctoritate adducti, non veriti sunt facere suas? Plutarchus inter obsoletas dictiones quibus usus est Homerus, numerat ἄορ καὶ σάκος, illud pro ense, hoc pro clypeo, cum tamen novæ in usu tunc essent, ξίφος καὶ ἀσπίς. Ποτὲ μὲν δὴ, inquit, ταῖς ἀρχαίαις χρῆται φωναῖς, ὡς ὅταν λέγῃ ἄορ καὶ σάκος, ποτὲ δὲ ταῖς κοιναῖς ἐν συνηθείᾳ, ὡς ὅταν λέγῃ, ξίφος καὶ ἀσπίδα. Bene est quod hujus generis nullas voces in Novo Testamento hodie reperire est. De eo igitur nobis non est disputandum. Nisi forte πειθὸν inter vetera & obsoleta reponas, quo usus est Paulus pro πιθανῷ, in his verbis, ἐν πειθοῖς τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις. Quod velut corruptum quidam malè corrigere satagunt. Πειθὸς à verbo πείθω, qui persuadet, ut φειδὸς, qui parcit, ut μιμὸς, qui imitatur, & similia. Latini similiter à verbo Condo nomen

Condum fecerunt, de eo qui condit, *promum* qui promit. Sed & ἐγκωμβώσασθαι ibidem reperitur ex antiqua comœdia verbum. Alia nonnulla obſervavi quæ nunc non ſuccurrunt. Si antiqua verba dantur in aliqua lingua, oportet & dentur nova. Non enim antiqua ſunt, niſi oppoſita novis. Omnes linguæ intra ſæculum unum novantur. Multa apud nos hodiè ſunt in honore vocabula, quæ olim ignota erant. Et quæ antiquitus in pretio fuêre, nunc jacent, ac vilia ſunt. Novitas ſemper vetuſtatem excludit in omnibus rebus. Latinitas exemplum hujus rei præbet illuſtre admodum. Vetus eorum lingua, qua reges utebantur, æque diſtabat ab ea qua Imperatores uſi ſunt, ut dialectus valde diſſimilis ac diſſona differt ab alia dialecto; præcipue in eo mutationis genere quod verſatur κατὰ μέρος λ. Circa terminationes vocum, mutationes litterarum ac ſyllabarum in ſingulis vocibus, inſertiones, detractiones & alia hujuſmodi. *Gnatus, gnobilis*, pro nato & nobili. *Laſes* pro laribus. *Quintopor* pro Quinti puero. *Cadamitas* pro calamitas. *Duonus* pro bonus. *Sedum* & *Donicum* pro ſed & donec. *Labrum* pro Lavabro. *Nemini* & *nulli* pro neminis & nullius. *Dingua* pro lingua. *Atventus* pro adventu, & *Aput* pro apud, idque propius ad originem Doricam & Æolicam, ποτὶ, unde *apot* latinum: ut *Alumento* pro Laomedonte. *Caſſantra* & *Alexan-*

ter pro Cassandra & Alexandro. *Tecumessa* pro Tecmessa. *Alcumæon* pro Alcmæon. *Loucetios*, *Nouncios*, pro Lucetius, Nuncius. *Acna* pro Agna. *Acer Cabinus* pro Ager Gabinus. *Popolus* pro populo. *Dubinus* pro Domino, idque etiam magis originem refert, quæ ex Æolico Δέπποιν⊕ pro antiquo Græco δέσποιν⊕, ex quo remansit in vulgari fœmininum, δέσποινα. *Oetier*, *cœrare* pro uti, curare. *Ellum* pro En illum. *Cæsna* pro Cænis. *Casmena* pro Camenis. *Pesnæ* pro pennis. *Privoes* pro privis. Vt *Aboloes* pro ab illis. *Necescit* pro nec erit. *Dice*, *facia* pro Dicam, faciam, quibus & Cato fertur usus. *Vrgus* pro Orcus. *Cameloi*, *Caproi* pro Camelo, Capro. *Cosentiont* pro consentiunt in Inscriptione Scipionis. *Oino* pro unum, & hoc propius origini Græcæ οἶν⊕ pro unus. *Ploirume* pro plurimi. Aliâs etiam dixerunt *plusima* pro plurima. *Obinunt* pro obeunt. *Danunt* pro dant. Tædet plura referre, quæ ostendunt linguam Romanam, qualis erat in Pontificum libris, & Annalibus, magis diversam fuisse ab ea quæ postea obtinuit, quàm distat ulla dialectus à dialecto, utpotè Attica ab Æolica. Jam verò quod ad illam mutationem attinet, quæ totius verbi ἀλλαγῇ constat, non minus & illa linguam veteris ævi Romanorum ab Imperatorio sæculo separat, quam particulares illæ quæ syllabis aut litteris fiunt, mutationes. Extiterunt & sub Augusto plures

res antiquarii qui reconditas voces conſectabantur & exoletas, quas ab illo Imperatore æque ac cacozelos ut diverſo genere vitioſos, ſpretos fuiſſe narrat Suetonius in ejus vita. Cacozeli autem ſunt antiquariis oppoſiti, novitatem nempe in loquendo amantes, & novorum verborum fictores. Nec apud Græcos defuêre utriuſque generis vitia amantes, ἀρχαϊσμῷ & κακοζηλίᾳ novarum vocum laborantes. Et ſenſim quidem caſca verba & loquendi genera in deſuetudinem abierunt, novis in eorum locum receptis, populuſque paulatim in aliam ac contrariam priori ſcribendi & pronunciandi conſuetudinem deflexit. Singulis ſæculis multi idonei auctores dignique quos plures ſequerentur multa innovarunt. Vt Scipio Africanus primus *vortices* & *vorſus* in *e* litteram ſecundam vertiſſe dicitur. Vt *Optumus*, & *Maxumus*, & alia ſimilia per *i* litteram ſcriberentur, quæ antea *u* in medio accipiebant, C. Cæſaris inſcriptione factum. Ciceronis ætas *cauſſam* & *caſſus* & *diviſſionem* per diplaſiaſmum litteræ S. ſcribebat. Et ſic de aliis. Nova vocabula quæ eloquutionem non vitiare diximus, nec in aliam dialectum convertere, ea ſunt quæ ab idoneo & magnæ auctoritatis ſcriptore reperta, uſu poſtea convaleſcunt, aut ab ipſo qui opus aliquod compoſuit ficta, & in illo opere primum poſita ſunt, quamvis in uſum populi non tranſeant. Hoc

ſemper licuiſſe optimus auctor Horatius ſcribit, nempe voces procudere novas, dummodo præſenti nota ſignatæ ſint, id eſt formatæ ad exemplum & normam verborum quæ in uſu habentur. Sic Meſſala *Reatum* primus fertur dixiſſe. Vt *Magiſtratus* à magiſtro, ita *reatus* à reo. *Ducatum* etiam poſterior ætas finxit à duce, pro ducis officio. Vnde *ducatum alicui præbere*, pro, ſe ducem præbere. Infima Latinitas haud inſcite, nec ſine analogia ac ratione, *doctoratum* pariter pro doctoris titulo & gradu fecit. *Eliminat* Accius primum finxit, *gradu ſe eliminat*. De quo diſputatum diu fuit inter Pomponium & Senecam, an hoc verbum dici oportuiſſet eo ſenſu. Vetuſtiores etiam *expectorat* dixerant. *Beatitas* & *Beatitudo* Ciceroni dura videntur, & putat uſu poſſe molliri. Ergo recentia tunc erant, & ab ipſo facta. *Syllaturire*, *Fimbriaturire* ſic ab eodem ficta, ut Eſurio, cacaturio, & ſimilia. *Munerarium* primùm Auguſtus dixit de eo, qui munus edit. Dubitatum ait Quintilianus à præceptoribus ſuis, an *piratica* ſic dici poſſet, ut *Muſica* & *Fabrica*. Novum ergo tunc habebatur hoc vocabulum. Teſte eodem Cicero *favorem* & *urbanum* nova credebat. Terentius *obſequium* primus uſurpavit. Poëtis præcipue ſemper conceſſum fuit ὀνοματοποιεῖν, & nova verba fingere, haud minus quàm antiqua in uſum revocare. Nam antiqua ſic in uſum ex obli-

oblivione ac tenebris retracta quodammodo videntur nova. Novarum ergo vocum usus, ut & exoletarum eloquutionem non ita possunt immutare, ut in aliam linguam & dialectum ea convertant, quantumlibet crebra inspersa sint in aliquo scripto. Hoc genere tamen vel vitio non laborat Novum Testamentum, ut novis verbis ac recens tum repertis factisve refertum habeatur. Sunt præterea peregrina ac barbara. Nulla unquam dialectus fuit quæ suis solis ac nativis vocabulis res omnes expresserit, nisi si forte in ea gente ac populo qui intra insulam aliquam conclusus cum nemine commercia agitavit. Alioquin omnes florentissimæ linguæ, & gentium præpotentium, quia latissimas tenuêre ditiones, multisque imperarunt populis ἑτερογλώσσοις, & cum multis rem habuêre commerciorum gratia, plurimum de alieno mutuatæ sunt. Victores quinetiam victique sæpe in unum coalescentes miscuêre linguas, aut altera alteram perdidit, & cum sua confudit. Aliæ etiam causæ linguas mutant. *Nam vix invenias*, inquit Seneca, *ullam terram quam indigenæ colant, Permixta omnia & insitiva sunt. Alius alii successit. Hic concupivit quod alii fastidio fuit. Ille unde expulerat, ejectus est.* De Corsicæ incolis idem ibi dicit, *totum sermonem* eorum *conversatione Græcorum Ligurumque à patrio descivisse.* Romani porro multa peregrina vocabula ex di-
versis

versis gentibus receperunt, ex Gallis, Hispanis, Pœnis, vicinis Sabinis, Prænestinis, Tuscis, aliisque. *Benna*, *Essedum*, *Corinnus*, *Rheda*, *Petoritum*, *Mappa*, *Canthus*, *Gurdi*, *Ploxenum*, *Casnar*, *Mastruga*, *Rheno*, *Bracca*, partim Gallica sunt, partim Hispana, partim etiam Britannica sunt. & Sarda, quibus non puduit uti olim etiam summos Latinitatis purioris auctores. Lucillius Vettium insectatus est, Quintiliano teste, quod Prænestinorum sermone uteretur. Quam multa iidem ex Græcis mutuati sunt! *Pyctas* pro pugilibus, *pygam* pro natibus, *authepsam*, *parapsidem*, *toreuma*, *pytisma*, (hæc enim vera apud Iuvenalem lectio, quidquid inepti & scioli contra dicant) *Emblema*, *malagma*, *emplastrum*, *monopolium*, & alia quæ numero carent. Lucillius ipse qui alios carpsit, quod uterentur peregrino sermone, huic eidem culpæ affinis alii Satyrico se deridendum præbuit, quod nimis frequenter Græca Latinæ orationi insereret, veluti Falerni vini notam Chio misceret. Græca porro non minus Latinis peregrina sunt, quam Sarda aut G[illegible]
Ipsæ inter se Græc[illegible] dialecti[illegible]
vis ex una matri[illegible]
cem sunt pe[illegible]
earum scri[illegible]
ex per[illegible]
tur [illegible]

tur, ſed etiam antiquis. Per ξένας intellexit aliarum dialectorum præter communem φωνάς. Ita enim ſcribit in libro de Dialectis Homeri, οὕτως μὲν οὖν τὰς ἁπάντων ἑλλήνων φωνὰς ἀθροίζων ἀπεργάζεται τὸν λόγον, καὶ χρῆται ποτὲ μὲν ταῖς ξέναις, ὥσπερ εἰσὶν αἱ προειρημέναι, id eſt, Atticæ, Ionicæ, Doricæ & Æolicæ, de quibus præceſſit, ποτὲ δὲ ταῖς ἀρχαίαις, ὡς ὅταν λέγῃ, ἄορ καὶ σάκος· ποτὲ δὲ ταῖς κοιναῖς καὶ συνηθέσιν. Quod etiam reliqui poëtæ qui eum ſequuti ſunt, obſervarunt, apud quos infinitas γλώσσας, id eſt voces Exoticas repertas fuiſſe Grammatici & Critici notarunt. Græca vetus nonnulla à Perſis accepit, Recens infinita à Latinis, donec in barbariem decidit. Syriaca, quæ diu Græcos habuit regionis ſuæ dominos, multas ab illis accepit dictiones, & viciſſim dedit. Ægyptii quoque, ut fidem facit verſio Novi Teſtamenti Coptico ſermone ſcripta qui eſt Ægyptiacus. Tertia pars [illegible]uæ Perſicæ hodiernæ Arabica eſt. N[illegible] iora fere Perſic[illegible]abicam transf[illegible], in qua Ara[illegible]ica etiam G[illegible]bula reperi[illegible]inguam il[illegible]moribus labri[illegible]. Sed [illegible]opter adnix[illegible]orum[illegible]rum non ex[illegible], [illegible]us dialecti a[illegible]ica nomen ſ[illegible]quæ habet [illegible]xta. Latina non

non desiit appellari eo nomine propter Græcas aliquot voces aliasque peregrinas, suis immixtas. Nec etiam Græca vetus perdidit id quod erat ac dicebatur, nec magis recens, illa ob aliquot Persicarum, ista ob Latinarum vocum infinitarum quas admiserat, communionem. Jam vero nemo ambigit quin Græcus sermo quo conscriptæ sunt Novi fœderis tabulę multas insiticias voces Romanas habeat, σουδάριον, φραγέλλιον, λέντιον, κουστωδία, τίτλος, ἀσσάριον, κοδράντης, δηνάριος, κῆνσος, & aliæ plures de eo quemquam dubitare non sinunt. An igitur Romana illa vocabula pauca, quibus nonnihil variegatus est textus Novi Testamenti, efficere possunt, ut Græcus non dicatur sermo, quo conscriptum est, sed aliud nomen adsciscat? Quomodo appellabimus? An Hellenisticum? Ergo voces Latinæ eæque non multæ grandiori volumini Græcè exarato inspersæ, nomen illi suum adiment, & ne Græcum sit videri facient, sed in aliam linguam transcribent, quæ Hellenistica sit appellanda. Si hoc concedamus, totus certe Græcus sermo illius temporis & in illis usurpatus locis Hellenistici appellatione censeri merebitur. Non enim credibile est, auctores Novi Fœderis voces illas Latinas esse commentos, aut ex Latinis esse mutuatos, cum apud Græcos qui loca illa habitabant, non forent usitatæ. Sed cum Græco sermone vulgari qua-

lis ibi in usu erat, uterentur, promiscuè etiam usurparunt Latinas plurimas voces quas Græci eorum locorum vulgo frequentabant. Nec aliter potuit fieri in provincia Romanis negotiantibus referta, & à Romano præside gubernata, quin plures irrepserint loquutiones ex populo dominante in dialectum populi subjecti. Ob eamdem rationem Græcus antea fere totus ex Syriaco factus fuerat, quo tempore Græci Macedones in Syria dominabantur. Quorum successores in ea Dominatione Romani, haud mirum, si plurimas ex sua lingua voces immiscuerunt Syro-Græcæ, præsertim cum tam multi ibi essent qui Romane loquerentur. Si peregrina & extranea vocabula non sufficiunt ad unam dialectum transmutandam ac transcribendam in alterius dialecti censum & appellationem, an idiotica id præstabunt? Multo certè minus. Nulla unquam natio extitit, quin varii generis homines habuerit, doctos, imperitos: rudes, politos: urbanos, rusticos: infantes, disertos: pauperes, divites. Quædam etiam aulicos habuêre, scholasticos, monachos, & quid non? Sic in eadem dialecto & lingua ejusdem nationis, multi quoque characteres, & variæ species & proprietates sermonis reperiuntur, quæ totidem sunt idiomata pro cujusque qualitate & conditione vel instituto differentia. Summa, harum proprietatum divisio in doctos

ctos

ctos & idiotas, honestos & plebeios. Aulicos denique, si qua ibi aula sit, & aliud vulgus. De verbis hîc agimus, nondum de phrasi. Ergo sua verba sunt Aulæ, foro, doctrinæ propria. Sua fæci opificum, Rusticorum & reliquæ idiotarum plebeculæ. In omnibus gentibus & linguis hæ differentiæ verborum in sermone γενικῷ notatæ sunt. Aliis uti solet vulgus, aliis honestioris ordinis viri, aliis etiam ordo doctiorum. Nam & qui scribunt, delicatiores sunt, & multa vitant chartis mandare, quæ etiam aulicis in ore natant. In Latino sermone multas ejusmodi idioticas voces ac de trivio sumptas notarunt critici, quorum usus interdictus esset doctioribus. Et certum est, Romæ aliter vulgum loquutum fuisse, aliter scripsisse disertos. Tota Theatra sæpe barbare exclamasse tradit Quintilianus. Hujus idiotici ac barbari sermonis in vocibus quamplurimis vestigia non rara extant in antiquarum inscriptionum opere, quia pleræq; illæ monumentorum veterum ἐπιγραφαὶ ab Idiotis positæ fuêre. Vt alia omittam, occurrit frequens in illis, *Sevivus posuit.* In aliis corruptius, *Se vius* pro *se vivo.* Remitto lectorem ad Indicem, in quo multa inveniet ejus notæ quam dixi. Infinita ejusmodi idiotica vocabula in Glossis veterum occurrunt, quæ cum apud idoneos auctores non extent, & cum Gallica plerumque nostratia ex his derivata sint, liquet inde

ple-

plebeii ea tantum usus fuisse, non doctorum indaginis. Talia sunt, *strumbus* pro stercore rotundiore. *Matta* pro tegete, nunc *nattam* dicimus. Item *storea* pro eodem. *Sculna* pro sequestro. *Scordalus* pro feroce, quo usi sunt Seneca & Petronius. At illi trivialis sermo & plebeius à Criticis objectus est. *Cocio* & *arillator*, pro negotiatore. *Vissire* pro flatum à parte postica emittere. Cujus verbi mentio apud Lucillium. —*Vissire minutim*

Per commissuras rimarum, nocti' nigrore.

Item *mannari* pro furari. *Manna* pro manipulis. *Elutriare* pro lavare, quo tamen usus est Plinius. Non pauca ejusmodi sordentia vocabula Laberium usurpasse Gellius notavit, quæ apud eum videri possunt. *Cimussa* pro σχοῖνῳ. *Gerdius* pro textore. Inexhausta seges est harum vocum idioticarum, quas hîc colligere & explicare non decrevi. Hæc ad exemplum sufficiant. In Græcis pariter innumera possunt observari, quæ ab antiquis Criticis, dum purum ab impuro, & doctum ab indocto & idiotico sermone segregant, annotata sunt. A Phrynicho, & Thoma magistro talia plurima recensita sunt, & nota censoria compuncta, quæ non excerpam, cum legentibus obvia sint. Horum vocabulorum frequens usus χυδαιολογίαν facit, in quod plerique vitium inciderunt, qui ad scribendum accessêre parum doctrina instructi, nec in legendis vete-

rum ſcriptis, à quibus purior loquendi forma hauritur, ſubacti. Tales omnino fuêre omnes Novi Teſtamenti auctores, in Græco ſermone rudes & imperiti, atque ut ipſi de ſe dicunt, ἰδιῶται. Sic enim Paulus ſcribit in ſecunda ad Corinthios cap. I X. Εἰ δὲ καὶ ἰδιώτης τῷ λόγῳ, ἀλλ' οὐ τῇ γνώσει. *Si enim imperitus ſermone, at non ſcientia.* Et nemo certe eſt veterum patrum Eccleſiæ, quin idiotas & ruſticos ſermone Apoſtolos agnoverit, ac λόγους eorum ἰδιωτικούς. Infra teſtimonia ipſa auctorum adducemus. Nec mirum idiotis adnumerari opifices, nautas, piſcatores, portitores, quales fuêre quorum operâ uſus eſt Chriſtus ad verbum ſuum prædicandum. Non etiam porro mirandum, ſi Græci ſermonis adeo rudes in idiotiſmum, & χυδαιολογίαν ſæpe lapſi ſunt, tam verbis quàm tota eloquutione. Pauca exempli gratia ſubjiciemus ex vocibus idioticis quæ frequentes occurrunt in novo Teſtamento. Εὐχαριστεῖν pro gratias agere, Ἀττικίζων auctor, & exacte ἑλληνίζων nunquam dixiſſet, ſed χάριν εἰδέναι. Phrynichus: Εὐχαριστεῖν οὐδεὶς τῶν δοκίμων εἶπεν, ἀλλὰ χάριν εἰδέναι. Item ἀποτάσσεσθαί τινι, pro valedicere, & ſalutare dum quis proficiſcitur aliquo, barbarum planè & idioticum. Atqui hoc ſenſu uſurpatum reperitur in Novo Teſtamento. Idem Phrynichus: ἀποτάσσομαί σοι, ἔκφυλον πάνυ. χρὴ γὰρ λέγειν ἀσπάζομαί σε. οὕτω γὰρ οἱ ἀρχαῖοι

διερίσκονται λέγοντες, ἐπειδὰν ἀπαλλάττωνται ἀλλήλων. Hujus notæ est & κράββατος pro lectulo quem σκίμποδα dicebant è Græcis qui idiotice non loquebantur. Idem Phrynichus: Σκίμπους λέγε, ἀλλὰ μὴ κράββατος. Rhinton tamen Comicus eo usus fertur, ut notat Pollux in Telepho. Eum vide. Πεποίθησις pro confidentia & securitate, Græcum non est, nisi idioticum quod legitur apud Paulum, damnatum à Phrynicho. Πεποίθησις, inquit, οὐκ εἴρηται, ἀλλ' ἤτοι πιστεύειν, ἢ πεποιθέναι. Non dicitur apud rectè & pure ἑλληνίζοντας, sed apud idiotas. Sic enim accipiendum illud apud Phrynichum: οὐκ εἴρηται. Idem improbat παραθήκην dici, etsi quidam auctores eo usi verbo proferebantur, pro, παρακαταθήκη. At παραθήκη etiam legitur apud Paulum pro deposito. Στρηνιᾷν pro τρυφᾷν, lascivire, & καταστρηνιᾷν, in deliciis & luxu vivere, plebeium vocabulum, quo & Paulus usus est. Et reperiebatur apud novos Comicos, qui multa è trivio vocabula usurpare soliti, teste Phrynicho, qui & hoc verbum eo sensu impense damnat. Στρηνιᾷν. τούτῳ ἐχρήσαντο οἱ τῆς νέας Κωμῳδίας ποιηταί, ᾧ οὐκ ἂν μὴ μανεὶς τις χρήσαιτο, παρὸν λέγειν, τρυφᾷν. Ita apud eum scribendum. *Quo nemo nisi insanus utatur, cum ad manum sit dicere*, τρυφᾷν. Paulus in priore ad Timotheum de junioribus viduis, ὅταν καταστρηνιάσωσι τοῦ Χριστοῦ, γαμεῖν θέλουσι. Pro quo Atticus dixisset, ὅταν

τοῦ Χριστοῦ καταπιστευφήσωσι, vel ἐντρυφήσωσι τῷ Χριστῷ. Antiquiores & meliores Græci εὐσχήμονα de honesto ac moderato viro dixêre, idiotismus posterioris Græciæ pro divite, & honorato & in dignitate constituto eam vocem usurpavit. Et sic intelligendus εὐσχήμων βουλευτὴς in Euangelio Matthæi de senatore spectabili & honorato vel divite. Phrynichus: Εὐσχήμων. Τοῦτο μὲν οἱ ἀμαθεῖς ἐπὶ τοῦ πλουσίου, καὶ ἐν ἀξιώματι ὄντος τάττουσιν. οἱ δ᾽ ἀρχαῖοι ἐπὶ τοῦ καλοῦ καὶ συμμέτρου. *Hanc quidem vocem Εὐσχήμων idiota ponere consueverunt pro divite, & eo qui in honore constitutus est. Antiqui verò de honesto ac moderato.* Et recte vetus interpres Latinus *Nobilem decurionem* reddidit. Sine dubio ea notione quam notavit Phrynichus εὐσχήμων illius interpretis ætate sumebatur. Scio τὸ εὔσχημον apud Paulum etiam pro honesto sumi. Sed Paulus legerat Poëtas & Oratores antiquos. Et præterea non novum est, ut idem verbum aliter atque aliter ponatur in diversis auctoribus. Cum in uno eodemque auctore in diversa significatione plerumque eadem vox posita legatur, ut apud Paulum εὐχαριστία pro gratiarum actione & pro venustate vel urbanitate. De quo alibi. Sed melius forte εὐσχήμων apud Matthæum pro divite accipietur. Nam & Marcus in eadem historia narranda, πλούσιον βουλευτὴν appellavit. Ergo εὐσχήμων idem quod πλούσιος. Cujus notionis hæc

hæc ratio est. Σχῆμα in idiotismo vestem denotat. Vnde & *schema* Plauto pro veste, & *servilis schema*. Hinc εὐσχήμων pro bene vestito, & cui bonum schema. Tales ut plurimum ditiores, qui ex veste bona dignoscuntur. Sed & εὐπατρίδαι & nobiles plerumque etiam splendidius ornati. Qua ratione & εὐσχήμων nobilem potest denotare. Verum de his alibi. Ὀρθρίζειν pro mane surgere. Vnum hoc verbum est ex illis, quæ nolunt Hellenisticarii alibi uspiam reperiri, præterquam in sacris libris. Et videri potest expressum ex Hebræo שכם. Atqui observavit Mœris in Atticista suo, ὀρθρεύειν esse Atticum, ὀρθρίζειν vero ἑλληνικόν, id est commune Græcum. Sane ὀρθρεύεσθαι dixerunt antiquiores Græci pro mane surgere. Nam Phrynichus id notat, qui etiam differentiam nos docet Hellenismi illius ævi in significatione vocis ὄρθρος & ὀρθρεύεσθαι, & anterioris. Nam veteres ὄρθρον de tempore illo accipiebant quo nondum lucebat, & poterat adhuc quis lucerna uti. At illo sæculo ὄρθρον vulgo ponebant de diluculo quod præcedit Solis exortum cum dies jam est, sed nondum Sol emersit. τοὺς πολλοὺς sua ætate ita usurpasse hanc vocem monet Phrynichus. Et in vulgari illa significatione accipi solet, ut videtur in Actis V. Εἰσῆλθον ὑπὸ τὸν ὄρθρον εἰς τὸ ἱερόν. De die prædicabat in templo Christus. Ideo turbæ templum ingrediebantur simul

ac dies erat. Quod Lucas dicit ὑπὸ τ̀ ὄρθρον, cum satis clarum esset mane, ut lumine non indigerent viatores, qui sub id tempus iter faciebant. At veteribus Græcis ὄρθρος tempus est auroræ proximum, sed nondum dilucidum. Vnde βαθὺς ὄρθρος Platoni, summum mane, cum nondum lucescit, sed adhuc noctescit. Xiphilinus in vita Severi. Ἐπεράθη ἢ πάντως νυκτὸς ὑπὸ τ̀ ὄρθρον, Nocte sub matutinum tempus. Σύσσημον inter illa recenset verba Phrynichus, quæ Atticus non audeat usurpare, & Menandrum eo nomine graviter incusat, qui eo usus sit, ut & pluribus aliis ejusdem κόμματος, ut sunt, γῦρος, ὀψώνιον, ὀψωνιασμὸς, δύσεργος, παρνόκοπος, καὶ ἄλλα, inquit, κίβδηλα, ἀναρίθμητα, ἀμαθῆ. Tales multas voces Menander, qui sub Macedonibus vixit, ut & alii Novæ Comœdiæ Græci auctores, ex Macedonum dialecto & communi Hellenica in fabulas suas transfuderat. Sane & ὀψώνιον pro stipendio, & σύσσημον pro signo occurrit in Novo & Veteri Testamento ab eadem dialecto Syromacedonica. Inde est & λήθαργος pro obliviosο, cum ἐπιλήσμονα pro eo dicerent Attici, ut Aristophanes, οὐδ' ἐπιλήσμων, καὶ βραδύς. Idem Phrynichus: λήθαργος, οὕτω Μένανδρος, οἱ δ' ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι ἐπιλήσμονα καλοῦσιν, οἷς τις... Meleager qui Syrus fuit Gadarenus, eodem sensu λήθαργον posuit in Epigrammate, οὐδ' ὦ λήθαργε φιλούντων,

λοιώτων, *Immemor amantum.* Aristoteles Alexandri Macedonis præceptor, & in aula Macedonica diu versatus δύσελγον, quod damnat Phrynichus, pro alsioso dixit. γῦρος pro orbe vel gyro reperitur in sacra scriptura ac περνόκοπος. Item μεσοπορεῖν pro media via incedere, ut cum Dioscorides dixit, Μεσοπορούσης τῆς ὀπώρης, id est adulto autumno, & medio. Quod Græcum pariter, id est Atticum negat Phrynichus. Κατηχηθῆναι pro instrui, & imbui rei alicujus auditione, non habemus ex Græcis qui dixerit, excepto auctore operis de fluminibus, quod tribuitur Plutarcho. Crebrum est apud sacros Scriptores. Ita etiam usurpavit Lucas in Euangelii præfatione: Ἵνα ἐπιγνῷς περὶ ὧν κατηχήθης λόγων τὴν ἀσφάλειαν. Simpliciter accipiendum, περὶ ὧν κατηχήθης λόγων, de quibus sermonibus auditione accepisti. Male interpretati sunt nuperi enarratores. Sed de eo nos ad locum plura. Inde & κατήχησις, & κατηχούμενος de his qui fidei verbum audiverunt. Ὑπόδειγμα verbum est Bibliorum, pro exemplo, quod rectum esse non vult Phrynichus, cum παράδειγμα verum sit ac genuinum. Reperitur etiam apud alios. Ὀρθελνὸς pro ὄρθελος impurum Ἀττικίζουσι καὶ καλῶς ἑλληνίζουσι; sed Biblicum & Macedonicum, ut & ὄψιμος pro ὄψιος. Quæ veteribus & γνησίοις Ἑλληνισταῖς fuit βελόνη, id est acus, hæc ῥαφὶς dicta non rectè loquentibus, ut est au-

ctor Phrynichus. Quod reperitur & in Novo Testamento. Γλωσσόκομον pro γλωσσοκομεῖον, Novi Veterisque Testamenti vox, cum illud Græce & vetustè loquentium fuerit. Γενέσια non recte dici pro die natalicio adnotat Phrynichus, à quo monemur Græce dicendum esse γενέθλιον ἡμέραν, vel γενέθλια. At Matthæus more illo qui improbatur ab Atticista, loquutus est. Non Atticorum hæc erat loquutio, sed Macedonum. Ἔκπαλαι & ἀπόπαλαι idem auctor repudiat, pro quibus Græcè oportet dici, ἐκ παλαιοῦ vel ἀπὸ παλαιοῦ. At ἔκπαλαι legitur apud Petrum. Solœcismum esse idem observat cum dicitur Græce, ἀνέῳγεν ἡ θύρα, pro ἀνέῳκται, aperta est janua. Hoc solœcismo usus est Paulus in prima ad Corinthios, cap. XVI. Θύρα γάρ μοι ἀνέῳγε μεγάλη καὶ ἐνεργής. Eo tamen modo & alios constat auctores loquutos, qui Atticè scripsisse existimati sunt. Ῥάπισμα vulgare verbum, quod in usu non erat apud elegantis sermonis sectatores, de eo cui os plana & aperta manu perciditur, in utroque Testamento occurrit. Athenienses pro eo soliti dicere, ἐπὶ κόρρης πατάξαι. Alii tamen auctores etiam idonei, eo usi repeniuntur. Non probat παροψίδα pro vase poni Phrynichus, cum Atticistis aliud significarit, ita sumitur apud Matthæum. Nec minus damnat νοσσὸς & νοσσίον absque ε enuntiari, cum Græci νεοσσὸς & νεόσσια dicerent. Matthæus

τὴν νοσσιὰν dixit, & passim hoc verbum, & quæ ab eo derivantur, in veteri Testamento scribi solent, ut νοσσεύειν. Quod non ulli peculiari Hellenistarum dialecto imputandum, cum è contra Hellenistæ, id est οἱ ὀρθῶς ἑλληνίζοντες, aliter hæc usurparent. Vt ecce τὸ ἀναπεσεῖν non recte pro recumbere ad cibum sumendum, poni notant Critici Hellenismi, quia ἀναπεσεῖν pro *mente concidere*, & *animum despondere* id solerent sumere vere ἑλληνίζοντες. Phrynichus: ἀναπεσεῖν οὐ καλῶς ἐπὶ τοῦ ἀνακλιθῆναι τάττεται, ἐὰν δὲ ἐπὶ τοῦ τὴν ψυχὴν ἀθυμῆσαι, καλῶς. Οἷον, ἀνέπεσεν ἄνθρωπος, ἀντὶ τοῦ τὴν ψυχὴν ἠθύμησεν. At ἀναπεσεῖν pro ἀνακλιθῆναι in Novo Testamento non semel legendum offertur. Πτῶμα absolute poni pro cadavere damnavit Phrynichus, qui dicendum autumat, ut antiquiores & idonei loquuti sunt, πτῶμα νεκροῦ. Matthæus ita usus est hoc vocabulo, pro quo in eadem re commemoranda Lucas posuit σῶμα alio idiotismo. Sed de his in Notis nostris ad N.T. Ἐξυπνίζεσθαι non esse Græce dicendum pro è somno expergisci & excitari isti auctores tradunt, qui regulas bene dicendi præcipiunt, sed ἀφυπνίζεσθαι. At illud scriptores Novi Fœderis usurpant, quod non rectum esse illi asserunt. Iidem notarunt βασίλισσαν de Regina nemini antiquiorum dictum, sed βασίλειαν, aut βασιλίδα. Prima enuntiatione legitur apud Mat-

thæum, & in Apocalypsi: Nec secius apud alios auctores exoticos. Multi enim sunt etiam ex probatissimis, qui non refugiunt uti hujusmodi vulgo receptis vocibus. Ita Καμάρχειν vulgare verbum auctorem quamvis Ἀττικιστὴν Agatharchidem non veritum esse usurpare notat Photius. Ad formam quam habet βασίλισσα, barbarum Latinitatis sæculum multa finxit alia ejusdem generis, ut *Ducissa*, *Principissa*, *Comitissa*. Ita & Græci Ἡρώισσαν dixêre & Ἥρωσσαν, ab Heroë *Heroissa*, ut Callimachus, Ἡρῶσσαι λιβύης. Alii dicere maluerunt Ἡρωίνας, & contracte Ἡρῶνας. Hæc forma magis placuit Belgis, qui eam adfectarunt in hujusmodi fœmininis. Σικχαίνομαι nausea revera dignum nomen idem Phrynichus pronuntiat, quotiescumque aliquid cum tædio, fastidio, & quasi nausea refugimus ac detestamur, quod Attici dicebant βδελύττομαι. Vulgare tum Græcorum fuisse vocabulum eo sensu ostendunt Glossæ veteres, & reliqua quæ ab eo derivantur, ut σικχαντὸς, & alia. Eo usus erat Aquila in versione Bibliorum pro quo posuerant Septuaginta βδελύττομαι. Barbarum prorsus esse καμμύειν, pro καταμύειν, adfirmat Phrynichus. Mallem Æolicum dixisset aut Doricum. Sic enim καππεσεῖν dixêre & κακκείειν, pro κατακείειν & καταπεσεῖν. Reperitur autem καμμύειν apud Matthæum & in veteri Testamento. De cujus verbi usu ita pronun-

tiat

tiat ille Rhetor: Τοσαύτη κακοδαιμονία περιπίνας ἐστὶ τῆς βαρβαρείας, ὥστε ἐπειδὴ Ἄλεξις κέχρηται τῷ καμμύειν ἠμελημένως ἐσχάτως αἱρεῖσθαι καὶ αὐτοὺς οὕτω λέγειν, δέον ὡς οἱ ἄριστοι τῶν ἀρχαίων καταμύειν. In utroq; Teſtamento, ἀποκεφαλίζειν ponitur pro caput abſcindere, vulgaris uſus verbum & nemini veterum uſurpatum. Æque plebeium & ſordidũ videtur Phrynicho τὸ κεφαλοτομεῖν. Cum veteres & probè loquentes dixerint καρατομεῖν, Illud tamen κεφαλοτομεῖν Theophraſtus uſurpaverat. Et ſanè nullum ferme eſt eorum nominum, quæ tanquam nimis protritæ, & abjectæ loquelæ imptobant Critici, quorum pleraque in Vetere Novoque Teſtamento extant, quin apud aliquem etiam veterum auctorum reperiatur. Quod ſi quædam non alibi inveniantur præterquam in ſacris litteris, cauſa in eo eſt quod non omnes habemus auctores qui Græcè ſcripſerunt. Vix milleſima pars reſtat eorum, qui aliquid commentati ſunt. Si omnes extarent, nulla vox tam μονήρης in nova & vetere pagina reperitur quin χρῆσις ejus ex aliquo auctore qui periit, confirmari poſſet. Præcipue ſi illi extarent, qui plebeio ſtilo & idiotico res ac vitas privatorum ſcripſerunt. Ex his eſt apud profanos Laertius Diogenes qui vitas Philoſophorum litteris mandavit, & refertus eſt idiotiſmis tam in ſingulis vocibus quam in Phraſi. De Eccleſiaſticis talis eſt Lauſiacæ Hiſtoriæ ſcriptor

ptor & Epiphanius. Multos alios similis farinæ se legisse commemorat in sua Bibliotheca Photius, quibus τασπεινὸν λόγον tribuit, & quos πεπατημένας καὶ ἀγοραίους καὶ ἐκ τριόδου λέξεις usurpasse scribit. Μὲν οὖν, & μὲν οὖν γε in principio orationis positum, σόλοικον esse constat, atque ita traditur à Criticis. Non minoris est enim vitii ita scribere, μὲν οὖν γε τοῦτο πράξω, quam si quis Latine diceret, *Autem ego sic faciam*, pro, *Ego autem sic faciam*. Eo tamen modo constructum frequens in Novo Testamento occurrit. Locos non afferam qui obvii sunt. Γογγυσμὸν & γογγύζειν etiam improba esse & ἀδόκιμα Phrynichus testatur. Quod tamen in utriusque fœderis Tabulis sæpe positum legitur. Si quis diceret, non alibi reperiri quam in sacra pagina, revinceretur testimonio ejusdem Phrynichi, qui unicum Phocylidem citat eo usum, qui Milesius fuit. Ea propter Ἰακὸν esse hoc verbum isto sensu, & Ionibus relinquendum esse præcipit.

Καὶ τόδε Φωκυλίδεω. χρήτοι τὸν ἑταῖρον ἑταίρῳ
Φροντίζειν, ὅσσων πέρι γογγύζωσι πολῖται.

Sic legendi hi versus apud Phrynichum. Pro γογγύζειν Attici, & καλῶς ἑλληνίζοντες τονθορύζειν & τονθορυσμὸν dicere solebant. Ἐσχάτως ἔχειν legitur apud Marcum cap. VII. quod rectè vertit vulgaris Latinus interpres *in extremis esse*. Nam & ἐν ἐσχάτοις εἶναι, de eo qui in extremis est, etiam dixerunt, qui λοίσθια πνέουσι.

σιᾷ. Vitium non eſt in phraſi, ſed in voce ἐσχάτως ita ſumpta. εὖ ἔχειν quippe, & κακῶς ἔχειν eodem modo, ſed rectè, dicuntur. Ergo ſolus barbariſmus hæret in verbo ἐσχάτως, quod ibi ponitur pro periculo quod pæne extremum eſt. Vt de ancipiti & periculoſo morbo quo ad extremam tegulam perducebatur ęger, dicebat vulgo fæx plebis, ἐσχάτως ἔχειν. Prynichus: ἐσχάτως ἔχει ἐπὶ τοῦ μοχθηρῶς καὶ σφαλερῶς, τάττουσιν οἱ σύρφακες. Ita poſuit, ut dixi, Marcus cap. v. ὅτι θυγάτριόν μου ἐσχάτως ἔχει, ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς αὐτῇ τὰς χεῖρας, ὅπως σωθῇ, καὶ ζήσεται. Ad quem locum notat vir eruditiſſimus, Hebraicè hoc eſſe dictum. Atqui Hebraice neſciebat Agatharchides, ut puto, Cnidius qui eadem loquutione uſus eſt. Nec Zoſimus qui ἐσχάτως μαστιγῶσαι, ad necem cædere dixit, id eſt eò uſque, donec ad extrema redigeretur qui cædebatur virgis. Aliter ea voce ἐσχάτως uſos eſſe veteres Ἀττικίζοντας docet ibidem Phrynichus, nempe de re quæ ad ſummum pervenit, ut ἐσχάτως πονηρὸς, ἐσχάτως φιλόσοφος, *ſummè malus, ad perfectum modum philoſophus*. Stoici vulgaribus, & è trivio ſumptis vocabulis uti plerumque amabant. Hi & περίστασιν, ut plebs ſumebat, pro malo euentu & calamitate in ſcriptis ſuis ſæpe uſurparunt. Nec aliter ſacri omnes Scriptores. Περίστασις vero antiquis auctoribus, ut & Comicis Tragiciſque turba eſt quæ advolat, & concurrit ad aliquod

quod novum ſpectaculum, aut tumultum, & circulum facit. Vt apud Teleclidem Comicum:

Τίς ἥδε κραυγή; τίς ἡ καὶ περίστασις;

Sic legendus hic verſus apud Phrynichum. Alibi hanc vocem pluribus explicavimus. In Euangeliis σαπρὸν δένδρον & σαπρὸς καρπὸς opponuntur καλῷ δένδρῳ, & καλῷ καρπῷ. Mala vel turpis arbor, pulcræ & bonæ arbori. Sanè ideo quia vulgus tum σαπρὸν uſurpabat de re turpi & mala. Cujus vocis uſum comprobare teſtimonio Pherecratis Comici laboravit olim Theo Grammaticus. Sed fruſtra, ut oſtendit Phrynichus. Nam loci omnes, quos adduxerat, de vetere ac putrido accipi docebant. Σαπρὸν, οἱ πολλοὶ ἀντὶ τοῦ αἰσχρόν. Θέων φησὶν ὁ γραμματικὸς εὑρηκέναι παρὰ Φερεκράτει ληρῶν. ἅπαντα γὰρ φέρει μαρτύρια ἐπὶ παλαιοῦ καὶ σεσηπότος εὑρητῷ κείμενα. Vox μεγιστᾶνες de proceribus & magnatibus, videtur ſumpta à Macedonibus & in uſum apud Græcos introducta. Non enim habet analogiam nec terminationem Græcam. Nec exemplum ſuppetit vocabuli ſic Græce formati. Perſico prorſus modo & ſono terminatum eſt. Apud Jeremiam in verſione Græca reperitur. Menander qui in deliciis fuit Demetrio & aliis Macedonicis Regibus, ea uſus fuerat. Poſt eum Antiochus Sophiſta, teſte Phrynicho, qui validè eam damnat, ut pote nulli veterum uſitatam. ἡμεῖς

δὲ

δὲ, inquit, οὐ μεγιστάνας ἑπόμενοι τοῖς ἀρχαίοις ἀνδράσιν, ἀλλὰ μέγα δυναμένους λέγωμεν. Eosdem Macedonas dictionem Κανδύταλιν invexisse scribit Pollux lib. x. Qua & usum Menandrum esse ait. Erant involucra vestis, cui nomen Κάνδυς. Verba Pollucis. Κανδύταλις, οὗ μέμνηται καὶ Μένανδρος καὶ Δίφιλος ἐπιδικαζομένῳ. ὁ δὲ Κανδύταλις οὗτος, τί ἐστι, καὶ τί δύναται; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ σκεῦος Περσικὸν ἀπὸ κάνδυος κληθὲν, εἰς χρῆσιν δὲ αὐτὸ ἤγαγον Μακέδονες. Plura alia introduxerunt in linguam Græcam communem quæ à pluribus recepta fuerunt, multum contra renitentibus Criticis, qui ad antiquitatem Atticam subinde revocabant Græcè loquentes; nihilque probabant nisi quod à scriptoribus mere Atticis antiquitus usurpatum fuisset. In his numerare licet & ἀγωγὸν pro canali vel aquæ ductu, & δεξαμενὴν pro cisterna vel lacu, & Παρεμβολὴν pro exercitu vel castris, & βουνὸν pro tumulo vel colle terreo, & innumera alia, quorum mentio occurrit in versione Septuaginta Seniorum. Quorum pleraque vetustissima fuêre & ab Hellenum priscorum sive Macedonum ac Thessalorum lingua arcessita. Quæ quia Attici scriptores non admiserunt, repudiata sunt ab illis qui puritatem solam Atticam in Græce loquendo aut scribendo sectabantur. Vt de illa voce βουνὸς Phrynichus notavit, ὀθνεῖον εἶναι τὴν φωνὴν τῆς Ἀττικῆς, peregrinam vocem Atticæ,

ticæ, quæ nec intelligebatur Atticè loquentibus. Inde in Comœdia quadam cum quidam dixiſſet:

Βȣνὸν ἐπὶ πώτῃ καταλαβὼν ἄνω τινά.

Alter reſpondet:

Τίς ἐσθ' ὁ βȣνὸς, ἵνα σαφῶς σȣ μανθάνω;

Æolice mutatum hoc nomen ad gentes pleraſque barbaras Europæas tranſiit, Germanos, Belgas, Gallos, qui *Dunum* vocant ex Æolico δȣνὸς pro βȣνός. Sic ὀδελὸν pro ὀβελῷ dixerunt. Ita ex voce Græca τεῖχος, *Digam* fecerunt iidem populi. Verum de his alibi. Vox βȣνὸς Atticis non intellecta, ut peregrina, legitur in verſione Septuaginta interpretum. Et hac re minus Helleniſtica illa verſio, ſi ἑλληνίζειν ſumamus, ut tunc accipiebant, pro ὀρθῶς διαλέγεσθαι, id eſt Ἀττικῶς & vere Ἑλληνικῶς. Tota enim illa lingua communis Hellenica Macedonum, qua vulgus tunc Græciæ promiſcuè utebatur, ſi comparetur cum Attica, quæ omnium dialectorum puriſſima ac rectiſſima cenſebatur, idiotica fuit, ac rudis, utpote collata cum politiorum & elegantiorum lingua, qualem Atticam habebant. At in illa ipſa Hellenica dialecto quam Macedones totius Græciæ & Aſiæ domitores communem omnium Græcorum fecerant, diſcrimen fuit Aulicæ linguæ & plebeiæ vel idioticæ. Nam, ut veriſimile eſt, aliter in Aula Philippi & Alexandri, aliorumque ſucceſſorum Macedoniæ

rum

regum loquebantur homines : aliter rusticorum & opificum reliquorumque idiotarum turba. Admixta autem talia verba idiotica Orationi Græcæ in aliud genus dialecti eam minime convertere satis certum est. Nam in una eademque dialecto, ut jam subinde demonstratum est, alius aulicorum sermo est atque eruditorum, alius idiotarum & imperitorum, non tamen diversas in ea dialectos condunt. Præter ἰδιωτικὰ vocabula, & ξενικὰ, & novè facta, & ἀρχαϊκὰ, atque exoleta, sunt & alterius generis quæ nequeunt in prædictorum classes redigi. Haud ineptè tamen possent in nove factorum censum referri, quamvis alio modo facta videantur. Non enim tam verba de novo fiunt in hoc genere, ac procuduntur,) quamvis & hoc quoq;) quàm jam factis nova accommodatur significatio. Hæc novatio quà vocum quà significationum fieri solet ab his, qui scripta alicujus linguæ in aliam transferenda suscipiunt, ut qui Hebraïca in Græcum sermonum vertere student, aut Græca in Latinum. Duplex est de alia in aliam linguam transferendi modus. Aut enim sensus sensu redditur, aut verbum verbo. Cum sensus ex sensu transfertur, nihil mutatur nec in Phrasi nec in verbis ejus linguæ, in quam alia lingua per paraphrasim transfunditur. Græcis verbis & eloquutionibus, (exempli gratia,) Hebraicę voces ac phrases exprimun-

H tur.

tur. In ea vero interpretatione quæ verbum ex verbo solet transferre, semper phrasis ipsa illius sermonis qui vertendus sumitur, in alio sermone repræsentatur. Sola verba commutantur Hebraica utputa Græcis, vel Græca Latinis, ipsa phrasis manet Hebraica vel Græca. Interdum vero & in hoc genere translationis quo phrasis peregrina retinetur, etiam sic verba convertuntur, ut non solum vim eorum imitetur interpres in iis verbis quæ reponit, sed etiam faciem ipsam exhibeat. Hoc fit præcipue cum translatorem voces deficiunt propriæ, quibus reddere possit, quas vertere aggressus est. Quod usu solet evenire imperitioribus & male disertis, & inopia verborum laborantibus. Idque sæpius contingit in iis dictionibus, quæ in aliqua lingua duplicem habent significationem. Exempli gratia, ut μόσχος quæ & *vitulum* apud Græcos significat & *stolonem*. Inde μοσχεύματα in veteri Testamento, *vitulamina* verterat vetus interpres, quem Hieronymus correxit, faciem ipsam Græci verbi reddere Latine conatus, non vim & significationem. Sic vetus interpres Conciliorum Latinus ἀλογοβιούμενους ad verbum reddiderat *irrationabiliter viventes*, cum sint qui cum ἀλόγοις, id est jumentis rem habent. Talia infinita in veteribus versionibus Veteris ac Novi Testamenti, Conciliorum Græcorum, & Irenæi reperire est. Plerum-

que

que non propter imperitiam, ſed ob nimiam religionem eo modo peccatur à tranſlatoribus, dum anxiè nimis adhærere volunt phraſi & verbis auctoris, quem transferendum ſuſceperunt. Hoc familiare fuit Bibliorum Septuaginta interpretibus, & aliis qui in eodem labore deſudarunt. Hinc ſcribit Philo, Septuaginta Seniores in vertenda ſacra Scriptura verba excogitaſſe commoda, quibus ἐμφατικῶς exprimerent vim Hebraicarum vocum, formamque adeo ipſorum pænè redderent. Sic enim ſcribit lib. 1. de vita Moſis, de tranſlationis modo quo Biblia verſa ſunt à Septuaginta Senioribus tractans: ὅπερ ἐπὶ ταύτης τῆς νομοθεσίας, οὔ φασι συμβῆναι, συνενεχθῆναι δ' εἰς ταὐτὸ κύρια κυρίοις ὀνόμασι; τὰ ἑλληνικὰ τοῖς Χαλδαϊκοῖς, ἐναρμοσθέντα εὖ μάλα τοῖς δηλουμένοις πράγμασιν· ὃν γὰρ τρόπον οἶμαι γεωμετρίας καὶ διαλεκτικῆς τὰ σημαινόμενα ποικιλίαν ἑρμηνείας οὐκ ἀνέχεται, μένει δ' ἀμετάβλητος ἡ ἐξ ἀρχῆς τεθεῖσα, τὸν αὐτὸν ὡς ἔοικε τρόπον καὶ οὗτοι συντρέχοντα τοῖς πράγμασιν τὰ ὀνόματα ἐξεῦρον, ἅπερ δὴ καὶ μόνα τρανώσειν ἔμελλεν ἐμφαντικῶς τὰ δηλούμενα. *Id negant uſu veniſſe in vertendis his legibus, ſed in unum quaſi conveniſſe propria nomina propriis reddita, Græca cum Chaldæis, exactè adaptata & reſpondentia rebus ſignificatis. Quemadmodum enim Geometriæ & Dialecticæ negotia non admittunt varietatem interpretationis, ſed manent eadem ſicut à principio fuerunt poſita, & immutabilia,*

 eodem

eodem modo & hi congruentia rebus invenerunt nomina, quæque sola valerent explicare sensum eorum quæ erant exponenda. Dixerat in præcedentibus Philo, eam esse copiam linguæ Græcæ, ut unum variis modis enuntiare possit atque pluribus formis explicare, nunc has, nunc alias phrases iisdem rebus accommodando. ἡ γὰρ ἑλληνική, inquit, διαφερόντως πλουτεῖ, καὶ ταυτὸν ἐνθύμημα οἷόν τε ἐστὶ μεταφράζοντα καὶ παραφράζοντα σχηματίσαι πολλαχῶς, ἄλλοτε ἄλλας ἐφαρμάζοντα λέξεις. *Et Græca inter alias linguas eximiè est locuples, adeo ut promptum sit eamdem sententiam variis per metaphrasim vel paraphrasim modis, Græcè explicare, & figuris pluribus variare, nunc has, nunc illas dictiones aptando.* Potuisse itaque dicit, Septuaginta interpretes, si voluissent, sacram Scripturam ita in Græcum sermonem transferre, ut paraphrasi propior esset versio, sensum ex sensu translatum reddenti, quam genus illud translationis usurpare, quod verbum è verbo exprimit. Genus hoc versionis ita idem Philo describit, quod sequuti sunt Septuaginta seniores: καὶ λογισάμενοι παρ' αὐτοῖς ὅσον εἴη τὸ πρᾶγμα θεσπισθέντας νόμους χρησμοῖς διερμηνεύειν μήτ' ἀφελεῖν τι, μήτε προσθεῖναι, μήτε μεταθεῖναι, ἀλλὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἰδέαν, καὶ τὸν τύπον αὐτῶν διαφυλάττοντας ἐσκόπουν τὸ καθαρώτατον τῶν περὶ τὸν τόπον χωρίων, ἔξω τῆς πόλεως: *Et cogitantes quantæ esset molis acceptas oraculo leges interpretari, ita ut nihil demi, nihil adjici, nihil mutari*

tari oporteret, sed primitivum characterem eorum ac nativam formam custodire esset necesse, viderunt de suburbano aliquo secessu, qui foret maximè ab omni turba vacuus. Eam translationem, qua leges oraculo datæ in aliam linguam converti deberent, comparat ei versionis generi, quo Dialecticæ aut Physicæ institutiones, vel Geometricæ præceptiones de alia in aliam linguam transferendæ essent. Non enim παραφραστικῶς, nec per circuitus converti eas oporteret, sed servata verborum singulorum ut proprietate, ita etiam facie. Ita olim ab iis factitatum qui libros philosophorum Græcos Latinè tentarunt reddere. Omnia artis vocabula non solum conati sunt interpretari, sed imitari, & ad Græci nominis formam transferre. τὸ ὂν si quis reddat, *id quod est*, Latinè loquitur, sed verbum pro vocabulo ponit, nec faciem nominis Græci repræsentat. Hoc facit, qui *Ens* vertit. Ex Græco formatum est. Hoc Sergius Flavius usus est, cum Philosophiæ præcepta Latinis traderet. Quintilianus, lib. VIII. *Multa ex Græco formata nova, ac plurima à Sergio Flavio, quorum dura quædam admodum videntur, ut Ens, & essentia, quæ cur tantopere aspernemur, non video, nisi quod iniqui judices adversum nos sumus, ideoque paupertate sermonis laboramus.* Sic οὐσίαν reddiderunt *essentiam* vel *entiam* potius. Etiam *substantiam* pro eo dixerunt, quod vel inde manifestum est, quia οὐσίαν cum pro facultatibus

ſumitur, *ſubſtantiam* quoque Latinè appellarunt. Vt alia ergo οὐσία eſt in vita communi, alia in libris philoſophorum, ita apud Latinos etiam, *ſubſtantia* dicitur de facultatibus & cenſu, quia Græci hoc ſenſu οὐσίαν vocant. Iidem *ſubſtantiam* quoque ſic uſurpant, ut ſolet à philoſophis Græcis οὐσία dici. Ita aliud ſignificant apud Latinos *accidentia*, ſi philoſophicè hæc vox accipiatur, quæ συμβαίνοντα ſunt Græcis, aliud notat cum ſumitur, ἀντὶ τῶν συμφορῶν. Sic enim *accidentia* ſæpè poſuit Quintilianus in Declamationibus. Barbari philoſophi Latinitatis infimæ longè plura novarunt, & ex Græco formarunt, etiam duriora. *Qualitatem* & *quantitatem* antiquiores procuderunt, ex ποσότης & ποιότης. Quæ poſtea in uſum communem tranſierunt. At *quidditatem* barbarum ſæculum introduxit, & alia ſordidiora, quæ ſtilus Latinus reformidat. Εὐθυμίαν Græcorum qui *tranquillitatem* Latinè vocaverit, vim Græcanicæ vocis exprimit, non formam exhibet. Qui *bonanimitatem* fingere vellet, ipſam faciem Græci vocabuli repræſentaret, non Latinè loqueretur. Nam ut εὐθυμεῖν ſignificat bono animo eſſe, inde εὐθυμία: ita Latinè dici poſſet *bonanimitas*, ut *æquanimitas* dicitur. Συγχρονεῖν dicuntur, qui eodem tempore vivunt. Græci verbi vim reddit qui dicit *eodem tempore vivere.* Faciem ipſam referret, qui dicere auderet *contemporare.* Ita & σύγχρονος dici poſ-
ſet

ſet *contemporaneus.* Hieronymus tamen maluit *Synchronum* latine vocare. Παραδειγματίζειν eſt quod antiqui Comici dixere, *Exempla in aliquem edere*, id eſt, ita aliquem punire, ut exemplum ſit. quod Demoſthenes dixit, ζῶντα παράδειγμα ποιῆσαι. Aliquando tamen etiam accipitur pro ludibrio publice habere, & ſicut vertit vulgaris interpres Matthæi, *traducere.* Sic enim ejus ætate illud verbum accipi conſueverat. *Exemplare* qui Latinè verteret, de verbo ad verbum non ſolum redderet, ſed ipſius verbi ἰδέαν exprimeret. Paribus exemplis infinitis poſſem id quod dico comprobare. Sed quæ retuli, ſufficere opinor. Ita ergo qui Biblia ex Hebraico in Græcum verterunt, multa finxêre vocabula ad formam Hebraicorum, ut ſic quam proxime exprimerent Hebraicarum dictionum vim. Sic εὐδοκεῖν Hieronymus à Septuaginta interpretibus confictum tradit. Nec audio virum eruditiſſimum qui vult ſolam conſtructionem ab his inventam, εὐδοκεῖν ἐν τινὶ, pro εὐδοκεῖν τινὶ. Qui pleonaſmus præpoſitionis ἐν ex idiotiſmo eſt illius ævi. Puto tamen εὐδοκεῖν verbum eſſe Macedonicum, nec à LXX. confictum, ſed ex illa dialecto ſumptum. Significat propriè in eo acquieſcere quod quis probavit. Inde εὐδοκία pro decreto quod barbari dicunt *beneplacitum.* Sed non dubium eſt, quin multa talia commenti ſint vocabula, vel ex uſu populari ſumta

paulum deflexerint ad exprimendam propius potestatem ac vim vocabuli Hebraici. Ita ἀφοϱίζειν, ἀνάθεμα, ἀναθεματίζειν, κοινὸν profanum, κοινῶσαι profanare, & polluere, μάστιγα pro graviori malo, προσήλυτον, & προσηλυτεύειν, χαλινῶσαι, σπλαγχνίζεσθαι, μακροθυμεῖν, & alia sexcenta, quæ de verbo ad verbum expressa ita faciem referunt, non vim tantum appellationis Hebraicæ, ut si quis χρονίζειν quod est *morari*, Latine redderet *Temporare*. Hoc enim *Temporare* pro χρονίζειν factum, sic ἰδέαν verbi Græci ad vivum effigiaret, ut illa Græca, quæ posuimus, genium vocum Hebraicorum, & indolem habent. Non pauciora Aquila fabricavit quam LXX. in ea versione quam adornavit, immò etiam plura, quatenus & pressius Hebraico textui adhæsit, & formam verborum ejus dialecti de proximo imitari & cum iisdem lineamentis exhibere tentavit. Præterea ut lingua Hebraica valde paupertina est & inopia verborum laborat, hinc fit ut voces quibus utitur, πολύσημοι sint. Cum difficile itaque esset, reperire aliquod verbum in Græca lingua, quod examussim responderet voci Hebraicæ ad significationem exprimendam quam sententia loci postularet, idcirco fingenda interpretibus vocabula fuerunt, aut ex medio sumenda, quæ viderentur magis convenire ad Hebraicos sensus reddendos. Hinc quoque difficile evasit perspicere, quo sensu quod-

que

que verbum Græcanicum ab his positum sit, quia plerumque latet, quæ mens sit verborum Hebræorum, aut quam ipsi mentem habuerint, quidve sequuti sint in iis interpretandis. Ea gratia & verba de trivio interdum elegisse videntur, quia melius exprimerent sententiam Hebraicorum, & quod usitatiora essent in illis locis. Præterea idiotæ erant qui versiones illas curarunt, ideoque plebeiæ pulpæ loquelam, id est, suam, magis usurparunt. Hinc tam multa Latina vocabula in Novo Fœdere legimus, quæ & in Rabbinorum illius ævi scriptis reperiuntur. Postremò ex quo Græcismus in Syria per Macedones propagatus est, Iudæi qui à teneris utramque linguam addiscebant, vernaculam Syriacam, & Græcam, alteram altera corrumpebant, & phrases Syriacas verbis Græcis in loquendo enuntiabant, & verba Græca ad formam Hebraicorum plerumque fingebant. Quod & hodie facere Iudæos Germanos compertum est. Nusquam puro Germanico sermone utuntur, sed passim voces Hebraicas immiscent ut vicissim Germanicas inserunt Hebraicis inter scribendum. Nec secus de Italis Iudæis, & Lusitanis. Nihil etiam causæ est, cur cogitemus aliud fuisse in Iudæis græcis, quales erant tunc non solum in media Græcia nati, sed etiam in Syria Palæstina, quæ illo tempore propter diuturnum Macedonum imperium tota Græcissabat. Δίγλωττοι tum

fuêre Syri, Græcè & Syriacè loquebantur. Sub Romanis porro cœpere esse τρίγλωττοι, & Romanam duabus illis prædictis adjunxêre linguam. Sic nullam puram usurpabant, sed omnes inquinatas. Syriaca multa vocabula habuit & phrases ex Græco mutuatas, & etiam nunc libri ea lingua scripti non pauca præferunt Græcanica. Ipsæ vocales quibus utuntur, ex Græcis quinq; vocalibus imitatę & expressę sunt. Syriacum sermonem tot vocibus Græcis adulteratum in aliam dialectum transisse, & nomen aliud proinde adoptasse nemo diceret. Cur volunt Græcum sermonem quo scripta sunt sacra volumina, degenerasse in nomen ac censum alterius dialecti propter immixtas quasdam dictiones exoticas ac peregrinas? Age concedamus illis fuisse dialectum aliquam Hellenisticam. Ex ea dialecto multas voces in Vetus ac Novum Testamentum irrepsisse. An dicent omnem sacræ Scripturæ contextum, quem non possunt negare longe maxima ex parte Græcum esse, propter pauca quædam Hellenistica admixta, vocari debere Hellenisticam? Quæ enim sunt illa, quibus propriè competere volunt Hellenisticorum appellationem? Ea sunt, si benè eos capio, quæ in sola sacra Scriptura inveniuntur, non apud alios auctores qui Græcè scripserint, reperiunda. Ex Novo Testamento pauca proferunt talia, ut ἱκανόω, χαριτόω, ἐνωτίζομαι, ὀρθρίζω,

πιστεύω εἰς τὸν θεὸν, εὐλογητὸς κατ' ἐξοχὴν θεὸς, & alia quædam. Drusius aliquot alia numero pauca promit, quæ pro Hellenisticis habenda sint, κοιναῖς χερσὶ pro pollutis, χάρις pro gaudio, διαθήκη pro fœdere & pacto, ἀνάγκη pro vexatione, ἕτοιμος pro firmo. Triplicetur per me licet, immò quadruplicetur hic numerus, spondeo me illis plura ex Novo Testamento prolaturum Latina vocabula, quàm ipsi inde depromere poterunt verè Hellenistica. Magnam enim partem eorum quæ pro Hellenisticis obtrudunt, Græca esse & à Græcis usurpata, sed idiotica, possum illis ostendere. At non negabunt merè Latina esse quæ pro talibus oggeram. Si plures igitur Latinæ voces in Novi Testamenti tabulis quam Hellenisticæ, sicut demonstrare paratus sum, cur non potius Latino sermone scriptæ dicentur, quàm Hellenistico? Si illud non potest dici, multo hoc minus. Ex his ergo quæ prædiximus constat, nec peregrina vocabula, nec antiqua, nec novè facta, nec modo ullo alio ficta, corpus orationis quod ex verbis contextum sit alicujus dialecti propriis, si illa pauciora diversi generis admisceantur, posse in illud genus commutare & nomen, quo ea pauciora censentur. Nulla enim lingua est, ut jam diximus, quin multa admixta habuerit peregrina vel ex commercio longinquo, vel ex vicinarum gentium conversatione. Sed non propterea pau-

corum admixtio nomen mutavit totius dialecti, quo plura habuerit sibi propria ac peculiaria. Sic Græca Latino sermoni inserta, non Græcum eum reddiderunt, nec Latina Græco, Latinum. Syriaca non evasit Græca ex Græcarum vocum colluvie. Tertia pars Arabicorum in Persicam adscita non eam Arabicam fecerunt, nec Arabica ex Persicis, quæ habet plura, desiit esse Arabica. Ægyptiaca quoque vetus non solùm litteras accepit Græcas, sed etiam voces non paucas, & tamen sic mansit Ægyptiaca quæ *Cophtica* nunc appellatur. Ita ergo nec Græca nomine suo exciderit, nec in appellationem Hellenisticæ transierit propter Hellenisticarum dictionum paucarum, (etiamsi detur aliqua Hellenistica dialectus,) adjectionem. Atqui nullam fuisse Hellenisticam dicemus. Plorent igitur Hellenisticarii. Poëtæ, ut Homerus, & qui eum deinceps sunt imitati, mutuantur ex omnibus dialectis multas voces, non solum significatione differentes, sed etiam flexione, quæ propria est dialectorum differentia. Cassandra Lycophronis referta est vocibus non solùm antiquis, & exoletis, sed etiam ex variis dialectis petitis, nec tantum Græcanicis, sed etiam Barbaris, ut μαμέρτης pro Marte, & aliis. Dosiadas in Ara similiter multa ex antiquitate repetit Græca vocabula desita, & ex aliis dialectis arcessita usurpat. Nec veritus est præterea, & Persicas

voces inſerere, ut παγχρὸν pro auro. οὔτε παγχρου πλίνθοις, οὐδ' Ἀλύβης παγχρῦται βώλοις. Neque hoc refugerunt etiam caſtigatiſſimi poëtarum, & hoc ipſo peccantes quod nihil peccent, ut Callimachus & Apollonius. Vterque σίας ex Sicyoniorum dialecto uſurparunt pro calculis, & alia infinita quę notantur ab eorum Scholiaſtis. Nemo tamen unquam prodidit ex antiquis Criticis aliter eos fuiſſe loquutos quàm Græcè. Sed nec diverſam & novo nomine nuncupandam ab his proditam dialecton quiſquam ſcripſit. De verbis ſingulis viſum eſt. Nunc videndum, cum ſingula verba pauca ex alieno ſumpta, & pluribus aliis ejuſdem generis immixta differentiam dialecti nullam conſtituant, an verba conjuncta eam faciant, & an, ubi nullum aliud diſcrimen extat, poſſit phraſis, cum diverſa eſt, diverſitatem condere dialecti. Certum eſt, omnem eloquutionem duabus rebus conſtare, materia & forma. Materia in verbis eſt: forma in tractatione, quæ poſita eſt in collocatione verborum. Duplex ea porro collocatio, neceſſaria, quam regula ſermonis in omni dialecto exigit, & ſpecioſa, quæ ad ornatum tantum ſpectat. Illa σύνταξις propriè dicitur, hæc συνθήκη vel σύνθεσις. Hæc certis numeris pedibuſque decurrit, qui rotundiorem & concinniorem compoſitionem faciunt, qualem adhibent oratores, & alii periti loquendi artifices,

fices. Hæc ἐναρμόνιος σύνθεσις dicitur, & ornatus ſive κόσμος orationis in ea præcipuè conſiſtit. Hac compoſitione artificiali diſtat eloquutio peritorum ab Idiotarum loquendi genere. Hi enim verba componunt, ut in buccam veniunt, ſine ulla arte, & inconditè. Quin plerumque nec ad regularem conſtructionem attendunt, quæ σύνταξις eſt, quam qui non obſervant, contra leges ſermonis peccant, & ſolœciſmos faciunt. Verba ipſa quibus utuntur loquendi artifices, alterius ſunt generis, quam quæ in loquendo adhibent idiotæ. Quemadmodum enim in eadem vena, ſive metallo, varii ſunt generis lapides, alii viliores, alii potiores & ad ſtrũcturam ornatiorem faciendam aptiores: ita in omni dialecto ſelectiora, & ornatiora verba ſunt, item ſordidiora & viliora. Vt ſimiles habent labra lactucas, ita vulgus ſordidas, & inhoneſtas voces ad eamdem rem enunciandam magis amat uſurpare: honeſti vero & docti ad convenientes ſibi voces inter loquendum & ſcribendum decurrunt. Ruſticus ut maceriam vineæ faciat, lapides fortuito ſumptos ex trivio congerit, eoſque inordinatè, & ſine ornatu & arte temere conſtruit. Cæmentarius artifex ut murum elegantem in ædificio ſtruat, non ſolùm delectum habet lapidum, ſed etiam eos ad normam & libellam collocat, nec id tantùm laborat, ut firma ſit ſtructura, ſed etiam ut

ſpecioſa & oculis grata. Ita in fabricis parietum, duæ ſunt partes, conſtructio & venuſtas. Haud ſecus & in eloquutionis ſtructura totidem ſunt. Materia, ut dixi, orationis, in verbis eſt, ut ædificii in lapidibus, & lignis. Cæterùm quod lapis à lapide differt, lignum à ligno, id non præſtat conſtructio ædificii, ſed vena vel metallum ex quo lapides exciſi ſunt, & ſylva ex qua ligna ſunt cæſa. Alia vena eſt lapidis Tiburtini, alia tophi, alia lapidis molaris. Alia ſylva pinea, alia roborea, alia fraxinea. Similiter ut dialectus à dialecto diverſa ſit, non verborum conſtructio & compoſitio efficit, ſed gentes linguis diſſonæ, à quibus variæ procedunt dialecti. Quacunq; forma ædificium ex Tiburtino lapide ſtruxeris, Tiburtini nomen manebit, & ex Tiburtino condita illa ædificatio dicetur. Si ſimili forma duo muri fabricentur, ex Tiburtino & molari, nihilominus materia diverſa cenſebuntur ſtructi, quia diverſi generis erunt lapides. Multo magis ejuſdem latitudinis & altitudinis parietes, ex luto, ligno & lapide ædificati inter ſe different, quamvis cætera ſpecie non diſtent. Vt cæmentarius faber in ſua poteſtate habet, ex eodem lapidum genere alia atque alia forma murum moliri; ita ex iiſdem verbis aliter atque aliter collocatis, quaſi differentis formæ ædificia, poëma condet Poëta, orationem Rhetor texet, Epiſtolam amicus

detornabit, colloquium inter duos congerrones deproperabitur. Totidem hinc exſurgunt χαρακτῆρες, & loquendi ſive ſcribendi indoles. Ἰδιωτικὸς χαρακτὴρ, qua plebeii, & vulgares homines inter ſe confabulantur & garriunt. χαρακτὴρ ἐπιστολιμαῖος, qua Epiſtolæ familiares conſcribillantur. χαρακτὴρ ῥητορικὸς, qui oratorum proprius eſt, & χαρακτὴρ ποιητικὸς, quo poëtæ utuntur. Super hos omnes characteres maximè generalis eſt, quo univerſa gens vel natio uti conſuevit, qui ἐθνικὸς χαρακτὴρ, nuncupatur. Omnis lingua quæ cujuſque gentis aut nationis peculiaris eſt, ita vocatur. Inde χαρακτῆρα non habere dicitur, ſi qua gens nutibus aut ſignis ſoniſve quibuſdam vel geſtibus loco ſermonis, animi ſui ſenſa exprimere novit. Quod de natione quadam tradit Agatharchides, quam χαρακτῆρα negat habere, id eſt dialectum vel ſermonem, quo res quas enuntiare vult, ſignare queat. Τῶν δ᾽ εἰθισμένων, inquit, ἀνθρώπῳ πρὸς ἄνθρωπον, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην δίδοασιν ἔννοιαν. Ὅθεν ἐγὼ ſε νομίζω μηδὲ χαρακτῆρα διάγνωστον ἔχειν αὐτοὺς, ἐθισμῷ τε καὶ νεύμασι ἤχοις τε καὶ μιμητικῇ δηλώσει διοικεῖν πάντα τὰ πρὸς βίον. Dicit eos non habere χαρακτῆρα διάγνωστον, id eſt loquendi formam intelligibilem, & articulatam, in qua ineſt χαρακτὴρ ſive nota qua dialectus à dialecto diſcernitur. ἰδέαν vocat Philo. De hujuſmodi aliqua gente, quam caput caninum habere veteres

veteres finxêre, & latrare non loqui, ſcripſit Apollonius :

Τῶν μὲν θ' ὥστε κυνῶν ὑλακὴ πέλεν, οὐδέ τι τοίγε
Ἄλλων αἱ γνώσκουσι βροτῶν ὀνομάκλυτον αὐδήν.

Hæc *αὐδὴ ὀνομάκλυτος* quæ ſingula nomina ſingillatim & articulatim exprimit, *χαρακτῆρα* habet ſpecialem impreſſum, quo dignoſcitur, & diſtinguitur ab alterius nationis charactere, ſive dialecto. Hic *ἐθνικὸς χαρακτὴρ*, ita peculiaris eſt cujuſque nationis, ut toti communis ſit. Ideo *ἴδιον καὶ κοινὸν τοῦ ἔθνους χαρακτῆρα* definiunt Grammatici veteres. Cum ergo communis ſit totius nationis, in verbis ſingulis tantum conſiſtit. Alioquin communis eſſe non poſſet. Nam ſi in phraſi conſiſteret, haud eſſet communis omnium, qui ex ea gente ſunt, cum unuſquiſque quantum ad eloquendi modum, ſuum idioma habeat. Verba igitur quibus dialectus gentis alicujus cenſetur, & in quibus *χαρακτὴρ* ille *ἐθνικὸς* cernitur, communia ſunt omnium hominum, qui ea dialecto utuntur. Vnuſquiſque autem pro libitu & arbitrio ea collocat, & ex iis more quo vult modoque conſtructis, proprium characterem ſive loquendi formam componit, qui *ἰδικώτατος* eſt *χαρακτὴρ* ſingularum perſonarum. *Stilum* Latini vocant, Græci *ἰδέαν* & *χαρακτῆρα*. Alius enim ſtilus eſt Salluſtii, alius Livii: Alius Ciceronis, alius Cæſaris, alius Taciti, alius Senecæ, & ita de aliis. Non enim in

duobus quamvis eodem ſæculo viventibus, idem ſtilus deprehenditur, quamvis alter alterum imitari & exprimere contenderit. Multo minus reperietur in iis qui diverſo ſæculo vixerint. Tacitus Salluſtium imitatus dicitur. Quid tam diſſimile ? Exceptis quibuſdam dicendi generibus ac phraſibus, quas Tacitus à Salluſtio mutuatus eſt, totus ſcribendi character alius eſt. Ita & Catonem Salluſtius compilavit potiùs quam imitatus eſt. Nam verbis aliquam multis antiquis ab eo acceptis aliam induit formam. Cujuſque ſæculi ſua ac propria dicendi forma eſt, generatim accepta, quæ tamen in ſingulis qui eadem ætate vixerunt, variat, unuſquiſque quippe propriam habet. Sic in genere poëtæ omnes præcipuè σύγχρονοι, communem habent characterem, qui ποιητικὸς appellatur. Inter illos tamen poëtas qui omnes communiter poëticam ſcribendi formam conſectari & affectare debent, ſinguli ſuam, & ab aliis diſſidentem habent ἰδέαν. Nec ſecus eſt de Oratoribus. Cultus & character orationis omnium ſic communis eſt qui oratores haberi volunt, ut ſingulis ſuus ſit ac proprius. In Atticò dicendi genere, quam diſſimilis eſt Lyſias Demoſtheni? Ipſi illi Atticiſtæ ſequioris ævi quamvis omnes ad exemplar properent antiquorum Atticorum, quaſi ad unum ſcopum collineantes, quam diverſi inter ſe ſunt? Iam verò dicendi formas & genera

cum

cum temporibus mutari quis nescit? Verba etiam ipsa in quibus speciatim gentilis sive nationalis loquendi character situs est, cum temporibus mutantur, dum alia ab usu abeunt, alia nova in usum vocantur. His positis & constitutis quis dixerit phrasin Ἑβραΐζουσαν vel Συριάζουσαν verbis merè Græcis expressam alium ἐθνικὸν χαρακτῆρα condere præter eum quem verba singula denotant & χαρακτηρίζουσι? Alium quidem characterem facit talis eloquutio, sed qui sit hominis alicujus singularis proprius, non generalem, nec gentilis dialecti peculiarem. Hic enim in verbis singulis totus est positus, non in phrasi. Si poëticus stilus & Græcus, quamlibet longissime dissitus à sermone vulgari, Græcus tamen appellatur, non Hellenisticus, multo minus in aliud nomen transeat oratio Græca qua versa sunt Biblia, licet Hebraicis phrasibus referta. Longius quippe abit à consuetudine vulgari sermo poëticus, & difficilius intelligitur, quam sermo Græcus ἑβραΐζων Septuaginta Seniorum, & aliorum interpretum qui Sacram Scripturam ex Hebræo in Græcum transtulerunt. Ausim ego affirmare Græcè mediocriter eruditis multo faciliores intellectu esse libros Novi Testamenti, quam, non dico Apollonium vel Callimachum, sed ipsum Demosthenem ac Thucydidem. De Apollonio certè hoc dixerim, cum profectum aliquem in Græ-

eis litteris fecissem, me magis cum ad eum legendum accessissem, de intelligendo eo laborasse, quàm de Novo Testamento. Etiam facillimorum poëtarum phrasis molestior morosiorque illis accidit, qui pedestres scriptores tantum evolverunt, quam auctorum lectio qui novum Fœdus conscripserunt. Nulla Hebraica phrasis à communi magis abscedit, quam hæc Euripidea ex principio primæ ejus, quæ nunc mihi occurrit, Tragœdiæ:

Ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα, καὶ σκότου πύλας
Λιπὼν ἵν' ᾅδης χωρὶς ᾤκισται θεῶν.

Hæc omnino poëtica sunt, quibus in prosa oratione locus non esset, νεκρῶν κευθμὼν, σκότου πύλαι, ἵνα ᾅδης χωρὶς θεῶν ᾤκισται. Sic ἀΐδαο πύλας Homerus dixit, alius poëta θανάτοιο πύλας. Citatur ab Aristotele, ex poëta vetere, nescio an Theodecte, de sole lucente, σπείρων θεοκτίσταν φλόγα. Nullus Hebraismus est qui longius recedat à vulgari & humano dicendi genere, *Serens à Deo conditam flammam*. Apud Matthæum ᾅδου πύλαι οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς. Poëtis etiam familiares compositæ voces quas nullus πεζογράφος usurpavit, ἀργυροδίνης ποταμὸς, ἀργυρόπεζα Θέτις, ἐΰσφυρος & καλλιπλόκαμος puella. Πασίγαμος meretrix, & infinita talia. Apud illum Euripidem, ἀκτῆς κυμοδέγμονος πέλας. Præterea innumeræ tam dictiones quam loquutiones poëtarum peculiares fuêre. De quibus à nonnullis propria Λεξικὰ

ξικὰ ποιητικὰ condita ſunt, ut ab aliis ῥητορικὰ de vocibus & phraſibus Rhetorum peculiaribus. Nam & oratores ſua habuêre verba & loquendi genera, quæ vulgus hominum in ſermocinando non ſoleret uſu frequentare. Quinimmò ſinguli hiſtorici vel oratores etiam idiomata ſua tam in verbis quibuſdam ſolis ſibi uſitatis quam in phraſibus, privatim conſuetis, retinuerunt, quæ cum aliis auctoribus ejuſdem ſæculi & profeſſionis communia non habuerunt. Horum etiam Gloſſaria & λεξικὰ ab antiquis Grammaticis confecta olim fuêre, quorum & quædam extant, ut Ἱπποκρατείων λέξεων ab ipſo Galeno & Erotiano: Ἡροδοτείων ab alio anonymo. Dionyſius Halicarnaſſeus librum ſcripſerat περὶ ἰδιωμάτων Θουκυδίδου. Multa obſervavit Harpocration de vocibus apud ſolum Iſocratem repertis. Quid oratores, quid poëtas in genere, vel ſigillatim loquimur? Omnis oratio figurata, metaphorica, metonymica, longius diſtat à ſimplice & recta, quæ propriis non tranſlatis utitur verbis, quam ἑβραΐζουσα. Illud Comici quis intelligeret, niſi qui ſciat quid ſit μετωνυμία, *Sine Cerere & Libero friget Venus?* Symbolica omnia præcepta longe etiam magis à Græciſmo vulgari recedunt quam quæ Hebraiſmos in phraſi Græcè concepta præferunt. Quæro nunc, utrum difficiliora explicatu ſint Græce ſcientibus Symbola Pythagoræ, an præcepta Moſaica, ut in

Decalogo habentur ex versione Septuaginta Seniorum? Quid etiam dicent de omni Ænigmatica scriptura, ut est Cassandra Lycophronis? Ara Dosiadæ, Simniæ ovum, Syrinx Theocriti, & alia hujusmodi antiqua opuscula *αἰνιγματώδη*, quæ hodie nemo intelligeret, quamvis Græcè scripta nemo negat, nisi ego ea exposuissem & enodassem. Poëticus stilus etiam non Ænigmata scribens, non tantum phrasi, sed etiam verbis à communi differt. At Hellenisticus quem vocant, sermo sola phrasi distat, quæ dialecti differentiam non facit, ut ante ostendimus. Nemo tamen dixit poëtas peculiarem dialectum habere, & diversam ab oratoribus, nec oratores à vulgariter loquentibus. Nam & oratores non solum eloquendi genere, sed etiam innumeris vocibus, quas habent peculiares, dissident ac dissonant à sermone plebeio & idiotico. Aristophanes tamen *γλῶσσαν Ὁμήρου* appellavit genus loquendi poëticum, quo usus est Homerus, qui stilus est potius, & *ἑρμηνεία* Homerica quam dialectus vel *γλῶσσα*. Pollux lib. II. citat hunc ex Aristophane versum: *πρὸς ταῦτα λέξον, Ὁμήρου γλώττας τί καλοῦσι κόρυμβα*. *Ad hæc dicito, quid vocetur lingua Homeri, κόρυμβα*. Nisi legendum sit, ut vulgo scribitur, *Ὁμήρου γλῶττα*. id est, *Homeri glossa*. Nam *γλῶσσαι* vocantur singulares dictiones auctoribus antiquis usitatæ, quæ in usu communi

non ſunt. Ita κόρυμβος, Homeri γλῶσσα eſt. Sed potuit Ariſtophanes comicè ludens Ὁμήρου γλῶσσαν appellare ſtilum Homeri poëticum. Aliàs γλῶσσα non dicitur niſi de ἐθνικῇ dialecto, qua gens à gente differt, & invicem ἑτερόγλωττοι populi fiunt, aut ὁμόγλωττοι qui eodem ſermonis charactere, id eſt eâdem dialecto utuntur. Obtendent hîc fortaſſe quidam ex Helleniſticariis, magnum Scriptorum numerum, qui litterati ac ſacri orbis gens quędam videri poſſit, peculiaris ſignificationis voces ac phraſes habere, ac proinde definitionem dialecti, quam ſupra attulimus, convenire poſſe linguæ Helleniſticæ, quæ hoc modo rectè definiatur, ἐθνικὸς χαρακτήρ. Sed ſcriptores illi ſacri quos Helleniſticè ſcripſiſſe contendunt, non magis gentem unam finibus certis circumſcriptam poſſunt efficere, quam oratores aut poëtæ. Quis autem oratoribus aut poëtis, Græcis vel Latinis, peculiarem ac propriam dialectum adſcripſerit, alio nomine vocandam quam quo appelletur lingua populi vel loci in quo nati ſunt, & quam habent vernaculam? Quod magnum numerum volunt eſſe ſacrorum auctorum qui Helleniſtica uſi ſunt, vellem calculo poſito id ſupputari, ut videatur an comparandi ſint cum turba poëtarum vel oratorum Græcorum, quorum ſcripta extant, ne illi comprehendantur, qui extiterunt. Ea uſos eſſe ariolantur poſt Septuaginta

loquendi Græcè genus habuerunt, tam phrasi quam verbis singulis à communi Græcismo diversum, putandi sunt, dialectum condidisse alterius nominis ac generis, non communis futuri cum dialecto, quâ suæ nationis homines vulgo uterentur. Gens ipsa artificum eadem ratione videri posset, & distinctam ab alio genere hominum dialectum habere. Nam in suo quæque genere opificum collegia & corpora infinitas habent voces τεχνικάς, quæ nec aliis artificibus in usu sint, nec aliis hominibus quamvis ejusdem gentis ac loci. Ipsi bubsequæ & opiliones, cum ad pastum pecora ducunt, certis vocibus ea compellant, quæ sibi solis notæ sunt. Etiam agricolæ inter arandum boves cum certis vocibus extimulant & sonis, quibus pigritiam eorum castigant. Vnde poëta:

Illis consuetas edidicique minas.

Item:

Verbaque aratoris Rustica discit amor.

Præterea cum sola phrasi differre Hellenisticam ab Hellenica sive Græca communi velint, ne omnia quidem quę ad phrasim Hebraicam referunt, ejus propria reperiuntur. Verba & voces, quas homines in eloquendo profundunt, naturales non sunt, sed διδακτοί. Ideo tot gentes dissonæ linguis inveniuntur. Vnaquæque suam habet, diversis constantem vocabulis & sonis. At phrasis quam διάνοια hu-

mana concipit & quaſi conſuit ex verbis multis invicem conjunctis, ut quod vult eloqui exprimat, naturalis eſt. Hinc evenit, ut in multis toto genere differentibus dialectis, & voces in totum diſſonas proferentibus, ſæpè eædem phraſes & loquendi genera non diſſimilia exiſtant. Sic ex diverſis lignis apud omnes gentes eadem forma arculæ, naviculæ, & alia utenſilia lignea fiunt. Nec ergo mirum, ſi ex ſono & flexione differentibus vocabulis, quæ materiam eloquutioni ſuppeditant, apud diverſas & ἑτερογλώττους gentes, eædem concinnantur loquendi formulæ, & phraſes. In Gallica lingua, multos Græciſmos reperiri utriuſque ſermonis periti pridem adnotarunt. In Hebraica & Græca non paucas eaſdem phraſes deprehendi etiam à doctis obſervatum eſt. Participia pro verbalibus nominibus frequenter uſurpant Hebræi. Hoc etiam Græcis Latiniſque familiare eſſe docuimus: ut μεταβαλλόμενοι Xenophonti pro μεταβόλοις. Sic Latinis *negotiantes* pro negotiatoribus. στρατευόμενοι & militantes, pro στρατιώταις & militibus. Plura alibi notavimus. Tempus præſens, item præteritum pro futuro ponere, ſollenne eſt Hebræis. Exempla hujus ἐναλλαγῆς docti viri ex Græcorum antiquiorum ſcriptis multa produxerunt. Nomē quod collectivum vocant, ſingulare conſtruitur cum verbo plurali tam apud Hebræos quam Græcos & Latinos,

nos, ut *Turba ruunt*, & similia. *Furere furorem*, *μανίαν μαίνεσθαι*, *λῆρον ληρεῖν*, non magis Græcorum, & quidem Atticorum, Latinorumq;, quam Hebræorum, Syrorumque communia. Non ergo Syriacum magis eſt quam Græcum quod dixit Matthæus ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην. Quid plura commemorem, quæ in Notis ad Novum Teſtamentum fuſius & exactius obſervabuntur? Non igitur Hebraicæ vel Syriacæ omnes phraſes ſunt, quæ videntur, ſed pleræque ex his etiam cum Græcis communes. Demus eſſe Hebraicas, vel Syriacas puras putas omnes, nullam Græcanicam. Quid tum? An conſequens erit, Helleniſticam eſſe quæ phraſes adhibet Syriacas, cum verbis Græcis, id eſt ἑλληνικοῖς? Quam ergo differentiam conſtituent, inter ἑλληνικὸν & ἑλληνιστικόν? An ἑλληνιστικὴ phraſis erit, quæ omnia verba habet ἑλληνικά? Cur igitur à verbis non potius ea dialectus ἑλληνικὴ nominabitur, quam à phraſibus ἑλληνιστική? Sed cur ἑλληνιστικὴ dicitur quæ phraſes habet Hebraicas, non ἑλληνικάς? Cur non potius ea vocabitur ἑβραϊστική? Poſſunt ne ſpecificam aliquam, ut ſic cum ſcholis loquar, afferre differentiam ἑλληνικῆς & ἑλληνιστικῆς dialecti? Si ulla eſt, erit pariter in religione, ut in lingua. Non ignorant ἕλληνας dici & ἑλληνιστὰς qui ἑλληνισμὸν profitentur, hoc eſt θρησκείαν ſive ſuperſtitionem Græcorum, qui idololatræ fuerunt. Ea θρησκεία quam ex æquo

ἕλλωες & ἑλλωισαὶ dicti colunt, quo nomine censebitur? Si ab ἑλλωισαῖς deducetur, dicetur ἑλλωισικὴ. Si ab ἕλλησιν, ἑλλωικὴ. Nihil ergo discriminis, quantum ad religionem attinet, inter ἑλλωικλὼ & ἑλλωισικλὼ θρησκείαν. Quæ ratio postulat, ut cum de sermone agitur, cum ἕλλωες & ἑλλωισαὶ sint qui Græcè loquuntur, ut alia sit ἑλλωικὴ quàm ἑλλωισικὴ? Si Hebraica vel Syriaca phrasis, reddita vocibus Græcis, linguam facit Hellenisticam, quid faciet Latina phrasis iisdem vocibus Græcis contexta? Si Latina lingua differt ab Hebraica, non æquum videtur, ut idem nomen sortiatur ea oratio, quæ verbis Græcis Latinas phrases expediet, & quæ Hebraicas. Euangelii phrasis, ut multos Hebraismos habet, ita etiam non pauca loquēdi genera exhibet, merè Romana. Hoc saltem distabit Hellenistica Novi Test. ab Hellenistica veteris, quod hæc solas Hebraicas phrases habeat, illa etiam Latinas. Hinc συμβούλιον λαβεῖν, *consilium capere*, καλῶς ποιεῖν, & ἀγαθοποιεῖν, *bene facere*, & *bonum facere*: Unde *beneficus*. Ποτήριον ψυχροῦ, *poculum frigidæ*. ἱκανὸν ποιῆσαι, *satisfacere*, vel *satisdare*. ἐργασίαν δοῦναι, *operam dare*, ἐν τούτῳ κρέμαται, *In hoc*, vel, *ab hoc pendet*. ἰσχύοντες, id est, *valentes* pro ὑγιαίνουσι. Nam Latinis *valere*, sanum esse significat, & viribus pollere. Hoc Græcis est ἰσχύειν, non illud. E contra & ὑγιεῖς quidam ἰδιωτικῶς usurparunt, pro fortibus & ἰσχυροῖς. Hinc τὸ γιγάντων ὑγιεσ-

ζῶπι apud Stephanum, *Gigantum validiſſimi, & robuſtiſſimi.* Ἀπέχει, quod nemo adhuc notavit, purus putus eſt Latiniſmus, eo ſenſu quo Latini optimi auctores *Habet* abſolutè poſuerunt. Nam ἀπέχει eſt *habere. Habet, peractum eſt.* Quod apud Iohannem dicitur, τετέλεσται. Sic apud Marcum interpretandum eſt quod cap.xiv. legitur, ἀπέχει, ὥρα ἦλθε. Alii paſſim Latiniſmi occurrunt in libris Novi fœderis, ut ἔχω ἀνάγκην ἐξελθεῖν, *habeo neceſſitatem exeundi.* Item, ἔχε με παρῃτημένον, *Habe me excuſatum.* Ἐν τούτῳ κρέμανται νόμοι καὶ προφῆται, *In hoc*, vel *ab hoc pendent leges ac prophetæ.* Φωνῆσαι τὸν ἄνδρα, *clamare virum*: ut apud Martialem: *Et venit ablatis clamatus verna lacernis.* ὕδωρ ἀλλόμενον, *aqua ſaliens*, apud Iohannem, πηγὴ ὕδατος ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον, *Fons aquæ ſalientis in vitam æternam.* Plura ſunt ejuſmodi, de quibus monebimus alio loco, ſi Deus vitam. Si appellationem porro Græci ſermonis immutarunt phraſes Hebraicæ aut Latinæ Græcis verbis conceptæ, quod nomen dabitur ei loquendi generi Latino, in quo phraſes Græcanicæ reperientur? In Græco Hebraicæ ac Latinæ Helleniſticam pepererunt, in Latino Græcæ quam dialectum dabunt? Sanè quærendum. Et miror de eo nihil dum providiſſe ſummos viros Helleniſticarios. Nam hîc, ſcio, hærebunt. An *Latiniſticam* fabricabunt? Ex analogia debent. Si Græca oratio cum Latinis phraſibus eſt Helleniſtica,

leniſtica, Latina cum Græcis, debebit eſſe Latiniſtica. Ergo Latiniſticus poëta fuerit Propertius, qui totus ſcatet Helleniſmis. Præter infinita dicendi genera ex Græco expreſſa, non dubitavit dicere *Dryaſin* pro Dryadibus. *Thyniaſin* pro Thyniacis. *Hamadryaſin* pro Hamadryadibus. Δρυάσιν, Θυνίασιν, Ἁμαδρυάσιν. Nec Ovidius timuit *Troaſin* dicere pro Troadibus, in Epiſtola quadam. *Troaſin invideo.* Sic enim ex libris ibi legendum docuimus, non ut vulgo eſt *Troadas invideo.* Quod Latinum non eſt. Innumeros Græciſmos paſſim in ſcriptis poëtarum etiam eximiorum Grammatici veteres notarunt. Vt *Nuda genu*, *Cætera Grajus.* *Vrbem quam ſtatui veſtra eſt.* *Exigor portorium.* Mitto Lucillium, quia de eo jam dictum eſt. In Digeſtis ipſis multa loquendi genera Græca reperiri obſervarunt Antoninus, Auguſtinus, & Briſſonius. Quorum ſcrinia non compilo. Plura adhuc reperiuntur in Iuliano Anteceſſore, qui Novellas Iuſtiniani de Græco tranſtulit. Et hic omnium mos eſt interpretum qui de alia lingua in aliam opera vertunt, ut ſi preſſius adhæreſcant ei linguæ quam interpretari volunt, phraſes ejus alieno ſermone imitentur ac reddant. Ideo in Matthæi Euangelio, quod ex Hebræo Græcè verſum conſtat, plures Syriaſmos deprehendere eſt, quam in illis auctoribus qui Græcè primitus ſcripſerunt. Inde eſt quod in XV. Matthæi Χανα-

νχία

ναία vocatur quæ apud Marcum Σύρα Φοίνισσα dicitur, vel uno verbo Συροφοίνισσα. Hoc omnino Græcum eſt. Illud ex Hebræo expreſſum ad verbum, in quo fuiſſe videtur, כנענית. quod eſt Χαναναία. Hebræi Cananæos in genere vocant, qui Græcis Φοίνικες, vel Συροφοίνικες, qui nempe ex Syria Phœnice ſunt. Nam qui putant Συροφοίνικας à Græcis dictos ut diſtinguerentur ἀπὸ τῶν Λιβυφοινίκων, toto cœlo errant, ut alibi oſtendimus. Sexcentis aliis exemplis ſuo loco & tempore probabimus, manifeſtum eſſe ex frequentibus Hebraiſmis, Matthæi Euangelium Hebraicè fuiſſe ſcriptum, Græcè verſum. Et ſanè latiſſimus differentiæ limes intercedit inter libros ex Hebræo à Iudæis in Græcum ſermonem converſos, & eos qui ab iiſdem Græcè ſcripti ſunt. Stilus ipſe differentiam oſtendit, in Græcè ſcriptis purior Græcus, in tranſlatis ubique τῇ ἑρμηνείᾳ ἑβραΐζων. Quod & in omni genere tranſlationum conſpicuum eſt. De Hebraicis hoc aliquot locis animadvertit Hieronymus. Primum Macchabæorum apud Hebræos reperiri ſcribit. Verſio igitur eſt ex Hebræo Græca, quæ propterea plures habet Hebraiſmos. *Maccabæorum*, inquit, *primum librum Hebraicum reperi. Secundus Græcus eſt, quod ipſa quoque phraſi probari poteſt.* Hæc ejus verba ſunt ex præfatione ad libros Regum. Idem ſtili ac phraſeos diſcrimen inter librum Syracidæ qui Panæretos inſcri-

inſcribebatur, & eum qui Salomonis Sapientiæ titulo prænotabatur. Priorem ſe apud Hebræos reperiſſe teſtatur idem Hieronymus, & conſtat ex Hebræo in Græcum tranſlatum. Hæc itaque verſio tota paſſim ἑβραΐζει, βαρβαρίζει, σολοικίζει. Quod habent ferè omnes ex Hebraico factæ Græcæ tranſlationes, aliæ tamen magis, aliæ minus, prout ſunt peritiores utriuſque linguæ ex qua vertitur, & in quam, aut imperitiores earum interpretes. De eo libro Salomonis qui Sapientia inſcribitur, *apud Hebræos nuſquam eſſe, & ipſum ſtilum Græcam eloquentiam redolere, & nonnullos veterum hunc eſſe Iudæi Philonis affirmare.* Hæc vult nimirum, ex ſtilo clare liquere non eſſe ex Hebraico verſum. Magna etiam differentia eſt inter ea Iudæorum Græca opera quæ ab imperitis linguę Græcæ conſcripta ſunt, & quæ à Græcè doctis Iudæis prodierunt. Rudes & impoliti præ inſcitia linguæ Græcæ, dum quid eo ſermone concipere volunt, inopia verborum laborantes in ea lingua quam minus norunt, animi ſui ſenſa exprimunt eo eloquio quod à pueris didicerunt, eoque melius ſciunt. Quæ ſcripta ſunt à Philone & Ioſepho ut peritiam Græci ſermonis ſummam fatentur, qua major nec in Græcis ipſis Atticiſve eluceſcat, ita maximam ejuſdem linguæ paupertatem oſtendunt, quæ ab Apoſtolis ſunt edita. Dum pauca iis ad manum ſelecta occurrunt Græca verba, plura

idiotica

idiotica & de trivio prȩstò ſunt, & dum in mente præconceptæ phraſes ex vernacula penitius propter aſſuetudinem ejus loquelæ inhærent, ſic Græcis vulgaribus & è medio petitis vocibus induunt Syriacas ſententias. Nec quærenda alia origo aut cauſa linguæ, cui tam ineptè nomen *Helleniſtica* dederunt, quam ipſi ejus dialecti quam commenti ſunt, imperitos ſe eſſe teſtantur. Quamvis autem ex iis, quæ docuimus, ſatis conſtet, non phraſin, ſed verba ſingula, ac voces ſolitarias, diſcrimen facere inter dialectos, nihilominus certum eſt, quaſdam συντάξεις & συνθήκας λόγου magis peculiares uni alicui dialecto fuiſſe quam alteri. Immò unamquamque dialectum non ſolum ex γλωττικῆς, ſed etiam ex τοπικῆς habuiſſe propria aliquot loquendi genera, quæ alia dialectus non haberet. Quod in pauciſſimis tamen contigit, nec adeo dignis quæ differentiam inducerent dialecti ab ea quæ talem Syntaxin non haberet familiarem. Nam & auctores ipſi extra dialectum, quæ ipſis erat vernacula, ſæpè multos affectarunt eloquendi modos & Syntaxes ſolis ſibi proprias, non aliis etiam qui eâdem dialecto uterentur. Eas diverſas συντάξεις & peculiares ſingulis dialectis Rhetores appellarunt σχήματα λόγου, & unam tantum aut alteram in unaquaque dialecto obſervant. Et σχῆμα λόγου ita definiunt, πλοκὴν τῶν τοῦ λόγου μερῶν κατά τινα διάλεκτον, *complexum orationis*

partium secundum aliquam dialectum. Hæc est quam σύνταξιν vocant Grammatici. Exempli gratia, Εὐβοϊκὸν appellant, quod Euboiæ insulæ incolis fuit familiare, qui substantivum neutrius generis cum adjectivo masculo jungebant, hoc modo: ἡδὺς παιδῶν βαδίζων. Nam ut docet Lesbonax, οὐδετέροις ὀνόμασι συντάσσουσιν ἀρρενικὸν καὶ θηλυκὸν ἐπίθετον καὶ μετοχάς. Nec Euboenses soli hoc genere Syntaxeos usi sunt, sed etiam nobilissimi quique & Attici scriptores poëtæ & πεζογράφοι. Nam & Homerus ita loquutus est, δῶρον τοι ἐγὼ, τέκνον φίλε, τοῦτο δίδωμι. Ab auctoribus, ut dixi, etiam petunt exempla hujusmodi σχημάτων λόγου. Nam Ἰβύκιον idem Lesbonax notavit, qua ille poëta subjunctivo usus est pro ὁριστικῷ, ut λύχνος φαίνησι, pro λύχνος φαίνει, λαμπρὸν παμφαίνησι, pro παμφαίνει. Sed à dialecto sua hoc hauserit σχῆμα Ibycus, ut & Pindaricum dicitur, quod etiam Thebaicum vocabatur, quia Thebani, unde erat Pindarus, eo utebantur. Hoc ita se habet, ut est, Λακεδαιμόνιοι πολεμεῖ Ἀθηναίοις, pro Λακεδαιμόνιοι πολεμοῦσι. Et διήγεται αἱ σάρκες, pro διήγονται. Eo usum & Homerum volunt, cum dixit, δοῦρα σέσηπε νεῶν, pro σεσήπασι. Θηβαϊκὸν, inquit Lesbonax, ἐστὶ καὶ ἄλλο σχῆμα ἀπὸ Βοιωτίας, ὃ δὴ καὶ Πινδαρικὸν λέγεται, ὅτι πολλάκις αὐτῷ κέχρηται. Construebant, ut vidimus, nomen plurale cum verbo singulari. Sicuti dicebant τῇ ἱερείᾳ, pro

περὶ

παρὰ τῆς ἱερείας. Quasi si quis Latinè diceret, *Accepi sacerdote*, pro *accepi à sacerdote*. Et hoc Σικελικὸν σχῆμα reperiri apud Homerum testatur hoc versu, Θέλιδι καλλιπαρήῳ δέκτο δέπας, pro παρὰ Θέλιδος καλλιπαρήου. Clazomenium schema erat quo σὺν præpositio pro εἰς usurpabant Iones urbis Clazomeniarum cives. Sic enim dicebant, πορεύομαι σὺν ἀγῶνι, *eo cum certamine*, pro εἰς ἀγῶνα, *ad certamen*: cujus exemplum loquutionis adfert ex Antiphonte idem Lesbonax, σὺν παιδὶ ἔβη, pro εἰς παῖδα. Chalcidiacum fuit, quod nunc in idiomate nostro plurimi est usus, & apud infimam Latinitatem percrebuit, quo verba indicativi modi, temporis præsentis resolvuntur in participia, cum verbo substantivo *Sum*. Vt Σωκράτης ἀπολογούμενος ἐστὶν, pro Σωκράτης ἀπολογεῖται. Eo etiam utitur Homerus, ut in hoc versu:

Αἰεὶ γὰρ ῥίγιστα θεοὶ τετληότες εἰμέν.

Colophonii dativum casum pro genitivo sumebant, dicentes, χάλινον τῷ ἵππῳ, ἀντὶ τοῦ ἵππου, ἡ κεφαλὴ τῷ ἀνθρώπῳ. *caput homini*, pro *caput hominis*, κεφαλὴ τοῦ ἀνθρώπου. Homerus etiam usurpavit istud σχῆμα vel hanc σύνταξιν, hoc versu, νηὶ παρὰ πρυμνῇ, pro παρὰ νηὸς πρυμνῇ. Familiare & nobis hoc Colophonium schema cum dicimus, *la Vigne à Monsieur*, pro *la Vigne de Monsieur*. Ionicum σχῆμα vocat idem Lesbonax, quo dicebatur, ὁ Ἀλέξανδρος ἵππος, *Alexander equus*, pro τοῦ Ἀλεξάνδρου ἵππος,

Alexandri equus, cujus exemplum refert ex auctore antiquo, συνέβη τεθνάναι τὸν Ἀλέξανδρον ἵππον. Cui paria esse vult apud alios auctores, γυναῖκα μαζὸν, pro γυναικός. Ἕλληνα στρατὸν, pro ἑλληνικόν. Talia σχήματα duo & viginti enumerat, quorum & exempla adducit, sed omnia hîc referre piget. Tractatum ipsum Lesbonactis aliquando fortasse in lucem edet Eruditissimus & præstantissimus Isaacius Vossius, summo viro parente dignissimus filius, qui ex Florentina Bibliotheca descriptum nuper ad me eum submisit. Hæc sunt porro σχήματα à Lesbonacte recensita, Εὐβοϊκὸν, Κορίνθιον, Ἰβύκιον, Χαλκιδικὸν, Ἀλκμανικὸν, Κλαζομένιον, Κολοφώνιον, Σικελικὸν, Νησιωτικὸν. Τῶν ἐπὶ τῆς Ἀσίας Ἑλλήνων, Ἰωνικὸν, Ἀττικὸν, Θηβαϊκὸν, Ἰωνικὸν καὶ Δώριον, Δώριον τὸ ἐν Πελοποννήσῳ Δωριέων, Ἀττικὸν, ἄλλο Ἀττικὸν, περιηγηματικόν. Ἄλλο Ἀττικόν. Ἄλλο πολλοῖς εἰρημένον. Ῥοδιακὸν καὶ Ἀσιανόν. Mirum cur Ἑλληνιστικοῦ non meminerit. An nondum tunc erant nati Hellenistæ? Ita sanè est. Hodie tantum atque heri videntur in lucem prodiisse. Sed nec si Ἑλληνιστικὸν aliquod σχῆμα commemorasset, ex eo sequeretur Ἑλληνιστικὴν linguam unam fuisse ex γνησίαις Græciæ dialectis. Licet enim peculiarem in aliquot loquendi formulis syntaxin habuerint dialecti à Lesbonacte recensitæ, non tamen hoc tantulum discrimen, ut differrent inter se hæ dialecti, effecit. Sciunt omnes,

omnes, quantopere differat Wallonica hodie lingua à pura Gallica sive Francica, & quid sit quod differentiam inter utramque constituat. Cum Wallo rogat an sit quid facturus, ita loqui solet, *Volone hoc facere ?* pro *An vis hoc faciam ?* Quæ ridicula est loquutio. Rogat an velit, qui melius scit quid suæ sit voluntatis, quam ille qui rogatur. Sed & plerumque qui sic interrogat, non habet in sua potestate, utrum velit an non id facere, quod petit an velit. Hoc Wallonicum planè σχῆμα est, quod & Burgundi mei frequentant, immò & universi Belgæ. Non tamen in hoc consistit differentia, quæ inter linguam Gallicam & Belgicam sive Wallonicam intercedit, quam non phrasis constituit, sed sola verba singula, vel eorum pronuntiatio. Tot rationibus & argumentis convicti, quibus demonstravimus nullam fuisse Hellenisticam dialectum, fortassean opponent ejus assertores auctoritatem veterum, qui aliquam fuisse testati sunt. Hoc igitur sequenti capite quærendum erit.

AD II. QVÆSTIONEM, an plures quam quinque dialectos Græci noverint, & an Hellenisticæ inter dialectos meminerint.

SVMMARIVM.

Nullus auctor meminit plurium dialectorum quam quatuor. Strabonis testimonium. Mixtæ accipiebant nomen ab ea cujus plurimum habebant. Isidori testimonium. Fuit & olim ἑλληνικὴ in numero dialectorum: sed postea nomine dialecti excidit. Plutarchus, Apollonius Discolus, tantum quatuor: Philoponus & Corinthus quinque dialectos agnoverunt, Clemens non plures numerat quam quinque. Præter eas fuerunt ἰδιώται & τοπικαί. quæ τοπικαὶ sint. Nomen Hellenisticæ apud nullum auctorem reperiri.

HOc nunc igitur hic quærendum, an plures quam quinq; dialectos Græcis tribuerint veteres auctores. Inde enim promendum est telum, quo quidquid diximus evertendæ, & ad nihilum redigendæ ejus linguæ ὕπαρξιν, subpernari possit. Victi sumus, si ullus auctor datur qui plurium quam quinque dialectorum meminerit. Plerique meliorum & vetustiorum auctorum quattuor tantum numerant, expuncta ex hoc manipulo ea ipsa quæ Κοινὴ vocatur, propter eas quas ipsi afferunt, & quas supra retulimus causas. Strabo lib. VIII. quattuor

tuor per omnem Græciam dialectos viguisse, nec plures tunc notas fuisse aut ab antiquis traditas scribit. Plures ibidem in Græcia non fuisse nationes tradit, sed antiquitus totidem tantum, quot eo tempore cognitæ essent dialecti, nempe quattuor. Verba ejus hæc sunt; Ἐπὶ τούτοις μὲν οὖν πολλὰ ἔθνη γεγένηται. τὰ δ᾽ ἀνωτάτω τοσαῦτα, ὅσα καὶ διαλέκτους παρειλήφαμεν. Τούτων δὲ αὐτῶν τεσσάρων οὐσῶν ἡ τὴν Ἰάδα τῇ παλαιᾷ Ἀτθίδι τὴν αὐτὴν φαμέν. Olim quattuor tantum gentes quæ Græciam incolerent extitere, Æoles, Dores, Attici & Iones. Totidem ab his dialecti proditæ. Postea plures gentes in Græciam se effuderunt, non plures tamen dialecti factæ. Sed ex earum mixtura temperatæ aliquot, perinde ut magis aut minus ad aliquam earum primogeniarum quattuor accederent, ita nomen ejus ex qua plus acceperant, mutuabantur. Mixta ex Æolide & Doride, si plus Æolidis haberet, censebatur Æolis. Quæ amplius ex Doride traxerat, Doris vocabatur. Ita de cæteris. Hoc est quod Isidorus ex meliore quam ipse est auctore sumptum scribit lib. IX. Originum cap. I. *Initio*, inquit, *quot gentes, tot linguæ fuerunt. Deinde plures gentes quam linguæ, quia ex una lingua multæ gentes sunt exortæ.* Idem fuit in Græcia. Ab initio tot gentes in ea fuere, quot linguæ. Deinde plures gentes quam linguæ, quia ex una lingua multæ gentes emerserunt. Nam, exempli gra-

tia, cum quattuor per Græciam essent gentes, quot nimirum erant & dialecti, postea plures gentes extiterunt, quæ una dialecto uterentur. Plures quippe populi Doride, plures Æolide, item Attica & Ionica plures usi sunt, qui Iones & Attici non essent, nec Dores, nec Æoles à prima origine. Fuit & olim Ἑλλωνική in numero ac censu Dialectorum Græcarum, τῶν Ἑλλώνων propria, quamdiu Ἕλλωες dicebantur propriè qui Thessaliam & Macedoniam tenebant. Vbi communicari hoc nomen cœpit omnibus Græciæ populis, & per Macedones disseminata & propagata est in universa Græcia lingua Ἑλλωνική, tum perdidit id quod erat ac definitione dialecti excidit, communis facta omnium, non jam, ut ante, unius gentis peculiaris. Tum maximè demum τῆς Κοινῆς appellationem accepit, ubi cæteræ dialecti abolitæ sunt. Qua re moti illius temporis Grammatici, qui quattuor dialectos ab antiquis traditas scirent, viderentque vigere ubique locorum in Græcia linguam illam quæ Κοινὴ vocabatur, hanc quintam addidere quattuor antiquis dialectis, quæ propriè non est dialectus. Dicit Strabo, ἃς παρειλήφαμεν, *quas accepimus*; & quattuor tantum esse vult. Plutarchus in Tractatu de dialectis Homeri non plures recenset, Apollonius Discolus, qui sub Marco Antonino vixit, quattuor tantum commemorat, qui librum de his composuerat, te-

ste

ſte Suida. Is tamen etiam Κοινῆς meminit, non tanquam Dialecti, ſed ut linguæ quæ apud omnes promiſcuè, & præcipuè apud eos, qui ſcribebant, in uſu erat. Sic enim in Libro de pronomine ſcribit, ἡ πρὸς Δωρικὴ τῇ σὺς ὁμωνυμεῖ, καὶ κοινῶς μὲν πῦ φησὶν ὁ ποιητής, σὺς δέ πυ ἔκφυγε κῆρας ἀδελφεὸς, Δωρικῶς δὲ τὸ, πατὴρ τεός. Sic Plutarchus, cum quattuor dialectos nominatim commemoraſſet quarum voces in ſua poëſi Homerus inſeruiſſet, addit etiam ἀρχαίαις, item κοινῆς καὶ συνήθει φωνῆς uſum eſſe frequenter. Philoponus ex recentioribus, & Corinthus adhuc recentior non plures quam quinque dialectos Græciæ agnoverunt, ſi quis τὴν κοινὴν in hunc numerum adgreget. Si aliqua alia fuit, cur iſtis nota non erat? Cur ſextam non fecere cum communi, aut quintam ſine illa? Sed fuerit fortaſſean notior auctoribus Chriſtianis. Atqui Clemens Alexandrinus, verè pro Varrone habendus inter Græcos ſui ſæculi, non plures nominat, nec illam Helleniſticam magis novit quam quod nuſquam eſt, nuſquam fuit. Ita enim ſcribit, lib. 1. Stromateon, Φασὶ δὲ οἱ Ἕλληνες διαλέκτους εἶναι τὰς παρὰ σφίσι πέντε, Ἀτθίδα, Ἰάδα, Δωρίδα, Αἰολίδα καὶ πέμπτην κοινήν. Vbi ſexta Ἑλληνιστική? Cur nec omniſcius Origines eam in mundo eſſe ſcivit? Potuitne latere aut fugere adeo omnium linguarum prudentem virum, lingua tam celebris, & per totum Orientem atque

universam Græciam diffusa, utpote quæ Iudæis omnibus exulibus, & Græcè scientibus esset familiaris? Talis lingua æque bono jure adjungi meruit numero dialectorum ἀς κοινὴ, qua vulgo omnes utebantur Græci. Spectata Iudæorum multitudine qui Asiam Europamque incoluerunt, quique in Oriente pæne dominabantur, quos *Hellenistas* omnes fuisse & *Hellenistica* communiter usos esse volunt, nulla dialectus æquè ἐθνικὴ extitit. Eas ἐθνικὰς διαλέκτους septuaginta duas in totum fuisse scribit ibidem Clemens. Ergo unam ex illis septuaginta duabus ἐθνικῆς hanc ἐθνικωτάτην fuisse oportet. Atqui totidem gentibus dialectos illas tribuunt auctores, quas & nominatim recensent. Nulla autem inter illas gentes memoratur Ἑλληνιστική. Ἕλληνες certè in eo catalogo nominantur, quorum omnium unica ponitur ἐθνικὴ διάλεκτος, in quinque ἰδικὰς divisa, quas supra memoravimus. Quid igitur? Aut ἐθνικὴ fuit Hellenistica dialectus, & sic locum habere debuit inter illas septuaginta duas ἐθνικὰς, aut ἰδικὴ, quo nomine accensenda fuit quinque Græciæ dialectis. Atqui nec his nec illis eam antiqui auctores adnumerarunt? Vbi ergo consistet? An inter barbaras linguas, quas numero comprehendi non posse idem Clemens cum aliis tradit, quas nec διαλέκτους esse dicendas, sed γλώσσας asseverat? Vix tamen inter Barbaras reponenda

da videtur quæ tota verbis Græcis constat, & quam scriptores omnes ἑλληνίδος & ἑλλάδος γλώττης appellatione dignantur. Quis enim veterum non dixit, Græcorum Latinorumque Biblia conversa fuisse à Septuaginta interpretibus in Græcum sermonem, εἰς ἑλληνίδα διάλεκτον? Si translatio illa Hellenistica dialecto conscripta est, quam auctores consentiunt Græcè & ἑλληνικῶς esse scriptam, sanè inter ἑλληνικὰς dialectos referri debet Hellenistica. Sexta igitur debuit aliarum quinque numero adjici. Cur hoc non factum est? An omiserunt auctores? An obliti sunt? An nesciverunt? Hoc potius. Ideo autem nesciverunt, quia scire id quod nusquam erat, non potuerunt. Præter illas quinque dialectos Græciæ, fuere & aliæ ἰδιωτικαὶ, & τοπικαὶ, singularum nempe civitatum, populorum, & insularum. Vt Cretensium, Siculorum, Tarentinorum, Thessalorum, Cypriorum, Pamphyliorum, Cilicum, Carum, Pergæorum, & aliorum quorum Glossas citat & explicat Hesychius. Τοπικὰς vocant, quia certis locorum finibus inclusæ ultra illius regionis vel territorii limites notæ non essent. An potest una harum videri Hellenistica? Non potest. Nec enim τοπικὴ vel certo loco ac regione conclusa fuit, sed per Iudæos omnes diffusa, toto orbe dispersos. Præterea nulla earum localium dialectorum non ab aliquo loco vel gente fuit nuncupata.

Quod

Quod etiam in generalibus obtinuit, quæ omnes ab aliqua gente nomen habuerunt. Et Clemens in ſeptuaginta quinque illis dialectis memorandis, quas ex Ephori auctoritate refert, ἔθνη ϗ γλώσσας nominat, quia cujuſque ἔθνους ſua γλῶσσα propria. Sic neque in generalibus neque in ſpecialibus locum habuit Helleniſtica, nec dialectus ulla fuit Græciæ præter illas quas antiqui Scriptores recenſuerunt. Sed fortaſſe quamvis res ipſa non fuerit, nec ulla dialectus nota in Græciâ præter quinque prædictas, nomen tamen ipſum ἑλληνιστικῆς, licet ſine re, veteribus cognitum fuit. Hoc igitur etiam quærendum. Nihil enim obſtat quin ἑλληνιστικῆς meminerint Græci auctores, ut memorarunt, Proteas, Empuſas, Hippocentauros, Chimæras, Pegaſos, Tritona's, Faunos, Oreadas, Sphingas, Gryphes, & alia quæ in rerum natura nunquam fuerunt. Fieri ergo potuit ut etiam Ἑλληνιστικὴν aliquam nomine tenus confinxerint, quæ nunquam tamen extiterit. Hoc ſi eſt, ſi ulla mentio Helleniſticæ apud ullum auctorem Latii vel Græciæ uſpiam extat, etiam de re confitebor cum nomine ſimul extitiſſe. Helleniſtica, inquiunt, dictio eſt Septuaginta ſacræ Scripturæ interpretum. Cur igitur, cum ex ea tranſlatione verba aliqua adferunt & exponunt antiqui Gloſſographi, non etiam addunt ea eſſe ex Helleniſtarum dialecto? Heſychius pluri-

plurimas voces ex ea interpretatione τῶν LXX explicavit. Apud Suidam quoque non paucæ inde explicatæ reperiuntur. Vidi integrum lexicon ſatis craſſum Anonymi manuſcriptum, quo Veteris & Novi Teſtamenti voces exponuntur, quod & totum percurri, nec ullam ἑλληνιστικῆς nec Helleniſtarum in eo mentionem inveni. Thomas magiſter etiam aliquot locis dictiones ac phraſes ex eadem verſione Septuaginta allatas interpretatur, qui Helleniſticam eam tranſlationem nuſquam nominavit, nec *Helleniſtas* ejus auctores. Quæri etiam dignum cur ſcriptores Græci, qui verſorum Bibliorum meminere, nunquam aliter verſa dixere quam εἰς ἑλλάδα γλῶτταν, aut εἰς ἑλληνίδα. Ibi locus erat Helleniſticæ nominandæ, ſi in Helleniſticum tranſlata fuit ſacra Scriptura, ut iſti pertendunt. Non aliter tamen, ut alibi oſtendimus, quam ἑλληνικὴν illam verſionem vocant. Quid ſi ex affinitate ſoni latuit ſub Hellenica, vel Hellenide, Helleniſtica? An ergo obtendent? Tam ſtultos eſſe non puto. Verum eſto, aliquid objiciant, quid Latinis auctoribus reſpondebunt, qui Græcè vel in Græcum verſa dixerunt? An Græca lingua eadem cum Helleniſtica? Ita oportet, ſiquidem Helleniſtica dictio eſt Biblicæ tranſlationis, quam Græcam eſſe inter omnes priſcos auctores convenit. Iſidorus lib. VI. Originum de Ptolemæo Philadelpho: *Hic*

etiam

etiam & ab Eleazaro Pontifice, scripturas petens Veteris Testamenti, in Græcam vocem ex Hebraica lingua per Septuaginta Interpretes transferre curavit. Et paulo post: *Fuerunt & alii interpretes, qui ex Hebraica lingua in Græcam sacra eloquia transtulerunt.* Si quis magis idoneum requirit auctorem, en tibi Hieronymum in præfatione ad librum Paralipomenon: *Si Septuaginta interpretum pura, & ut ab eis in Græcum versa est Editio permaneret, superflue, mi Chromati, Episcoporum sanctissime & doctissime, impelleres, ut Hebræa volumina Latino sermone transferrem.* Idem ibidem: *Cæterum memini Editionem septuaginta interpretum olim de Græco emendatam tribuisse me nostris.* Ergo Editio Septuaginta interpretum Græca, non Hellenistica. Et alio loco: *Vtraque autem Editio, & Septuaginta juxta Græcos, & mea juxta Hebræos in Latinum meo labore translata est.* Alibi passim Græca volumina, Græcos Codices, Greca exemplaria, vocat libros translationum tam Septuaginta interpretum quam aliorum. Nec aliter Augustinus, nec omnino alii Latinorum patres versiones illas vocant quam Græcas. An tanti viri nescierunt quid esset discriminis inter Græcam linguam & Hellenisticam? An quod Hellenistico sermone conditum esset, præ imperitia, errore crassissimo, Græcè conscriptum esse putarunt? Credibile vero est Origenem, cum Hexapla sua contexeret ex sex Editionibus Græcis, ignorasse non

esse

esse Græcas illas translationes, sed Hellenisticas? Id etiam ignotum fuerit Hieronymo, qui *Græcorum Hexapla* vocavit, quæ debuit appellare *Hellenistarum*? Non enim Septuaginta tantum interpretationem Hellenisticam esse contendunt Hellenisticarii, sed etiam Aquilæ, Symmachi, Theodotionis & quintam præterea cum sexta, eodem sermone Hellenistico exaratas fuisse volunt. Ineptè igitur Epiphanius & inscitè τετραπλᾶ, quæ contexta erant ex quattuor editionibus Hellenisticis, ἑλληνικὰ appellavit in libro de Ponderibus & Mensuris. Τετραπλᾶ γὰρ, inquit, εἰσὶ τὰ ἑλληνικὰ, ὅταν ἡ τοῦ Ἀκύλα, καὶ τοῦ Συμμάχου, καὶ τῶν ἑβδομήκοντα δύο καὶ Θεοδοτίωνος ἑρμηνεῖαι συντεταγμέναι ὦσιν. Hieronymus quoque Origenem exemplaria composuisse quattuor prædictarum Editionum dicit, *è regione singula verba describentem, ut unus dissentiens statim à cæteris inter se dissentientibus arguatur.* Hæc igitur τετραπλᾶ ἑλληνικὰ, non Hellenistica, ex quattuor Græcis Editionibus composita, quibus additæ binæ paginæ Hebraici textus Græcis litteris, & Hebraicis, Hexapla reddebant. Alio loco Epiphanius in Hæresi nempe Origenianorum, Hexapla ex Editionibus contexta fuisse ab Origine scribit, quibus additi duo textus Hebraici, τὰ ὀκταπλᾶ efficiebant. Sed nusquam Hieronymus quintæ & sextę Editionis meminit, & cùm Hexapla vocitat, intelligit Tetra-

pla Græcanica, cum Diplis Hebraicis quæ Hexapla faciebant. Verum de his alibi. Illa Hexapla ex ſex tranſlationibus concinnata, ὥστε εἶναι μὲν ταῦτα καὶ καλεῖσθαι ἑξαπλᾶ ἐπὶ τὰς ἑλληνικὰς ἑρμηνείας, δύο ὁμοῦ παραθέσεις τῆς ἑβραϊκῆς φύσει δι' ἑβραϊκῶν καὶ ἑλληνικῶν γραμμάτων. Miſere erravit auctor ille vetus qui ἑλληνικὰς ἑρμηνείας vocaverit, quas appellare debuit ἑλληνιστικάς, Hieronymus in his Hexaplis, quæ & Græcorum appellat, ſolas quattuor editiones ſuperius memoratas comprehendit, in præfatione ad Iobum: *Et non imitantur Græcorum ſtudium qui poſt Septuaginta interpretum tranſlationes, jam Chriſti Euangelio coruſcante, Iudæos & Ebionitas legis interpretes, Aquilam videlicet & Symmachum, & Theodotionem, curiosè legunt, & per Origenis laborem in Hexaplis Eccleſiis dedicarunt.* Præfatione in Ioſue: *Vt pro Græcorum Hexaplis, quæ & ſumptu & labore indigent, editionem meam habeant.* Apparet ex his Origenem quattuor tantum editiones inter ſe comparaſſe, & compoſuiſſe in Tetraplis, quæ cum duobus Hebraicis textibus Hexapla illa Eccleſiis dedicata contexebant. *Quaſi non*, inquit in Præfatione Ioſuæ, *apud Græcos Aquila, Symmachus & Theodotio, vel verbum è verbo, vel ſenſum è ſenſu, vel ex utroque commixtum, & mediæ temperatum genus tranſlationis expreſſerint.* Sed & veteres patres ex quibus compoſitę catenæ, ut vocant, in diverſos veteris Teſtamenti libros

legun-

leguntur, nunquam citant varietates translationum è quinta & sexta Editione, sed ex quattuor illis tantum quas invicem composuerat Origines, ex quibus τετραπλᾶ fecerat, & cum gemino Hebraico, Ἑξαπλᾶ. Eas versiones cum nemo veterum patrum Ἑλληνιστικὰς vocare soleat, sed ab omnibus vocentur ἑλληνικαὶ, invincibilis argumenti hoc instar est, nullam illis Ἑλληνιστικὴν fuisse cognitam. Sed quid opus conquirere plures ad hoc probandum copias, cùm habeamus confitentes reos? Vltro ipsi agnoscunt confictum hoc à se nomen esse, omni antiquitati inauditum & indictum, ex re tamen factum defendunt. Ergo rem subesse oportet, cui nomen adeo congruum & conveniens impositum sit. Quænam res illa? Versio verbis Græcis, phrasi Hebraica. Cur non viderunt tot illi sacri & docti scriptores hujusmodi versionem hoc nomine vocitari debere? Tamne improvidi fuerunt, ut rei nomen non habenti tunc temporis, competentem appellationem non investigarint? Tam infelices, ut reperire non potuerint? Tam ignavi denique, ut in medio positam non arripuerint, nec saltem agnoverint?

AD III. QVÆSTIONEM, an Hellenisticæ nomen ei phrasi conveniat, quæ verbis Græcis Hebræos concipit intellectus, & à quibus Hellenistis denominata sit.

SVMMARIVM.

Nomen Hellenisticæ rei non benè quadrare. Non potest ita vocari propter verba. Nec propter phrasin. Nec propter utrumque. Ἑλλωνισταὶ unde dicti. Ἑλλω cum de sermone quæstio est, tribus modis dicitur. Omnes modi explicantur. Attici per excellentiam linguam suam ἑλληνικὴν dici volebant. Refutantur à Dicaarcho. Ἀνελλήνιστον Phrynicho idem quod Ἀνάττικον. A nullo horum modo ἑλληνιστικὴ denominari potest.

DIspiciamus itaque quam aptè & convenienter hoc nomen factum sit ab Hellenisticariis, & quam benè quadret rei cui impositum est. Translatio vel scriptio Græcis verbis contexta, & Syriaca phrasi expressa, Hellenistica vocanda est. Vtrum propter verba an propter phrasin, an propter utrumque simul? Si verba seorsim spectemus, cum Græca sint, Ἑλληνικὴ inde, non Ἑλληνιστικὴ, vocari debet. Si phrasin consideremus, quæ Hebraica est, jam non Hellenisticæ, nec Hellenicæ appellatio, ob phrasin ei competit, sed Hebraicæ vel Hebraisticæ. Si neutrum per se prævalere debet ad

nomen

nomen tali versioni faciendum, nec verba nempe nec phrasis, utrumque simul decet æstimari. Si partes ergo suas in nomine dando utrumque obtinebit, verba & phrasis, tum nec Hellenica erit nuncupanda, nec Hebraica, sed nomine ex utroq; composito, Græco-Hebraica. Hanc compositionem & commixtionem ex Græcis verbis, & Hebraica phrasi non potest denotare *Hellenistica* vox sola. Si censebitur apud imperitos denotare, perplexa admodum exsurget similes in alio genere linguæ versiones denominandi ratio. Non vident acuti homines in quos se laqueos induent, si ad hoc exemplum cogentur cujuscunque generis versionibus suum nomen eodem modo reperire. Si Hellenistica est cum Græcis verbis & Hebraica phrasi, fatigabo eos rogando, quod illi nomen erit quæ Latinis verbis Hebraica sensa expediet. Quæ item Latinis Græca? Quæ Arabicis & Persicis Hebraica, ut est translatio Persica Tawosii & Arabica incerti auctoris, quem edidit Herpenius. Pergam obtundere & quæram Gallicas, Hispanicas, Italicas, Teutonicas & Belgicas versiones, quæ Hebraismos similiter retinebunt, ut Græcæ retinuerunt, quomodo erunt vocandæ? In infinitũ ibit hæc molestia, quam eis facessam, & cogentur tandem fateri, se nescivisse quid agerent, cum Hellenisticæ nomen dederunt ei loquendi generi quod phrasi Hebraicum

eſt, verbis Græcanicum. Si ratio in hac denominatione illis conſtitit, conſtitit & in illis quas propoſui. Si vix inde ſe expedire poterũt, & hic etiam ſe impeditos agnoſcant, ne una immutata littera imperitos dicam. Quid enim imperitius, præter audaciam ſummam cum illa inſcitia conjunctam, quam nomina comminiſci naturæ rei cui poſita ſunt non convenientia, auctoritate veterum non ſubnixa, & rationi contraria? Videor audire quoſdam ex illis, ut inter ſocios haud bene ſemper convenit, argutantes fictum ex nihilo hoc nomen non eſſe, ſed ab Helleniſtis deductum, qui eo ſermone uterentur. Si fuere Helleniſtæ, fuiſſe etiam Helleniſticam, & ſic dictam eam λαλιὰν quam uſurpabant. Tota ergo jam eo redit quæſtio, ut ſciamus quinam illi Helleniſtæ fuerint, à quibus Helleniſticam Novi doctores denominarunt, & an aliam ab Hellenibus, id eſt Græcis, loquendi methodum habuerint. Helleniſtas novimus ex veteribus, Helleniſticam nullam ab illis accepimus. Sed videndum tamen an veterum Helleniſtæ talem Helleniſticam, qualem hodierni Critici commenti ſunt, pro vernacula & peculiari dialecto habuerint. Hoc ut melius inveſtigemus & exploremus, per gradus ad verbum ipſum primitivum à quo cætera derivata ſunt, perveniendum. Ἑλληνιστικὴ deducta à nomine Ἑλληνιστὴς. Ἑλληνιστὴς à verbo Ἑλληνίζειν. Hoc verbum

verbum Ἑλληνίζειν à nomine Ἕλλην. Nam qui ἕλλην est, ἑλληνίζει. Qui ἑλληνίζει est ἑλληνιστής. Ergo qui est ἑλληνιστὴς secundũ doctores Neotericos, lingua utitur Hellenistica. Cum de sermone quæstio est, Ἕλλην tribus modis dicitur. Ἕλληνες primò nomen est unius & certæ gentis, ut fuit olim cum ita proprie dicebantur, qui Phthiotida Thessaliæ incolebant, nondum communicata hac appellatione cæteris Græciæ gentibus. Vt apud Homerum est de his qui sub Achille militabant ad Trojam.

Μυρμίδονες δ' ἐκαλεῦντο καὶ Ἕλληνες καὶ
Ἀχαιοί.

Horum dialectus proprie ἑλληνικὴ, qua qui utebantur, dicebantur ἑλληνίζειν, & ἑλληνιστὴς, qui sic loquebatur. Ita enim de his dicebatur Ἑλληνίζειν, ut de Atticis Ἀττικίζειν, de Doribus Δωρίζειν, de Æolibus, Αἰολίζειν, & de Ionibus, Ἰάζειν vel Ἰωνίζειν. Vt in versu Posidippi Comici, quem supra citavimus:

Σὺ μὲν Ἀττικίζεις, ἡνίκ' ἂν φωνὴν λέγῃς
Σαυτοῦ τι, οἱ δ' Ἕλληνες ἑλληνίζομεν.

Horum Ἑλλήνων dialectus propria, ἑλληνικὴ, & ea uti, est ἑλληνίζειν, & qui utitur, vocatur ἑλληνιστής. Nulla tamen ab his Hellenistica lingua, vel dialectus, sed Hellenica, quia non Hellenistica lingua denominatur ab Hellenista, sed Hellenista ab ea lingua nomen sumit, quæ est ipsi familiaris vel vernacula. Lingua quippe quâ utitur, ipsum nominari facit Ἑλληνιστὴν, & ea est

ἑλληνὶς vel ἑλληνική. Ideo nulla est ἑλληνιστικὴ lingua, sed ἑλληνική, à qua verbum ἑλληνίζειν, & nomen ἑλληνιστὴς de eo qui ἑλληνίζει. Nec enim ulla est Æolistica lingua, quamvis Æolum sit proprium τὸ Αἰολίζειν, sed Αἰολὶς dicitur. Nulla Atticistica lingua, quamvis Attici proprie dicantur Ἀττικίζειν, sed ea dialectus qua utuntur, vocatur Ἀτθὶς vel Ἀττική. Et sic de aliis, ne per singula eamus. Ἕλληνες, secundò appellantur generali nomine omnes Græciæ gentes & populi, non solum Æoles, Dores, Iones & Attici, sed etiam Ætoli, Bœoti, Megarenses, Arcades, Elei, Cares, Pamphyli, Cilices, Cretenses, Cyprii, Siculi, Tarentini, & omnes omnino populi qui ἑλλήνων appellatione olim censebantur. Hinc non solum quinque celeberrimæ dialecti, ἑλληνικαὶ dicebantur, sed etiam omnes τοπικαὶ, urbium & populorum Græciæ. Hoc sensu οἱ ἕλληνες opponuntur τοῖς βαρβάροις, τὸ ἑλληνικὸν τῷ βαρβαρικῷ, & τὸ ἑλληνίζειν, τῷ βαρβαρίζειν, Græce nempe, loqui, & quocunq; alio sermone uti Barbarico, à Græca lingua diverso. Sic ἑλληνίσαι, & βαρβαρικῇ διαλέκτῳ χρῆσθαι opposuit Pausanias in Bœoticis, de Apollinis Proi oraculo: τοῦτον ἀποσταλέντα ὑπὸ Μαρδονίου τὸν Μῦν ἐπέρεσθαι τῇ φωνῇ τῇ σφετέρᾳ, καὶ οἱ χρῆσαι τὸν θεὸν, οὐχ ἑλληνίσαντα οὐδὲ αὐτὸν, διαλέκτῳ δὲ τῇ βαρβαρικῇ. Mys sciscitatum oraculum Proi Apollinis à Mardonio missus, Deum Persico sermone

ſermone interrogavit, & reſponſum pariter tulit lingua Barbarica, qua conſuluerat, non Græca. Ita & quicunq; peregrinus vel barbarus linguam Græcam quocunque modo ediſceret, ἑλληνίζεσθαι dicebatur, & ἑλληνίζειν, cum eo ſermone uteretur. Photius Agatharchide: Τέταρτος ἦν καὶ ἀληθὴς ἐστὶν, ὃν αὐτὸς μεμάθηκε παρὰ Πέρσου. Βόξος δ᾽ ἦν τούτῳ ὄνομα φησὶν· ἐν καὶ ἑλληνίσαι γλῶτταν καὶ γνώμην, καὶ ταῖς Ἀθήναις, λιπόντα τὴν πατρίδα ἐμβιῶναι. Vt dicatur ἑλληνίσαι ille Perſa, non opus ei fuit ὑπεραττικίζειν. Quocunque modo Græcè ſciret, dum & intelligeret Græcè loquētes, & à Græcis Græcè loquens intelligeretur, ſatis erat. Inter ipſos autem Græcos qui Ruſticorum more & Idiotarum proloqueretur & pronuntiaret Græcum ſermonem, non minus hac notione generali ἑλληνίζειν putabatur, quam qui ſectaretur Aulicorum in loquendo delicias, & Rhetorum calamiſtros. Cares ipſi quos Homerus βαρβαροφώνους appellat, κακῶς ἑλληνίζοντες, & ſemibarbare loquentes, ἑλληνίζειν tamen exiſtimabantur, quia pleraque Græca mixta loquelæ ſuæ inſerebant. Ergo & Syri, & Alexandrini plurima quoque Ægyptiaca & Syriaca admiſcentes Græco ſermoni, ἑλληνίζειν generali illa ſignificatione dicebantur, quia & ἑλλήνων nomine comprehendebantur, & loquela utebantur Græcanica, ex Græcis utpote oriundi qui nativum ſermonem externi

 con-

contagione corruperant, propter Syros vel Ægyptios inter quos nati erant. Sic qui Græcè loquitur, quomodocunque loquatur, ἑλληνίζειν dicitur, quomodo Burgundiones, Pictavos & Wallones Gallice loqui dicimus, cum tamen eorum ſermo longius diſtet ab aulico Franciæ, quam Συροελλήνων & Alexandrinorum, Macedonumque idiotarum Græcus ab Attico differebat. Ἕλληνες tertiò vocabantur qui emendatè & ſine vitio loquebantur Græce. Hinc ἑλλήνων γλῶσσα apud Phrynichum, pro puriſſima & maxime caſtigata Græcè loquendi ratione, qualis tunc habebatur Atticorum dialectus. Τὸ ἑλληνίζειν in hac notione, idem quod ὀρθῶς διαλέγεσθαι, ut Dicæarchus dixit. Attici inter omnes Græciæ populos hanc ſibi gloriam ſemper vindicarunt, qui linguam ſuam proprie & κατ᾽ ἐξοχὴν, dicendam eſſe ἑλληνικὴν autumabant. Sed & urbem ac regionem quam incolebant, præcipuè ἑλλάδα eſſe contendebant. Contra quos diſputabat Dicæarchus, & oſtendebat non hoc nomen illis eximiè deberi, ſed Theſſalis, à quibus primi ἕλληνες & ita proprie dicti, originem duxiſſent, citabatque teſtem Poſidippum, increpantem Athenienſes quod & urbem ſuam, & linguam dicerent eſſe τῆς ἑλλάδος. Ὅτι δὲ, inquit, πᾶσα ἦν κατηριθμήμεθα, ἑλλὰς ἐστὶν μαρτυρεῖ ἡμῖν ὁ τῶν Κωμῳδιῶν ποιητὴς Ποσείδιππος, μεμφόμενος Ἀθηναίους ὅτι τὴν αὐτῶν φωνὴν καὶ τὴν

πόλιν

πόλιν φασὶ τῆς Ἑλλάδος εἶναι. Versus Posidippi jam supra retulimus. Hinc Athenas Ἑλλάδος Ἑλλάδα Ion poëta vocavit Epigrammate in Euripidem:

Πατρὶς δ' Ἑλλάδος Ἑλλὰς Ἀθῆναι----

Hoc significatu ἑλληνίζειν idem quod Ἀττικίζειν, quia Atticorum dialectum pro norma recte loquendi Græci tunc habebant. Hanc imitari contendebant, quicunque Græcis litteris operã dabant, præcipuè qui Rhetores & oratores evadere satagebant,& quotquot aliquam in dicendo aut scribendo famam apud Græcos consequi studebant. Inde Phrynichus ἐκ παραλλήλω posuit, τὸ Ἀττικίζειν & τὸ ἑλληνίζειν in his verbis: Ἑλληνίζειν καὶ Ἀττικίζων τὸ βασιλικὸν δικαστήριον. Et multis locis idem τὸ ἀνάττικον & τὸ ἀνελλήνιστον pro eodem usurpat de verbis quæ Græca vel Attica non sunt, ut minime usitata antiquis Atticis auctoribus. Κατὰ χειρῶν, inquit, δεινῶς ἀνελλήνιστον, καὶ τὸ ἐπὶ χειρῶν. Μεστὴ γὰρ ἡ Κωμωδία τοῦ κατὰ χειρός. Liquet hic ἀνελλήνιστον ab eo positum pro eo quod alibi passim vocat Ἀνάττικον. Nam huic ἀνελληνίστῳ opponit quod rectum est & Atticum, utpote Comicis Atticis usitatum, τὸ κατὰ χειρός. Inde ἑλληνισμὸς apud Rhetores inter virtutes orationis Græcæ prima, quæ emendate loquendi ratio est. Pollux ἕλληνα ῥήτορα & Ἀττικὸν in laudibus optimi oratoris in æquo locavit, & ἑλληνίζειν atque ἀττικίζειν, ἑλ-

λληνικῶς & Α'ττικῶς quasi Synonyma recensuit. Sic verbum ἑλληνίζειν & Strabo usurpavit, quando κακῶς ἑλληνίζειν dixit de his qui vitiose Græcum pronuntiarent & eloquerentur. Ergo Ε'λληνίζειν simpliciter, & absolute positum, τὸ ὀρθῶς διαλέγεσθαι significat. Ita enim de Caribus scribit lib. XIV. Α'πὸ δὲ τῆς αὐτῆς αἰτίας καὶ τὸ βαρβαρίζειν λέγεται. καὶ γὰρ τοῦτο ἐπὶ τῶν κακῶς ἑλληνιζόντων εἰώθαμεν λέγειν. Generali illa significatione quam ante notavimus, τὸ ἑλληνίζειν etiam de his dici solebat quos Strabo dicit κακῶς ἑλληνίζειν, vitiose nempe & barbare pronuntiantes vel proloquentes linguam Græcam. Sed cum strictiori notione qua proprie de recta & emendata loquendi Græce ratione sumitur, τὸ ἑλληνίζειν, qui peccabant contra leges Hellenismi, id est emendatæ Græcę loquutionis, dicebantur κακῶς ἑλληνίζειν & βαρβαρίζειν. Quo loqui modo solebant non solùm peregrini qui linguam Græcam male didicerant, sed & inter Græcos ipsos, Rustici, idiotæ, & opificum fæx. Sic Hellenismum & Atticismum pro eodem indifferenter accepit Diomedes Grammaticus in istis: *Atthis quæ brevitati studet, admittit solœcismos, quos cum docti fecerint, non solœcismi, sed σχήματα λόγου appellantur, Vt est* Nuda genu, *&*, Vrbem quam statuo vestra est. *Ibi enim* nudum habens genu *debuit dicere*, *&* urbs quam statuo vestra est*: sed serviens Schemati quod appellatur*

Helle-

Hellenismos, tres orationis partes redegit in duas, usus Atticismo. Vbi manifestè Atticismos & Hellenismos Synonymως idem σχῆμα λόγου appellatur. Inde Ἑλληνιστὴς & Ἀττικιστὴς idem est apud Photium de eo qui optime ἑλληνίζειν contendit, & purissimum emendatissimumque loquendi Græce genus affectat. Sic enim de Philone loquitur. ἐστὶ δὲ τὸ γένος ἐξ ἱερέων καταγόμενος, Ἀλεξανδρεὺς δὲ τὴν πατρίδα. τοσοῦτον δὲ αὐτὸν τοῖς ἑλληνισταῖς παρέχειν θαῦμα τῆς ἐν τοῖς λόγοις δυνάμεως, ὡς καὶ λέγειν, αὐτοὺς, ἢ Πλάτων Φιλωνίζει, ἢ Φίλων Πλατωνίζει. Dicit Philonē miraculo fuisse Ἑλληνισταῖς, quod homo Iudæus tantam Græce loquendi facultatem consequutus esset, ut de eo certare posset cum Atticis ipsis, & summis Græciæ auctoribus. Si Platoni dubiā palmam faciebat, quid reliquis futurum fuit? Hellenistæ illi quibus admirandus eo nomine visus est, non alii fuere quam qui vocantur alibi Ἀττικισταὶ, qui τοῦ ἑλληνισμοῦ, & orationis Græcæ eam facultatem adepti erant, ut excellerent. Omnis certe Græcæ eloquutionis ad perfectum excolendæ æmulator ἑλληνιστὴς ita dictus est, ut ἀττικιστὴς, qui Atticismi studiosus est. Idem Photius de Agatharchide: ὅτι κέχρηται ὁ συγγραφεὺς, Ἀττικιστὴς καίτοι ὢν τῇ τῆς καμάρας λέξει. Helladius Besantinous: ὅτι Διονύσιος φησὶ μὴ λέγειν τοὺς Ἀττικιστὰς ὠνησάμην, ἀλλ' ἀντ' αὐτὸν, τὸ ἐπριάμην. Eo tempore cum communis lingua

gua Græcorum admodum esset depravata & & impurata ex contagione Romani sermonis, qui purius studebant, & qui eloquentiæ operam debant, ex libris Græcum sermonem antiquum & præcipuè Atticum hauriebant, aut à magistris in Schola accipiebant. Nam qui oratoriam in Scholis docebant, Atticam linguam ut omnium Græcarum præstantissimam & politissimam eligebant quam discipulis traderent, ut exemplar perfectissimi ἑλληνισμοῦ. Ea propter ἑλληνισμὸς κατ' ἐξοχὴν cum de perfectissima Græci eloquii forma accipiebatur, idem erat quod Ἀττικισμός. Græcum Epigramma in Rhetoricæ magistrum.

Πολλοῦ δεῖ καὶ σφὶν, καὶ τρεῖς παρ' ἕκαστα, δικασταί
Ἄνδρες, καὶ λέγε δὴ τὸν νόμον ἐνθάδε μοι.
Καὶ ταυτὸ ὁ μῶν, ὁ πεπλαρέγηκοντα, καὶ Ἄττα
Σκεψάμενος, καίτοι νὴ Δία, ὁ μὰ Δία,
Ῥήτωρ ἐστὶ Κρίτων καὶ παιδία πολλὰ διδάσκει
Προσθήσει δ' αὐτοῖς χεῦ, φάθι καί μιν ἔλι.

Ex hoc Epigrammate clarum est oratoriæ facultatis doctores qui Græci eloquii artem pueris præcipiebant, Atticæ præcipuè linguæ doctrina eos imbuisse. Is tum maxime ἑλληνισμὸς rectam & perfectam Græce dicendi viam capessentibus monstrabatur. Sic iidem Ἑλληνισταὶ & Ἀττικισταί. Certe eo loco Photii quem supra attulimus Ἑλληνισταὶ non alii possunt esse quam quos diximus, potioris nempe & po-

& politioris Hellenismi, qui Atticismus erat, sectatores, & affectatores. Præter has tres τοῦ ἑλληνίζειν, & τῶν ἑλληνιστῶν notiones non est quærenda alia. Nam quarta non dabitur. Videndum ergo à quibus Hellenistis ex illis tribus lingua Hellenistica hodiernorum Criticorum, cum dici, tum deduci possit. Ab hac ultima appellatione τῶν ἑλληνιστῶν non potest nomen & originem habere, cum Hellenistica lingua vitiosa sit & impura, & secundum hanc ἑλληνίζειν significationē quam tertio loco posuimus, κακῶς ἑλληνίζουσα, & βαρβαρίζουσα potius dici debeat, quam absolute & κατ' ἐξοχὴν ἑλληνίζουσα. Quæ notio potius conveniebat Atticæ eloquutioni, utpote quæ supra alias omnes Græciæ dialectos ὀρθῶς καὶ καλῶς ἑλληνίζειν censeretur. Ab illis Hellinistis quos secundo loco meminimus, non magis potest videri appellationem sumpsisse Hellenistica. Hæc enim à suis auctoribus strictiore significatu conficta est, quæ phrasim nimirum habet Syriacam, & Hebraicam, & verba Græca. At τὸ ἑλληνίζειν secundorum Hellenistarum vel Hellenum, generaliter comprehendit omnia idiomata Græcarum nationum, & Barbararum quæ linguam Græcam didicerint. Quo genere Hellenismi non solum Græce peritorum sermo intelligitur, sed etiam imperitorum, modo verba Græca conentur, & Græce loqui ita se putent, ut etiam ii cum

ii cum quibus loquentur, id ſentiant & eorum loquelam percipiant: A primi generis Helleniſtis multo minus arceſſatur denominatio & origo Helleniſticæ. Prima ea ἑλληνισμῶ proprietate illi ſoli ἑλληνίζειν cenſebantur, qui dialecto ἑλλήνων ita propriè olim dictorum & in Theſſalia habitantium utebantur. Hæc dialectus nihil habet affine cum Helleniſtica Critica. Tria ergo genera, non plura, ἑλληνισῶν apud Græcos, ſive ἑλληνιζόντων fuêre, quorum nulli Helleniſticam produxêre. Οἱ ἰδίως ἑλληνίζοντες, nempe κατὰ τὴν διάλεκτον, οἱ κοινῶς ἑλληνίζοντες, κατὰ τὸν παντοδαπὸν ἑλληνισμὸν, καὶ οἱ ὀρθῶς. Totidem Helleniſmi genera, ὁ ἴδιος, ὁ κοινὸς, ὁ ὀρθὸς. Hic tertius ἐν τῷ ὀρθῶς διαλέγεσθαι tantum conſiſtebat. Secundus in omni Græce loquendi idiomate verſabatur, primus ἐν τῷ γένει τῆς φωνῆς, ut ait Dicæarchus, poſitus erat, hoc eſt in proprietate dialecti gentis Hellenum, quando ſoli Theſſaliæ ἕλληνες ita nominabantur. Nunc quærendum relinquo Helleniſticariis quartum aliquod genus τῶν ἑλληνιζόντων, à quibus Helleniſticæ ſuæ ſtirpem, & appellationis cauſam petere queant. In promptu eſſe, nec longe petendum ecce qui inſuſurrent. Nempe ab Helleniſtis quorum in Actibus Apoſtolorum apud Lucam tribus locis occurrit mentio. Bene ſit decoris ingeniis; Eorum opera jam habemus quod fruſtra diu

diu quæsivimus. An factum illi habeant quod voluerunt, jam erit videndum.

AD IV. QVÆSTIONEM, de Hellenistis Actorum, an Iudæi origine fuerint, & an eorum dialectus proprie Hellenistica dicta fuerit.

SVMMARIVM.

Qui fuerint illi Hellenistæ de quibus in Actis; fuisse Iudæos origine ex locis Lucæ non potest probari. Non cap. VI. *Hebræos & Iudæos eosdem fuisse. Hebræus nomen gentis est, non linguæ & loci. Hebræa lingua vetus multum mutata erat tempore Christi & Apostolorum. Hanc nec Iudæi, qui inter gentes habitant, ignorabant. Hellenistæ illi & Hebræi vtrique fuere Hierosolymitani. Et prima illa Ecclesia ex utrisque constitit.* Ῥωμαῖοι, *græcis etiam dicti qui Romani imperii partem facerent, etiamsi græci essent. De loco cap.* IX. *Act. v.*28. *Vbi Hellenistarum Hierosolymitanarum mentio. & cap.* XI. *v.*20. *ubi Antiochensium. Neutri fuere Iudæi origine.*

HOc erit ergo loco expendendum, quinam illi fuerint Hellenistæ, & unde dicti, ut sic sciamus quænam fuerit Hellenistica lingua ab illis prodita, & eorum propria. Prima de his quæstio ad examen revocanda, utrum Græci fuerint origine, an Hebræi, Iudæos esse Hellenisticarii affirmant. Nisi enim Iudæi fuissent non potuis-

potuissent eniti ac parere monstrum illud Hellenisticæ, cui ex Græco materia, forma ex Hebræo, ex verbis nimirum Græcis & Phrasi Hebraica concretæ. Iudæi igitur ideo fuere faciendi, & quidem Græcissantes, ut facilius Græcissantem verbis, Iudaizantem phrasibus, offam, patri suo similem, Iudæo ἑλληνίζοντι effunderent. Atqui quos Iudæos origine esse pertendunt, tales fuisse non potest ex illis locis Lucæ probari in quibus eorum fit mentio. Immo contrarium ex omnibus liquido demonstratur. Primi ita dicti occurrunt cap. VI. ubi narratur, crescente tunc numero discipulorum qui doctrinæ Christi nomen dabant, γενέσθαι γογγυσμὸν τῶν ἑλληνιστῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους, *Hellenistarum murmur extitisse adversus Hebræos.* Causa hujus discordiæ & commurmurationis Hellenistarum ibi adfertur, quod dolerent viduas suas in ministerio quotidiano præteriri, quia scilicet viduæ solæ Hebræorum ad id ministerium solerent deligi & capi. Ergo Ecclesia Christi, per ea initia quibus primulum crescere & multiplicare incipiebat, è duobus hominum generibus constabat, Hellenistis & Hebræis. Quæ ratio nos cogit eo loci Hellenistas de Iudæis interpretari? Numquid Hebræi non erant Iudæi? Quis uspiam Hebræos à Iudæis distinctos meminit? Vbi hoc lectum est? Omnes auctores tam exotici quam sacri indifferenter utroque nomine utuntur ad significan-

ſignificandam recutitorum gentem. Promatur vel unicus ex aliquo auctore Hebræo, Græco, Latino, pagano, Chriſtiano locus, quo diſcrimen iſtud Ἰουδαίου & ἑβραίου ſtatuatur, tum Helleniſticarius ero. Auctores aliquot qui ad manum ſunt, citabo, ut liqueat ab aliis ἑβραίους vocari, quos alii Ἰουδαίους appellant. Pauſanias in Eliacis: ἐν δὲ τῇ γῇ ποταμῶν τινα ἑβραίων καὶ αὐτὸς οἶδα Ἰάρδανον λίμνην Τιβερίδα ὀνομαζομένην διοδεύοντα. *Hebræos fluvios* vocat in terra Iudæa præfluentes. Id eſt, in Arcadicis: Ἑβραίοις δὲ Ἑλένης γυναικὸς ἐπιχωρίας τάφος ἐστὶ ἐν πόλει Σολύμοις. Ibidem τὴν ἑβραίων vocat Iudæam Hebræorum terram. Tacitus *Hebræas terras* de Iudæa dixit. Photius de Theodoro Antiochenſi quem tradit novam tranſlationem Bibliorum molitum eſſe, poſt Septuaginta interpretes, poſt Aquilam & Symmachum, μήτε τὴν ἑβραίων ὥσπερ ἐκεῖνος, ἐκ παιδὸς ἀσκηθέντα, μήτε τὴν τῆς θείας γραφῆς νοῦν ἐκδιδαχθέντα, ἑβραίων δὲ περὶ τῶν χαμαιπετῶν ἑαυτὸν ἐκδεδωκότα. Idem de libro cujuſdam Anonymi, ὁ πρῶτος παρ' ἑβραίοις μὴν. Theologus, τὴν ἑβδόμαδα τιμῶσιν ἑβραίων παῖδες. Id eſt, *Sabbatum colunt Iudæi.* An hic dicent ἑβραίων nomine intelligi qui Iudæam tantum incolebant? Nonne Iudæi omnes per univerſum terrarum orbem diſperſi Sabbatum honorabant? Ergo Ebræi illi dicuntur Theologo. Stephanus, Ἰουδαῖος, ἔθνος ἑβραίων. Gentem

 Iudai-

Iudaicam intelligit. Ἀπὸ Ἀδόμω, inquit. Ἄδομα γὰρ οἱ Ἰουδαῖοι τὸ ἐρυθρὸν καλοῦσι, ὅτι ξανθὸν βρῶμα δοὺς τῷ ἀδελφῷ τὰ πρωτεῖα εἰλήφει. Vides Hebræos & Iudæos eosdem esse? Clemens Alexandrinus lib. VI. Stromatων: εἰ γ᾽ οὖν ὁ Κύριος δι᾽ οὐδὲν ἕτερον, ἢ διὰ τὸ εὐαγγελίσασθαι ὥσπερ κατῆλθεν, ἤτοι πάντας εὐαγγελίσασθαι ἢ μόνους ἑβραίους. Per Hebræos palam est hoc loco non solum qui Iudæam incolerent Iudæos, aut qui Hebraice loquerentur, sed omnes ubicunque commorarentur Iudæos intelligi. Nam τὰ ἔθνη ibi ab Hebręis separat, ut alibi Ἰουδαίους & ἕλληνας. Nam ἑλλήνων nomine omnes gentes intelligebant quæ sub lege non essent. Hinc & paulo post νομικοὺς & Ἕλληνας opponit, & universum genus humanũ in duas partes dividit, εἰς ἑβραίους & ἔθνη, εἰς Ἰουδαίους & ἕλληνας, εἰς νομικοὺς & ἕλληνας. Sic, Ἑβραῖοι, Ἰουδαῖοι, & νομικοὶ Synonyma: ὁ δίκαιος τοίνυν δικαίου οὐ διαφέρει, καθὸ δίκαιός ἐστιν, οὐ διαφέρει, ἐάν τε νομικὸς ᾖ, ἐάν τε ἕλλην. Οὐ γὰρ Ἰουδαίων μόνον, πάντων δὲ ἀνθρώπων θεὸς κύριος. Ita eadem pagina, de eadem re loquens, Ἰουδαίους νομικούς, & ἑβραίους eosdem vocavit. Idem lib. I. Ἀπίων ὁ γραμματικὸς, καίτοι φιλαπεχθημόνως πρὸς ἑβραίους διακείμενος, ἅτε Αἰγύπτιος τὸ γένος, ὡς καὶ κατὰ Ἰουδαίων συντάξασθαι βιβλίον. Apion Plistonices, odio quo prosequebatur Hebræos, librum adversus Iudæos composuit. Non ergo diversi Iudæi ab Hebræis, sed iidem. Sibylla apud

apud eundem in Protreptico ad gentes Ἑβραίους nominaverat, de quibus cecinit:

Οἵτινες οὐκ ἀπάτῃσι κεναῖς, οὐδ' ἔργ' ἀνθρώπων
Χρύσεα καὶ χαλκεῖα, καὶ ἀργύρου ἠδ' ἐλέφαντος,
Καὶ ξυλίνων λιθίνων τε βροτῶν εἴδωλα θανόντων
Τιμῶσιν, ὅσα πέρ τε βροτοὶ κενεόφρονι βουλῇ.
Ἀλλὰ γὰρ αἴρουσιν πρὸς οὐρανὸν ὠλένας ἁγνάς,
Ὄρθριοι ἐξ εὐνῆς αἰεὶ, χρόα ἁγνίζοντες
Ὕδασι, καὶ τιμῶσι μόνον τὸν ἀεὶ μεδέοντα
Ἀθάνατον. ----

In ſolos Palæſtinæ Hebræos, & non in omnes Iudæos hæc convenire nemo dixerit. Præterea non adeo vetuſta illa Sibyllina carmina, ut non videantur ficta poſt Chriſti mortem à primis Chriſtianis. Apud Philonem & Ioſephum ἑβραῖοι paſſim vocantur, qui & Ἰουδαῖοι, nec ulla ab his differentia ponitur inter hæc nomina. Ioſephus ἑβραϊκὴν διάλεκτον appellat, quam alibi Ἰουδαΐαν: Et certe melius tunc Ἰουδαϊκὴ dicebatur quam ἑβραϊκή. Nō enim eo tempore ſermo, quo utebantur in Iudæa Iudæi, idem fuit cum antiqua Hebraica lingua, qua olim uſi. Si quis ergo ad linguam ſpectet, Iudæi qui extra Palęſtinam, verius dici poſſunt ἑβραῖοι, quam qui in Palæſtina commorabantur Iudæi. Iſti enim Syriaco idiomate corrupto ſermones ſerebant, cum illi, qui extra Palæſtinam in Diaſpora gentium degebant, puram antiquam Hebraicam dialectum à pueris diſcerent, quam & ex libris hauriebant,

bant, ſacris. Vt antiquior autem Hebræorum appellatio, ita generalior, & ad plures pertinuit, cum Iudæorum denominatio recentior eos potiſſimum & propriè attinuerit qui in Iudæa conſiſtebant. Sic cum Attici propriè dicerentur Græci qui Atticam incolebant, Dores qui Dorida, Æolii qui Æolida, & Iones qui Ioniam, omnes generali appellatione ἕλληνες vocabantur à primo gentis auctore Hellene. Ita ab Hebero, primo auctore nominis ac gentis Hebræorum, ad omnes qui inde orti ſunt, generaliter ea appellatio porrecta eſt, quibuſcunque in terris habitarent. At Iudæi propriè de his qui in Iudæa incolebant, dicti. Iudæa autem à tribu Iudæ. Nihil prohibet à Iudæis ita potius appellatam, ſi verum eſt quod ſcribit Ioſephus, hoc nomen Iudæos eſſe nactos poſtquam ex captivitate reverſi ſunt. Immo tum primum, quà regioni quà incolis hoc nomen datum à Iudæ tribu, quæ prima ab exilio in ſedes patrias rediit. Sic enim ſcribit lib. x i. cap. v. *καὶ Ἰουδαῖοι πρὸς τὸ ἔργον παρεσκευάζοντο. ἐκλήθησαν δὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐξ ἧς ἡμέρας ἀνέβησαν ἐκ Βαβυλῶνος, ἀπὸ τῆς Ἰούδα φυλῆς, ἧς πρώτης ἐλθούσης εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, αὐτοί τε καὶ ἡ χώρα τῆς προσηγορίας ταύτης μετέλαβον.* Qui Iſraëlitas negaret generalem eſſe omnium Iudæorum denominationem, nugas ageret. Non minus nugatur qui Hebræorum nomen non tam late patere

contendit quam Iſraëlitatum. Nec eſt quod quis argutetur, id quod jam Sciolis in mentem venit, Hebræos propriè dictos qui Hebraice loquerentur ex Iudæis. Nomen gentis eſt non linguæ, & loci. Vnde & *Hebræas terras* Tacitus appellat Iudæam, id eſt, Hebræorum regionem. Inde etiam *Hebræa lingua* appellata eſt Syriaca illa qua utebantur Hebræi ſive Iudæi Chriſti temporibus, licet in tantum mutata eſſet ab Hebræa priſtina, ut alia videretur. Cum legimus ergo in Actibus Apoſtolorum Paulum alloquutum eſſe Iudæos τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ, cap. XXI. intelligendum eſt de Hebraica lingua, quæ tunc in uſu erat apud Iudæos, id eſt Syriaca. Nam & Dominus noſter ea uſus eſt, ut apparet ex omnibus locis Euangeliorum, in quibus aliquid proloquutus eſt lingua vernacula. Sonus & flexio eorum verborum Syriaca potius quam Hebraica fatetur. Vt Ἀββᾶ ὁ πατὴρ, Σαζανᾶ, & alia. Sed & γαββαθᾶ, quod Syriacum eſt, ἑβραϊστὶ enuntiatum dicitur in Euangelio κτ Iohannem cap. XIX. verſ. XIII. καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ βήματος, εἰς τόπον λεγόμενον λιθόστρωτον, ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. Euangelium Matthęi Hebraice ab auctore ſcriptum eſſe, nemo non veterum tradidit. Hebræum illud Syriacum eſſe, quod in uſu tunc temporis in Iudæa fuit, Hieronymus docet, qui Euangelium Matthæi ſcriptum fuiſſe teſtatur Chaldaico Syroque ſermone,

ſed Hebraicis litteris. Illa vero lingua non videtur eo tempore ignorata, ne Iudæis quidem qui inter gentes habitabant. Cum enim in majoribus ſollemnitatibus ventitare quotannis plures ſolerent Hieroſolymam, eam linguam addiſcebant, quæ uſitata erat in ea civitate, quæ omnium ubique conſiſtentium Iudæorum fuit Metropolis. Præterea plurimi ex illis Iudæis quos XXI. Actuum dicitur alloquutus Paulus τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ, ex Aſia ibidem dicuntur veniſſe. Nam & ii contra Paulum ſeditionem populi Hieroſolymitani excitarunt, ut in eodem capite memoratur, verſ. XXVII. ὡς δὲ ἔμελλον αἱ ἑπτὰ ἡμέραι συντελεῖσθαι, οἱ ἀπὸ τῆς Ἀσίας Ἰουδαῖοι θεασάμενοι αὐτὸν ἐν τῷ ἱερῷ, συνέχεον πάντα τὸν ὄχλον, καὶ ἐπέβαλον τὰς χεῖρας ἐπ' αὐτὸν, κράζοντες, Ἄνδρες Ἰσραηλῖται, βοηθεῖτε· οὗτός ἐστιν ὁ ἄνθρωπος ὁ κατὰ τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ νόμου. καὶ τοῦ τόπου τούτου πάντας πανταχοῦ διδάσκων. *Clamantes, viri Iſraelitæ, adjuvate. Hic eſt homo qui adverſus populum & legem & locum hunc omnes ubique docens.* Hi Iudæi Aſiatici, qui talibus verbis incitarunt plebem Hieroſolymitanam adverſus Paulum, aut Græce loquuti ſunt, aut Hebraice, id eſt, eo Syriaco ſermone qui tunc uſitatus erat Hieroſolymis. Si Græce ea verba protulerunt, Græce quoque intellexiſſe oportet Hieroſolymitanos illos Iudæos, quos hujuſmodi quiritatione ad ſeditionem concitarunt. Hoc

pacto

pacto tam Hellenistæ fuêre ad quos ea verba pronuntiata sunt, Hierosolymitani nempe Iudæi, quam Asiatici qui iis usi sunt. Sin autem Hebraicè, id est, Syriacè illa enunciata sunt ab Asiaticis Iudæis, non minus hi Hebraice sciverunt quam illi Iudæi Hierosolymitani, ad quos commovendos tali oratione feruntur usi. Vtro vis modo dicta ea accipias, aut Hebræi etiam fuêre illi Asiatici, quos tantum Hellenistas asserunt fuisse, aut etiam Hellenistæ extitere Hierosolymitani, quos Hebræos tantum contendunt extitisse. Postremo cum corpus illud Ecclesiæ Christi tum primum nascentis in urbe Hierosolymitana succrevisse dicatur, & coaluisse, an est probabile compositum ex aliis fuisse quam qui Hierosolymæ fixas sedes habebant, & domicilium in ea urbe posuerant? Non enim mihi fit verisimile, peregrinantes ex Asia Iudæos aut ex Europa, aliisque locis longinquioribus, qui sollemnitatis tantum gratia, aut alicujus si forte negotii, Hierosolyma venerant, ad breve tempus ibi mansuros, animum ad patrias sedes revertendi amisisse, ut Ecclesiæ Christianæ quæ in urbe illa formabatur, membra fierent. Quid enim verius quam Ecclesiam illam primam Christianorum, quæ Hierosolymis eo tempore congregata est, ex solis Hierosolymitanis constitisse? Ita & singulæ urbes quibus verbum Christi

annuntiarant ejus discipuli, congregatas & collectas habere Ecclesias ex hominibus qui in iis urbibus commorabantur. Hierosolymitana autem illa primitiva, quæ concorporata est priusquam gentibus in eam aditus pateret, ex duobus hominum generibus composita fertur, ex Hellenistis & Hebræis, utrisque nimirum Hierosolymitanis. Nam si Hellenistas ibi accipiamus pro Iudæis externis, & alibi inter gentes habitantibus, non capit fidem, illos exteros & peregrinos Iudæos patriæ oblitos adhærere voluisse Ecclesiæ quæ tum Hierosolymis congregabatur. Non enim ad aliquod tempus Ecclesia illa Hierosolymitana ædificabatur, sed ex hominibus inde loci fundabatur, non in alias partes discessuris cum visum esset. Verbi gratia, fac Iudæos per ea tempora Hierosolymis è Græcia, Macedonia, & Babylonia peregrinantes vel mercaturæ gratia, vel festivitatis, substitisse. Si qui ex his conversi ad fidem per Christi discipulos fuere, an una cum Hierosolymitanis civibus pariter Christianis factis Ecclesiæ illi sacramentum dederunt, non amplius patriam visuri? Imo si qui verbo Dei auscultarunt, ex Iudæis peregrinis tum pro tempore Hierosolymæ consistentibus, reversi in patriam & ipsi eorum locorum Apostoli evaserunt, fidemque ibi prædicarunt quam acceperant Hierosolymis. Quod multis exemplis comprobare possem.

Ergo

Ergo hoc pro certo definitum maneat, Ecclesiam primorum Christianorum quæ Hierosolymis congregata est, quo tempore nondum verbum Dei gentibus adnuntiabatur, ex solis incolis Hierosolymitanis constitisse, quà Hellenistis, quà Hebræis. Si Hebræi ibi Iudæi sunt, ut necesse est, Hellenistæ Iudæi non erunt. Non enim Hierosolymis duplex tum fuit Iudæorum genus, unum Hebraice tantum scientium, qui *Hebræi* dicerentur, alterum qui tantũ Grçcè nossent, & *Hellenistæ* proprio nomine vocarentur. Non possunt etiam videri Hellenistæ isti Iudæi peregrini propter eas quas attulimus rationes. Quod si esset, Hebrçi quibus oppositi sunt, de Palæstinis vel Hierosolymitanis Iudæis proprie interpretandi essent. Atqui docuimus suprà, omnes Iudæos ubicunq; consistentes, Hebræos etiam censitos atque appellatos fuisse. Nec hoc nominç Hebræorum auctores tam sacros quam Exoticos peculiare genus Iudæorũ intellexisse, qui aut Hebraice scirent, aut in Palæstina commorarentur. Nam & qui Hebraiçe eo tempore nesciebant, haud minus tamen Hebræi dici potuerunt, atque illi qui callerent antiquam linguam Hebraicam, qualis in usu erat Iudæis antequam in captivitatem abducerentur. Sic Romani etiam appellati sunt qui ignorabant linguam priscam Romanam. Et hodieque Romanè loqui in multis locis dicuntur, qui

 cor-

corrupto Idiomate Gallico aut Wallonico utuntur, quod longiùs diſtat ab antiqua Romana lingua, quàm Syriacum idioma & Hieroſolymitanum illo in tempore, quo Euangelium mundo illuxit, ab antiqua Hebraide differebat. Si qui etiam Græce callerent Iudæi, & ἑλληνισμοῦ periti eſſent, quo ἑλληνιστῶν nomen lucrari potuerunt, haud propterea exciderunt nativa Hebræorum appellatione. Nec enim hodie ſi qui ex Iudæis Germanice, aut Italicè, aut Belgice vel Sarmatice ſciunt, Iudæi ea gratia eſſe deſinunt, vel Hebræi, vel Iſraelitæ, & Abrahami ſemen, & Heberi propago. Ῥωμαῖοι Græcis etiam dicti ſunt, qui Romani Imperii partem facerent, tametſi non Romanè, ſed Græcè loquerentur, ut omnes Conſtantinopolitani & Europæi Græco idiomate utentes, & Imperio Romano ſubditi. Arabes quoq; رومي, id eſt *Romaum*, quidquid ditioni Romæ ſubjectum fuit. Quæ ratio vult, ut minus generalis ſit appellatio Hebræorum? Si ratio nulla id flagitat, oſtendant ſaltem aliquam uſus auctoritatem in contrarium invaleſcentem, vel ex auctoribus ſacris vel ex aliis. An dicent cum Paulus ad Hebræos ſcripſit ad ſolos direxiſſe Palæſtinæ Iudæos, aut ſolos Hebraice gnaros, Epiſtolam quę πρὸς Ἑβραίους inſcripta eſt? Tametſi hoc daretur, non tamen inde ſequeretur ἑλληνιστὰς qui his oppoſiti in prædicto loco Actuum leguntur, Iudæos videri.

ri. Immo contrarium inde magis liqueret. Sunt Hebræi Palæstinæ & Hierosolymorum proprie Iudæi. Inde consequi necesse est, Hellenistas qui cum his corpus Hierosolymitanæ Ecclesiæ componebant, non esse Iudęos. Omnes Iudæi Hierosolymorum cives Hebræi vocabantur κατ' ἐξοχὴν. Esto. Nulli originales Iudæi hujus urbis incolæ fuerunt, quin hoc eodem nomine vocari meruerint. Frustra ergo somniant Hellenisticarii, Hellenistas istos Hierosolymitanos fuisse Iudæos. Hellenistarum Hierosolymitanorum etiam alio loco meminit Lucas in iisdem Actibus Apostolorum, cap. IX. vers. XXVIII. καὶ ἦν μετ' αὐτῶν εἰσπορευόμενος εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ παῤῥησιαζόμενος ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς ἑλληνιστάς. Nimirum cum Hellenistis qui commorabantur in urbe Hierosolymitana. Alio loco apud eum mentio fit Hellenistarum Antiochensium cap. XI. vers. XX. ἦσαν δέ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες εἰσελθόντες εἰς Ἀντιόχειαν, ἐλάλουν πρὸς τοὺς ἑλληνιστὰς, εὐαγγελιζόμενοι τὸν κύριον Ἰησοῦν. Quis non videt istos Hellenistas fuisse Antiochenos? Ingressi hi viri Cyprii ac Cyrenæi Antiochiam sermonem habebant cum Hellenistis adnuntiantes eis verbum Christi. Sic Paulus cap. IX. Hierosolyma ingressus disputabat cum Hellenistis, nempe Hierosolymitanis. Ex istis porro Hellenistis

Antio-

Antiochenus Nicolaus fuit, inter septem Diaconos Hellenistas allectus, quem & Antiochenum disertè fuisse narrat Lucas, & fuisse Hellenistam ex eo liquet, quod ex corpore Hellenistarum ad Diaconatum fuit electus cum aliis sex. Vt Hellenistæ Hierosolymitani qui cum Hebræis sive Iudæis Hierosolymitanis Ecclesiam ejus loci constituebant, non fuere Iudæi, ita nec Iudæos liquet fuisse Antiochenos Hellenistas. Non enim Hellenistæ dicti essent, Antiochiæ indigenæ Iudæi, sed Ἰουδαῖοι Ἀντιοχεῖς. Sic enim ubique locorum Iudæi ab urbe in qua nati & cujus cives erant, se denominare vulgo solebant, ut paulo post docebimus. Ex his ergo statui potest Hellenistas non fuisse origine Iudæos. Cum enim in omnibus urbibus Syriæ fuerint Hellenistæ, à Iudæis diversos eos censeri necesse est. Præterea ut cap. VI. Actorum distinguuntur ab Hebræis Hellenistæ, ita eorumdem Actorum XI. à Iudæis clare distincti visuntur. Non ergo Iudæi, nec origine, cum ab utrisque discernantur.

AD

Ad V. Quæstionem, an Iudæorum gens olim diviſa in duo genera fuerit, nempe in Iudæos Helleniſtas & Hebraiſtas.

Summarium.

Opinio doctorum hominum proponitur de duobus generibus Iudæorum. quid ad verum diſcrimen requiratur: id hic non procedere. Dialectus non facit diſcrimen generis. Etiam Hierſolymis fuere ἑλληνισαὶ: & extra Palæſtinam Hebraiſantes. Loca differentiam non facere. Non omnes extra Palæſtinam linguæ græcæ gnaros fuiſſe. In Actorum cap. 2. nulli Helleniſtæ nominantur, nec Hebræi. Philo de Romanis Iudæis: & ita de aliis è Ioſepho: & de aliquibus ex Actis Apoſtol. Inter exules & non exules inepta diſtinctio. Locus Martialis correctus, Trans Euphratem habitantes nec Helleniſtas fuiſſe nec exules. Exules qui proprie dicantur. Epiſtola Agrippæ ad Carum apud Philonem. Ioſephi teſtimonium. Hieroſolyma non tantum Metropolis τῆς θρησκείας, ſed etiam τῆς πολιτείας. Iudæos tempore Philonis nullum templum Alexandriæ habuiſſe ut voluit Ioſeph. Scaliger. Petrum primam Epiſtolam Babylone ſcripſiſſe. Romæ tum paucos Iudæos fuiſſe & maximam partem ſervos. Scaligeri ſententia refutatur. Helleniſtas Iudæos non minus ignotos fuiſſe Ioſepho quam Philoni. Diaſporam de qua Ioann. cap. VII. non eſſe Europæam. Omnes qui Iudaiſmũ non profitebantur, ἕλληνες dicti. Διασπορὰ ἑλλήνων quid apud Ioannem: non fuiſſe exilium, ſed colonias, diſperſiones voluntarias. Sub Macedonibus nulla diſperſio contigit. Locus Ioannis explicatus. Vrbe capta demum Iudæi exules ſibi viſi: & vere fuere. Diſtinctio Iudæorum ab ipſiſmet facta

cta explicatur, in Palæstinos & Babylonios. Cur Lucas in Actis cap. II. distinguat inter Hebræos & Hellenistas, & non inter Iudæos. Quare Epistola ad Hebræos scripta sit, non Iudæos: Hebræi apud Lucam tam Syri proselyti quam Iudæi religione Christiani; & sermone Hebraisantes. Iudæi appellatio magis pertinet ad religionem, Hebræi ad gentem.

NVnc discutienda opinio doctorum hominum quibus hactenus persuasum fuit, Iudæos in duo genera divisos fuisse, in Hellenistas & Hebræos, quos etiam quidam non veriti sunt, nominare Hebraistas. Videndum, inquam, quo fundamento superstructa sit, ista (non enim ita eam nuncupare verebor) hariolatio. Sic enim statuunt, omnes Iudæos extra Iudæam habitantes, quos & exules appellant, vulgo vocatos olim Hellenistas: qui vero Palæstinam incolerent, & Hierosolyma, primariam Palæstinæ urbem, Hebræos & Hebraistas. Nominis apparet ratio, in Hellenistis quod Græco uterentur idiomate, in Hebræis aut Hebraistis, quod Hebraico. Nunc quærendum & examinandum an hæc distinctio stare possit, quo argumento nitatur, qua auctoritate se tueatur. De auctoritate si pugnemus, facile vincentur qui nullum auctorem antiquum possunt adducere, qui hujus distinctionis meminerit. Sane nec novum. Si ratione certare volent, & hoc telo destitutos ubi se agnoverint, haud scio an se victos fateri sustinebunt.

ſtinebunt. Multa quinimo rationum & graviſſima pondera in eos devolvemus, quibus obruentur. Quod differentiæ faciendæ gratia inducitur inter res duas, aut perſonas, ita certum debet eſſe, & ex utraque parte rebus quibus addicitur, ſic deſtinatum, ut inter utramque reciprocare non poſſit. Quod de una dicitur, non debet de altero dici. Nam ſi fiat, omne quod inſtituitur, diſcrimen tollitur. Helleniſtarum igitur & Hebræorum ſive Iudæorum hebraizantium, cum talis introducitur differentia, ut iſti Palæſtinæ incolæ ſint, cæteri omnes extra Palæſtinam quibuſcunque in locis degant, Helleniſtarum nomine cenſeantur, non poſſunt Helleniſtæ eſſe nec dici Hebręi, nec Hebręi Helleniſtę. Sic optimè ſtatuetur illud inter utroſque diſcrimen ſi verum erit, ſi non erit. nec pro diſcrimine habebitur quod indifferenter de utroque ac promiſcue uſurpabitur. Græci à Latinis differũt. Qui græcus eſt origine, Latinus non eſt, & contra. Poteſt Græcus Latino ſermone uti, & Latinus Græco, atque ita hic dicetur Latinus ἑλληνίζων, vel ἑλληνιστὴς, ille Græcus ῥωμαΐζων vel ῥωμαϊστής. Diſcrimen quod inter Helleniſtas & Hebræos interjicitur, haud ita procedit. *Hebræus* nomen eſt gentis, *Helleniſtes* dialecti. Hoc convenit omnibus hominibus Græce ſcientibus ac loquentibus, quia gentem non denotat, ſed omnem hominem ἑλληνίζοντα. Illud nomen

gentis

gentis & solis aptari potest qui ab ea gente sunt. Soli ergo Iudæi Hebræi sunt, quia generis omnes & originis Hebrææ. Si pro ἑβραΐω posueris ἑβραΐζω, tum loquelæ χαρακτῆρα designabit, & cuicunq; ἑβραΐζοντι competet, Græco, Latino, Persæ, & aliis. Bene ergo comparabuntur & componentur ἑβραϊστὴς & ἑλληνιστής. Sed quid inde sequitur? Idem quod ex differentia Ῥωμαϊστοῦ & Ἑλληνιστοῦ. Qui genere Græcus est siue ἕλλην, potest esse Ῥωμαϊστής. Qui Romanus est oriundo, similiter euadere potest ἑλληνιστής. Sic Romanus erit ἑλληνιστὴς, & Ἕλλην Ῥωμαϊστής. Quid ex eo volumus efficere? Hoc nempe. Qui genere ἕλλην est, dum vernaculo sermone utitur, ἑλληνίζει, dum Latino quem didicit, ῥωμαΐζει. Ita ἑλληνίζειν & ῥωμαΐζειν in eandem personam congruit. Ergo & ἑλληνιστὴς & ῥωμαιστὴς unus idemque. Si qua in eadem persona intercedit differentia inter has duas dialectos, naturæ & doctrinæ ratione fiet. Nam unus idemque potest esse, ut dixi, ἑλληνιστὴς & ῥωμαϊστὴς, qui Latini pariter & Græci sermonis peritus fuerit. Vt origine Latinus, Romano utetur, Græco verò, quia didicerit, & contra. Nihil hoc vetabit quin discrimen gentis ac generis maneat. Nam Græcus quamvis ῥωμαΐζων, diversus erit à Latino ἑλληνίζοντι. Videamus de Iudæis Hellenistis & Hebraistis an tale discrimen induci possit, quale inter Græcos & Latinos Græcissantes: Nullo modo.

modo. Nam differentia, ut dixi, generis inter eos relinquitur. Inter Iudæos ἑλληνιςὰς & ἑβραϊςὰς nulla generis aut originis discretio est. An erit linguæ? Ita quidem, sed non ad hoc ut perpetua & propria possit manere hæc differentia. Iudæus Ἑλληνιςὴς poterit etiam esse, Ἑβραϊςὴς, nec hoc tantùm, sed etiam Ῥωμαϊςὴς & Περσιςὴς, & à totidem linguis nomen habere quot poterit addiscere, & quot calluit Mithridates. An nulli Hebræi, id est Palæstinæ & Hierosolymorum incolæ, Græcè gnari fuere? Si qui fuêre, ut plures fuisse constat, etiam dici potuerunt ἑλληνιςαὶ, & revera fuerunt. Nam & Iosephus ἑλληνιςὴς fuit, & Septuaginta interpretes qui Hierosolymitani domo fuêre, ἑλληνιςῶν appellatione digni videntur. Nec negabunt Hellenisticarii pro veris habitos & habendos Hellenistis. si quidem & eorum translatio lingua Hellenistica conscripta est, ut affirmant. Non etiam dubium quin ætate Apostolorum plures Hierosolymis vixerint veri ac germani Iudæi, id est Hebræi, qui etiam linguam Græcam apprime calluerint. Atqui inde de his haud minus quam de aliis sequetur, eos fuisse ἑλληνιςάς. Iam verò inter illos Hellenistas, quos extra Palæstinam submovent, & ab Hebræorum nomine segregant, nulline extiterunt qui Hebraicè scirent? Immo infiniti, nec aliter dicturi sunt. Si negabunt, vel unus eos Paulus refellet Hebraicè peritissimus.

Immo etiam peritior quam Græcè. Eum ex illorum Hellenistarum genere, quos ita propriè nominandos censent, inficias ire nec possunt. Sic ergo Paulus idem Ἑλληνιστὴς & Ἑβραϊστὴς fuerit. Quinimmo & αὐτόχρημα Hebræus. Sic enim de semetipso dicit. Ἑβραῖοι εἰσιν; Ἑβραῖος κἀγώ. Similes Paulo extitisse innumeros ne ambigi quidem potest. Quid ergo? Iam habemus Ἑβραίους ἑλληνιστὰς, & ἑλληνιστὰς Ἑβραίους. Vbi ergo differentia quæ ab his statuitur inter Hebræos & Hellenistas Iudæos, aut cujus rei discrimen invectura est? Non certè generis. Nam utrique ab eadem origine & gente. Non linguæ, quia invicem hæc reciprocantur, ut ἑλληνιστὴς sit qui Hebræus est, & Hebræus vel ἑβραϊστὴς qui Hellenistes existit. Si de facto ipso, ut vocant, hæc distinctio interponetur, ut nimirum qui Græcè scit Iudæus, & Hebraice nescit, Hellenista vocetur, qui vero Hebraicè novit, & Græcam linguam ignorat, pro Hebræo habeatur, & sic appelletur, ita sane constabit differentia linguæ, ut loci corruat. Nam & Hierosolymitani Palæstinique plures occurrent Hellenistæ, & in Græcia aliisque locis extra Palæstinam inter Iudæos exules non pauci existent Hebræi vel Hebraistæ. Quomodo ergo procedet quod volunt, omnes qui extra Palæstinam degebant, Iudæos Hellenistas fuisse, & qui intra Palæstinam sedes habebant, Hebræos esse dictos,

ctos, & ea ratione invicem hos & illos fuisse distinctos? Non ergo loca discrimen fecere, quandoquidem ubique locorum tam Hellenistæ quam Hebraistæ fuere, & multi Hebraistæ simul & Hellenistæ. Ratio aliqua utcunque suaderet in Græcia natos Iudæos, Hellenistas esse appellatos à linguæ Græcæ usu cui à pueris assuevissent. Non tamen in hoc valeret, ut inde discrimen nasceretur certum ac perpetuum inter hos Hellenistas, & alios Iudæos qui minimè Græcè nôssent. Saltem illud ex eo efficeretur, pari modo alios Iudæos pro linguæ quam callerent ratione varias appellationes esse sortitos. Qui in Italia oriundi essent, & Latine loquerentur, Ῥωμαϊστὰς dici: Qui Persice, Περσιστὰς, Qui Armeniace, Ἀρμενιαστάς. Atque ita de aliis. At illud omnium est ἀτοπώτατον, quibuscunque in locis natos & habitantes Iudæos, exceptis qui in Palæstina incolerent, *Hellenistas* appellatos, etiamsi Græce nescirent. Nam nec illud cuiquam credibile est in omnibus locis, ubi Iudæi erant, linguæ Græcæ usum ita usitatum fuisse, ut eodem modo à pueris cum nutricum lacte hauriretur, quomodo à Græciæ vernaculis hauriebatur. Nemo tantus est, neque tanti, auctor, qui mihi persuadere possit, ultra Euphratem natos & incolentes Iudæos ita linguam Græcam à teneris didicisse, ut inde *Hellenistæ* appellari deberent, haud secus quam illi qui in media

Græcia vitales auras duxiſſent. Indiæ ergo, & Carmaniæ, & Perſidis,& Mediæ,& Meſopotamiæ, & Arabiæ Iudæi, item Elamitidis, æque ἑλληνισμοῦ intelligentes erant, ut ipſi ἕλληνες? Cur non & ipſi Medi, & Parthi & Elamitæ, & Arabes, & aliæ gentes inter quas verſabantur Iudæi,eodem modo ἑλληνισθῆναι putandi, ut Iudæi qui in eorum regionibus naſcerentur? An hoc donum peculiare Iudæis à Deo datum fuit, ut in India nati poſſent ἑλληνίζειν & ἑλληνισταὶ inde dicerentur, cum Indi ipſi vulgò non id haberent? Si lingua Græca adeo familiaris fuit in omnibus Orientis partibus, ut placet Helleniſticariis, qui omnes earum regionum Iudæos Helleniſtas inde nomen nactos eſſe aſſerunt, quid fiet miraculo Pentecoſtes? Quid opus fuit linguis igneis à Sp. ſancto diſtributis Apoſtolorum gregi, ut ab omnibus nationibus ἑτερογλώσσοις poſſent intelligi? Satis habuiſſent Græca lingua loqui, & ſine ullo miraculo ab omnibus auditi gentibus & intellecti fuiſſent. Sic autem inter ſe dicebant obſtupefactæ nationes, quod cum Galilæi eſſent Apoſtoli, ſingulæ tamen eos loquentes idiomate, quod ipſæ in ſedibus patriis natura imbiberant, audiebant. Καὶ πῶς ἡμεῖς, inquiebant, ἀκούομεν ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ ἡμῶν ἐν ᾗ ἐγεννήθημεν; *Et quomodo nos audimus unuſquiſque linguam noſtram in qua nati ſumus?* Deinde enumerat diverſa genera nationum

quæ

quæ illi diſcipulorum concioni interfuerunt, qua diverſis loquuti ſunt linguis. In qua enumeratione mirandum, nullos ἕλληνας neque ἑλληνιστὰς recenſeri. Πάρθοι, καὶ Μῆδοι, καὶ Ἐλαμῖται, καὶ οἱ κατοικοῦντες τὴν Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν, Πόντον, καὶ τὴν Ἀσίαν, Φρυγίαν τε καὶ Παμφυλίαν, Αἴγυπτον καὶ τὰ μέρη τῆς Λιβύης, τῆς κατὰ Κυρήνην, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, Κρῆτες καὶ Ἄραβες ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν. Gentes ac populi qui hîc recenſentur, partim ἰδικῇ dialecto inter ſe differebant, partim γλωσσικῇ. Sed nec Ἑβραῖοι hic nominantur, nec Ἑλληνισταί. Quos Lucas omittere non videtur debuiſſe, quorum & aliquot locis alibi meminit, præſertim cum de diſcrimine linguarum hîc ageretur, Iudæam inter alias commemorat, quaſi quæ tum diverſa dialecto uteretur à Galilęa. Nam Galilęi erant qui loquebantur. Eorum λαλιὰν differentem fuiſſe à Iudæis germanis qui Iudęam incolebant, conſtat etiam ex Euangelio de Petro, qui Galilęus, ἡ λαλιά σου δῆλόν σε ποιεῖ. In Pamphylia porro, Aſia, Phrygia, Ponto, Cappadocia etſi ſermo Gręcus etiam multum frequentaretur, aliam etiam dialectum ſingulæ illæ provinciæ ſibi peculiarem, atque à vicinis diverſam habuerunt. Hinc & Cibyratas Strabo quattuor linguis uſos eſſe ſcribit, Piſidica, Græca, Lyda, & Solyma. τέτταρσι δὲ γλώτταις ἐχρῶντο οἱ Κιβυρᾶται, τῇ Πισιδικῇ, τῇ

Σολύμων, τῇ Ἑλληνίδι, τῇ Λυδῶν. Syri erant δίγλωττοι eo tempore, ut & Iudęi. Græca & Syriaca utebantur; Immo & τρίγλωττοι. Nam & Romana illis etiam in uſu. Si differentia inter Hebraiſtas & Helleniſtas Iudęos tunc extitiſſet, adeo nota & certa, ut videri volunt, non prætermiſiſſet Lucas eam tam celebrem diſtinctionem notare eo loco, ubi maxime locum habere videbatur. Nam & Iudęos ac proſelytos ibidem generali diſtinctione diviſit, cum paulo ante Iudæam nominatim commemoraſſet inter regiones ac gentes ἑτερογλώττους, Repetiit tamē ac dixit, Καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, Κρῆτες τε καὶ Ἄραβες ἀκούομεν λαλούντων αὐτῶν ταῖς ἡμετέραις γλώσσαις τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ. Iudęos illos quos à proſelytis linguæ tantum ratione ſeparavit, Hebraicè loquutos eſſe conſtat, quale tunc erat Hebraicum idioma, idem nempe cum Syriaco. Sed & paulo ante eodem capite Iudęorum meminit Hieroſolyma inhabitantium ex omnibus gentibus quæ ſub cælo ſunt. Ἦσαν δὲ ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι, ἄνδρες εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους, τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανόν. *Erant autem in Hieruſalem habitantes Iudæi, viri religioſi, ex omni natione quæ ſub cælo eſt.* Quinam erant illi viri religioſi Iudęi qui ex omni natione habitabāt Hieroſolyma? Nempe illi ipſi de quibus ſtatim ſubjicitur nominatim facta recenſio, Πάρθοι, Μῆδοι καὶ Ἐλαμῖται. Iudęi nimirum

mirum ex Parthia, Media, Elamitide, & aliis, quę ſequuntur regionibus. Inter quas & Iudęa nominatur, Μεσοποταμίαν, Ἰουδαίαν τε καὶ Καππαδοκίαν. Non minus ergo Iudæi erant ac dicebantur, in Parthia nati & Media quam in Iudæa. Quod etiam liquet ex his Philonis verbis in Legatione ad Gajum, οὐ μόνον τοῖς τὴν ἱερὰν χώραν κατοικοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τοῖς πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης Ἰουδαίοις. *Non ſolum terram Sanctam*, id eſt Iudęam, *incolentibus Iudæis, ſed etiam ubicunque terrarum toto orbe vitam degentibus.* Iſti πανταχοῦ τῆς οἰκουμένης κατοικοῦντες Ἰουδαῖοι noſtris Helleniſticariis Helleniſtæ fuere. Quod ignoravit Philo, nec quiſquam Iudęorum aut Græcorum ea ætate ſcivit. Religioſi autem illi Iudęi qui ex toto orbe, & ex omni natione quam ſol videt, profecti, Hieroſolyma tunc incolebant, ſtudio religionis ac pietatis relicto natali ſolo, in urbem ſanctam ſe contulerant, domiciliumque ibi optarant, ut templum de proximo aſſiduè frequentarent. Non ex Iudęa ergo tantum, ſed ἀπὸ παντὸς ἔθνους quod ſub cælo eſt, Iudęi Hieroſolymis ſedes plurimi fixerant. Sed cur, cum jam commemoraſſet, τοὺς Ἰουδαίαν κατοικοῦντας qui in feſto Pentecoſtes Hieroſolymis Apoſtolorum concioni intererant, & Ἰουδαίους omnes illos nominaſſet qui ex diverſis orbis partibus Hieroſolymam advęnerant, paulò poſt iterum repetit de Proſelytis & Iudæis? καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥω-

μαῖοι, Ἰουδαῖοι τε καὶ προσήλυτοι. An hi Iudęi diverſi erant ab illis quos vocavit τὴν Ἰουδαίαν κατοικοῦντας? An etiam alii erant ab illis quos Ἰουδαίους εὐλαβεῖς ἀπὸ παντὸς ἔθνους Hieroſolyma tunc habitaſſe ſcripſit? Generatim primò Ἰουδαίους appellavit qui ex diverſis partibus orbis, quæ in ſubjectis recenſentur, urbis ſanctæ incolatum elegerant. Inter eas orbis regiones etiam Ἰουδαίαν numeravit, ut doceret non ſolùm ex propinquis locis, ut erat Iudęa, ſed etiam ex longinquis & toto orbe diſſitis, ortos Iudęos Hieroſolyma incoluiſſe. Poſtea etiam, illos Iudęos recenſuit qui non κατοικοῦντες Hieroſolyma erant, ſed ἐπιδημοῦντες, advenæ, non incolæ. Hi propter feſtum, vel alterius negotii cauſa Hieruſalem venerant, tantiſper in urbe manſuri, donec id cujus rei gratia advenerant, peregiſſent. Romanos primum inter eos enumerat tam Iudęos quam Proſelytos, deinde Cretas & Arabes. Quoniam hæc ex vero narrantur ab Euangeliſta, quos ſcivit revera tum ἐπιδημοῦντας Hieroſolymis fuiſſe, eorum nominatim meminit. Diſtinguendũ autem in verbis Lucæ, καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι Ἰουδαῖοί τε καὶ προσήλυτοι, Κρῆτες τε καὶ Ἄραβες. *Et qui in urbem advenerant, Romani partim Iudæi, partim proſelyti, Cretesque & Arabes.* Qui ſuperius memorati ſunt, Iudęi fuere ex variis totius orbis provinciis ἐν Ἱερουσαλὴμ κατοικοῦντες, hic ſunt ἐπιδημοῦντες, non inquilini Hieroſolymorum

Iudæi,

Iudęi,ſed advenæ ad breve tempus in urbe Iudæi Romani & proſelyti,qui propter feſti ſollemnitatem venerant. Qui Romam incolebant Iudęi, Romanos dictos eſſe ex Philone & Ioſepho certum eſt. Quibuſcunque enim in civitatibus incolatum concupiſſent Iudęi, aut ſi ibi nati eſſent, earum urbium cives cenſebantur, & ἰσοτελεῖς cum aliis civibus fiebant, & jure civitatis accepto,ab illa urbe denominari ſolebant. De Romanis Iudęis Philo in libro de Legatione ad Cajum,de Auguſto: Πῶς οὖν ἀπεδέχετο τὴν πέραν τοῦ Τιβέρεως ποταμοῦ μεγάλην τῆς Ῥώμης ἀποτομήν, ἣν οὐκ ἠγνόει κατεχομένην καὶ οἰκουμένην πρὸς Ἰουδαίων. Ῥωμαῖοι δὲ ἦσαν οἱ πλείους ἀπελευθερωθέντες. Αἰχμάλωτοι γὰρ ἀχθέντες εἰς Ἰταλίαν ὑπὸ τῶν κτησαμένων ἠλευθερώθησαν, οὐδὲν τῶν πατρίων παραχαράξαι βιασθέντες. Et paulo poſt: ἀλλ' ὅμως οὔτε ἐξῴκιζε τῆς Ῥώμης ἐκείνους, οὔτε τὴν Ῥωμαϊκὴν αὐτῶν ἀφείλετο πολιτείαν. *Eos nec urbe expulit, nec civitatis jure privavit.* Sed etſi civitate Romanæ urbis donati non eſſent, quia in ea urbe domicilium habebāt, Ῥωμαῖοι dici poterant, & ſic paſſim dicebantur ab urbe in qua habitabant. Sic Alexandriæ Iudęi vocabantur Ἀλεξανδρεῖς, Antiochiæ Ἀντιοχεῖς, & ita de aliis. Ioſephus lib. II. contra Apionem: τὸ δὲ θαυμάζειν πῶς Ἰουδαῖοι ὄντες Ἀλεξανδρεῖς ἐκλήθησαν, τῆς ὁμοίας ἀπαιδευσίας. Πάντες γὰρ οἱ εἰς ἀποικίαν τινὰ κατακληθέντες, κἂν πλεῖστον ἀλλήλων τοῖς γένεσι διαφέρωσιν, ἀπὸ

τῶν οἰκιστῶν τὴν προσηγορίαν. καὶ τί δεῖ περὶ τῶν ἄλλων λέγειν; Αὐτῶν γὰρ ἡμῶν οἱ τὴν Ἀντιόχειαν κατοικοῦντες, Ἀντιοχεῖς ὀνομάζονται. Τὴν γὰρ πολιτείαν αὐτοῖς ἔδωκεν ὁ κτίστης Σέλευκος. Ὁμοίως οἱ ἐν Ἐφέσῳ, καὶ κατὰ τὴν ἄλλην Ἰωνίαν τοῖς αὐθιγενέσι πολίταις ὁμωνυμοῦσι, τοῦτο παρασχόντων αὐτοῖς τῶν διαδόχων. ἡ δὲ Ῥωμαίων φιλανθρωπία πᾶσι μικροῦ δεῖν τῆς αὐτῶν προσηγορίας μεταδεδώκασιν, οὐ μόνον ἀνδράσιν, ἀλλὰ καὶ μεγάλοις ἔθνεσιν ὅλοις. Ἴβηρες γοῦν οἱ πάλαι, καὶ τυῤῥηνοὶ, καὶ Σαβῖνοι Ῥωμαῖοι καλοῦνται. *Illud quoque quod se mirari dicit, quod cum Iudæi essent, Alexandrini vocati sint, similis inscitiæ est. Omnes enim qui in coloniam aliquam deducuntur, etsi plurimum invicem genere differant, à conditoribus appellationem accipiunt. Et quid opus de aliis dicere?* Nostrorum *enim ipsorum qui Antiochiam inhabitant, Antiocheni nominantur. Ius enim civium iis dedit Conditor Seleucus. Similiter & qui in Epheso commorantur, & in reliqua Ionia cum civibus inde natis eandem appellationem sortiuntur, hoc illis concedentibus regni successoribus. Romanorum verò clementia omnes ferme appellatione sua participavit, non solum viros singulos, sed etiam totas nationes, & quidem magnas. Hispani denique antiqui, & Tyrrheni, & Sabini Romani vocantur.* Illustris Iosephi hic locus, ex quo constat non aliud Iudæis, alibi quam in Iudęa consistentibus, nomen hæsisse quam ab urbe in qua manerent, & domicilium collocassent. Idque confirmatur multis locis Actorum.

rum. Vt cap. XI. Cyprii, & Cyrenenses, vocantur Iudæi Cypri, & Cyrenarum incolæ. Διῆλθον ἕως Φοινίκης καὶ Κύπρου μηδενὶ λαλοῦντες τὸν λόγον εἰ μὴ μόνον Ἰουδαίοις. Ἦσαν δέ τινες ἐξ αὐτῶν ἄνδρες Κύπριοι καὶ Κυρηναῖοι, οἵτινες εἰσελθόντες εἰς Ἀντιόχειαν ἐλάλουν πρὸς τοὺς Ἑλληνιστὰς εὐαγγελιζόμενοι τὸν Κύριον Ἰησοῦν. Cyprii illi & Cyrenenses viri, Iudæi fuere, à quibus discernit Hellenistas illos Antiochenos. Cap. XIIII. Διατριβόντων δὲ αὐτῶν καὶ διδασκόντων ἐπῆλθον ἀπὸ Ἀντιοχείας, καὶ Ἰκονίου Ἰουδαῖοι. Cur Hellenistas eos hic nominavit Lucas, quandoquidem ex definitione, quam afferunt Hellenisticarii, omnes Iudæi, exceptis iis qui in Iudæa commorabantur, *Hellenistæ* dicti sunt? Et cap. XVII. οἱ ἀπὸ Θεσσαλονίκης Ἰουδαῖοι, *Iudæi de Thessalonica*, pro Ἰουδαῖοι Θεσσαλονικεῖς. Hoc enim loquendi genus tum vulgare, ut in illo versu Græco de Octonario metro Boisci:

Βοΐσκος ὁ ἀπὸ Κυζίκου παντὸς γραφεὺς ποιήματος.

Quem sic Latinè vertit Rufinus:

Boiscus is de Cyzico, novi repertor carminis.

Id est, Βοΐσκος Κυζικηνός. Romani veteres dixissent, *Boiscus Cyzico*, ut apud Plautum, *Hospes Zacyntho*. Quod Græcus vetus dixisset, Ζακυνθόθεν, Novus, ἀπὸ Ζακύνθου. Cap. XVIII. vers. XXIV. Ἰουδαῖος δέ τις Ἀπολλὼς ὄνομα, Ἀλεξανδρεὺς τῷ γένει. Plures si quis requirat, reperiri posse non dubito. Ex quibus omnibus liquet,

liquet, nullis Iudæis, quamvis alibi quam in Iudæa aut Hierosolymis habitantibus, quamvis in media Græcia natis, nomen Hellenistarum datum. Nam & Ephesо oriundi vocabantur teste Iosepho Ephesini, & in aliis, Ioniæ urbibus nati similiter urbium suarum nomen singuli gerebant. Sed & ridicula est, nec minus falsa distinctio Iudæorum illius temporis in Exules, qui toto orbe dispersi essent, & non exules qui in Palæstina tantùm ævum agitarent. Multò etiam magis ridiculum & absurdum, quod censent illos omnes quos pro exulibus habent, *Hellenistas* appellatos esse, quasi Hellenistæ forent aut dicerentur etiam ii, qui in locis illis ubi non erat usus linguæ Hellenicæ, lucem primum vidissent: Romæ scilicet nati & educati Iudæi pauperculi, quorum cophinus & frenum supellex, ut ait Satyricus, Græca potius ac prius imbuti fuerint loquela quam Latina. Quis enim non credat, Iudęos Romanos Romane scivisse, & à pueris eum sermonem didicisse, ut ii qui in Græcia nati erant, Græcum callebant? Eo usque quosdam & profecisse constat in cognitione Romanæ linguæ, ut etiam Latine scripserint. Extant duo Epigrammata Martialis lib. XI. in quemdam Theodorum Iudæum poëtam, qui Latinè poëmata condiderat. Epigramma XCIIII. in Theodorum poëtam Iudæum:

Pierios vatis Theodori flamma penates
Abstulit:

Sequitur in eundem XLV. Epigramma, ut habent inscriptum veteres libri.

Quod nimium luces, nostris & ubique libellis
Detrahis, ignosco, Verpe poeta, sapis.

Vltimum illius Epigrammatis distichum ita legendum est:

Ecce negas jurasque mihi per templa Tonantis:
Non credo, jura Verpe per Achiolam.

Id est, per eum qui vivit in æternum החי עולם. Ita corrigendum esse, alibi docebimus, pro eo quod est in vulgatis *per Anchialum*. Quod est ineptum. Ecce poëtam Iudæum qui Latinos versus faciebat, & tamen etiam Romæ Iudaicam dialectum usurpabat, ut omnes Iudæi ibidem commorantes faciebant, ut hinc colligere est. Exigit enim Martialis, ut solemni Iudæis jurejurando utatur, quod si faciat, se potiùs ei crediturũ quam juranti poëticè & Romanè per templa Tonantis quem nihili æstimabat, immo ἐβδελύσσετο. Romani Iudæi utcunque Græcè nosse poterant. Babylonios & trans Euphratem in superiore Asia incolentes Iudæos, quorum maxima fuit multitudo, longè magis superat fidem Græcè, id est ἑλληνιστὶ scisse, Ἑλληνιστὰς nuncupatos esse. Illinc etiam exules? Ita volunt. Sed an ideo Hellenistæ? Hoc ὑπερβολὴ stultitiæ & inscitiæ nullam facit reliquam. Quid si non exules fuisse doceamus,

ceamus, an non ſequetur, nec fuiſſe Helleniſtas? Ita neceſſe eſt, quandoquidem ſolos exules Helleniſtas appellatos cenſent, iis verò qui exules non eſſent, Iudæorum propriè nomen competiſſe, ut qui Hieroſolymis & in cæteris Palæſtinæ urbibus & vicis habitarent. Ergo ſi efficere poterimus, ut qui exules ab his habiti ſunt, non fuerint exules, hoc etiam una eademque opera præſtabimus, ut nec Helleniſtæ ſint dicendi, nec unquam dicti. Exul is proprie dicitur cui non licet, cum libet, in patriam reverti, nec locum exilii ſui relinquere. An dicere poſſunt Helleniſticarii, quando nō licitum fuerit illis exulibus eo tempore quotieſcunque libitum iiſdem fuit, in Palæſtinam redire, & Iudæam incolere, & Hieroſolymis habitare? Nonne ex eo loco Actorum quem ſupra produximus cap. 11. conſtat, ſicut ibi diſertè memoratur, ἀπὸ παντὸς ἔθνους ὑπὸ τὸν οὐρανὸν Iudæos Hieroſolymis habitaſſe, ex Parthia, Media, Elamitide & reliquis orbis oris quæ ibidem recenſentur? Quamdiu templum ſtetit, nunquam ſe pro exulibus reputarūt Iudæi, quibus non ſolum licebat, quandocunque vellent, in Iudæam venire ex omnibus orbis partibus, templum inviſere, in eo adorare, ſacra facere, etiam in urbe ſedem, ſi id decreviſſent, figere. Vbicunq; eſſent Iudæi, pecunias colligebant à ſuis, eaſque per miniſtros huic rei deſtinatos, *Apoſtolos*, id eſt

Miſſos,

Missos, inde appellatos, Hierosolymam mittebant, quæ quasi Metropolis censebatur, omnium ubicunque consistentium Iudæorum. Quibus jus civitatis illius ademptum non erat, qui omnes eandem Metropolim agnoscebant, & ab ipsa omnes pariter veluti ejusdem urbis sanctæ cives agnoscebantur, quamvis in remotissimis ab ea Metropoli locis & nati essent, & locum domicilio optassent, quis exules eos fuisse dixerit? Ipsorum porro Iudæorum testimonio constare potest, non se pro exulibus tunc gessisse, nec hoc nomine se unquam appellandos existimasse, stante templo & urbe. Epistola Agrippæ ad Cajum, quam in libro de Legatione ad eum principem posuit Philo, ejus rei fidem maxime una facere potest, toto orbe nempe dispersos Iudæos quasi colonos ejusdem matricis civitatis, sive Metropolis fuisse censitos, non exules. Sic enim Agrippa rex Iudæorum in ea loquitur de Hierosolymorum urbe, quam *ἱεράπολιν* appellat: *αὕτη*, inquit, *ἐμὴ μὲν ἐστὶ πατρὶς, μητρόπολις δὲ οὐ μιᾶς χώρας Ἰουδαίας, ἀλλὰ καὶ τῶν πλείστων διὰ τὰς ἀποικίας ἃς ἐξέπεμψεν ἐπὶ καιρῶν, εἰς μὲν τὰς ὁμόρους, Αἴγυπτον, Φοινίκην, Συρίαν, τήν τε ἄλλην καὶ τὴν Κοίλην προσαγορευομένην, εἰς δὲ τὰς πόῤῥω διῳκισμένας, Παμφυλίαν Κιλικίαν, τὰ πολλὰ τῆς Ἀσίας ἄχρι Βιθυνίας, καὶ τῶν τοῦ Πόντου μυχῶν. Τὸν αὐτὸν τρόπον καὶ εἰς Εὐρώπην, Θετταλίαν, Βοιωτίαν, Μακεδονίαν, Αἰτωλίαν*

πωλίαν, τὴν Α᾽τ̓ικὴν, Α᾽ργ☉, Κόρινθον, τὰ πλεῖςα καὶ ἄριςα Πελοποννήσε, καὶ ἐ μόνον αἱ ἤπειροι μεςαὶ τῆ Ἰεδαϊκῶν ἀποικιῶν εἰσιν, ἀλλὰ καὶ νήσων αἱ δοκιμώταται, Ε᾽ύβοια, Κύπρ☉, Κρήτη, καὶ σιωπῶ τὰ πέραν Εὐφράτε. Πᾶσαι γὰρ ἔξω μέρες βραχέ☉ Βαβυλῶν☉ καὶ τῆ ἄλλων σατραπειῶν αἱ ἀρεῖῶσαι ἔχεσι τὴν ἐν κύκλῳ γῆν, Ἰεδαίες ἔχεσι τὰς οἰκήτορας. *Pro sancta verò civitate, hæc afferre licet. Eam esse Metropolim non unius regionis Iudææ, sed & plurimarum, propter colonias variis temporibus deductas, vel in proxima quæq; loca, ut in Ægyptum, Phœnicem, Syriam, & aliam quæ vocatur Cœle, vel in longius dißitas provincias, Pamphyliam, Ciliciam, in plerasque Asiæ partes usque Bithyniam, & Ponti sinus intimos. Pari modo & in Europam, ut Thessaliam, Bœotiam, Macedoniam, Ætoliam, Atticam, Argos, Corinthum, partesque Peleponnesi plerasque, & præcipuas. Nec tantum continentis provinciæ Iudæorum coloniis referta sunt, sed etiam insularum celeberrimæ Eubœa Cyprus, Creta. Nihil dico de his quæ trans Euphratem. Omnes enim excepta exigua parte Babylonis, & aliarum Satrapiarum, quæcunque pinguem ubere gleba agrum habent, Iudæos habent incolas.* Harum omnium provinciarum incolas Iudæos Hellenistas fuisse, id est Græco-Hebraico dialecto usos esse, atque inde appellationem nactos, si fas fidem habere Hellenisticariis, credere necesse est. Quod miror ignoratum fuisse Agrippæ Iudæorum regi, ut de Philone

Philone ipſo nihil dicam. Atqui videmus non minus pro Iudæis iſtos omnes Agrippæ habitos qui longiſſimè diſſitas ab Hieroſolymis regiones incolerent, quam qui proximas, quam qui ipſam Iudæam, & ipſam Metropolim Hieroſolyma. Præterea nec magis etiam exules inter Iudæos dici & haberi ſolitos, qui longinquas illas regiones omnes obtinerent, quam qui Palæſtinam inſediſſent. Poſtremò ex illis etiam verbis Agrippæ hoc liquet, colonias fuiſſe Iudæorum Palæſtinorum, non exilia, provincias ſupraſcriptas, ac proinde qui eas inhabitarent, colonos potius *Hebræarum*, ut loquitur Tacitus, *terrarum* atque ipſius Iudeæ ab ipſis Iudæis exiſtimatos eſſe, quam exules. Nec in alia Ioſephus ſententia. Nam in lib. II. contra Apionem ἀποικίας illas Iudæorum appellat, non ἐξορισίας. Ideoque & Iudæos à locis appellatos quæ incolebant, haud ſecus ac ſingulariũ urbium cives originarios. Novi enim coloni qui deducebantur in aliquas civitates eodem jure ac nomine cenſeri ſolebant cum veteribus earum urbium conditoribus, ut ait Ioſephus. Et certum eſt quas Romani ex militibus miſſiciis colonias in variis Aſiæ & Europæ locis condebant, non in exilium à ſe eos miſſos duxiſſe, ſed cives additos numero ſupplendo priorum municipum. Denique & illud ex ea Agrippæ Epiſtola, ut etiam ex Ioſepho, conſtat, Hie-

rosolyma non religionis tantùm ac τῆς θρησκείας Metropolim Iudæis fuisse, ut putabat *Scaliger*, sed etiam τῆς πολιτείας. Quod enim tres Metropoles πολιτειῶν fuisse apud Iudæos autumat, Hierosolyma, Babylonem & Alexandriam, melius dixisset, si unam tantum nominasset Hierosolymorum civitatem. Vnica quippe illa Metropolis universorum Iudæorum extitit, toto orbe sparsorum, ut ex illa Epistola Agrippæ liquido compertum est. Nam & Alexandriam, quam Scaliger statuit Europeæ caput ac Metropolim διασπορᾶς, pro ἀποικίᾳ numerat Agrippa unicæ illius Metropoleos. Διὰ τὰς ἀποικίας ἃς ἐξέπεμψεν ἐπὶ καιρῶν εἰς μὲν τὰς ὁμόρους Αἴγυπτον. *Propter colonias quas emisit variis temporibus in vicinas regiones ut Ægyptum.* Alexandriã intelligit. Et sanè ratione careret, ut Alexãdria haberetur Metropolis diasporæ tantum Europeæ, id est coloniarum in Europam à Iudæis deductarum quæ ab eodem Agrippa recensentur in Thessalia, Bœotia, Macedonia, Ætolia, Attica terra, Corintho, Poloponneso. τὸν αὐτὸν τρόπον, inquit Agrippa, καὶ εἰς Εὐρώπην Θετταλίαν, Βοιωτίαν, Μακεδονίαν, Αἰτωλίαν, τὴν Ἀττικὴν, Ἄργος, Κόρινθον, τὰ πλεῖστα καὶ ἄριστα Πελοποννήσου. Quod autem idem Scaliger scribit, Iudæos Alexandrinos habuisse templum quasi æmulum Hierosolymitano, id falsum est, si tempus præcipue spectes quo templum Hierosolymitanum adhuc

adhuc ſtabat, & quo illa, quæ ſupra retulimus, ſcribebat Philo. Ex illo quippe ejus opere, omnibus perſpicuum eſt, nullum Iudęos Alexandriæ templum habuiſſe, ſed ſolas Proſeuchas aut Synagogas, quarum ſæpe meminit in illo ſcripto Philo. De Babylone non magis verum eſt quod idem ille voluit, Aſianæ διασπορᾶς caput eam extitiſſe, & ad eos Iudæos in Aſiana diaſpora conſiſtentes ſcripſiſſe Petrum ex ipſa Metropoli Babylone. Non dubito ſane quin ex Babylone priorem ſuam Epiſtolam ſcripſerit Petrus. Nam Babylone tum fuiſſe cum eam exaravit, non ſinunt nos ambigere verba quæ in fine addita ſunt: *Salutat vos Eccleſia in Babylone collecta.* Qui de Roma allegoricè ea dicta accipiunt, toto cœlo errare alibi doceo. Sed quod Babylone poſitus ad Aſianos Iudæos Epiſtolam ſcriſerit Petrus, non inde magis colligitur Babylonem caput fuiſſe Aſianæ Iudęorum diaſporæ, quam Corinthum Romæ eſſe Metropolim, quia è Corintho ad Romanos Epiſtolam ſcripſit Paulus: aut, Philippos Corinthiorum fuiſſe Metropolim, quia ex ea urbe ad Corinthios idem litteras miſit. In aliqua urbe converſantes totam provinciam ei urbi ſubjectam vel circumjacentem per coadjutores ſuos vel præſentia ſua ordinabant ac docebant, ad longinquiora autem loca Epiſtolas ex eo loco dirigebant. Sic Petrus Babylone cum eſſet, totam Meſo-

potamiam de proximo illuminabat & imbuebat, vel per ſe regionem luſtrando, vel per comites & adjutores ſuos, quos per finitimas oras miſſitabat. Ad Aſianæ autem diaſporæ Iudæos litteras direxit, & nominatim Pontum memoravit, Galatiam, Cappadociam, Aſiam & Bithyniam. Eam deſignavit Agrippa cum colonias Iudæorum Aſiaticas ita recenſuit: Εἰς δὲ τὰς πόῤῥω διῳκισμένας Παμφυλίαν, Κιλικίαν, τὰ πολλὰ τῆς Ἀσίας ἄχρι Βιθυνίας καὶ τῶν τοῦ Πόντου μυχῶν. Vides Bithyniam & Pontum etiam nominatim ab eo recenſeri, quemadmodum & Petro. Enimvero provinciæ illæ viciniores Babyloni in qua tunc erat Petrus, quàm Europeæ ab Agrippa memoratæ. Et mirum, inter Europæas Iudæorum colonias nec Romam, nec Italiam, non Gallias, non Hiſpanias, non ullam aliam Occidentalis Europæ regionem eſſe nominatam. Καὶ εἰς Εὐρώπην, inquit, Θετταλίαν, Βοιωτίαν, Μακεδονίαν, Αἰτωλίαν, τὴν Ἀττικήν, Ἄργος, Κόρινθον, τὰ πλεῖστα καὶ ἄριστα Πελοποννήσου μέρη, Cur Roma cum Argis & Corintho non nominatur? Numquid in Europa non fuit? Cur prætermiſſa Italia, Gallia, Hiſpania, & Illyricum? An quia nulli per ea tempora in occiduis illis Europæ provinciis Iudæi? Hoc certe eſt. Quid enim aliud eſſet? De Roma ſaltem ex eodem Philone conſtat Iudæos ibi fuiſſe. Non tamen Coloniis in eam urbem deductis eò veniſſe innuit,

ſed

ſed in captivitatem abductos ſervitutem ibi ſerviſſe plures, deinde ex iis manumiſſos ac civitate donatos, in urbe manſiſſe. Ῥωμαῖοι δὲ, inquit, ἦσαν οἱ πλείους ἀπελευθερωθέντες. Αἰχμάλωτοι γὰρ ἀχθέντες εἰς Ἰταλίαν ὑπὸ τῶν κτησαμένων ἠλευθερώθησαν, id eſt, *plures ex illis Iudæis qui Romæ conſiſtebant, Romani erant, libertini generis. Nam in captivitatem abducti à dominis manumiſſi fuerant.* Nulla igitur cauſa eſt ut Petrus, cui Apoſtolatus circumciſionis erat commiſſus, Romam & in Occidentis partes convolaret, ubi tam pauci erant Iudæi, & non Babylonem veram quæ Iudæorum maximum numerũ habuit, teſte Philone & Ioſepho. Hic, nempe Babylone plena meſſis patebat; ibi nempe Romæ, non niſi tenue ſpicilegium faciendum ſuppetebat. Ex quo alibi concludimus, ubi hoc ex profeſſo tractamus, Petrum nunquam Romæ fuiſſe. Cujus rei infinita alia habemus teſtimonia ſuo tempore & loco promenda. Ad Alexandriam quod attinet, quam Metropolim Europęæ διασπορᾶς fuiſſe putat Scaliger, videtur etiam velle Iudæos Alexandrinos propriè Ἑλληνιστὰς eſſe dictos, qui utebantur paraphraſi τῶν LXX. interpretum & ob id eam appellationem nactos. Quod parum ab omnibus interpretibus animadverſum queritur. *Nam* ἑλληνίζειν, inquit, *non eſt habitare in Græcia, ut doctiſſimo omnium viſum eſt, ſed Græca lingua loqui.* Sane hoc verum. Sed hæc

Scaligeri ſententia multum ab illa diſſidet Helleniſticariorum cæterorum communi, quæ omnes Iudæos exceptis Palęſtinis & Hieroſolymitanis ſtatuit ἑλληνιστὰς appellatos. Scaliger ſolos Alexandrinos hoc nomine impertit. Alii, ut ille quem vocat Scaliger omnium doctiſſimum, cenſebant qui inter Græcos habitarent, hanc appellationem mereri ſolos. Nulla ex his tribus opinio vera. Quod enim Scaligero viſum eſt Alexandrinorum peculiare hoc eſſe nomen Iudæorum, Lucæ teſtimonio refellitur, qui Antiochenſium Helleniſtarum meminit, & Hieroſolymitanorum. Veriſimilior videretur eorum aſſertio qui in Græcia conſiſtentes Iudæos ita cenſent fuiſſe appellatos. Nec tamen ea vera. Non enim Helleniſtæ Iudæi fuere, ut ex iis quæ jam diximus patet, & mox pluribus demonſtrabitur. Addit Scaliger tertium genus πολιτείας inter Iudæos, ex Hebræis eſſe, attributis Metropoli Hieroſolymorum. Ideo τοὺς Ἑβραίους diſtingui ἀπὸ τῶν ἑλληνιστῶν cap. VI. Lucæ. Hieroſolymitanæ nempe πολιτείας Iudæos, ab iis qui Alexandrinam πολιτείαν conſtituebant. Sed id falſiſſimum. Nam, ut jam diximus, Hieroſolyma Metropolis erat illo tempore omnium toto orbe diſperſorum Iudæorum, qui & Ἑβραῖοι & Ἰσραηλῖται dicebantur, generali appellatione. Cur tamen Lucas Ἑβραίους eo loco potius nominarit quam Ἰουδαίους quos

ab

ab Hellenistis distingueret, infra elucidabimus. Quod ἑλληνίζειν Scaliger Græce loqui interpretatur, rectè facit, & verum est. Sed inde colligere debuit, omnes ἑλληνίζοντας, id est Grece loquentes, posse dici, & verò dictos esse ἑλληνιστάς. Ex quo & videre potuit ἑλληνιστὰς non debere attribui Alexandriæ soli, nec ἑλληνιστὰς esse Iudeos, sed omnes omnino sermone Græco utentes. Omnes fere urbes, presertim maximæ in Syria & toto Oriente, tria hominum genera habuere, Græcos, Syros, & Iudæos. Omnes Syriæ civitates à trino hoc οἰκητόρων genere incolebantur, ut Cæsarea, Hierosolyma, Antiochia, Damascus, & aliæ. Alexandria præter Syros & Iudæos, etiam Ægyptios habuit. Hi ultimi erant indigenæ, reliqui coloni, Græci nempe, Syri, & Iudæi. In Syria ipsi Syri αὐτόχθονες, ut in Iudæa Iudæi. In omnibus his locis etiam ἕλληνες sive Græci, Macedones, & alterius generis. Vbicunque Græci essent & Iudæi, sæpe inter eos seditiones oriebantur variis ex causis: item inter Syros & Iudæos, nec minus inter Syros & Græcos, quorum naturale & perpetuum fuisse discidium narrat Iosephus lib. XVIII. Quod ibi de Seleucensibus Græcis ac Syris ab eo memoratur. Σελευκέων τοῖς ἕλλησι πρὸς τοὺς Σύρους ὡς ἐπὶ πολὺ ἐν στάσει καὶ διχονοίᾳ ἐστὶν ὁ βίος. A parte Iudæorum in ea dissensione stetisse Syros contra Græcos dicit. In Seleucia non solum Macedones fuere, sed

etiam Græci omnis generis, quos à Macedonibus distinguit, Iosephus eo loco: Σελεύκεια πόλις ἀξιολογωτάτη Σελεύκου κλίσαντος αὐτὴν τοῦ Νικάνορος. οἰκοῦσι δ' αὐτὴν πολλοὶ τῶν Μακεδόνων, πλεῖσοι δ' ἕλληνες. ἐσὶ δ' καὶ Σύρων οὐκ ὀλίγον τὸ ἐμπολιτευόμενον. De Iudęis Babylone per seditionem expulsis & Seleuciam confugere coactis ibi loquitur. *Vrbem ejus regionis præcipuam à Seleuco Nicanoris filio conditam*, commune tunc temporis, Macedonum, Græcorum & Syrorum domicilium, præter Iudæos. Antiochia similiter Syrię, ab omnium horum generum gentibus, habitata erat, Macedonibus, Græcis, Syris & Iudęis. Similiter Alexandria. Si Iudęi qui in his civitatibus habitabant, ἑλληνισαὶ dicti fuerunt, ut placet Hellenisticæ doctoribus, ἕλληνας in his fuisse diversos ab ἑλληνισαῖς constat. Qua in re, aut quo jure? Nonne ἕλληνες etiam ἑλληνισαὶ, quatenus ἑλληνισὴς omnis dicitur qui ἑλληνίζει, id est lingua Græca utitur? Si ἑλληνισὴν eum proprie accipi volumus qui non est natione ἕλλην, sed Gręco sermone utitur, sane ἕλληνες in Babylone, Seleucia, Antiochia, Alexandria habitantes, non fuere Gręci αὐτόχθονες eorum locorum, ideo ἑλληνισαὶ potius dicendi videntur quam ἕλληνες. Si Iudæi porro urbium prædictarum incolæ dicti sunt ἑλληνισαὶ quod lingua Græca uterentur, etiam ἕλληνες potuisse appellari videntur. Nam ἕλλην etiam appellatur qui est

ἑλλη-

ἑλληνιστὴς tantum vel ἑλληνικός. Prototypum quippe sæpe usurpatur pro paragogico ac possessivo. Sic ἕλληνα πολεμὸν pro ἑλληνικῷ dixit Thucydides. Nec abhorruerunt ab hac loquutione etiam recentiores Græculi, ut Photius qui ἕλληνα γλῶσσαν dixit, pro ἑλληνικῇ de Ephraimo Syro, παιδευθεὶς καὶ τὴν ἕλληνα γλῶσσαν. Polluci ῥήτωρ ἕλλην dicitur pro ἑλληνικός. Hæc cum ita sint, quæ futura sit ratio differentiæ inter ἕλληνας & ἑλληνιστὰς Iudęos, non video, si linguæ tantum ratio spectatur. Exceptis enim germanis ἕλλησι, reliqui omnes ἑλληνισταὶ æque dici queunt, ob linguã ἑλληνίζουσαν, ac Iudęi. Et Iudęi ab eadem linguæ ratione ex æquo ἕλληνες & ἑλληνικοὶ quam ἑλληνισταὶ possunt appellari. Nam & cum de religione quæstio est, ἕλλην & ἑλληνιστὴς idem significat, id est religionis Gręcanicæ cultorem. Ita ergo ἕλλην & ἑλληνιστὴς, id est qui Græca lingua utitur. Preterea cur Iosephus, qui multis locis narrat seditiones inter Græcos & Iudęos excitatas, ut Cyrenis & Cæsareæ, & in aliis urbibus quæ Iudęos & Gręcos habuere, Ἰουδαίους & ἕλληνας simpliciter appellat, nec unquam aliter, non ἑλληνιστὰς & ἕλληνας. Atqui sic potius debuit, si omnes Iudęi alibi quam in Iudæa nati, noti fuere tunc temporis nomine *Hellenistarum*. Vt Philonem docuimus illos Hellenistas Iudęos ignorasse, ita certum est, non melius cognitos fuisse Iosepho. Enimvero

vero si exules Iudæi illo ævo fuere *Hellenistæ*, inde concludo nullos tum fuisse Iudęos Hellenistas, quia nulli fuêre Iudæi exules. Nec διασπορὰ Iudæorum inter gentes, cujus mentio apud Iohannem cap. VII. & in Epistola priore Petri, facere potest, ut de ullo per ea tempora Iudæorum exilio cogitare debeamus. Nec minus in his hallucinatus est vir summus, Iosephus Scaliger, quam in illis quæ supra refutavimus, dum duas Diasporas Iudæorum constituit, unam Europæam, cujus meminit Iohannes loco ante citato, & alteram Asianam, quam Petrus initio prioris Epistolæ commemorat. Primum nihil est caussæ cur διασπορὰν Iohanni in Euangelio memoratam cap. VII. vers. XXXV. pro Europæa accipi debere credamus. Contrarium quippe omnia suadent. Ἑλλήνων διασπορὰ dicitur. An per Ἕλληνας Europæi tantum intelligendi? At quis ignorat omnes Asiæ minoris populos, & insularum celeberrimarum ut Cypri, Cretæ, Rhodi etiam ἕλληνας nuncupatos fuisse, & Græcè, id est ἑλληνιστὶ loquutos esse? Præterea vox ἕλληνες, ut ibi accipitur, & in reliquis Novi Testamenti libris, generali notione omnes ἀλλογλώσσους & ἀλλοφύλους complectitur, qui Iudæis opponuntur. Nomen quippe religionis est, non regionis, & eo nomine vocantur quotquot idololatræ sunt, & circumcisi non sunt, quamvis Græci generis non sint,

sed

ſed Syri,puta,vel Parthi,vel Medi,vel Arabes, vel Indi, vel Æthiopes. Quicunque enim Ἰουδαϊσμὸν non profitebantur, Iudæis ἕλληνες dicebantur, & totus mundus ab his dividebatur in ἕλληνας & Ἰουδαίους. Idem ergo in libris ſacris ἕλλην & ἐθνικός. Quod etſi pluribus alibi comprobatum eſt, duobus exemplis id hic confirmabimus. In Actis cap. XIIII. verſ. I. Ἕλληνες & Ἰουδαῖοι invicem ea, qua dixi, notione opponuntur, ὥστε πιστεῦσαι Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων πολὺ πλῆθος. Paulo poſt verſ. V. ejuſdem capitis, ἔθνη appellat, quos ante ἕλληνας vocaverat, & Ἰουδαίους iis ſimiliter opponit: ὥστε ἐγένετο ὁρμὴ τῶν ἐθνῶν τε καὶ Ἰουδαίων σὺν τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν. Clemens Alexandrinus lib. VI. Stromatων, ἕλληνας & ἐθνικοὺς planè confundit his verbis: Νέαν ὑμῖν διέθετο. Τὰ γὰρ ἑλλήνων καὶ Ἰουδαίων παλαιά. Ἡμεῖς δὲ οἱ καινῶς αὐτὸν τρίτῳ γένει σεβόμενοι, χριστιανοί. σαφῶς γὰρ, οἶμαι, ἐδήλωσεν τὸν ἕνα καὶ μόνον θεὸν, ὑπὸ μὲν Ἑλλήνων ἐθνικῶς, ὑπὸ δὲ Ἰουδαίων Ἰουδαϊκῶς, καινῶς δὲ ὑφ᾽ ἡμῶν καὶ πνευματικῶς γιγνωσκόμενον. Ex quibus apparet ἐθνικὸν & ἕλληνα pro eodem poni, quandoquidem quod facit ἕλλην in Deo colendo, ἐθνικῶς id facere dicitur, ut Iudæus eum colit Ἰουδαϊκῶς. Plura non addam. Ergo cum ἕλληνες ibi intelligendi generaliter de quacunque natione quæ Græca non eſt, ſed eandem cum Grecis habet θρησκείαν & diverſam à Iudaica; Διασπορᾷ etiam ἑλλήνων quæ ibidem

ibidem vocatur, una est generali significatu accipienda non de gentium dispersione, sed de Iudæorum inter gentes. Ita enim διασποϱὰν ἑλλήνων esse interpretandam nuper docuit amicus noster in Confutatione Exercitationis de Hellenistica. Sic *metus Pompeii* Sallustio, non quo metuebat Pompejus, sed quo metuebatur. Et *ignominia superbi victoris* apud poëtam, non qua afficiebatur Victor, sed quã inferebat. Ita ergo & διασποϱὰ ἑλλήνων ἰδιωτικῶς apud Iohannem capienda est non de ipsarum gentium dispersione, sed de Iudæorum inter gentes. Deinde διασποϱὰ ibi sumitur non pro ipsa dispersione, sed pro loco dispersionis. Loca illa gentium inter quas sparsi Iudæi habitabant, vocantur διασποϱαί. Ita διασποϱὰ ipsorum ἑλλήνων dicitur, non Iουδαίων, ut χώϱα ἑλλήνων appellaretur. Si vero ἕλληνας propriè intelligeremus Græcos & Græce loquentes, ut putavit Scaliger, qui ex eo arguit de Europæa diaspora eam explicandam, sequeretur inde διασποϱὰν illam, cujus meminit Petrus, non diversam esse ab Europæa, quam tamen ille distinguit, & Asianam intelligi voluit. Nam omnes populi Diasporæ Petri ἑλλήνων nomine illo tempore comprehendebantur, & Græco sermone utebantur, Pontici, Galatæ, Cappadoces, Asiani, Bithyni. Sic enim Epistolã inscribit, Ἐκλεκτοῖς παϱεπιδήμοις διασποϱᾶς Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας,

δοκίας, Ἀσίας, καὶ Βιθυνίας. Generaliter loquendo, unica erat Iudæorum διασπορὰ, quæ per totum orbem inter gentes disperſi agitabant. Hæc eſt διασπορὰ Ἑλλήνων quam vocavit Iohannes. Cæterum ut orbis ſecatur in partes plures ac provincias, ita διασπορὰ illa univerſalis dividitur in totidem minores διασπορὰς quot ſunt orbis partes & provinciæ. Hinc διασπορὰ Πόντου, Γαλατίας, Ἀσίας, Petro, quod idem eſt ac ſi dixiſſet, χώρα Πόντου, Γαλατίας, Ἀσίας, & ita de cæteris quæ ibi ſequuntur. Non igitur illa propriè Aſiana diaſpora Iudæorum, ad quam ſcripſit Epiſtolam ſuam Catholicam Petrus. Sed pars fuit univerſalis, ex illis regionibus conſtàns quæ ibi enumerantur. Diaſpora autem illa Iudæorum, ne quis erret, non Exulum fuit, ſed Colonorum, nec coacta, ſed voluntaria. Ita Romani qui varias orbis à ſe domiti & nominati partes coloniis occupaverunt, ſparſiſſe quidem per orbem cives ſuos videri poſſunt, non exilio multaſſe. Vellejus lib. I. quo loco de coloniis Romanorum agit, ubi & rationem reddit, cur Hannibale Italiam bello premente nullas condiderint, ita ſcribit: *Deinde neque dum Hannibal in Italia moratur, neque proximis poſt exceſſum ejus annis, vacavit Romanis colonias condere, cum eſſet in bellum conquirendus potius miles quam dimittendus, & poſt bellum vires refovendæ magis quam ſpargendæ.* Διασπορὰ illa quæ per colonias fit,

fit, maxime in Græcorum five ἑλλήνων natione intelligitur, qui à Thessalia ac Macedonia orti, ut supra explicavimus, totam Græciam suis colonis repleverunt, nec per Græciam tantum à se dictã colonias sparserunt, sed etiam per reliquam Europam & Asiam. Ideo Apostoli, ne quis διασπορὰν illam Iudæorum de dissipatione ac disjectione gentis acciperet, per fugam & exilia procurata, non Ἰουδαίων διασπορὰν eam nominarunt, sed ἑλλήνων, & aliarum regionum, in quibus ita sparsi degebant Iudæi, ut non exules aut relegati in iis censerentur, sed coloni & cives, & eodem jure cum originalibus eorum locorum civibus fruentes. Quod fere semper in omnibus quas circa ea tempora habitandas elegerunt, civitatibus eos habuisse constat. Διασπορὰν populorum aliquam esse voluntariam, quæ per migrationes sponte obitas accidit, & populum sua voluntate per varia loca dispergit, certo certius est ex iis quæ diximus. Post confusionem linguarum διασπορὰ facta est gentium, non coactarum per vim excedere terris originis suæ, sed voluntaria secessione exeuntium ad novas sedes petendas, quia tantæ multitudini unus angulus sufficere non poterat. Quinimo antequã turrim ędificassent, ex cujus constructione consequuta est linguarum illa σύγχυσις, consilium ceperant dispergendi se illę Noacidarum familiæ, & varia petendi orbis loca, ut habetur

tur x. Geneseos: καὶ εἶπον· δεῦτε οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πόλιν καὶ πύργον, οὗ ἡ κεφαλὴ ἔσται ἕως τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ποιήσωμεν ἑαυτοῖς ὄνομα πρὸ τοῦ διασπαρῆναι ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. Vſi ſunt interpretes, ut vides, verbo διασπαρῆναι de ſeceſſione & migratione voluntaria, ut eæ omnes ſunt, quæ ἀποικίας fine & propoſito fiunt. Talis itaque διασπορὰ Iudæorum illo ſæculo, ut ex Ioſepho & Philone ſuprà probatum eſt. Et res ipſa id teſtatur. Quare miror ſummnm virum nuper adnotaſſe, ad locum illum Iohannis, nobiles fuiſſe duas διασπορὰς, quibus Iudæi diſperſi ſunt & extorres facti, priorem Babyloniorum, alteram Græcorum: Illam quæ ſub Chaldæis, hanc quæ ſub Macedonibus contigit. Vt de priore tranſmigratione prius agamus quæ ſub Chaldæis contigit, non poteſt διασπορᾶς nomine notari. De loco uno in alterum traducti, hoc eſt de Iudæa in Babyloniam tranſlati, nulla ratione videntur διασπαρέντες. Nam διασπαρῆναι eſt varia per loca ſpargi. Quod non poteſt de iis dici qui ſedes tantùm mutant, & de una in alteram migrant. Vt in agro ſerendo διασπορὰ fit ſeminum, quę per totum agrum vagè ac ſparſim jactantur, ita & populorum, dum ſparguntur per varias orbis partes, quas incolendas accipiunt, aut occupant. Relegati tum in Babyloniam dici debent Iudæi, non diſperſi; ἐξορισθέντες, non διασπαρέντες. Quis Græcos unquam dixit diſper-

diſperſos, aut διασποϱὰν eorum nominavit, cum bello Macedonico tam multi Romam in captivitatem abducti ſunt, qui ibi ſervitutem ſervierunt? Romani eodem modo διασπαρέντες videri deberent, cum multa eorum millia Punicis bellis capta, partim Carthaginem, partim in Græciam abducta ſunt. Nam & Valerius Maximus narrat, *Flaminini de Philippo rege triumphantis currum, non unum, ſed duo millia civium Romanorum pileata, comitata iſſe, quæ Punicis bellis intercepta, & in Græcia ſervientia, cura ſua collecta in priſtinum gradum reſtituerat.* Iudæi certe quamdiu in Babylonia captivi manſerunt, pro exulibus ac relegatis, non pro diſperſis cenſendi fuere. Vbi poſtliminio reverſi ſunt in patriam, hoc nomen amiſerunt exulum. Si qui ibi remanſerunt, ut decem tribus totas Ioſephus tradit reverti noluiſſe, ac manſionem in Babylonia prætuliſſe domuitioni, ſive reditui in patriam, ab eo tempore quo libertatem redeundi acceperunt, facti exinde liberi non jam pro exulibus haberi debuerunt, aut captivis, ſed pro colonis vel inquilinis, immo & civibus, earum urbium quarum incolatum poſthabita patria præoptarunt. Quod ad poſteriorem διασποϱὰν attinet quam ſub Macedonibus volunt contigiſſe, ea nulla fuit. Nec enim Macedones in cauſa fuerunt, ut per omnes fere orbis partes, vagi, errones, exules Iudæi ſpargerentur. Si qui

eorum Antiochiam aut Alexandriam sub Alexandri successoribus migrarunt, quantula hæc paucorum secessio, ut omnium universalis διασπορὰ vocari possit? Demus multos secessisse, quid tum? Neque διασπορᾶς nomen sic meruerit, cum constet eam causam non fuisse cur in varias Europæ & Asiæ regiones sparsi sint. Hęc vera fuit illorum διασπορὰ, quá certum est Macedones Reges non fecisse, nec in causa fuisse cur fieret. Profectò cum semper illa gens restibilis ad prolem sufficiendam fœcunditatis fuerit, post reditum è Babylonica captivitate, exuberantia populorum examina quę Iudæa non posset alere, variis temporibus in diversos orbis tractus emisit. Hæc unica ratio eorum διασπορᾶς, ut Philo & Iosephus referunt, qui ἀποικίας eorum nominant, non ἐξορίσεις, nec exulationes vel relegationes. Perperam igitur, quantum judico, διασπορὰν interpretantur, eo loco Iohannis eas regiones in quibus Israelis posteri exulabant, quos omnes exules *Hellenistarum* nomine appellatos statuunt etiam perversius. Sed nec sensus est eorum Iohannis verborum, μὴ εἰς τὴν διασπορὰν τῶν ἑλλήνων μέλλει πορεύεσθαι, quem adfingunt, *ibitne Antiochiam aut Alexandriam quo multi Israelitarum migrarunt sub successoribus Alexandri?* An dicent nomine ἑλλήνων proprie intelligendos apud Iohannem esse, Antiochenos & Alexandrinos? An ἕλληνες illi

ad quos docendos proficisci velle Christum conjectando hariolabantur, de solis Alexandriæ & Antiochiæ Græcis exponi debent? Nec ratio quã vir ille maximus adfert, ad hanc struendam interpretationem hilum valet. *Hoc autem*, inquit, *potius quærunt, quam de regionibus sub Partho, quia Syria & Ægyptus minus longe aberant, à Iudæa, & plurimi inde Hierosolyma festis diebus veniebant, non item ex Media partibus.* An quia Media & Parthia longius ab Hierosolymis dissitæ, ideo de Antiochia tantum & Alexandria cogitarunt illi Iudæi, quasi ad eas partes pergere in animo haberet Christus, ut doceret ἕλληνας ibi consistentes? An ideo ἕλληνες proprie eo loco intelligendi nobis sunt Alexãdriæ & Antiochiæ cives & incolæ? Ε῞λληνας docuimus ibi sumi oportere non Græci generis & sermonis homines, sed omnes gentiles, sive ἐθνικούς. Preter Alexandriã & Antiochiam aliæ etiam prestò fuere vicinæ Hierosolymis regiones, ad quas migrare potuit Christus doctrina sua ἕλληνας, id est gentes imbuturus, ut Mesopotomia & Arabia. Cypros insula etiam non longe quæ & verè dictos ἕλληνας, id est ἑλληνίζοντας habuit incolas. Sed propinquitas & longinquitas tractuum nihil hic facit. Nonne potuit Christus etiam ad longinquiora contendere, ut in Parthiam & Mediam, ex facilitate commeandi & navigandi quæ tunc erat? Præterea falsum est ex Antiochia & Alexandria plurimos

mos tum venisse Hierosolyma diebus festis, ex provinciis quæ sub Partho, nullos. Id refellitur testimonio Lucæ in Actis Apostolorum tradentis in festo Pentecostes non solum Pamphylos, Cappadocas, Asianos, Ponticos, Phrygas, Cyrenenses, Romanos, Cretas, Arabes adfuisse Hierosolymis, sed etiam Medos, Parthos, Elamitas & Mesopotamenos plurimos. Quid de Roma dicemus? Nonne potuerunt suspicari illi Iudæi de Christo eum etiam Romam cogitasse cum diceret, ὅπου εἰμι ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. *Quo ego vado, vos non potestis venire.* Immo ex his verbis magis videri potuit Christus de itinere longinquiore cogitasse quam de loco propinquiore, quò ire sibi destinatum diceret. Et cum responderunt Iudæi mentem ejus haud capientes, ποῦ οὗτος μέλλει πορεύεσθαι, ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὑρήσομεν αὐτόν; *Quo hic iturus est, quia non inveniemus eum?* satis ostenderunt se suspicari eum loqui non de aliqua facili & ad proxima loca peregrinatione, sed in remotissimam aliquam regionem ad quam ipsi nō possent contendere, nec eum invenire. Potuit scilicet ipsis in mentem incidere Christum verbis illis, ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, ὑμεῖς οὐ δύνασθε ἐλθεῖν. Vbi ego sum, non potestis eo venire, Alexandriam aut Antiochiam eum velle secedere. Quasi scilicet expeditum non fuisset Iudæis, eò quoque tendere, & ibi eum invenire. Fusiùs ideo hæc discutienda putavi,

ut magis diluceret, nullos tunc temporis Iudæos fuisse Exules, ac proinde nullos *Hellenistas*, quoniam *Hellenistas* interpretantur de Iudæis omnibus exulibus, Exules autem omnes fuisse hariolantur, præter eos qui in Palæstina & Hierosolymis habitarent. Qui autem captivitatem Babylonicam διασπορὰν priorem fuisse Iudæorum sibi persuadent, quid facient de Ægyptiaca quæ antiquior fuit? Numquid & illa διασπορὰ eorum censenda? Ita videtur, si διασπορὰν accipiamus, ut putant sumendam. Atqui διασπορὰ non est ullius populi qui in uno residet loco, quamvis ibi serviat, vel relegatus & conclusus hæreat. Certissimum est porro, Iudæos post liberationem è Babylonica captivitate nunquam se pro Exulibus reputasse antequam urbs sancta caperetur à Romanis, & funditus cum ipso templo everteretur. Post urbem dirutam & templum à fundamentis eversum tum verè capti, exules & extorres sibi visi sunt Iudæi. Adrianus demum Imperator, in iisdem vestigiis quibus antiqua urbs stetit, sed alio loco, urbem, non eamdem, quia aliam, ædificandam curavit, quam & suo nomine *Æliam* appellavit, colonisque novis replevit Græcis ac Romanis. Tempus illud omne quod ab æquata solo urbe sancta, & templo diruto usque in hodiernum diem intercessit, Iudæi solent appellare ימי הגלות *dies exilii.* Quod non ante soliti dicere ac

ac fateri. Cum urbs antiqua templumque maneret, si obtinebat illa distinctio Iudæorum Hellenistarum, qui exules habebantur quia inter gentes habitarent, & Iudæorum Hierosolymitanorum, qui vocabantur Hebræi, quid huic discrimini factum fuit, ubi omnes unius conditionis Iudæi esse cœperunt, adempto illis templo, & urbe sancta erepta, & communis mater ac Metropolis omnium ubique consistentium Iudæorum censebatur? An dicemus evanuisse hanc omnem differentiam, inter exules, & non exules Iudæos, ubi omnes extiterunt exules? Ita sane oportet. Quid ergo? An quia exules qui erant, dicebantur *Hellenistæ* proprio nomine, ubi omnes exules facti sunt, omnes quoque nuncupati sunt *Hellenistæ*? Hoc etiam necesse est. Nunc nullum ergò habemus Iudæum nisi Hellenistam, quia nullus est qui exul non sit. Respondeant ad hoc si possunt Hellenisticarii, aut nobis edant, quando cœperit Hellenistarum appellatio de Iudæis extorribus, quando desierit, & quæ ratio exigat ut hoc nomen etiam competat Iudæis, Parthis, Persis, Syris, Romanis, Armeniis, Gallis, Italis, Hispanis, Germanis, Polonis, Indis, Arabibus, & omnibus omnino gentium omnium & urbium quæ sub cælo sunt, & linguis inter se dissonant. Hanc differentiam Iudæorum Hellenistarum, & Hebræorum, si possunt ullo testi-

monio vel Græcorum auctorum, vel Iudæorum ipsorum asserere, tum ego fatebor libens operam eos, atque oleum in hac quæstione tractanda non perdidisse, nec, quod pejus est, famam. Iam dicam quæ distinctio Iudæorum à Iudæis ipsis facta sit, & quo discrimine signati. Vniversitatem Iudæorum toto orbe dispersorum Iudæi in duo genera diviserunt, in Palæstinos & Babylonios. Quæ divisio ex re inducta ab eo tempore quo reduces facti sunt è Babylonia. Libertate quippe accepta in patriam remeandi, partim ea usi sunt, partim uti recusarunt, quibus acceptius fuit in Babylonia manere. Totæ decem tribus ex duodecim ibi substiterunt, duæ tantum redierunt. Beniaminis nimirum tribus & Iudæ. Inde illa nata distinctio Babyloniorum & Palæstinorum Iudæorum, cujus meminit Beniaminus in Itinerario suo. Et apparet differentiam eam ejus ætate durasse. Nam in Mitsraim urbe Ægypti duas tum Synagogas fuisse ait, unam אל שאמיין id est Iudæorum Syrorum sive Palæstinorum, alteram אנשי בבל, Babyloniorum, quæ & כניסה אל עירהקיין, id est *Synagoga Al Irhakiim*, Irakensium sive Babyloniorum. Ex hac generali Iudeorum distinctione, preter quam nulla alia fuit, manifestum est, exceptis Babyloniis Iudeis cæteros omnes qui per Europam & Asiam sparsi agitabant, Palæstinos sive Syros dictos, quia è Palæstina erant oriundi, & per colonias

in

in varias Europæ & Asiæ partes è Iudæa migraverant. Hi sunt de quibus loquitur Iosephus, quos rediisse solos è captivitate Babylonica tradit, & per Europam atque etiam Asiam exinde sparsos, Romanorum Imperio fuisse subjectos. Ita enim scribit lib. XI. ὁ δὲ πᾶς λαὸς κατὰ χώραν ἔμεινε. διὸ καὶ δύο φυλὰς εἶναι συμβέβηκεν ἐπί τε τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Εὐρώπης Ῥωμαίοις ὑπακουούσας· αἱ δὲ δέκα φυλαὶ πέραν εἰσὶ τοῦ Εὐφράτου ἕως δεῦρο μυριάδες ἄπειροι καὶ ἀριθμῷ γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. *Omnis autem multitudo Israëlitarum in ea regione mansit. Quapropter duæ tantum tribus per Asiam atque Europam sub Romano degunt Imperio: Decem autem reliquæ tribus usque in hodiernum diem ultra Euphratem colunt, infinita hominum millia, nec numero comprehendenda.* De sua ætate loquitur, qua non dubium est obtinuisse illam Iudæorum divisionem de qua Beniaminus, in Babylonios & Palæstinos. Hoc demum sæculo nata est illa differentia Hellenistarum & Hebræorum Iudæorum, quã nulla noverunt sæcula. Nunc id agimus ut εἰς τὸ ἀφανὲς, καὶ τὸ μηδὲν, unde prodiit, redeat. Hebræorum appellatio antiquissima ab auctore Hebero, quæ ad omnes pertinuit ejus gentis homines, etiam tum cum captivi à Babyloniis tenerentur, & cum Ægyptiis servirent. Recentissima Iudæorum, quæ similiter omnes comprehendebat tam in Europa & Asia sub Romanorum Imperio degentes, ultra

Euphratem in Parthorum ditione consistentes. Videndum jam cur cum ubique in sacris libris *Iudæi* nominentur, in hoc Actorum loco Lucas maluerit eos ἑβραίους indigetare ubi eos ab Hellenistis distinguit. Nam ut ἑλληνιστὰς ab Hebræis cap. VI. discrevit, ita duobus aliis locis eosdem Hellenistas à Iudæis dividit, cap. IX. & cap. XI. ut alibi demonstratum est. Ergo inde liquet Iudæos & Hebræos eosdem esse. Quod & à Paulo confirmatur qui in posteriore ad Corinthios cap. XI. se ἑβραῖοι esse prædicat. ἑβραῖοί εἰσι; κἀγώ. *Sunt Hebræi? & ego.* Atqui Paulus unus ex his qui in diaspora inter gentes degebant. Iam ergo ex his constat *Hellenistas* non fuisse Iudæos, nec Hebræos, quandoquidem ab utrisque à Luca distincti sunt. An gentiles fuerint, ut quidam opinati sunt, videndum. Non fuisse vel unico argumento probatur. Nondum verbum Dei prædicabatur gentibus, nec iis Ecclesia Christi patebat. Nec vero passi essent Ecclesiæ tum Hierosolymitanæ Hebræi Iudæive gentiles sibi associari, qui non æquo animo tulerunt, quod Petrus ad Cornelium esset ingressus. Præterea in sacra Scriptura gentiles semper Ἕλληνες vocantur. Ipse Lucas nunquam aliter vocat, ut cap. XIIII. vers. I. ὥστε πιστεῦσαι Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων πλῆθος, id est, *Iudæorum & gentilium multi crediderunt.* Et cap. XVIII. Διελέγετο δὲ ἐν συναγωγῇ κατὰ πᾶν σάββατον, ἔπειθέ τε Ἰουδαίους

Ἰουδαίους καὶ ἕλληνας. Et alibi passim. Non igitur iidem Ἕλληνες & ἑλληνισταί. Hi ἑλληνισταὶ qui Ecclesiam Christi nascentem Hierosolymis composuerunt cum Hebræis, nec gentiles fuerunt, nec origine Iudæi. Gentiles non tulissent tunc Hebræi, quia incircumcisos secum in eadem congregatione ac conventu versari passi non essent. Ergo tales fuisse necesse est, qui nec Iudæi essent origine, nec gentiles religione. Medium hujusmodi gentis inter Iudæos & gentiles nullum, nisi proselytorum. Hi gente extranei, religione Iudæi. Et certè cum tam magnus esset numerus eo tempore proselytorum, mirum videretur, si nemo ex his ad fidem accessisset, cum multi Iudæi conversi ad Christum forent. Tempore festi Pentecostes inter Iudæos qui Christi discipulos verbum prędicantes audiebant, fuisse etiam proselytos scriptum reliquit Lucas, cap. II. καὶ οἱ ἐπιδημοῦντες Ῥωμαῖοι, Ἰουδαῖοι καὶ προσήλυτοι. Aliis etiam locis junctim meminit Iudæorum & Proselytorum, ut cap. XIII. vers. XLIII. λυθείσης δὲ τῆς συναγωγῆς, ἠκολούθησαν πολλοὶ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων. Non ergo mirum, immo magis mirum si non esset, Ecclesiam tunc Christi compositam fuisse ex Iudęis conversis & proselytis Græcis, quos ἑλληνιστὰς Lucas appellavit. Hellenistas porro illos proselytos fuisse, vel saltem quosdam eorum, ipse Lucas fidem facit, qui paulo post testatur in-

 ter

ter ſeptem Diaconos Helleniſtas & ex Helleniſtarum corpore electos unum fuiſſe *proſelytũ Antiochenum*, nempe Nicolaum. Καὶ Νικόλαον προσήλυτον Ἀντιοχέα. Etiam ſi daretur unicum hunc ex omnibus fuiſſe proſelytũ, inde tamen conſtaret quoſdam proſelytos ἑλληνιστὰς eſſe appellatos. Sic ἑλληνιστῶν hæc appellatio communis eſſet tam Iudęis quam Proſelytis. Quod nequaquam veriſimile videtur. Quis prætereà nõ videt quod Nicolaus è numero ſeptem diſertis verbis vocatur Proſelytus Antiochenus, id eo ſignificari reliquos fuiſſe proſelytos Hieroſolymitanos. Hieroſolymis illa Eccleſia coacta eſt, ut in ea urbe conſiſteret & maneret. Conſtitiſſe ergo probabile eſt ex incolis Hieroſolymitanis qua Iudęis qua proſelytis. Nec à vero alienũ eſt inter Proſelytos Hieroſolymitanos, hoc eſt Hieroſolymis natos, aliquot etiam in ea urbe cõmoratos aliunde oriundos, ut de Nicolao dicitur qui Antiochenus fuit proſelytus, id eſt Helleniſta Antiochenus. Paulò ante docuimus nõ ſolùm Hieroſolyma, ſed etiam pleraſque urbes Syrię, Babyloniæ & Orientis, in quo Macedones imperarunt, habuiſſe Græcos, Syros, & Iudæos. Communi nomine cum de religione agitur tam Græcos quam Syros gentiles, ἕλληνας à ſacris ſcriptoribus appellari. Si qui ex Syris & Græcis ad Iudaiſmum ſe conferrent, & eam religionem capeſſerent per circumciſionem, προσηλύτους

eos

eos esse appellatos. Per proselytismum inseri solitos Hebręæ & Iudęæ genti, ac novos fieri Iudęos. Qui ex Græcis proselyti fierent, ἑλληνιστὰς vulgo dictos à sermone quo uterentur, & quia non veri Græci essent utpote in Syria nati, ideo Ε῾λληνιστὰς potius quam ἕλληνας appellatos. Præterea ad fugiendam nominis ὁμωνυμίαν quia tunc scriptores sacri gentiles eo nomine designare solerent, ideo potius ἑλληνιστὰς quam ἕλληνας à Luca vocatos. Quod ad Hebræos attinet, qui opponuntur ab eodem Luca Hellenistis, idcirco potius ἑβραίους dictos qui ad Christi fidem conversi essent, quia appellatio Ι᾿ουδαῖος religionem proprie denotat, non tantum gentem. Nam & proselyti qui Iudaismum erant amplexi, nomine Ι᾿ουδαίων etiam comprehendi solebant. Hinc cum Ι᾿ουδαῖοι & ἕλληνες simul appellantur, & invicem opponuntur, nomine Ι᾿ουδαίων omnes Ι᾿ουδαΐζοντας intelligi certum est, etiam qui genere & origine Iudæi non essent, si modo essent tales religione. Et recte Theophylactus Ι᾿ουδαίων appellatione comprehensos interpetatur, προσηλύτους καὶ Ι᾿ουδαίους ἐκ προγόνων. Nomine quippe ἑλλήνων, id est gentilium non poterant proselyti censeri qui se Iudaismo dediderant, & ἑλληνισμὸν, id est ἑλληνικὴν θρησκείαν ejurarant. Proselyti igitur Iudæi religione, quia Ι᾿ουδαΐζοντες, veri autem Iudæi, Ι᾿ουδαῖοι ἐκ προγόνων, ab origine à stirpe Iudæa oriundi.

Eos Clemens Alexandrinus, ἀνέκαθεν ἑβραίους appellat, id est ab ultima origine Hebræos. Chrysostomus βαθεῖς ἑβραίους interpretatur, ad distinctionem novitiorum Hebræorum sive Iudæorum, qui per proselytismum inserebantur Iudæorum & Hebræorum genti, religionis ratione quam amplexabantur. Sic enim exponit ἑβραίους Lucæ, qui ab Hellenistis distinguuntur, ad illum locum, ἐλάλει τε καὶ συνεζήτει πρὸς τοὺς Ἑλληνιστάς. Ἑλληνιστὰς, inquit, τοὺς ἑλληνιστὶ φθεγγομένους λέγει, καὶ τοῦτο σφόδρα σαφῶς. ἐκεῖνοι γὰρ οἱ ἄλλοι οὐδὲ ἰδεῖν αὐτὸν ἠθέλησαν, οἱ βαθεῖς ἑβραῖοι. *Nam illi alii, Hebræi ab ultima origine, ne videre quidem illum sustinuissent.* Ideo contulisse sermones dicitur cum Hellenistis, & ipsis religione Hebræis ac Iudæis; per circumcisionem nimirum in eorum gentem ascitis, id est proselytis. Isti, βαθεῖς ἑβραῖοι iidem sunt cum iis quos Clemens ἀνέκαθεν ἑβραίους appellavit, & Theophylactus, ἀπὸ προγόνων Ἰουδαίους. Cæterum quia ibi sermo erat de Iudæis fidelibus, ideo Lucas ἑβραίους potius antiquissima appellatione ac prope exoleta censuit appellandos magis quã Ἰουδαίους, quo nomine religio ut plurimum soleret significari Iudaica. Inde Ἰουδαΐζειν in Epistola ad Galatas cap. II. vers. XIIII. Iudaicam religionem profiteri. Εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρχων ἐθνικῶς ζῇς, καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς, τί τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις Ἰουδαΐζειν; In eadem Epistola cap. I. v. XIII. Ἰουδαϊσ-

Ἰουδαϊσμὸν posuit pro Iudaica religione: ἠκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφήν ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ. *Audistis conversationem meam aliquando in Iudaismo.* Et paulo post: *καὶ προέκοπτον ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς συνηλικιώτας ἐν τῷ γένει μου. Et proficiebã in Iudaismo supra multos coætaneos meos in genere meo.* Id est in genere Hebræorum. At Ἰουδαισμὸν de Iudaica religione dixit, quam se tum ejurasse profitetur, nec amplius Iudæum esse, quantum ad legis observationem & θρησκείαν. Ideo se ἑβραῖον vocat in Epistola priore ad Corinthios cap. xi. vers. xxii. quia non amplius nimirum Iudæus erat, respectu religionis, sed ἑβραῖον se esse dicit gentis ac generis ratione. Et quia de Iudęis ibi loquitur fidelibus & ad Christum conversis, similiter ita se cum his comparat ut etiam ἑβραίους appellet. Ἑβραῖοί εἰσι; κἀγώ. Ἰσραηλῖταί εἰσι; κἀγώ. σπέρμα Ἀβραάμ εἰσι; κἀγώ. Hæc omnia genus & stirpem respiciunt, non religionem. Nec enim Ἑβραΐζειν & Ἑβραϊσμὸς de religione dicitur, ut Ἰουδαΐζειν & Ἰουδαϊσμὸς, sed de genere. Sic cum opponuntur in Scriptura Ἰουδαῖοι & ἕλληνες, respectu religionis eos opponi certum est. Alioquin si natale solum spectatur, multi etiam Iudæi, ἕλληνες fuere, utpote in Græcia nati, & à loco originis suæ, ut supra notavimus, appellati. Ea de causa idem Paulus cum ad fideles Iudæos scriberet, non inscripsit Epistolam suam πρὸς Ἰουδαίους, (hoc

enim nomine πρὸς τοὺς Ἰουδαΐζοντας scripta potuisset videri) sed πρὸς Ἑβραίους. Quo nomine gentili Iudæos jam Christianos, & non amplius Iudaizantes intellexit. Vt probabile est autem, non ex Græcis tantum proselytis ad Christi fidem adductis constitisse Ecclesiam Hierosolymitanam, sed etiam ex Syris, quæ duo maxime genera Græcorum & Syrorum cum Iudæis Hierosolyma incolebant, nomine Hebræorum certum est etiam Syros proselytos jam Christianos cum Iudæis fidelibus fuisse à Luca comprehensos. Cum enim nomen Ἑβραῖος sit nomen generis potius ac linguæ quam religionis, eadem lingua utentes Syros cum Hebræis illius temporis Hebræorum etiam appellatione à Luca intellectos omnimodis mihi persuadeo. Nam & Ἑβραῒς διάλεκτος dicitur in iisdem Lucæ Actis de Syrorum quod tunc ab Hierosolymitanis usurpabatur idiomate, Iudæis eo tempore familiari. Vt enim Iudęorũ appellatio, cum religio intelligitur, tam veros Iudęos, quam insitivos comprehendit: ita nomen *Hebræorum* complectitur omnes Hebraismo utentes Iudæis tunc familiari, qui ad fidem conversi fuerant tam ex Iudæis quam ex proselytis Syris, eadem lingua loquentibus, Hebraica sive Syriaca tunc temporis appellata. Ergo Ἑβραῖοι apud Lucam sunt tam Syri proselyti quam Iudæi religione Χριστιανίζοντες, & sermone Ἑβραΐζοντες, sive

Συριά-

Συζητοῦντες. Qui his opponuntur Ἑλληνισταὶ, non alii poſſunt eſſe quam Proſelyti ἑλληνίζοντες, & Χριστιανίζοντες. Nam Eccleſia Chriſtiana Hieroſolymis tum primum collecta & ſuccreſcens ex his duobus generibus conſtabat, ex Iudæis & proſelytis. Proſelyti duorum generum erant, Syri & Græci. Quæ duo genera Hieroſolymis tum maximè frequentia. Syri, quia eodem ſermone utebantur cum Iudæis, ideo cum Ἑβραίοις una appellatione à Luca comprehenſi ſunt. Græci proſelyti ab eodem non eo tantum loco, ſed aliis præterea duobus qui à nobis allati ſunt, ἑλληνισταὶ vocati. At ipſe Paulus ubi de religione Chriſtiana quæſtio non eſt, Ἰουδαῖον ſe eſſe dicit, non Ἑβραῖον, ut in cap. xxii. verſ. xxxix. in oratione qua uſus eſt ad Tribunum: ἐγὼ ἄνθρωπος μέν εἰμι Ἰουδαῖος, Ταρσεὺς τῆς Κιλικίας οὐκ ἀσήμου πόλεως πολίτης. Alibi Iudæus eſt, alibi Hebræus. Unum ergo idemque eſt Hebræum eſſe & Iudæum. Sed Iudæi, ut dixi, appellatio ad religionem magis pertinet, Hebræi ad gentem. Sermone Græco alloquutus eſt Tribunum, non Helleniſtico. Ideo Tribunus ei dixit: Ἑλληνιστὶ γινώσκεις; *Græcè noſti?* Sic vertendum, non *Helleniſticè*. Idem populum ex permiſſu Tribuni alloquutus eſt Ἑβραΐδι διαλέκτῳ, id eſt Syra, tum familiari Iudæis. Ita Hebraicè ſcivit Paulus & Græcè, ut omnes ferme eo tempore Iudæi in Græcia nati, ſed & in

Syria,

Syria, quæ propter Macedonum & Græcorum Imperium non minus familiarem tunc habuit linguam Græcam quam Syriacam. At Hellenistæ illi de quibus hic agimus, Græce tantum fuere gnari, ut qui essent origine Græci & Hebraice imperiti, per proselytismum adsciti in gentem ac religionem Iudaicam. Non posse meliorem expositionem nominis *Hellenistarum* cogitari nec reperiri, certum est. Nullo quippe auctore probare queunt Hellenisticarii, Iudæos divisos esse in Hellenistas & Hebræistas. In loco Lucæ Hellenistæ non possunt accipi de gentilibus. Restat ergo ut sint Græci proselyti, hoc est de proselytis Græce loquentibus Christiani. Ab his Hellenistica lingua qualem definiunt, nullo modo potest dicta nec deducta videri, Græce utpote tantum scientibus, Hebraicè ignaris, lingua Hebraismis referta.

AD VI. QVÆSTIONEM, an Hellenistica lingua scriptum sit Vetus aut Novum Testamentum, & an idem stilus sit Veteris ac Novi.

SVMMARIVM.

Septuaginta Seniores non fuerunt tales Hellenistæ, quales volunt patroni illius dialecti; neque Aquila, Symmachus, Theodotion. Sed illi Iudæi Hierosolymitæ, hi Iudaizantes heretici. LXX *interpretum versio integra*

tegra hodie non extat. Origines Theodotionis illi immiscuit. Ejus corruptela illustre exemplum. Discrimen inter authores qui vertunt ex alia lingua, & qui aliqua per se scribunt. Ephraimi Scripta Syriaca, malè in græcum sermonem versa. De libris Novi Testamenti. Idioticum characterem ubiq; præferunt: Scriptores illorum non fuerunt tales Hellenistæ. Christi discipulos non fuisse usos versione LXX. *Apostolos tantum omnibus illis linguis locutos quandiu ignea illa lingua iis insederunt. Petrus Marco interprete usus cum ad alios quàm Hebræos loqueretur. Epistola Pauli ad Hebræos sermone Hebræo ab ipso scripta. Apostolos, excepto Paulo, nescisse græcum sermonem. Testimonia ex Hebræo textu citasse, non* LXX *versione, probatur aliquot argumentis.*

Restat ergo jam, ut dispiciamus an Hellenistica illa lingua scriptum sit V. ac N. Testamentum. Hoc non potest videri verum, nisi intelligatur ab illis Hellenistis translata, quales ab his sunt definiti. Hellenistas nempe eos esse vocatos dicunt Iudæos qui inter gentes exulabant. Ab nullis talibus Hellenistis V. Testamentum cõversum liquet. Septuaginta seniores qui primam & antiquissimam versionem Græcam ediderunt non fuêre Hellenistę, sed veri, ac germani Iudęi & Hebręi, Hierosolymitani. Reliquos interpretes *Iudaizantes hæreticos* appellat Hieronymus, *Aquilam, Symmachum* & *Theodotionem*. Aquilã idem Hieronymus Iudęum videtur facere. Sed Epiphanius Græcũ facit, Sinopensem ex urbe Pontica, qui cum primo Christi fidem amplexus fuisset, postea ad Iudaismum

declinavit, linguæ Hebrę æ operam dedit, & ſic ad vertenda Græce Biblia animum appulit. Theodotion quoque Græcus Ponticus, ex diſciplina ſectaque ac ſucceſſione Marcionis Hæreſiarchæ, proſelytus & ipſe Iudæorum factus, eorum linguam edidicit, & Editionem novam ſacræ Scripturæ dedit, ſimplicitate ſermonis, ut ait Hieronymus, id eſt idiotiſmo, non diſſimilem tranſlationi Septuaginta interpretum. Symmachus etiam proſelytus Iudæorum fuit, Samaritanus, ut quidam volunt, ut aliis placet, Græcus, neutro modo Helleniſtes. De quinta & ſexta editionibus non liquet à quibus procuratæ ſint. Nec ergo conſtare poteſt an ab Helleniſtis, ut vulgo accipiuntur, eæ tranſlationes manarint. Ex his ſex Græcis Editionibus Bibliorum, quæ olim ſolæ prodierunt, nulla eſt quam Helleniſtica lingua poſſis affirmare contextam, quia nullus auctor earum Helleniſta fuerat, ſed omnes aut Hebræi germani, aut genuini ac veri Græci; illi qui linguam Gręcam didicerant, iſti qui Hebręam. Non poteſt dici Helleniſticum quod auctor non ediderit Helleniſta. Ab Attico ſcriptore eſt Atticæ linguæ χαρακτὴρ, ab Ionico Ionicæ, & ita de cæteris. Ergo ab Helleniſta, qualem depingunt, Helleniſticæ ἑρμηνείας ἰδέα debet effingi, & exprimi. Si nemo Helleniſta, prout ab ipſis χαρακτηρίζεται, auctor atq; editor extitit tranſlationum Biblicarum,

rum, nulla est quam possint pro Hellenistica nobis obtrudere. Septuaginta interpretum versionem vulgò habent isti doctores Hellenisticarii pro norma linguæ Hellenisticæ, quos tamen constat non fuisse Hellenistas. Demus fuisse. Iam sciri non potest qualis Hellenistica eorum fuerit, cum ætate Hieronymi pura non extaret eorum interpretatio. Nam tunc, ut idem affirmat, pro varietate regionum diversa ferebantur exemplaria, & germana illa antiquaque translatio corrupta habebatur atque violata. *Alexandria*, inquit, *& Ægyptus in Septuaginta suis Hesychium laudat auctorem. Constantinopolis usque Antiochiam Luciani martyris exemplaria probat. Media inter has provinciæ Palæstinos codices legunt, quos ab Origene laboratos Eusebius & Pamphilus vulgaverunt, totusque orbis hac inter se trifaria varietate compugnat.* Alio loco dicit, Septuaginta interpretum exemplaria lacerata esse & inversa, ipsam eorum varietatem demonstrare. An emendatior & sincerior hodie extat? Immò si quid mihi creditur, quod aliter esse non potest, multo impurior, & vitiosior. Sed & incertum, an, quæ pro tali hodie circumfertur, tribuenda illis sit. Si est, nemo pro sincera eam potest venditare. Quod etiam hac ratione accidit. Origines in Hexaplis suis, Theodotionis versionem, quod nescio an aliquis adhuc observaverit, miscuerat & inseruerat versioni τῶν Septuaginta. Sic

enim interpretandum est quod aliquot locis scriptum reliquit Hieronymus Præfatione in Pentateuchum: *Quod ut auderem, Origenis me studium impulit, qui editioni antiquæ translationem Theoditionis miscuit, asterisco & obelo omne opus distinguens.* Antiquam editionem vocat translationem Septuaginta interpretum, à qua non multum discordabat Theodotiònis editio, ut idem alibi scripsit Hieronymus. Eam editionem Theodotionis non apposuit tantùm antiquæ, sed etiam miscuit, obelis & asteriscis distinguens quæ essent Theodotionis, & quæ Septuaginta interpretum. Non aliam capit interpretationem quod idem auctor posuit in Præfatione ad librum Paralipomenon, his verbis: *Origenes non solùm exemplaria composuit quattuor Editionũ è regione singula verba describens, ut unus dissentiens statim cæteris inter se consentientibus arguatur, sed quod majoris audaciæ est, in editione Septuaginta Theodotionis editionem miscuit, asteriscis designans quæ minus fuerant, & virgulis quæ ex superfluo videbantur apposita.* Tetrapla illa composita erant ab Origene ex quattuor Editionibus, Septuaginta nempe interpretum, Aquilæ, Symmachi, & Theodotionis, quæ ita concinnaverat, ut è regione singula verba cujusque editionis descripta viserentur, una serie quasi columnatim, ut nunc loquuntur, vel κατὰ στῖχον juncta. Prętèr hanc τετραπλῶν ex quatuor versionibus contextâm compositionem, Theodotionis

ditionis Editionem totam inſeruerat Septuaginta interpretum Editioni, eo modo quo dicit Hieronymus. Sic non ſolùm eam adtexuit Septuaginta interpretum verſioni, ſed etiam intexuit. Inde eſt quod multis locis ejus verſionis, quæ hodie nobis pro genuina τῶν ſeptuaginta interpretum datur, duæ ſimul ejuſdem rei ſententiæ verbis variantes exhibeantur. Quod non aliunde potuit proficiſci quam ex duabus illis Editionibus ab Origene mixtis. Cujus vitii illuſtre exemplum dedimus in libro de Trapezitico fœnore ex XXII. Deuteronomii, ubi ſic legitur, οὐκ ἔσται πόρνη ἀπὸ θυγατέρων Ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἔσται πορνεύων ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Deinde ſubjungitur ſtatim, οὐκ ἔσται τελεσφόρος ἀπὸ θυγατέρων Ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἔσται τελισκόμενος ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Quæ idem omnino ſonāt, ſed aliis verbis, cum præcedenti complexu. Vt inde liqueat, poſteriora hæc verba eſſe ex altera verſione. Vtra dicemus ex his ſeptuaginta eſſe interpretum, priora an poſteriora? Vtra etiam Helleniſtica? Vtraque, an neutra? Certe Theodotion genere Græcus fuit, non Helleniſta. Septuaginta interpretes vere Hebræi fuêre, id eſt Palæſtini, & quidem Hieroſolymitani, ac proinde Iudæi, non Helleniſtæ. Expediant hic ſe & nos, ſi poſſunt, Helleniſticarii. Præterea ſolum Pentateuchum, à LXX. converſum eſſe multi idonei auctores affirmant. A

quibus ergo petenda erit Prophetarũ & ἁγιογράφων Hellenistica? An ab illis qui nec magis Hellenistæ fuêre quam septuaginta seniores? Ioculare est quod & Iosephum inter Hellenistas reponunt. Atqui ille Hierosolymitanus, Matthatiæ filius ex genere sacerdotali. Si placet Hellenistam esse, at quantopere distat ejus Hellenistica à Biblica? Etiam Philo Hellenista illis est. Et verius hic quidem ex eorum definitione. Nam Alexandrinus. Stilus tamen ejus melius concordat cum Iosephi sermone, qui Hellenista tamen non fuit, quam cum Bibliorum translatoribus. Atqui nec isti Hellenistæ. Sic Hellenistas habemus auctores qui non scripserunt Hellenisticè, & Hellenisticam è contra ab illis procusam Scriptoribus qui non fuêre Hellenistæ. *Cæteri omnes*, inquiunt, *adeo Iudæi qui Græco sermone quid conscribebant hac lingua Hellenistica usi sunt, excepto Pilone & Iosepho.* Ridiculum & vanum. An omnes qui olim Græcè scripsêre, Iudæos legerunt? An omnes hodie extant? E contrario asserere ego fidenter ausim ac verè, Iudæos omnes olim qui Græcè docti fuêre, & aliquid eo sermone scriptum ediderunt, non aliter scripsisse quam Philonem & Iosephum. Alia ratio est idiotarum & Græcè imperitorum vel semidoctorum Iudæorum, aut eorum qui adstricti verbis ac phrasibus auctorum Hebræorum quos in Græcum transferendos susce-

ſuſceperant, idiotiſmos illius linguæ ex qua vertebant, Græcè expreſſos reddiderunt. Eſt enim & quidam ἑρμηνευτικὸς χαρακτὴρ eorum proprius & peculiaris qui de alia in aliam linguam Scripta alicuius auctoris converterunt. Vix enim fieri poteſt quin ex ea lingua unde vertitur, in eam qua vertitur, lineamenta ipſa transfundantur, quibus alia pæne evadit ſcribendi idea à communi ejus linguæ, in quam ſermo alterius tranſlatus eſt. Sic qui ex patre nigro ſeu Æthiope natus eſt, & matre alba, imaginem plerumque utriuſque parentis ita mixtam refert, ut colorem facie præferat nec atrum nec album, ſed ex utroque temperatum, fuſcum. Aliud eſt in eo qui Græcè non mediocriter doctus eſt & libero campo decurrit, nulli alligatus tranſlationi, linguæ tantum unius qua ſcribere propoſuit, lineas reddit ſine ulla mixtura alterius Characteris. Ita Philo Iudæus ſcripſit, ita Ioſephus. Ita Agrippa Iudęus grandę illam Epiſtolam ad Cajum pro patrię defenſione, quę legitur apud Philonē. Ita Iuſtus Iudęus Tiberienſis cujus & meminit Ioſephus cui σύγχρονος & αὐτοπολιτευόμενος fuit, hiſtoriamque etiam, ut ille Iudaicam, conſcripſit. Ita Ariſtobulus Iudæus Peripateticus, Epiſtolam ad Ptolemęum Philometorem. Ita Ezechiel vetus poëta Iudæus, qui tragœdiam de Moſe compoſuit. Ita Beroſus Chaldæus hiſtoriam compoſuit,

poſuit,ita Manethon Ægyptius,ita Apion,ita omnes Rhetores Syri ac Sophiſtæ. Nam quamdiu flos Sophiſtarum ac Rhetorum fuit, plures eorum ex Syria oriundi fuêre quam ex quacunque alia natione, ut eorum vitas apud Philoſtratum & Eunapium evolventibus patebit. Aliter ſane Græcè ſcripſere ſeptuaginta Seniores, Aquila, Symmachus, Theodotion, Ieſus Siracidæ nepos. Quare? Quia Hebraica in Græcum convertebant, & quia etiam idiotæ erant & vulgare tantum idioma callentes. Sed quomodocunque ea quæ ex alieno tranſtulerunt verterint, Græcè tamen vertiſſe intelligendi ſunt, quoniam Græcis verbis uſi ſunt. Nec aliter quiſquam veterum de his tradidit quam Græcè eos loquutos eſſe, & Græcè ſcripſiſſe ea, quæ tranſlata reliquerunt. Sed id jam ſupra ſatis oſtendimus. Epiphanius Ieſum illum qui vertit Panareton avi ſui Siracidæ, quamvis impuriſſimo ſermone Græco redditum ſit, ἑλληνιστὶ tamen tranſlatum dixit, in libro de Ponderibus. Αἱ γὰρ στιχήρεις δύο βίβλοι, ἥ τε τοῦ Σολομῶντος, ἡ Πανάρετος λεγομένη, καὶ ἡ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ Σιρὰχ, ἐκγόνου δὲ τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ καὶ τὴν σοφίαν ἑβραϊστὶ γράψαντος, ἣν ὁ ἔκγονος αὐτοῦ Ἰησοῦς ἑρμηνεύσας ἑλληνιστὶ ἔγραψε. *Græcè interpretatus ſcripſit.* Ἑλληνιστὶ Græcè, non Helleniſticè. Vnico ſed luculento Photii teſtimonio evinci poteſt, quantum tranſlationes ab archetypo mutent,

mutent, præcipuè si ab aliquo curatæ sint imperito, vel ab eo qui verbum verbo reddere non sensum ex sensu exprimere laboret Ephraimi Syri Monachi sermones disertissimè Syriaca lingua scripti extabant ejus ætate, adeo ut non tantum propter sensus profundos & eruditos à doctis legerentur, sed etiam propter elegantiam sermonis, à Syriacæ linguæ studiosis requirerentur. Qui Græce eos transtulerat, tam humili, vulgari & idiotico stilo expressos ediderat, ut nec sententiarum pondus, nec figurarum varietas, nec eloquutionis majestas & gratia in Græco appareret, sicut in Syriaco eminebat. Ejus hæc verba sunt: ἡ γὰρ λέξις καὶ τὰ σχήματα οὐ θαυμαστὸν εἰ πρὸς τὸ κοινότερον τῆς ὁμιλίας, καὶ ἠμελημένον νένευκεν. Οὐ γὰρ εἰς τὸν γεννήτορα τῶν νοημάτων, ἀλλ' εἰς τὸν ταῦτα μεταφρασάμενον, ἡ αἰτία διαβαίνει. Ἐπεὶ οἵγε τῆς Σύρας φωνῆς τὴν ἀκρίβειαν ἠσκημένοι, ἐπὶ τοσοῦτον ταῖς λέξεσι, καὶ τοῖς σχήμασιν αὐτοὶ ἴσασιν εὐδοκιμῆσαι, ὡς ἀμφήριστον εἶναι, πότερον διὰ ταῦτα, ἢ διὰ τὸν ἐν αὐτοῖς νοῦν, ἡ τοσαύτη χάρις καὶ δύναμις τῶν ἐκείνου πρόσεισι λόγων. Οὐ θαυμαστὸν οὖν ἡ τῆς φράσεως ταπεινότης, ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμαστὸν, ὡς καὶ διὰ χυδαιότητος τοιαύτης ῥημάτων τηλικαύτη σωτηρία καὶ ὠφέλεια τοῖς προσέχουσι προχεῖται. Vt robur corporis & pulcritudo, & habitus nitens etiam sub pannucea veste, qua obsitum est corpus, sæpe appatet: ita Ephraimi orationis sen-

tentiarum vis & dictionis nitor etiam emicabat extra viles plebeiæ, & impuratæ versionis ac sordidos pannos. Idiota sermones eos in Græcum converterat, qui Syriasmos omnes cum suis lineamentis expresserat, & verbis Græcis de trivio petitis eos reddiderat. Hinc illa χυδαιότης Photio notata, quæ in Metaphraste tantum fuit, nõ in auctore ipso. Quod ad Novi Testamenti libros attinet, ea causa quoque afferri potest cur multum diverso ab elegantiore & puriore Hellenismi loquendi genere conscripti sunt. Ab idiotis quippe partim compositos dicere licet, partim à metaphrastis, & ipsis non admodum Græci sermonis peritis. Hinc idioticum ubique Characterem præferunt, aut ἑρμηνευτικόν, aut ex utroque mixtum. In iis quæ translata esse liquet ex Hebraico illis temporibus familiari, longe major Hebraismorum copia invenitur quam in aliis, quæ Græcè tantum edita sunt, quamvis & in istis etiam reperiantur, propter idioma Græci sermonis illis in locis usitati quod ex Syriaco propter Syrorum conversationem multa traxerat. Hellenistica autem lingua scriptos illos Novi fœderis libros nemo dicere potest nisi qui insanire paratus sit, & quod in rerum natura non fuit, hariolari. Primum ex ea definitione Hellenistarum quam ipsi excogitarunt, non posse dici Hellenistas à quibus sacri libri, unde fidem discimus,

mus, ſcripti ſunt, abunde probatur. Galilęos ferè omnes fuiſſe ex Palæſtina, ſatis certum eſt. Vnde in miraculo linguarum quod feſto die Pentacoſtes ab Apoſtolis deſignatum eſt, qui eos loquentes audiebant, inter ſe dicebant, οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; An & Galilæos Iudæos inter exules & diſperſos referri velint Helleniſticarii, neſcio. Ipſi nobis ſignificent. Paulus cum illis Galilæis Chriſti diſcipulis non aderat, utpote nondum converſus. Nec ipſe ſane Galilæus, ſed Tarſenſis ex Cilicia. An propterea Helleniſta? Ita fuit, ſi ſtemus eorum definitioni, & edictioni Baſilicæ vel Tyrannicæ potius Helleniſticariorum, qui uno elogio omnes Iudęos qui Palæſtini non erant, exules fuiſſe pronuntiarunt. Atqui ipſe Paulus alibi ſe Ἑβραῖον aſſerit, alibi Ἰουδαῖον, nullibi, ἑλληνιστήν. Quin immò in Actis traditur cap. IX. eum diſputaſſe cum ἑλληνισταῖς. Ex quo ſatis clarum eſt nec ipſum fuiſſe Ἑλληνιστήν. Nullus ergo eorum qui libros Novi Teſtamenti conſcripſerunt, Helleniſta fuit. Nec ergo ulla ratio eſt, qua ſuſpicari adigamur, Helleniſtico ſermone compoſitum eſſe Novum Teſtamentū, quod ab Helleniſtis non eſt ſcriptum. Præterea longe alius Novi Teſtamenti character quam veteris, quem tamen Helleniſticum quoque fuiſſe volunt, nos negamus, & non eſſe probavimus. Nam in Novo multæ voces Romanæ,

manæ, multæ phrases Latinæ occurrunt, quæ nusquam in vetere comparent. Quod enim sibi persuadent, scriptores Novi Testamenti multum versatos fuisse in lectione versionis τῶν LXX. atque inde hausisse Hellenisticismum suum, ut sic loquamur, à veri regionibus plurimum aberrant. Non enim usi sunt versione Septuaginta interpretum, qui Novi Testamenti libros conscripserunt, Christi discipuli, sed Hebraico textu. Vnde enim Galilæis, uti erant fere omnes, & oriundo Hebræis Græcanica translatio? Vt erant Galilæi, Galilæo etiam sermone usos esse constat ex Actis Apostolorum ca. II. ubi narratur miraculum linguarum, quod ab Apostolis patratum est. Sic enim qui eos audituri advenerant, inter se loquuntur, οὐκ ἰδοὺ πάντες οὗτοί εἰσιν οἱ λαλοῦντες Γαλιλαῖοι; *Nonne ecce omnes qui loquuntur, Galilæi?* Galilæo sermone loqui alias solitos esse qui Galilæi essent, hæc omnino indicant. At mirabantur Græci qui aderant, ita eos à se intelligi, quasi Græce loquerentur. Similiter & Parthi, Medi, aliarumque nationum homines haud secus quæ edissertabant, intelligebant, ac si Parthicè aut Medicè concionarentur, aut ea lingua quam quisque eorum qui intererant, callebat. Nec dicendum est ex eo miraculo quod tunc in iis operatus est Spiritus sanctus, donum linguarum ita accepisse Apostolos, ut deinceps omnia loquelarum

larum genera, quę in toto orbe frequentabantur, calluerint, & usurparint. Non enim verisimile est ultra illum diem durasse vim illam quam Spiritus sanctus iis afflavit, tantisper locum habituram, quamdiu linguæ igneæ singulis distributæ suprà cujusque caput insedisse dicuntur. Sic enim scribitur: *καὶ ὤφθησαν αὐτοῖς διαμεριζόμεναι γλῶσσαι ὡσεὶ πυρὸς, ἐκάθισε τε ἐφ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν. Et apparuerunt illis dispertitæ linguæ, quasi igneæ, seditque supra unumquemque eorum.* Quamdiu igitur sederunt super ipsos linguæ, hoc perficiente Spiritu sancto, linguis omnibus feruntur loquuti. Ablatis linguis cessavit miraculum, & desierunt loqui linguis. Sequitur enim statim: *Καὶ ἐπλήσθησαν ἅπαντες πνεύματος ἁγίου, καὶ ἤρξαντο λαλεῖν ἑτέραις γλώσσαις, καθὼς τὸ πνεῦμα ἐδίδου αὐτοῖς ἀποφθέγγεσθαι. Et repleti sunt omnes Spiritu sancto, & cœperunt loqui variis linguis, prout Spiritus sanctus dabat illis eloqui.* Falluntur ergo qui putant ab illo miraculo Apostolis infusam fuisse virtutem variis loquendi linguis, quas non didicissent. Fama est eos qui possidentur à dęmoniis, sæpe multas externas usurpare linguas, quas non noverunt, sed inspiratione expirata, dæmonio ejecto, in antiquum redeunt, nec amplius sermones eos profantur, quos spiritu maligno suggerente effutiebant. Nec mirabitur ex diversa causa eundem produci effectum qui meminerit,

quid

quid actum sit circa baculorum in serpentes conversionem tam à Mose quam ab Ægyptiis sapientibus. Spiritus non unus, eadem tamen operabatur. Si Petrus ab eo tempore quo in festo Pentecostes divino afflatu instinctus variis loquebatur linguis, quid opus habuit Græcarum litterarum interprete quem veteres omnes patres ei assignant, nempe Marco? Pro vero sane tenendum est, omnes fere discipulos Christi & Apostolos, ut erant idiotæ & plebeii, piscatores nimirum, nautæ & portitores, non aliam novisse linguam præter vernaculam, hoc est Galilæam, & Syriacum idioma quod in illa regione obtinebat. Etsi enim multi in Syria & Iudæa Græcè sciebant, hoc ad infimæ plebis homines nihil attinebat qui vernaculam tantum noverant, Græcè prorsus ignari. Nec eam nisi sero admodum videntur plerique eorum didicisse, postquam jussi sunt ad gentes pergere, Euangelium Christi iis prædicaturi. Sed & plures ex iis verisimile est per interpretem Græcis & Romanis Euangelium adnunciasse, exceptis siqui Græce noverant utpote inter Græcos nati, quod de Paulo certum est. At quid opus habuit Petrus linguæ Grecæ cognitione, cui mandata est ἀποστολὴ Iudæorum, qui omnes tunc temporis Syriace & Hebraice intelligebant? Hinc, ut dixi, veteres Marco eum interprete usum esse tradunt. Ideo & Euangelium

gelium quod ϗ Marcum inſcribitur, Petrum habere auctorem veterum pleriſque creditum eſt, ut à Petro nimirum ſcriptum, à Marco Græce verſum. Idem dicere fas eſt de Epiſtola ejus Catholica priore, quam credo à Petro Galilæa lingua vel Syriaca illius temporis dictatam, à Marco ejus interprete Græce tranſlatam, ut ſic & Græcis ad fidem converſis prodeſſet. Sic Epiſtola Pauli ad Hebræos, Hebraico, id eſt ſermone tunc in Syria uſitato ſcripta fuit, & ab alio verſa, quem quidam Clementem fuiſſe volunt, alii alium. De Matthęi Euangelio non dubitatur, & Hebraice ſcriptum ab auctore fuiſſe, ab interprete vel Marco vel alio in Græcum converſum. Ita & Iacobus teſte Hieronymo, *unam tantum ſcripſit Epiſtolam, quæ de ſeptem catholicis eſt, quæ & ipſa ab alio quodam ſub nomine ejus edita aſſeritur, licet paulatim tempore procedente obtinuerit auctoritatem.* Idem de aliis dixerim, Iudæ, & Iohannis Epiſtolis. Paulum unum excipio qui in Græcia natus, linguam Græcam æque aut magis familiarem habuit quam Hebraicam vel Syriacam. Græce neſciſſe Apoſtolos vel uno vincitur argumento, quod ex Septuaginta interpretum verſione teſtimonia non citarunt, ſed ex Hebraico textu. Ea cauſa eſt cur non concordent Scripturę loci qui ab his Gręce allegantur cum verſione Septuaginta ſeniorum. Cum enim ab ipſis auctoribus ex Hebraico

braico deprompti ſint, & ab interpretibus, qui ſcripta eorum convertebant, Grȩcè reddita, ex eo contigit, non uſquequaque convenire Græca verba locorum Scripturæ quæ ab iis proferuntur, cùm Græcis tranſlationis per Ptolemæum curatæ. Si quando vero concordant, id eo factum videtur quod interpretes in illis reddendis interdum adhibuerunt ſeptuaginta Senum verſionem, in cujus lectione verſati erant. Poſtquam enim patuit gentibus ad Eccleſiam Chriſti acceſſus, per Spiritum ad gratiam vocatis, Apoſtoli qui genere Galilæi & Hebræi erant, comites & adjutores habuerunt in miniſterio prædicandi Euangelii, partim Græcos Syriæ vernaculos qui etiam Syriace noverant, partim Syros quibus & lingua Græca ex converſatione Græcorum in Syria conſiſtentium erat notiſſima. Interpretibus iis utebantur ad Græcè convertenda, quæ ipſi Hebraicè vel Syriace dictaverant. Apoſtolos ex Hebraico textu teſtimonia produxiſſe, non ex verſione ſeptuaginta interpretum, clarius eſt, quam ut demonſtrari debeat. Nam & multa citant quæ non reperiuntur in ea Tranſlatione, ſed in Hebraico tantum. Non meis verbis hoc dicam, ſed ipſius Hieronymi cujus hæc ſunt, ex Præfatione in Pentateuchum. *In Euangeliſtis,* inquit, *& Apoſtolis multa de veteri inſtrumento legimus quæ in noſtris codicibus non habentur, ut eſt illud:* Vocavi ex Ægypto

Ægypto filium meum. *Et*, Quoniam Nazaræus vocabitur. *Et*, Videbunt in quem compunxerunt. *Et*, Flumina de ventre ejus fluent vivæ aquæ. *Et*, Quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcenderunt quæ præparavit Deus diligentibus ſe, *& multa alia. Interrogemus ergo eos ubi hæc ſcripta ſint, & cum dicere non potuerint de libris Hebraicis proferamus.* Vide quæ apud eum ſequuntur. Item Præfatione in librum Paralipomenon: *Chriſtus Dominus noſter utriuſque Teſtamenti conditor, in Euangelio ſecundum Iohannem.* Qui credit, *inquit*, in me, ſicut dicit Scriptura, flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ. *Vtique ſcriptum eſt, quod Salvator ſcriptum eſſe teſtatur. Septuaginta non habent. Apocrypha neſcit Eccleſia. Ad Hebræos igitur revertendum eſt, unde & Dominus loquitur, & diſcipuli exempla præſumunt.* Si Iohannes, qui tamen Græcè ſcripſiſſe putatur, exempla de vetere ſcriptura ut in Hebraico ſunt, non ut in Græca verſione habentur, depromit, cur non potius Hebraicè quoque eum ſcripſiſſe arbitrabimur qui teſtimoniis utatur Hebraicis? Vt Iudæus & Syrus Palæſtinus origine fuit, ita veriſimile eſt linguam vernaculam Palæſtinæ, & Hebræam melius calluiſſe quam Græcam & peregrinam. Legebat Scripturam Hebraicè ex qua & teſtimonia producebat, non ex ipſa verſione Septuaginta interpretum. Cur ergo non credimus eum potius illa lingua ſcrip-

fiſſe qua legebat Scripturam, quàm ea quam non videtur tenuiſſe, ſaltem minus quam Syriacam? Scribebant igitur Apoſtoli idiomate ſuo, & lingua ſibi familiari & vernacula, quæ protinus à Syris ἑλληνίζουσι vel Græcis ipſis ad fidem converſis, quos ſecum habebant Euangelii prædicandi adjutores & adminiſtros, in Græcum transferebantur. De quibuſdam hoc certò compertum eſt, de aliis ignoratum, quia non proditum: de omnibus tamen veriſimile eſt, quia de quibuſdam verum eſt. Non enim diſpar ratio eorum, qui gente ac genere & vocatione ac munere pares. Inde illi Syriaſmi quibus totus conſperſus eſt Novi Teſtamenti Græci textus ex charactere nimirum ἑρμηνευτικῷ, quo de verbo ad verbum expreſſa peragitur tranſlatio. Nec alio ferme uti ſtilo conſueverunt, qui cum duas calleant linguas, unam ex duabus melius norunt, ſi quando ea quam minus callent, ſcribere velint. Quod de Paulo & Luca licet aſſerere, qui utriuſque linguæ periti, in eam qua ſcripſerunt, ex altera phraſes & genera loquendi transfuderunt. Minus tamen frequentibus eorum ſcripta ſcatent Syriaſmis, quam ea quæ ex Hebraico vel Syriaco tranſlata ſunt. Et hanc differentiam ſtili in Græce tranſlatis & merè Græcis notavit aliquot locis Hieronymus. Colligamus ergo ex ſupra dictis ſtilum quo ſcripti ſunt Novi

Teſta-

Testamenti libri, nec esse, nec dici posse Hellenisticum, quandoquidem Hellenistæ non fuerunt, à quibus compositi sunt.

Ad VII. Qvæstionem, & ultimam quo nomine nuncupanda sit lingua Novi Testamenti.

Svmmarivm.

Lingua græcæ idea qua scripti libri Novi Test. idiotica. Quis sit Idioticus stylus secundum Aristotelem. Veteris Testamenti dictio partim ἑρμηνευτική, partim Macedonica. Veteres stylum utriusque Testamenti nunquam vocarunt Hellenisticum. Conclusio hujus Libri, nullam esse Hellenisticam dialectum.

Vltima super hæc quæstio, ut sciamus, & id nescientibus intimemus, quo nomine nuncupanda sit ea linguæ Græcæ forma vel ἰδέα qua Novum conscriptum est Testamentum. Hoc si à me quærere nunc instituant Hellenisticarii in promptu & ad manum respōsio est. Quales ipsi fuêre, tale & loquendi genus habuerunt. Non fuêre autem Rhetores, non poëtæ, non aulici, non Philosophi, nec Sophistæ, nec Historici, nec omnino docti homines, vel ex eorum genere quopiam qui in excolendo & expoliendo sermone versari solent. Idiotæ plane sermone fuêre, sed non

ſcientia, ut ipſe de ſe fatetur Paulus. Ergo ſtilus eorum idioticus, ut poëtarum poeticus, Rhetorum Rhetoricus, Sophiſtarum Sophiſticus, Aulicorum aulicus, Hiſtoriæ ſcriptorum hiſtoricus. Patres omnes Græci Latinique ἰδιώτας, ἀγροίκους, ἀμαθεῖς, ἀγραμμάτους, ſermone imperitos, ruſticos, illiteratos eos appellant, qui tamen dicendo confutarunt τοὺς φιλοσόφους, τοὺς ῥήτορας, τοὺς δεινοὺς εἰπεῖν. Hinc eorum dictionem iidem patres vocare ſolent ἀγροικιζομένην, σολοικίζουσαν, βαρβαρίζουσαν & ἰδιωτικήν. Et rationem reddit Iſidorus ſatis idoneam, cur verbum Dei hujuſmodi ſermone plebeio & communi gentibus adnuntiatum ſit, lib. 11. Epiſt. v. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνθρώποις ἐνομοθέτει ἀσθενέσι τυγχάνουσι, καὶ ἀνθρωπίνων δεομένοις λόγων, οὕτω γὰρ ῥαδίως τὰ ὑπὲρ αὐτοὺς νοῆσαι ἠδύναντο, ἰδιωτικαῖς λέξεσιν ἐκέρασε τὰ θεῖα μαθήματα. *Quoniam autem hominibus natura infirmæ & imbecillis leges ferebant, qui humanis opus habebant verbis; Sic enim facile conſequi poterant, quæ captum ipſorum ſuperabant; idcirco idioticis & incultis loquutionibus cæleſtem temperavit doctrinam.* *Trivialem* & *ſordidum* ſermonem Arnobius appellat quo conſcriptæ ſunt Novi Fœderis Tabulæ, *barbariſmis* & *ſolæciſmis obſitum.* Nihil neceſſe eſt plura congerere teſtimonia, quę affatim ab aliis collecta ſunt. Ἰδιωτικὸς ſermo idem cum κοινῷ & vulgari. Nam ἰδιῶται proprie dicuntur homines de

de plebe, indocti, & solo sermone utentes, quo vulgus utitur, in conversatione communi, quemque pueri à nutricibus suis imbiberunt. Galenus in III. Commentario ad VI. Epidemiarum. Ἀδιώνοτον ab Idiotis ait vocari qui Homero ἀργεστὴς νότος dicitur, à quo nubila sæpe dispelluntur & serenitas inducitur: Cumque Notus aliâs soleat udus esse, hic sudus est. Φαίνεται γὰρ ἐνίοτε ξηρὸς γινόμενος, ὃν καὶ προσαγορεύουσιν ἰδιῶται Ἀδιώνοτον. De eo intelligendus Horatius in his versibus:

Albus ut obscuro detergit nubila cælo
Sæpe Notus, neque parturit imbres
Perpetuos.

Ἰδιωτικὸς stilus qualis sit optime explicavit Aristoteles in libro de Poëtica. Ex propriis fere verbis & in usu communi tritis constat, ideo humilis est, sed clarus, utpote ab omnibus intellectus. Λέξεως δὲ, inquit, ἡ ἀρετὴ σαφῆ καὶ μὴ ταπεινὴν εἶναι. Orationis virtus est, ut clara sit, sed non humilis. Σαφεστάτη μὲν οὖν ἐστιν, ἡ ἐκ τῶν κυρίων ὀνομάτων ἀλλὰ ταπεινή. Maxime perspicua est quæ ex propriis verbis constat; sed eadem humilis. Talis est ἰδιωτικὴ, cui opponit τὴν σεμνὴν, quæ translatis utitur, & peregrina admiscet vocabula. Σεμνὴ δὲ, inquit, καὶ ἐξαλλάττουσα τὸ ἰδιωτικὸν, ἡ τοῖς ξενικοῖς κεχρημένη· ξενικὸν δὲ λέγω, γλῶτταν καὶ μεταφορὰν καὶ ἐπέκτασιν, καὶ πᾶν τὸ παρὰ τὸ κύριον. Et paulo post, τὸ μὴ ἰδιωτικὸν τῷ ἰδιωτικῷ opponit.

Οὐκ ἐλάχιστον ᾗ μέρ☉ συμβάλλονται εἰς τὸ σαφὲς τ̃ λέξεως, καὶ μὴ ἰδιωτικὸν, αἱ ἐπεκτάσεις, καὶ ἀποκοπαὶ, καὶ ἐξαλλαγαὶ τ̃ ὀνομάτων. Si quis autem orationem totam contexat ex translationibus aut ex peregrinis vocabulis, ænigma inde existet, aut βαρβαρισμός. Si ex translatis, ænigma: si ex vocibus peregrinis, barbarismus. Ε᾽αν μὲν ἐν ἐκ μεταφορῶν, αἴνιγμα. Ε᾽αν ᾗ ἐκ γλωττῶν, βαρβαρισμὸς. Atqui idiotarum sermo ut plurimum propriis verbis cõstat, sæpe tamen peregrina etiam & γλώττας admiscet ab exterorum commercio aut apud se cônsistentium; aut inter quos ipsi versantur. Inde in idiotismo Græcorum eo ævo quo scriptum est Novum Testamentum tam multæ voces Romanæ, quæ totidem βαρβαρισμοὺς in eo scripto pepererunt. Nam ut ait Aristoteles, ἐκ τ̃ γλωττῶν βαρβαρισμὸς. Omnis autem peregrina vox orationi inserta, γλῶττα est. In loquelam porro idiotarum maxime cadit definitio dialecti qua dicitur ἐθνικὸς vel τοπικὸς γλώσσης χαρακτήρ. Nam in unaquaque gente plures idiotæ. Definitio autem cujusque rei de pluribus. Et cum dialectus idioma sit gentis vel civitatis, idioma proprie idiotarum, quorum longe maximus numerus in singulis gentibus ac civitatibus. Interdum vel totæ gentes ex idiotis, ubi non est alter altero doctior. Vbi sunt docti, solent iidem esse rariores, & numero vincuntur ab idio-

idiotis. Docti autem quod loquuntur, vel ex antiquitate accersunt, vel ex libris hauriũt, vel dictionem ex humili attollunt, novatis vocibus translatis, figuratis, aut extraneis, ut sic ἀπὸ τοῦ ἰδιωτικοῦ recedant. At idiotæ ea loquela utuntur, quæ communiter & passim in sua gente aut civitate frequentatur. Aut plurium est aut omnium idioma idiotarum. Vbi nulli docti sunt, omnium est. Quare magis iis competit definitio Dialecti, quæ ad plures pertinet aut omnes, τοὺς λαλοῦντας in unaquaque natione vel populo. Ejusdem porro linguæ plura τοπικὰ ἰδιώματα, & inter se diversa. Vt linguæ Græcæ, eo tempore quo Novum editum est Testamentum, totidem fere idiomata, id est idiotarum differentes λαλιαὶ, quot populi vel civitates vel insulæ in Græcia. Græci quidem sermonis φυσικώτατος per ea tempora χαρακτὴρ fuit, quod plurimas qua voces qua phrases ex latio admixtas haberet ob Romanorum universalem dominationem. Cæterum quod attinet ad cujusque nationis peculiarem dialectum cujus proprietas in vocibus singulis cernitur, unicuique populo vel civitati sua fuit, alia quam vicinorum. Sic Græcorum in Syria consistentium aliud extitit idioma. Nam & præter Romanas voces ac phrases, etiam non paucas à Syris mutuatas acceperat. Aliud in Caria erat. Nam Strabo notat Carum sermonem tempe-

ratum fuiſſe Græcis ac barbaris vocibus. Aliud Cilicum. Hinc πέρπερον & περπερεύεσθαι ab eorum dialecto mutuatum eſſe Paulum veteres notarunt. Nullus denique in Græcia populus aut urbs fuit, quin innumeras voces habuerit peculiares non alibi uſitatas. Quod innumeris, ſi opus eſſet, teſtimoniis poſſet comprobari. Sed nolo molem hujus libri extendere. Concludamus igitur non Helleniſticum fuiſſe ſtilum N. Teſtamenti, ſed partim Idioticum Syriacũ, partim ἑρμηνευτικόν. Nam Syriaſmos ex utroq; habet, ſed pręcipue ex verſionis genere. Phraſium autem rationem nihil facere ad idiomatum differentiam conſtituẽdam jam ſupra docuimus. Veteris Teſtamenti dictio partim etiam ἑρμηνευτική, quod eloquutionem ſpectat, ex Hebræo ad verbum expreſſam, partim Macedonica propter Macedonum in Ægypto & Syria ſub Alexandri ſucceſſoribus firmatum imperium. Ex omnibus porro rebus, quæ oppidò mihi mirandæ videri poſſent, hanc vel maximè admiratione dignam judicarem, ſi Veteres auctores Helleniſticam dialectum noviſſent, & ejus tamen nominatim nõ meminiſſent. Aut noverunt eam, aut ignorarunt. Si noverunt, hoc etiam ſcire debuerunt propriam eſſe Veteris ac Novi Teſtamenti hanc linguam, qua & conſcriptum fuerit. Cur ergo, quoties loquuntur de ſtilo utriuſque Teſtamenti, nunquam ἑλληνιστικὸν

eum appellarunt, ſed ἰδιωτικὸν & ἑλληνικόν. Ita certe ἑλληνικὸς, ut ſit etiam ἰδιωτικὸς, hoc eſt Græcorum idiotarum, vel alienigenarũ ἰδιωτικῶς Græcè loquentium, id eſt imperite, & phraſes nativæ ſuæ loquelæ verbis Græcis idioticis induentium. Si hodie excitarentur à mortuis priſci illi auctores Eccleſiaſtici qui Novi ac Veteris Teſtamenti libros commentationibus ſuis illuſtrarunt, quid dicerent, ſi in hodiernis noſtrorum Criticorum commẽtariis aut Notis legerent: *Helleniſtæ ſic loquebantur. Hæc vox Helleniſtarum eſt. Hæc dictio Helleniſtica. Vocabulum eſt hoc ſignificatu linguæ Helleniſticæ proprium.* Riderent, mirarentur, an ſtomacharentur, an omnia ſimul? Mirarentur ſane, alii cum riſu, partim cum ſtomacho extremis his temporibus ſuſcitatam gentem in mundum veniſſe, Criticorum ventoſo natam cerebro, quæ in rerum natura non erat, quo tempore vixerunt. Tunc noti non erant, ſed nec nati Helleniſtæ, cum vixiſſe putantur. Nunc demum prodeunt in ſcenam, quaſi hodie atque heri geniti, ubi nulla gens uſpiam extat, quæ Græcè loquatur. Latebant ea in ætate qua ſcribebant & vitã agebant, omnibus doctis ignorati. Habebantur tamen eorum ſcripta, manibus terebantur, ſalus ab his & vitæ æternæ doctrina hauriebatur, cum neſciretur quænã eſſet lingua qua concepta erant, & quinam illi eſſent Helleniſtæ qui linguam

Hellenisticam condidissent, & sacra volumina eo sermone composuissent. Tale acumen est mortalium hoc tempore ævum agitantium, ut pervideant quod priscis invisum & inauditum. Tandem igitur conclusum habeamus necesse est, quod abunde probavimus, nullam Hellenisticam fuisse dialectum, quia nulla gens fuit, populus nullus qui ea usus sit, nullus locus certus, aut regio, in qua usui fuerit: Quia Hellenisticæ nullus Veterum meminit: Quia nulli Hellenistæ Hebræi à quibus Græco-hebræa hæc lingua denominari potuerit: Quia Hellenistæ non fuêre illi, à quibus conscripta sunt Veteris Testamenti volumina, ut nec illi, à quibus scripti sunt Novi Fœderis libri: Quia Hellenistica lingua non scripserunt, nec LXX. interpretes nec alii Bibliorum translatores, nec Apostoli: Quia deniq; Hellenistica vocabulum nihili est, nulla ratione nec auctoritate confictum, temere & perperam procusum eo sensu quo nobis obtruditur, haud melius sonans quam Hebraistica lingua aut Atticistica, aut Ionistica.

SECVNDA PARS,

DE

LINGVÆ GRÆCÆ ORIGINE ET DIALECTIS.

CAPVT I.

SVMMARIVM.

Propositio eorum quæ hic deinceps explicanda. Communẽ linguam Græciæ non fuisse dialectum. Multos communi ea lingua scripsisse, imprimis Polybium. Illam tamen non fuisse cuiquam populo peculiarem. Vniversa Græcia sermone in quatuor dialectos fuit divisa, Atticam, Ionicam, Doricam, Æolicam. Nulla gens olim fuit in Græcia quin ad aliquod horum idioma, quantum ad linguam attinet, reduci possit. Principium generis & linguæ penes Hellena; cujus quatuor gnati commigrantes has dialectos pepererunt. Ab una ἐθνικῇ plures subinde propagatæ ἰδικαί. Idem in Burgundica Dialecto observatum. Tam ἐθνικαὶ quam ἰδικαὶ dialecti gentem suam habent aut populum. Κοινὴ *dialectus dicta, à nulla gente nomen ducit.* Ἑλληνὶς *vel* ἑλληνικὴ *vel* ἑλλὰς *etiam vocatur.* Ἕλληνες *aliquando in una tantum parte græciæ dicti. Hellas urbs Thessaliæ. Pelasgi. Argivi. Thucydidis locus explicatus. Pelasgi olim barbaro sermone usi, ex Herodoto.* Ἕλληνες *quando primum com-*

communiter dicti. Macedni. Stephanus correctus. De Pindo disquiritur urbe an monte. Doris regio: ejus quarta urbs Pindus. Herodotus intellexit montem. Μακεδνὸς, Μακεδὼν *&* Μακέτης *sunt Synonyma. Nominis ratio.* Δρυοπὶς *quæ Heracleia Phthiotidis. Quando græci sint appellati Dores: etiam antequam in Peloponnesum descenderent. Lectio Thucydidis emendata. Dubia aliquot solvuntur. Deucalionis & Pyrrhæ historia: eorum filius Hellen. Pelasgorum & Græcorum inter se comparatio. Strabo dissentit ab Herodoto de Pelasgis. Illius sententiæ firmamenta. Argos duplex. Achæorum origo è Thessalia. Peloponnesus primo Ægialia dicta, deinde Ionia. Iones antiquiores incolæ Peloponnesi quam Pelasgi. Hellen imperium Æolo filio liorum natu maximo reliquit, reliquos extra patriam emisit. Achæi in Thessalia: in Creta, Pelasgi Peloponnesiaci è Thessalia oriundi. Græci ante dicti quam Hellenes.* Τῶν ἑλλήνων *nomen prævaluit per Græciam & de Græcia. Æmonia.* Πύῤῥα *non* Πύῤῥαρα *legendum in versibus Rhiani. An duo fuerint Pelasgi uno eodemque tempore, unus in Peloponneso, alter in Thessalia, disquiritur: Diluvium Deucalionis tempore. Pelasgos è Thessalia post diluviū venisse in Peloponnesum. Clementis Alexand. locus emendatus. Thessalia nomen recentius. Longè probabilius Pelasgos Thessaliæ Peloponnesiacis nomen & originem dedisse quam contra. De Inacho. Phoroneus primus mortalium. Duo cataclysmi traduntur in Græcia.* Ἄδηλον *quid significet. Vnus tantum cataclysmus in Græcia credendus: is à græcis adumbratus ex vero, quem S. Scriptura tradit. Arcades magnam jactant antiquitatē. In Peloponneso nulla umquam alia lingua usurpata nisi Æolica & Dorica, vel ex utraque mixta. De Api & Apio. Græciæ universæ antiquissima* τὰ Θετταλικὰ *&* Φθιωτικά*: Clementis locus correctus. Prometheus in Scythia regnavit.* Λυκώρεια *vicus Delphorum.*

Abso-

ABsolutis septenis de lingua, si lingua fuit, Hellenistica quæstionibus, & expositis rationibus & argumentis omnibus cur nec fuisse unquam in rerum natura, & hominum loquela talem dialectum censeri debeat, jam tempus est ut explicemus originem & dialectos linguæ Græcæ varias. Sic enim melius constabit de eo quod posuimus, linguam Hellenisticam, quæ populum nullum habuit auctorem ac fundum, qui ea usus sit, fundamentum habere in cerebro hominum doctorum quidem, sed conjecturis suis vel somniis potius, nimis indulgentium. Videndum ergo an populus aliquis aut natio extiterit cui peculiaris lingua Hellenistica fuerit. Simul etiam dispiciendum, an & lingua communis Græciæ quæ Κοινὴ appellatur, populum etiam olim habuerit aut gentē qui eam primitus usurparit. Tum etiam discutiemus quæ origo prima, quod principium linguæ Græciæ & ejus variarum dialectorum extiterit. Si lingua porro communis Græca, & ἑλληνικὴ dialectus non fuit, multo minus Hellenistica postulet inter dialectos locum sibi vindicare. Nam pro dialecto non potest haberi nisi detur fuisse alicujus populi vel gentis propria dialectus. Quod commune est, ἴδιον non est cujusquam. Atqui hæc definitio dialecti. Non est ergo dialectus quæ plurium vel omnium in genere communis est sermocinatio.

natio. Conſtat tamen hanc loquendi Græcè ἰδέαν quæ & ἑλληνικὴ & κοινὴ vocatur, aliqua proprietate cenſeri, quia multi Scriptores ea uſi reperiuntur, quos non poſſis dicere Atticè ſcripſiſſe, nec Doricè, nec Æolicè, nec Ionicè. Polybii hiſtorici præſtantiſſimi dicendi characterem eſſe Atticum nemo dixerit, cùm tamen ſit ἑλληνικὸς & Græcus. Multo minus Ionicus, vel Æolicus, vel Doricus videri queat. Hoc genere ſcripſiſſe conſtat plurimos alios Græciæ auctores, qui nec Atticiſmum affectaſſe dicuntur, cum tamen ab ἑλληνισμῷ non receſſerint, nec contra ejus leges peccarint, quibus nec Doriſmi, aut Æoliſmi, aut Ioniſmi character attribui poteſt. Si μίξις eſt & cinnus reliquarum dialectorum hæc διάλεξις, quærendum unde & quomodo hæc commixtio linguarum quę unam fecerit linguam, Græciam pervaſerit. Vtrum partem tantum Græciæ, an univerſam occuparit. Quando hæc loquendi ſartago, quæ κοινὴ inde appellatur, cœperit. Ἑλληνὶς διάλεκτος & ἑλληνικὴ etiam vocatur, cum tamen eo tempore nulla gens aut populus hoc nomine ἑλλήνων in Græcia vocaretur. Vt ecce Biblia in ἑλληνίδα διάλεκτον converſa eſſe omnes auctores uno ore ſcribunt, cum illa verſio nec Attica dici queat, nec Ionica, nec Dorica, nec Æolica. Vnde igitur ille ἑλληνισμὸς qui non eſt Ἀττικισμὸς, non Δωρισμὸς, non Ἰωνισμὸς, nec Αἰολισμός?

σμός? Hoc nunc explicandum, à nemine hactenus enodatum. Vniversa Græcia generatim in quattuor dialectos sermone dividebatur, Atticam, Ionicam, Doricam, & Æolicam, à populis id nomen gerentibus nuncupatas. Nulla in Græcia gens olim fuit quin ad aliquod horum idioma quantum ad linguam attinet; reduci posset. Hæ γενικαὶ quattuor fuêre loquendi formæ à populis suis denominatæ, quarum & plures εἰδικοὶ χαρακτῆρες sive ἰδέαι noscitabantur ad unum genus revocandæ, suis tamen & ipsæ populis insistentes, ut ita dicam, & inde appellationem nactæ. Nam per migrationes sive μετοικεσίας & colonias, cum sedes mutarent qui ab una stirpe oriundi erant, linguam patriam plus aut minus immutatam & sic ab originali dialecto differentem retinebant. Principium generis & linguæ penes Hellena. Cujus nati quattuor commigrantes in varias Græciæ regiones, quattuor illas peperêre loquendi formas sive διαλέκτους, quas γενικὰς esse diximus. Ab una γενικῇ plures etiam subinde propagatæ εἰδικαὶ differentes inter se, sed non tantum ut ipsæ generales invicem distabant. Vt alia Dorica utebantur Dores Pentapolis, alia Lacones, alia Cretes, alia Siculi, alia majoris Græciæ populi, alia etiam Libyes & Cyrenenses. Sic plures χαρακτῆρας Ionum recenset Herodotus. Nec Æolum unus fuit genius. Et singulæ urbes

ut Ionum, ita & Æolum & Ionum peculiare & suum idioma habuerunt. Nec aliter nunc sese res habet in nostris dialectis. Cum Burgundica una sit dialectus generalis, nulla tamen est civitas quin propria speciatim utatur διαλέξει. Aliter quippe Divionenses loquũtur, aliter Belnenses, aliter Cabillonenses, aliter Augustoduni cives, alio modo Antisiodorenses. Sed tam γενικαὶ quam εἰδικαὶ dialecti gentem suam habent & populum ἴδιον, cui habentur usitatæ. Atqui ut nullus est populus, nulla gens sine dialecto, ita nulla dialectus sine gente aut populo. Quintam quattuor memoratis dialectis adjiciunt, Κοινὴν dictam. A nulla, ut apparet, natione vel populo. Non igitur dialectum esse liquet. Communis quippe appellatur, qua omnes & in commune utuntur. Sic inter genera loquutionum est quod *commune* appellant Grammatici, quod nec est artificiale, nec rationale, nec historicum, nec glossematicum. Ita & in qualitatibus loquutionum quę sunt dialecti gentium variæ vel linguæ, quæ Κοινὴ appellatur, à nulla gente nomen ducit quæ omnium communis est, & *in qua omnes*, ut ait Diomedes, *idem sentiunt*. Sed oportet hujus aliquam esse originem, & quoddam principium. Ἑλληνὶς vel ἑλληνικὴ, vel ἑλλὰς etiam vocatur. Hoc nomen commune est omnium Græciæ populorum, & omnium Dialectorum. Cum sit com-

communis

munis omnium, cur quod omnium eſt commune, nomen quaſi proprium poſſidebit? Fuit tempus cum ἕλληνες in una tantum parte Græciæ dicerentur, nec hæc appellatio communicaretur cum omnibus Græciæ nationibus. Qui partem Theſſaliæ Phthiotin appellatam incolebant, hoc nomine primùm propriè donati ſunt. Inde ἕλληνες Homero peculiariter nuncupati, qui Achillem ex Phthiotide ad Trojam ſequuti ſunt. Nondum tunc temporis Græci omnes in hanc appellationem convenerant. Quin etiam Ἑλλὰς eidem Homero appellatio eſt urbis in Theſſalia ſitæ. Πολλαὶ Ἀχαιΐδες εἰσὶν ἀν' Ἑλλάδα τε Φθίαν τε. Phthia ſimiliter urbs, & pars Theſſaliæ. Conditam illam Helladem ab Hellene volunt, non Deucalionis filio, ſed Phthii. Ita enim Stephanus, de Hellade. Ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ Ἕλληνος οὐ τοῦ Δευκαλίωνος, ἀλλὰ τοῦ Φθίου καὶ Χρυσίππης τοῦ Ἴρου. Et tamen certum eſt illum Ἕλληνα Deucalionis in illa parte Theſſaliæ hæſiſſe, & totum genus ejus. Nam & Macedonia ei regioni vicina dicta eſt à Macedone Iovis & Thyiæ Deucalionis filiæ. Et ἕλληνες populi qui ab illo Hellene denominati ſunt, non aliunde ortum duxerunt quam ex illa Theſſaliæ regione in qua Phthia urbs, & Hellas ab ipſo Hellene Deucalionis filio, ſive ut alii volunt, Phthii, conditæ ſunt. Ibi ergo primi ἕλληνες ſubſtiterunt, Ea regio propria ἑλ-

λήνων fuit, vel Homeri ætate, longe poſt Troica tempora. Ibi & Pelaſgi, quo nomine conſtat Græcos ſæpe Poëtis appellatos, & Πελασγικὸν Ἄργος, à qua urbe Græci *Argivi* etiam dicti ſunt. Thucydides initio lib. 1. Πρὸ γὰρ τῶν τρωϊκῶν οὐδὲν φαίνεται πρότερον κοινῇ ἐργασαμένη ἡ Ἑλλάς. Δοκεῖ δέ μοι τοὔνομα τοῦτο ξύμπασά πω εἶχεν, ἀλλὰ τὰ πρὸ τοῦ Ἕλληνος τοῦ Δευκαλίωνος καὶ πάνυ οὐδὲ εἶναι ἡ ἐπίκλησις αὕτη, κατὰ ἔθνη δὲ ἄλλα τε καὶ τὸ πελασγικὸν ἐπὶ πλεῖστον ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχεσθαι, Ἕλληνος δὲ καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ ἐν τῇ Φθιώτιδι ἰσχυσάντων καὶ ἐπαγομένων αὐτοὺς ἐπ' ὠφελείᾳ ἐς τὰς ἄλλας πόλεις, καθ' ἑκάστους μὲν ἤδη τῇ ὁμιλίᾳ μᾶλλον καλεῖσθαι Ἕλληνας, οὐ μέντοι πολλοῦ γε χρόνου ἠδύνατο καὶ ἅπασιν ἐκνικᾶσαι. Dicit ante Hellena Deucalionis filium nomen Hellenum ſive Græcorum incognitum prorſus in Græcia fuiſſe. Κατὰ ἔθνη ἄλλα τε καὶ τὸ Πελασγικὸν ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχεσθαι. Verba hæc obſcura ſunt. Scholiaſtes vetus ita ea interpretatur, τουτέστι τοῖς ἰδίοις ὀνόμασιν ἐχρῶντο, οἷον Πλάσγιοι μόνον Βοιωτοί. Οὔπω δὲ κοινῷ ὀνόματι ἕλληνες. Atqui, ubi cœpti ſunt vocari omnes communi appellatione ἕλληνες ſive Græci, nihiloſecius propriis ſinguli Græciæ populi nominibus appellabantur, Bœoti, Megarenſes, Achæi, Cretes, Æoles, Dores, Iones, & ſimiles. In univerſum Ἕλληνες generali nomine nuncupabantur. Agit autem

Thucy-

Thucydides de eo tempore, quo Græci ſive ἕλληνες nondum erant, nec nomine. At Pelaſgi jam tum erant diverſi à Græcis, lingua & moribus. Hinc τὸ Πελασγικὸν & τὸ Ἑλληνικὸν opponit Herodotus in Clio. De quibus Pelaſgis quærit qua lingua loquuti ſint priuſquam Græcam didiciſſent, & in Græcorum appellationem conceſſiſſent. Barbaro ſermone, id eſt longe alio quam Græcus eſt, uſos eos fuiſſe aliquot rationibus conjicit quæ apud eum legi poſſunt, in prima Muſa. Ἦσαν, inquit, οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. Antequam ſcilicet ab Hellenibus ſive Græcis aliam accepiſſent, id eſt Græcam. Ante Hellena igitur nec ſpeciatim nec generatim nomen ἑλλήνων de ulla natione vel populo notum erat. Cum verò Hellen & ejus nati Phthiotide Theſſaliæ vires collegiſſent, & in proximas quaſque urbes ſemet induxiſſent, ἐπ' ὠφελείᾳ αὐτῶν, ad eorum quos vincebant commodum & utilitatem. Quia ſcilicet moribus & lingua barbaros ad meliorem ſermonis ac diſciplinæ cultum deducebant. Tum inter ſe privata appellatione vocabantur ἕλληνες. Nec tamen, ait Thucydides, niſi poſt longum tempus invaluit & evicit, ut omnes ἕλληνες generali nomine nuncuparentur. Nam ætate adhuc Homeri haud alios ἕλληνες mos erat vocari quam qui Phthiotin regionem Theſſaliæ incolebant. Quod igitur ſcribit,

bit, Thucydides, κτ̀ ἔθνη ἄλλα τε καὶ τὸ πελασγικὸν ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχεσθαι, non ita intelligendum, ut censuit Græcus Scholiastes, nempe tunc temporis Græcos propriis appellationibus Pelasgos, Bœotos appellatos fuisse, non communi Græcos sive ἕλληνας. Pelasgi & eorum urbes fuêre ex illis, quas occupasse primo dicit Hellenis filios, quæ & in ἑλλήνων nomen & linguam concesserunt postea, non statim ab occupatione. Nam diu etiam postquam earum ditionem adepti sunt Hellenidæ, victores victique nominibus distinguebantur, cum illi dicerentur inter se ἕλληνες, Pelasgi vero antiquum nomen retinerent. Hoc est quod dixit Thucydides, καθ' ἑκάστους μὲν ἤδη τῇ ὁμιλίᾳ μᾶλλον καλεῖσθαι ἕλληνας, οὐ μέντοι πολλοῦ γε χρόνου ἠδύνατο καὶ ἅπασιν ἐκνικῆσαι. Sic diu Franci & Romani in Gallia nominibus distincti sunt, legesque quę à victoribus condebantur, Romanos & Francos diversis tractabant modis. Sublata tandem distinctione Francorum nomen in Gallia solum remansit, sicque tandem omnes Galliæ Romani vocati Franci sunt. Idem de Hellenibus tunc contigit. In Phthiotide parte Thessaliæ oriundi, incrementis aucti, viribusque collectis totam Thessaliam subjugarunt, cujus & una pars ex quattuor Πελασγιῶτις in eorum etiam jura concessit. Inde & Πελασγοὶ Gręci Poëtis sæpe appellantur. Ἑστιαιῶ-

πν etiam aliam partem Theſſaliæ inſederunt quæ ſub Oſſa & Olympo monte ſita eſt, Doro Hellenis filio regnante. Inde ejecti à Cadmeis Pindum tenuerunt, & *Macedni* vocabantur. Sic enim accipiendum in Herodoto, Μακεδνὸν καλεόμενον. Qui enim de loco in Pindo ſic vocato intellexerunt, etiam veteres, ſanè falſi ſunt. In his eſt Stephanus. Μακεδνὸν, χωρίον ἐν Πίνδῳ ὡς Ἡρόδοτος ἐν πρώτῃ. Atqui Herodotus Μακεδνὸν non de loco dixit, ſed de gente. Nam illud Μακεδνὸν referri debet ad τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος quod præceſſit. Hoc ἔθνος Ἑλληνικὸν primùm regioné Phthioticam in Theſſalia habitavit, ſub rege Deucalione. Deinde ſub Doro Hellenis filio, Deucalionis nepote, regionem circa Oſſam & Olympum tenuit Heſtioticam dictam. Inde pulſum à Cadmeis montana Pindi habitavit, & tunc nominatum eſt Μακεδνόν. Nempe τὸ ἔθνος illud ἑλληνικὸν, cum in Pindo conſedit, vocatum eſt Μακεδνόν. Hęc mens eſt Herodoti. Addit idem inde, ex Pindo nimirum, migraſſe in Dryopidē, & ex Dryopide in Peloponneſum veniſſe, & Δωρικὸν eſſe vocatum: οἴκεεν ἐν Πίνδῳ, Μακεδνὸν καλεόμενον. ἐντεῦθεν δὲ αὖθις εἰς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος εἰς Πελοπόννησον ἐλθὸν, Δωρικὸν ἐκλήθη. Quis non videt eodem ſenſu dixiſſe illum de ἔθνει ἑλληνικῷ, Δωρικὸν κληθῆναι cum in Peloponneſum tranſiit, ac Μακεδνὸν quando ex Heſtiæotide in

Pindum se contulit. Pindum pro urbe videtur accepisse Mela, qui Doridi Pindum urbem attribuit, ut Larissam Thessaliæ, & Phthiam Phthiotidi. Certe Pindus urbs est etiam Straboni, haud scio an à Pindo monte appellata. Longius sanè ab eo sita fuisse videtur. Siquidem in Regione Doride ponitur à Strabone. Sed & Erineon huic Pindo urbi proximam facit idem Mela, quæ una ex tribus Doridis regionis urbibus. *In Doride Pindus & juxta situm Erineon.* Ea regio Doris circa Parnassum cujus tres urbes à Geographis memorantur, Cytinion, Erineon, & Bœon. Βοιόν. Stephanus: Ἔστι καὶ Κυτίνιον μία τῶν τελῶν τῶν Δωρικῶν. Id est Doridis, quæ sub Parnasso. Idem: Ἐρινεός, πόλις Δωριέων ὑπὸ τὸν Παρνασσόν. Si hæc Doris τρίπολις, nihil ad illam pertinet Pindus. Sed olim τετράπολιν fuisse constat ex Strabone, qui & Pindum tribus suprascriptis adnumerat lib. IX. Dores istos Tetrapolis, hoc est quattuor urbium incolas collocat inter Epicnemidios Locros & Ænianas: οὗτοι μὲν οὖν, inquit, εἰσὶν οἱ τὴν τετράπολιν οἰκήσαντες, ἥν φασιν εἶναι μητρόπολιν τῶν ἁπάντων Δωριέων. Πόλεις δ' ἔσχον Ἐρινεόν, Βοΐον, Πίνδον, Κυτίνιον. Cum hæc ita sint, nihil tamen hæc urbs Pindus cum monte Pindo in quo consedisse Ἕλληνας scribit Herodotus, commune habet. Nam certum est eum scriptorem de monte intellexisse, non de urbe.

Quod

Quod enim tradit Herodotus, ἕλληνας ex Dryopide, quæ pars erat Phthiotidis, transisse in Peloponnesum, & ibi primum Dorum nomen accepisse, probabilius est Doridem regionem supra memotatam prius incoluisse, & denominasse, deinde sic in Peloponnesum trajecisse. Idque ex Strabone colligi potest qui Δωρίδα illam τετράπολιν quattuor urbibus constantem, ait fuisse omnium Dorum Metropolim. Cum Pindum montem incoluêre Græci, tum vocati sunt *Macedni*, Μακεδνοὶ, id est Macedones. Nam Μακεδνὸς, Μακεδὼν & Μακέτης Synonyma sunt. Μακέδονος Ætolicè pro Μακεδὼν, & per contractionem Μακεδνός. Si quæratur ratio, cur Μακεδνοὶ appellati sint Græci cum Pindum incolerent, ea in promptu est, quia Pindus mons à Septentrione Macedoniam habet. Strabo lib. IX. ὁ δὲ Πίνδος ὄρος μέγα, πρὸς ἄρκτον μὲν τὴν Μακεδονίαν, πρὸς ἑσπέραν δὲ Περραιβοὺς μετανάστας ἀνθρώπους ἔχουσα. Idem lib. VII. πλησίον τε ἤδη τῆς τε Μακεδονίας καὶ τῆς Θετταλίας περὶ τὸ Ποῖον ὄρος καὶ τὸ Πίνδον Αἴθικες. Apud Herodotum igitur τὸ Μακεδνὸν ad ἔθνος referendum, ut τὸ Δωρικὸν, nec de loci nomine, ut fecit Stephanus, accipiendum. Nunc dispiciendum quænam illa sit Δρυοπὶς in quam transisse dicit Herodotus ἕλληνας postquam Pindum reliquerunt, & ex qua in Peloponnesum concesserunt? Sic

enim ſcribit ἐντεῦθεν δὲ αὖθις εἰς τὴν Δρυοπίδα μετέβη, καὶ ἐκ τῆς Δρυοπίδος οὕτως εἰς Πελοπόννησον ἐλθὸν, Δωρικὸν ἐκλήθη. An ea Dryopis eſt quæ ab urbe Dryope dicta eſt circa Hermionenſem ſinũ qui Argolico proximus? Δρυόπη, Stephano, πόλις περὶ Ἑρμιόνα. Quid ſi potius accipienda videtur hæc Δρυοπὶς de regione circa Oetam montem, quæ in Theſſalia? Nam ſcribit Herodotus, ἐντεῦθεν δὲ αὖθις εἰς τὴν Δρυοπίδα μετέβη. Cum ex regione primum Theſſaliæ Phthiotide appellata Græci in eam partem quæ eſt ſubjecta Oſſæ & Olympo montibus, & Heſtiæotis dicta eſt, migraſſent, atque inde ad Pindum pulſi eſſent, iterum tranſierunt in eam Theſſaliæ partem quæ Δρυοπὶς nuncupabatur, & ſubjacebat Oetæo monti, ubi poſtea Trachis urbs ab Hercule condita fertur, quæ ab ejus nomine dicta eſt Ἡράκλεια. Hæc in Phthiotide collocatur à Ptolemæo, & *Heraclia Phthiotidis* appellatur. Hinc ergo liquet cur dixerit Herodotus, ἐντεῦθεν δὲ αὖθις μετέβη εἰς Δρυοπίδα. Quia ex Phthiotide venerant, & poſt multos vagationũ circuitus redierunt in eum Phthiotidis tractum ubi Oeta mons eſt, & Dryopis regio. Ab ea in Peloponneſum porro devenêre & *Dores* ibi vocati ſunt. Atque ita diſertè tradit Strabo Dryopidem illam quæ eſt in Theſſalia, Metropolim habitam fuiſſe Dryopidis Peloponneſi, hoc eſt originem illi dediſſe, lib.

lib. IX. Πρὸς νότον δὲ τῇ Οἰταίᾳ εἰς τεσσαρεσκαίδεκα δῆμους διῃρημένη Ηράκλειάν τε καὶ Δρυοπίδα τετράπολιν γενομένην ποτὲ καθάπερ καὶ Δωρίδα, μητρόπολιν δὲ τῶν ἐν Πελοποννήσῳ δρυόπων νομιζομένην. Non tunc tamen Dores vocati sunt Græci cum in Peloponnesum migrarunt, ut vult Herodotus, sed multo antè sic appellati sunt, & nomen suum Doridi illi τετραπόλει dedêre. Quin & Hestiæotis pars Thessaliæ Doris olim nuncupata est à Doro Hellenis filio, priusquam Ἑστιαιῶτις vocaretur, teste eodem Strabone. Iidem Ἕλληνες ab Hellene dicti, in medio Thessaliæ & Peloponnesi interjectam Ἑλλάδα de suo nomine vocarunt, multis variisque coloniis sui generis instauratam, priusquam in Peloponnesum descenderint. Nam & Atticam quæ Pelasgica antea erat ac Barbara, Græcis urbibus instruxerunt, Græcisque moribus & linguis erudierunt, eodem teste Herodoto. Ἦσαν, inquit, οἱ Πελασγοὶ, βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. Εἰ τοίνυν ἦν καὶ πᾶν τοιοῦτον τὸ Πελασγικὸν ἔθνος, τὸ Ἀττικὸν ἐὸν Πελασγικὸν ἅμα τῇ μεταβολῇ τῇ εἰς Ἕλληνας, καὶ τὴν γλῶσσαν μετέμαθε. *Pelasgi linguam barbaram proloquebantur. Si igitur tales fuêre omnes Pelasgi, cum Attici Pelasgici generis fuerint, simul ac in Græcos transmutati sunt, hac eadem conversione & linguam nativam dedidicerunt, accepta Græca.* Præterea certum est Dores etiam vocatos esse

à Doro, Græcos illos vel priusquam in Peloponnesum ex Thessalia transmigrarent. Iam porro videndum quomodo accipi debeant verba illa gravissimi Scriptoris Attici, κτ̀ ἔθνη τὰ ἄλλά τε καὶ τὸ Πελασγικὸν ἐπιπλεῖστον ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχεσθαι. Nam omnino constat, non eam illius loci esse mentem, quam voluit Scholiastes Græcus. Tempus fuisse primum docet quo nondum Græciæ appellatio universo terrarum tractui qui postea id nominis induit, daretur. Certæ tantum regionis incolis quæ Phthiotis in Thessalia dicebatur, propriè ac peculiariter hoc nomen conveniebat, atque etiam id Homeri ætate obtinuit. Δοκεῖ δέ μοι, inquit, οὐδὲ τοὔνομα τοῦτο ξύμπασά πω εἶχεν. *Mihi verò videtur ne quidem toti hanc tunc appellationem competisse.* Immò verò fuit etiam ætas qua Græcorum sive ἑλλήνων nomen prorsus inauditum & incognitum habebatur. Ante Ἕλληνα nimirum qui Deucalionis filius fuit. Ab hoc primum Ἕλληνες vocati sunt, & Ἑλλὰς dicta. Ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸ τοῦ Ἕλληνος τοῦ Δευκαλίωνος, καὶ πάνυ οὐδὲ εἶναι ἡ ἐπίκλησις αὕτη. *Quinimo ante Hellena Deucalionis filium nec omnino fuisse videtur hac Gracia & Gracorum appellatio.* Quænam igitur erant, & quo nomine dicebantur, quæ Græciam tunc occupabant gentes, cum Græci non essent? Καὶ τὰ ἔθνη τὰ ἄλλά τε καὶ τὸ Πελασγικὸν ἐπιπλεῖστον ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχεσθαι.

ἔχεσθαι. Sic enim legendum, non ut vulgo eſt, κατὰ ἔθνη τὰ ἀλλά τε. Cum aliæ gentes tum, Pelaſgica præcipuè, de ſuo nominè majorem Græciæ partem nuncuparunt. Hoc igitur vult, antiquiores vel Deucalione fuiſſe Pelaſgos, qui nempe erant antequam ulli ἕλληνες eſſent ac dicerentur, quos ita conſtat nuncupatos ab Hellene filio Deucalionis. Herodotus quoque in eadem ſententia Πελασγικὸν ἔθνος extitiſſe priuſquam ulli extarent Græci, Barbaro eos ſermone uſos eſſe, & diverſo à Græcis. Ab ipſis Græcis edoctos linguam vernaculam & barbaram mutaſſe. Sed multa hîc dubia occurrunt, vix ſolvenda. Deucalion Hellenis pater, ſolus cum Pyrrha uxore ſuperfuiſſe diluvio perhibetur quo magna pars, immo univerſa ut quibuſdam placet, generis humani deleta, & pleraque terrarum, quibus poſtea Græciæ nomen adhæſit, aquis obruta. Præterea ille ipſe Deucalion ſub quo Cataclyſmus contigit, & qui ex eo ſolus cum Pyrrha uxore evaſit, filius Promethei narratur, qui primus homines qui antea non erant, de luto finxiſſe fingitur. Fabula hæc ſit, per me licet. Hinc tamen fabulæ conſonantia dicant oportet, qui eam commenti ſunt, & qui vera eſſe volunt quæ ad hunc modum conficta fuerunt. Reparatum porro genus humanum à Deucalione & Pyrrha jactu lapidum poſt tergum ex Oraculi monitu eadem

dem fabula perhibet, cum quos Pyrrha jactaret, in fœminas reſurgerent, quos Deucalion, in viros. Deucalione natus & Pyrrha ſcilicet, non ex lapide jacto, ſed ex ſemine per coitum, Hellen à quo Hellenes ſive Græci. Ergo Pelaſgos ſi antiquiores Græcis ſtatuantur, ſuperſtites diluvio fuiſſe neceſſe eſt cum Deucalione. Quo tamen caſu ne anteriores quidem Hellenibus poſſint dici. Nam Deucalion & ipſe diluvio illo prior & poſterior ſimul fuit, cum evaſerit, qui Hellenum ſive Græcorum auctor per filium Hellena fuit. Quod ad linguam attinet Hellenicam ſive Græcam non eam Deucalion aut filius ejus Hellen condidit, & formavit, quæ ante non fuerit. Hellen, ut veriſimile eſt, eodem ſermone utebatur quo pater Deucalion, Deucalion eodem quo Prometheus cujus filius memoratur. Atqui ab illo Prometheo genus humanum primum plaſmatum Græci ipſi tradunt. Vnde igitur illi Pelaſgi quos Tucydides Hellenibus, id eſt Græcis antiquiores facit? Non antiquiores certe Prometheo. Ergo nec Deucalione, nec Hellene, hoc Promethei nepote, illo filio. Præterea ſi ab eodem Prometheo Pelaſgi, ut & Hellenes, non aliam linguam videntur noviſſe nec uſurpaſſe, utpote eodem auctore & patre ſati. Atqui Herodotus ſcriptor antiquiſſimus ita τὸ Πελασγικὸν ἔθνος cum ἑλληνικῷ confert & comparat, ut

ab

ab antiquo moribus & lingua dissimiles fuisse velit, cum Pelasgi barbari essent sermone, Hellenes Græco, qualem novimus, uterentur. Temporis processu Pelasgos linguam mutasse barbaram Græcâ, idem auctor est. Grecos autem semper suam conservasse qualis ab initio fuit. Τὸ δὲ ἑλληνικὸν, inquit, γλώσσῃ μὲν ἐπείτε ἐγένετο, ἀεί ποτε τῇ αὐτῇ χρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι. *Græca verò natio ex quo extitit, semper eadem lingua usa est, ut mihi quidem videtur.* Non dicit ex quo existere cœperit. In eo etiam ab aliis Scriptoribus dissidet quod Græcos & Pelasgos comparans, ut dissimiles ostendat, Pelasgos nusquam errasse palabundos scribit, cum Græci sæpius sedibus mutatis vagati sint. Ταῦτα γὰρ ἦν, inquit, τὰ προκεκριμένα ἐόντα τὸ ἀρχαῖον. Τὸ μὲν Πελασγικὸν, τὸ δὲ Ἑλληνικὸν ἔθνος. Καὶ τὸ μὲν οὐδαμῆ κω ἐξεχώρησε. Τὸ δὲ πολυπλάνητον κάρτα. Deinde narrat, quas mutationes sedium subinde errando & vagando passi sint Græci, Pelasgis nusquam pedem è suo solo moventibus. Contrarium de Pelasgis tradit Strabo, omnium gentium maximè πολυπλάνους & πλανήτας fuisse. Et inde illis nomen. Nam Πελασγοὶ quasi Πελαργοὶ vocitati ab Atticis, id est ciconiæ, quod tantum loci scilicet, quantum ciconiæ volant, & harum avium more ubique vagarentur. Διὰ τὸ πλανήτας εἶναι καὶ δίκην ὀρνέων ἐπιφοιτᾶν ἐφ' οὓς ἔτυχε τόπους, πελαργοὺς ὑπὸ τῶν

Ἀττι-

Ἀττικῶν κληθῆναι. Quin etiam Eretrienſes, qui aliis Πελασγοὶ dicebantur, vocabant Πελαργοὺς, teſte Phrynicho. Nam Ῥῶ pro Sigma ponebant. Vnde Ἐρετρικὸν Ῥῶ apud Athenæum. Pro Strabonis ſententia facit, quo confirmatur Πολυπλανήτους fuiſſe Pelaſgos, quod ubique terrarum per Græciam univerſam, & alibi hoc nomine populi noſcitarentur. Inter Cretæ populos recenſet Homerus Δῖοί τε πελασγούς. In Epiro fuêre. Vnde Iuppiter Δωδωναῖος & Πελασγικὸς eidem nominatus. In Theſſalia fuiſſe arguit pars illius regionis Πελασγιῶτις appellata. In Peloponneſo etiam ſedem poſuiſſe argumento eſt Πελασγίας nomen ei peninſulæ à Pelaſgis impoſitum. Atticam etiam aliquando tenuiſſe præter Strabonem teſtis eſt Herodotus, qui & in Helleſponto habitaſſe perhibet. In Thracia etiam Lares habuiſſe & Creſtona urbem incoluiſſe idem narrat. Plurimum tamen eos in Theſſalia cum Æolibus fuiſſe inter omnes ferme conſtare tradit Strabo lib. v. Τοὺς δὲ Πελασγοὺς, inquit, ὅτι τὸ μὲν ἀρχαῖον ἦν φῦλον κατὰ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ἐπεπόλασε, καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς Αἰολεῦσι κατὰ Θετταλίαν, ὁμολογοῦσιν ἅπαντες σχεδόν τι. Addit ex Ephori ſententia cum antiquitus eſſent origine Arcades, militarem vitam ſectantes, ubique inclaruiſſe, & hoc nomine inde appellatos plurimos, qui militiam apud exteros ſequerentur. Ex Peloponneſo ergo

in Thessaliam potius venisse Pelasgos, quam ex Thessalia in Peloponnesum, sensisse videtur Ephorus. Nam ut Thessalia Pelasgia dicta est, ita etiam Peloponnesus. Stephanus: Θεσσαλία ἀπὸ Θεσσάλου, ἡ πρότερον Πελασγία. Inde & Πελασγιῶτις pars ejus appellata. De Peloponneso etiam constat, πελασγίαν vocatam. Nam Ἀπία primo ab Apide Phoronei, nomen nacta est, deinde à Pelasgo dicta *Pelasgia*. Idem: πελοποννήσου τρεῖς ἐπωνυμίαι. Ἐπὶ μὲν γὰρ Ἄπεως τοῦ Φορωνέως ἐκαλεῖτο Ἀπία. Ἐπὶ δὲ πελασγοῦ, πελασγία. Ἐπὶ δὲ Ἄργου ὁμωνύμως Ἄργος ἐκαλεῖτο. Atqui etiam Ἄργος in Thessalia fuit, quod & πελασγικὸν Ἄργος Homero dicitur. Ἄργος autem Peloponnesi Ἀχαϊκὸν Ἄργος, cognominatur ab Achęis. Qui Achæi etiam in Thessalia fuêre. Homerus: Μυρμιδόνες δ' ἐκαλεῦντο καὶ Ἕλληνες καὶ Ἀχαιοί. A Pelasgo quodam, Peloponnesi indigena Pelasgos Peloponnesios vocatos fuisse tradit Apollodorus ex Hesiodo, vel ut alii maluerunt, & inter eos Acusilaus, Niobes & Iovis filio, Argi fratre. Νιόβης δὲ καὶ Διὸς ᾗ πρώτῃ γυναικὶ Ζεὺς θνητῇ ἐμίγη, παῖς Ἄργος ἐγένετο, ὡς δὲ Ἀκουσίλαος φησὶ καὶ πελασγὸς, ἀφ' οὗ κληθῆναι τοὺς τὴν πελοπόννησον οἰκοῦντας πελασγούς. Ἡσίοδος δὲ τὸν πελασγὸν αὐτόχθονα φησὶν εἶναι. Idem Hesiodus Lyaconem hujus Pelasgi filium fuisse cecinit quo auctore Ephorus Pelasgos ex Arcadia originem habuisse voluit, &

inde

inde in alias penetrasse Græciæ regiones. Strabo lib. v. de Pelasgis. Τῷ γ' ἐφόρῳ τὸ ἐξ Ἀρκαδίας εἶναι τὸ φῦλον τοῦτο ἦρξεν Ἡσίοδος.

Υἱεῖς δ' ἐξεγένοντο Λυκάονος ἀντιθέοιο,
Ὅν ποτὲ τίκτε Πελασγός.

Magna hic, ut in aliis omnibus inconstantia Græcorum, & pugna. Achæi fuêre in Thessalia, & in Peloponneso. Eadem Peloponnesus Argos simul & Pelasgos habuit haud minus quam Thessalia. Vix potuit fieri ut ὁμωνυμία tot gentium κατὰ συγκυρίαν in tam diversis locis extiterit. Oportet ergo Pelasgos & Argivos & Achæos in alterutra regione ortum habuisse & in alteram migrasse. Videndum utri magis tribui debere verisimilius sit. De Achæis hoc inter auctores constat Thessaliæ eorum originem esse assignandam. Ergo Achæi Peloponnesi ab Achæis Phthioticis deducti. Et de hoc fere inter auctores convenit. Achæus ille à quo vocati Achæi, filius Hellenis fuit, nepos Deucalionis, qui in Phthiotide regnavit, & cui ortum Thessalia dedit. Strabo lib. VIII. Οἱ δ' Ἀχαιοὶ Φθιῶται μὲν ἦσαν τὸ γένος, ᾤκησαν δ' ἐν Λακεδαιμονίᾳ. Paulo ante scribit Achæum unum ex filiis Xuthi Hellene nati cæde per imprudentiam perpetrata in Laconicam perfugisse & Achæos populos ibi à se denominasse. Apollodorus autem Xuthum ipsum Hellenis

Hellenis natum occupasse Peloponnesum, & ibi Achæum ex Creusa Ereithei filia genuisse, & Ionem, à quibus Achæi & Iones appellati. Iones etiam Peloponnesum tenuisse compertum est, quæ & Ionia pro Ægialia inde appellata. Idem Strabo lib. VIII. de Ionibus ab Ione Xuthi filio sic dictis: τὴν χώραν ἣν κατέσχον Ἰωνίαν ἐπώνυμον ἑαυτῶν ἐποίησαν, Ἰωνίαν ἀντὶ Αἰγιαλείας κληθεῖσαν. Quod notandum. Nam cum Ægialea antiquissima fuerit Peloponnesi denominatio, proximam & secundam fuisse *Ioniæ* appellationem hinc liquet, non *Apiæ* vel *Pelasgiæ*, ut aliis placet. Ergo Iones Peloponnesi antiquiores incolæ quam Pelasgi. Idem Strabo de Peloponneso: Ταύτης δὲ τῆς χώρας τὸ μὲν παλαιὸν Ἴωνες ἐκράτουν, ἐξ Ἀθηναίων τὸ γένος ὄντες, ἐκαλεῖτο δὲ τὸ μὲν παλαιὸν Αἰγιάλεια, καὶ οἱ ἐνοικοῦντες Αἰγιαλεῖς. ὕστερον δὲ ἀπ᾽ ἐκείνων Ἰωνία, καθάπερ καὶ ἡ Ἀττική, ἀπὸ Ἴωνος Ξούθου. Subjungit ibidem Hellena Deucalionis filium fuisse: qui in regione Thessaliæ circa Phthiam imperaverit, inter Peneum & Asopum amnes. Hunc Hellena imperium filiorum natu maximo, nempe Æolo, reliquisse, reliquos extra patriam emisisse, ut sibi quisque sedes, ubi possent, quærerent. Sic Dorum loca Parnasso vicina insedisse, & Dores à se nominasse. Hæc Δωρὶς τετράπολις vel τρίπολις, de qua ante diximus. Hos ipsos Dorienses, & Peloponnesum ali-

quando habuiſſe ex Herodoto diſcimus, qui tum primum Dores vocatos eſſe ſcribit, cum Peloponneſum tenuerunt. Quod falſum eſt. Nam prius loca circa Parnaſſum incoluerunt, ubi *Doris* regio Tetrapolis vocata eſt, deinde ſub idem tempus quo Iones Peloponneſum invaſerunt, Dorienſes ab Heraclitis deducti non ſolum Megara condiderunt, ſed multas alias urbes in Peloponneſo. Ionibus paulo poſt per vim & ſeditionem ejectis ab Achęis, ſolæ duæ gentes in Peloponneſo remanſerunt, Æolica & Dorica. Æoles enim ab Æolo Deucalionis filio Peloponneſum quoque habitaſſe ex Theſſalia ab Endymione eò deductos, & Elida præcipue regionem obtinuiſſe, Apollodorus, libro 1. Καλύκης δὲ καὶ Ἀεθλίου παῖς Ἐνδυμίων γίνεται, ὅστις ἐκ Θεσσαλίας Αἰολέας ἀγαγὼν Ἦλιν ᾤκισε. Et ſtatim quidem Peloponneſum à Xutho fuiſſe occupatam, qui Achæum & Ionem ibi genuerit, auctor eſt Apollodorus. Æolum vero unum ex Hellenis filiis in Theſſalia diu imperaviſſe, & Æolenſes de ſuo nomine dixiſſe, Dorum vero loca circa Parnaſſum accepiſſe. Apollodorus de Hellene. Τοῖς δὲ παισὶν ἐμέρισε τὴν χώραν. Καὶ Ξοῦθος μὲν λαβὼν τὴν πελοπόννησον, ἐκ Κρεούσης Ἐρεχθέως Ἀχαιὸν ἐγέννησε καὶ Ἴωνα, ἀφ' ὧν Ἀχαιοὶ καὶ Ἴωνες καλοῦνται. Δῶρος τὴν χώραν παρνασοῦ λαβὼν τοὺς κατοίκους ἀφ' ἑαυτοῦ Δωριεῖς ἐκάλεσεν. Αἴολος δὲ βασι-

λοίων τ̃ περὶ Θεσσαλίαν τόπων τοὺς ἐνοικοῦντας Αἰολεῖς προσηγόρευσεν. Mansisse in Thessalia Æolum significat, ibique imperasse Æolibus à se nominatis, cum reliqui Hellenis filii alias sibi sedes quæsiverint. Achæos tamen etiam in Thessalia ab Achæo Xuthi filio nuncupatos, usque ad Homeri tempora restitisse, ipse Homerus testis est, qui inter Phthiæ sive Phthiotidis populos qui sub Achille militabant, Ἀχαιοὺς numerat. Idem etiam Cretæ insulæ incolas enumerans Ἀχαιοὺς recenset. Sic enim de Cretæ populis diversis canit:

Ἄλλη δ' ἄλλων γλῶσσα μεμιγμένη, ἐν μὲν Ἀχαιοὶ,
Ἐν δ' Ἐτεόκρητες μεγαλήτορες ——

Hos Achæos Cretenses ex Phthioticis oriundos esse quis neget? Nec minus certum de Peloponnesiis. Sed serior ex Thessalia in Peloponnesum eorũ migratio quam Apollodoro & aliis videtur. Cum Pelope eos in eam Insulam devenisse placet auctoribus antiquis, ut Strabo lib. VIII. tradidit. Ἀχαιοὺς γὰρ, inquit, τοὺς Φθιώτας φασὶ συγκατελθόντας Πέλοπι εἰς τ̃ Πελοπόννησον, οἰκῆσαι τὴν Λακωνικήν. *Memoria namque traditum est, Achæos Phthiotas cum Pelope in Peloponnesum profectos, Laconicam inhabitasse.* Inde & Ἀχαϊκὸν Ἄργος Homero dicitur de Peloponnesiaco, ad distinctionem Thessalici vel Phthiotici, quod appellavit Πελασγικόν. Vt ut sit, constat Hellenicas gentes omnes,

quæ Peloponneſum quandoque tenuerunt & inhabitarunt, Iones, Dores, Achæos, & Æoles, à Theſſalia profectos ibi conſediſſe. De Pelaſgis, cum & in Theſſalia pariter & Peloponneſo fuerint haud minus quam Iones, Æoles, Achæi, & Dores, videndum utri alteros produxerint. Veriſimilius Peloponneſios à Theſſalicis profectos, quod & de Æolibus, Ionibus, Doribus, & Achæis conſtat. Pelaſgos in rerum natura fuiſſe, priuſquam Hellenes extiterint, Thucydides affirmat. Nam cum nondum eſſent ἕλληνες, qui ſic dicti ſunt à Deucalionis filio, Pelaſgos extitiſſe autumat, & aliarum gentium nomina pro Hellenicis. In his & Γραικοί. Nam conſentiunt auctores veteres qui antea *Græci* vocabantur, Hellena de ſuo nomine Ἕλληνας nuncupaſſe. Apollodorus, lib. I. Bibliothecæ, de Hellene filio Deucalionis: Αὐτὸς μὲν οὖν ἀπ' αὐτοῦ τοὺς καλουμένους Γραικοὺς, προσηγόρευσεν Ἕλληνας. Ergo Græcis nomen erat huic genti quæ Græce loquebatur, priuſquam appellatio Ἑλλήνων audita eſſet. Inde & Latini *Græcos* & *Graios* nominarunt, non Ἕλληνας. Idem eſt de Pelaſgis. Nam Πελασγοὶ pro Græcis ſive Hellenibus, non ſolum auctoribus Græcis, ſed etiam Latinis. Vnde hoc niſi quia Pelaſgi iidem erant cum iis qui poſtea nomine mutato, & mutuato ab Hellene, dicti ſunt Ἕλληνες? Ita intellexit & Thucydides cum dixit,

xit, antequam Ἕλληνες hoc nomen haberent, καὶ τὰ ἄλλα καὶ τὸ πελασγικὸν ἔθνος ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχεσθαι. Nimirum ita sensit nihil mutatum ab Hellene in illa gente quæ ante ipsum ibi habitabat, & cujus ipse pars fuit, nisi nomen. Græca lingua vigebat, & natio, sed sub alio nomine. Πελασγοὶ vocabantur & Γραικοὶ, quos ipse Ἕλληνας nominavit. Alia est Herodoti sententia existimantis Pelasgos quod ad linguam attinet, nihil commune habuisse cum Hellenibus sive Græcis, sed peculiari lingua & barbara usos esse. Necesse tamen est linguam Ἑλλήνων, sive malis Γραικῶν, ante Ἕλληνα in usu fuisse, sed non diu, siquidem Deucalion Hellenis pater, primus mortalium fuerit, utpote à Prometheo editus, si Græcis auctoribus creditur. Quomodo igitur constare poterit quod de Pelasgis traditum est, Græca & Hellenica antiquioribus? Si præcesserunt Cataclysmum Deucalioneum, etiam post Cataclysmum vixerunt. Ergo & Græci sive Ἕλληνες, quamvis alia appellatione, cum sua sibi lingua. Non enim Hellen, nec Deucalion linguam hanc Græcis peculiarem condiderunt. Præterea si Γραικοὶ ante Ἕλληνα Deucalionis filium fuêre, quandoquidem ab eo pro Græcis Hellenes sunt nominati, & ipsi simul cum Pelasgis diluvio priores statui debent. Ergo etiam posteriores & superstites diluvio fuerint. Sic

falsa fuerit historia diluvii, è quo solus enatarit in Græciæ regione Deucalion cum uxore. Nec latet eruditos quid Græcia mendax in Fabulis confingendis sibi permiserit. Certe Græci illi quorum nomen antiquius Hellenum nomine volunt fuisse, posteriores ipso Hellene reperiuntur. Atqui cum prius Γραικοὶ appellarentur, postea Ἕλληνες dicti sunt, ab Hellene Deucalionis filio. Id falsum esse arguit quod Γραικὸς, à quo Græci appellati, ex prosapia Deucalionis fuerit. Thessali filius dicitur Stephano: Γραικὸς, ὁ Ἕλλην, ὁ Θεσσαλοῦ υἱὸς ἀφ' οὗ Γραικοὶ οἱ Ἕλληνες. Contrarium asserere videtur Apollodoro. Nam hic scripsit, qui prius Græci erant postea dictos Hellenes. Eadem sententia est vetustissimi Chronici auctoris in Marmoribus Arundellianis. Stephanus contra Ἕλληνας à Græco Thessali filio dictos esse Græcos. Vtrum verius? Hoc nomen ad gentem Hellenicam significandam retinuêre Romani, Æolum propago. Ergo & Æoles ita eos vocabant. Certe & plurimi auctores antiqui, præcipue poëtæ, ita eos appellarunt, ut Callimachus & Lycophron. Τῶν Ἑλλήνων nomen prævaluit per Græciam & de Græcia. Non propterea tamen necesse sit, antiquiorem esse τῶν Γραικῶν appellationem quam Ἑλλήνων. Sic Syri & Arabes nunquam Ἕλληνας more Græcorum, nec *Græcos* more Romanorum appellant, sed Ionas. Nec tamen

men Ionum nomen antiquius quam ἑλλήνων ſi Græcis ipſis creditur. Aliud ſtatuendum ſi veritati Hebraicæ fidem habemus. De quo nos infra. Nec obſtat etiam quod Ariſtoteles videtur exiſtimaſſe Γραικῶν appellationem vetuſtiorem eſſe nomine Ἑλλήνων. Καὶ οἱ καλούμενοι, inquit, τότε μὲν Γραικοὶ, νῦν Ἕλληνες. Nihil aliud fortaſſean his verbis innuit quam Ἑλλήνων appellationem tunc invaluiſſe, Græcorum abolita. Sic Δαναοὶ Græci appellati ſunt, & Πελασγοὶ & Ἀχαιοί. Quæ appellationes recentiores ſunt, Ἀχαιῶν ſaltem & Δαναῶν quam Ἑλλήνων. Et vetuſtior tamen obtinuit, cum recentiora ut plurimum derogent priſcis. Græcorum, τῶν Γραικῶν nomen locale videtur fuiſſe, quod in generalem τῶν πανελλήνων appellationem nunquam tranſiit. Cum plures Hellenicę gentes Peloponneſum olim obtinuerint, Iones, Dores & Æoles cum Achæis, Achæorum nomen in ea prævaluit, ut Ἑλλήνων in Grçcia, quæ ἑλλὰς inde appellata eſt. Sic Ἀχαΐα Beloponneſus ab Achæis. Græcus Stephano Theſſali filius. Theſſalus Herculis filius ex Chalicœco Eurypyli filia. Haud ſcio tamen an hic Theſſalus fuerit à quo Theſſalia appellata. Eurypylus ille ex quorumdam ſententia Endymionis filius fuit, pronepos Deucalionis. Si idem fuit, alius ei pater à Stephano aſſignatur, nempe Æmon. Hic pater Theſſali qui Chlorum genuit Pe-

lasgi patrem. Sic enim scribit: Αἱμονία, ἡ Θεσσαλία ἀπὸ Αἵμονος. Αἵμων δὲ υἱὸς μὲν Χλώρου τοῦ πελασγοῦ, πατὴρ δὲ Θεσσαλοῦ. Ita Pelasgus, à quo Pelasgi in Thessalia nominati sunt, longe Hellene posterior. Nam Chlori filius fuit, qui Chlorus patrem Æmonem habuit, quo natus Thessalus à quo Thessalia, quæ hoc nomen nacta est à Thessalo, Æmonis filio. Ab Æmone vocabatur *Æmonia*. At priusquam Αἱμονία vocaretur, Pyrrhæa appellabatur à Pyrrha Deucalionis uxore qua genitus Hellen. Strabo lib. IX. de Thessalia: Καθόλου δὲ πρότερον ἐκαλεῖτο Πυῤῥαία ἀπὸ Πύῤῥας τῆς Δευκαλίωνος γυναικός. Αἱμονία δὲ ἀπὸ Αἵμονος, Θετταλία δὲ ἀπὸ Θετταλοῦ τοῦ Αἵμονος. Alii partem Thessaliæ quæ versus meridiem sita est, volebant Deucalioni cessisse, nomine *Pandoram*, sic nominatam ab ejus matre, alteram Æmoni quæ *Æmonia* dicta est. Ita Æmon æqualis fuerit Deucalionis. Quod non mirum si Æmon unus ex Lycaonis filiis fuit, ut est apud Apollodorum. Ad eorum impietatem puniendam diluvium terris immissum, plurimi auctores sunt. Contigit Nyctimo regnante, filio Lycaonis. Τοῦτον ἔνιοι φασὶν, ait Apollodorus, διὰ τὴν τῶν Λυκάονος παίδων δυσσέβειαν γεγενῆσθαι. Sed unde Æmon Lycaone natus Arcadum rege in Thessaliam, ut eam de se nominaret *Æmoniam*, & cum Deucalione dividuam faceret? Si propter ejus impietatem,

&

& fratrum, diluvio terræ coopertæ ſunt, non ſuperfuit ipſe Cataclyſmo, ſed cum reliquis extinctus, ſolo Deucalione enatante cum uxore Pyrrha. Superſtitem diluvio fuiſſe Æmonem qui Æmoniam de ſuo nomine dixit, ex eo conſtat, quod poſterius appellata eſt *Æmonia* quam *Pyrrhæa* ab uxore Deucalionis. Rhianus Poëta:

Πύῤῥαν δή ποτε τήν γε παλαιότεροι καλέεσκον
Πύῤῥης Δευκαλίωνος ἀπ' ἀρχαίης ἀλόχοιο,
Αἱμονίην δ' ἐξαῦτις ἀπ' Αἵμονος, ὅν ῥα Πε-
λασγὸς
Γείνατο φέρτατον υἱόν.

Scaliger in his verſibus Πυῤῥαίαν pro Πύῤῥαν cenſebat legendum, Πυῤῥαίαν πότε τήν γε. Nam Πύῤῥα nomen, urbis & regionis, ut Φθία & Ἑλλὰς, Ἄργος & aliæ. Sic *Babel* apud Hebræos nomen regionis & urbis, item *Bagdad* apud Arabes. Præterea Πύῤῥαν legit Scholiaſtes vetus Apollonii, qui verſus illos Rhiani citavit. Καὶ Θεσσαλία ἐκαλεῖτο τὸ παλαιὸν πύῤῥα ὡς Ῥιανός. Longe antiquiorem apparet Rhianum facere appellationem Theſſaliæ Pyrrhæam quam Æmoniam. Sic enim à vetuſtioribus vocatam canit nomiue priſcæ Deucalionis uxoris. Poſtea verò, hoc eſt, ſatis longo poſt tempore, Æmoniam ab Æmone nuncupatam. Hunc Æmonem filium Pelaſgi facit, nempe Theſſaliotæ, à quo Pelaſgi in Theſſalia nomen adepti ſunt. At Stephano

Pelaſgus Theſſaliota filius eſt Chlori qui pater Æmonis. Sic Pelaſgus avus Æmonis. Rhiano verò pater. Vtrique Theſſalus Æmonis filius. Rhianus:

——Ο῾ δ' αὖ τίκε Θέσσαλον Αἵμων.

Et ordo ita poſtulat. Nam & *Pelaſgia* à Pelaſgo dicta eſt pars Theſſaliæ. Stephanus: Θεσσαλία ἀπὸ Θεσσάλου, ἡ πρότερον Πελασγία. Pelaſgus quippe avus Theſſali Rhiano. Stephanus autem abavum facit. Nam Æmon ei Chlori filius eſt, Chlorus Pelaſgi. Æmon quoque Arcas ex Peloponneſo, Lycaonis filium avum habuit Pelaſgum, Apollodoro auctore. Γενεαλογία convenit Æmonis qui nepos fuit Pelaſgi tam in Theſſalia quam in Peloponneſo. Tempora etiam non abludunt. Pelaſgi Theſſaliæ, ut Peloponneſii Pelaſgi auctorem habuere Pelaſgum. Nunc quæſtio eſt an duo fuerint Pelaſgi uno eodemque tempore, unus in Peloponneſo, alter in Theſſalia, & duo diverſi populi ab illis nominati. Si hoc non ſit, oportet Pelaſgos Theſſaliæ ortos eſſe à Peloponneſiis, aut hos ab illis. Vtrum veriſimilius ſit, jam laboramus inveſtigare. Hoc ſic eſt explorandum. Pelaſgus ille Lycaonis pater, avus Æmonis, ante diluvium Deucalionis vixit. Nam ob impietatem nepotum ejus diluvium accidiſſe plerique auctores memorant. Conſtat autem, ſi fides auctoribus, eo diluvio Deucalioneo totam Peloponneſum fuiſſe obrutam,

obrutam, ut & maximam Græciæ partem. Nullus enim in Peloponneso mons tantæ altitudinis, ut aquis superextare potuerit, aut quemquam ex ea regione servare. Thessaliæ vero montes altissimi, per diluvium divisi sunt, & Peneum qui intra eos stagnabat emiserunt, ac Tempe fecerunt. Sic explicandus Apollodorus: Τότε δὲ καὶ τὰ κατὰ Θεσσαλίαν ὄρη διέστη, καὶ τὰ ἐκτὸς Ἰσθμοῦ καὶ Πελοποννήσου συνεχέθη πάντα. Omnia extra Isthmum & intra, quæ in Peloponneso scilicet, aquis obtecta fuisse, & inundata indicat. Thessalia Græciæ regionum, si modo his accenseatur, altissima, celsissimosque montes habet. Nam inde plurimi amnes oriuntur & decurrunt in alia Gręciæ loca. Peloponnesus autem maximè depressa, & humillimis assurgit montibus. Vnde non mirum si omnia ejus loca aquis deluvii cooperta sunt. Pauci qui in Thessalia erant, evaserunt, proximis, & excelsis montibus ascensis. Apollodorus, ὥστε διαφθαρῆναι πάντας ἀνθρώπους, ὀλίγων χωρὶς οἳ συνέφυγον εἰς τὰ πλησίον ὑψηλὰ ὄρη. Alii etiam auctores qui tradunt diluvio illo Deucalioneo omnes homines interiisse. Stephanus: γενομένου δὲ τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ ἐπὶ Δευκαλίωνος πάντες διεφθάρησαν. Deucalionem porro, ait idem Apollodorus, in arca vice naviculæ novem dies totidemque noctes super aquas errasse, ac nono demũ die aquis decrescentibus ad Parnassum

arcula appulsa, sic ex undis servatum. Quem Parnassum inde nomen accepisse hariolantur, quasi Λαρνασὸν, ἀπὸ τῆς λάρνακος. Aquis obrutum illum montem cum aliis Græciæ per diluvium vel inde constat, quod non nisi post nonum diem pluviis cessantibus, & aquis minuentibus detectus sit. Peloponnesum igitur totam cum suis montibus opertam inundatione aquarum fuisse, nullumque in ea mortalium perniciem ex aquis evitasse liquet. Quod etiam alia ratione, si ratio est in fabulis, colligitur. Cum enim Lycaonis filios, qui in Peloponneso vivebant, exterminare ob impietatem vellet Iuppiter, & diluvium terris propterea immiserit, maxima vis ejus & inundatio regioni illi, quam incolebant scelerati, & diluvio puniendi, incumbere debuit. Nemine igitur ex Peloponneso mortalium incolumi ex aquis relicto, tota Pelasgorum & Pelasgidarum natio in ea regione extincta est Cataclysmo. Probabile ergo est, nullum eorum vestigium nec memoriam remansisse. Quis enim post diluvium extincto universo hominum per illa loca genere scire potuit, quo nomine fuerint & unde incolæ regionis illius ante diluvium? Atqui post diluviũ Peloponnesum Pelasgiam fuisse vocatam certum est, & Pelasgos eam incoluisse. Ergo aliunde illos eò venisse constat. Vnde autem nisi ex Thessalia in qua diu multumq; vixêre,

&

& inter Æoles inclaruêre, ut Strabo scriptum reliquit lib. v. Τοὺς δὲ Πελασγοὺς, inquit, ὅτι μὲν ἀρχαῖον τὸ Φῦλον κατὰ τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν ἐπεπόλασε, καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς Αἰολεῦσι τοῖς κατὰ Θετταλίαν, ὁμολογοῦσιν ἅπαντες σχεδόν. *Cæterum Pelasgos antiquam esse gentem & per totam fere Græciam effervuisse, & maxime apud Æoles Thessaliæ populos, inter omnes ferè convenit.* Quid ergo verisimilius quam cum istis Æolibus Thessaliæ populis, post diluvium antiquissimis, quibus immixti erant, in Peloponnesum pervenisse, terramque illam propter diluvium ab hominibus vacuam & desertam replevisse & coluisse? De Æolum Thessalorum in Peloponnesum migratione nos suprà. Pelasgiam porro vocatam tum fuisse Peloponnesum, & Pelasgos sive Pelasgiotas eam inhabitasse cum Danaus eò venit, consentiunt auctores. Euripides:

Δαναὸς ὁ πεντήκοντα θυγατέρων πατὴρ
Ἐλθὼν ἐς Ἄργος, ᾤκισ' Ἰνάχου πόλιν.
Πελασγιώτας δ' ὠνομασμένους τὸ πρὶν
Δαναοὺς καλεῖσθαι νόμον ἔθηκ' ἀν' Ἑλλάδα.

Per Ἄργος intelligit regionem, per Ἰνάχου πόλιν quam à Danao conditam dicit urbem Argos. Danaum condidisse Argivorum arcem auctor est Strabo. Et sic intelligendi illi versus Euripidis de Danao qui condidit Ἰνάχου πόλιν, nempe τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀργείων. Strabo lib. viii. τὴν δ' ἀκρόπολιν τῶν Ἀργείων

οἰκίσαι λέγεται Δαναὸς, ὃς τοζοῦτον τοὺς περὶ αὐτοῦ δυναστεύοντας ἐν τοῖς τόποις ὑπερβαλέσθαι, ὥστε καὶ Εὐριπίδην.

Πελασγιώτας ὠνομασμένους τὸ πρὶν
Δαναοὺς καλεῖσθαι νόμον ἔθηκ' ἀν' Ἑλλάδα.

Idem Euripides vel alius, non enim nunc ſatis memini. Πρῶτον Πελασγοὶ, Δαναΐδαι τὸ δεύτερον. Æſchylus verò Pelaſgum illum Arcadem indigenam recentiorem facit quam ab aliis fit. Nam imperaſſe tum Argis dixit cum Danaides eò advenerunt.

Τοῦ γηγενοῦς γάρ εἰμ' ἐγὼ Παλαίχθονος
Ἶνις Πελασγὸς τῆσδε γῆς ἀρχηγέτης.

Nam Danaides ſex γενεαῖς ab Inacho diſſitæ fuêre, cum Pelaſgus tribus tantum γενεαῖς ab eodem in deſcenſu diſtaret, juxta γενεαλογίαν Apollodoro delineatam. Præterea nondum Argos erat cum Danaus aut Danaides in Peloponneſum commigrarunt. Nam à Danao conditum fertur. Non igitur Argis imperabat Pelaſgus, cum Danaus Peloponneſi incolis nomen, occupata ea regione, mutavit, & Danaos pro Pelaſgis curavit appellandos. Sed Æſchylus, ex perſona ſua loquutus eſt, non regionem eo nomine appellavit, quo vocabatur tempore Danai. Quod ſollemne Poëtis, & præcipuè Tragicis. Sic Euripides in verſibus ſupra citatis Danaum εἰς Ἄργος veniſſe dicit, & condidiſſe ibi urbem Inachi, id eſt Ἄργος. Nam regio ab urbe nomen

men sortita est. Ita Virgilius, *portusque require Velinos* dixit, ex persona sua, cum nondum Velini essent. Et Homerus Πελασγικὸν Ἄργος appellat Thessalicum. Ergo vetustius illud Peloponnesiaco, quod ab eodem vocatur Ἀχαϊκόν. Achæi enim istud condiderunt, quorum origo Thessalica vel Phthiotica. Pelasgi proinde in Thessalia antiquiores quam in Peloponneso. Nec audio auctores temporum antiquitatis Græcanicæ, qui τὰ Ἀρκαδικὰ à Pelasgo ducta duabus γενεαῖς vetustiora statuunt τῶν Φθιωτικῶν sub Deucalione. Ita enim scribendum apud Clementē Stromateon l. I. Τούτων δὲ τῶν Ἀρκαδικῶν ἀπὸ Πελασγοῦ, ἄλλαιν δυοῖν νεώτερα, τὰ Φθιωτικὰ, τὰ ἀπὸ Δευκαλίωνος. Vulgo legitur corruptissime, τούτων δὲ ἄλλα πεντήκοντα δυοῖν νεώτερα. Quomodo enim potest fieri ut Pelasgus Arcas quinquaginta duabus generationibus antistaret Deucalione? Nam secundum γενεαλογίαν Apollodori & aliorum Pelasgus pater Lycaonis fuit, sub cujus natis & propter eos, diluvium Deucalionis contigit. Ergo duabus tantum γενεαῖς posterior Deucalion Pelasgo Arcade. Et sane sic scribitur apud Eusebium, ἄλλων δυοῖν. Nihil verius nostra correctione. Cæterum si rectè calculus ducatur earum γενεαλογιῶν, quibus primi illi percensentur mortales, prior ipso Pelasgo reperietur Deucalion. Cæli filius fingitur in illis Iapetus, Iapeti Prome-

theus

theus, Promethei Deucalion, qui quartus à Cælo numeratur. Pelaſgus autem ab eodem Cælo ultimo auctore ſextus exiit. Nam Cælus genuiſſe proditur Oceanum, Oceanus Inachum, Inachus Ægialeum, Ægialeus Apin, Apis Pelaſgum. A quibuſdam *αὐτοχθὼν* traditur. Sed hoc argumento indicatur aliunde in Peloponneſum pervectus, non ibidem natus. Quorum enim ignorabatur origo, aut quibus ex locis adveniſſent, *genuini terræ* fingebantur. Ipſi etiam ſe tales ferebant, ut tanto majore in pretio eſſent apud eos quibus ignoti antea adventu ſuo innoteſcebant. At in Theſſalia in qua vere principium eorum hominum conſtituendum eſt, qui Græciæ loca humano genere repleverunt, nemo *αὐτοχθὼν* dictus eſt. Nemo quippe ex ignotis regionibus adventans ſedem ibi ceperat, ſed omnium inde loci mortalium initium & ortus ibidem noſcebatur. Ponemus Pelaſgos Arcadiæ in Peloponneſo vernaculos fuiſſe, & inde in Theſſaliam ſe contuliſſe, & proinde Ἀρκαδικὰ duabus generationibus, ut volunt, antiquiora extitiſſe, id multis modis incredibile deprehendetur. Primum oporteret Pelaſgos ante diluvium & Deucalionem ibi fuiſſe & præterea diluvio quod *publicæ mortis* nomine appellat quidam auctor, ſuperfuiſſe. Hoc etiam demus, (quod tamē dari non poſſe ex iis quæ ſupra docuimus, certum eſt.) Poſt

diluvium

diluvium retectis terris, & iterum coli cœptis, Deucalionis nati ad quærendas sedes patria excedentes alii in Attica, alii locis circa Parnassum, partim in Peloponneso substiterunt. Ergo eodem tempore Pelasgi à Peloponneso egressi in Thessalia sedes locassent. At nemo scriptum reliquit veterum auctorum, quamdiu Æolii ab Æolo Hellenis filio in Thessalia regnarunt, ab aliis populis inde fuisse ejectos, aut Pelasgos aliunde profectos ibi locum sedibus delegisse. E contra plurimæ mutationes, & populorum, ut loquitur Tertullianus, *compulsationes* in Peloponneso accidisse memorantur, quasi diluvio quodam gentium è Thessalia in eam regionem irruentium, Ionum, Dorum, Æolum & Achæorum; ergo etiam Pelasgorum. Nam & hi ab ultima origine in Thessalia resederunt, cum Phthiotis. Vnde & pars Thessaliæ Πελασγιῶτις appellata, ut *Phthiotis*, quo tempore nec Thessaliæ nomen auditum fuerat. Recentem quippe esse hanc appellationem inter plures constat. Necdum erat Iliacis temporibus, quamvis qui historiam Iliacam composuerunt ejus nominis Thessaliæ mentionem fecerint, more poëtarum ex sua persona, non pro ratione temporum, de nominibus locorum commemorantium. Sunt qui à Thessalo natione Thesprotio, dictam perhibent, Iliacis temporibus posteriore. Qui volunt antiquius esse

Macedoniæ potius revocare quam ad Peloponnesum ejus originem. Quod apertius fecit Duris apud Scholiastem Apollonii. Ille Duris auctor celeberrimus περὶ Μακεδονικὰ scripserat. In eorum quinto ac decimo libro Arcadem, à quo Arcadia denominata est, filium fuisse Orchomeni tradidit, à quo Orchomenus urbs etiam Arcadiæ appellata. Sed sine dubio cum in Macedonicis rebus illius Arcadis mentionem fecit, à Thessalia & Macedonia ejus originem repetebat. Nam & Orchomenii coloni Thessalorum fuêre. Et urbs etiam cognominis fuit in confinio Macedoniæ & Thessaliæ. Inde & φθίη πόλις Ὀρχομένοιο Apollonio. Ad quem locum notat Scholiastes vetus, Δωάτῳ δὲ, inquit, τοῦ Ὀρχομενοῦ μνημονεύειν τοῦ μεθορίου Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας. Ἔστι γὰρ καὶ Ὀρχομενὸς καὶ ὄρος καὶ πόλις Θεσσαλίας, καὶ Βοιωτίας, καὶ Ἀρκαδίας καὶ Πόντου. Non est igitur dubium quin Duris hujus Arcadis in Macedonicis meminerit, quod è Thessalia esset prima ejus origo. In tanta opinionis varietate cum nullius sufficiat auctoritas, per conjecturas veritas eruenda est, unde major ejus lux, & manifestior apparet. Illud generaliter verum est, nullos è Peloponneso populos in Thessaliam inundasse, plures è Thessalia diversis temporibus Peloponnesum coloniis occupasse. Caranus Macedonis filius qui maternus Deucalionis nepos fuit,

dux Peloponnesiacæ multitudinis Solino dicitur, *qui juxta responsum datum à Deo; ubi Caprarium pecus resedisse adverteret, urbem condidit, quam dixit* Αἴγας. Græciam inter Peloponnesum & Thessaliam sitam, sub Ἑλλάδος nomine ab Ἕλληνι Deucalionis filio, non Peloponnesum, aut Thessaliam populis à se ortis & urbibus instruxit. Corinthum in Isthmo ipso positam Sisyphus Æoli filius, Hellenis nepos, & Deucalionis pronepos condidit. Longe itaque probabilius Thessaliæ Pelasgos Peloponnesi Pelasgis nomen & originem dedisse quam illos ab his accepisse. Argumento quo Ephorus utebatur ex auctoritate Hesiodi sumpto, qui Lycaonem Arcadem Pelasgi filium faciebat, posset etiam probari Macedonem, & Phthium, & Thesprotum, & Peucetium & Æmonem (à quo Æmonia olim Thessalia est nominata,) & Teleboan à quo Τηλεβοὶς pars Acarnaniæ dicta, origine Arcadas fuisse. Nam inter Lycaonis filios omnes suprascripti recensentur ab Apollodoro. Μακεδνὸς in iis numeratur, qui omnino idem est, qui & Μακεδὼν, ut supra ostendi. Nam & Ἕλληνες Phthiotici Μακεδνοὶ appellati sunt, cum Pindum incolerent, quia Macedoniam à Septentrione attingit. At Μακεδὼν, sive Μακεδνὸς maternus nepos fuit Deucalionis, ex Thyia Deucalionis filia & Iove genitus. Phthius unus ex Lycaonis filiis Apollodoro nomi-

nominatur, à quo Phthia Thessaliæ urbs & regio vocata, quem Phthium Achæi filium, Xuthi nepotem quidam tradiderunt, ac proinde Deucalionis pronepotem. Hujus Phthii filium Hellenem esse, non Deucalionis, nonnulli scripserunt, à quo Hellas in Thessalia urbs condita fuerit, & Ἕλληνες appellati. Sed plures quod Deucalionis fuerit, consentiunt. Sic multa eadem nomina non solum hominum, sed etiam locorum, & fluminum in Thessalia & Peloponneso, (ne de alia Græcia dicam,) in Peloponnesum è Thessalia traducta esse potius quam contra; mihi verisimile est. Nec dubitabunt æquiores ac peritiores mecum sentire. Salmoneus, quem ad Alphei fluenta insanisse Iovis fulmen imitando dixit Euripides, ab Hellene Phthiote originem duxit, cujus & nepos fuit per Æolum patrem Hellenis filium.

Ἕλλην γὰρ, ὡς λέγουσι, γίγνεται Διὸς,
Τοῦ δ' Αἴολος παῖς, Αἰόλου δὲ Σίσυφος,
Ἀθάμας τε, Κρηθεύς θ', ὅστ' ἐπ' Ἀλφειοῦ ῥοαῖς
Θεοῦ μανεὶς ἔρριψε Σαλμωνεὺς φλόγα.

Eleos in Peloponneso Æolici generis esse scribit Strabo lib. VIII. Nomen illis ab Elide, qui Elis secundum Cononem apud Photium filius Neptuni & Eurypyles, Deucalionis neptis ex Protogenia ejus filia, quæ patrem habuit Endymionem. Endymion quippe μητροπάτωρ fuit τοῦ Ἤλιδος, & nepos Deu-

 calionis.

calionis. Asopus ex Sicyone fluvius. Ejusdem nominis est & in Thessalia, prope Heracleam Trachiniam. De Inacho ipso quid dicendum, quem à Pindo monte oriri dixit Sophocles? Sic enim de Inacho Peloponnesi:

—— Ῥεῖ γὰρ ἀπ' ἄκρας
Πίνδου, Λάκμου τ' ἀπὸ Περραιβῶν
Εἰς Ἀμφιλόχους καὶ Ἀκαρνᾶνας,
Μίσγει δ' ὕδασι τοῦ Ἀχελώου.

Hactenus quidem rectè. Nam amnem eodem nomine fuisse constat in Acarnania. Sed quod vult eumdem esse qui apud Argivos fluit in Peloponneso; sanè errat.

Ἔνθεν δ' Ἄργος διὰ κῦμα τεμὼν
Ἥκει δῆμον τὸν Λυρκείου.

Inachum Amphilochicum dictum esse ab Inacho Argivo auctoribus placet. Sed quid si contra est? Multa alia concurrunt, quibus ita potius quam illo modo credam. Sane controvertitur apud auctores, utrum Græcia sive Ἑλλάς, quæ media est Peloponneso & Thessaliæ vel Magnesiæ, illinc potius quam hinc homines acceperit, à quibus culta sit, & frequentata. Ab una extremitate qua Thessalia est, Prometheum nominant primum hominum plasten, & Deucalionis patrem, à quo post Cataclysmum reparatum sit genus humanum, diluvio per totam Græciam extinctum. Ab altera qua est Peloponnesus Phoroneum proponunt, quem & primum mortalem fuisse autu-

autumant. quem & patrem propterea humani generis indigitaverit Phoronidis poëta. Clemens Stromateo I. Ἀκουσίλαος γὰρ Φορώνεα πρῶτον ἄνθρωπον γενέσθαι λέγει. ὅθεν καὶ ὁ τῆς Φορωνίδος ποιητὴς εἶναι αὐτὸν ἔφη πατέρα θνητῶν ἀνθρώπων. Ecce Phoroneus primus mortalis, & mortalium primus auctor & conditor. Quid aliud de Prometheo fabulati sunt, & Deucalione hujus filio? Nam sane hic πρῶτος ἄνθρωπος fuit, Pater quippe ejus non homo mortalis, sed Deus, & hominum quidem primus fictor. Et hic quidem in Thessalia natus, Deucalionem dico, Phoroneus verò quem Deucalioni oppono, in Peloponneso; unde Ἄργος poëtis Φορωνικὸν ἄστυ appellatur. Quod antiquitatem spectat, ambo æquales, si vera sunt quæ de illorum origine prodiderunt auctores Græci. Nam Phoroneus à Cœlo quartus, qui pater Oceani, cujus filius Inachus, à quo Phoroneus. Nec plures gradus à Deucalione ad Cœlum. Patrem quippe habuit Prometheum, qui Iapeti filius, Iapetus porro Cœli. Pares & ea parte sunt Deucalion & Phoroneus, quod sub utroque Cataclysmum extitisse perhibent, & quidem in Græcia utrumque. Clemens: Ἦν δὲ κατὰ τὴν Ἑλλάδα κατὰ μὲν Φορωνέα, τὸν μετὰ Ἴναχον ὁ ἐπὶ Ὠγύγου κατακλυσμός. De Deucalione non est monendum. Nihil vulgatius. Ejus quoque κατακλυσμὸν Græciam præcipuè diluisse inter

auctores convenit. Sed mirum cum hæc ita ſint, tam diſtantibus poni temporibus utrumque Cataclyſmum. Priorem illum qui ſub Phoroneo contigit, nominant, iſtum poſteriorem qui ſub Deucalione, in iiſdem locis. Ex his quæ ſupra notavimus, conſtat, iiſdem vixiſſe ferme temporibus Phoroneum & Deucalionem, quandoquidem pari gradu ambo primum generis auctorem Cœlum contingebant. Varro apud Cenſorinum ita prioris Cataclyſmi meminit, ut non nominet poſteriorem, ſed tamen ex prioris nomine iſtum ſubintelligendum præbeat. *Varro*, inquit, *tria diſcrimina temporum eſſe tradit, primum quod ab hominum principio uſque ad Cataclyſmum priorem, quod propter ignorantiam vocatur ἄδηλον. Secundum à Cataclyſmo priore ad Olympiadem primam, quod quia in eo multa fabuloſa referuntur, μυθικὸν nominatur. Tertium à prima Olympiade ad nos, quod dicitur ἱστορικὸν: quia res in eo geſta veris hiſtoriis continentur.* Poſteriorem Cataclyſmum tacite comprehendit ſub illo interuallo, quod à priore Cataclyſmo uſque ad Olympiadem primam proceſſit. Non igitur mirum ſi in utroque temporum intervallo ἀδήλῳ & μυθικῷ tam multa incurrant explicatu & creditu difficilia. In Adelo omnia obſcura, in Mythico propter fabulas omnia incerta. Ἄδηλον autem id potius ſignificare videtur, quod prorſus ignoratur, de quo nihil

dici

dici aut sciri potest. Sic ἄδηλα opera dicuntur & Epigrammata, quorum auctor omnino nescitur. Incertum est de quo variant sententiæ, utrum huic an illi magis tribuendum sit opus. Sic incerta potius τὰ Μυθικὰ, τὸ ἄδηλον autem an omnino fuerit aut quale fuerit, prorsus latet. Iam illud quod ajebat Varro ab hominum principio usque ad Cataclysmum priorem, totum id spatium esse ἄδηλον, certe non multum tempus inter primos homines fluxit & Cataclysmum, si credimus traditis. Phoronei ætate & Deucalionis qui primi hominum traduntur, ille in Peloponneso, hic in Thessalia, diluvium extitit. Poëtæ in tertia hominum γενεᾷ quæ sæculum ferreum condidit, Cataclysmum contigisse cecinerunt. Deucalion sanè & Phoroneus in tertia γενεᾷ consistere reperientur, si Cœlus rerum omnium primus auctor & conditor non numeretur. Cum rivi numerantur, fons ipse numeri partem non facit, nec cum rami arboris computantur, truncus aut stirps inter ramos reponitur. Vnum omninò Græcis puto cognitum fuisse Cataclysmum. Nam quod Phoronæi ætate accidisse narrant, & priorem reputant, cum posteriore Deucalioneo eumdem jure meritoque statuo. Fabulosum illum geminum Cataclysmum suum, qui unus est, Græci adumbrarunt ex vero, quem novimus ex sacra Scriptura. Omnia sanè pariant, causa, res ipsa,

& rerum circumſtantiæ. Exterminanda hominum malitia cum ipſis, unus homo cum domo ſua ſervatus. Sic enim & de Deucalione narratur. Arca in qua enatavit, appulſus arcæ ad montem, poſt retecta montium cacumina. Arcam Deucalionis in Parnaſſo conſediſſe, Græcorum fabulæ memorant, Noaci arcam in monte Armeniæ ſubductam ſcriptores veridici tradunt. Arcam ipſam de qua elapſus eſt Deucalion, ab eo fabricatam fuiſſe ſcribit Apollodorus, τεκτηνάμενος τὴν λάρνακα. Tempora ſola non conveniunt. Nam Inachus Phoronei pater, cui reſpondet ætas Deucalionis, quia Phoroneus & Deucalion ſecundum fabulas, pari ſpatio abſunt à primo progenitore Cœlo, æqualis Moſi traditur. Aliquid Græci inaudiverant de Noaci Cataclyſmo quaſi per caliginem. Atqui, ut eorum mos eſt, omnia ad ſe rapere præ vanitate & inani gloria, quæ aliorum ſunt, quod de Noaco vera & ſacra tradidit hiſtoria, de ſuo Phoroneo ea memorarunt Peloponneſii, de ſuo Deucalione Theſſali. Altius autem ire, ac ad tempora Noaci uſque pervenire non potuerunt, quia majorem ſuarum rerum & hominum antiquitatem non noverant, ſive inopia monumentorum; ſive quod revera Græcia ante id tempus homines non habuerit. Hac ergo cauſa factum eſt ut haud longe à principio hominum, quorum antiquiſſima extaret

in Græcia memoria, diluvium quod fama perceperant, collocarint. Primi etiam hominis πλάσιν apud se institutam finxerunt. De cujus protoplasti creationis tempore si errarunt, quid mirum si & de Cataclysmo hallucinati sunt. De ea prima humani generis formatione duæ regiones contenderunt, Peloponnesus, & Thessalia. Hæc Deucalionem jactat cujus temporibus Cataclysmum tribuit, illa Phoroneum. Vtri verisimilius eam gloriam sibi vindicaverint, facile judicium est. Neutros rectè vindicare in promptu decisio est. Sed tamen & æstimari potest utri probabiliorem fabulam & magis argumento convenientem commenti sint. Ex septentrione semper potius quam ex meridie hominum profluxisse copiam, qua diversis temporibus inundata est Europa, nemini incompertum est. Cum Græcia itaque primos homines accepit, à septentrionis eos plaga venisse quam à meridianis oris veri magis est simile. Si autem talis unquam in Græcia extitit Cataclysmus, qualem volunt ipsi Græci fuisse, quo hominum genus, exceptis paucis, abolitum fuerit, magis servatos probabile est qui altissimam regionem incoluerint, quam qui depressissimam. De Thessalia non est controversum quin excelsissimos habuerit montes, & diluvio insuperabiles. Contra est de Peloponneso, quæ aquis pæne tota circumflua, insulæ in morem,

rem,

rem, & multis fluminibus irrigua, depresso solo, montibus non ita elatis, diluvio maxime & internecioni omnium animantium generali maxime obnoxia fuisse videtur. Auctores quinetiã consentiunt, Thessaliæ montes diluvii fuisse immunes, ac proinde multis in ea hominibus perfugium, qua mortem ex diluvio vitarent, præbuisse. Solinus: *Pergam ad ea juga quæ in Thessaliam & Athamaniam contendunt. Sunt enim arrectiora quam usquam proceritas montana attolli valeat. Nec est in terris omnibus quod merito ad istas eminentias comparetur. Quippe quas solas diluvialis irruptio, cum universa obduceret humido situ, intactas reliquit.* Vnum restat, sed longe validissimum argumentum, quo constet, primos Peloponnesi colonos è Thessalia advenisse, non Peloponnesum Thessaliæ influxisse. In Thessalia convenit inter omnes scriptores genitum Græcum, à quo Græci: etiam Hellena, à quo ἕλληνες & Ἑλλάς. Inde igitur & lingua Græca sive Hellenica. Pelasgi ipsi, quo nomine & Græci olim nuncupati sunt, quosque ἀρχαιοπάτυς τῆς ἑλλάδος fuisse aliquot locis pronuntiavit Strabo, Græce loquutos liquet, quamvis eos barbaros Herodotus faciat. Ἐςὶ δὲ, ὡς φησὶν Ἔφορος, Πελασγῶν ἵδρυμα Δωδώνη. Οἱ δὲ Πελασγοὶ τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα δυνασευσάντων, ἀρχαιότατοι λέγονται. Græco eos sermone usos esse certum est. Cære apud Tuscos olim

olim Agylla dicebatur, à Pelaſgis Theſſalia oriundis condita. Cære pro Agylla ea occaſione nominata fertur, quam retulit Strabo. Cum Agyllenſibus Lydi qui Tyrrheni dicti ſunt, bellum intuliſſent, & mœnibus adequitans unus ex obſidentibus ſciſcitatus eſſet urbis nomen, obſeſſorum aliquis à muro reſpondit, χαῖρε. Omen accipere ſe Tyrrheni dixerunt, & captam poſtmodum urbem Χαῖρε inde nominarunt. ſic factum *Cære* oppido nomen. Ex his conſtat Pelaſgos Græce loquutos. Pelaſgos illos, qui Agyllam condiderunt, ex Arcadia profectos videtur putaſſe Dionyſius, qui ita ſcribit:

> Τυῤῥηνοὶ μὲν πρῶτ᾽, ἐπὶ δ᾽ σφίσι φῦλα Πελασγῶν
> Οἵ ποτε Κυλλήνηθεν ἐφ᾽ ἑσπερίην ἅλα βάντες
> Αὐτόθι νηήσαντο σὺν ἀνδράσι Τυῤῥηνοῖσι.

Sed de Pelaſgis, qui cum Evandro & Carmenta ejus matre in Italiam ex Arcadia venerunt, interpretes accipiunt. Sane Pelaſgos Agyllæ conditores, quorum illa reſponſio Græce concepta fuit, Theſſalos fuiſſe Strabo aſſerit. Ἄγυλλα γὰρ ἐλογίζετο τὸ πρότερον ἡ νῦν Καῖρε. Καὶ λέγεται Πελασγῶν κτίσμα τῶν ἐκ Θετταλίας ἀφιγμένων. Scio Arcadas magnam antiquitatem ſui venditaſſe, & luna priores ſe dixiſſe. Primus qui eos προσελήνους dixerit, Hippys Rheginus fertur. Non debita ſic ſibi vindicarunt. Quod uno argumento poteſt refelli,

& quidem potentissimo. Nunquam alia lingua usi traduntur illi Arcades antelunares, nisi Græca, & quidem Æolica. Talem Evander intulit Latio, quæ & Latina postea per μεταπλάσιν facta est. Æolios in Thessalia ab Æolo dictos post Hellena ejus patrem regnasse quis nescit? Nemo sane veterum dubitavit cum omnes id affirment, qui Αἰολεῖς Θεσσαλίας appellant, quos postea in Peloponnesum linguam suam invexisse certum est. Elei quoque cum Arcadibus à stirpe Æolii, ut ante docebamus. Conon in narratione XXVII apud Photium quæ tota de Deucalione Thessalo & ejus progenie contexta erat, καὶ περὶ Ἕλληνος τοῦ παιδὸς Δευκαλίωνος, ὃς καὶ διεδέξατο τὴν βασιλείαν τελευτήσαντος αὐτοῦ, καὶ τίκτει παῖδας τρεῖς, ὧν Αἴολον μὲν τὸ πρῶτον βασιλεύειν ἐδικαίωσεν, ἧς ἦρχε γῆς Ἀσωπῷ καὶ Ἐνιπεῖ δυσὶ ποταμοῖς τὴν ἀρχὴν διορισάμενος. De reliquis duobus filiis Hellenis sequitur, Doro & Xutho, à quibus etiam Dores & Iones Peloponneso invecti, & lingua Dorica eodem illata. Nam in tota Peloponneso nulla unquam alia lingua usitata proditur nisi Æolica & Dorica, vel ex utraque mixta. Omnia præterea locorum nomina & fluminum Græca omnino in ea videntur: quædam etiam Thessaliæ locis ὁμώνυμα, ut Inachus, Asopus & alia. Ὀρεστάσιον Arcadiæ ab Orestis populis Thessaliæ. Scio quid de his scriptores dicant. Στύμφα-

λος

λ@ mons ex Τύμφη, vel Σ]ύμφη Thesprotico monte deductus. Appellationes antiquissimorum hominum, quos & Peloponneso genuinos volunt, omnes Græcæ, Φορωνδὺς, Α῎πις, Λυκάων, Ι᾽ώ, & reliquæ. Nam Ι᾽ώ est μονογενὴς, filia unica ab antiquo Græco Ι῎@, cujus fœmininū Ι῎α Homero usitatum. Inde & Ι῎ων quoque Xuthi filius, qui & ipsi unicus, licet Achæum fratrem illi dent nonnulli, forte ex alia uxore. Vnde igitur illa nomina quæ Græca sunt, nisi à Græcis Thessaliæ, ubi hæc lingua, & nomen & originem invenit? Ipse Apis quem Phoronei filium faciunt, non Peloponnesi genuinus, sed advena. Ex Epiro enim venisse, & à serpentibus regionem liberasse auctores sunt qui dicant, ut est apud Dionysii Scholiastem. Æschylus hoc etiam tradit: Α῎πις γὰρ ἐλθὼν ἐκ πέραν Ναυπακλίας. Inde Apia vocata quondam Peloponnesus. Α᾽πίδαν@ amnis Peloponnesi, sed nec minus Thessaliæ, qui ab Api nomen videtur nactus. Inde & populi Α᾽πιδανῆες. Æoles quorum Aborigines Romani Α῎πιον vocabant, quod cæteri Græci σέλινον. Inde Romani *Apium*, quod plurimum in Macedonia ac Thessalia nasceretur. Vnde & Μακεδονικὸν σέλινον ejus species vocatur Græcis. Hodie absolute appellat Græcia vulgaris Μακεδονίσιον, id est *Macedoniense*. Pausanias in Eliacis Apin illum Peloponnesi longe recentiorem dat quam ut

videri

videri poſſit Phoroneo natus. Iaſonis enim filium eſſe vult. Gentes & genera, quæ Peloponneſum ab antiquo obtinuerunt, quinque eſſe ſtatuit. Primam partem dat Eleis & Arcadibus qui Arcadiam incolebant, ſecundam Achæis, tres reliquas Dorienſibus. Omnes ſane ab origine Theſſali. Nam quod ipſe Pauſanias Arcadas & Achæos αὐτόχθονας Peloponneſi facit, de Achæis eum errare omnes ſcriptores teſtantur. Nam Achæi ab Achæo Deucalionis pronepote, Hellenis nepote, Xuthi filio, & ipſi ἐπήλυδες. De Arcadibus non minus fallitur. Arcas ex Calliſto Lycaonis, quem Lycaonem & ipſum ab ſtirpe Theſſalum fuiſſe plurima fidem faciunt. Vt & ipſum Arcada, ſicut antea docuimus. Plerique filiorum ejus nomen à ſe dederunt pluribus Theſſaliæ locis & vicinis. Ipſe Μακεδών, à quo dicta Macedonia, inter ejus filios ponitur ab auctoribus. Atque is eſt quem Μακεδνὸν vocat Apollodorus. Idem quippe eſſe nomen Μακεδών & Μακεδνὸς in ſuperioribus oſtendimus. Vocatur & *Macedon* aliis. Stephanus in voce Ὠρωπός. Κέκληται ἀπὸ Ὠρωποῦ τοῦ Μακεδόνος τοῦ Λυκάονος. Oropus urbs Macedoniæ inde vocitata. Ab ea in Euboea urbs cognominis. Euboicam Γραΐαν nominatam Ariſtoteles ſcripſit. Γραΐα etiam urbs Eretriæ. Vrbium illa nomina etiam ex Græcis vel Graiis Theſſaliæ. Nam ἐθνικὸν Γραῖος.

Æoli-

Æolicè, Γραῖ@. Nam nullam diphthongum agnoſcebant, ſed eas dividebant. Inde *Graii* Latinis iidem qui & *Graci*, Γραικοί. Γραῖες enim & Γραῖκες iidem. Γραῖοι & Γραῖκοι. Æolenſes qui Parium incolebant, etiam Γραῖες dicti. Stephanus: Γραῖκες δὲ παρὰ τῷ Ἀλκμᾶνι καὶ τῶν Ἑλλήνων μητέρες. Καὶ παρὰ Σοφοκλεῖ ἐν Ποιμέσιν. Ἔστι δὲ ἡ μετάπλασμος, ἡ τῆς γραῒξ διφθείας. Εἰσὶ δὲ καὶ Γραῖες Αἰόλεων οἱ τὸ Πάριον οἰκοῦντες. Oreſteus etiam Lycaonis filius, à quo Oreſtæ Macedoniæ vicinus populus. Ὀρεσθεὺς reſcribendum in Apollodoro pro ὄρ@, ubi natos Lycaonis enumerat. Pauſanias repetens ab ultima origine antiquitates Peloponneſi & Eleorum, Aethlium primum in eorum regione ſcribit regnaſſe, maternum Deucalionis nepotem. Elis Cononi filius Eurypylæ & Neptuni, maternus etiam nepos Endymionis, Aethlio geniti cui pater Iuppiter aſſignatur & mater Protogenia Deucalionis filia. In tanta obſcuritate memoriarum antiquarum per illud præcipuè tempus, quod ab hominum principio & priore Cataclyſmo partim ἄδηλον partim μυθικὸν Varro, licet cõjecturis indulgere. Nec aliter poteſt lux veritatis ex tantis tenebris erui. Illud tamen ex iis quæ jam diximus liquet, & lucet, Græciæ univerſæ antiquiſſima eſſe τὰ Θετταλικὰ & Φθιωτικά. Ibi nati Γραικοί, Πελασγοὶ & Ἕλληνες, à quibus Ἑλλὰς & appellata & propagata.

Nec minus Peloponnesus. In ea parte Musæ quoque, hoc est omnis litteraturæ & artium Græcanicarum magistræ domicilium habuêre, quæ & *Pierides* à Pieria dictæ sunt, Macedoniæ in Thessaliæ vicina. Mela cap. IV. de Macedonia. *Hic Musarum parens domusque Pieria. Hic novissimè calcatum Graio Herculi solum, saltus Oetaus. Hic sacro nemore nobilia Tempe: Hic Libethra carminumque fontes objacent.* Mira confusione, ac sine ullo veri falsique discrimine hæc tractarunt Græcarum antiquitatum scriptores Chronologi, etiam Christiani. Maximam Græcarum rerum vetustatem in Argolicis circa Inachum ponunt, cui Mosis tempora respondent. Inacho quattuor γενεαῖς recentiora faciunt Attica negotia quibus Cecrops ille διφυὴς præfuit. Sic enim scribendum apud Clementem: Τούτων δὲ, scilicet, τῶν ἑλληνικῶν, sive Ἀργολικῶν ab Inacho, τέσσαρσι μὲν γενεαῖς τὰ Ἀττικὰ, τὰ ἀπὸ Κέκροπος τοῦ διφυοῦς δὴ καὶ αὐτόχθονος. Falsum enim est quod vulgo scribitur, τεσσαράκοντα μὲν γενεαῖς. Quod nullo modo verum esse potest. Sic enim plus quam mille & trecenti anni Cecropem inter & Inachum interessent. Atqui paulo post in totum viginti plus minus γενεὰς interesse tantum scribit ab Inacho ad Iliaca tempora, quibus viginti & amplius γενεαῖς cum quadringentos tantum annos tribuit, maximus calculi error est. Ita enim ponit: Εἰς γὰρ τὸν

χρόνον

χρόνον τῶν τρωϊκῶν ἀπὸ Ἰνάχου γενεαὶ μὲν εἴκοσιν ἢ πλείους διαριθμοῦνται. ἔτη ϡ, ὥς ἔπος εἰπεῖν, τετρακόσια καὶ πρόσω. Non video tamen, quomodo hoc poſſit procedere. Paulo infra eodem libro tres γενεὰς ſingulis centenis annis imputat. Sic una & viginti γενεαὶ redderent ſeptingentos annos, non quadringentos. Atque ita omninò corrigendum apud Clementem: ἔτη ϡ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἑπτακόσια καὶ πρόσω. Apud Euſebium verba illa Clementis referentem, ſcriptum eſt, γενεαὶ μὲν εἴκοσιν ἢ μιᾷ πλείους. Hac ratione una & viginti γενεαὶ efficiunt annos ſeptingentos. Quod autem quattuor γενεὰς interjicit, Cecropem inter & Inachum, videndum quænam illæ ſint. Quartus ab Inacho fuit Pelaſgus, ergo temporis ejus æqualis fuerit Cecrops bicorpor. Atqui mox ſubjicit idem Clemens, novem γενεαῖς diſtare τὰ Ἀρκαδικὰ τὰ ἀπὸ Πελασγοῦ, ab Inacho. Quinque igitur generationum ductibus diſtabat Pelaſgus à Cecrope, Cecrops quattuor ab Inacho. Sic quinque exeunt γενεαί. Iuxta eum tamen calculum Cecropem & Pelaſgum æquævos fuiſſe oportet. De Pelaſgo itaque aliquo juniore intelligendum ſit, qui abfuerit à Cecrope quattuor aut quinque γενεαῖς. Is eſt quem ſuperius indicavimus, qui quartus fuit ab Argo. Nam Argus quem fratrem antiquioris Pelaſgi Apollodorus vult, genuit Ecbaſum, Ecbaſus Areſtorem, Areſtor Pelaſgum.

Cæterum ſi de hoc Pelaſgo intelligamus, falſum erit quod adjicit, hoc Pelaſgo recentiora rurſus eſſe τὰ Φθιωτικὰ ſub Deucalione duabus γενεαῖς. Τούτων δὲ τῶν Ἀρκαδικῶν ἀπὸ Πελασγοῦ, ἄλλαιν δυοῖν γενεαῖν νεώτερα τὰ Φθιωτικὰ ἀπὸ Δευκαλίωνος. Nam hoc Pelaſgo non ſolum antiquior aliquot γενεαῖς Deucalion, ſed etiam illo priore qui diſtabat ab Inacho quattuor generationibus. Actæus αὐτόχθων fuiſſe dicitur, qui primus in Attica regnavit quam à ſe Ἀκτὴν appellavit. Hujus filiam duxiſſe in uxorem Cecrops ille bicorpor fertur. Ergo contemporanei ambo niſi quod, ut videtur, paulo antiquior Actæus. Hunc tempore Phorbantis fuiſſe Clemens paulo poſt ſcribit. Cecropem autem eadem ætate vixiſſe qua Triopas, Atlas, Prometheus & Epimetheus vixerunt. Κατὰ δὲ Φόρβαντα, inquit, Ἀκταῖος ἀφ᾽ οὗ Ἀκταία ἡ Ἀττική. Κατὰ δὲ Τριόπαν, Προμηθεὺς καὶ Ἄτλας καὶ Ἐπιμηθεὺς καὶ διφυὴς Κέκροψ, καὶ Ἰνώ. Id quî verum poſſit eſſe, non video. Nam Triopas iſte ex Canace Æoli filia, Deucalionis pronepte, qui Deucalion patrem habuit Promethea. Sic Triopas quinque γενεαῖς à Prometheo diſtabat, qui tamen hîc ei σύγχρονος ſtatuitur. Alio loco apud eumdem Clementem Triopas Iſidi συγχρονεῖ, quæ dicitur ἑβδόμη γενεᾷ abeſſe ab Inacho. Quî ſtare hoc poſſit, non video, ſi Iſis eadem cum Io, & Io, ut à pleriſque ponitur,

tur, Inachi filia? Ister eam Promethei filiam esse scripserat, ut est apud eumdem Clementem. Sic ergo soror fuerit Deucalionis, cujus & Prometheus pater asseritur. Et hinc licet colligere quæcunque de Peloponnesi originibus prodita sunt, ad Thessalos & Macedonas esse revocanda, & Thraciæ Scythiæque vicina loca, unde hominum primum genus in Græciam propagatum est. Ibi enim Prometheus & tota ejus progenies, Deucalionidarum collocatur. Inde & Prometheum Caucaso monti Scythico alligarunt fabulæ, non Parnasso nec Cithæroni, nec alii cuiquã Græciæ monti in pœnam donati ignis mortalibus. In propria patria supplicio illo fuisse affectum verisimile est. Et sane plurimi auctores consentiunt, eum in Scythia regnasse. Theophrastus apud Scholiastem Apollonii Scytharũ eum regem fuisse scribit, quem vinxerunt subditi propterea quod necessaria illis suppeditare non posset, ob fluminis nomine ἀετȣ̃ diluviem qua agri inundabantur. Ejus exitum in mare cum reperisset Hercules, & Prometheum solvisset, inde fabulæ locus datus de aquila jecur Promethei corrodente & ab Hercule occiso. Vide Scholia Apollonii. Pandoram quam Dii primam omnium fœminarum fabricarunt, Epimetheo Promethei fratri uxorem eædem fabulæ dederunt, cujus filiam porro Pyrrham Deuca-

 lion

lion Promethei filius in uxorem duxit, ex qua Hellenem habuit. Προμήθεως γὰρ παῖς Δευκαλίων ἐγένετο. Οὗτος βασιλεύων τῶν περὶ τὴν Φθίαν τόπων, γαμεῖ Πύῤῥαν τὴν Ἐπιμήθεως καὶ Πανδώρας, ἣν ἔπλασαν θεοὶ πρώτην γυναῖκα. Et tamen cum hæc ita ſint, ut ſcias conſtantiam in fabulis non requiri, Deucalionea ſeptem γενεαῖς inferiora ſtatuuntur τῶν Ἀττικῶν, hoc eſt, ducentis & quinquaginta annis, & ab Argolicis Inachiis removentur intercapedine undecim γενεῶν, quæ efficiunt plus minus annos quadringentos. Apollodorus tamen, ut in fabuloſis, auctor ſatis idoneus & locuples, Apin qui tertius eſt ab Inacho, nepos ejus utpote, longe infra Deucalionis ævum deprimit. Nam occiſum ab Ætolo Apin Phoronei filium dicit. Ætolus autem ille Endymione genitus ex Calyce Æoli filia, proavum habuit maternum Hellena, ſextus à Deucalione Hellenis patre; Apis vero Ætoli æqualis à quo fertur occiſus, tertius ab Inacho fuit. Et ſic Deucalion tribus γενεαῖς antiquior Inacho deprehenditur, in quo tamen Inacho remotiſſima antiquitas ſtatuitur negotiorum ac temporum Græcanicorum. Ipſa Attica quæ ſeptem γενεαῖς poſteriora τῶν Φθιωτικῶν perhibentur ab illis auctoribus temporum, haud ita diſſita ſunt à Deucalioniis ſive Phthioticis, quin pœnè σύγχρονα inveniantur. Nam Amphictyon ſecundus Deucalionis filius regnaſſe

gnasse in Attica proditur post Cranaum qui Cecropi successit. Ergo Cecrops & Deucalion hoc pacto pœne eodem tempore vixerunt. Præterea Xuthus Deucalionis nepos, ex constanti auctorum opinione, uxorem duxit Crëusam Erechtei Attici regis filiam. Hic Erechteus Pandione natus qui post Erychtonium regnavit à quo expulsus est Amphictyon filius Deucalionis alter, natu Iunior. Quidam etiam sub Cranao qui priori Cecropi successit, Cataclysmum Deucalionis accidisse perhibent, ut apud eundem legitur Apollodorum. Res Atticæ antiquæ utrique, aut anteriores diluvio quo Græcia mersa est, aut posteriores fuére. Si anteriores, omnis eorum memoria diluvio intercidit. Si posteriores, etiam post Deucalionem fuêre. Sic reges omnes illi Attici aut ex progenie Deucalionis extitêre, aut certè una cum ipso è Cataclysmo evasêre incolumes, & per eadem proinde tempora cum Deucalione vixerunt. Fabula est autem Κέκροψille διφυής. Nec Actæus aut Cranaus in rerum natura unquam fuêre. Qui si fuêre, aut Deucalione posteriores & ex ejus prosapia, aut ejus συγχρόνους fuisse oportet, & unà cum ipso servatos Cataclysmo superfuisse. Antiquiores certe Deucalione & Diluvio non possunt statui. Sed nec sciri qui fuerint, & quo nomine quondam appellati, penitus oblitterata per Cataclys-

mum omnium earum rerum quæ diluvium præcesserunt memoria. Chronici quoque auctor vetustissimus utpote scripti bis mille ab hinc annos, centenis minus, ex Arundelliano marmore editus, inter Cecropem illum διφυῆ, à quo res Atticas & Græcas auspicatur, & Deucalionem octo tantum annorum spatium ponit. Nonne hæc συγχρονία est? Sed priorem statuit Cecropem octo annis, quia Atticis faciebat. Et quo magis eam gloriam antiquitatis Græcis adroget, ademptam Thessalis, filium quidem Deucalionis Hellenem in Phthiotide regnasse scribit, ipsum verò Deucalionem circa Parnassum in Lycoria imperasse, imperium Athenarum obtinente eodem Cecrope. Λυκωρεία autem vicus est Delphorum. Κώμη ἐν Δελφοῖς. Eam dictam esse Stephanus tradit à Lycoreo rege. Ergo rex Λυκωρεὺς ille antiquior Deucalione. Quasi verò non potius dicta videatur à Λύκος & ὄρος, mons lupi? Sed hic mos est Græcorum in Etymologiis locorum fabricandis ut nomen fingant aliquod regis vel Herois à quo appellata sint. Quadraginta duobus annis post diluviũ Deucalioneum contigisse ait auctor illius Chronici, sub Cranao Athenarum rege qui Cecropi successit. Quo periculo evitato Deucalion ex Lycoria venit Athenas, sacra Soteria Iovi φυξίῳ soluturus, ob salutem adeptam tribus annis à diluvio elapsis.

Ergo

Ergo non ſolus Deucalion ex Cataclyſmo evaſit, ſed etiam Cranaus, & omnes qui in Attica habitabant. Verum proinde non eſt quod ab auctoribus aſſeritur diluvium illud inundaſſe, pleraſque Græciæ partes. Τὰ πλεῖστα μέρη τῆς Ἑλλάδος κατέκλυσεν. Athenæ cum Attica ex illis fuêre regionibus quas diluvium nõ attigit. Sed & illud falſum quod in Chronico habetur, Deucalionem in regione quę Parnaſſo circumjacet, regnaſſe. De Doribus hoc verũ eſt, ut inter omnes auctores convenit, qui Doro duce, Hellenis filio, in eam venerunt, quæ & Doris inde appellata. Tradunt quidem auctores ut ante diximus, Deucalionem in arca quam ad diluvium fugiendum ſibi & uxori compegerat, ſubſidentibus aquis appuliſſe ad montem Parnaſſum, & ſic evaſiſſe. Sed poſt retectas & ſiccatas ab illa eluvie terras, veriſimile eſt in patriam Theſſaliam rediiſſe, & ibi genuiſſe quos ei dedit ſcriptorum conſenſus filios, Hellenem & Amphictyonem. Hunc juniorem natu faciunt Apollodorus, & reliqui ſcriptores, auctor verò Chronici primum Deucalioni natum fuiſſe tradit, & Thermopylis imperaſſe & congregaſſe vicinos omnes accolas, & de ſuo nomine Amphictyonas appellaſſe, cum Athenis regnaret Amphictyon, Cranai ſucceſſor. Sic duo fuêre Amphictyones cognomines, alter Deucalionis filius natu major qui poſt Cranaum in Attica regnum

 obtinuit.

obtinuit. Apollodorus verò hunc Athenarum regem qui post Cranaum imperavit, filium Deucalionis fuisse narrat. Circa idem tempus Hellenem alterum Deucalionis filium in Phthiotide imperasse, & qui antea dicebantur Γραικοὶ, Ἕλληνας nominasse. Duos tantum annos inter Amphictyonem & Hellena ponit. At illud de Amphictyonum & Pylaico conventu vel consessu ab Amphictyone Deucalionis filio instituto, Strabo Acrisio tribuit, antiquiora ignorari scribit. Ita enim de Amphictyonibus scribit lib. IX. Τὰ πάλαι μὲν οὖν ἀγνοεῖται. Ἀκρίσιος δὲ τῶν μνημονευομένων πρῶτος διατάξαι δοκεῖ τὰ περὶ τοὺς Ἀμφικτύονας καὶ πόλεις ἀφορίσαι τὰς μεθεξούσας τῆς συνεδρίας. Non dubito sane quin Thermopylas & omnem illam regionem Parnasso subjectam, totamque Bœotiam Græci sive Hellenes à Deucalionis filiis oriundi tenuerint, sed de ipso Amphictyone vix fides est. Hujus nepos Βοιωτὸς memoratur, Itoni filius qui Bœotiam à se nuncupavit. Nihil autem auctor ille de Æolo dicit Hellenis majore natu filio, à quo Æolii dicti, nihil de Doro à quo Dores, nihil etiam de Ione & Achæo filiis Xuthi, Hellenis nepotibus, à quorum altero Iones qui in Attica regnarunt, ab altero Achæi qui Peloponnesum obtinuerunt, scriptum aut notatum reliquit. Nihil de Attica Ionia ab illo Ione vocata, quem Xuthus ex Crëusa Erichtei filia

filia suscepit Athenarum regis. Hæc tamen omittere videtur non debuisse, cum res Atticas diligenter & ex ordine ac serie temporum illo Chronico digereret. Sed manifestum est omnia ab illo auctore in gratiam Atticorum esse conscripta, quos antiquissimos Græciæ facit, & ideo αὐτόχθονας. Nec originem suam populis ullis extra Græciam debere eos vult. Ideo Cecropem Deucalioni præposuit, quem tamẽ vix potuit annis octo priorem constituere. De quo Cecrope fabula est quod dicitur fuisse διφυὴς ex serpente & homine compositus & commixtus, & terræ filius. Deucalion, ut jam toties diximus, hominum Græciæ, quorum certa ad nos notitia ex auctoribus pervenerit, primus. Hinc Δευκαλιωνία scriptum Hellenici vetustissimi scriptoris de vita, rebus gestis, filiis, & progenie Deucalionis ac de diluvio quod ejus tempore contigit, cuique superfuit cum paucis. Ab eo diluvio ad Ilium captum per illustres aliquot Epochas, quasi quædam signa viarum lapidesque milliarios, quibus temporum intervalla distincta sunt, certius videntur decurrisse Chronologi antiqui. Talia legere est in illo Chronologo antiquo & apud Clementem in primo Stromateo qui omnino inter se conveniunt de numero annorum qui à diluvio Deucalionis ad Halosim Ilii fluxerunt. At supra Deucalionem si aliquid supra eum fuit usque

ad

ad priorem Cataclyſmum ſi ullus extitit, nulla intervallorum notabilia ſigna occurrunt, ſed omnia ἐν τῷ ἀδήλῳ jacent, tenebris denſis obſita. Sive hoc fecerit monumentorum inopia, quia litteris nihil conſignabatur, cum litteræ nondum eſſent, ſive culta hominibus primum per Deucalionem Græcia fuerit & frequentata, quos antea nullos habuit. Illud fortaſſe verius de monumentorum penuria, quia litteris ante eas repertas nullius rei vel hominis memoria potuit cuſtodiri.

CAPVT II.

SVMMARIVM.

Cadmum primum è Phœnicia literas in Græciam importaſſe. Græcarum antiquitatum Scriptores fere ordiuntur à Deucalione. Huic Synchronum faciunt Cecropem. Fabulam eſſe quod de duobus Cataclyſmis traditum eſt. Cadmus poſt diluvium Deucalionis in Græciam venit. Cadmus ſonat antiquum in Phœnicia lingua. Idem ſonat Ὤγυγος. *Og nomen Syriacum Regis Baſan. Tres ab Nonno Cataclyſmi notati. Omnes falſi. Cur Cataclyſmum & incendium Phaëtontis in idem tempus conjecerint fabularum authores. Iapeti nomen è Iaphet effictum: Deucalion è Thubalo.* Θ *ſæpe tranſit in* Δ. Β *in* Κ. Β *&* Γ *convertuntur inter ſe. Ex Iavane Ionum nomen & gentem proceſſiſſe. Pelaſgi à Phaleg & Græci à Rhagau.* Ἰνάχου *nomen ab Henocho. Annacus. Græcorum hallucinationes de diluvio, & primis hominibus. Ab* Ἕλλην *primi* Ἕλληνες *dicti.* Πανέλληνες. Πανιώνες. *Homeri ætate*

Ἑλλήνων

Ἑλλήνων appellationem de iis tantum acceptam qui Phthiotim Thessaliæ incolebant: postea idem nomen attributum omnibus qui ab illis orti. Dicæarchi locus emendatus. Postea Thessali à nomine ἑλλάδος exclusi. Nulla in Thessalia Dodone. Carthaginis etymon. Ἄλϐος veteri Græcorum lingua niger. Ἰωνία duplex. Strabo correctus. Plures urbes eodem nomine dictæ. à Septentrione in meridiem se effuderunt primi Græciæ incolæ. Scythia fere omnes gentes evomuit. Idem nomen Πάρθος & Πέρσης. Ἀσσυρία potius Ἀθυρία dicenda. Σκύθης & Γέτης & Γότθος idem est. Strabonis locus correctus. Græci barbararum gentium & locorum appellationes nusquam integras protulerunt: Quod & in Bibliorum interpretibus observatum. Ἐρεμϐοὶ & Ἄραϐες iidem. Thraces à Thera fratre Thubali dicti. Phrygum origo. Tres multum differentes linguæ Hellenica, Illyrica, Getica. Dani literas suas Runicas à Græcis acceperunt. Numerorum nomina examinata & origo. Literarum nomina à Phœnicibus accepta quomodo Græci mutarint. De numerorum nominibus porro. Omnia aut pleraque antiquioris Græciæ verba monosyllaba fuerunt, aut dissyllaba.

CONstat porro inter omnes auctores, Cadmum primum ex Phœnicia literas in Græciam importasse. Cadmum autem circa idem ferme tempus quo Hellen Deucalionis filius regnavit, Thebas advenisse & Cadmiam condidisse notatum ab illo vetustissimo Chronici marmorei scriptore. Qui primò res gestas priorum, & canas memorias scribere affectarunt ex Græcis, cum nihil ex auditione accepissent quod superaret tempora Deucalionis, hinc

exordium ſumpsêre ſcriptionis. Ita Hellanicus Δευκαλιωνίαν compoſuit, cujus ſæpè mentio occurrit apud Clementem, & Stephanum qui primum illius operis librum etiam citat. Qui putant autem Inachia Pelaſgica & Attica antiquiora eſſe Deucalioneis, refelluntur iis quæ ante docuimus. Nihil antiquius Cecrope primo Athenarum rege noviſſe illius temporis homines, quorum ætate ſcribebat auctor Chronici lapidei, ex eo liquet quod à Cecrope incepit, cui σύγχρονον facit Deucalionem. Non poteſt itaque ſtare quod legitur apud Clementem, ſeptem γενεαῖς ab Atticis Cecropiis disjunctum eſſe Deucalionem, qui contemporaneus primi Cecropis fuit, ut certum eſt ex illis quæ ſupra attulimus. Non eſt ergo verius quod undecim γενεαῖς recentior ponitur Inachiis & diluvio Phoronei vel Ogygi. Sed omnino cuivis rerum intelligenti apparet, dedita opera Græcos, quibus placuit duplicem eſſe Cataclyſmum, ideo removiſſe Deucalionem à Phoroneo trecentis annis, ut hoc intervallo invicem diſtarent duo Cataclyſmi. Nec enim fidem capiebat, ut duo diluvia quæ totam merſerant Græciam, immo totum orbem, in idem tempus inciderent. Atqui Phoroneus cui prior aſſignatur Cataclyſmus, qui ἐπ' Ὠγύγου appellatus eſt, aut junior Deucalione, cui poſterior adſcribitur, aut certe æqualis fuit. Si Phoroneus primus
extitit

extitit mortalium. Deucalion etiam ex prima fœminarum Pandora natus, ſic quoque hanc gloriam ſibi vindicat, quam alii Phoroneo tribuerunt. Si fabulis fidem non eſſe habendam dicent, & nos reponemus eſſe fabulam quod de duobus Cataclyſmis traditum eſt, qui ſunt adumbrati ex Noaci diluvio. Qui enim ita eos conciliare voluerunt ut Deucalioneum τοπικὸν tantum fuiſſe arbitrentur, nihil egerunt. Contra ſtant quippe omnium vetuſtorum auctorum ſententiæ, qui pro καθολικῷ eum nobis deſcribunt. Et omnes notæ quas illi diluvio aſſignant ſcriptores gentiles, congruunt planè & concurrunt cum ea aquarum illuvie, qua ſub Noaco abſumptum fuiſſe totum genus humanum narrant Scripturæ ſacræ. Nonnus præter illos duos κατακλυσμοὺς, Ogygium & Deucalioneum, tertium etiam addit, qui ſub Dardano contigit, quos omnes καθολικοὺς facit. Sic enim de hoc ultimo ac tertio ſcribit lib. III.

Καὶ τρίτατος Διὸς ὄμβρος ὅτε χθονὸς ἔκλυσεν ἕδρην.
Καὶ σκοπέλους ἔκρυψεν, Ἀθωϊάδος δὲ καὶ αὐτῆς
Ἄβροχα Σιθονίης ἐκαλύπτετο νῶτα κολώνης,
Ὑψιπόρου τότε χεῦμα διασχίζων νιφετοῖο
Δάρδανος ἀρχαίης ἐπεβήσατο γείτονος Ἴδης.

Quę omnia fabuloſa & cōmentitia. Hic tertius nullus fuit Cataclyſmus ut nec duo priores. Sed cum auctores quidā Cataclyſmum illum

lum à Græcis traditum & ex Noacio ſub imagine expreſſum ad Dardanum retuliſſent, qui refugio montis Idæ ex ea aquarum irrigatione elapſus eſſet. Inde tertium nonnulli finxêre Cataclyſmum. Eadem ratio fecit ut duo priores confiƈti ſint, unus ſub Ogygo, alter ſub Deucalione. Sic quartum liceret adfingere ſub Phoroneo, de quo nos in ſuperioribus. Sed quis ille Ogygus? primum ſub eo Cataclyſmum in Attica faƈtum volunt, ut ſecundũ in Theſſalia ſub Deucalione. Auƈtor incertus apud Cedrenum, Ὅτι δύο κατακλυσμοὶ κατὰ τὴν ἑλλάδα γῆν διαβεβοημένοι γεγόνασι. Πρῶτος μὲν ἐπὶ Ὠγύγου ἐν τῇ Ἀττικῇ. Χρόνοις δὲ ὕστερον σμη ἐν Θεσσαλίᾳ ἐπὶ Δευκαλίωνος. Maxima antiquitas rerum Atticarum non exuperat tempus Διφυοῦς. Inde enim eas auſpicatus eſt Chronici auƈtor, qui tamẽ συγχρόνους facit Cecropem illum & Deucalionem, quem in circuitu montis Parnaſſi regnaſſe ſcribit, & poſt diluvium Athenas veniſſe, ut ſacra pro evaſione ſolveret Iovi φυξίῳ, ſi bene memini. Non enim is liber nunc ad manum. Ogygum illum Thebas Bœotias condidiſſe ſunt auƈtores qui dicant, atque inde Ogygias appellatas ſciſcunt, quo Epitheto à Poëtis ſolent inſigniri. Atqui ex eodem Chronologo conſtat Cadmum paulo poſt diluvium Deucalionis in Græciam veniſſe, cum filius ejus Hellen in Theſſalia Phthiotide imperaret.

Nec

Nec igitur Thebarum κτίσις antiquiorem habuit auctorem Cadmo, qui & ipſe Diluvio Theſſalico pariter & Attico poſterior. Nomen *Cadmus* ſonat antiquum in Phœnicia lingua, Cadma קדמה. Hoc nomen fuit proprium filii Iſmaelis in Scriptura. Idem ſignificat Ὤγυγος vel Ὠγύγιος apud Græcos, Et fortaſſean hoc nomen proprium Cadmi fuerit, *Og* עוג, & per διπλασιασμὸν qui frequens eſt in omnibus fere linguis, *Ogog* עגעוג. Vnde Græcis Ὤγυγος appellatus eſt. Nam quod attinet ad Cadmi appellationem inde eam videtur nactus quod ab Oriente veniſſet. *Og* nomen Syriacum regis Baſan in Scriptura. Sic vocatus fuerit & Cadmus cum in Græciam venit. Quod ejus nomen Græci duplicantes & paulo aliter deflectentes, fecerunt Ὤγυγον. Vnde Thebæ ab ipſo conditæ *Ogygiæ*. Cataclyſmum ſub eo contigiſſe quidam idcirco ſcripſerunt, quod non longe antequam in Græciam Cadmus appuliſſet, diluvium Deucalioneum ab aliis Græciæ auctoribus memoriæ traditum ſit. Illum Ogygum quidam Eleuſinæ conditorem fuiſſe perhibent. Sed auctores omnes Chriſtiani ut eos Cataclyſmos Gręcos componerent cum Noacio, τοπικοὺς fuiſſe defendunt, ut veritati eorum nihil detraherent. Noacium autem καθολικόν. Verum, uti dixi, ab omnibus ſcriptoribus profanis refelluntur, qui ὁμοθυμαδὸν

consentiunt, tam Ogygium quam Deucalioneum, fuisse καθολικοὺς. Quod illo etiam argumento evincitur, quia reparatione opus fuit generis humani quod totum per illam nimborum diluviem interisset. Ἐπομβρίαν Græci appellant. Hinc & Deucalionem multi generis humani instauratorem jactu lapidum fuisse memorant, in homines, ubi jacti essent, resurgentium. De Phoroneo hoc idem alii autumant, cui & suum attribuunt Cataclysmum. Cujus utriusq; cum eandem causam assignent scriptores prophani quam & sacri, illius à quo Noacus evasit, puniendam nimirum hominum qui tunc ævum agitabant improbitatem, nihil est causæ, cur putemus fuisse diversos. Cæteræ omnes περιστάσεις conveniunt, ut supra diximus. Nonnulli etiam emissarum avium meminêre. De nomine non concordant auctores. Et hæc ipsa varietas fucum detegit. Aliis Ogygus, aliis Phoroneus, aliis Deucalion, aliis Prometheus, aliis Sisimithres, aliis Dardanus vocatur, ex qua nominum numerositate qui plures Cataclysmos hariolaretur, nihil faceret præter ingenium fabularum, quibus qui semel instituit credere, nihil illi fabulosum potest deinceps videri. Certe & nonnulli sub Prometheo assignant Deucalionis Cataclysmum, quem & adeo universalem fuisse asserunt, ut arte fuerit opus ad reficiendum genus humanum.

Eam

Eam talem tradunt. Recta ac reſiccata tellure imperaſſe Iovem Prometheo & Minervæ, ſimulacra è luto fingere, accitos deinde ventos, ea inſufflare, & ſic animare juſſit. Γενομένου γὰρ, inquiunt, τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ ἐπὶ Δευκαλίωνος πάντες διεφθάρησαν. Ἀποξηρανθείσης δὲ τῆς γῆς, ὁ Ζεὺς ἐκέλευσε τῷ Προμηθεῖ καὶ Ἀθηνᾷ εἴδωλα διαπλάσαι ἐκ τοῦ πηλοῦ, καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς ἀνέμους ἐμφυσῆσαι πᾶσιν ἐκέλευσε, καὶ ζῶντα ἀποτελέσαι. Mirabatur olim Scaliger ἐπομβρείαν Δευκαλίωνος & ἐκπύρωσιν Φαέθοντος in idem tempus conjici à ſcriptoribus profanis. Nec ſane minus mihi quam illi videretur res tam contrarias diluvium & incendium ſub idem tempus cucurriſſe, niſi utrumque fabula eſſet. Sane hujus rei hanc rationem adferunt Mythologici auctores, quod per cauſam reſtinguendi incendii à Phaetonte conflati Iuppiter cui in animo erat hominum malitiam caſtigare ipſorum excidio, diluvium terris infuderit. Hyginus fabula CLII. *Phaethon Iovis & Clymenes filius cum clam patris currum conſcendiſſet, & altius à terra eſſet elatus, præ timore decidit in flumen Eridanum. Hunc Iuppiter cum fulmine percuſſiſſet, omnia ardere cœperunt. Iovis ut omne genus mortalium cum cauſa interficeret, ſimulavit id ſe velle extinguere. Amnes undique irrigavit, omneque genus mortalium interiit præter Deucalionem & Pyrrham.* Interpres Arati ſcribit, cauſa extinguendi il-

lius incendii, *universos amnes immissos esse, & omne genus mortalium interiisse, præter Deucalionem & Pyrrham.* Idem ab aliis narratur. Sic incendium Phaethontis aliquo tempore antecessit diluvium Deucalionis. Quod quomodo possit cohærere, cum Scaligero non video, cum à plerisque conjiciatur Diluvium Deucalioneum in regnum Cecropis, & Phaethon Clymenes filius dicatur, & à Cecrope quintus. Quidquid Græcia commemoravit de diluvio, mendacia & commenta esse, ut plurima evincunt, ita vel illud maxime quod Ἰάπετον pro *Iaphet* fecerunt. Cui enim dubium potest esse vel paulo intelligentiori, quin nomen Ἰαπέτου qui à Græcis Promethei pater fingitur, avus Deucalionis, effictum sit ex nomine יפת *Iapheth*, qui filius Noaci fuit & una cum patre & reliquis fratribus in Arca diluvium evasit, ut de Deucalione Græci scriptores memorant, & ejus natis. Quin & de Prometheo Iapeti filio nonulli tradunt quod de Deucalione alii. Hæc ergo sola est differentia inter scriptores Græcos & sacros, quod Iapetus istis filius est ejus qui arcam qua diluvium effugit fabricavit, illis avus est vel pater. Ipse vero Deucalion Græcorum qui respondet Noaco pro Thubalis nomine ab ipsis Græcis inductus est. *Deucalion* pro *Thubalo* affinibus litteris mutatis fecerunt. Nam Θ in Δ sæpe transit etiam apud Græcos, ut οὐδεὶς & οὐθεὶς idem.

idem. B vero & K sæpe invicem mutantur. Vt βορβορυγὴ & κορκορυγὴ idem. B autem & Γ inter se solent converti, ut βλέφαρον γλέφαρον, Βληχὼν Γληχὼν; ita Δεύγαλος & Θεύβαλος idem, Deinde Δεύκαλος. Nam Ξ quæ duplex littera modo enuntiatur divisim per κσ, modo per γσ. & tanta harum literarum est affinitas, ut in Alphabeto Latino C pro Γ Aeolico positum sit, ut Camelios pro Γαμήλιος. Nihil igitur dubii est, quin Θεύβαλος Hebræorum sit Δεύκαλος, vel Δεύγαλος Græcorum. Quod enim Δευκαλίων scribitur παραγωγὴ est nominis pro Δεύκαλος, ut & πυγμαλίων pro πύγμαλος, Βαμβαλίων pro Βάμβαλος. A primitivo Δεύκαλος, patronymicum Δευκαλίδης. Apud Apollonium Rhodium sic vocantur Græci, sive Ἕλληνες, qui Thessaliam incoluerunt à Deucalione orti.

——Οὐδὲ Πελασγὶς

Γῆ πότε κυδαλίμοισιν ἀνάσσετο Δευκαλίδησι.

Πελασγίδα γῆν vocavit Thessaliam à Pelasgis qui unà cum Græcis eam tenuerunt. Vnde & Πελασγιῶτις pars ea appellatur. Scholiastes ad eum locum: Δευκαλίδαι οἱ ἀπὸ Δευκαλίωνος τὸ γένος ἔχοντες ἐβασίλευον τῆς Θεσσαλίας, ὡς φησὶν Ἑκαταῖος καὶ Ἡσίοδος. ἡ δὲ Θεσσαλία Πελασγία ἐκαλεῖτο ἀπὸ Πελασγοῦ τοῦ βασιλεύοντος. Vt Δευκαλίδαι autem pro Δευκαλιωνίδαι, à Deucalo qui & Deucalion, ita è contrario Ἰαπετιονίδης pro Ἰαπετίδης, apud eum-

dem Apollonium. Sic vocat ὀπιθηλυκῶς Promethea Iapeti filium, qui non ſolum Ἰάπετος, ſed Ἰαπετίων Græce dicebatur. Sic ille quem Ceres dicitur adamaſſe, ab aliis *Iaſus*, ab aliis Iaſion dictus. Deucalium porro ſive Deucalionem eumdem eſſe cum Thubalo, non parum eo confirmatur quod Græci patres Thubalo Theſſaliam in diviſione terrarum aſſignarunt, Theſſaloſque ab eo prædicant ortos. Θωβὲλ. Sic Hebraicè, *Thubal*, ἐξ οὗ Θεσσαλοὶ. Filius Iapeti ſive Iapheti fuit, ut Scriptura teſtatur. At ſecundum Græcos Deucalion Iapeti nepos, non filius. Nec parva ejus rei probatio inde etiam ducitur; quod Iapheto Noacidæ, cum terra inter Noaci natos divideretur, ceſſiſſe auctores ſacri dicant omnia quæ ad Septentrionem initio ducto à Media uſque ad Heſperium Oceanum, in quem continentia verſus Septentrionem recenſent, Sarmatas, Thraces, Illyrios, Mœotas, Scythas, Tauros, Macedonès, Hellenas. Græci quoque fabuloſo Prometheo Iapetidę Scythiæ imperium attribuunt, ut antea docebamus. Iam verò quis neget ex Iavane filio Iapeti Ionum nomen & gentem proceſſiſſe. Hebraicè יון. Quod poſſet eſſe *Ion*, totidem litteris. Sed Septuaginta ac *Maſorethæ* vocalibus adjectis, Ἰαυὰν ex eo fecerunt. Quod etiam convenit cum nomine Æolico Ἰαυὼν. Nam Ἰάων pro Ἰὼν Ionicum eſt, deinde inſerto Æolico digam-

gamma, quod illis perpetuum in concursu duarum vocalium, Ἰαυὼν, quod est *Iavan*. Sic nomen Dei Gnosticis Ἰαὼ, scribitur Æolice, Ἰαυὼ & Ἰευὼ, ut apud Clementem. Stephanus: Ἰάων καὶ Ἴηων, καὶ ῥῆμα Ἰαονίζω, ἀφ᾽ οὗ τὸ Ἰαονιστὶ ἐπίῤῥημα. Ἐκ δὲ τοῦ Ἰάων τὸ Ἰών. λέγεται καὶ Ἰὰς καὶ Ἰαονίς. Hebræis ארץ יון, *Terra Ionum* pro terra Græcorum, ab illo antiquo Iavane Iapheti Noacidæ filio, qui non potest alius videri ab Ione vel Iaone Græcorum. Sed Ion Græcorum, Ἰάπετον quidem habuit πρόγονον, verum quinque γενεαῖς ab eo distat, & Deucalionis pronepos, qui Iapeti nepos fuit. At secundum auctores sacros Iavan & Deucalion fratres, Iapheti filii, Noaci nepotes, qui Noacus respondet Deucalioni Græcorum, ut diluvium Deucalionis non aliud omnino est à diluvio Noaci. Quod ad Ἕλληνα attinet, quem Græci fingunt Deucalionis sive Thubali filium, Iapeti pronepotem, Ionis sive Iavanis avum, is secundum Hebræos Iavanis filius statui debet. Non enim dubito quin qui Ἑλισὰ Hebræis vocatur, אלישה, is sit Ἕλλην sive Ἕλλης Græcorum. Docebimus quippe infra, Ἕλλης & Ἕλλην & Ἑλλὶς idem esse nomen, ut Τραχὶς & Τραχὶν, Τέλλις & Τέλλιν quod est nomen γελωτοποιοῦ veteris, à quo Tellinæ nugæ & Tricæ in proverbium abierunt. Ἕλλης igitur per ἀποκοπὴν ab Ἑλισὰ formatum est. Et in hoc Græcorum error cerni-

tur, qui Ἕλληνα Ionis patrem vel avum faciunt, cum filius Hellenis Iavan fuerit juxta veritatem Historiæ sacræ. Ab illo *Elissa* Siculos esse propagatos Græci perhibent. Alii Æoles, & per Elisæos apud Ezechielem XXVII. eos intelligi perhibent. Certe Æoles antiquissimi Græcorum in Thessalia substiterunt: purpura celebres ibi dicuntur. Quod Siculis convenit vel Tarentinis. Verum de his alibi. Nomen *Elisa* magis ad Ἕλλης accedit quam ad Αἴολον. Tharsis Θαρσεῖς inter filios *Iavanis* Dialecto Attica est Θαῤῥεῖς, ut ἄρσην ἄῤῥην. Τύρσις Τύῤῥις. Θάρσος Θάῤῥος, Τυρσηνοὶ Τυῤῥηνοί. Ita ergo pro Θαρσεῖς, Θαῤῥεῖς, ex quo Δωρεῖς Græci fecerũt, ut solet sæpe Θ in Δ mutari, Α in Ω. Sic Dorus Hebræis Iavanis filius, frater Hellenis, cum Græcis Dorus Hellenis habeatur filius & Iavanis patruus. Pelasgos à *Phaleg*, & Græcos, sive Γραικὺς à *Rhagar*, dictos esse certa fides est ex nominis indicio, & re ipsa. Pelasgorum τὸ πολυπλάνητον appellatio *Phaleg* ostendit, quæ divisionẽ sonat. Pelasgos autem per totam fere Græciam dispersos fuisse Græcorum monumenta testantur. Γραικὺς qui & γραικοὶ, quo nomine & Ἕλληνες appellati à *Rhagau* deductos esse palam est, sola litterarum transpositione factâ. Phalego qui Pelasgus, & Ragau qui γραῖος, cessisse quæ ad Septentrionem versus Scythiam, scriptores perhibent. Epiphanius de Scythismo: Φαλὲκ

καὶ

καὶ Ῥαγαῦ οἵτινες ἐπὶ τὸ τῆς εὐρώπης κλίμα νενευκότες τῷ τῆς Σκυθίας μέρει καὶ τοῖς αὐτῶν ἔθνεσι προσσεκείθησαν. Pelaſgos quoque in Thracia vixiſſe Græci auctores teſtantur, & Graïos quoque inde veniſſe. Hæc ſunt quæ tuto poſſumus derivare in his quæ ad Grçcorũ originem & appellationem pertinent. In cæteris populorum denominationibus qui à Noacidis deſcenderunt, de quibuſdam conſtat. etſi nominis ſonus longius abſiſtat. Vt à Chus Æthiopes, à Meſraim Ægyptios, ab Aram Syros profectos eſſe nominum comparatio non pateretur, niſi ita eſſe inter auctores conveniret. In aliis ſolo nomine pœne id evincitur. Quæ ratio Lydos à Ludo deducit, *Medos* à Madaï, ab Aſur Aſſyrios, ab *Iavane* Iaones, vel ut Æolice vocabantur, *Javones*, & ita de cæteris. Nullus etiam dubito quin iidem Græci ab *Henocho* nomen Ἰνάχου deflexerint. Ideo & Inachum antiquiſſimum rerum & gentium Græcarum fecerunt, & ante diluvium poſuerunt, ut revera eo prior fuit *Enochus*, qui Græcis Inachus. Hoc tamen conſtare non poſſe certum eſt, ſi ſtemus eorum traditionibus, quibus Deucalionem eo ſatum qui primos homines de luto finxit, memorant, & prima quæ unquam fuit fœmina natum, nempe Pandora. Hunc enim hominum primum extitiſſe oportet, ſiquidem hæc vera ſunt. Nullus igitur Inachus eo vetuſtior conſtituendus.

Hunc Inachum qui eſt Henochus, aliæ fabulæ Ἀννακὸν indigetarunt. De quo & talia narrantur. Φασὶ δὲ ὅτι ἦν τις Ἀννακὸς, ὃς ἔζησεν ὑπὲρ τὰ τριακόσια ἔτη. Τοὺς δὲ περὶξ μαντεύσασθαι ἕως τινὸς βιώσεται, ἐδόθη δὲ χρησμὸς, ὅτι τούτου τελευτήσαντος πάντες διαφθαρήσονται. οἱ δὲ Φρύγες ἀκούσαντες ἐθρήνησαν σφόδρα, ἀφ' οὗ ἡ παροιμία, τὰ ἐπὶ Ἀννακοῦ κλαύσειν. Quod hic Annacus vixiſſe traditur ſupra trecentos annos, & prior diluvio fuiſſe hoc etiam Enocho convenit, quem Scriptura narrat trecentos ſexaginta quinque annos habuiſſe cum de medio ſublatus eſt, & inter homines deſiit comparere, eo modo quo Deo placitum eſt. Cum in ſumma rei tantopere errarint Græci, haud mirum eſt in temporibus aſſignandis tam longe à vero abiiſſe. Phthiotica & Deucalionea undecim γενεῶν ſpatio ab Inacho ſubmoverunt, & Deucalionis Cataclyſmum inter & Iliaca tempora decem γενεὰς interpoſuerunt. Nam à Deucalionis Cataclyſmo ad Trojam captam numerarunt annos trecentos & viginti plus minus. Hæ ſunt circiter decem γενεαί. Si decem has γενεὰς adjunxeris illis undecim quæ interceſsêre Inachũ inter & Deucalionem, ſic fient viginti & una γενεαί, quas Clemens lib. 1. Strom. numerat, ab Inacho ad tempora Iliaca. Εἰς δὲ τὸν χρόνον, inquit, τῶν Τρωικῶν ἀπὸ Ἰνάχου γενεαὶ μὲν εἴκοσι ἢ μιᾷ πλείους διαριθμοῦνται, ἔτη δὲ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἑπτακόσια.

σια. Sic enim correximus. Ex illis viginti & uno γενεαῖς undecim computavit ab Inacho ad Deucalionis diluvium, numerando ab Argolicis Inachiis ad Attica Cecropia quattuor γενεάς. Ab iiſdem Atticis ad Arcadica Pelaſgica, quinque γενεάς, quæ junctæ cum quattuor ſupraſcriptis efficiunt novem γενεάς. Quas inter Argolica Inachi & Arcadica Pelaſgi interjicit. Sic enim hæc intelligenda: ἐννέα γὰρ τὰ Ἀρκαδικὰ τὰ ἀπὸ Πελασγοῦ. Vt nimirum hæc Arcadica à Pelaſgo novem γενεαῖς diſparentur ab Inachiis Argolicis. Duabus deinde γενεαῖς Deucalionea Phthiotica ſeparat ab Arcadicis. Ita undecim γενεαὶ procedunt ab Inachi temporibus ad Deucalionis ætatem quæ Cataclyſmum poſteriorem vidit. Idem tamen Clemens eodem libro paulo inferius ab Inacho ad Cataclyſmũ Deucalionis γενεὰς τετταράκοντα computat. Ἀπὸ γὰρ, inquit, τῆς Μώσεως στρατηγίας, καὶ Ἰνάχου ἐπὶ τὸν Δευκαλίωνος κατακλυσμὸν, τὸν δεύτερον λέγω ἐπομβρείαν, ἃ δὴ συμβαίνει κατὰ Κρότωπον, γενεαὶ τετταράκοντα ἀριθμοῦνται. Proclive eſſet emendare, γενεαὶ τέτταρες. Quod mendum & ſupra irrepſerat. Sed ibi quadraginta γενεὰς ab Inacho ad Cecropem bicorporem ponebat, quæ quattuor tantum ſunt. Hic totidem fluxiſſe vult à Moſe & Inacho uſque ad diluvium Deucalionis. Atqui undecim γενεὰς tempus illud omne collegiſſe ſuperius demonſtravimus. Scribendum hîc

ergo

ergo conjicio, γενεαὶ ἕνδεκα ἀριθμοῦνται. Error natus est ex nota numerali, μ' pro ια'. Auctor vetus apud Cedrenum ducentos & quadraginta tantum annos numerat à priore diluvio ad posterius, quæ sunt septem circiter γενεαὶ, eo computo quo in singulas annorum ἑκατοντάδας tres ineunt γενεαί. Phoroneus, sub quo priorem illum Cataclysmum quidam contigisse volunt, Inachi filius fuit. Nihil in his, ut in fabulis certi. Immo non incerta solum omnia, sed & falsissima. Agnovêre etiam aliquando vi veritatis adacti, unum tantum fuisse Cataclysmum, qui duos tamen posuerunt, cum sequerentur auctores mendacii. Hinc notavit Georgius Syncellus Africanum pro Ogygi Cataclysmo Deucalioneum commemorasse. Ὅπερ, inquit, Ἀφρικανὸς συγνώτω μοι, ἀνθ' οὗ τὸ ἐπὶ Ὠγύγου, τὸ Δευκαλίωνος εἴρηκεν, ἑαυτῷ ἀντιπίπτων. Hæc notata nobis sint, ut constet quam mendaces fuerint Græculi circa temporum antiquitates & hominum origines primas. Vt fuêre semper gloriosi, & vani, crediderunt, hominum apud se principium extitisse & nullos alibi fuisse, cum in terra Græcia primum sunt visi. Hinc tot αὐτόχθονας, terræ filios, non alio parente genitos tam in Hellade quam in Peloponneso numerant eorum monumenta. Tales nullos in Thessalia agnoscunt, ex qua tamen hominum qui Græciam & Peloponnesum populis postea opple-

oppleverunt, stirps & origo profluxit. Per has fabularum Græcanicarum ambages & famosos amfractus eum lucis radium perspicimus, quo abunde liquet nullum in Græcia fuisse Cataclysmum quo tempore à Græcis refertur. Cum de aliquo audissent, eum posuisse circa hominum apud se principium, aut non longe, ad puniendam primorum hominum impietatem, quæ causa fuit & veri diluvii. Non aliud etiam agnovisse creationis hominum primordium, quam αὐτοχθονίαν, indigenarum apud se ex terra quasi natorum. Protoplasti hominis aliquam auram ad eos perlapsam, quem alii Phoronea pro Adamo dixerunt, alii vero Deucalionem. Sed & Prometheum ex eo rumore homines de luto formasse finxerunt, quomodo Adamus à Deo factus est. Primum hominem sibi notum etiam apud se natum esse crediderunt, qui à Deo sic creatus est. Nec tempora quæ assignarunt falso diluvio Phoronei, vel Ogygi vel Deucalionis magis dissident à temporibus veri qui sub Noaco fuit, quam Adami verè protoplasti principium distat à principio hominum quos πρωτοπλάστους falso Græci crediderunt. Iam certo certius videtur summam antiquitatem τῶν ἑλληνικῶν ab eo petendam esse qui nominis ἑλλήνων primus auctor fuit, & per quem Græcia homines, populos & gentes accepit. Is est Ἕλλην. Eum in Thessalia genitum ipsi sunt

Ἕλληνες

Ἕλληνες qui tradiderunt, & in eo falsi. Nam si Ἕλλην ab Ἐλισὰ, longe fuerit antiquior, utpote qui Iavanis filius fuit, Noaci nepos. Nec minus de Iove halucinati sunt, cum Ion vel Iaon sit Iavan qui Iapeti Noacidæ filius. Sed sequamur hic interim Græcos, hoc est fabulis credamus. Ἕλλην in Thessalia Deucalione natus. Ab eo Ἕλληνες primum eadem Thessalia, & proprie quidem nominati. Temporibus Homeri adhuc populi Thessaliæ soli sic audiebant, nondum communicato hoc nomine cæteris Græciæ populis, quorum colonias Hellenis filii diversis in locis condiderant. Hæc Thucydidis sententia fuit. Homeri ætate Ἕλληνας peculiariter tantum appellatos, qui Thessaliæ Phthiam incolerent. Ἕλλήνων, inquit, καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ ἐν τῇ Φθιώτιδι ἰσχυσάντων, καὶ ἐπαγομένων αὐτοὺς ἐπ᾽ ὠφελείᾳ ἐς τὰς ἄλλας πόλεις καθ᾽ ἑκάστους μὲν ἤδη τῇ ὁμιλίᾳ μᾶλλον καλεῖσθαι Ἕλληνας. Οὐ μέντοι πολλοῦ γε χρόνου ἠδύνατο καὶ ἅπασιν ἐκνικῆσαι. Mens ejus est, τῇ ὁμιλίᾳ, id est communi privatorum sermone vocatos potius fuisse Ἕλληνας qui in singulis urbibus ex genere Ἑλληνικῷ habitabant, aut qui coloni ex Thessalia venerant, quam generaliter in id nomen concessisse omnes Græciæ regiones quas incolebant. Exempli gratia, Dores qui περίχωρον Parnassi montis insederant, à vicinis populis Ἕλληνες vocabantur, quia Ἑλληνικοῦ γένους erant, quod ex

Thes-

Thessalia ad ea loca habitanda venerat. Scholiastes Græcus interpretatur, ὁμιλίᾳ μᾶλλον οὐκ ἀπὸ κοινῆς δόξης ἁπάντων. Qui sciebant eos ab Hellenibus descendisse, Ἕλληνας nuncupabant, non omnium generali notione ita vocabantur. Addit Thucydides ne Homeri quidem ætate id nomen invaluisse de omnibus Græcis. Testemque ipsum Homerum producit, qui non alios hoc nomine insigniat præter Ἕλληνας Phthiotas qui sub Achille militabant, cæteros vero Græciæ populos, Δαναοὺς aut Ἀργείους aut Ἀχαιοὺς nuncupet. Τεκμηριοῖ δὲ, inquit, μάλιστα Ὅμηρος. Πολλῷ γὰρ ὕστερον ἔτι τῶν Τρωϊκῶν γενόμενος οὐδαμοῦ τοὺς ξύμπαντας ὠνόμασεν, οὐδ' ἄλλους ἢ τοὺς μετ' Ἀχιλλέως ἐκ τῆς Φθιώτιδος, οἵπερ καὶ πρῶτοι Ἕλληνες ἦσαν. Δαναοὺς δὲ ἐν τοῖς ἔπεσι καὶ Ἀργείους καὶ Ἀχαιοὺς ἀνακαλεῖ. Huic argumento Thucydidis apponit Strabo, recentiores Homero Hesiodum & Archilochum meminisse Πανελλήνων de Græcis universis. Ἡσίοδον μέντοι καὶ Ἀρχίλοχον, ἤδη εἰδέναι τοὺς Ἕλληνας λεγομένους τοὺς σύμπαντας, καὶ Πανέλληνας. Quod Homero recentiores eam generalem τῶν Ἑλλήνων appellationem noverint, id non facit contra Thucydidem, qui Homero tantum ignotam asserit. Præterea notandum, nec Hesiodum nec Archilochum in his locis quos adducit Strabo, mentionem facere τῶν Ἑλλήνων eo sensu, sed πανελλήνων. Sic enim citat: τὸν μὲν περὶ τῶν Προιτίδων λέγοντα, ὡς Πανέλ-

Πανέλληνες ἐμνήστευον αὐτὰς, τὸνδ᾽ ὡς Πανελλήνων ὀϊζὺς εἰς Θάσον συνέδραμεν. Quibus magis confirmatur sententia Thucydidis quam destruitur. Nempe τῇ ὁμιλίᾳ μᾶλλον καλεῖσθαι Ἕλληνας. Non enim hoc nomine universi appellabantur, sed addito verbo generali, πανέλληνες. Vocabantur τῇ ὁμιλίᾳ à singulis populis inter quos habitabant, Ἕλληνες, non universi. Ac qui volebat universos dicere, Πανέλληνας appellabat. Stephanus. Πανέλληνες, ὡς Παναχαιοὶ, ἀπὸ μέρους τὸ πᾶν, τῷ ποιητῇ. Ἕλληνες γὰρ παρ᾽ αὐτῷ οἱ τὴν Φθιῶτιν Ἑλλάδα κατοικοῦντες. Ergo Πανέλληνες Poëtis illis omnes in genere qui ab Ἕλλησι Thessalis oriundi erant, & varias Græciæ regiones occuparant, Iones, Æolii, & Dorienses. Ac Ἕλληνες ii soli qui Phthiotim Thessaliam incolebant. Sic Ἀχαιοὶ proprie qui Peloponnesum obtinebãt. At Παναχαιοὶ de omnibus Achæis sive Græcis, ubicunque locorum essent. Sic Iones olim Athenienses proprie vocati. Nam ibi primum Ionis ἀπόγονοι sedem in Attica posuerunt. Πανίωνες vero etiam omnes generis Ionici qui ab illis descenderunt nuncupati. Vnde Πανιώνιον locus sacer vel templum quod communiter omnes Iones colebant. Citabatur ex Homero:

Ἐγχείῃ δ᾽ ἐκέκαστο ἀν᾽ Ἕλληνας καὶ Ἀχαιοὺς.

Sed spurium illum esse versum & νενοθεῦσθαι antiqui Critici notarunt. Nusquam ergo mentio

tio apud Homerum τῶν Ἑλλήνων de universis Græcis, sed nec apud Hesiodum & Archilochum recentiores illo, qui Πανέλληνας nominarunt omnes Græci generis populos, cum Ἕλληνες de solis Phthiotis Thessalis dicerentur. Alio etiam argumento ex Homero ipso petito utebatur, quo probabat Poëtæ non fuisse notum nomen ἑλλήνων de universis, quia nusquam apud eum τῶν βαρβάρων appellatio occurreret. Hæc enim sunt opposita invicem & relata, βάρβαρος καὶ ἕλλην, τὸ βαρβαρικὸν καὶ τὸ ἑλληνικόν. Si Barbaros ignoravit Homerus de cæteris gentibus quæ Græcæ non essent, ergo nec Ἕλληνας novit de omnibus Græcis. Οὐ μὴν οὐδὲ βαρβάρους εἴρηκε, διὰ τὸ μηδὲ ἕλληνάς πω, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ ἀντίπαλον εἰς ἓν ὄνομα ἀποκεκρίσθαι. *Non enim Barbaros idem poëta nominavit, quia nec Hellenes ipsis oppositi nondum in unam omnes appellationem à barbaris distinctam concesserant.* Hoc alii negabant verum teste Strabone, & sic argumentum Thucydidis diluebant. Homerum quippe & Barbaros nominasse. Ἄλλοι δὲ, inquit, ἀντιθέασιν, ὅτι καὶ βαρβάρους εἴρηκεν, εἰπών γε βαρβαροφώνους τοὺς Κᾶρας. Hanc objectionem Strabo ipse alibi eludit, ubi docet Βαρβαροφώνους Cares Homero appellari, non quod essent lingua barbari, id est alio sermone uterentur quam Græci, sed quod barbarè & asperè linguam Græcam pronuntiarent. Qui Homerum vo-

 lebant,

lebant usurpasse hanc vocem Ἑλλήνων generali de omnibus Græcis significatione, afferebant hunc ejus versum ex Odyssea:

Ἀνδρὸς τοῦ κλέος εὐρὺ καθ' Ἑλλάδα καὶ μέσον Ἄργος.

Sed non videtur verisimile, cum idem Homerus alibi Ἑλλάδα dixerit pro urbe vel regione Thessaliæ, in alia notione alibi hoc nomen posuisse. Ibi igitur credibile est etiam Ἑλλάδα pro regione Thessaliæ usurpasse. Sic enim tum proprie vocabatur. Phthiotis in Thessalia & ejus incolæ Ἕλληνες. Apollonius tanto recentior Homero Ἑλλάδα γαῖαν in primo Ἀργοναυτικῶν dixit de Thessaliæ regione, ut ad eum locum observavit doctus & antiquus ejus Scholiastes. Ἑλλάδα γαῖαν, inquit, τὴν νῦν Θεσσαλίαν. Ὅμηρος δὲ μίαν Θεσσαλίας πόλιν οἶδε τὴν Ἑλλάδα. Dubitarunt tamen veteres, utrum Ἑλλὰς apud Homerum nomen esset urbis Thessaliæ, an regionis, ut & de Φθία. Eodem nomine tam regionem Thessaliæ quam urbem designari alii scripserunt. De quo nos suprà. Idem Scholiastes Apollonii ad lib. III. Ἑλλάδα νῦν τὴν Φθιωτικὴν ὅλην χώραν, ὁμωνύμως τῇ πόλει, ὃν τρόπον Ἄργος, καὶ ἡ πόλις καὶ ἡ χώρα. Homerus igitur illo versu quo Ἄργος & Ἑλλάδα nominavit, duas omninò extremitates designavit terrę quam Πανέλληνες obtinebant. Nam Ἑλλὰς Thessaliæ urbs erat vel regio, Ἄργος verò in Peloponneso.

Si

Si fama illius viri volitabat in illis duobus extremis, verisimile est etiam in medio percrebuisse, hoc est in illis partibus, quibus post Homerum Ἑλλάδος nomen proprie inditum est, exclusis ab hac appellatione Thessalis, & Peloponnesiis. Ita igitur accipiendus ille versus Homericus. Et nihil verius Thucydidis sententiâ, scribentis, ne Homeri quidem ætate ἑλλήνων appellationem de aliis Græcis accipi solitam, quàm qui Phthiotim Thessaliæ habitarent. Quod & ipse Homerus testatus est disertè hoc versu de populis qui Achillem ad bellum erant sequuti:

Μυρμιδόνες δ' ἐκαλεῦντο καὶ ἕλληνες καὶ Ἀχαιοί.

In multis aliis gentibus hoc usu venit, ut ejusdem nationis nomen alicui regioni peculiariter tribueretur, & generaliter plures populos eadem lingua utentes, vel sub unius imperio positos comprehenderet. Fuit tempus cum Ἕλληνες solum vocarentur qui Thessaliæ partem incolebant. Postea Ἕλληνες etiam vocati sunt omnes, qui ab illis Thessalicis Hellenibus orti coloniis suis Peloponnesum & partes omnes inter Peloponnesum & Thessaliam sitas occuparent. Sic *Francia* nomen hodieque speciali notione eam provinciam denotat in qua Parisiorum est civitas. Non minus tamen, & universa Gallia in varias provincias sub uno rege divisa hoc nomine generali-

neraliter donatur. Sic & *Alamanni* Germanica gens, & certis finibus circumscripta, toti Germaniæ nomen indidit *Alamanniæ*, quomodo etiam hodie vocatur. Nusquam vero videre nunc est aliquos Germaniæ populos, qui propriè ita vocentur. Mirandum verò quod accidit in Hellenibus, ut cum primo Thessaliæ populi hoc nomine proprie nuncuparentur, postea & universis qui ab his per colonias manarent, communicata esset eadem appellatio, tandem tamen contigit, ut ipsa illa terrarum pars cujus olim hæc propria fuit appellatio, ea privaretur, & peculiaris facta sit ejus quæ hujus nominis communionem nacta erat. Multi enim Geographorum tam Magnesiam quam Thessaliam ab *Helladis* sive *Græciæ* nomine & censu expungebant. Nec dissimulavit Dicæarchus in libello de vita Græciæ, hanc fuisse vulgo receptam sua ætate opinionem, quam ipse tamen non sequitur, sed potius refutat. Τὴν μὲν οὖν, inquit, Ἑλλάδα ἀπὸ Πελοποννήσου τὴν ἀρχὴν λαβὼν μέχρι τῶν Μαγνήτων ἀφορίζω ὁμολίου. Τάχα δὲ φήσουσί τινες ἡμᾶς ἀγνοεῖν τὴν Θετταλίαν τῆς Ἑλλάδος καταριθμοῦντας, ἄπειροι τῆς τῶν πραγμάτων ὄντες ἀληθείας. Et hanc rationem se habere maximè profitetur Dicæarchus Thessaliam intra Græciæ sive Ἑλλάδος fines includendi, quod olim *Hellas* urbs in Thessalia ab *Hellene* Deucalionis filio condita fuerit, à quo *Hellenes* postea, hoc

est Græci appellati sunt. Sic enim verba ejus nunc mihi legenda videntur. Ἡ γὰρ Ἑλλὰς τὸ παλαιὸν οὖσα ποτὲ πόλις ἀφ᾽ Ἕλληνος τοῦ Δευκαλίωνος ἐκλήθη τε καὶ ἐκτίσθη, τῆς τῶν Θεσσαλῶν οὖσα χώρας, ἀνὰ μέσον Φαρσάλου τε κειμένη καὶ τῆς Μελιτιέων πόλεως. Male vulgo excusum est; ἀφ᾽ Ἕλληνος τοῦ Αἰόλου. Ex versibus enim, quos paulo post ex Euripide affert, constat Æolum non fuisse Hellenis patrem, sed filium, in quo omnes auctores unanimiter consentiunt.

Ἕλλην γὰρ, ὥς λέγουσι, γίγνεται Διός,
Τοῦ δ᾽ Αἴολος παῖς.

Alii non Iovis, sed Deucalionis filium Hellena fuisse adfirmant. Verùm, ut dixi, hæc fuit cõmunior tum Græcorum sententia, Thessalos & Magnetas ab *Helladis* finibus & nomine esse excludendos. Hinc Attici oratores Philippum contumeliose *Thessalum & Macedonem* appellabant, quem pro Græco non habebant, in barbariem & peregrinitatem proinde redigendum. Ita & Euripides in Alcestide Thessalos ab Helladis incolis distinguit.

Τίς τοῦδε μᾶλλον Θεσσαλῶν φιλόξενος
Τίς Ἑλλάδ᾽ οἰκῶν;

Et vide rerum vicissitudinem. Qui Greciæ dederũt unde appellaretur, & unde habitaretur, & quod loqueretur, hoc est nomen hominis & linguam, ipsi postea indigni sunt visi qui Græci, id est Ἕλληνες nominarentur. Quod ad Macedoniam attinet, nunquam sane à

 quo-

quoquam inter regiones Græciæ, ſive Helladis repoſita eſt. Certum tamen eſt, *Macedonem* qui provinciæ nomen dedit, fuiſſe maternum Deucalionis nepotem, quo genitus Hellen. Græci quoque inter illa initia non tantùm Theſſaliam, ſed etiam Macedoniam tenuerunt. Quinimo Μακεδνοὶ, id eſt Macedones, dicti ſunt quamdiu Pindi montana incoluerunt. Præterea eadem ſemper lingua uſi ſunt, moribus & veſtitu cũ Theſſalis. Hinc & *Theſſaliam* multi Macedoniæ partem eſſe dixerunt, non tantùm propter ἐπικράτειαν Macedonum, ſed propter eadem inſtituta, veſtem & linguam. Pomponius Mela: *In Macedonia prima eſt Theſſalia, deinde Magneſia Phthiotis.* Solino *Edonii, Mygdonia, Pieria, Æmathia, uniformi vocabulo Macedonicæ res & partitiones quæ ſpecialiter ante ſejugabantur, Macedonico nomini poſtea contributæ.* Straboni Lynceſtis, Oreſtias, Pelagonia, Æmonia nomine ſuperioris Macedoniæ veniebant. Quinimmo addit juxta quorundã ſententiam, καὶ σύμπασαν τὴν μέχρι Κερκύρας, appellatam eſſe Macedoniam, pro cauſa afferentium, ὅτι καὶ κουρᾷ καὶ διαλέκτῳ καὶ χλαμύδι, καὶ ἄλλοις τοιούτοις χρῶνται παραπλησίως. Theſſalica Chlamys & Macedonica eadem & ejuſdem formæ, ut alibi oſtendimus. Pileus quoque Theſſalicus idem cum Macedonico, quæ & καυσία dicebatur. Lingua porro utriuſque populi minime diſpar, nec niſi dialecto differe-

differebat. Cum omnes autem imperium Deucalionis & Hellenis, Hellenumque ab eo dictorum in ea parte Thessaliæ quæ Phthiotis vocabatur, constituant, inter Pharsalum & Melittæan, solus Aristoteles in Epiri Molosside ubi Dodone est collocavit, his verbis quibus de Cataclysmo Deucalionis agit: Καὶ οὗτος περὶ τὸν Ἑλληνικὸν ἐγένετο μάλιστα τόπον, καὶ τούτου περὶ τὴν Ἑλλάδα τὴν ἀρχαίαν. Αὕτη δ' ἐστὶν ἡ περὶ Δωδώνην καὶ Ἀχελῶον. Οὗτος γὰρ πολλαχοῦ τὸ ῥεῦμα μεταβέβληκεν. ᾤκουν γὰρ οἱ Σέλλοι ἐνταῦθα, καὶ οἱ καλούμενοι τότε μὲν Γραικοὶ, νῦν δὲ Ἕλληνες. Nec audio virum Græce doctissimum, qui de ea Thessaliæ parte accipit ubi est Dodone, & Acheloi fontes. Nulla enim in Thessalia Dodone, nec Thessalia est in quo Dodone sita. Quidam olim duas esse *Dodonas* voluêre, unam in Thesprotia, aliam in Thessalia. Sed erroris eos coarguit Stephanus in voce Δωδώνη. Φιλόξενος, inquit, δύο φησὶ, Θεσπρωτικὴν καὶ Θετταλικὴν, κακῶς. Sed puto Philoxenum confudisse *Bodonen* cum *Dodone*. Nam Βωδώνη Thessaliæ, & in ea quoque Iuppiter colebatur. Vnde nonnulli legebant in versu Homerico; Ζεῦ ἄνα Βωδωναῖε, Πελασγικέ. Et præterea Βωδώνη & Δωδώνη idem vocabulum ex dialecto. β quippe & Δ invicem sæpe mutantur. Sic βουνὸς & Δοῦνος. Inde *Dunum*. Vt B Romanorum more pronuntiatum & P vicinum habent so-

num. Ita T & D. Eodem ergo modo permutantur, ut D & B. Hinc πέμπε & πέντε. Cum autem Aristoteles meminit Σελλῶν qui & Ἑλλοὶ dicebantur, qui Molossicam Dodonen incolebant, certum est de ea Dodone intellexisse, atque Ἑλλοὺς & ἕλληνας eosdem putasse. Et sane idem nomen Ἑλλὸς & Ἕλλην atque etiam Ἕλλης. Vt τέλλις, τέλλιν, τραχὶς τραχὶν, ut supra docuimus, ubi ostendimus, ab *Elissa* Noacida nomen Ἕλλης quo Græci appellantur deductum. Hinc Ἑλλήσποντος pro Ἕλλην πόντος, id est Pontus Hellenicus quod Græci sive Ἕλληνες antiqui eum aliquando accoluerunt. Quod enim âb Helle quadam Phryxi sorore dictum eum fabulantur Græci quæ in eo submersa sit, somnium est. Et sollenne est Græcis originationes locorum quas nesciunt, ita deducere. Sic Καρχηδὼν, cum manifeste à voce Syriaca *Karchuda*, quæ *civitatem novam* significat, derivata sit, fingitur ipsis dicta à quodam *Karchedone Tyrio* qui in rerum natura non fuit. Romani aliter corrupêre, & dixêre *Carthago*. Nisi potius hoc nomen depravatum sit ex alia urbis illius appellatione æquè Syriaca Καρθαγῦνα, quod est civitas hortorum. Græci οἰνοῦσσαν verterunt, multis οἰναῖς vel οἰνέαις, refertam. Nam οἰνῆ idem quod ἀμπελὼν, & utrumque pro horto usurpatum etiam antiquis alibi notamus. Inde inter nomina varia Carthaginis apud Græcos hæc duo
referun-

referuntur, Νεάπολις & Οἰνῶσα. Istud est *Carthagenna*, illud *Carthada*. Sic regione Peloponnesi ad mare & littoralem, & Αἰγιαλὸν inde dictam ac generis Enallage Αἰγιάλην, atq; Αἰγιάλειαν, ut Πηνελόπη dicitur & Πηνελόπεια, ab Aigialeo quodam commenti sunt appellatam Inachi filio, Phoronei fratre. Multis autem aliis locis similiter maritimis & littoralibus id nomen hæsit quasi proprium. Est & *Ægialus* in Ponto ad Carambim promontorium. Atticam regionem, quæ olim Ἀκτικὴ diceba-tur, quod triquetra cum esset, maxima sui parte, hoc est duobus lateribus mari prætenta esset, ab *Actæo* rege terrigena somniarunt nomen accepisse. Pro Ἀκτικῇ more Æolico postea dicta est Ἀττικὴ. Nam sollenne illis ubi duæ concurrunt consonantes priorem mutare in sequentem. Vt ἀκκὸς pro ἀσκὸς, & similia. At si ab Actæo illo, qui nunquam fuit, dicta esset, non Ἀκτικὴ nomen habuisset, sed Ἀκταία vel Ἀκταϊκὴ. Eadem regio Κραναὴ dicebatur, quod aspera esset ac petrosa. Inde & nomen Κραναοῦ regis etiam è terra orti confinxerunt, qui hoc nomen illi dederit. Αἴθυς veteri Græcorum lingua homo est niger. Inde Λιβύη Græcis appellationem traxit, de regione hominum nigrorum. Auctores fabulosi, & nihil non in historia audentes, maluerunt procudere nomen hominis antiqui à quo sic diceretur, atque ita appellatum ha-

riolati sunt filium Epaphi. At Μαῦρος idem significat quod Λίβυς. Inde *Mauris & Mauritaniæ* nomen inditum. Sexcenta possem proferre ejusmodi quæ ad hoc instar à Græcis ficta sunt, si id mihi esset propositum. Nam & Σκύθας à Scythe quodam, Γαλάτας à Galate dictos, putarunt. Nullos non denique populos fabulosis originationibus & denominationibus ad illum modum confictis donarunt. Ita ergo Ἑλλήσποντος Pontus est Græcus, sive Græcorum, non Pontus Helles. Ad cujus distinctionem Πόντος ἄξεινος ulterior dictus est, quod à Barbaris & hospitalitatis jura nescientibus incoleretur. Qui postea verso in contrarium nomine εὔξεινος nuncupatus, postquam ejus ora coloniis Græcorum occupari cœpta est. Certe nomen Ἑλλὰς non ἀπὸ τῆς Ἕλλης deductum est, sed ἀπὸ τοῦ Ἑλλός. Vt Ἰὰς dialectus, & regio non ἀπὸ τοῦ Ἴων, sed ab ἴος quod idem significat, unicum nimirum, & μονογενῆ. Σελλοὶ Homero hi populi, cum Sigma quæ asperioris aspirationis vicem habet. Pindaro & aliis Ἑλλοί. Stephanus: Σελλοὶ οἱ Δωδωναῖοι. Λέγεται δὲ καὶ δίχα τοῦ Σ, Ἑλλοί. Regio ipsa Ἑλλοπία. Quod argumentum est, Ἕλλους potius quam Σελλοὺς dictos. Ita vocabat Hesiodus regionem in qua sita erat Dodone.

Ἔστι τις Ἑλλοπίη πολυλήϊος, ἠδ᾽ εὐλείμων
Ἔνθάδε Δωδώνη τις ἐπ᾽ ἐσχατιῇ πεπόλισται.

Inde

Inde & Ἑλλοπία in Eubœa ab hac Molossica vel Epirotica nomen habens, ut originem. Ab Ellope Ionis filio nepote Hellenis sic dictam esse Stephanus scribit. Sed non est dubiũ Eubœensem à Molossica manasse, ut infinita alia loca Peloponnesi & Græciæ ὁμώνυμα Thessalicorum, & Epiroticorum reperiuntur, quia inde è Thessalia, & Epiro venerunt qui ea cõdiderunt. Ἱστιαια tam Eubœæ fuit quam Thessaliæ. Eretria & Thessaliæ & Eubœæ urbs. Et ita corrigendus Strabo lib. IX. Ὁ δ' Ἐνιπεὺς ἀπὸ τῆς Ἐρετρίας παρὰ τὴν Φάρσαλον ῥυεὶς εἰς τὸν Ἀπίδανον, ὁ δ' εἰς τὸν Πηνειόν. Vides & Apidanum hic Thessalicum fluvium Peloponnesiaci cognominem, à quo & Ἀπιδονῆες Arcades. Quos nõ dubito è Thessalia venisse & ab *amne* illo Thessaliæ nomen esse nactos. Idem Strabo lib VIII. hujus Apidani Thessalici meminit de Eniseo Thessaliæ amne loquens, ὃς ἀπὸ τῆς Ὀθρύος ῥέων δέχεται τὸν Ἀπίδανον κατενεχθέντα ἐκ Φαρσαλίας. Mentio etiam hujus Apidani occurrit apud Apolloniũ & ejus veterem Scholiasten. Eurotas non tantum in Laconica, sed etiam in Thessalia, ut ex eodem Strabone constat. Olympus mons non solum Thessaliæ, sed etiam Peloponnesi. Oropos urbs Macedoniæ & Bœotiæ. Γραῖα urbs Eretriæ quæ Æolicè Γραία, id est Graia. At *Graii* iidemque Græci ex Thessalia. *Larissæ* urbes plurimæ in Thessalia & Macedonia. Eodem hoc nomine

mine alibi in Græcia plures, & in Attica una, & arx Argolica in Poloponneso sic vocatur. *Thebæ* non tantum Bœotiæ, sed & Thessalæ fuêre, ut omittam si quæ in aliis locis. Psophis Acarnaniæ erat, & Arcadiæ. Iton in Thessalia simul & in Bœotia reperitur, & pluribus aliis locis, ut in Italia, Lydia & Epiro. Οἰχαλία Thessaliæ; sed & Eubœæ & Arcadiæ pariter, ut credere est apud Strabonem & Stephanum. Βοῖβος vel Βοίβη Thessaliæ tribuitur. Est & alia Cretæ in Gortynensi agro. Βοῖον etiam urbs Doridis quæ Βοίβη Homero dicitur. Κυτίνη Thessaliæ est, à qua Κυτίνιον Doridos. Sunt & Βοιαὶ in insula Creta. Ἐρινεὸς in Doride & in Magnesia Thessaliæ vicina. Δῖον urbs Thessaliæ & Macedoniæ etiam Eubœæ. Κορώνειαι duæ, altera Bœotiæ, altera Thessaliæ. Πύρρα urbs Thessaliæ cui postea Melittæa nomen fuit. Pyrrha etiam in Lesbo. Ἰθώμη Thessaliæ & Peloponnesi in Messeniaco agro. Achæi denique populi Phthiotidis nec minus & Peloponnesi. Sub Achille eos militasse tradit Homerus, ut etiam Hellenes.

Μυρμιδόνες δ᾽ ἐκαλεῦντο Ἕλληνες καὶ Ἀχαιοί.

A Peloponnesiacis Achæis, Ἄργος Ἀχαϊκὸν appellat. Strabo: Ἀχαιοὶ δ᾽ ἐκαλοῦντο οἱ Φθιῶται πάντες. A Sellis sive Hellis Epiri Σελλασία urbs Laconicæ. Et Σελλήεις fluvius in Eliensi regione Peloponnesi, cujus & Homerus meminit.

Τηλόθεν

Τηλόθεν ἐξ Ἐφύρης ποταμοῦ ἀπὸ Σελλήεντος.
Οὐ τῆς ἐν Θεσπρωτοῖς Ἐφύρας, addit Strabo, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐντὸς Ἠλείοις. Et vides Ephyram non solum Epiri, sed etiam Elidis esse. Alia etiã Thessaliæ ipsius fuit. Idem porro Strabo ex Apollodoro istum Σελλήεντα amnem ab Epirotis *Hellis*, qui & *Selli*, nomen notat invenisse. Τὸν μέντοι ποιητὴν οὕτω λέγειν Ἑλλοὺς καὶ Σελλούς, τοὺς περὶ τὸ ἱερὸν προσθεὶς, ὅτι καὶ Σελλήεντά τινα ὀνομάζει ποταμόν. Non omnia dixi, & multa restant, quæ memoriam fugerunt. Sed hæc satis ostendunt, origines Græcarum urbium à Macedonibus Thessalia & Epiro, vicinisque locis esse arcessendas. Solent enim Coloni novis urbibus quas in peregrino solo extruunt, nomina indere locorum patriæ suæ. Unde illa Virgilii.

Procedo & parvam Troiam simulataque magnis
Pergama & arentem Xanthi cognomine rivum
Agnosco, Scææque amplector nomina portæ.

Et paulo ante, *Falsi Simoentis ad undam*. Troiam in Epiro condiderat Helenus, præfluentes eam rivos nominibus Xanthi & Simoentis Troicorum amnium signaverat. Ita Dium, Berœam, Pellam in Syria statuerunt Macedones, urbium Macedonicarum cognomines. Hanc omnes denique populi consuetudinem semper tenuerunt. Aristoteles autem in Epiro ponit primos & antiquos Ἕλληνας, quos eosdem cum Ἑλλοῖς esse existimavit. Reliqui omnes auctores in Thessalia eos collocant, & ejus

parte quæ Phthiotis appellata eſt. Toti tamen Theſſaliæ imperaſſe Deucalionem & Hellena ejus filium conſtat. Et veriſimiliorem ita opinantium ſententiam, in Phthiotide Hellena cum populis ab eo nominatis, quod ſepulcrum ejus oſtentabant Melitæenſes Phthiotici, cum olim Hellena urbem habitaſſent. Commigraſſe namque in ſuam urbem Hellenas ex Hellade quæ in humili loco erat condita trans Enipeum amnem, Strabo lib. IX. Μελιτιεῖς δ' ἄπωθεν ἑαυτῶν δέκα σταδίους ᾠκίσθαι τὴν Ἑλλάδα πέραν τοῦ Ἐνιπέως, ἡνίκα ἡ αὐτῶν πόλις Πύῤῥα ὠνομάζετο. Ἐκ δὲ τῆς Ἑλλάδος ἐν ταπεινῷ χωρίῳ κειμένης εἰς τὴν ἑαυτῶν μετοικῆσαι τοὺς Ἕλληνας. Μαρτύριον δ' εἶναι τὸν ἐν τῇ ἀγορᾷ τῇ σφετέρᾳ τάφον τοῦ Ἕλληνος τοῦ Δευκαλίωνος υἱοῦ καὶ Πύῤῥας. Ἱστορεῖται γὰρ ὁ Δευκαλίων τῆς Φθιώτιδος ἄρξαι καὶ ἁπλῶς τῆς Θετταλίας. Sed ſive ita ſit, ſive, ut opinatus eſt Ariſtoteles, qui conſtituit antiquam Ἑλλάδα circa Dodonam Epiri, ubi *Helli* incolebant, certum eſt à Septentrione ſe effudiſſe in Meridianas partes qui Græciam primi hominibus repleverunt, non contra è Meridianis locis verſus Arcton contendiſſe. Idque probari poteſt alio argumento vix vincibili, quod à lingua ſeu dialecto ducitur. Notum eſt, Peloponneſum totam lingua Græca uſam fuiſſe partim per Dorienſes Dorica, partim per Æolios Æolica qui eam occuparunt, partim etiam per

Iones

Iones (nam & hi eam aliquando tenuerunt) Ionica. Origo ut gentis ita & linguæ Græcanica, omnium auctorum consensu, in Thessalia ponitur, unde orti Deucalion & Hellen à quo Hellenes: & per Hellenis natos ac nepotes, Dori, Æolii & Iones propagati sunt, eorumque populorum dialecti Græciæ differentes productæ. Constat igitur Peloponnesum, ut populos à Septentrione accepit, ita & linguam indidem hausisse, non è contra gentes cum linguis suis dialecto sub una generali variis in Septentrionem misisse. Illi ipsi populi Peloponnesi Arcades omnium Græciæ gentium antiquissimi crediti, & quidem tunc priores lingua utebantur Græca Æolica. Vnde nisi ab Æoliis Thessalicis accepta? Aristoteles scripserat in Tegeatum πολιτείᾳ, Arcadiam priusquam ab Arcadibus obtineretur, à Barbaris quibusdam populis fuisse habitatam, qui, quod ejecti fuêre ab Arcadibus ante Lunæ exortum, ideo Arcades vocatos esse προσελήνους. Arcades ergo Græci generis & linguæ erant, qui Barbaros illos Arcadiæ antiquos colonos sedibus suis expulerunt, Aristotele teste. Aliunde ergo venerunt in Peloponnesum cum sua sibi lingua Græcanica sive Æolica. Vnde ergo nisi ex Thessalia, ubi origo & principium Græcorum extitit? Idem est de reliquæ Græciæ populis, ut Ephorus apud Strabonem perhibet. Populi illi Barbari qui Græ-

ciam

ciam tenebant antequam Græci eam occupaſſent, eodem etiam Septentrione veniſſe conſtat. Poſteriores igitur Græci, nec tanta eorum origo quantam ipſi videri volunt, qui tamen majorem hominum vetuſtatem nolunt fuiſſe quam quando ipſi in Græcia exorti, ibi primum innoteſcere cœperunt. Principium quippe humani generis in eo tempore reponunt, quo ipſi in Græcia apparere cœperunt. Theſſalorum deinde & Macedonum invidia & odio omnem antiquitatis gloriam illis ereptam in Peloppenneſios transfuderunt. Nulla Europæ fere gens nec Aſiæ, quin à Septentrione promanaverit. Inde propagines profectæ populorum, quibus Europæ Aſiæque pleræque partes conſitæ fuerunt. Scythia igitur quæ ad ſeptentrionem, omnes ferme gentes evomuit cum ſuis linguis quæ Europam & Aſiam inundarant. Vt autem vaſtiſſima illa Scytharum regio fuit & late porrecta ad Orientem & Occidentem, verſus Meridiem eructando varias hinc in Europa inde in Aſia produxit gentes. Ab Aſiæ parte uſque in Indiam penetravit, & Indoſcythas fecit. Parthos Perſaſque profudit. Nam Parthi, ut inter omnes conſtat, originis Scythicæ. Nec *Parthorum* nomen aliud & *Perſarum*. Græci qui diſtinxére Παρθὺς & Πέρζας, more ſuo fecerunt, dum omnia turbant & confundunt, quæ diſcriminanda ſunt, aut non diſtinguenda

divi-

dividunt. Idem nomen Πάρθος & Πέρσης. Græci antiquiores Πέρσας verterunt, qui فرس *Phars* proprio idiomate dicebantur. Recentiores aliter vertendo dixerunt Πάρθους. Quod ita pronuntiandum, quasi sonarent Πάρζους. Ita enim θῆτα in pronuntiando eliquant Græci, & blæso ore efferunt, ut audiatur potius Sigma sonare quam Tau. Quin & dialectus Æolica quæ eodem modo scribebat voces, ut eas pronuntiabat, Σεὸν pro θεῷ dicebat, Α'σάναν pro Α'θάνα, & alia ejusmodi. Σίναι quoque & Θίναι eædem sunt, quas *Chinas* hodie pronuntiant Europæi. Ita Πάρθοι sunt Πάρσοι, iidemque ac Πέρσαι, & propius ad veritatem nativi vocabuli. Hinc Πασαργάδαι urbs dicta, transpositis litteris pro Παρσαγάδαι, vel Παρσγάδαι: Quod significat, Περσῶν στρατόπεδον, ut interpretatur apud Stephanum Anaximenes. Nec obstat porro Persas & Parthos idem esse nomen, quod Græci regionibus eos distinguunt. Nam Parthos ibi collocarant ubi nunc est *Ispahan*, Persas autem ubi est *Istachar*, quam pro *Persæpoli* nobis obtrudunt. Sic iidem Græci diversas regiones faciunt, Α'θυρίαν & Α'συρίαν cum idem sit vocabulum *Atur*, & *Assur*. Α'συρίαν dixerunt quæ Α'θυρία potius dicenda erat, ut ab ipsis indigenis pronuntiabatur. Alii Græci Α'τουρίαν scribunt, ut Stephanus & Ptolemæus. Apud Clementem est Α'θυρία, melius.

lius. Nam ex molliori qualem Græci usurpabant pronuntiatione, Ἀσυρία est, & cum duplici sigmate Ἀσσυρία. Vt enim varia dialectus in Orientalibus *Athur* & *Assur* pronuntiat, ita apud Græcos, Θεὸς & Σεὸς, Æolica & cōmunis differenter sonat. Non enim hæc duo vocabula nisi dialecto differunt, ut γλῶσσα & γλῶττα, *VVatter* & *VVasser*. Inde nomen habuit & Πασίλιγεις circa exitus suos ita dictus, hoc est Παρσίλιγεις, quasi *Tigris Persicus* فرسي *Pharsi*. Ita verò putaret aliquis alium esse Ζωροάστρην antiquorum Græcorum à recentiorum Ζαράδα, Ζαράδη vel Ζαράτω, cum idem omnino sit. Auctorem Persicæ sive Magicæ superstitionis & Philosophiæ, qui *Zardust* زردوست ipsis Persis vocatus est, id est amicus ignis, Græci vetustiores Ζωροάστρην corruptè nominarunt, recentiores propius ad verum nomen expresserunt Ζαράδης, Ζαράδας, atque etiam Ζάρατος, quia Persicè etiam scribitur, زرادست *Zaradust*. Idem vocabatur proprio nomine Persicè *Mog* مغ. Vnde Græcis Μάγος. At ex eo *Mog* iidem Græci fecerunt Μῶχον, quem Sophum volunt fuisse Iliacis temporibus antiquiorem. Hoc ipsum nomen Σκύθης de quo nunc agimus, variè à Græcis enuntiatum est, & multas μεταπλώσεις incurrit. Nam Σκύθης, Γέτης, & Γοτθὸς idem est. Item Δᾶοι, Δάαι, Δάσαι, Δάκοι & postremo,

ſtremo, Dani. Sic Σίνδες, Σιντοὶ, Σινδοὶ & Σάϊοι iidem populi per μετάθεσιν, ut auctor eſt Strabo. Antiqui & primi Ἕλληνες cum adhuc vicinas Thraciæ Macedoniam & Theſſaliam tenerent, populos Thraciæ ſibi ex vicinitate notiores, qui *Iuti* vel *Guti* ipſorum lingua vocabantur (nam & *Juthungorum* nomen inde compoſitum) præpoſito Σ, qui mos eſt Æolum in pleriſque vocabulis, appellarunt Σγύθας ut Σκύθας. Quod nomen poſtea generaliter hæſit omnibus Septentrionalibus gentibus apud Græcos, quamvis habitu & lingua moribuſque differrent, ſed & ſitu. Æolii poſt mortem Hellenis à majore natu filio ejus appellati Æolo, in Theſſalia patrium imperium obtinuerunt, cum reliqui inde exceſſerint ad ſedes quæritandas. Eorum proprie eſt, Sigma vocibus præponere à conſonante incipientibus. Ita σμῦς dicebant pro μῦς, Σμογερὸς pro μογερὸς, Σμύρνα & ſimilia. Illi ergo Σκύθας vocarunt qui Γέται poſtea dicti ſunt à poſterioribus Græcis, populos Thraciæ Boſporum & Pontum accolentes. Prius nomen generale evaſit de omnibus ad Septentrionem gentibus, Thraciæ eos vindicat Stephanus, & ſpecialem gentis appellationem facit, ut olim fuit, Σκύθαι, ἔθνος Θρᾳκιον. Illi Getæ trans Danubium incolebant, quo trajecto ſæpe in Thraciam effudebantur. Præterea eadem lingua cum Thracibus utebantur. Late

eorum regio patebat, hinc ad Pontum, inde ad Danubii fontes. *Daci* his nomen erat, illis *Getæ.* Strabo lib. VII. Γέγονε δὲ καὶ ἄλλος τῆς χώρας μερισμός, τοὺς μὲν γὰρ Δάκους προσαγορεύουσι, τοὺς δὲ Γέτας. Γέτας μὲν πρὸς τὸν Πόντον, καὶ πρὸς τὴν Ἕω, Δάκους δὲ τοὺς εἰς τἀναντία πρὸς Γερμανίαν καὶ τὰς τοῦ Ἴστρου πηγάς, οὓς οἶμαι Δάους καλεῖσθαι τὸ παλαιόν. Ἀφ' οὗ καὶ παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ἐπεπόλασε τὰ τῶν οἰκετῶν ὀνόματα Γέται καὶ Δάοι. Τοῦτο γὰρ πιθανώτερον ἢ ἀπὸ τῶν Σκυθῶν οὓς καλοῦσι Δάας: πόρρω γὰρ ἐκεῖνοι περὶ τὴν Ὑρκανίαν, καὶ οὐκ εἰκὸς ἐκεῖθεν κομίζεσθαι ἀνδράποδα εἰς τὴν Ἀττικήν. Ita legendum apud Strabonem, non Δάυους nec Δᾶυοι. Latini quidem *Davos* appellabant, ſed Græci Δάους. Alii fuêre Δάαι ad Caſpium mare, & Hyrcaniam, qui diverſi ab his Dais ſive Dacis Europæ. Sed quid prohibet eò uſque progreſſos, ut erant νομάδες, Europæos *Daos* Orientalibus nomen dediſſe? De quo infra erit dicendum. Certe primis Græcis dum Macedoniam & Theſſaliam incoluerunt, potuêre noti eſſe propter viciniam iſti Daci & Getæ, quos Σκύθας tunc appellabant. Et *Daci* quos cum Getis conjungit Strabo, quamvis finibus diſterminet, hodierni *Dani* putantur eſſe. *Getarum* nomine poſtea abolito, *Gotthorum* auditum eſt, poſtquam ipſi ſeſe in Europam effuderunt, & Romanum imperium vexare cœperunt. Certe eadem appellatio Σκύθης, Γέτης & Γοτθός. Nam

&

& Gothi cum intra Mœotidem olim ſedes haberent, poſtea in Thraciam tranſmigrarunt, ut Stephanus in Byzantiis tradiderat. Sed non hîc populorum μετοικεσίας, colonias, & migrationes tractamus. Volumus hoc loco id conſtare, Græcis ſemper id fuiſſe in uſu ac more poſitum, ut Barbararum gentium ac locorum appellationes nuſquam integras protulerint, ut ab ipſis enuntiabantur, ſed ad ſonum ſibi familiarem eas detorquerent, addita aut detracta aut inverſa, una vel pluribus Syllabis. Quinetiam ipſi Bibliorum ſacrorum interpretes nomina propria ita ex Hebraico inverterunt, dum pronuntiationi Græcanicæ ea ſtudent accommodare, ut vix genuina agnoſcantur. Hoc conſtat ex nominibus Ἔσδρας, Ἱερεμίας, Ἐζεκίας, & aliis ad ſonum moremque Græcanicum inflexis. Si quis hodie quærere inſtituat Celtarum aut Galatarum appellationes quales apud gentes quas ſic Græci nominarunt, genuinæ fuerint, operam & oleum perdat. Galli, *VValli* ſunt; cujus appellationis hodieque veſtigia remanent. Pro Gallis Γαλάται Græci fecerunt, alii etiam Κέλται. Non minus fruſtra id inveſtigaris in multis aliis populorum nominibus, quæ Græci aut penitus depravarunt, aut ex parte. Nonnulla etiam in totum alia finxerunt, quæ indigenæ pro ſuis nunquã agnoverunt. Quos Σύρυς Græci, & quam Συρίαν, &

eos ſequuti Romani vocarunt, nunquam ipſi ſe hoc nomine nuncupatos prætenderunt. Idque etiam ipſi Græci auctores fatentur. Strabo lib. I. Τοὺς γὰρ ὑφ' ἡμῶν Σύρους καλουμένους ὑπ' αὐτῶν τῶν Σύρων Ἀραμαίους καλεῖσθαι. Notum eſt quid ſit *Aram*, ea nempe regio quæ Græcis Συρία appellata eſt. Hæc nomina propria locorum & hominum Græcis vetuſtioribus magis etiam corrupta & adulterata conſtat quam recentioribus. Regum Perſarum & Ægyptiorum appellationes antiquis perverſius detortæ reperiuntur, quam ſequioris ætatis ſcriptoribus. De quo alibi dicendi locus erit. Hoc etiam apparet in iis gentium appellationibus, de quibus hîc agimus. Ita Σκύθης veterum longius recedit à vero quam Γέτης recentiorum. Ἄραβες poſteriorum propius accedunt ad verum illius gentis nomen quam Ἐρεμβοὶ Homericum. Nam certo certius eſt, qui Homero vocantur Ἐρεμβοὶ, eos ipſiſſimos eſſe quos poſterior Græcorum ætas Ἄραβας vocavit. Rufus vetus poëta apud Galenum Ladanum ἐν γαίᾳ Ἐρεμβῶν naſci ſcribit, qui ſunt Arabes. Celebre quippe eſt Ladanum Arabicum. Vt Ἐρεμβοὶ & Ἄραβες iidem ſunt populi, ſic Πέρσαι & Πάρθοι, gens origine Scythica, ut Scythiæ vox latiſſimè poſtea à Græcis accepta eſt de illa univerſa Septentrionali ora quæ hoc nomine à Græcis deſcripta eſt. Strabo: Ἄπαντας

μὲν

μὲν δὴ τοὺς προσβόῤῥους κοινῶς οἱ παλαιοὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραφεῖς Σκύθας καὶ Κελτοσκύθας καλοῦσι. Sed generale hoc nomen Scytharum de univerſis ad Septentrionem gentibus natum eſt ex ſpeciali, ut omnia alia. Nam Teutones, Celtæ, Alamanni, Græci, Ἕλληνες, prius fuerunt particulares ac ſpeciales certorum populorum appellationes, quæ poſtea evaſerunt generales. Ita ergo & Σκύθαι non alii primo fuerunt quam quos diximus. Getas Strabo ὁμόγλωττον τοῖς Θραξὶν ἔθνος fuiſſe dicit. Getis oram Ponti accolentibus vicini ad Occidentem Dani vel Daci, uſque ad fontes Danubii & Germaniæ confinia pertinentes. Hos & Getis ὁμογλώσσους fuiſſe veriſimile eſt. Ab his orti Germani linguam quoque ſuam inde mutuati ſunt. Originem quippe linguæ Teutonicæ vel Teutiſcæ ab illa Ponti ora & Taurica Cherroneſo, quam & Σκυθικὴν vocarunt, deſcendiſſe fidem facit quod ſcribit Busbequius in Epiſtola quadam, de legatis è Taurica Cherroneſo Conſtantinopolim miſſis quos viderit, & alloquutus ſit. Eos lingua Germanica uſos eſſe tradit, paucis verbis exceptis. Ex tribus narrationibus quas de Scytharum origine Herodotus commemorat, tertiæ ſe magis accedere profitetur. Scythas aliquando in Aſia habitantes, à Maſſagetis vexatos bello, profugiſſe, & trajecto Araxi in regionem Cimmeriorum veniſſe eamque oc-

cupasse. Ab illis Cimmerius Bosporus appellatus. Nec dubium quin vel Scytharum illorum vel Cimmeriorum lingua Teutonicam, id est Germanicam, produxerit. Cimmerii illi *Cimbri* sunt, ita vocati à Græcis, more suo omnia nomina gentium genuina corrumpentibus. Ita Cimmericus Bosporus Græcorum est *Cimbricus.* Vt illi νομάδες fuêre, & λῃστρικοὶ, non unas habuêre sedes. Scytharum nomen à Græcis quoque confictum esse, id est ex genuino depravatũ, Herodotus asserit. Σκύθας, inquit, Ἕλληνες ὠνόμασεν. Σκολότους sua lingua dictos esse ibidem ait. Sed melius quod supra posuimus. Primos hominum Scythas esse scribit Mela, qui à Græcis auctoribus id hausit. Iustinus quoque lib. II. tradit Scytharum gentem semper antiquissimam esse habitam, sed tamen inter Scythas & Ægyptios diu contentionem de generis vetustate fuisse. Certe primi hominum Scythæ fuêre Græcis sive Ἕλλησι Thessaliæ, qui & ipsi reliquis Græcis à se productis & propagatis pro primis hominum habiti. Contra Herodotus Scythas de se ipsos memorare dicit, suam gentem esse omniũ hominum ac gentium recentiorem. Ὡς δὲ Σκύθαι λέγουσι, νεώτατον ἁπάντων ἐθνῶν εἶναι τὸ σφέτερον. Quinetiam adjungit ex ipsorum Scytharum relatione & computatione non plus mille annis intercessisse à primo eorum rege, & Darii expeditionem qua bellum

bellum eis intulit. Hæc si vera ratio, calculusque bene positus est Scytharum generis vetustatis, eodem ferme tempore cœperunt quo Hellenes in Thessalia. Inter Hellena quippe Deucalionis filium, à quo Hellenes denominati sunt, quo tempore in Thessalia regnabat, usque ad Darii qui expeditionem in Scythas sumsit mille circiter annos interjicit auctor vetustissimi Chronici Arundelliani. Sic σύγχρονοι & coævi fuerint primi Hellenes ac primi Scythæ, nec major horum, quam illorum, antiquitas, cum gentis utriusque primordia in idem tempus incurrant. Primum suum regem Iove & Borysthenis filia natum perhibebant, teste eodem Herodoto. Nec Græci aliter de Hellene, cui patrem Iovem, non Deucalionem multi assignant. Hæc omnia de genere & origine Scytharum & Græcorum è Grecorum ipsorum fabulis nata sunt, quæ ultra illius temporis, quod à nobis in Deucalione signata sunt, memoriam non transcendebant. Et constat ex his neque de Scythis neque de aliis hominibus qui Europam incoluerint, quidquam anterius illo tempore quod esset, ad Græcos pervenisse. Græcos priores fuisse τοῖς Ἕλλησι, videntur vetustissimi auctores credidisse. Nam omnes ferme id tradunt, Ἕλληνα de suo nomine nuncupasse, qui Γραικοὶ antea dicebantur. Aristoteles: ᾤκουν γὰρ οἱ Σελλοὶ ἐνταῦθα, καὶ οἱ καλούμενοι τότε

μὲν Γραικοὶ, νῦν δὲ Ἕλληνες. Marmoreum Chronicum: Ἀφ' οὗ ὁ Ἕλλην ὁ Δευκαλίωνος ὠνομάσθησαν, τὸ πρότερον Γραικοὶ καλούμενοι. Sed quinam illi Græci aut unde dicti? à Græco quodam ſtatim ſubjicient Græculi. Nos à Ῥαγαῦ filio Phaleg, qui Pelaſgis à ſe nomen dedit cum origine, dictos ſupra cenſuimus. Nam Gamma in Iota eliquato, quia pronuntiatur ut Iota conſonans ante E & I, Ῥαῖος inde factum, & præpoſitum gamma, ut ſolent Græci, γραῖος. Nam non ſolum γραικοὶ dicebantur, ſed etiam Ῥαικοὶ, teſte Heſychio. Ergo & Ῥαῖοι qui & γραῖοι. Sic γνόφος pro νέφος, γνώσκω pro νώσκω & ſimilia. Boëti quoque Ἰὼν pro ἐγὼν dicebant, non, ut putabat Tryphon Grammaticus apud Apollonium, ſubtractione vel ὑφέσει τοῦ γ, & mutatione τοῦ ε, in ι, ſed detractione τοῦ ε, ut in pronomine κεῖνος pro ἐκεῖνος. Ita γὼν vel γὼ pro ἐγὼ dixêre. Deinde γάμμα in Iota mutarunt, & ſic ἰὼν fecêre pro ἐγὼν. Ideo & aſpirarunt, quia Gamma plerumque vicem denſi ſpiritus. Nec ergo dubium eſt, quin ex nomine Ῥαγαῦ nomen γραῖος de Græcis vel à Græcis deductum ſit, qui Phalego natus ſive *Pelaſgo*, ut eum nominarunt Græci, qui *Pelaſgus* in Theſſalia Thraciæ vicina primum innotuit, ut & Graius. Hinc & Pelaſgum Theſproti patrem quidam fecerunt, ut eſt apud Stephanum in Ephyra, quem & Pelaſgum Lycaonis

caonis filium perhibent, Lycaonem Arcadis, & ſic omnes illam γενεαλογίαν tam Pelaſgorum quam Grajorum locis illis ſeptentrionalibus verſus Scythiam & Thraciam aſſignarunt, non ad meridiem in Peloponneſo, quam à Thracia Scythiaque & Theſſalia populos accepiſſe, ut & reliquas Græciæ partes, liquet. Thraces ipſos à Thera fratre Thubali ſive Deucalionis, Iapeti filio, originem & appellationem traxiſſe auctores affirmant. Θῆρας ἀφ' οὗ Θρᾶκες. Ab illis Thracibus porrò Phryges ortum duxiſſe non dubia fama eſt inter Græcos, quos omnium hominum antiquiſſimos Græcorum plerique contendunt. Enimvero illos de originis antiquitate aliquando cum Ægyptiis certaſſe refert Herodotus; & litem eam ſecundum Phryges judicatam ex facto & experimento, quod ipſe narrat in ſecunda Muſa. Ab eo tempore primos hominum habitos Phryges tradit. Atqui Phryges illi ex Thracia oriundos eſſe inter omnes conſtat. Ita Βρίγες vocabantur. Et Macedonum etiam mos eſt Thraciæ vicinorum B, hoc eſt Vau uſurpare pro Φ. Sic Βάλακρον dicebant, id eſt *Valacrum* pro Φαλάκρῳ, *Falacro*. Et Βερενίκην, *Verenicen* pro Φερενίκη. De quo paulo poſt. Stephanus: Βρίγες ἔθνος Θρακικόν. Ἡρόδοτος. οἱ δὲ Φρύγες, ὡς Μακέδονες λέγουσι, καλέονται Βρίγες, καὶ Βριγία ἡ Τροϊκὴ, τουτέστιν ἡ Φρυγία, ἀπὸ Φρυγὸς τοῦ κατοικήσαντος ἐν Μακε-

Μακεδονίᾳ. Certè & Βρυγιὰς & Βρύγιον ab eodem recensentur urbes Macedoniæ, & Βρύγες gentem Macedoniæ Illyribus vicinam. Βρὺξ τὸ ἔθνος καὶ Βρυγαί. Τοῦ Βρὺξ τὸ θηλυκὸν Βρυγὶς, καὶ Βρυγηῒς, ὡς Καδμηΐς. Εἰσὶ δὲ Μακεδονικὸν ἔθνος, προσεχὲς Ἰλλυρίοις. Sic Βρύγες & Φρύγες ejusdem populi nomen qui ex Thracia & Macedonia in Asiam transiit, ac Φρύγες ibi facti qui in Thracia & Macedonia erant Βρύγες. E Thracia in Macedoniam trajecerunt, deinde è Macedonia in Asiam. Quod Phryges omnium gentium feruntur antiquissimi, & quod de vetustate originis perhibentur contendisse cum Ægyptiis, hoc etiam quodammodo ad Scythas potest referri. Nam & inde Phryges orti sunt, unde & Scythæ. Vtraque Thracica gens, & septentrionalis, ex iis nempe populis per quos primum Græcia cultoribus instructa fuit. Eorum Phrygum linguâ πῦρ ignis vocabatur, quod ab his Græcos accepisse narrat Plato & ex eo Clemens. Inde & Germani suum *fyr* habuerunt pro igne. Non dico eamdem omnino fuisse linguam Græcorum, Getarum sive Thracum, & Teutonum sive Germanorum, sed multa has tres gentes habuisse vocabula cõmunia & ab eadem origine venientia. Persica quoq; sive Parthica, quæ & ipsa auctores originis habuit Scythas, infinitas præfert voces, quæ eædem reperiuntur in Græca pariter dialecto & in Teutonica.

Flexio-

Flexiones verborum in his tribus linguis eædem ſunt, compoſitiones nominum & alia plurima. Dores enim γράφεν, λέγεν, σπείρεν dicebant, quæ terminatio eſt verborum Perſicorum & Germanicorum. Æoles quoque qui τιμῆν pro τιμᾶν dicebant, eandem pronuntiationem videri debent habuiſſe. Nam tunc temporis ῆν pronuntiabant ut ἐέν, quatenus Ἦτα duplex ε, ſonat. Lacones quoque ἐπιφέρην ſcribebant pro ἐπιφέρειν, διδάσκην pro διδάσκειν, quod ita efferebant ac ſi ἐπιφέρεεν & διδάσκεεν ſcriptum foret. Vetuſtiſſima hæc omnium verborum apud Græcos inflexio Germanicis, hoc eſt Scythicis ac Perſicis conſimilis. Præterea Indi ſive Indoſcythæ eadem dialecto utebantur, qua hodierni Perſæ. Omnia quippe vocabula quæ Indica eſſe ſcribit Ctesias, in Indicis, Perſica ſunt, & à Perſica dialecto quæ hodie eſt in uſu deduci poſſunt. Μαρτιχόρας Indicè ſignificare ait ἀνθρωποφάγον. Quod purum putum eſt Perſicum. Nam مرد vel مردی *Mard* vel *Mardi*, Homo, خوردان comedere. Illud *Mard* non longè abit à Celtico *Man*. Nam R & N ſæpe confunduntur. Reliquæ omnes dictiones, quas pro Indicis recenſet Ctesias in opere cognomine, in Perſica hodierna lingua deprehenduntur minima mutatione. Inde apparet Indica illa Cteſiæ Indoſcythica eſſe, &

Per-

Persicam proinde linguam quæ hodie viget, ab illis Indoscythis manasse : vel ab iisdem Scythis qui in Indiam descenderunt, cum in Parthicam quoque ejusdem gentis homines migrassent, originem traxisse. Sic Persica vetus alia fuerit, & Medicæ fortasse magis affinis. Idque etiam auctores affirmant. Vt ut sit, non de nihilo est affinitas quæ intercedit inter Persicam & Germanicam linguam, cum innumera pæne vocabula Germanica in Persica hodie reperiantur, quorum magna pars & in Græca extat. Nec dubito quin longe major ea harum linguarũ convenientia apparere posset, si lingua antiqua Græca, qualis erat Deucalionis aut Hellenis ætate, ad nos usque perlata esset, aut antiqua Germanica. Crediderim tamen ab ipsis principiis diversas fuisse linguas Geticã, à qua Germanica, & Græcam, sed propter vicinitatem Getarum, Thracum & antiquorum Hellenum sive Græcorum qui Macedones erant, quasi in agris collimitantibus, radices ab uno in alterum transisse, & protulisse ejusdem formæ germina. Tres multum differentes linguæ, ut fontes diversorum fluminum in propinquis locis enatæ sunt, Hellenica sive Macedonica quæ Græcas produxit Dialectos: Illyrica quæ Sclavonicam genuit, qua hodie Poloni utuntur, Bohemi, Lituani, & alii. Et Getica eademque Thracica, sive Dacica & Danica, ex

qua Germanica propagata est cum omnibus suis dialectis. Getas Strabo confines facit Germanis, & statim à Suebis Geticam auspicatur, lib. VII. Alio loco Dacos ibi collocat, & Getas propriè nominat qui ad orientem Ponti loca incolerent. Sed Getarum appellatio latius sese extendit quam Dacorum, quia & eos comprehendit. Quin & Massagetæ & Tyrigetæ. Isti à septentrione Getas terminabant, illi, si forte, ab oriente. Hi sunt qui expulisse dicuntur Scythas, qui sedibus suis ejecti Cimmeriorum regionem occuparunt, quam postea Getæ tenuerunt, nisi iidem Getæ & Scythæ, hoc modo vetustioribus Græcis nuncupati, illo recentioribus, ut ante dicebamus. Hinc Scythis diu usi sunt antiqui Attici servis publicis sive satellitibus ad cohercendam & submovendam turbam in concionibus, & ad noxios capiendos, custodiendos, & in carcerem & vincula ducendos. Vetus Comœdia sæpe eorum meminit. At nova nullam amplius eorum mentionem habet. In ea *Getæ* & *Dai* sive Davi, servi sunt privatorum. Hos Getas Græci, ut & Scythas, sicut supra ostendimus, Thracicam esse gentem opinati sunt, ut testatur Strabo lib. VII. Hi sunt porro Getæ, quorum sermonem se edidicisse prædicat Ovidius Tomos relegatus ad sinistram Ponti oram. Tota illa ora tunc Græcorum coloniis occupata tenebatur, qui loquelam nativam

tivam corruperant Getico ſono, ut idem poëta affirmat. Et poteſt fieri, ut quidquid eſt Græci ſermonis admixtum Germanico, inde provenerit. Getæ quippe ab illis Græcis Ponticis ea imbiberunt, quæ poſtea ad Dacos ſive Danos, Dani ad Germanos tranſmiſerunt. Certe & Dani litteras inde ſuas videntur accepiſſe quas vocant *Runicas*. Nam forma earum ex Græcis omnino effićta & expreſſa videtur. Niſi quis potius putet à Romanis imitatas, & inde dićtas *Runicas* quaſi *Rumicas*, id eſt Romicas. Licet etiam à Græcis Conſtantinopolitanis, qui Ῥωμαῖοι propriè appellabantur, Rumicas dićtas opinemur. Arabes quoque روم appellabant, *Rum* & رومي *Rumi* Romanus. Sic Runicas pro Rumicis litteras ſuas antiquas Dani appellarunt ex Græcis illis expreſſas. Nec major eorum antiquitas. Frequens quippe mutatio eſt harum litterarum, & pueros loqui incipientes ſæpe videmus *ponum* pro *pomo* dicere. Certe non magis mirum eſt Germanos per Dacos & Getas ad ſe tranſmiſſa multa vocabula accepiſſe Græcanica, quam eóſdem Dacos, ſive Danos opera eorumdem Germanorum à Romanis hauſiſſe voces innumeras. Vnde enim, ut alia præteream, in partibus corporis humani, *Heafod* Angloſaxonum, *Hoffuit* Danorum, & Hoofft Belgarum, niſi ex Latino *Caput*? Nam pro C adſpirationem in pleriſque uſurparunt,

ut Hallum pro collo dixerunt. Sed & Oore Danorum & Belgarum, & *Eare* Anglosaxonum ex Latinorum *Aure* fluxisse certum est. Et *Earm* vel *Arme* vel *Arm* pro Brachio ex *Armo* Romanorum factũm liquet. *Ooghe* Belgarum, cui & affines sunt voces quibus oculum appellant cæteræ Septentrionales gentes, quæ Teutiscam usurpant, à latino Oclo vel oculo manifestò sumptæ sunt. Alia libens omitto quæ infinita sunt. Quinimo duo illa verba, quibus hodie eloquutionem suam colligant & construunt omnes illi Septentrionales populi, *esse* & *habere*, Romana plane sunt. Illud ἐςὶ Græcum etiam in Persico hodierno deprehenditur. Qui in antiquitatibus linguæ Teutonicæ & Saxonicæ versati sunt, adfirmant carere eos duobus illis verbis quibus tanquam vinculis hodie utuntur ad coagmentandum sermonis sui contextum. Et sane non videtur antiquior hæc loquendi eorum ratio, quam Latinitatis infimæ. Non enim eam prius usurpare cœperunt, quam à Latinis ἐκβεβαρβαρωθέντων usurpari cœpta est. Tunc dixêre, *ego habeo factum*, pro, Ego feci. Quod Germani & Saxones & Belgæ aliique Septentrionales populi, quorum dialecti hodie vigent, imitati sunt ac retinuêre. Eodem prorsus modo nec careret ratione qui diceret, quidquid legitur in Persica lingua hodierna, Græcarum vocum, Persas eas à Græco solo

in suam traduxisse per commercia cum Græcis pœne assidua, & ab omni ferme ævo frequentata. Vt contra certum est, multa Persica in Græcum sermonem recepta ejusdem commercii gratia, & sub Macedonum præcipuè imperio, qui cum utrique genti dominarentur, plures è Perside in Græciam, & vicissim è Græcia in Persidem, voces invexerunt. Sic de *Candytane* tradit Pollux hujus verbi usum Macedones Græciæ intulisse. Quod ad numerorum nomina attinet, pœne eadem sunt in his tribus linguis, Teutonica, Græca, & Persica. Quod autem per cæteras etiam linguas iidem numeri quasi cucurrerunt, certum est ab aliqua ex illis tribus fuisse sumptos. Quænam earum trium antiquior sit, & reliquis duabus ea nomina tradiderit, haud facile dictu est, nisi tutius videatur pronuntiare, Græcos à Scythis ea accepisse. Idque certius statui potest ex iis quæ supra docuimus, homines primos qui Græciam populis repleverunt, & Græcæ linguæ auctores fuerunt, è Septentrionali plaga & Scythica advenisse. Sic omnium eorum vocabulorum quæ eadem in Germanica, Græcanica & Persica lingua occurrunt, eandem quoque esse originem. Persæ unum vocant, *Iak*. Et ab hoc nomine incipiunt numerare. Videntur ab eodem fonte id hausisse quo Græci suum ἴος. Ponamus Scythicum fuisse *Iok*. Græci more suo non

aliter prolaturi hanc vocem videntur quam per Ἴος. Quia hoc illis perpetuum in omnibus dictionibus quæ terminationes habent, non familiares linguæ suæ. Nullam quippe vocem habent quæ terminetur in Cappa. At Persæ multas habent tales. Si à Græcis ergo mutuati essent illam dictionem *Iac*, Græcam quoque flexionem retinuissent. Quod soliti sunt facere in omnibus vocabulis quæ à Græcis sumunt, ut & Arabes. Ex Scythico igitur Ἰὸκ vel Ἰὰκ, Græci fecerunt Ἴος, id est unus vel primus. Ita & pro Ἰωσὴφ, quia nulla apud eos dictio terminatur in Φ, dixerunt Ἰωσὴς. Ita pro *Bogud* Βόγος, ut alibi observavimus; pro Annibal, Ἀννίβας. Quia autem nulla habent vocabula in duplicem consonantem desinentia, ideo pro Barbarico & Scythico *Hepht* dixerunt, ἑπτὰ. Nam Persis هفت *Hepht* septem. Dixerit aliquis eosdem Græcos ἓξ scripsisse, non ἕξα, similiter cum Persis, Danis, Saxonibus, & aliis Septentrionalibus شش. Non mirum de isto, & hæc ratio est. Infinitas habent dictiones desinentes in Sigma. Priusquam apud eos Ξ littera esset inventa, & in Alphabetum Ionicum receptum, omnia verba terminata hac littera scribebant, per Κ & Σ. Hoc modo ΕΚΣ. Qui sibilus litteræ S, placuit Græcæ nationi. Ideo maxima pars nominum in sibilantem il-

lam

lam litteram definit. Ideo post substitutum unicum elementum quod suppleret vicem duorum K & Σ, plurima habuêre vocabula ea littera finita, ut Κρὲξ, Σάρξ, Φὺρξ, πρὸξ, & alia. Vt pro *Epht* Scythico fecerunt Ἑπτὰ addito Alpha, ita & in nominibus litterarum quas à Phœnicibus acceperunt, pro *Aleph* vel *Olaph* dixerunt Ἄλφα, pro *Beth* Βῆτα, pro *Daleth* Δέλτα, pro *Ioth* Ἰῶτα, pro *Kaph* Κάππα, pro *Heth* & *Teth* Ἦτα & Θῆτα, pro *Koph* Κόππα. Pro *Mem* & *Nun*, detractis litteris ultimis consonãtibus, Μῦ & Νῦ. Ita pro Μαριάμ dixerunt Μαρία. Alii alio modo Græcam illam vocem reddiderunt dicendo Μαριάμμη. Similiter pro *Schin* dixerunt ξῖ, detracto N. At pro *Samech* dempta cauda restabat *Sam*. Sed nullum vocabulũ iis definit in M. Ergo Σὰν maluerunt. Sic veteres & præcipuè Dores vocaverunt. Nam nomen Σῖγμα recens est. Quod & ipsum tamen corruptũ ex *Samech*. Ita ergo ἑπτὰ per additionem litterę Alpha factum ex *Hept* aut *Hepht*. Sic aliquando solent addere, aliâs detrahere litteras vel Syllabas, ut sonum sibi familiarem in verbis efficiant. Pro *Alpha* in nominibus numeralibus Scythicis interdum posuerunt, E. Nam quædam in hanc vocalem habuêre exeuntia vocabula, ut τόπε, ποτέ. Sic pro Πέμπ, dixerunt πέμπε. Germani Fünf, Anglo-Saxones antiqui *Fif*. Tauricæ Cherronesi incolæ *Fynf*. Belgæ *Vijf*. Ex quibus constat, antiquiores Græcos, quales Æoles

fuêre,

fuêre, qui in Thessalia post Hellenem sub Æolo filio ejus regnarunt, dixisse πέμπε, non πέντε. Pro utroq; Dores pronuntiarunt Πέγκε vel πέγκα, ut πόκα pro ποτέ. Inde Latinum *quinque*. Persicum huic accedit, پنج *Bengh*. Et sanè verisimile est ex ipsis Scythis alios *Fenf* vel *Fynf*, alios *Fengh* pronuntiasse. Nam in multis linguis G, F. & Vau invicem permutari solent. Eadem varietas dialectorum in nomine numeri *quattuor* cernitur. Τέσσαρες, Τέτταρες, πέττορες, κέττορες, *quattuor*. Hæc in Græcis, aut qui ab his descenderunt Latinis. Scythæ Tauricæ Cherronesi *Fyder* propius ad Græcum Æolicum πέτορες. Anglo-Saxones qui vicini Danis erant, priusquam in Angliam venirent, dicebant *Feouver*. Inde Angli insulani hodierni *Fouver*, Belgæ *Vier*, Persæ چهار *Ghiar*, pro *Fiar*. Nam & quidam Græcorũ pro digammate Æolico usurparunt *Vau*, alii simplex Gamma, nonnulli Sigma. Sunt qui solam aspirationem posuerunt, ut Attici. Exempli gratia, hi scribebant HEKATON, id est ἑκατόν. Vnde & H aspirationem pro singulari Nota qua significabatur numerus centum, ponere soliti. In eorum Alphabeto antiquo locum habuit eumdem, quem F, hoc est digamma Æolicum, & F Latinum. Et certum est illud digamma Æolicum aliquando sonum habuisse duplicis Gammæ, & ex eo nomen.

Poſtea mutato ſono in *Vau*, hoc eſt in V conſonantem nomen retinuiſſe priſcum. Hinc etiam Lacones pro duplici Gamma utebantur ſimplici, & falluntur qui putant Heſychium in eo erraſſe, dum plura vocabula, à littera Gamma incipientia producit, quaſi duplex Gamma acceperit pro ſimplici. Lacones ergo γεκατὸν ſcribebant, Æoles, ϝεκατὸν, Attici Ηεκατὸν, alii Βεκατόν. Nam pro Vau quidam ſcripſerunt B. Nonnulli Σεκατὸν. Nam & littera Sigma pro adſpiratione vel digammate quidam uſurparunt, ut Σελλοὶ pro Ἕλλοι. Quod Latinis perpetuum in his vocabulis quæ à Græcis acceperunt. Omnia quippe ferme quę incipiunt à vocali adſpirata, ea per S. ſcribunt loco adſpirationis. Vt Ὁλκὸς, *Sulcus*, Ὕλη *Sylva*. σκαπτὴ ὕλη, *Scapteſula*. Et hanc rationem afferri poſſe puto, cur digamma illud ſcribatur in antiquis monumentis eadem figura, qua S Latinum. Nam & vicem ejus vimque ſæpe exhibuit. In Alphabeto quoque Cophtico ſive Ægyptiaco, quod ex Græco totum expreſſum eſt, quà figuris quà appellationibus, hoc digamma vocatur *So*. In antiquis marmoribus pingitur ut Sigma Græcum quadratum, à qua figura non abludit Ægyptiaca. Interdum C Latinum pro illa adſpiratione uſurparunt. Hinc Latinorum *Centum* ex ἑκατὸν, *Cectorius* pro *Hectorius*, Hirnea *Cirnea*, de quibus nos alibi. E contrario in nominibus

Latinis

Latinis quæ ſua fecerunt gentes Septentrionales & Teutonicæ, pro C poſuerunt H. Vt Hallum pro collo, *Heafod* pro caput. Recentes idiotiſmi hodiernarum linguarum pro V conſonante paſſim G ponunt. Vt *gaſtare* pro *vaſtare*, & infinita ejuſmodi. Sic ergo Perſis Ghihar pro Fihar vel *Fier*. Quod Belgæ ſcribunt per *V* conſonantem *Vier*. Græci pro He quod in Perſico eſt, poſuerunt Sigma. Idque in medio dictionum ſæpe feciſſe reperiuntur, interdum ſuperſcripto illi Sigma pro adſpiratione, ut Μῶα Laconibus ſuperſcripto σ pro Μῶσα. At Anglo-Saxones & Angli pro illa adſpiratione duplex V poſuerũt dicentes *Feouuer*, aut *Fouuer*. Ita Δάυοι, Δάσυ & Δάαι iidem, ut ſupra notabamus. Hinc pro Πίσυρες Æolico dixerunt *Feouuer*, P in F mutantes, ut *Fyr* pro πῦρ, Fünf pro πέμπε. Ἐννέα Græcum non videtur eſſe primitivum nec originarium, ſed ex Scythico ſumptum quod brevius eſt, & proinde magis antiquum & nativum. Germanice *Neun*, Danice *Ni*, Perſicè *Ai Noh*. Græci addendo terminationem ſibi ſolitam νέα, & ἐννέα. Æoles νέβα. Vnde Latinum *Novem*. Anglo-Saxones, *Nigon*, Gamma uſurpantes pro digamma. Belgæ quoque *Negen*. Ex Latino potius illi hæc videntur accepiſſe quam ex Græco, aut Scythico, ἐννέα & *Noha* vel *Noh*. Sic *Seven* Anglorum & *Scefon* Anglo-Saxonum ex Romano potius quam ex Græco ἑπτὰ, aut

Scythico vel Persico *Hepht* sumptum videtur. Parthicum *Haset* pro octo, cui suam sibi in multis vocabulis sollennem terminationem addiderunt Græci, dicentes ὀκτώ. Sic Ῥῶ litteram vocarunt pro *Resc*. Plura alia vocabula apud eos in hunc sonum exeunt. Σαπφὼ, Ἰὼ Ἡρὼ, & similia. Omnia eorum verba in prima persona indicativi modi ita terminantur, & in aliis etiam flexionibus. Anglo-Saxones *Eahta* dicebant, Belgæ *Acht*, Dani *Otte*. Nemo dixerit Parthicum sive Scythicum ده *Deh* ex Græco δέκα effictum. Contra est. Quæcunque enim illæ linguæ Orientalium ex Græco mutuantur vocabula, integra ea repræsentant, non contracta nec abbreviata per apocopen. Certum quippe est, linguas omnes quæ monosyllabis constant, esse cæteris antiquiores. Multis abundavit monosyllabis antiqua Græca, cujus vestigia apud Poëtas qui antiquitatem affectarunt, remansere non pauca. Ἄλφι pro ἄλφιτον dixit Antimachus, non per ἀποκοπὴν, sed quia pro ἄλφι quod erat antiquum, & fortasse Scythicum vel Thracicum, Græci posteriores dixerunt ἄλφιτον. Sic ἔελ pro ἔελον apud Philetam vetustius & propius ab origine Ἧλ quam ἧλος pro clavo. Nam pro Ἧλ & Βὴλ Chaldaicis ἥλιον & Βῆλον fecerunt. Ῥὰ pro Ῥάδιον apud Sophoclem. Quod non esse per apocopen factum, descendentia inde nomina ostendunt, Ῥᾶον & verbum

bum ῥαίζω. Non melius iidem Grammatici ἔπῃ pro ἔπῳεgι καὶ ἀποκοπὴν ἐξενηνέχθαι apud Apollonium notarunt. Ἔπης antiquum eſt, pro quo poſtea κ῀ παραγωγὴν produ-ctum ἐπῦρ. Αἰ pro λίαν archaiſmum linguæ redolent, non per apocopen facta ſunt. Ita κρῖ apud Homerum & δῶ vetuſtiorem linguæ Græcæ characterem denotant, quam δῶμα & κρῖμνον, quæ per ſyllabæ adjectionem facta ſunt ex illis monoſyllabis. Certe illud δῶ affine eſt Scythico vel Parthico Γὼ vel γαῦ pro domo. Inde τὰ Γαυγάμηλα manſionem in Perſide Strabo interpretatur καμήλου οἶκον. Huic proximum Ægyptiacum χὼ, quod eſt θέσις vel κόσμος. Vnde nomen Ægyptii vel Thebæi regis Χωμηφθά. Quod Eratoſthenes Græcè vertit, κόσμος φιλήφαιστος. Nam Φθὰ eſt Vulcanus, ex quo Ἥφαιστον fecére Græci. Ita omnia verba antiquioris Græciæ aut maxima ex parte monoſyllaba aut diſſyllaba fuêre, quæ recens Helleniſmus additis ſyllabis protraxit. Ex Βῶ fecerunt Βαίνω, Βάσκω, & Βάζω. Ex Φῶ, unde Φῶς, Φαίνω. Ex δῶ, unde Latinum Do, δίδωμι, ex Θῶ quod eſt pono, τίθημι. Pro Φύγω Φυγγάνω. Pro τύχω, τυγχάνω. Pro χῶ quod eſt hio, χαίνω & χάσκω. Antiquum fuit νῶ, unde νώσασθαι poëtis cognoſcere. Poſtea fecerunt νώσκω, ex quo Latinum *noſco*, & γιγνώσκω. Λῶ idem eſt quod θέλω, unde λῆμα, voluntas. Λῶ etiã idem quod

 lavo,

lavo, quod postea λούω. Ζῶ duo significabat, & vivo, pro quo ζώω factum, & cingo, unde ζώννυμι exiit. Κῶ cubo, vel jaceo, antiquum, ex quo κέω & κείω, unde κείοντες & κεῖμαι. Σμῶ à quo σμῆμα, pro quo postea maluerunt, σμήχω, unde σμῆγμα. Ρ῾ῶ idem quod corroboro, unde Ρ῾ώσασθαι, & Ρ῾ώμη. Σῶ idem quod σώζω, illud antiquum, hoc recentius. Ζεύγω quoque vetustum, à quo Latinum jungo. Postea ζεύγνυμι pro eo receptum. Alia sexcenta sunt ad hanc formam. Immo numerari vix possunt.

CAPVT III.

SVMMARIVM.

Dores inter Græciæ dialectos maxime βραχυλόγοι. Inter Scythicas nationes Sinarum lingua maxime breviloquio gaudet. Turcarum vetustissimi Scythici populi dialectus differt à Parthica & Getica, Sarmaticaque. Cognationum nomina Græcæ, Persicæ & Germanicæ linguæ congruunt. Non solum Germanorum & Persarum proprium B *pro* Φ. *Græco ponere, sed & Macedonum & Thracum. Idem in nominibus partium corporis observatum. Græci* μ *&* β *sæpe confundunt, exempla. Idem notatur de nominibus avium. Qua ratione contigerit ut tanta cognatio intercedat inter Parthicam & Germanicam linguam, simulque nonnulla cum utraque habeat communia lingua Græcorum. Daæ. Parthi à Scythis orti. Præter nomina literarum & formas Phœnices etiam multas voces Græcis dederunt & loquendi genera.*

Dores

DOres inter Græciæ dialectos maxime βραχυλόγοι. Et eorum pręcipuè fuêre illæ ἀποκοπαί, & μονοσύλλαβα verba. Sub Doro primum eos coluiſſe Heſtiæotin Theſſaliæ regionẽ circa Oſſam & Olympum. Inde pulſi à Cadmeis tenuêre Pindum montẽ, & *Macedni* ſive Macedones tum vocati ſunt. Inter Scythicas nationes, Sinarum lingua maxime breviloquio gaudet, utpote quæ tota monoſyllabis fere conſtet. Plures in ea natione Scythica & Tartarica dialecti, vel potius linguæ in totum diverſæ. Conciliaſſet eos facile & miſcuiſſet commerciorum quæ inter ſe agitant, communitas, niſi alia ratione difficultatem quæ ex differentia ſermonis oritur inter contrahentes explicaſſent. Nam beneficio Characterum quos omnes etiam ἑτερόγλωττοι agnoſcunt atque intelligunt, minus laborarunt de percipienda & ediſcenda aliorum lingua. Sic ſuam quiſque retinuit. Ideoque plures in eadem natione ac regno remanſerunt inter ſe differentes. Ne ab externis per commercia contaminarentur, ut fieri amat, alia via providerunt, prohibendo ingreſſum alienigenarum, & eo modo mercaturam, vel permutationem mercium exercendo, quem auctores priſci ac recentes memorant. In reliqua Scythia tam Europæa quam Aſiatica numerus etiam fuit linguarum ab illis tribus quas ſupra memoravimus

vimus, diſcrepantium. Nam & Turcarum, vetuſtiſſimi Scythici populi dialectus differt à Parthica & Getica, Sarmaticaque. Colchorum & Georgianorum etiam ab aliis omnibus longe diverſa eſt, niſi quod plurima habet Græca admixta. Ἄριμα Scythis apud Herodotum idem eſt quod unus, & σποῦ quod oculus. Quod nulla Scythica lingua earum quas prædiximus, agnoſcit. Inde nomen Ἀριμασπῶν, nationis Hyperboreæ, quod unum oculum haberent. Ἀμάξαμπης nomē eſt fontis Scythici, quod eorum lingua ſonat, teſte Herodoto, ἱεραὶ ὁδοί. Iidem Scythæ eodem auctore Veſtam vocabant *Tabiti.* Terram *Apiam*, Neptunum *Tamimaſaden*, Apollinem *Oetoſyrum.* Quæ non poſſunt explicari ex iis linguis Septentrionalibus quarum hodie notitia habetur. Rectè ab his appellari Iovem Παπαῖον ſcribit Herodotus. Exiſtimavit nimirum ita ab illis appellari, quod eſſet πάππας, idem pater omnium. Hæc vox omnium fere linguarum tam Orientalium quam Occidentalium cōmunis. Nam & Perſicum eſt بابا *Baba* & دادا *Dada* Græcis Τάτας, Latinis *Tata.* Nec obliti ſunt eam in ſuum vocabularium referre, qui linguam aliquam eſſe matricem volunt, qua cognita cæteræ pateant. In aliquantis numero vocibus ea lingua cōſiſtit, extra quas nihil eſt quod ejus munere ſperare poſſimus

poſſimus in aliis linguis nos eſſe aſſequuturos. Nec in nominibus porro numeralibus quod parum eſſet, ea affinitas & cognatio trium linguarum Græcæ, Perſicæ & Germanicæ cernitur, ſed in vocabulis aliis infinitis. Ne quis fortuitò hanc συγκυρίαν & cõvenientiam putet accidiſſe. In cognationum appellationibus, principalia nomina in tribus his linguis congruunt, ut Πατὴρ Teutonicè Vater, Perſicum بدر *Badar.* Μήτηρ, Germanicè Mutter Perſice مادر *Madar.* Φρατὴρ Græcum antiquum, Germanicum *Bruder*, Perſicum برادر *Brader.* Et hoc non ſolum Germanorum & Perſarum proprium Β pro Φ Græco ponere, ſed etiam Macedonum & Thracum. Hinc Βέροια urbs pro Φέροια. Βάλακρος pro Φάλακρος. Nec dubito quin Græcum vetus Φρατὴρ iidem Macedones pronuntiarint, Βρατήρ. Sic Βρύγες populi, quamdiu in Thracia originis ſuæ loco manſere, ubi in Aſiam tranſierunt dicti ſunt à Græcis Φρύγες. Lingua Scytharum Cherroneſi Tauricæ *Fers* idem erat quod homo. Aliis hoc eodem nomine *Bers* vocabatur, hoc eſt *Barus* vel *Baro.* Ita enim hominem vocarunt, & quidem fortem & militarem, etiam ſtolidum & ferocem, ut apud Ciceronem aliquot locis accipitur; ex Græco Æolico Φηρὼν vel Φαρὼν, ut Φάρεα pro Φήρεα, hoc eſt Θήρεα, belluinis nempe præditus moribus

ribus & impetu valens ac mole ruens ſua, ut ſolent belluæ. Θυγατὴρ Græcum eſt, Æolicum θȣγατὴρ, Germanicum *Dochter*. Perſicum دختر *Dochter*. Παῖς Græcum, Æolicum cum Rotaciſmo & diviſione vocalium, quia diphthongos non habent, πάϊρ atque etiam πόϊρ, quia Alpha mutant in O. Perſicum پسر *Poſer*. Antiqui Latini *Por*, recentiores *Puer*. In nominibus partium corporis humani multa quoque pariant, ut πȣ̃ς Perſicè, پاي *Pai*. لب *Lab*, Labium, Græce λέπας quodcunque prominet, ut ſolent in vultu labra. *Lipam* vulgo vocamus ex Germanico vel Belgico. Ὀδȣ̀ς دندان *Dandam*, cui reſpondet caſus tertius Græcorum ὀδόντι. Belgice vocant *Tand*. گوش, ȣ̃ς. گلو Gula. Ὀφρὺς ابرو *Abru*. Μαςὸς, Perſice پستان *Poſtan*. Græci μ & β ſæpe confundunt, ut βύρμηξ, μύρμηξ. Perſicum eſt زانو *Zanu*, γόνυ. Zeta, Iota & Gamma fere eumdem habent ſonum. Alia plura à peritis illius linguæ poſſunt notari. In nominibus avium & quadrupedum plurima etiam ſimilia occurrunt, ut سار *Sar*, σαρὸς vel ψαρὸς ſturnus. Sic σίτλακος & ψίτλακος idem. Ψαγδὰς & σαγδὰς genus unguenti. Ἔποψ upupa, Perſicè quoque

que

que ſic vocatur. مور *Mur* Perſicè eſt formica, Græci inde κτ διπλασιασμὸν fecerunt μύρμηξ. Sic Ὤγυγον ſupra docebamus finxiſſe nomen propriũ ex Syriaco *Og*. Θύρα eſt janua, Germanice, Thür, Perſice در *Dar*, ut Delta & Theta invicem mutantur. آتش ignis, cui ſimilem eſſe Græcorum ἑστίαν docuit me vir hujus linguæ peritiſſimus, & omnis litteraturæ humanioris præter Mathematices diſciplinas eximiè gnarus, Iacobus Golius, quem honoris gratia nomino. تو *Tu* iidem Perſicè ex Æolico & Dorico τὺ dixerunt potius quam ex communi σύ. Quod fidem facit non ex Græco vulgari Perſicum expreſſum fuiſſe ſermonem, ſed utrumque ex eadem veniſſe origine. Nam & Germani *Tu* dicunt. Sic استخوان *Oſtichon* iidem Perſæ ſive Parthi dixêre pro oſſe, non ex communi Græco ὀστοῦν, ſed ex Æolico ὀστέβον. Nam β, γ, & χ invicem mutantur, & Lacones ὀστέγον dixiſſent, quibus gamma mos eſt ponere pro digamma. گرفتن Griphtē eſt capere, Græce γρίπιζειν, Germanice Greiffen, Belgicè *grijpen* استادن. Perſicum conſuevit cum Græco ἱστάνειν, ut & alia infinita quæ nunc attingere & commemorare non eſt animus, quia cum de re ipſa inter dictos conſtat, pluribus eam exemplis con-

confirmare non eſt neceſſe. Et quæ attulimus rudioribus inſtruendis ſufficiunt. Ad rem potius pertinet paucis hîc explicare, qua ratione contigerit ut affinitas & cognatio intercedat tanta inter Parthicam & Germanicam linguam, ſimulque nonnulla cum utraque habeat communia lingua Græcorum. De affinitate quidem linguę Græcæ & Germanicæ à Getis & Thracibus utrique nationi finitimis eam proceſſiſſe ſupra docuimus. Sed unde Perſis ſiue Parthis tam longe ad Orientem & meridiem verſus diſſitis, id potuerit contingere mirandum eſt. Non enim volumus à Græcis ea quæ Græca videntur habere vocabula, commerciorum ratione accepiſſe. Quãvis de multis id tuto queat affirmari, non tamen de omnibus poſſe certum eſt, vel uno hoc argumento. Nam infinitas habent voces Germanicas quæ in Græco non comparent. Vt in ludo calculorum *Roccam* vocant, quæ Germanica dictio eſt pro rupe. Niſi ex Græco Ῥωγὰς velis eſſe pro prærupto monte. Vnde & ἀπορρῶγες πέτραι & ῥωγάδες. Quod non abſonum eſt. Sed & flexio verborum & alia tam multa ſimilia ſunt in utraque lingua, ut videri queant ab eadem origine utraque fluxiſſe. *Dae* vel *Daci* in Orientali Scythia & in Occidentali cognomines fuêre gentes. Vt illi omnes porro Scythici populi errones & vagi ſemper fuêre, non eſt abſurdum credere

vel

vel hos in Orientem vel illos in Occidentem commeasse. Δάαι vocantur Scythæ non unius generis nec nominis, qui à Caspio mari Orientem versus porriguntur, & ad Parthiam usque pertinent. Herodotus inter Persidis gentes Nomadas Δάους recenset. Vt sunt cognomines Daorum sive Dacorum Europęorum, ita videntur ab illis deducti. Quod facile quis credat, si spectet desultorias migrationes & exerrationes istarum Scythicarum gentium. Quod idem & de Getis liceat dicere. Nam ut in Europæa Scythia vicini fuêre Dais sive Dacis, ita & Orientales Dai Massagetas habuêre vicinos. Quinimo *Massagetæ* genus Getarum fuisse videntur hoc cognomine distinctum, ut & *Tyrigetæ* & *Thyssagetæ*. Præterea quod etiam plurimum ad rem facit, *Parthi* non solum in ditione Persici imperii fuêre sic dicti, sed etiam in Illyrico, cujus urbs appellata est Πάρθος, cives Παρθινοί. Vt etiam Παρθυηνοὶ vocati qui in Perside habitarunt. Totum imperium Persarum à Caspio mari ad Persicum regnum pertingens, *Airan* ab ipsis Persis appellabatur. Inter varias & plures nationes quæ illi imperio subjectæ erant, *Persæ* etiam fuere, qui & *Parthi*, à Septentrione profecti, & Scythis orti. Parthi quoque in Macedonia, & regio Παρθίς. Stephanus, Καὶ Παρθίς, ἡ χώρα Μακεδονίας. Parthos quoque Ptolemæus in Macedonia

collocat. *Parthinorum* meminit Strabo cum *Brygis*, qui etiam populi Macedoniæ, Βρύγες aliter appellati, & iidem Φρύγες, poſtquam in Aſiam tranſierunt, καὶ Παρθῖνοι καὶ Βρύγοι. Eorum quoque mentionem habet Polybius inter populos Macedoniæ. Vt obſcurum ſit quomodo Parthi Orientales linguam multis vocabulis & rebus affinem cognatamque habuerint cum Græcis & Germanis. Sane conſtat habuiſſe, nec aliter id fieri potuiſſe quam ea ratione quam propoſuimus. A Getis nempe utrique pleraque ſermonis ſui mutuati ſunt. Dai & Orientales & Occidentales fuêre qui eâdem, ut veriſimile eſt, linguâ utebantur. Parthi etiam tam in Macedonia, quæ primos Græcos habuit, quam in Perſide ſedes habuêre. Hæc licet incerta utcunque videantur, ſatis tamen certum ex his colligi poteſt, linguam ut gentem Hellenicam à Septentrione & Scythia originem traxiſſe, non à meridie. Quo poſito & illud certiſſimo conſtabit, Peloponneſum, cum reliqua Græcia quæ extra Iſthmum, à Theſſalis ſive Macedonibus Græcis, populos, quibus exculta eſt, & urbes quibus inſtructa eſt, accepiſſe. Inde litteræ Græcorum, inde Muſæ Pierides, inde ſacrorum initia. Et Orphica quidem per Orpheum, qui Thrax fuit, ex urbe Pimplea vel Pimpla, à qua *Muſæ Pimpleides*, & ipſe Orpheus *Pimpleus vates* Apuleio. Inde etiam & Phrygia ſacra

matris Deûm, & Dionysiaca. Nam & Phryges Thracum ἄποικοι. Bacchum quippe cum Lycurgo qui Edonus ex Thracia fuit, conjungentes. τῶν ἱερῶν, inquit Strabo, τὴν ὁμοιότητα αἰνίττονται. Idem lib. x. antiquæ & Græcæ Musicæ auctores omnes oriundo Thracas fuisse perhibet, Musæum, Orpheum, Eumolpum & Thamyrin. Omnia denique sacra quibus Græci initiabantur, Μητρῷα Σαβάζια & alia, partim Θρᾴκια, partim Φρύγια fuêre, & hoc nomine etiam Thracia. Quod ad litteras attinet, non à Thracibus eas accepêre, sed à Phœnicibus per Cadmum, eodem ferme tempore quo Hellen filius Deucalionis in Thessalia regnabat, ut legitur in Chronico Marmoreo Arundelliano. Is Cadmus cum in Bœotiam primum appulisset quam Dores postea incoluerunt, procedente tempore inde migravit & in Illyriis consenuit cum uxore, mortemque ibi obiit. Ejus etiam ἀπόγονοι Thessaliæ partem occuparunt, ejectis inde Hellenibus Dorensibus, ut auctor est Herodotus. Ἐκ δὲ τῆς Ἱστιαιώτιδος, ὡς ἐξανέστη ὑπὸ Καδμείων, οἴκεεν ἐν Πίνδῳ Μακεδνὸν καλεόμενον. Musæ litterarum & Musicæ præsides, Thraces etiam fuerunt, qui Bœotiam olim incoluerunt, quique in ea regione Helicona Musis consecrarunt, & Hippocrenem fontem iisdem dedicarunt & antrum Nympharum Libethridum. Nam & ipsi iidem Thra-

ces Pieriam & Libethrum & Pimpleam iisdem Musis consecrasse perhibentur. Quæ à Pieribus loca olim habitata, ejectis iis postea tenuêre Macedones. Ἐκαλοῦντο δὲ Πίερες, ἐκλιπόντων δὲ τούτων Μακέδονες νῦν ἔχουσι τὰ χωρία ταῦτα. Præter nomina litterarum & formas Cadmæi Phœnices etiam multas voces Græcis dederunt, & loquendi genera. Et si hodie antiqua Græca lingua maneret, pluribus id testimoniis demonstrare liceret. Multa jam olim collegimus. Ex his est Βήνα & Bœotice sive Dorice βάνα pro muliere vel filia. Quod ex Hebraico est בנה. Cujus plurale solum retinent בנות. Ab illis ad Atticos vicinos & Phœnicia illa loquutio transiit, μανίαν μαίνεσθαι, φεύγειν φυγὴν, μέμψιν μέμφεσθαι. Sed de his alibi. Non enim hæc agimus.

CAPVT IV.

SVMMARIVM.

Lingua Græcorum multas pertulit mutationes. Antiqua quandiu intra fines Macedonum ac Thessalorum stetit in totum alia fuit. Eadem mutatio accidit in singulis dialectis. Lingua qua Pelasgi in Thessalia usi barbara fuit. Antiquissima Hellenum dialectus non multum dissona. Pelasgi linguam suam sæpe mutarunt. Græci sua fuerunt semper retinentissimi. Contrarium verum videri. Antiquissima in Thessalia originem accepit. Ea fons omnium aliarum Græciæ dialectorum: & postea κοινὴ appellata: antea ἑλληνικὴ dicebatur.

tur. Dicaarchi testimonium de dialectis. Thessalia omnino Helladi accensenda est. Posidippi comici versus. Auctores qui ea lingua usi. Antiqua Ionica dialectus eadem cum Attica. Thessalorum dialectus postea mutavit. Thessalica deinde dialectus peculiaris. Quinque Gracia dialecti differentes.

Lingua Græcorum ita fuit propria ipsis & peculiaris, ut tamen multa vocabula à Phœnicibus mutuata sit, plura à Getis & Thracibus. Nulla autem fuit lingua quæ plures pertulerit mutationes ac μεταπτώσεις, non solum in verborum flexionibus per varias dialectos, aliis atque aliis pro locorum ratione factis, sed etiam in ipsis verbis. Antiqua eorum lingua quamdiu intra fines Macedonum & Thessalorum stetit, in totum alia fuit. Hæc ἀρχαία Ἑλλὰς Aristoteli. In singulis etiam dialectis eadem mutatio contigit quod ad ipsa verba attinet. Græci antiqui πόρκον dicebant qui postea ὗς. Inde Latinis *porcus*. Λῆνος erat, pro quo postea ἔριον. Inde *Lana*. Infinita talia ad manum sunt, quæ non opus hîc percensere. Multa alia notavit Varro, ut de vocibus *Lepus* & *Puteus*. Plura Grammatici Græci & glossographi observarunt. Strabo refert aliquot populos, qui Macedoniæ nomini contributi erant, fuisse διγλώττους, hoc est duas linguas calluisse. Græcam nimirum, & alteram nescio quam Barbaricam, Thracicam nimirum vel

Geticam, sive etiam Illyricam. Hæc est lingua quâ Pelasgos in Thessalia usos esse tradit Herodotus, quos βάρβαρον φωνὴν emisisse dicit. Ἦσαν οἱ Πελασγοὶ βάρβαρον γλῶσσαν ἱέντες. Eâdem lingua loquutos illos olim fuisse dicit qua ii loquebantur Pelasgi, qui suo tempore Crestonam Thraciæ urbem habitabant. Καὶ γὰρ δὴ, inquit, οὔτε οἱ Κρηστωνιῆται οὐδαμοῖσι τῶν νῦν σφέας περιοικεόντων εἰσὶν ὁμόγλωσσοι, οὔτε οἱ Πλακιηνοὶ, σφίσι δὲ ὁμόγλωσσοι. Antiquitus tamen Thessaliam hos Pelasgos tenuisse, & sic dictos qui eam incolebant regionem Græcos, priusquam Ἕλληνες ab Hellene dicerentur, videtur innuere Thucydides. Hæc enim illorum ejus verborum sententia: Καὶ τὰ ἔθνη δὲ ἄλλα τε καὶ τὸ Πελασγικὸν, ἐπὶ πλεῖστον ἀφ' ἑαυτῶν τὴν ἐπωνυμίαν παρέχεσθαι. Nimirum Pelasgi vocabantur priusquam de suo nomine Ἕλληνας nuncupasset Ἕλλην Deucalionis filius. De Γραικοῖς nihil ille habet, quos alii auctores sic vocatos volunt, antequam vocarentur Ἕλληνες. Certe & Pelasgos partim Thracica, partim Græca antiqua loquutos lingua constat. Et potest verisimiliter dici antiquissimam Hellenũ dialectum non multum à Thracica fuisse dissonam. Potestque fieri, ut Pelasgi in alias oras migrassent, cum retinuissent priscum sermonem, non intellectos fuisse à Græcis, qui pæne omnia jam in sermone suo mutaverant. Qui ἔλαιον exempli gratia vocabant

cabant lanam, quomodo intelligere potuerunt eos qui λῆνος eam rem vocabant? Atque ita de cæteris. Pelaſgos autem pleraque Thraciæ & Helleſponti loca tenuiſſe auctores memorant. Nam & Imbrum eos incoluiſſe conſtans fama eſt. Strabo omnium qui in Hellade regnarunt antiquiſſimos fuiſſe ſcribit lib. VII. Οἱ δὲ Πελασγοὶ, inquit, τῶν περὶ τὴν Ἑλλάδα δυναστευσάντων, ἀρχαιότατοι λέγονται. Linguam ſuam hos ſæpe mutaſſe dicit Herodotus, & Græcam pro barbara edidiciſſe, cum Græci ſuæ ſemper fuerint retinentiſſimi. Quia quam ab initio habuerunt, eam ſemper cuſtodierunt. Quod mirum ab eo ſic dici, cujus contrarium videtur veriſſimum. Τὸ δὲ ἑλληνικὸν, inquit, γλώσσῃ μὲν ἐπείτε ἐγένετο αἰεί κοτε τῇ αὐτῇ χρέεται, ὡς ἐμοὶ καταφαίνεται εἶναι. At mihi contrà videtur. Nam ab antiquæ linguæ forma & ſono in tantum receſſerunt progreſſu temporis, ut alia dici queat. Vt nihil dicam de dialectorum differentia, quæ quaſi rami ab uno trunco prodeuntes, non eamdem tamen ſervant faciem. Sed de his adhuc infrà. Nunc hoc volumus, linguam antiquiſſimam & primitivā Græcorum in Theſſalia & Macedonia initium & originem accepiſſe. Primi Ἕλληνες dicti qui Theſſaliam incolebant. Ibi Ἑλλὰς urbs & regio vocata, cum adhuc nulla alibi cognoſceretur Ἑλλάς. Eorum Theſſalorum ſive Macedonum Ἑλλήνων propria & peculiaris

ἑλληνικὴ dialectus, quæ fons & origo ac principium ſtatui debet omnium aliarum Græciæ dialectorum. Hæc etiam eſt quæ poſtea κοινὴ appellata. Grammatici de Dialectis, inter alias hujus appellationis, qua κοινὴ dicta eſt, rationes, eam etiam adferunt, διὰ τὸ ἀπὸ ταύτης ἄρχονται, ὡς ταύτης οὔσαι πᾶσαι. Hoc quidem verum. Non tamen hæc cauſa eſt quare κοινὴ vocata ſit. Tum hoc nomen meruit ubi deſiit eſſe dialectus, & cœpit omnium Græcorum communis fieri. Cum dialectus eſſet, & quidem propria ἑλλήνων in Theſſalia conſiſtentium, & Macedonia, cùm ſoli Ἕλληνες proprie dicerentur qui eas provincias incolebant, tùm Ἑλληνικὴ vocabatur. Tum Ἑλληνίζειν dicebatur, non de iis qui optime loquerentur Græcè, ſed de his qui eo modo ſermocinabantur quo Theſſali & Macedones, quibus proprium nomen erat Ἕλληνες. Hoc diſertè teſtatus eſt doctiſſimus auctor Græciæ Dicæarchus in eo libro, cui titulum fecerat, Βίος Ἑλλάδος. Docebat in eo Ἕλληνας proprie vocatos olim qui in Theſſalia degebant. Eos primos genere & lingua Græcos fuiſſe. Τὸ Ἑλληνίζειν ita eorum peculiare fuiſſe, ut τὸ Ἀττικίζειν Atticorum: Δωρίζειν Dorum: Αἰολίζειν Æoliorum: & Ἰωνίζειν Ionum. Sic quinque ibi dialectos recenſet, Ἑλληνικὴν, Ἀττικὴν, Δωρικὴν, Αἰολικὴν, & Ἰωνικὴν. Hæc ejus verba ſunt, ut in iis fragmentis quæ nobis reliqua fecit injuria temporum

porum, hodie ſcripta extant: Ἕλληνες μὲν γὰρ, inquit, εἰσὶν οἱ τῷ γένει καὶ ταῖς φωναῖς ἑλληνίζουσιν ἀφ' Ἕλληνος. Ἀθηναῖοι δ' οἱ τὴν Ἀττικὴν κατοικοῦντες. Ἀττικοὶ μὲν εἰσὶ τῷ γένει, ταῖς δὲ διαλέκτοις Ἀττικίζουσι. ὥσπερ Δωριεῖς μὲν, οἱ ἀπὸ Δώρου, τῇ φωνῇ δωρίζουσιν. Αἰολίζουσι δ' οἱ ἀπὸ Αἰόλου. Ἰάζουσι δ' οἱ ἀπὸ Ἴωνος τοῦ Ξούθου φύντες. Ἡ οὖν Ἑλλὰς ἐν Θετταλίᾳ ἦν, ὅτε ποτὲ ἦν, οὐκ ἐν τῇ Ἀττικῇ. *Hellenes ſunt, qui genere & ſermone Helleniſſant, ab Hellene. Athenienſes vero, qui Atticam regionem incolunt. Attici quidem origine ſunt, voce autem Atticiſſant. Ita Dorienſes qui à Doro dicti ſunt, ſermone Dorico utuntur, ut Æolico Æolii ab Æolo. Similiter & Ionicam uſurpant dialectum Iones ab Ione Xuthi filio denominati. Fuit igitur tempus cum Hellas hoc nomen haberet in* Theſſalia *ſita, non in Attica.* Paucis interjectis adhuc diſertius & apertius eadem confirmat, ſi tamen aliquid clarius ſupradictis dari poteſt: Ἑλλὰς μὲν οὖν, inquit, ἐστὶν ὥσπερ μικρῷ πρότερον εἰρήκαμεν, ἣν ὁ Διὸς Ἕλλην ἔκτισεν, ἀφ' οὗ τὸ Ἑλληνίζειν τὴν προσηγορίαν εἴληφεν. Ἕλληνες δ' οἱ ἀφ' Ἕλληνος. *Hellas, ut paulo ante diximus, quem Iove natus Hellen condidit, à quo* Ἑλληνίζειν, *id eſt Græce loqui denominationem accepit. Hellenes igitur ab illo Hellene.* Et paulo poſt: Ἡ δὲ καλουμένη νῦν Ἑλλὰς λέγεται μὲν, οὐ μέντοι ἐστί. Τὸ γὰρ Ἑλληνίζειν ἐγὼ εἶναι φημὶ οὐκ ἐν τῷ διαλέγεσθαι ὀρθῶς, ἀλλ' ἐν τῷ γένει τῆς φωνῆς. αὕτη ἐστὶν ἀφ' Ἕλληνος, ἡ δ' Ἑλλὰς ἐν Θετταλίᾳ κεῖται. Ἐκείνους οὖν ἐροῦμεν τὴν Ἑλλάδα κατοι-

κατοικεῖν, καὶ ταῖς φωναῖς Ἑλληνίζειν. Quæ nunc autem vocatur Hellas, sive Græcia, sic dicitur potius, quam est. Nam τὸ Ἑλληνίζειν, id est Græco sermone uti, non in rectè loquendo positum esse dixerim, sed in genere sermonis. Hic ab Hellene nomen habet. Hellas autem in Thessalia sita est. Eos igitur Hellenas sive Græcos dicemus, qui illam Hellada incolunt, eosdemque Ἑλληνίζειν, id est Hellenico sive Græco sermone uti. Disputat eo loci Dicæarchus contra eos qui negabant Thessaliam esse Greciæ. Quomodo, inquit, Græciæ non esset, sive *Helladis* cum antiquitus *Hellas* sic proprie dicta, in Thessalia sita foret, & Ἕλληνες dicerentur Thessaliæ populi, nondum communicato hoc nomine cæteris Græciæ ita postea appellatæ populis? Εἰ δὲ καὶ κατὰ τὸ ἴδιον τοῦ γένους, τῆς Θετταλίας ἡ Ἑλλάς ἐστιν, δίκαιον καὶ κατὰ τὸ κοινὸν, ὡς νῦν ὀνομάζονται Ἕλληνες, τῆς Ἑλλάδος αὐτὴν εἶναι. *Si ergo secundum generis proprietatem Thessaliæ Hellas est, & juxta communitatem, ut hodie mos est Hellenas appellari, Helladi eam adscribi justum est.* Argumentum ejus hoc tale est. Si proprie olim dicta Hellas Thessaliæ fuit, cum nulla alia præter hanc Hellas appellaretur, quando nunc communi appellatione universa Græcia ita nuncupatur; Thessaliam Helladi accenseri par est. Citat deinde versus Posidippi comici, qui Athenensibus succenset quod & urbem suam & linguam proprie Ἑλληνικὴν dici debere contenderent. Apud eum

loquitur fortassean Thessalus vel Macedo quidam, ita ad se τὸ Ἑλληνίζειν Græcè loqui, pertinere contendens, ut Ἀττικίζειν erat proprium Atticorum:

Ἑλλὰς μὲν ἐστὶ, πόλεις δὲ πλείονες,
Σὺ μὲν Ἀττικίζεις, ἡνίκ' ἂν φωνὴν λέγῃς
Σαυτοῦ τι, οἱ δ' Ἕλληνες Ἑλληνίζομεν.
Est Græcia una, populi sed sunt plurimi.
Vt tu Atticissas, dum tua lingua uteris,
Ita Græcissamus nempe qui Græci sumus.

Ex his apparet ætate Dicæarchi adhuc Ἑλληνίζειν proprie usurpatum de peculiari τῶν Ἑλλήνων dialecto, qui Macedones vel Thessali erant. Hæc prima & vetustissima Græciæ dialectus, è qua cæteræ ceu ex fonte derivatæ sunt. Ea lingua antiquissimi quique auctores usi sunt, quà pedestres quà poëtæ. Orpheus, Musæus, Pherecydes, Hellanicus & alii, qui memorantur antiquissimi Græci scriptores. Non enim illi Ionicè, nec Atticè, nec Æolicè, nec Doricè dicuntur scripsisse. Græce ergo scripserunt, id est Ἑλληνικῶς, sive Ἑλληνιστί. Enimvero Pherecydis aliquot testimonia citat Clemens, quæ non alia dialecto scripta sunt quam communi. Citatur & in his verbis ab Apollonii Scholiaste, quæ paucis exceptis quibus Ἰωνίζειν videtur, omnia ex communi dialecto characterem præferunt. Ἐπειδὴ Κάδμος κατῳκίσθη ἐν Θήβῃσι, Ἄρης δίδοι αὐτῷ καὶ Ἀθηναίη τοῦ ὄφιος τοὺς ἡμίσεις ὀδόντας, τοὺς δὲ ἡμίσεις Αἰήτῃ,

Αἴγλη, καὶ ὁ Κάδμος αὐτίκα ἀπείργει αὐτοὺς εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἄρεως κελδύσαν, καὶ αὐτῷ ἀναφύονται ἄνδρες ὡπλισμένοι· ὁ δὲ Κάδμος δείσας βάλλει αὐτοὺς λίθοισιν. οἱ δὲ δοκέοντες ὑφ᾽ ἑαυτῶν βάλλεσθαι κτείνουσι δὲ ἀλλήλους καὶ θνήσκουσι, πλὴν πέντε ἀνδρῶν, Οὐδαίου, Χθονίου, Ἐχίονος, Πέλωρος, καὶ Ὑπερήνορος, καὶ αὐτοὺς ὁ Κάδμος ποιεῖται πολίτας, κατοίκισας αὐτοὺς ἐν Θήβαις. Attici etiam veteres, ut Ariſtophanes Comicus, & alii antiquæ Comœdiæ auctores illis uſi ſunt, λόγοισι, Θήβησι, δοκέοντες, & aliis ejuſmodi. Et ſane antiqua Ἰωνικὴ eadem fuit cum antiqua Attica dialecto, ut infra docemus ex Strabone. Quæ duæ dialecti olim non ſolum affines, ſed eædem, adeo ut unam conſtituerent dialectum. Communi poſtea appellatæ, quam volumus eandem fuiſſe cum priſca Ἑλληνικῇ, prorſus conſimiles & compares fuêre. Nec obſtat quod lapſu temporis Theſſalorum & Macedonum, quos auctores fuiſſe contendimus antiquæ linguæ Ἑλληνικῆς, quæ & communem peperit, dialectus mutavit. Id factum admixtione aliorum Græciæ populorum, qui ex Macedonia & Theſſalia primum profecti, ubi linguam cum ſolo & cælo mutarũt, poſtea reverſi ad patrias ſedes, & originis ſuæ terras, corruptum in eam intulerunt ſermonem, ut Dores. Caranus enim Peloponneſiacæ multitudinis dux in Macedoniam regreſſus, Macedonum regum originem fundavit. Theſſa-

liam,

liam similiter sæpius Dorici & Æolici generis homines ex aliis Græciæ locis venientes insederunt, qui linguæ indolem depravarunt, & in peculiarem ac τοπικὴν dialectum deflexerunt. Nam & Θετταλικὴν dialectum inter τοπικὰς recenset Apollonius, cui & ἴδιον χαρακτῆρα assignat. Vt τεοῖο pro τέο ἔκτασιν esse Thessalicam ait. Vide illum in tractatu de Pronomine. Sed & Thessalica esse dicebat Aristarchus, Αἰολεῖς ἐμῶ, σῶ, ὧ, ἢ ἐμοῖο, σοῖο, οἷο, ἤτοι μετὰ διαιρέσεως τὸ ι προσέλαβον, ἢ Θετταλικαί εἰσιν, ὡς καὶ Ἀριστάρχῳ ἤρεσκεν. Sic & Thessalica inter dialectos speciales & locorum peculiares. Quæ tamen inter γενικὰς Græciæ non est numerata, utpote ex aliqua earum quæ generales habitæ sunt mutuata & mixta, cum antiquissima Thessalica eadem esset cum prisca Ἑλληνικῇ, cui hoc nomen proprie adhæserat. Macedones quoque aliquas ἰδιότητας habuerunt, ut illam quam passim auctores affirmant, qua φ in β mutabant, ut Βερενίκην pro Φερενίκη dicebant. Ideo & Ἕλληνας Iosephus alicubi distinguit ἀπὸ τῶν Μακεδόνων, ut infra notamus. Cum hæc ita sint, certum tamen est linguæ Ἑλληνικῆς ita proprie appellatæ, & sub Κοινῆς appellatione à cæteris quattuor dialectis distinctæ, originem penes Thessalos, & Macedones extitisse, quia Thessali olim proprie dicti sunt Ἕλληνες. Vnde τὸ Ἑλληνίζειν, ut ait Dicæarchus de dialecto

eorum Ἑλλήνων peculiari, non de recta Græce loquendi ratione, ut postea obtinuit. Et propterea τὸ Ἑλληνίζειν distinguit ἀπὸ τοῦ Ἀττικίζειν, quod apud posterioris ævi auctores idem censetur. Sed & ἀπὸ τοῦ Δωρίζειν, Αἰολίζειν & Ἰωνίζειν illud Ἑλληνίζειν æquè separat, ut ἀπὸ τοῦ Ἀττικίζειν. Sic quinque statuit illo pacto Græciæ dialectos differentes, Hellenicam, Atticam, Doricam, Æolicam, & Ionicam. Hellenica sive Macedonica omnium reliquarum matrix. Ab ea enim prodierunt. Per migrationes enim & colonias filiorum Hellenis, in diversas scissa est dialectos illa primitiva Hellenum Thessalorum lingua. In quibus μετοικεσίαις non mirum est contigisse, ut sonus vocis, & sermonis character mutaretur, ut fit dum in alieno solo plantæ satæ degenerant, & aliam formam induunt, gustumque vel odorem diversum referunt, ex mutato terræ genio.

CAPVT V.

SVMMARIVM.

Attica primis temporibus & Ionica eadem fuit. Strabo tantum quatuor dialectos agnoscit. Attica vetus minimum distabat ab Hellenica Thessalorum antiqua. Dorus longius dissidet. Herodotus scribit multis prius circuitionibus vagatos esse Dorienses priusquam eam regionem insedissent. Dorus lingua ita πλατειάζει ut Syriaca, Alpha in fine vocum ejus index. Bœoti Æoles

les fuerunt. Megarenſes erant Dores, teſte Ariſtotele. Dorienſes duplicis generis. Æolicam & Doricam priſco tempore fuiſſe unam & eandem dialectum, teſte Strabone. Pindarus ſcripſit Dorica dialecto, ipſe tamen Æolicã vocat. Achæi & Hellenes qui PhthiotinThesſaliæ incolebant Æolici generis fuere. Æolii linguam in Bœotia mutarunt. Syris tibia Abuba. Multa Græciæ loca nomen à planta aliqua quæ in iis abundabat nomen acceperunt.

ATtica primis temporibus & Ionica eadem fuit. Nam terra Attica primum *Ionia* appellata eſt ab *Ione* Xuthi filio, Hellenis nepote. Qui Xuthus à patre Hellene miſſus ad novas ſedes quærendas, Atticam tenuit, & ductâ Creusâ uxore, Erechtei filia, Athenarum regis, condidit Tetrapolim Atticæ, Oenoen, Marathona, Probalinthum & Tricorythum. Strabo de dialectis Græciæ, quas quattuor tantum facit, τούτων δὲ αὐτῶν τεσσάρων οὐσῶν τὴν μὲν Ἰάδα τῇ παλαιᾷ Ἀτθίδι τὴν αὐτὴν φαμέν. Καὶ γὰρ Ἴωνες ἐκαλοῦντο οἱ τότε Ἀττικοί. *Harum dialectorum, quæ quattuor ſunt, Ionicam cum antiqua Attica eamdem eſſe dicimus. Nam & Ionum nomen geſſerunt priſci Attici.* Non hoc iſtis eum puto velle, Ionicam, quali uſus eſt in conſcribenda hiſtoria Herodotus, fuiſſe eamdem cum priſca Attica. Minime hæc ejus mens, nec verum dixiſſet, ſi ita ſenſiſſet. Priſca Attica & Ionica eadem fuit lingua, quia & ipſi Attici Iones ſunt appellati ab Ione Xuthi & Creuſæ filio.

filio. Tum igitur ut unus erat populus Attici & Iones, ita eadem lingua Attica & Ionica. Et ſane Attica illa vetus minimum, ut videtur, diſtabat ab Hellenica Theſſalorum antiqua. Nam & Attica recens qualis viguit ſub oratoribus, qui rempublicam Athenienſium moderabantur, etiamnunc longe ſimilior antiquæ Hellenicæ, & communi dialecto cernitur quam quælibet aliarum. Cujus rei hæc ratio poteſt reddi. Cum Attica ſatis vicina ſit Theſſaliæ non longo circuitu digredienti Xutho finibus Theſſalicis, opus fuit, ad obtinendam eam regionem. Sic non magnam mutationem paſſa eſt Atticorum veterum lingua, quæ ex proximo accepta eſt. Et veriſimile eſt minus adhuc receſſiſſe ab originali veterem Atticam, quam illam qua ſunt oratores uſi. Dixerit aliquis propinquiorem eſſe Doridem Theſſaliæ, utpote Parnaſſo circumjacentem. Atqui Doris longius ab Hellenica diſſidet ſono vocis & ſermonis forma, quam alia quævis ex reliquis. Reſpondeo nos neſcire qualis fuerit lingua Dorienſium cum eam regionem Doro duce occuparunt. Et probabile eſt minime tum diſcrepaſſe à primigenia Theſſalica. Quinimo quidam auctores affirmant Deucalionem ipſum in illis partibus regnaſſe, non in Phthia Theſſaliæ. Sic ſcribit auctor Chronici vetuſtiſſimi Arundelliani. Præterea Herodotus tradit, multis prius circuitionibus vagatos

gatos esse Dorienses priusquam eam regionem insedissent. Nec omnino quidem meminit in illis Doriensium errationibus, Doridis regionis circa Parnassum ab illis occupatæ. Primùm regionem circa Ossam & Olympum tenuisse eos scribit. Deinde inde ejectos à Cadmeis habitasse in Pindo. Inde transisse in Dryopida circa Oetam. Postremo in Peloponnesum venisse, & Doriensium nomine tum vocari cœpisse. Si non sunt Dores appellati priusquam in Peloponnesum commigrarunt, verisimile est ex Peloponneso rursus digressos occupasse loca circa Parnassum, & toti ei regioni nomen Doridis inde hæsisse. Ita potuerint multis illis vagationibus linguam suam corrupisse. Sed ponamus statim eos à Thessalia petiisse loca illa circa Parnassum sita. Non est credibile, sic prima migratione immutatum eorum fuisse sermonem, ut non agnosceretur, præsertim cum non adeo longe à finibus patriis discessissent. Aliud majus contigisse arbitror quod eam linguam innovarit, sonoque & sermone aliam fecerit, quam primo erat. Suspicor id per Phœnicum cum Cadmo adventum esse factum. Cum enim in Bœotiam appulerit Cadmus sub idem ferme tempus quo Hellen in Thessalia imperium obtinebat, litteras suas non solum ei regioni & vicinæ Doridi vel Phocidi, quam nondum tunc fortasse occu-

parant nec nominarant Dorienses, dederunt. Sed etiam vocis Syriacæ sonum donarunt, quæ ita πλατειάζει, ut Doris. Nam omnia fere nomina ejus in Alpha desinunt, quæ littera πλατειασμὸν in lingua facit, quæ voces sic terminatas cum hiatu pronuntiat. Inde ille hospes in Ἀδωνιαζούσαις Theocriti Lacænis mulieribus exprobrat illum oris πλατειασμὸν in loquendo, ὅτι πλατειάσδοισιν ἅπαντα. Enimvero sive Dores post Cadmi appulsum in Bœotiam, regionem Parnasso subjectam insederunt, sive ante quam eo adventaret, certum est à Syriaca mutuatos esse sonum illum vocis πλατειαζούσης. Si Dores eo commigrarunt post Cadmi adventum, non potuerunt loquelam jam inditam indigenis insitamque evellere. Quinimmo ipsi coacti sunt illum sonum hiantem adsciscere. Si Doribus jam ibi stabilitis supervenêre Phœnices Syri, facile cum litteris, & plerisque Syriacis vocibus etiam oris sonum & pronuntiationem lato hiatu faciendam, invexisse in loquelam incolarum putandi. Hinc & omnes fere Alphabeti litteræ eodem sono terminantur. *Alpha*, *Beta*, *Gamma*, & cætera. Nam Bœotos à Cadmeis Phœnicibus litteras accepisse constat, reliquos porro Græcos à Bœotis. Atqui Bœoti, opponet aliquis, non Dores, sed Æoles. Verum est hoc quidem, atque ita Græci scribunt. Ἐν μὲν τοῖ Δωριεῦσιν Αἰτωλοί. Ἐν δὲ Αἰολεῦσι

λέγουσι Βοιωτοί. Ἐν ᾗ τοῖς Ἴωσιν Ἀθηναῖοι. *Inter Dorienses Ætoli. Inter Æolios Bœoti. Inter Iones Athenienses.* Et Strabo lib. VIII. tradit omnes extra Isthmum, exceptis Atheniensibus, Megarensibus, & qui circa Parnassum habitabant Doriensibus, etiam suo tempore Æolios dici solitos. Athenienses in his Atticè loquebantur. Dores Parnassii utique Doricè. At Megarenses erant Dores, Aristotele teste in libro de Poëtica his verbis: Διὸ καὶ ἀντιποιοῦνται τῆς τε τραγῳδίας καὶ τῆς κωμῳδίας οἱ Δωριεῖς. Τῆς μὲν κωμῳδίας οἱ Μεγαρεῖς, οἵ τε ἐνταῦθα, ὡς ἐπὶ τῆς παρ' αὐτοῖς δημοκρατίας γενομένης, καὶ οἱ ἐκ Σικελίας, ἐκεῖθεν γὰρ ἦν ὁ Ἐπίχαρμος. Duplicis generis Dorienses commemorat, quos fuisse vult auctores & inventores Comœdiæ, Megarenses nimirum qui Comœdiam sibi vindicant, & Siculos auctore Epicharmo quem priorem fuisse vult Chonnida & Magnete. Opponentibus igitur Bœotos Dorici generis non fuisse sed Æolici, respondeo, Æolicam & Doricam prisco tempore fuisse unam & eandem dialectum, teste eodem Strabone ibidem: τὴν μὲν Ἰάδα τῇ παλαιᾷ Ἀτθίδι τὴν αὐτὴν φαμέν. Τὴν δὲ Δωρίδα τῇ Αἰολίδι. Omnes in eo conveniunt Pindarum scripsisse Dorica dialecto. Ipse tamen eam Æolida vocat, Ode prima Olympionicarum: Ἐμὲ δὲ στεφανῶσαι κεῖνον ἱππικῷ νόμῳ Αἰολίδι μολπᾷ χρή. Hoc igitur inde constat,

 anti-

antiquam Æolida eamdem fuiſſe cum Doride, & præcipue in Europa. Sic Bœotiæ Æolis eadem fuit cum Doridis vicinæ dialecto. Eam ergo Bœotiorũ dialectum quæ Æolica dicebatur, & vicinæ Phocidis Doridi ſimilis omnino fuit, talem reddidit Cadmæorum è Syria ἐπιμιξία. A Bœotis ad finitimos Dorienſes Parnaſſi περίχωρον incolẽtes, tranſiit idem character. Potuit etiam fieri ut iidem Cadmei Doridem quoq; & Phocidem occuparint cum Bœotia. Nam & Iſtiæotin Theſſaliæ invaſerunt expulſis inde Dorienſibus; qui Doro duce Pindi montana petierunt & coluerũt, ut Herodotus auctor eſt. Bœotia ipſa Καδμηὶς dicta à Cadmo. Stephanus: Ἐκαλεῖτο ἡ Ἀονία καὶ Μεσσαπία, καὶ Ὠγυγία, καὶ Καδμηίς. Æoles è Theſſalia in eam trajecerãt, vel Macedonia. Sola quippe hæc regio ex Græcis ad tria pertinebat maria, incolaſque habebat alios Peloponneſo contraverſos, & Siculum Adriaticumque Pelagus reſpicientes: partim Ægyptum & Cyprum aliaſque inſulas proſpectantes: partim etiam verſus Euripum & Macedonicum Theſſalicumque mare tendentes. Inde facilis, ut ex proximo è Theſſalia in Bœotiam trajectus. Et primos in eam pervectos conſtat Æoles. Nam Achęi & Hellenes qui Phthiotin Theſſaliæ incolebant Æolici erant generis. Æolus quippe natu major Hellenis filiorum, cæteris ad novas quæritandas ſedes digreſſis, in Theſ-

ſalia

ſalia ſolus remanſerat, ut à Græcis traditur, & patrium ibi regnum obtinebat. Poſt tamen inde etiam Æolii egreſſi in varias Græciæ partes, ut in Bœotiam & Peloponneſum. Eorum lingua quamdiu ſubſtiterunt intra Theſſaliam, eadem forteaſ fuit cum Hellenica & Theſſalica. In Bœotia eam mutarunt ad formam qua Dorica eſt, ex Syrorum Phœnicum contagione ſive ibi repertorum, ſive poſt ipſos eodem pervectorum. Hi non ſolum nomina Phœnicia multis Bœotiæ locis indiderunt, ut jam obſervatum eſt à doctis, ſed ipſam Bœotiam denominarunt *Ὠγυγίαν*, quaſi Ὠ'-*βυβίαν* vel Ἀ'*βυβίαν* à calamo auletico, qui ibi plurimus naſcitur prope Orchomenum. Syri tibiam vocant *Abuba*, אבובא. Quod nomen etiam Arabes eodem ſignificatu retinent. Β autem & Γ Æoles ſæpe invicem permutant. Sic pro *βλεφάρῳ* dicunt *γλέφαρον*. Et *γλήχωνα* Attici qui eſt *βληχὼν*, pulegium. Ita ergo *Ὠγυγία* Bœotia pro Ὠ'*βυβία*, à calamo tibiali. Syros autem, ut Ægyptios, auleticæ maxime addictos fuiſſe Syræ *αὐλητρίδες* quorum mentio frequens in veterum ſcriptis, abunde monſtrant. Hinc argumentum Poëmatis Virgiliani; *Copa Syriſca*, quæ aſcaule flabat. Nec propterea mirum Syros ei regioni nomen dediſſe à copia naſcentis in ea calami, cujus ſtudioſi erant Quod etiam accidit in multis Græciæ locis, ut à planta aliqua quæ in iis

abundabat, denominarentur: ut Ἐρικῦσα, Φοινικῦσα, Οἰνῦσα, Κύπρος, & alia. Ὀρχομενὸς ipse lacus inde nomen videtur accepisse, quasi qui dum moveretur saltaret, ad harundines tibiales, quas plurimas habuit adsitas. Ὤγυγον quemdam more suo hariolantes Græculi somniarunt, qui Thebas condiderit, quas à Cadmi posteris constitutas liquet, cum ipse Cadmus statuerit Καδμίαν Thebarum ἀκρόπολιν, ut inter auctores constat. Hoc utique verum, nisi dicamus id potius esse quod supra pro verisimili attulimus. Si ὤγυγος nomen Græcum est pro antiquo, hæc significatio nominis Syriaci fuerit quod habuit Cadmus. Nam Κάδμος idem quod antiquus. Nisi quis velit verum nomen ipsum Cadmi fuisse עוג *Og*, & per διπλασιασμὸν *Ogog*. Inde Ὤγυγος.

CAPVT VI.

SVMMARIVM.

Æolii qui Peloponnesum aliquando occuparunt, non multum diversa à Doriensibus dialecto usi videntur. Arcades & Elei Æolici generis fuêre. Doris & Æolis eadem fuit in Europa priscis temporibus. Locorum & Vrbium diversitas differentiam etiam Characterum inducebat in unaquaque dialecto. Æolis in Asia. Æolica qua Sappho, Corinna, Alcæus cecinere. Iones in Asia quoque dialectum mutarunt. Ionica lingua qui scripserint. Veterem Epirum & Ætoliam

teliam ille πλατειασμὸς Syriacæ linguæ pervasit. Elei fuerunt Æolici generis.

Aeolii porro qui Peloponnesum aliquando occuparunt, non multum diversa dialecto à Doriensibus qui ibi quoque sedem ceperunt, usi videntur. Nam & Æolicam linguam in ea provincia prævaluisse scribit Strabo, qui tamen affirmat, videri omnes Δωρίζειν διὰ τὴν συμβᾶσαν ἐπικράτειαν, ob Doriensium dominationem. Non Doriensium eminentia fecit ut omnes dicerentur Δωρίζειν, quamvis Æolico uterentur sermone, sed quia Dorica lingua & Æolica non differebant, propter illam συμβᾶσαν Dorum ἐπικράτειαν, Δωρίζειν potius dicti sunt quam Αἰολίζειν. Arcadas & Eleos Æolici fuisse generis certum est, & hoc ipsum tradit Strabo. Duæ illæ præcipuè fuêre nationes Peloponnesi, quæ & parum commercii cum Dorici generis hominibus habuerunt, Arcades quidem quod montana incolerent, Elei quod sacri Iovi Olympio haberentur & pontificium omne haberent Olympiorum agonis. Hos ambo populos Αἰολιστὶ loquutos esse asserit. Alios mixta ex duabus usos, Dorica & Æolica magis aut minus Αἰολίζοντας. Et tamen eistimatos omnes Δωρίζειν διὰ τὴν συμβᾶσαν ἐπικράτειαν. Incertum est utrum intelligat ἐπικράτειαν linguæ an ipsius gentis Doricæ. Ex uno tamen consequitur ferme alterum.

rum. Hoc autem absurdum, quod ait Strabo. Præcipuæ duæ nationes Peloponnesi Æolicè loquebantur, alii magis aut minus ad Æolicam loquelam accedebant. Et tamen Δωρίζειν omnes reputabantur. Vnde hoc? Nomen Doricæ linguæ potius obtinuisse videtur propter illam ἐπικράτειαν, cum tamen Æolica & Dorica Peloponnesi diversæ non essent dialecti. Quidam in ea pæninsula Æolicè purius loquebantur, alii corruptius, vel quod verius est, nonnulli antiquam linguam Æolum qualem ex patria attulerant, magis integram conservarant, alii magis depravata utebantur. Vt ut sit, Doris & Æolis eadem fuit in Europa priscis temporibus, cum tamen certum sit jam tum per ea tempora non eadem usos esse Doride vel Æolide, Ætolos, Bœotos, Megarenses, & Peloponnesi Arcades atque Elios, Laconicosque. Locorum & urbium diversitas differentiam etiam characterum inducebat in unaquaque dialecto. Æolicam nihil aliud à Dorica divisit, quæ antea eædem essent, quam Æoliorum in Asiam commigratio. Ibi regionem occuparunt quæ Mysia ante dicebatur, multasque urbes ad Hellespontum condiderunt, ut Smyrnam, Cymon, Larissam, Myrinam, & alias quæ sunt in Lesbo insula. Æolis ab his tota ea provincia nuncupata, cui undecim urbes tribuit Herodotus. Propria hujus Asiaticæ Æolidi, Æolica

lica lingua fuit. Hæc erat Æolica qua Sappho, Corinna, Alcæus cecinêre. An hæc erat Æolicà quæ θȣγατὴρ ſcribebat & pronuntiabat, & πȣ́κα pro πύκα, & δάυιον pro δαΐον, & Ϝελένη pro Ἑλένη? Certè Sappho, quæ hac Æolica uſa eſt, ita loquutam ſcimus teſtimonio veterum. Bœotis tamen in Æoliis Europæis hunc characterem tribuit Apollonius, quos tradit ȣ̈μες ſcripſiſſe pro ὕμες, quod reliquorum erat Æolum. Αἰολεῖς, inquit, ὕμμες, ὔμμες ἐν δευτέρῳ Σαπφῶ. Οἱ δὲ Βοιωτοὶ μετὰ διφθόγγȣ ȣ, ȣ̈μες δὲ κομισθέντες. Citant tamen Grammatici ex eadem Sappho θȣγατήρ. Iidem Bœoti ε in ι vertebant. Vt θιὸς pro θεὸς, teſte eodem Apollonio. Inde Laconicum Σιὸς. Æolica certe Europæorum Græcorum eadem primò cum Dorica fuit ideoque Doricæ potius nomen meruit quam Æolicæ, quamvis Æolii genere eſſent, qui ea uterentur, ut Ætoli, Thebani, Bœoti, Megarenſes, Lacones & alii. Eadem hæc ratio ſeparavit Ionicam ab Attica vetere, quæ una eademque cum ipſa olim erat. Nam poſtquam Iones duce Neleo profecti Athenis eam partem regionis in Aſia maritimæ, quam prius Cares, & Leleges incolebant, occupavêre coloniis ſuis, linguæ eorum ſonus cum ſolo mutatus eſt. Duodecim in ea ora urbes condidêre, quorum tamen omnium, nec idem linguæ character fuit, ut infra dicemus. Hæc *Ionia*

dicta

dicta regio, & ab ea *Ionica* vel *Ias* dialectus propriè meruit appellari, qua multi ſcriptores poſtea hiſtorias compoſuerunt, ut Hecatæus & Herodotus: Sed & Philoſophi Medicique eadem lingua ſcripſerunt, ut Democritus & Hippocrates. Sic quattuor dialecti Græciæ antiquitus ad duas γλωικας referebantur, cum Ionica eadem eſſet cum Attica, & Æolica cum Dorica. Sed quæri poteſt cur Atticam adeo Megaridi & Bœotiæ vicinam non afflaverit à Cadmeis Phœnicibus labes, quæ ulteriores etiam pervaſit. Nam & veterem Epirum quæ Doricè loquebatur, & Ætoliam ille πλατειασμὸς Syriacæ linguę per incolatum Cadmeorum pervaſit. Regionis natura & ſitus, & ingenium incolarum pingue, multum ad eam rem contuliſſe poſſunt videri. Bœoti in craſſo aëre nati, & ipſi pinguiore ingenio, vaſto etiam ore, ut rudes & agreſtes omnia pronuntiare ſoliti. Quare facilius receperunt illum πλατειασμὸν Syriacum ac retinuerunt. Quod & de Megarenſibus dici poteſt. Attici autem ut ſubtiles & acuti ex genio ſoli, quod erat gracile, & aëris temperie, qui purior, rotundo ore, & deducto ſono, non tam vaſto quam Megarenſes aut Bœoti, verba pronuntiabant. Quod ad Ætolos attinet haud ſcio an hæc cauſa afferri queat ipſorum πλατειασμοῦ & Δωρισμοῦ. Cũ Ætolos ex Elide à Salmoneo Epeorũ & Piſatûm rege pulſos in Ætoliam

toliam pervenisse & eam obtinuisse, & à se nominasse tradat Ephorus apud Strabonem lib. VIII. postea Æoles cum Bœotis è Thessalia ejectos eodem advenisse & communiter cum Eleis regionem tenuisse. Sed Bœoti etiam, id est Cadmei, Thessaliam aliquando obtinuerunt. Quod & confirmat Herodotus, qui Græcos sive Hellenes ex Estiæotide Thessaliæ regione ab eis expulsos narrat. Sic ergo Ætoli & Æoles simul & Dores fuerint, immo utroque modo Æoles. Nam Elei fuère Æolici generis. Et Varro, si rectè memini, quodam loco Æolios fuisse Ætolos narrat. Stephanus tamen Ætolos inter Dorienses numerat, ut Bœotos inter Æolios. Sed facile id solui potest. Cum una eademque tunc fuerit Dorum & Æolum lingua, Dores simul & Æoles Ætoli fuerint: Æoles genere, Dores lingua, cum utrique populi eadem lingua in principio usi fuerint. Certè & vicina Parnasso Doris, in qua Delphi, eumdem cum Bœotis sermonem usurpabat, quos Bœotos tamen Æolios constat fuisse. Vnde liquet, Æoliorum & Doriensium simul linguam à Cadmeis Phœnicibus ad eam formam, quæ dialectum hanc separavit ab antiqua Hellenica Thessalorum vel Macedonum, fuisse adulteratam.

CAPUT VII.

SUMMARIUM.

Potentissima ratio divisionis dialectorum Græciæ. Græcia priusquam à Græcis incoleretur, à variis gentibus barbaris fuit habitata: quas Hellenes non ejecerunt sed poliverunt. Iones Athenis profecti Carum consuetudine dialectum suam corruperunt. Æoles quoque in Asia ex Mysorum & Phrygum barbarie puritatem sermonis corruperunt. Dorica lingua alia evasit in Creta, alia in Peloponneso. Barbari qui Peloponnesum incolebant omnia in literam ῥῶ desinentia solebant proferre: hæc pronuntiatio à Doribus Peloponnesi recepta. Etiam ab Eretriensibus. Attici in medio dictionum sæpe Rho pro sigma usurparunt. Latini quoque Rotacismum receperunt. Galli multi hodieque r & ſ confundunt in medio dictionum. Cretensis Dorica diversa ab aliis Doricis: Ejus ratio. Strabonis locus emendatus. Attica à Barbaris habitata antequam Hellenes in eam venirent. Græca lingua minimum mutavit in Attica: accepit tamen ex natura loci & incolarum indole quasdam proprietates. Lingua qua Attici utebantur tempore Solonis vix intellecta ætate Lysiæ. Strabonis sententia male à Xylandro versa.

SEd una eſt potentiſſima ratio divisionis dialectorum Græciæ ab una principali & primitiva, quam nunc reddam. Conſtat ex Ephoro quem Polybius optime dixit ſcripſiſſe de rebus Græcanicis, de origine urbium Græcarum, cognationibus, migrationibus Graiorum, deque eorum

eorum auctoribus & ἀρχηγεταῖς, Græciam priusquam à Græcis incoleretur, à variis gentibus barbaris fuisse habitatam. Græci sive Hellenes à Thessalia orti, diversis temporibus, alia atque alia Græciæ sive Helladis ab ipsis ita dictæ, loca occuparunt. Non ejiciebant veteres incolas barbaros, sed una cum his permixti degebant, eosque erudiebant ac polibant. Quod & disertè tradidit Thucydides cum dixit Græcos ἑαυτοὺς ἐπάγεσθαι ἐς τὰς πόλεις ἐπ' ὠφελείᾳ αὐτῶν. Sic lingua eorum mutata est. Prout enim erant barbari cum quibus unà & inter quos sedes ceperant, ex eorum indole sonum & formam nativi sibi sermonis invertebant, sive pervertebant potius. Ita Iones Athenis profecti cum eamdem linguam haberent cum Atthide prisca, quæ haud multum degeneraverat ab Hellenica, statim ac versari cum Caribus βαρβαροφώνοις ceperunt, & Lelegibus, loquelam suam planè ἐξεβαρβάρωσαν. Tunc pro ἑαυτῆς dixerunt, ἑωυτῆς. pro λόγοις λόγοισι. pro θαῦμα θῶμα. pro Πηλείδου, Πηληΐδεω. Θωυμαστὸν pro θαυμαστόν. Κρηδίη pro Καρδία. Δεσπότεα pro δεσπότην, & alia infinita quæ barbariem olent. Nam & ἀπ' ἧς dixerunt pro ἀφ' ἧς, Ἀπέλεσθαι pro ἀφέλεσθαι. Quod barbaricum est. Ita enim Scytha apud Aristophanem pronuntiat, πυλάξη pro φυλάξῃ. Παίνεται pro φαίνεται. Κεπαλὴ pro κεφαλή. Ita Iones ubi oram Asiæ

maritimam quam Cares obtinebant, occuparunt, ἀξιαπηγητὸν pro ἀξιαφηγητὸν pronunciarunt. Vbi adſpirabant antea, adſpirare deſierunt, & contra. Inde ἐνθεῦτεν fecerunt pro ἐντεῦθεν. Κύθερα pro χύθερα.. Infinita denique alia in ſuo ſermone immutarunt, & ad barbaricum ſoni & loquelæ genium deflexerunt, quæ docentur ab his qui de ea dialecto ſcripſerunt. Eodem prorſus modo & Æoles qui eandem cum Doribus dialectum habuerunt cum in Europa habitabant, ubi in Aſiam tranſmigrarunt, ex Myſorum & Phrygum, barbarie puritatem ſermonis corruperunt. Nam totam illam regionem quæ ab Homero Τρωικὴ appellatur, occuparunt, ad quam demum poſt varios & longos errores pervenêre, ut narrat Strabo lib. XIII. & aliis locis. Tum pro θυγατὴρ cœperunt pronuntiare θυγατὴρ, λιγυρὸς pro λιγυρὸς, βρόδον pro ῥόδον, ὄππατα pro ὄμματα, ὄνω pro ἄνω, Σπάδιον pro στάδιον, Πέρραμος pro πρίαμος, & alia infinita ejuſmodi, quæ diverſam Aeolicam ab Dorica conſtituerunt. Nam & proſodiam etiam inſtituêre contrariam Doricæ. In quo genere maxime ſolent barbarica & extranea pronuntiatio diſcerni. Sic Dorica eadem lingua alia evaſit in Creta inſula, alia in Peloponneſo. Quod barbari qui Peloponneſum incolebant omnia in litteram ρῶ deſinentia ſolerent proferre, hæc etiam pronuntiatio à Doribus

Pelo-

Peloponnesi recepta est, quæcunque cum litera Sigma apud Dores reliquos in fine efferrentur, littera canina terminata enuntiantibus. Vt Τιμόρθεορ, Μιλήσιορ in decreto Ephororum apud Boëthium. Ita & σκληρυτὴρ dicebant, ἀκκὸρ pro ἀσκὸς, & πόϊρ pro παῖς. Inde Latinum *puer*. Eretrienses hoc nomine traduxerunt veteres Comici. Vnde Ἐρετριακὸν ῥῶ apud Athenæum. Sed Eretrienses ab Eliensibus, quorumerant Coloni, id imbiberant. Strabo de Eretriensibus lib. x. Ἐποίκους δ᾽ ἔσχον ἀπ᾽ Ἠλίδος, ἀφ᾽ οὗ καὶ τῷ γράμματι τῷ ῥ πολλῷ χρησάμενοι οὐκ ἐπὶ τέλει μόνον τῶν ῥημάτων, ἀλλὰ καὶ ἐν μέσῳ κεκωμῴδηνται. Sic Πελαργοὺς dicebant quos Græci Πελασγούς. Sed & Attici in medio dictionum sæpe Rho pro Sigma usurparunt, Ἄῤῥεν dicentes pro ἄρσεν, τύῤῥις pro τύρσις, θάῤῥος pro θάρσος. Latini non solùm in fine vocum, sed etiam in medio hujusmodi Rotacismis usi sunt. Cum enim antiqui apud eos dicerent, *Arbos*, *Labos*, postea dixerunt, *Arbor* & *Labor*. In medio dictionum antiquitus ubique & passim scribebebant, *Nymphasum*, *Musasum*, & similia, quia Græci Æoles, à quibus orti, loco aspirationis plerumque ponebant Sigma, ut supra ostendimus, præcipue in concursu duarum vocalium. Ut Νυμφάων pro νυμφῶν. Inter duas illas vocales quidam collocabant adspirationem. Æoles qui nunquam adspirabant, partim

tim

tim Νυμφάζων dicebant, partim Νυμφάϝων. Inde Romani primo ſcripſere Nymphaſum, poſtea *Nympharum*, & ita in cæteris. In aliis multis Ῥωτακισμὸν illum adhibuêre, dicendo *plurima* & *plures* pro antiquo, *pluſima* & pluſes, *Lares* pro priſcis Laſibus. Lacones è contra cum antiquitus illo ῥῶ Eretriaco omnes ferme voces terminarent, poſtea id mutarunt, ut apparet ex decreto Ephororum, quod factũ ad exſcindendas nervias quas antiquæ lyræ adjunxerat Timotheus. In eo decreto omnes voces in Sigma deſinentes, finiuntur littera canina. Quod Ariſtophanis ætate non amplius apud eos in uſu fuit, ut ex eodem Comico conſtat. Hodieque Galliæ populi quidam ſolent has litteras confundere in medio dictionum. De quibus alibi. Cretenſis Dorica alia eſt à reliquarum regionum Doricis propter populos inſulæ veteres incolas. Hinc αὖζος dicebant pro ἄλσος, ἀεὶς pro αἰέν. Ἔβα pro ἔχ, τὸς pro τοὺς, ὠνομένος pro ὠνουμένους ἐπικοσμόντες pro ἐπικοσμοῦντες: Τὸς κάρπος pro τοὺς κάρπους, & alia quæ alibi notamus. Alia etiam habuit ἰδιώματα de quibus non hic eſt dicendi locus. Ita ergo & Hellenes Æolii qui Bœotiam occuparunt, quæ à barbaris populis tenebatur, quibus ὕαντες erat nomen, unde ὗς Βοιωτία in proverbium ceſſit, linguæ veteris genuinam indolem ea gratia corruperunt, partim etiam propter ἐποίκους Phœnicas Syros, à qui-

à quibus litteras, vocabula multa, & alium prorſus linguæ genium mutuati ſunt. Iidem Phœnices Cadmei, eorumque poſteri varia Græciæ loca peragrarunt, ut Phocida, Parnaſſo ſubjectam regionem quæ Doris dicta eſt, Ætoliam ſi forte, & Epirum, certè Illyrida, etiam Theſſaliam. Atticam non feruntur tenuiſſe. Ideo proprium, & à Dorico diverſum habuêre linguæ Characterem. Hanc ipſam regionem Barbari etiam populi antequam in eam Græci adveniſſent, inhabitarunt, Thraces nempe cum Eumolpo, teſte Strabone. Herodotus etiam Pelaſgos dicit. Strabo ex nominibus barbaricis priorum ejus regum, id etiam colligi ait. Καὶ ἀπὸ τῶν ὀνομάτων δὲ, inquit, ἐνίων τὸ βάρβαρον ἐμφαίνεται, Κέκροψ, καὶ Κόδρος, καὶ Αἶκλος, καὶ Κόθος καὶ Δρύμας καὶ Κραναός. Sic enim ibi legendum non Κρινανός. Hæc omnia tamen nomina non ſolum Græcum habent ſonum, ſed etiam ſignificationem. Nam Κέκροψ videri poteſt dictus, cui eſt ὄψ κρεκὸς, facies avis ita nominati. Κόδρος pro Κυδρός. Nam & Æoles has litteras invicem mutabant, ut ὄνυμα pro ὄνομα. Αἶκλον eſſe Græcæ originis arguit vox ἔπαικλον. Δρύμας ex δρυμὸς factum nomen proprium. Κραναὸς idem quod aſper. Vnde & Κραναὴ χώρα. Sed & Attica ſic appellata. Vt ut ſit, certum tamen eſt, Atticam fuiſſe habitatam à barbaris antequam Græci ſive Hellenes è Theſſalia profecti in

 cam

eam ventitassent. Id contigit, ut supra docuimus, haud longe à temporibus primi Cecropis. Græca lingua minus degeneravit in Attica ab antiquo sono & forma, quam quælibet reliquarum trium. Recepit tamen & ipsa ex natura loci & incolarum indole quasdam proprietates, quibus effectum est, ut diversa dialectus exiret à primigenia Hellenica. Nam ξῖ pro σ posuit in multis vocabulis, cujus sonus βαρβαρικώτερος est, quam litteræ Sigma. Hinc ξυμβάλλω, ξύμβολον, ξυγγραφὴ, & alia. T pro σ scribit in plerisque dictionibus, τεῦτλον dicendo pro σεῦτλον. Γλῶττα pro γλῶσσα. N mutat in Lambda. Vt λίτρον pro νίτρον, ἀλάβαστρον pro ἀνάβαστρον. Multis aliis gaudet idiomatis, quæ lingua communis, & Hellenica non agnoscit. Potuit & ex commercio & frequentia advenarum istam formam loquendi adsciviſſe cum antiqua Atthis longè alia foret, & propius ad primitivam accederet, immo eadem prorsus cum ipsa esset. Quod non est à vero alienum. Constat enim ex Lysia, linguam qua Attici utebantur Solonis tempore, vix intellectam fuisse sua ætate. Magna certe sui parte erat immutata, ut ex quadam ejusdem Lysiæ oratione liquet, in qua aliquot verba è variis Solonis legibus explicat, quæ tunc non intelligebantur. Mirum vero Strabonem scribere, eam causam esse immutatæ in Atticis & Doribus linguæ, quod
solum

ſolum ſterile & aſperum colerent, & ea gratia cum nullis miſcerentur extraneis, raroque ad eos peregrini adventarent. Hæc ejus verba ſunt lib. VIII. ubi de dialectis Græciæ agit. Καὶ τοὺς Δωριέας ἢ ὀλίγους ὄντας, καὶ τραχυτάτην οἰκοῦντας χώραν εἰκός ἐστι τῷ ἀνεπιμίκτῳ παρατρέψαι τὴν γλῶτταν, καὶ τὰ ἄλλα ἔθη πρὸς τὰ μὴ ὁμογλωὲς, ὁμογλωεῖς πρότερον ὄντες. Hoc abſurdum falſumque in verbis Græcis cum videret Xylander, contrariam eis verſione ſua ſententiam affinxit. Sic enim reddidit: *Ac probabile eſt Dorienſes dum pauci eſſent, ac ſolum aſperrimum colerent, eo quod aliis non permiſcerentur, linguam ſuam retinuiſſe, ad ejus ſocietatem alios quoque cognatos ſuos pertraxiſſe.* Nihil minus quam hoc verba Strabonis Græca tinniunt. Id enim volunt, niſi tota ea in aliam formam invertas: *Ac probabile eſt Dorienſes, cum pauci eſſent, & aſperrimum ſolum colerent, eo quod aliis non permiſcerentur, linguam pervertiſſe & alios mores & conſuetudines immutaſſe præter reliquorum Græcorum inſtituta, quibus antea non genere tantum, ſed etiam moribus & lingua cognati & affines erant.* Hic ſenſus Strabonis. Idemque de Athenienſibus ſubjungit, eandem cauſam aſſignans, cur linguam & inſtituta immutarint, quod nullis nempe expetitam præ glebæ gracilitate, & ſterilitate tellurem exercentes, minime patuerint advenarum incurſioni, ſed ſemper intacti manſerint, adeo ut pro terræ

genuinis haberentur. Τόδ᾽ αὐτὸ καὶ Ἀθηναίοις συνέβη, λεπτόγεων τε καὶ τραχεῖαν οἰκοῦντας χώραν, ἀποφῆναι μὲν εἶναι καὶ αὐτόχθονάς νομισθῆναι, διὰ τοῦτο φησὶν ὁ Θουκυδίδης, κατέχοντας τὴν αὐτὴν ἀεί, μηδενὸς ἐξελαύνοντος αὐτούς, μήδ᾽ ἐπιθυμοῦντος ἔχειν τὴν ἐκείνων. Nulla mendi ſuſpicio poteſt eſſe in illis quæ præceſſerunt de Dorienſibus, nec proinde locus eſt contrariæ ſententiæ aliqua conjectura introducendæ, qua legatur, ut videtur correxiſſe Xylander, εἰκός ἐστι τῷ ἀνεπιμίκτῳ μὴ παρατρέψαι τὴν γλῶτταν. Nam quæ ſubtexuit de Athenienſibus, planè conſonant, & poſt Athenienſium & Dorienſium ſimilia exempla concluſionem talem ſubnectit. Τοῦτο τοίνυν αὐτὸ καὶ τοῦ ἑτερογλώττου καὶ τοῦ ἑτεροεθνοῦς αἴτιον ὡς εἰκὸς ὑπῆρξε, καίπερ ὀλίγοις οὖσι. Quæ cauſa eſt ut gens aliqua ſeorſim linguam habeat, & mores? Nempe τὸ ἀνεπίμικτον. Certe hanc rationem affert cur Dorienſes linguam mutarint, ac ſermonem inſtitutaque ſuæ gentis, id eſt Græcanicæ reliquerint. At quis neſcit è contrario ἐπιμιξίαν advenarum & alienigenarum in cauſa eſſe, cur patria ſimul lingua cum moribus deſeratur, & in oblivionem adducatur exteris undique confluentibus, qui corruptelam inducunt? Aliquo tamen pacto, & alio reſpectu τὸ ἀνεπίμικτον cauſa eſt τοῦ ἑτερογλώττου καὶ τοῦ ἑτεροεθνοῦς. Nam dum vicini mutant linguam ſuam per extraneorum ἐπιμιξίαν, natio illa

τὸ

τὸ ἀνεπίμικτον conservat, sensim ἑτερόγλωττος & ἑτεροεθνὴς evadit. Non tamen causa est in ipsa gente quæ cum finitimis non permiscetur, sed in illis quæ admittunt externa commercia, & illa coluvie patria instituta cum lingua pervertunt. Hodieque certum est montanos Africæ & Mauritaniæ populos aliam omnino linguam habere quam illos qui plana & maritima habitant. Nec Punicè loquuntur, nec Arabice, nec Romane. Vnde fides fit linguam eam retinuisse, qua utebantur ante adventum Phœnicum. Arabes auctores qui de plantis scripserunt, sæpe nomina plantarum Africanarum ex eo sermone antiquo Afrorum commemorant. Hoc idem de aliis locis affirmare est. Nempe ubique terrarum, qui à mari remoti sunt, & montana asperaque incolunt, quo nulli aut rari mercatores conveniant, eos retinentissimos esse priscæ linguæ diutissimeque eam custodire. Atqui dicet aliquis, tales Doridis incolas fuisse constat. Asperrimam quippe, Strabone teste, habitarunt regionem. Non eandem porro conservasse linguam quam ex patria Thessalia attulerant, certum est. Vnde igitur illis hæc mutatio sermonis accidit? Strabo dicit, ἐκ τοῦ ἀνεπιμίκτου. Certe & ἀνεπίμικτοι fuêre, & linguam mutavêre. Ergo τὸ ἀνεπίμικτον statuendum est in illis αἴτιον τοῦ ἑτερογλώττου. Hæc videtur fuisse Strabonis sententia & argumen-

aliarum, Hellenica. quinque in totum fuere dialecti cum matrice. Strabo tantum quatuor numerat suo ævo. Creta insula lingua magis Æolica quam Dorica. Sicilia Dorisabat ut & tota illa ora Italiæ, cui majoris Græciæ nomen inditum. Plutarchus quoque tantum quatuor dialectos recenset: uti & Apollonius Alexandrinus: τὴν κοινὴν non posuere inter dialectos, quia non erat cujusquam populi propria. Tempore Strabonis nulla erat provincia aut populus qui Communis nomine censeretur, ἑλληνὶς multo minus κοινή. Duæ dialecti τοπικαί, Macedonica & Thessalica. Alexandri M. ætate per totum Orientem didita est lingua Macedonica: successores ejus in Syria & Ægypto eam adeo fundarunt, ut præ patrio eorum sermone prævaluerit. Verum multis modis vitiata: multos quoq; idiotismos traxit. παρεμβολὴ pro castris vox Macedonum Alexandrinorum: ῥύμη, quæ vox tamen è communi ducta. Per Romanos lingua Græca adhuc impurior facta. Tandem factum ut tollerentur omnes dialectorum differentiæ & uniformis facies Græci sermonis per universam Græciam diffunderetur, eaque corruptissima. Dialecti definitio apud Veteres criticos. Μετάπλασις quid sit in verbis & linguis. Alia dialecti definitio à Philopono vitiata. Barbaris non esse dialectos voluerunt Græci. Brevior dialecti definitio. Totidem dialecti quot nationes. Conclusio generalis.

ATticam linguam δημοτικὸν fuisse scribit Plutarchus, ideoque ea præcipue usum esse Homerum, qui omne genus dialectos in poësi sua usurpavit. Non ea tamen causa quod δημοτικὸς sit, eam plurimum frequentavit, sed quod propius ad antiquam & genuinam

Hellenicam qua Muſæus & Orpheus uſi ſunt, accederet. Idcirco & Ionicam frequens adhibuit, quia eadem cum vetere Attica, & ſic utraque minimum ab Hellenica deflectens, ævo illo quo Iones Atticam tenuerunt, priuſquam Ioniam multis urbibus conditis in Aſia denominaſſent, quæ Ionicam dialectum ſeparatam ab Attica dedit. De dialectis quæ apud Homerum: μάλιστα δὲ τῇ Ἀτθίδι διαλέκτῳ κέχρηται, καὶ γὰρ ἐπίμικτος ἦν. Strabo ad ſumma duo genera revocat dialectos Græciæ vulgares, duaſque eas antiquitus docet fuiſſe, Atticam ſive Ionicam, & Æolicam, quæ & Dorica. Sed dicere debuit, horum duûm generum unum ἀνωτάτω fuiſſe, ex quo duo illa quaſi rami ex uno trunco, emanarunt. Nempe Hellenicam ſive Macedonicam. Vt enim Græcia à Macedonia & Theſſalia incipit, ita linguarum omnium ac dialectorum Græciæ principium ab Hellenica Macedoniæ & Theſſaliæ ortum eſt. Vna fuit ab initio dialectus Græca, eaque, ut dixi, Hellenica ſive Theſſalica, vel Macedonica. Poſtea in duos veluti ramos diducta, duas peperit, Ionicam & Æolicam. Diviſio deinde alia ſubſequuta eſt, & hæ duæ congeminarunt, Ionica quæ eadem cum Attica erat, ab ea diſtincta eſt, ut Dorica ab Æolica, cum prius eſſent eædem. Nulla ulterior facta dialectorum Græciæ diviſio. Quinque fuerunt in totum, id eſt quat-

tuor cum matrice. Strabo quattuor tantum numerat, & ſuo tempore non plures fuiſſe autumat per totam Græciam notas differentes dialectos. Sic enim ſcribit lib. VIII. quo Græciam deſcripſit : ἐπὶ τούτοις μὲν οὖν πολλὰ ἔθνη γεγένηται. Τὰ δ' ἀνωτάτω τοσαῦτα ὅσας καὶ διαλέκτους παρειλήφαμεν τὰς ἑλληνίδας, τούτων δ' αὐτῶν τεσσάρων οὐσῶν, τὴν μὲν Ἰάδα τῇ παλαιᾷ Ἀτθίδι τὴν αὐτὴν φαμέν. Multas eſſe gentes Græciæ dicit, ſed in genere totidem numerari oportere quot ſunt dialecti. Quattuor autem eas eſſe. Ergo omnes Græciæ gentes ad quattuor genera ſumma & appellationes poſſe revocari. Aut enim Atticos eſſe, aut Iones, aut Æolios, aut Dorienſes. Nulla ergo fuit in Græcia gens quin aut Attici generis fuerit, aut Ionici, aut Æolici, aut Dorici. In Europa extra Iſthmum, teſte eodem Strabone, exceptis Athenienſibus, Megarenſibus, & qui vicina Parnaſſo habitabant, Dorienſibus, cæteri omnes Æolii genere fuerunt. Athenienſes enim Attici vel Ionici generis. Megarenſes Dorici, qui & Dorice loquebantur. Intra Iſthmum duo genera præcipue fuêre, Æolicum & Doricum. Sed Doricũ ita prævaluit, ut omnes intra Peloponneſum Doricè loqui exiſtimarentur. In Aſia pœnè omnia coloniæ Æolienſium & Ionum occupaverant, & ab oris maritimis quas primi inſederant uſque ad interiora proceſſerunt. In

insulis ipsis partim Æolica, partim Ionica dialectus frequentabatur. In quibusdã & Dorica, siquidem Cretę insulæ linguam Δωρικὴν fuisse Grammatici volunt. Ego Æolicam magis esse opinor. Quod & alibi adstruam. Sicilia Dorizabat, ut & tota illa ora Italiæ cui Majoris Græciæ nomen inditum est. Nullus itaque in Græcia locus, nullus populus extitit quin ejus sermo ad harum quattuor dialectorum aliquam referri possit, sive purus esset ex una qualibet, sive mixtus ex duabus, aut etiam alia barbarica infuscatus. Ita verum est quod ait Strabo, τὸ ἀνώτατω tot esse Græciæ populos, quot ejus numerantur dialecti, nempe quattuor. Cur quintam non addidit, quam vulgo Grammatici κοινὴν appellant, nos Ἑλληνίδα olim dictam ex Dicæarcho supra ostendimus. Sane nec ipse Plutarchus in libro quem composuit de Homeri dialectis, plures quam quattuor recensuit. Apollonius Alexandrinus cognomine dyscolus, qui sub Marco Imperatore vixit, & librum de dialectis edidit, totidem tantum posuit. Suidas in recensione scriptorum ejus, Περὶ διαλέκτων, Δωρίδος, Ἰάδος, Αἰολίδος, Ἀττίδος. Hæc ratio una est quare non posuerint τὴν κοινὴν inter dialectos, quia quod κοινὸν est omnium, non est ἴδιον unius gentis. Atqui ex vera definitione dialectus non est nisi ἴδιον quid unius gentis, quantum ad loquelam ejus attinet.

Tempo-

Tempore Strabonis, Plutarchi & Apollonii nulla amplius gens in Græcia extabat, cui tanquam peculiaris ac propria dialectus adſcribi poſſet, hæc quam κοινὴν vocarunt, vel ἑλληνικήν. Omnes populi Grȩciæ generali vocabulo dicebantur Ἕλληνες, cæteræ quattuor dialecti, vocabantur ἑλληνικαί. Hæc quæ κοινὴ nomē habebat, ita omnium erat communis, ut nulli propria eſſet. Adhuc Strabonis ætate provinciæ totæ & nationes reperiebantur nominibus dialectorum quaternarum ſignatæ. Fuit Attica regio, quæ Attico ſermone utebatur. Fuit Ionia, quæ Ionico. Æolidis regionis erat propria dialectus Æolis. Doris etiam tunc extitit regio in qua Doricæ linguæ uſus erat, & quæ inde nomen acceperat. Nulla natio uſpiam tunc nota in Græcia quæ Ἑλληνὶς proprie, multo minus quæ Κοινὴ diceretur. Et tantum abeſt ut tunc Ἑλληνικὴ vocaretur dialectus Macedonum vel Theſſalorum, ut ab Ἑλλήνων cenſu ac nomine vulgo expungerentur, ſed cum barbaris computarentur qui Græciam circumdabant, Epirotis, Illyriis & Thracibus. Ipſorum etiam lingua multum ab antiqua Hellenica qua olim loquebantur deflexerat. Duæ inde dialecti defluxerant τοπικαί, Macedonica & Theſſalica, quarum nominatim mentionem in ſcriptis ſuis faciunt priſci Grammatici. Certum tamen eſt olim propriè Ἕλληνας fuiſſe appellatos, eorum

rum propriam fuisse dialectum quæ Ἑλληνικὴ dicebatur, & postea κοινὴ nuncupata est, ubi nimirum communis omnium Græcorum est facta. Huic honos & gloria primum accessit per Philippum Alexandri magni patrem, Græciæ domitorem. Majus ei porro pretium & dignationem addidit Alexander filius, sub quo non solum per Græciam, sed per totum Orientem didita est, usque ad Persas & Indos. Seneca in consolatione ad Helviam: *Quid sibi volunt in mediis barbarorum regionibus Græca civitates? Quid inter Indos Persasque Macedonicus sermo?* Alexandri posteri & successores reges in Ægypto & Syria eam linguam adeo fundarunt, ut præ patrio Syrorum & Ægyptiorum sermone Græcus prævaluerit. Alexandria mater ac magistra omnium artium ac disciplinarum Græcarum per Ptolemæos & Macedones Græca pro Ægyptia facta est, Colonia jam ante Græcorum ab ipso Alexandro condita. Amplissimæ urbes in Syria Græcæ & in Babylonia constitutæ per Seleucos & Antiochos Macedonicam, id est Hellenicam, linguam in illis regionibus suscitarunt. Inde Συρομακεδόνων & Συροελλήνων nata appellatio. Sic per totam Asiam & Græciam Κοινὴ evasit, quæ antea peculiaris erat unius populi dialectus. Et postquam Κοινὴ existere cœpit, definitione dialecti excidit, & dialectus dici & esse habereque destitit. Eundo tamen plurimas sordes con-

contraxit & descivit à puritate, qua antea censebatur cum intra unius gentis limites consistebat. More fluminum magnorum quæ post longos cursus, limosa ac turbida in exitu evadunt, quorùm fontes erant liquidissimi.

> Ἀσσυρίου ποταμοῖο μέγας ῥόος, ἀλλὰ τὰ πολλὰ
> λύματα γῆς, καὶ πολλὸν ἐφ' ὕδασι συρφετὸν
> ἕλκει.

Ita Macedonica sive Hellenica lingua per tot terrarum tractus transiens, & per militares homines tradita, pro ratione etiam locorum & gentium inter quas disseminata est, multos idiotismos inde traxit, tam in verbis singulis, quam in eloquutionibus. Nec enim aliter fieri potuit quin Græci Macedones inter Syros degentes pleraque adfricuerint suæ linguæ ex eorum loquela, ut Syri contra nativum idioma plurimis Græcis vocibus & loquendi generibus corruperunt. Idem dici debet de Ægyptiis, & Persis, inter quos sermo Macedonicus plantatus est. Hinc tam multa Græci critici observant vitiosa in dialecto Macedonum & Alexandrinorum, quæ ex contagione eorum populorum quos inter sedes ceperunt, invecta esse credibile est. Nam priusquam è finibus patriis exiissent, non tot λύματα in eorum lingua deprehensa fuisse certum est, quam labem & idiomatis maculas ex Syris & Ægyptiis compararunt, aliisque barbaris Asiæ populis cum quibus habitarunt. Hinc in

Ptole-

Ptolemæi dictione qui Alexandrinus fuit, & communi illa Macedonum ſive Hellenum dialecto ſcripſit, tam multæ reperiuntur loquutiones exoticæ & à Græci ſermonis puritate degeneres. Ea gratia ſæpe vapulat Phrynicho, & aliis Criticis antiquis, Alexandrina dialectus & Macedonica, vel Ægyptiaca. Thomas Magiſter, ἠθέληκα Ἀττικὸν, τεθέληκα, Ἀλεξανδρεωτικόν. Helladius Beſantinous: Καὶ ἡ Μαγὶς δὲ, ἀντὶ τῆς τραπέζης Αἰγύπτιον δόξει, καὶ παντελῶς ἔκθεσμον. Per Αἰγύπτιον palam eſt intelligere Alexandrinum ſive Macedonicum Græcum, cujus in Alexandria urbe uſus erat. Hinc Arabes Ægyptiis vicini ſuum *Maida* de menſa accepêre, extrita media V conſonante. Phrynichus: τεθεληκέναι, Ἀλεξανδρεωτικὸν τοὔνομα. Διὸ ἀφετέον τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι καὶ Αἰγυπτίοις αὐτό. Ἡμῖν δὲ ῥητέον ἠθεληκέναι. Idem: ἐπιχειμάζεις σεαυτὸν Μένανδρος εἴρηκεν ἀντὶ τοῦ λυπεῖν. Ἀλεξανδρεῖς ὁμοίως. πιστέον δὲ τοῖς δοκίμοις τοῖς μηδ᾽ εἰδόσι τοὔνομα. Hoc verbum tamen χειμάζειν & ἐπιχειμάζειν, quod Alexandrinum fuiſſe dicit, paſſim in uſu fuit hac notione per omnem Græciam, & à pleriſque Græcè ſcribentibus uſurpatum. Inde ille verſiculus: Οὐδεὶς γαμεῖται, ὅστις οὐ χειμάζεται. Et χειμαζόμενοι in conciliis veteribus, qui à Dæmonibus vexabantur. Macedonica vocat alibi hujuſmodi ἰδιώματα, quæ & Ἀλεξανδρεωτικὰ & Αἰγύπτια. In voce παρεμ-

βολὴ

βολὴ pro caſtris vel exercitu poſita, ſcribit, δεινῶς εἶναι Μακεδονικήν. Καίτοι, inquit, ἐνκῶ τῷ στρατοπέδῳ χρῆσθαι, πλείστῳ καὶ δοκίμῳ ὄντι. Hæc vox ſæpe occurrit hoc ſenſu in verſione Septuaginta interpretum, quam Macedonicam æque fuiſſe liquet, ſive Syri fuerint natione illi ſeniores LXX. ſive Alexandrini & Ægyptii. Idem: Ῥύμη, καὶ τοῦτο οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ἐπὶ τῆς ὁρμῆς ἐτίθεσαν. Οἱ δὲ νῦν ἀμαθεῖς ἐπὶ τοῦ στενωποῦ. Δοκεῖ δέ μοι καὶ τοῦτο Μακεδονικὸν εἶναι, ἀλλὰ στενωπὸν καλεῖν χρή, ῥύμην δὲ τὴν ὁρμήν. Damnat hanc vocem ῥύμην pro vico vel angiporto urbis accipiendam, cum impetum apud Atticos ſignificet. Macedonibus autem illo modo qui vitioſus eſt, eam accipere ſolitos. Ita ergo ponitur apud interpretes Veteris Teſtamenti, & auctores Novi. Sed nec minus apud optimos etiam ſcriptores qui lingua communi uſi ſunt, ſic uſurpatur. Polybius aliique ſic utuntur. Vnde verbum ῥυμοτομεῖσθαι de urbibus & caſtris, quarum viæ rectè degrumatę ſunt, ut loquūtur auctores rei Gromaticæ. Nihil vero ſolent critici illi Atticiſtæ pro Græco & recto recipere niſi quod Atticū ſit vetuſtum. Quippe illis τὸ ἑλληνικὸν, & τὸ ἑλληνίζειν ἐν τῷ ὀρθῶς διαλέγεσθαι ponitur, cum olim poſitum cenſeretur ἐν τῷ χρώματι τῆς φωνῆς, ut notavimus ſupra ex Dicæarcho. Communis autem ſive ἑλληνικὴ dialectus, quæ recta & pura putaretur, petebatur tunc ex libris, non

ex

ex vulgari qui eo tempore obtinebat loquendi usu. Nam jam tum desciverat ab antiquo nitore proprius Macedonum Ἑλληνισμὸς, non minus quam Ἀττικισμὸς, & Δωρισμὸς, aliarumque Græciæ dialectorum idiotismi. Macedonibus successêre Romani in imperio Græciæ ac totius Asiæ, obtinendo, qui universum orbem fecêre tandem Romanum. Per eos lingua Græca & communis, etiam impurior facta quam dudum fuerat, ut Romanis innumeris quà vocibus quà loquutionibus inquinata. Sic tamen multo quoque communior evasit quam erat. Totum orbem quem deviceerant, coloniis occupavêre. Atque, ut loquitur Seneca, ubicunque vicit Romanus, habitavit. Præterea præsides ac rectores qui jus dicebant in provinciis Romanorum nomine, Græco sermone communi qualem Macedones reliquerant, utebantur. Ita paulatim sermo ille invaluit, & omnes dialectorum varietates abolefactæ sunt. Qui optime studebant Græce loqui & scribere ex operibus partim auctorum, qui Atticè scripserant, partim eorum qui communi lingua Græca purissime libros composuerant, Hellenismum suum & Atticismum hauriebant. Nam nullus amplius tunc vigebat in vulgari loquendi consuetudine, quæ in totum mutata & corrupta habebatur. Eo postremo deventum est temporis progressu, ut tollerentur omnes dia-

lecto-

lectorum differentiæ apud Græcos, & uniformis facies Græci sermonis per universam Græciam diffunderetur, eaque corruptissima. Si quis hodie in vulgari Græca requireret dialectorum illam quadripartitam varietatem quę olim obtinuit, Iadis, Atthidos, Doridis, & Æolidis, frustra esset. A multis retro sæculis ea sublata & abolita linguarum discrimina constat. Tempora Iustiniani sumamus. Quis ævo illo meminit Doricæ linguæ, aut Æolicæ, aut Ionicæ, quæ ulla in regione Græciæ frequentaretur vulgo? Nec Atticæ quidem ullum remanebat vestigium in ipsa Attica. Sed nec communis, quę quidem pura foret, uspiam tum in usu erat, apud ullas Græciæ gentes, quæ ex libris tantum ediscenda restabat. Ideo qui de dialectis tractarunt illa tempestate Græci Grammatici, cum exempla referenda sunt Ionicæ, aut Doricę, vel Æolicæ Atticæ ve dialectorum, non dicunt eas dialectos vigere in Attica, Æolide, Ionia, vel Doride. Nec sanè poterant. Nulla enim tunc temporis Æolis recensebatur aut Ionia inter provincias Asiæ. Cariam & Troadem Mysiamque vetusta gentium nomina, priusquam Æoles & Iones eas regiones occupassent, illius ætatis Geographi & Historici pro novissimis reponunt. Ne Doridis quidem ullam faciunt mentionem. Atticæ solum nomine tenus supererat. Sed lingua Attica vetus & pura qualem

 orato-

oratores detonarunt, dum Philippum armis Demosthenis impugnabant, pridem exterminata facesserat. Pro locis & populis in quibus singulæ dialecti viguerunt, citant auctorum nomina qui iis dialectis usi sunt, Aristophanem & Demosthenem qui Attica, Archytam Tarentinum & Theocritum qui Dorica, Alcæum qui Æolica, Herodotum qui Ionica. Magnum hoc argumentum eo tempore quo de dialectis scripsere illi Grammatici, nullum amplius extitisse populum qui eas usurpaverit. At Strabo, cujus ætate adhuc gentes erant Græciæ, quæ variis illis dialectis utebantur, non ita loquitur, nec auctores vetustos allegat, qui pro canone habendi sint singuli ejus dialecti qua usi fuerant. Dicit simpliciter totidem generatim esse Græciæ nationes, quot erant notæ ejus dialecti. Vnaquæque natio Canon habebatur ejus dialecti quam usurpabat; Doris Doricæ, Æolis Æolicæ, Atthis Atticæ, Ionia Ionicæ. Quo tempore Pindarus scripsit, ea lingua quâ scripsit, omnis Bœotia utebatur. At ævo Philoponi & Corinthi, penitus ignorabatur ea lingua qua ille sublimis spiritus poëta carmina sua composuit. Quod uterque diserte fatetur, eam παντελῶς ἀγνοεῖσθαι. Adeo certè ipsis ignota fuit, ut nec magis scisse videantur qualis κοινὴ fuerit, quæ eadem cum Ἑλληνικῇ vetusta. Nam κοινῇ scripsisse volunt eundem Pindarum

quem

quem omnes affirmant Doride lyram tempe-raſſe, vel ut ipſe dicit, Æolide, quia illius tem-poris Doris eadem erat cum Æolide. Mag-num etiam hoc argumentũ differentias quat-tuor dialectorum illo in tempore nullas fuiſſe cognitas, quod veras definitiones dialecti inverterunt, quia non quadrarent cum diale-ctis quibus olim conveniebant. Cum dialecti vigebant, cum loca erant in quibus frequen-tabantur, & populi qui eas proloquerentur, tum recta quoque habebatur definitio, quæ ſtatuebat, διάλεκτον eſſe χαρακτῆρα γλώττης τοπικὸν aut ἐθνικόν. Characterem linguæ loca-lem, aut nationalem. Nulla quippe tum dia-lectus dabatur quin locus etiam daretur, in quo uſus ejus vigeret, & natio quę ea uteretur. Aſt ubi varietas illa dialectorum ex omnibus Græciæ locis & gentibus deleta eſt, parum viſa eſt convenire talis definitio talibus diale-ctis, utpote quæ nec locum in quo ſubſiſte-rent, nec nationem apud quam florerent, poſſent oſtendere. Sed cum generalis ſit ejuſ-modi dialecti definitio, & ad qualemcunque tunc vigentem viventemque dialectum poſ-ſet pertinere, debuiſſe eam retinere videntur. Hanc fortaſſe rationem habuerunt antiquæ ejuſmodi definitionis dialecti cuſtodiendæ, quia putarunt διάλεκτον proprie de Græcis tantum dici loquendi varietatibus, cum Bar-baricæ omnes non διάλεκτοι, ſed γλῶσσαι dici

 debe-

deberent. Quod est summopere ridiculum. Hoc tamen illis placuit. Sic ergo definierunt dialectum, ut desitis & oblitteratis, nec in ulla amplius gente comparentibus nec ullo in loco consistentibus dialectis posset aptari definitio: Διάλεκτος ἐστὶ λέξις ἴδιον χαρακτῆρα τόπου ἐπιφαίνουσα. Proclive quidem esset reponi: χαρακτῆρα τόπου ἐπιφαίνουσα, *dictionem esse quæ proprium Characterem loci vel regionis ostendit.* Sed apparet ita voluisse auctorem ut scriptum est. Eum quoque sequutus est Corinthus, ita definiens: Διάλεκτος ἐστὶν ἰδίωμα γλώσσης. Ἢ Διάλεκτος ἐστὶ λέξις ἴδιον χαρακτῆρα τύπου ἐμφαίνουσα. Et prior quidem finitio recta est. Altera cum Philopono statuit dialectum esse *dictionem, quæ proprium characterem formæ ostendit.* Quid hæc sibi volunt? Nonne τύπος & χαρακτὴρ idem est? Quid est χαρακτὴρ τύπου? Apparet eos Grammaticos ita eam definitionem immutasse, & χαρακτῆρα τύπου pro χαρακτῆρα τόπου posuisse, quia non jam conveniret dialectis nullum amplius locum habentibus, hujusmodi definitio. Atqui veteres Grammatici à quibus hæc illi acceperunt, ita definierunt dialectum. Διάλεκτος ἐστὶ λέξις ἴδιον χαρακτῆρα τόπου ἐμφαίνουσα, *Dialectus est dictio quæ proprium loci ostendit characterem.* Ita legitur apud Clementem Alexandrinum in Stromateo primo. Atque hæc verissima dialecti finitio. Locale nimirum est

ac

ac gentile loquendi genus. Idem Philoponus de communi agens, ubi rationes eorum adfert qui negabant esse dialectum, scribit, ὅτι οὐκ ἐστὶν ἔχουσα τύπον, ἀλλ' ἐκ διαφόρων λέξεων συνηθροισμένη, μεταπλώσεις τε αὐτῆς οὐχ εὑρίσκονται. *Quod non habeat formam, & quod immutationes ipsius non inveniantur.* Ridiculum est quod ait, non habere eam τύπον sive χαρακτῆρα. Nulla lingua est sine charactere vel forma. Hic ejus τύπος est, hæc proprietas, hoc ipso χαρακτηρίζεται, quod à cæteris quattuor dialectis differt. Non est Æolica, nec Dorica, non Attica, nec Ionica, sed Κοινή. Hic ejus τύπος. Olim vocabatur Ἑλληνική cum Ἕλληνες proprie dicerentur Thessaliæ & Macedoniæ incolæ. Tum quoque τύπον habebat, & formam differentem à reliquis dialectis quæ ab ipsa prodierunt. Vt Ionica cum ab Attica sejuncta est, ex migratione Ionum Atticorum qui Asiaticos Iones produxerunt, mutatione loci, lingua quoque τύπον & χαρακτῆρα mutavit, & alia facta est ab Attica quæ eadem erat. Sic cum una esset lingua Hellenica Phthiotarum Thessalorum, missis inde in diversa loca coloniis, quattuor dialectos differentis inter se formæ peperit, matrici etiam dissimiles. Ita cum singulæ suum τύπον haberent à τύπῳ primitivæ Hellenicæ differentem; & ipsa quoque suum sibi & proprium characterа obtinuit, quo dissimilis erat dialectis ex

ſe natis. Vbi autem κοινὴ eſſe cœpit, & uſitata in omni Græcia, tum dialecti nomen cum re perdidit. Habuit quidem χαρακτῆρα & τύπον, ſed non ἴδιον τόπου, quæ jam ubique locorum diffuſa eſſet, & nullis finibus circumſcriberetur. Sine dubio auctor, à quo accepit Philoponus, vivebat cum jam Ἑλληνικὴ διάλεκτος erat κοινὴ, & cum cæteræ dialecti quattuor adhuc in ſuis locis vigerent. Ideo cum ille diſputaret κοινὴν γλῶτταν non eſſe dialectum, nec pro dialecto haberi debere, hanc rationem afferebat, ὅτι οὐκ ἐςὶν ἔχουσα τόπον. Quod locum non haberet, nec ulla extaret regio cujus propria eſſet ac peculiaris dialectus. Non igitur in eam poſſe cadere aut convenire definitionem dialecti, quæ determinat, διάλεκτον eſſe, λέξιν ἴδιον χαρακτῆρα τόπου ἐμφαίνουσαν. Nullus enim jam τόπος erat, cui peculiariter ac proprie adſcribi poſſet, cum omnium locorum Græciæ eſſet communis. Præterea addebat idem ille auctor de communi lingua Græca, ταύτης μεταπλώσεις οὐχ εὑρίσκοντας. Hoc proprium omnium linguarum eſſe diximus quæ ab uſu locali aut nationali receſſerunt, quæque *mortua* vulgo appellantur, & ex libris tantum ediſcendæ ſunt. Pridem cum illa ſcriberet auctor, communis illa ſive Ἑλληνικὴ lingua in uſu eſſe deſierat in certo loco ac gente. Nullæ ejus μεταπλώσεις tenebantur, quia dudum exoleverat, ſervata tantum

tantum in libris & scriptis auctorum. Nam de ea præcipuè intellexêre Grammatici, qui scribunt ταύτης μεταπλώσεις οὐκ ἀξιοῦσθαι. Illa quippe communis quæ in ore omnium versabatur, ut semper in motu erat, ita plurimas μεταπλώσεις subinde passa est, donec reciderit in barbariem, quam hodie perpetitur. Quid propriè sit μεταπλώσις in verbis & linguis, Strabo indicat lib. XII. Καὶ ταῦτα, inquit, τῶν ὀνομάτων μεταπλώσεις πολλὰς δεχομένων, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς βαρβάροις. Σίντιες γὰρ ἐκαλοῦντό τινες τῶν Θρᾳκῶν. εἶτα Σαΐοι. Sic Ἄλυβας Χάλυβας & Χαλδαίους per ejusmodi μεταπλώσεις eosdem esse sciscit. Ex μεταπλώσει porro nominum consequitur, totius linguæ sive dialecti μετάπλωσις. Olim *Oetier* dicebant Romani, postea *uti* dixêre. Sic lingua mutata est in aliis similibus numero carentibus. Sed quòd ait Philoponus, τὴν κοινὴν τύπον οὐκ ἔχειν, ideo non esse numerandam inter dialectos, reliquæ quattuor dialecti eo tempore quo scripsit, nec τύπον magis habuêre, nec τόπον, quam illa Κοινή. Quod ad τόπον attinet, certum est nullum tunc extitisse locum vel regionem in qua usurparentur viva loquentium voce. Et hæc causa est cur veterem definitionem dialecti immutarit, ut ante diximus, & τόπον verterit in τύπον. Aliam etiam adfert definitionem quam non minus ob eandem rationem vitiavit, Διάλεκτος ἐστὶ λέξις ἴδιον ἢ

κοινὸν ἐπιφαίνουσα χαρακτῆρα. *Dialectus dictio est, proprium aut communem præferens characterem.* Nihil vitiosius hac definitione. Cum enim duo contraria eadem finitione comprehendi nequeant, hoc vitio ista laborat. Quid enim tam contrarium quam proprium & commune? Vt accommodaretur definitio tempori quo scribebat, detraxit vocem ἔθνους. Sic enim plena erit & recta, prout à veteribus data est: Διάλεκτός ἐστι λέξις, ἴδιον ἢ κοινὸν ἔθνους ἐπιφαίνουσα χαρακτῆρα. *Dictio est proprium & communem gentis ostendens characterem.* Ita rectè constabit. Nam respicienti ad gentes quibus communis non est dialectus, propria tantum est illius ad quam pertinet. At respectu ipsius gentis cujus propria est, totius illius gentis etiam communis eadem habetur. Quod collegii alicujus proprium est, etiam ad omnes qui collegæ sunt, in commune spectat. Eademque res & propria simul est collegii & communis. Et propria quidem collegii dicitur, quamvis & communis sit, quod ad alia collegia non spectat, sed ad unum illud cujus est propria. Quis non videt Philoponum ex definitione subtraxisse vocem ἔθνους, quia non amplius id cadebat in dialectos oblivias, ut erant illæ quattuor eo tempore? Nulla quippe gens aut natio tunc fuit, quæ aliqua earum uteretur. Congruebant igitur illæ definitiones dialectis, viventibus vigentibusque,

que, non mortuis nec obliteratis. Non tamen debuit ad eam faciem invertere definitiones ſupraſcriptas, quia ut eas concepit, nec vivæ alicui linguæ, nec mortuæ competunt, & abſurdæ falſæque ſunt. Nonne tunc aliæ multæ dialecti reſtabant de quibus eadem definitio uſurpari poterat? Has linguas, & γλώττας eſſe perhibebant, non διαλέκτους. Sic enim notant διάλεκτον proprie de Græcis dici. Τὰς μὲν οὖν βαρβάρους ἐν πλήθει οὔσας καὶ ἀπεριλήπτους οὐκ ἐστὶ ῥᾴδιον παραδοῦναι. Ἄλλως δὲ οὐδὲ λεκτέον αὐτὰς διαλέκτους, ἀλλὰ γλώσσας. Eadem paucis mutatis habentur apud Clementem in primo Stromateo, de Græcis, ita ſcribentem: Διαλέκτους δὲ εἶναι παρὰ σφίσι πέντε Ἀτθίδα, Ἰάδα, Δωρίδα, Αἰολίδα, καὶ πέμπτην τὴν κοινήν. Ἀπεριλήπτους δὲ οὔσας τὰς βαρβάρων φωνὰς, μηδὲ διαλέκτους, ἀλλὰ γλώσσας λέγεσθαι. Quæ ſunt abſurdiſſima, quiſquis auctor illa primus protulit, ac falſiſſima. Quaſi Barbari linguam habeant, dialectum non habeant, quæ ſola adſit Græcis, tanquam ſi Græci ſoli διαλέγεσθαι dicerentur, non etiam Barbari. optimi quique auctores Græci paſſim διαλέκτους vocant, etiam βαρβάρων γλώσσας. Ioſepho διάλεκτος Ἑβραϊκὴ & Ἰουδαϊκὴ dicitur, cum Iudæi ſint barbari Græcis. Philo in libro de confuſione linguarum, διαλέκτους Barbaris tribuit, διαλέγεσθαι eos dicit, ut Græcos. Ἕλληνες ἕλλησι, καὶ βάρβαροι τοῖς βαρβάροις

βάρβαροις ὁμόγλωττοι διαλέγονται. Ipse ille Clemens qui hîc negavit dialectos esse barbarorum, paulò infra eas attribuit Barbaris, his verbis: αἱ δὲ πρῶται καὶ γενικαὶ διάλεκτοι, βάρβαροι μὲν, φύσει δὲ τὰ ὀνόματα ἔχουσι. Qui sermonem dabit Barbaris, & λόγον & διάλεξιν & λέξεις, det his etiam oportet τὴν διάλεκτον. Si quid differentiæ sit, inter γλῶσσαν & διάλεκτον. Nam & dialectos Latini *linguas* vertunt, nomen γλώσσης videtur esse generalius quam διαλέκτου. Nam γλῶσσαν Ἑλλήνων vocat Herodotus generali appellatione quę omnes ejus dialectos comprehendit, ut cum ait τὸ ἑλληνικὸν ἐπείτε ἐγένετο, ἀεί κοτε τῇ αὐτῇ χρέεται. Vbi vides γλῶσσαν etiam dici de Græcorum loquela. Et paulò ante γλῶσσαν etiam de barbaris ut de Græcis posuit, de Pelasgis loquens, ὅσι τὸν ἠνείκαντο γλώσσης χαρακτῆρα μεταβαίνοντες ἐς ταῦτα τὰ χωρία, τοῦτον ἔχουσιν ἐν φυλακῇ. Ita γλῶσσαν & διάλεκτον auctores indifferenter usurpant tam de Græcorum, quam de Barbarorum loquela. Nisi quod, ut dixi, verbum γλῶσσα generalius videtur, διάλεκτος magis speciale de παραγωγῇ cujusque linguæ. Nam διάλεκτος, ut ante docui, non est διάλεξις, sed διάλεκτος γλῶσσα, differens lingua, ἀπὸ τοῦ διαλέγειν, quod est distinguere ac discernere. Et sic διάλεκτος etiam ad Barbaros pertinet, siquidem in una Barbarica lingua, etiam plures sermonis quasi

sectæ

sectæ reperiuntur. Cujus rei fidem facit lingua Germanica sive Teutisca, cujus plures sunt χαρακτῆρες, Belgicus, Danicus, Suecicus, Helveticus & alii. Brevius διάλεκτον definiebant quidam ad hunc modum: Λέξις ἐστὶ ἐθνικῷ χαρακτῆρι συντελουμένη. *Dictio est quæ gentis charactere conficitur.* Potest etiam brevius definiri, διάλεκτος est ἐθνικὸς χαρακτήρ. Vt enim ποιητικὸς χαρακτὴρ de dictione poëtica, & ῥητορικὸς de oratorio, & Θουκυδίδου χαρακτὴρ & Ἡροδότου de stilo Herodoti & Thucydidis, ita eloquendi genus quo natio tota utitur, potest dici ἐθνικὸς χαρακτὴρ, sed & τοπικός. Hæc ergo inter se reciprocantur, & σχετικῶς connectuntur, ἔθνος & διάλεκτος: τόπος & διάλεκτος. Nullus est locus vel regio quæ modo incolas habeat, quin etiam certo & proprio sibi loquendi genere censeatur. Nulla gens est aut populus sine dialecto, ut nulla vicissim dialectus est quin populum vel gentem habeat, qui ea utatur, aut ea aliquando usa sit. Nam ubi gentes extinctæ sunt & deletę, remanet nihilominus interdum eorum dialectus, si monumentis litterarum fuerit conservata. Dialectus ergo non est, nisi quæ sit aut fuerit cujuscunque gentis aut populi linguæ idioma. Ideo inter veteres auctores constitit, totidem linguas quot gentes fuisse. Clemens Alexandrinus Stromateo primo: Ἔφορος δὲ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ἱστορικῶν, ϗ

ἔθνη

ἔθνη καὶ γλώσσας πέντε καὶ ἑβδομήκοντα λέγουσιν εἶναι ἐπακούσαντες τῆς φωνῆς Μωσέως λεγούσης, ἦσαν δὲ πᾶσαι αἱ ψυχαὶ ἐξ Ἰακὼβ πέντε καὶ ἑβδομήκοντα, αἱ εἰς Αἴγυπτον κατελθοῦσαι. Mox ſubjicit ex vera ratione, ſeptuaginta & duas eſſe γενικὰς dialectos: Φαίνονται δὲ εἶναι καὶ κατὰ τὸν ἀληθῆ λόγον αἱ γενικαὶ διάλεκτοι δύο καὶ ἑβδομήκοντα, ὡς αἱ ἡμέτεραι παραδιδόασι γραφαί. Totidem ſane gentes linguaſque ex natis ac nepotibus Noaci, quos totidem ſcripturæ commemorant, ortas eſſe tradunt auctores ſacri. Vigintiquinque è Semo proceſſiſſe, ex Chamo triginta duas, ex Iapheto quindecim. Sic fiunt ſeptuaginta duæ nationes cum totidem linguis ſive γενικαῖς dialectis. Sed certum eſt, multas gentes in his memorari quæ una γενικῇ dialecto contineantur, ut Theſſali quos à Thubalo Iapetide, qui eſt Deucalion Græcorum, deducunt, Macedones quos à Chetaino Iapeti filio derivant, Græci ſive ἕλληνες, quos à Iavane qui eſt Ion, oriundos faciunt: Siculi quos ab Eliſſa deſcendere volunt. Hi omnes populi Græce loquebantur, & una γενικῇ dialecto utebantur in plures ἰδικὰς diviſa. Plures igitur ex eorum ſupputatione gentes quam linguæ. Quod & incertus auctor apud Iſidorum in originibus obſervat his verbis: Si antiquiora repetantur quo illi populi nondum linguæ Græcæ uſum acceperant, potuit fortaſſe fieri ut totidem gentes

nume-

numerarentur quot linguæ,& tot linguæ quot gentes. Quod tamen valde incertum est. Eadem res refertur apud alios auctores Ecclesiasticos de hoc numero gentium & linguarum γενικῶν à nepotibus Noacidis deductarum, ut apud Epiphanium. Quibus quam tuto credi possit, nescio. Recipit sane multas difficultates ac dubitandi causas hæc narratio. De qua alibi erit dicendum. Si verò septuaginta duæ fuêre γενικαὶ dialecti, totidem fuisse gentes ac nationes oportet. Hæ γενικαὶ dialecti nullam inter se habuisse debent affinitatē, haud magis quā lingua Græca cum Hebraica, aut Ægyptiaca vetus cum utraq;, aut Germanica cum Latina, vel hæc cum Persica. Vnaquæque harum ita γενικὴ est, ut in plures dividatur speciales. Syriaca ad Hebraicam relata γενικὴ non est, sed videtur diversa tantum ab ea dialectus, ab una origine deflexa, ut Arabica, cujus utriusq;, Arabicæ & Syriacæ, matrix est Hebraica, eo modo quo Græca antiqua sive ἑλληνικὴ quattuor dialectorum, Doridis, Atthidis, Iadis & Æolidis matrix est habenda. Ita de aliis. Nam, ut idem scribit Clemens ibidem, αἱ δὲ ἄλλαι αἱ πολλαὶ ἐπὶ κοινωνίᾳ διαλέκτων δύο ἢ τριῶν, ἢ καὶ πλειόνων γίνονται. Sed per hanc κοινωνίαν duarum aut trium dialectorum unam efficientium in Græca lingua, plures quam quinque exire possunt dialectorum formæ. Nam prout aliqua dialectus propius ad matricem unde prodiit, aut

longius

longius ab ea recesserit, ita varii ex eo formabuntur characteres. Vt autem in una gente nulli sunt populi & urbes, nulla urbs in unaquaque provincia ac gente, quin etiam proprium idioma habeat. Rustici ipsi in agris sub urbe positis consistentes alio utuntur idiomate quam urbani. Herodotus in Ionia suo tempore quattuor diversos characteres Ionicæ dialecti fuisse refert. Ita enim scribit lib. I. ubi recenset urbes Ioniæ, de Ionibus earum incolis loquens: γλῶσσαν δὲ οὐ τὴν αὐτὴν οὗτοι νενομίκασι, ἀλλὰ τρόπους τέσσαρας παραγωγέων. Hos τρόπους παραγωγέων paulo post χαρακτῆρας appellat. Οὗτοι χαρακτῆρες γλώσσης τέσσαρες γίνονται. Ita plures Æolicæ linguæ fuerunt characteres, & Doricæ, de quibus nunc non est dicendi tempus nec locus. Aliter quippe Syracusii Doricè loquebantur quam alii majoris Græciæ Dores, & hi aliter quam Lacones, & Lacones alio modo quam Cretes. Ita Æoliorum Bœotiorum alius character Æolismi fuit quam Ætolorum, & quam Æoliorum Asiam habitantium. Τοπικὰς eas διαλέκτους vocat Philoponus in libro de dialectis, his verbis: Τῆς δὲ Δωρίδος, inquit, πολλαὶ εἰσὶν ὑποδιαιρέσεις τοπικαί. ἄλλως γὰρ Κρῆτες διαλέγονται, ἄλλως Ῥόδιοι, καὶ ἄλλως Ἀργεῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι. Καθολικὰ δὲ αὐτῶν εἰσὶν ἰδιώματα. Habent Καθολικὰ ἰδιώματα hi populi quibus agnoscuntur omnes eamdem habere com-

communem dialectum. Singuli tamen habent & propria peculiariaque ἰδιώματα quibus invicem discernuntur, ut Æoles Bœotii θιὸς dicebant, Lacones σιὸς, atque ita de cæteris. Nam & Laconum sermo Æolicus, & Alcman, quem plerique volunt scripsisse Doricè, & in his Pausanias, Æolica lingua usum esse tradit Apollonius, ut alibi dicam. Sic γενικαὶ sunt dialecti, & ἰδικαὶ & ἰδικώταται. Speciales sunt eædemq; ἐθνικαὶ quę καθ' ἕκαστον ἔθνος censentur, ut Æolis, Doris, Atthis, & Ias. Ἰδικώταται quæ καθ' ἑκάστην πόλιν usurpantur. Et sic Posidippus Comicus dialectos computat.

Ἑλλὰς μὲν ἐστὶ μία, πόλεις δ' ᾖ πλείονες.

Ipsius Ἑλλάδος γενικωτάτη est dialectus, sive lingua quæ Ἑλληνικὴ dicitur. Hæc in quattuor gentes dividitur, Æolum, Atticorum, Ionum, Dorum, & totidem speciales dialectos. Quot ferme urbes in singulis illis gentibus, totidem quoque ἰδικώταται linguæ characteres. Pollux lib. 11. ἀλλὰ καὶ γλώσσης χαρακτῆρες, ὡς Ἡρόδοτος, ἡ γλῶτταν Ἑλλάδα καὶ βάρβαρον, καὶ Περσίδα, καὶ Ἀτθίδα, καὶ καθ' ἕκαστον ἔθνος καὶ πόλιν. Clemens autem non sibi constat, qui cum κατ' ἀληθῆ λόγον, septuaginta duas scripsisset esse γενικὰς dialectos, & totidem nimirum gentes quæ illis uterentur dialectis, statim post subjicit. Ἀπελλήπους εἶναι τὰς βαρβάρους φωνάς, μηδὲ διαλέκτους, ἀλλὰ γλώσσας λέγεσθαι.

Hæc

Hæc contraria videntur, omnes totius orbis gentes & dialectos septuaginta ac duarum numero comprehendi, & innumerabiles esse barbaras. An per illa septuaginta duas, solas intellexit Græcanici generis? Profecto si quis percensere velit omnes urbes Græciæ, & dialectos κατὰ πόλιν numerare, etiam plures invenirentur. Sed non hæc ejus mens est. Nam illæ septuaginta duæ dialecti γενικαὶ quæ totidem nationes habent, quarum linguis proferantur, Barbaras etiam cum Græcis gentes complectuntur. Verior paulo illa assertio, ἀπεριλήπτους esse τὰς βαρβάρους φωνὰς, numero comprehendi non posse Barbaricas dialectos. Etenim si numerus ineatur earũ quæ in orbe nondum cognito usitatæ sunt, οὐκ ἀριθμητὰς pronuntiare est. Idque colligere licet ex dialectis novi orbis, & jam detecti. Plures longe in eo inveniuntur diversæ dialecti quam in hoc nostro orbe. Et ratio est, quia plures in eo divisæ, & inter se hostili animo agentes gentes. Unaquæque natio quamvis non latis finibus conclusa propriam habet ac peculiarem linguam, quia cum vicinis non miscetur. Cum ἀπροσμιξία ubique ferveat, inde linguarum multitudo. Duæ quippe res sunt quæ linguarum paucitatem faciunt, & plures in unam confundunt. Vnius nempe in plures populos dominantis δυναστεία, & commerciorum ex vita civiliore & politiore nata communicatio.

Populi imperātis lingua cum facile in reliquos subjectos prævaleat, sic ex pluribus ac diversis linguis una coalescit. Romani rerum Domini in Italia primum, ut una fieret lingua ex tam multis effecit, utque Sabini, Osci, Tyrrheni, Apuli, Samnites, Galli Latine loquerentur, patriæ obliti linguæ. Eamdem Romanam linguam per totius Occidentis provincias sibi subditas propagarunt abolitis nativis. Græcam in Oriente perdere cum non possent, corruperunt. Et hoc perdere est. Vsus porro commerciorum & vitæ civilioris, & conversationem amantis ratio, quam alteram causam fecimus paucitatis linguarum, Græcanicam linguam in magna parte Asiæ & Europæ consevit, exterminatis barbaris, quę ante colonias Græcorum in variis Græciæ locis obtinebant. Nulla porro ratione nec numero finiri potest quot in orbe & in genere humano linguæ esse possint. Infinitæ sunt potestate, non actu. Nam infinitæ possunt esse, ac pœne totidem quot hominum sunt decuriæ. Si decem quippe homines in aliqua insula soli ab infantili ætate mutorum aut mutarum ministerio & opera usque ad virilem educarentur, linguam ipsi sibi formarent ex rebus quas cognoscere & usurpare possent, nulli alii similem. Et si alii itidem decem homines in aliqua vicina insula similiter alerentur, qui cum prioribus illis denis nec colloquia un-

INDEX

Rerum, vocumque quarundam notabilium.

Gali-

Errata

Errata quæ operarum incuria irrepſerunt ita corrigenda.

PAG. 6. lin. 8. leg. Σύρφακες. Pag. 14. l. 17. ἑαυτῆς. p. 31. l. 17. βελονοπώλης. 44. 21. δημαγωγοῦ virtutes recenſet. p. 53. 26. ἰδιώτερον. 75. 9. tractim. 76. 7. μεγάλην γνώμην καὶ διάνοιαν. 97. 12. *manuari* pro furari. *Manua.* 101. 12. videri poſſe. 136. 15. ἐμφαίνουσι 146. 6. ἡδὺς παιδίον. ibid. 26. νεῶν. 147. 2. *Accepi Sacerdoti* pro. 156. 3. Septuaginta duabus 157. 22. ergo id obtendent ? 171. 3. appellat. 172. 4. dabant; 173. 18. quorum ſecundo loco. 175. 18. *Hieroſolymitanorum* 179. 19. ἰουδαικὴν. ibid. 27. cum illi, 182. 14. συντελεῖσθαι. 191. 8. de altera dici. 215. 5. & vere dictos. p. 224. l. 8. *Flaminii.* p. 229. l. 9. pro & leg. quæ communis. 287. *antepenult.* Lycaonem 289. 2. Erechthei 304. 20. Ponamus 304. 12. Lycaonis. 319. 24. Varroni. 325. 13. pro utrique leg. utique 340. 5. Deucalum. ib. 9. leg. Θωβὲλ ἐξ οὗ Θεσσαλοί. Sic Hebraice *Thubal* filius Iapeti, &c. 342. 19. *Rhagau.* 348. 4. de Ione. 352. 11. vocabatur Phthiotis. 365. 2. Græcanicæ. 376. 22. vicem ſupplet denſi ſp. 377. 21. Phryges illos 389. penult. *Seaſon* 390. 10. Nemo non dixerit. 393. 5. coluiſſe conſtat Heſtiæotin. 397. 2. διπλασιασμὸν 397. ult. doctos. 413. 21. Ἀτθίδι. 419. 23. quarum.

F I N I S.